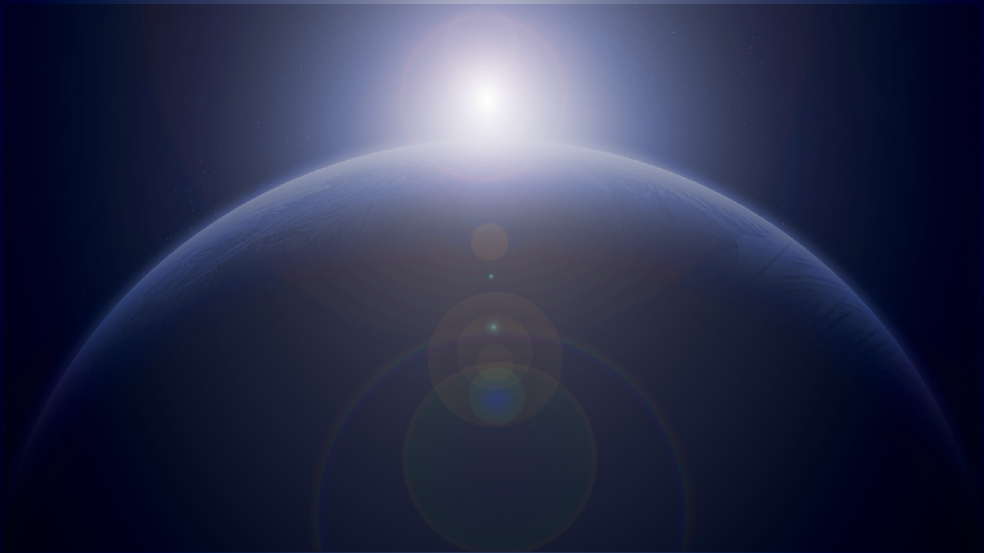

H. P. Blavatsky

TEOSOFIAN AVAIN

TEOSOFIAN AVAIN

SELVÄ ESITYS KYSYMYSTEN JA VASTAUSTEN MUODOSSA SIITÄ
ETIIKASTA, TIETEESTÄ JA FILOSOFIASTA,
JONKA TUTKIMISTA VARTEN TEOSOFINEN SEURA ON PERUSTETTU

KIRJOITTANUT
H. P. BLAVATSKY

*”H. P. B.”
omistaa
tämän kirjan
kaikille oppilailleen,
että he vuorostaan oppisivat ja opettaisivat.*

e-kirjat
www.teosofia.net

Sisällysluettelo

Esipuhe	5
Alkulause kolmanteen painokseen	6
Suomentajan alkulause 2. painoksessa.....	6
I Teosofia ja Teosofinen Seura	
Nimen merkitys.....	8
Teosofisen Seuran toimintatapa.....	10
Viisaususkonto esoteerinen kaikkina aikoina	12
Teosofia ei ole buddhalaisuutta.....	16
II Eksoteerinen ja esoteerinen teosofia	
Mitä uudenaikainen Teosofinen Seura ei ole	18
Teosofit ja T. S:n jäsenet	21
Ero teosofian ja okkultismin välillä.....	24
Ero teosofian ja spiritualismin välillä.....	26
Miksi teosofia on otettu niin hyvin vastaan?.....	32
III Teosofisen seuran työtap	
Seuran tehtävät.....	35
Ihmisten yhteinen syntyperä.....	36
Muut tehtävämme.....	39
Lupauksen pyhydestä	41
IV Teosofisen Seuran suhde teosofiaan	
Itsekasvatuksesta.....	44
Abstraktinen ja konkreettinen	47
V Teosofian perusopetukset	
Jumalasta ja rukouksesta.....	51
Onko rukoileminen välttämätöntä?	54
Rukous kuolettaa itseluottamuksen.....	58
Ihmissielun syntyperästä	60
Buddhalaiset opit yllä olevasta asiasta.....	62

VI Teosofisia oppeja luonnosta ja ihmisestä

Kaikki on kaikessa yhtä.....	67
Kehitys ja harhakuvat.....	68
Kiertotähtemme seitsenäisestä rakenteesta.....	70
Ihmisen seitsenäinen luonto.....	72
Ero sielun ja hengen välillä.....	74
Kreikkalaisten opit.....	76

VII Erilaisista kuolemanjälkeisistä tiloista

Fyysinen ja henkinen ihminen.....	80
Ikuisesta palkasta ja rangaistuksesta ja nirvânasta.....	86
Ihmisen eri ”prinsiipit”	90

VIII Jälleensyntymisestä

Mitä on muisti teosofisen opin mukaan?.....	95
Miksi emme muista menneitä elämiämme?.....	98
Yksilöllisyys ja persoonallisuus.....	102
Minän palkasta ja rangaistuksesta.....	104

IX Kâmalokasta ja devachanista

Alempien ”prinsiippien” kohtalosta	109
Mikseivät teosofit usko puhtaiden ”henkien” palaamiseen	111
Muutamia sanoja skandhoista	116
Tietoisuus kuoleman jälkeen ja ennen syntymistä.....	118
Mitä tuhoutumisella todella tarkoitetaan	122
Selvät nimitykset selville asioille.....	128

X Ajattelevan prinsiippimme luonto

Minän mysteeri	132
Manaksen monimutkainen luonto.....	136
Oppi on Johanneksen evankeliumissa	138

XI Jälleensyntymismysteereitä

Määräajoin tapahtuvat jälleensyntymiset.....	146
Mitä on karma?	149
Keitä ovat ne, jotka tietävät?.....	160
Ero uskon ja tiedon välillä eli sokea ja järjellinen usko	162
Onko Jumalalla oikeutta antaa anteeksi?.....	165

XII Mitä teosofia on käytännössä?

Velvollisuus.....	169
T. S:n suhde poliittisiin uudistuksiin.....	172
Uhrautuminen.....	176
Hyväntekeväisyys.....	180
Teosofiaa joukoille.....	182
Kuinka jäsenet voivat auttaa yhteiskuntaa.....	184
Mitä teosofin ei pitäisi tehdä.....	185

XIII Väärinkäsityksiä Teosofisesta Seurasta

Teosofia ja asketismi.....	191
Teosofia ja avioliitto.....	194
Teosofia ja kasvatus.....	195
Miksi sitten on niin paljon ennakkoluuloja T. S:aa vastaan?.....	200
Onko Teosofinen Seura rahaa ansaitseva liikeyritys?.....	206
T. S:n työtä tekevät virkailijat.....	209

XIV ”Teosofiset mahätmat”

Ovatko he ”valon henkiä” vai ”kirottuja peikkoja”?.....	211
Pyhien nimien ja nimitysten väärinkäyttö.....	219

Loppusanat

Teosofisen Seuran tulevaisuus.....	222
------------------------------------	-----

Sanojen selityksiä.....	225
-------------------------	-----

Esipuhe

Tämän kirjan tarkoitus on täsmälleen ilmaistuna sen nimessä ”TEOSOFIAN AVAIN”, ja kaipaa se vain muutamia sanoja selvitykseksi. Se ei ole täydellinen eikä seikkaperäinen teosofian oppikirja, vaan ainoastaan avain siihen oveen, joka johtaa syvempiin tutkimuksiin. Se esittää viisaususkonnon ulkopiirteet ja selittää sen perusaatteita. Samalla se antaa vastauksen tavallisen länsimaisen kysyjän erilaisiin vastaväitteisiin ja koettaa ilmaista outoja käsitteitä niin yksinkertaisessa muodossa ja niin selvällä kielellä kuin mahdollista. Liikoja odottaa se, joka tahtoo, että tämä kirja onnistuisi saattamaan teosofian käsitettäväksi ilman älyllisiä ponnistuksia lukijan puolelta; mutta toivomme, että mikä vielä on hämärää, riippuu ajatuksesta eikä sanoista, on syvällisyyden eikä sekaannuksen syytä. Älyllisesti laiskalle tai tylsälle täytyy teosofian pysyä arvoituksena, sillä älyn maailmassa samoin kuin henkisessä täytyy jokaisen ihmisen edetä omin ponnistuksin. Kirjoittaja ei voi lukijan sijasta ajatella eikä lukija siitä hyötyisi, jos sellainen sijaisajattelu olisi mahdollinen. Jo kauan on Teosofiseen Seuraan ja sen työhön innostuneiden keskuudessa kaivattu sellaista esitystä kuin tämä on, ja toivotaan, että se tarjoaa opetusta, niin vapaata teknillisistä vaikeuksista kuin mahdollista, monille, joiden kiinnostus on herännyt, mutta jotka vielä ovat ainoastaan hämmästyneet eivätkä tulleet vakuuttuneiksi.

Jonkin verran huomiota on pantu spiritualistisiin oppeihin kuolemanjälkeisestä elämästä ja on koetettu siinä erottaa oikea väärästä ja osoittaa spiritualististen ilmiöiden oikea luonto. Entiset samansuuntaiset selitykset ovat nostaneet paljon vihamielisyyttä harrasta tekijää vastaan; sillä spiritualistit niin kuin monet muut uskovat enemmän siihen, mikä on mieluista kuin siihen, mikä on totta, ja suuttuvat suuresti henkilöön, joka hävittää mieluisan harhan. Viimeisen vuoden ajan on teosofia ollut spiritualismin myrkytettyjen nuolien maalitauluna, aivan kuin puolinaisen totuuden omistajat tuntisivat koko totuuden omistajia kohtaan enemmän vastenmielisyyttä kuin ne, jotka eivät voi kehua omistavansa mitään osaa totuudesta.

Sydämelliset kiitokset lausuu tekijä niille monille teosofeille, jotka ovat lähettäneet ehdotuksia ja kysymyksiä tai muuten ovat antaneet apua tämän kirjan kirjoittamisessa. Heidän avullaan on teos tullut sitä antoisammaksi, ja se on heidän paras palkintonsa.

H. P. B.

Alkulause kolmanteen painokseen

Tämä H. P. B:n *Teosofian Avaimen* uusi suomenkielinen painos noudattaa mahdollisimman, uskollisesti Pekka Ervastin v. 1925 ilmestynyttä käännöstä. Vain välttämättömät kielelliset ja englantilaisen alkutekstin vaatimat oikaisuut on tehty koko ajan seuraten H. P. B:n englantilaista tekstiä samassa painoksessa, jota P. E:kin v. 1925 käytti.

— — —

Tämän uuden painoksen on toimittanut filosofian maisteri Uno Pore, joka myös on englanninkielestä kääntänyt H. P. B:n itsensä ”Teosofian Avaimen” toiseen, painokseen laatiman sanaston (sananmukainen uusintapainos v. 1939, *Theosophical University Press, Point Loma, California*).

Oikoluvussa on ollut erinomaisena apuna kamreeri R. R. Ryynänen.

Toivomme hartaasti, että tämä uusikin ”Teosofian Avaimen” painos, kuten edelliset, leviäisi maamme joka kolkkaan, valon majakkana näyttäisi oikean reitin ulos harhauskomusten sokkeloista ja osoittaisi, mikä on totuus – teosofia.

Helsingissä tammikuussa 1954

Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura r.y.

Kieliasua on edelleen hienovaraisesti uudistettu käsillä olevaan e-painokseen. Sanskritinkielisten sanojen kirjoitusasu on myös päivitetty. Lisäksi muutamien sanojen ja käsitteiden (esim. Higher Self, moral, ethic, virtuous, intelligence, universal, divine) suomentumista on tarkennettu muuten sisältöön puuttumatta. Teoksen loppupuolella olleiden muutaman rahalahjoituksen selvitys on jätetty pois, kuten on tehty vuoden 1893 *The Key to Theosophy* painoksessa. – Toim. huom.

Suomentajan alkulause 2. painoksessa

H. P. Blavatskyn *Teosofian Avaimen* ilmestyi ensi kerran suomenkielellä v. 1906. Tämä toinen painos, joka nyt tarjotaan yleisölle, on kuitenkin siksi poikkeava ensimmäisestä, että sitä voidaan pitää melkein uutena kirjana.

Kun parikymmentä vuotta sitten V. H. Valvanne -vainajan kanssa yhdessä suomensimme *Teosofian Avaimen*, oli käytettävänämmä alkutekstinä ”kolmas korjattu englantilainen painos”, ilmestynyt v. 1893 Madame Blavatskyn

kuoleman jälkeen. Tuon painoksen esipuheen allekirjoittaja G. R. S. Mead lausui: ”Pääpiirteissään on korjausyritysten tarkoituksena ollut: 1) järjestelmällisesti käyttää harvennuksia¹ ja alkukirjaimia; 2) yhtäpitävästi merkitä sanskritinkieliset sanat; 3) oikaista muutamia erehdyksiä, joista H. P. B. vielä eläessään huomautti; 4) poistaa muutamia epäselvyyksiä esityksestä; 5) jättää pois muutamia kiistan vuoksi kirjoitettuja kohtia, joilla ei enää ole yleistä merkitystä.”

Koska en silloin muuta alkutekstiä nähnyt, uskoin hartaasti näiden ns. korjausten pätevyyyteen ja tarpeellisuuteen. Kun nyt olen, saanut käsiini Amerikassa v. 1920 ilmestyneen painoksen, joka on alkuperäisen painoksen sanataarkka jäljennös², olen katsonut mieluisaksi velvollisuudekseni kokonaan tarkastaa vanhan suomennoksen, korjata sitä, lisätä poisjääneet kohdat, joita on yhteensä kymmeniä painosivuja, ja saattaa kirjan kaikin puolin sellaiseen kuntoon, että se vastaa H. P. Blavatskyn itsensä laatimaa *Teosofian Avainta*.

Ne lukijat, joilla on tilaisuus verrata nykyistä suomalaista painosta edelliseen, voivat kanssani ilokseen todeta, että 1) Madame Blavatskyn käyttämät harvennukset, jotka ovat hänen tyylilleen ominaisia, suovat tekstille eloisuutta ja usein syvempää sisältöä; 2) sanskritinkielisten sanojen merkintä on kyläkin yhtäpitävä, joskaan ei tarkka; 3) erehdykset loistanevat enimmäkseen poissaolollaan (ehkä jokin sitaatti Platonilta on epävarma); 4) epäselvyydet aiheutuvat pikemmin ns. korjauksista; ja 5) pois jätetyt kohdat ovat yhtä aktuelleja, tärkeitä ja opettavia nyt 36 vuotta kirjan ilmestymisen jälkeen kuin ne olivat armon vuonna 1889, sillä Madame Blavatskyn säkenöivä nero katselee ajallisia ja ohimeneviä asioita ikuisuuden näkökannalta ja erottaa tiedon kultasanan monipuheisuuden kuonasta.

En saata muuta kuin sydämestäni toivoa, että hänen *Teosofian Avaimensa* uudessa suomalaisessa asussaan edistäisi paljon henkisen valistuksen ja tiedon asiaa. H. P. Blavatskya ehkei vielä täysin ymmärretä. Profeetat ovat aina puhuneet tuleville sukupolville. Mutta mitä enemmän totuudenetsijä kokee henkisiä ja psyykkisiä asioita, sitä pätevämpi opas, sitä tietorikkaampi opettaja hän ymmärtää Madame H. P. Blavatskyn olevan.

Lopella kesäkuussa 1925

Pekka Ervast

¹ Tässä pdf-painoksessa kurssiivit. – Toim. huom.

² *The Key To Theosophy* etc. by H. P. Blavatsky. Reprinted Federation from the Original Edition first published in 1889. The United Lodge of Theosophists. Los Angeles, California, 1920.

Teosofian avain

I

Teosofia ja Teosofinen Seura

Nimen merkitys

Kysyjä. – Teosofiaa ja sen oppeja sanotaan usein uusimuotiseksi uskonnoksi. – Onko se uskonto?

Teosofi. – Ei ole. Teosofia on jumalallinen tieto eli tiede.

Kys. – Mikä on sen nimen oikea merkitys?

Teos. – ”Jumalallinen Viisaus”, theo-sophia, eli jumalien viisaus niin kuin theo-gonia on jumalien syntyoppi. Kreikkalainen sana *theos* merkitsee jumala, joku jumalallinen olento, mutta ei suinkaan, ”Jumala” siinä merkityksessä kuin sitä sanaa meidän päivinämme käytetään. Sen tähden ei ”teosofia” merkitse ”Jumalan viisaus”, kuten muutamat kääntävät, vaan *jumal’viisaus*, viisaus sellainen kuin on jumalilla. Nimi on tuhansia vuosia vanha.

Kys. – Ketkä ovat nimeä ensinnä käyttäneet?

Teos. – Aleksandrialaiset filosofit, joita nimitettiin totuuden rakastajiksi, ”filaleeteiksi” (sanoista *phil*, rakastaa, ja *aletheia*, totuus). Teosofian nimen katsotaan syntyneen kolmannella vuosisadalla meidän ajanlaskuamme; sen ottivat käytäntöön Ammonios Sakkas ja hänen oppilaansa, jotka perustivat eklektisen (valikoivan) järjestelmän.¹

¹ Heitä nimitettiin myös analogisteiksi. Professori Alex. Wilder T. S. J. (= Teosofisen Seuran jäsen) teoksessaan ”Eclectic Philosophy” selittää heidän saaneen sen nimen. ”Sen tähden että he tulkitsivat kaikki pyhät legendat ja kertomukset, myytit ja mysteerit analogioiden ja vastaavuuksien periaatteen mukaan, niin että he pitivät kertomuksia, jotka kuvasivat näkyvän maailman tapahtumia, ihmissielun toiminnan ilmauksina ja kokemuksina”. Heitä nimitetään myös uusplatonikoiksi. Vaikka teosofia eli eklektinen teosofinen järjestelmä tavallisesti johdetaan kolmannelta vuosisadalta, on sillä kuitenkin paljon vanhempi alkuperä, mikäli voimme luottaa Diogenes Laertiukseen, jonka mukaan se on ptolemaiolaisen hallitsijasuvun aikana eläneen egyptiläisen papin, Pot-Amunin, perustama. Sama tekijä sanoo meille, että tuo nimi on koptilainen ja merkitsee Viisauden Jumalalle, Amunille, vihittyä. Teosofia on samaa kuin brahma-vidyâ, jumalallinen tieto. (Ap. Paavali käyttää myös sanaa teosofia I Kor. 2:7, joka suomalaisessa Raamatussa on käännetty ”Jumalan viisaus”. – P. E.)

Kys. – Mikä oli tuon järjestelmän tarkoitus?

Teos. – Ennen kaikkea painaa oppilaidensa ja kaikkien ”totuuden rakastajien” mieleen eräitä korkeita, moraalisia totuuksia – josta Teosofisen Seuran tunnuslause: ”Ei mikään uskonto ole totuutta korkeampi.”²

² Eklektinen teosofia jaettiin kolmeen pääoppiin, jotka olivat: 1) Usko absoluuttiseen, käsittämättömään ja korkeimpaan jumaluuteen eli äärettömään olemukseen, joka on luonnon ja kaiken olevaisen, niin näkyväisen kuin näkymättömän, alkujuuri. 2) Usko ihmisen ikuiseen, kuolemattomaan luontoon, koska hän maailman sielun säteilynä on olemukseltaan tämän kanssa yhtä. 3) *Teurgia* eli ”jumalallinen työnteko” eli *jumalien töiden teko*; sanoista *theoi* ”jumalat” ja *ergein* ”toimia”. Nimi on sangen vanha, mutta sitä ei yleisesti käytetty, koska se kuului MYSTERIEN sanastoon. Oli olemassa mystinen vihit-tyjen adeptien ja pappien käytännöllisesti todistama – usko, että ihminen saavuttamalla ruumiittomien olentojen tapaisen puhtauden, so. palaamalla alkuperäisen luontonsa puhtauteen, voisi taivuttaa jumalia opettamaan hänelle jumalallisia salaisuuksia, vieläpä saattaa heitä tilapäisesti esiintymään näkyvässä muodossa joko subjektiivisessa tai objektiivisessä merkityksessä. Teurgia oli yliaistillinen puoli siitä, jota nyt sanotaan spiritualis-miksi, mutta rahvaan käyttäessä ja käsittäessä sitä väärin muutamat pian alkoivat pitää sitä noitumisena ja se yleensä kiellettiin. Jamblikhoksen teurgian väärinkäyttö on vielä säilynyt eräiden nykyisten kabbalistien maagisissa menoissa. Uudenaikainen teosofia välttää ja hylkää molemmat nämä magian ja ”noituuden” lajit, koska ne ovat sangen vaarallisia. Todella *jumalallinen* teurgia kysyy melkein yli-inhimillisen puhdasta ja pyhää elämää; muuten se alentuu mediumisuudeksi ja mustaksi magiaksi. Ammonios Sakkaan, jota nimitettiin *Theodidaktos*, ”jumal-oppineeksi”, välittömät oppilaat – sellaiset kuin Plotinos ja hänen seuraajansa Porphyrios – hylkäsivät ensin teurgian, mutta omistivat sen lopulta, kun Jamblikhos sitä varten kirjoitti teoksen ”De Mysteriis” oman mestarinsa, kuuluisan egyptiläisen papin, Abammonin nimessä. Ammonios Sakkas, jonka vanhemmat olivat kristityitä, vieraantui jo lapsena dogmaattis-spiritualistisesta kristinuskosta ja tuli uusplatonikoksi. Hänestä kerrotaan – samoin kuin Jakob Böhmeistä ja muista suurista tietäjistä ja mystikoista –, että hänelle ilmoitettiin jumalallista viisautta unissa ja näyissä. Siitä hänen nimensä *Theodidaktos*. Hän päätti sovittaa kaikki uskonnolliset järjestelmät yhdeksi ja näyttämällä niiden yhteisen alkuperän perustaa ainoan, yhteisen uskon, jonka pohjana etiikka olisi. Hänen elämänsä oli niin moitteeton ja puhdas, hänen tietonsa niin syvät ja laajat, että monet kirkkoisät tulivat salaa hänen oppilaikseen. Klemens Aleksandrialainen puhuu hänestä suurella kunnioituksella. Plotinos, Ammonioksen ”Pyhä Johannes”, oli hänkin yleisesti kunnioitettu, syvästi oppinut ja siveellisesti puhdas mies. 84 vuoden vanhana hän seurasi roomalaista keisaria Gordianusta ja tämän sotajoukkoa Itämaille saadakseen opetusta Baktrian ja Intian viisailta. Hänellä oli filosofinen koulu Roomassa. Hänen oppilaansa Porfyrios, jonka oikea nimi oli Malek (kreikkalaistunut juutalainen), kokosi kaikki mestarinsa kirjoitukset. Porfyrios oli itse suuri kirjailija ja selitti vertauksellisesti muutamia osia Homeroksen kirjoituksista. Filaleettien käyttämä henkisen mietiskelyn (meditaation) tapa oli ekstaasi, jonka järjestelmä on sukua intialaisten joo-galle. Siitä mitä tunnemme eklektisestä koulusta, meidän on kiittäminen Origenesta, Longinusta ja Plotinosta, jotka olivat Ammonioksen välittömiä oppilaita. (Ks. A. Wilderin teosta *Eclectic Philosophy*.)

Eklektisen teosofisen koulun perustajien päätarkoituksena oli yksi niistä kolmesta tehtävästä, jotka sen nykyaikainen seuraaja, Teosofinen Seura, on ottanut itselleen, nimittäin kaikkien uskontojen, lahkojen ja kansojen yhdistäminen saman, ikuisille totuuksille perustuvan, eettisen järjestelmän pohjalla.

Kys. – Millä voitte todistaa, ettei tämä ole vain mahdoton unelma ja että kaikki maailman uskonnot todellakin perustuvat yhteen ja samaan totuuteen?

Teos. – Vertailevalla ja selvittävällä uskontojen tutkimuksella. Oli olemassa vain yksi ”viisaususkonto” muinaisina aikoina; ja alkuperäisen uskonnonfilosofian samaisuuden todistaa meille niiden oppien yhtäpitävyys, jotka opettiin vihitylle MYSTEEREISSÄ, noissa kerran laajalti levinneissä laitoksissa. ”Kaikki vanhat uskonnot viittaavat yhden ainoan, niitä kaikkia vanhemman teosofian olemassaoloon. Se avain, joka yhden aukaisee, aukaisee kaikki, muuten se ei saata olla oikea avain.” (Eclectic Philosophy).

Teosofisen Seuran toimintatapa

Kys. – Ammonioksen eläessä oli useita vanhoja pääuskontoja, ja yksin Egyptissä ja Palestiinassa lahkot olivat lukuisat. Kuinka hän saattoi ne yhdistää?

Teos. – Saman menettelytavan avulla, jota me vielä tänään noudatamme. Uusplatonikot muodostivat suuren seuran, vaikka he kuuluivat eri uskonnollisfilosofiin kouluihin;³ sama on meikäläisten teosofien laita.

Siihen aikaan juutalainen Aristobulos väitti, että Aristoteleen etiikka edusti Mooseksen lain *esoteerisia* (salaisia) oppeja. Philo Judaeus koetti sovittaa Mooseksen kirjat sekä Pythagoraan ja Platonin filosofian toisiinsa; ja Josefus näytti, että Karmelvuoren essealaiset olivat vain egyptiläisten terapeuttien (parantajien) mukailijoita ja seuraajia. Sama on laita tänäkin päivänä. Voimme näyttää rungon, josta jokainen kristitty uskonto, jokainen pieninkin

³ Filadelfuksen aikana juutalaisuus voitti vahvan jalansijan Aleksandriassa, ja nyt kreikkalaiset opettajat tulivat Babylonin rabbiiniopiston vaarallisiksi kilpailijoiksi. Sangen sattuvasti ”Eclectic Philosophy” -kirjan tekijä huomauttaa: ”Buddhalaiset, vedalaiset ja maagiset järjestelmä olivat tähän aikaan oppiaineina kreikkalaisen filosofian ohella. Ei ollut lainkaan ihmeellistä, että ajattelevien miesten mielestä sanakiistan olisi pitänyt lakata ja että he katsoivat mahdolliseksi valikoimalla muodostaa yhden sopusointuisen järjestelmän näistä kaikista eri opeista... Panthaenus, Athenagoras ja Klemens olivat tarkasti perehtyneet Platonin filosofiaan ja tajusivat sen luontaisen yhteyden itämaisten järjestelmien kanssa.”

lahko on lähtenyt. Lahkot ovat suurempien oksien pienempiä haaroja eli vesoja; mutta sekä vesat että oksat lähtevät samasta rungosta – VIISAUSUSKONNOSTA. Tämän todistaminen oli Ammonioksen pyrintönä, ja siksi hän koetti saada pakanoita ja kristityitä, juutalaisia ja epäjumalanpalvelijoita luopumaan riidoistaan ja muistamaan, että heillä kaikilla oli sama totuus eri puvuissa, ja että he kaikki olivat saman äidin lapsia.⁴ Tähän päämaaliin teosofiakin pyrki.

Kys. – Mihin auktoriteetteihin perustatte nämä väitteet muinaisista Aleksandrian teosofeista?

Teos. – Melkein lukemattomiin kuuluisiin kirjailijoihin. Eräs heistä, Mosheim, sanoo:

”Ammonios opetti, että rahvaan uskonto ja filosofia kulkivat rinnan samaa tietä ja olivat saman kohtalon alaisia: askel askeleelta ne huonontuivat ihmiskeksintöjen, taikauskon ja valheiden turmelemina; perkaamalla pois tämä kuona ja ottamalla filosofia selvittäjäksi oli sen tähden uskonto palautettava alkuperäiseen puhtauteensa; Kristuksen koko tarkoitus oli puhdistaa ja palauttaa entiselleen vanha viisus. Hän koetti ehkäistä yleisesti vallitsevan taikauskon valtaa ja osaksi oikaista, osaksi poistaa niitä lukuisia erehdyksiä, joita on sekoittunut eri kansojen uskontoihin.”

Mutta aivan näin uudemmat teosofitkin sanovat. Siinä on vain ero, että tuo suuri ”totuuden rakastaja” Ammonios sai tukea ja apua pyrinnoissään kahdelta kirkkoisältä, Klemensiltä ja Athenagoraalta, sekä kaikilta synagogan oppineilta rabbiineilta, Akatemian ja ”Lehdon” filosofeilta, hän kun opetti heille yhteistä oppia; mutta me, jotka kuljemme hänen jäljissään, emme saa mitään kiitosta, vaan ainoastaan pilkkaa ja vainoa. Siitä näkyy, että ihmiset 1500 vuotta sitten olivat suvaitsevampia, kuin mitä he ovat tällä *valistuneella* vuosisadalla.

⁴ Mosheim sanoo Ammonioksesta: ”Huomattuaan, ettei ainoastaan Kreikanmaan, vaan kaikkien barbaarikansojenkin filosofit olivat yhtä mieltä tärkeimmistä Pääkohdista, hän otti selittääkseen kaikkien näiden lahkosten tuhannet eri mielipiteet näyttämällä, että ne kaikki johtuivat samasta alkulähteestä ja että kaikki pyrkivät samaan päämaaliin.” Jos tekijä, joka on kirjoittanut Ammonioksesta *Edinburgh Encyclopediaan*, muuten tietää, mistä hän puhuu, niin juuri uudenaikaisia teosofeja hän kuvailee – heidän uskonoppejaan ja toimintaansa, sillä puhuessaan *Theodidaktoksesta* hän sanoo: ”Hän hyväksyi ja omisti ne opit, joita opetettiin Egyptissä (esoteeriset opit tulivat Intiasta), joiden katsottiin muodostavan yhden suuren kokonaisuuden maailman iankaikkisuudesta... Ja laati moraalisen järjestelmän, joka antoi ihmisten ylipäänsä elää maansa lakien ja luonnon käskyjen mukaisesti, mutta vaati, että viisaat jalostaisivat sieluaan mietiskelyn avulla.”

*Kys. – Rohkaisiko ja auttoiko kirkko Ammoniosta sen tähden, että hän ke-
rettiläisyydestä huolimatta opetti kristinuskoa ja oli kristitty?*

Teos. – Ei suinkaan. Hän oli syntyisin kristitty, mutta ei koskaan hyväksy-
nyt kirkon kristinuskoa; niin kuin sama tekijä hänestä lausuu:

”Hänen tarvitsi vain esittää opetuksensa vanhojen Hermes-patsaiden mu-
kaan, jotka Platon ja Pythagoras ennen muinoin tunsivat ja joiden mukaan he
laativat filosofiansa. Ja löytäessään samat seikat Johanneksen evankeliumin
esipuheesta hän hyvällä syyllä päätteli että Jeesus tarkoitti vanhan viisau-
sopin palauttamista alkuperäiseen puhtauteensa. Raamatun kertomuksia ja taru-
ja jumalista hän piti vertauskuvina, joiden tarkoitus oli valaista totuutta, tai
muussa tapauksessa hyljättävinä satuina”. Sen lisäksi, kuten sanotaan *Edin-
burgh Encyclopediassa*, ”hän myönsi, että Jeesus Kristus oli kelpo *ihminen*,
ja ’Jumalan ystävä’, mutta väitti, ettei hänen tarkoituksensa ollut kokonaan
hävittää daimonien (jumalien) palvontaa, vaan ainoastaan puhdistaa vanhaa
uskontoa.”

Viisauuskonto esoteerinen kaikkina aikoina

*Kys. – Kun ei Ammonios koskaan mitään kirjoittanut, miten saatamme olla
varmat siitä, että nämä olivat hänen oppinsa?*

Teos. – Eivät Buddha, Pythagoras, Confucius, Orfeus, Sokrates eikä Jeesus-
kaan ole jättäneet mitään kirjoituksia jälkeensä. Kuitenkin useimmat heistä
ovat historiallisia henkilöitä, ja heidän oppinsa ovat eläneet heidän kuoltuaan.
Ammonioksen oppilaat (joiden joukossa Origenes ja Herenius) kirjoittivat
selityksiä ja esityksiä hänen etiikastaan. Viimeksi mainitut ovat varmaankin
yhtä historiallisia kuin apostolien kirjoitukset. Sitä paitsi hänen oppilaansa
Origenes, Plotinos ja Longinus (kuuluisan kuningatar Zenobian neuvonanta-
ja) ovat kaikki jättäneet jälkeensä laajoja kirjoitelmia filaleettien järjestelmästä
ainakin mikäli heidän julkinen uskonnustuksensa oli tunnettu, sillä heidän
koulunsa käsitti sekä eksoteerisia että *esoteerisia* oppeja.

*Kys. – Kuinka viimeksi mainitut ovat säilyneet meidän päiviimme saakka,
kun väitätte, että oikea niin sanottu VIISAUSUSKONTO oli esoteerinen?*

Teos. – VIISAUSUSKONTO on aina ollut sama ja sitä on huolellisesti säilytet-
ty, koska se on viimeinen sana sitä tietoa, joka on ihmisen saavutettavissa. Se
oli olemassa pitkiä aikakausia ennen aleksandrialaisia teosofeja, on kulkenut

perintönä nykyaikaan ja on pysyvä elossa, sitten kun kaikki muu uskonto ja filosofia jo on kadonnut.

Kys. – Ketkä ovat sen näin säilyttäneet ja missä?

Teos. – Kaikkien maiden vihityt sekä syvälliset totuudenetsijät – heidän oppilaansa; niissä osissa maailmaa, joissa sellaisia pyrintöjä aina on eniten pidetty arvossa ja harrastettu: Intiassa, Keski-Aasiassa ja Persiassa.

Kys. – Voitteko mainita joitakin todisteita sen esoteerisesta luonteesta?

Teos. – Paras todiste, minkä tästä tosiseikasta voitte saada, on se, että jokaisessa muinaisessa uskonnollisessa eli oikeammin filosofisessa jumalanpalveluksessa oli esoteerinen eli salainen oppi ja eksoteerinen eli julkinen jumalanpalvelus. Sitä paitsi on yleisesti tunnettu, että vanhojen kansojen MYSTERIT joka maassa olivat jaetut ”suurempiin” (salaisiin) ja ”pienempiin” (julkisiin) MYSTEREIHIN – kuten esimerkiksi Kreikassa oli laita niiden kuuluisien juhlallisuuksien, joita sanottiin *eleusiläisiksi*. Aina Samothraken ja Egyptin hierofanteista ja muinais-Intian vihityistä bramiineista myöhempiin heprealaisiin rabbiineihin saakka kaikki ovat niiden turmeltumista peläten, säilyttäneet oikeat *vakaasti uskomansa opinsa* salaisina. Juutalaiset rabbiinit nimittivät julkista uskonjärjestystään *merkavah’iksi* ulkonaiseksi ruumiiksi, ”käyttöväliseksi” eli *kuoreksi, jotka kätkee salatun sielun* so. korkeimman, salaisen tiedon. Ei minkään vanhan kansan papit koskaan ole jättäneet todellisia filosofisia salaisuuksiaan rahvaalle, vaan ainoastaan kuoret. Pohjoisella buddhalaisuudella on ”suurempi” ja ”pienempi” käyttövälinsä, nimittäin *mahajaana*, esoteerinen, ja *hinaajaana*, eksoteerinen koulu. Ettekä saata moittia heitä tästä salaperäisyydestä, sillä varmaankaan ette ryhtyisi ruokki-
maan lammaslaumaanne oppineilla kasvitieteellisillä tutkimuksilla ruohon asemasta? Pythagoras nimitti *gnosistaan* ”olevaisten tiedoksi”, *e gnoosis ton onton*, ja hän jakoi tätä tietoa ainoastaan niille oppilailleen, jotka olivat lupauksen tehneet ja jotka kykenivät sulattamaan sellaista henkistä ravintoa ja tuntemaan itsensä tyydytetyiksi; ja hän käski heitä vaikenemaan ja pitämään salassa. Okkulttiset aakkoset ja salaiset merkit ovat kehittyneitä muinaisegyptiläistä *pappien pyhää* kirjoitusta, jonka avain vanhoina aikoina oli vain hierogrammatistien eli Egyptin vihittyjen pappien käsissä. Ammonios Sakas vaati, niin kuin hänen elämäkertojansa ilmoittavat meille, oppilailtaan valan, etteivät he ilmaisisi hänen *korkeampia oppejaan* muille kuin niille, joille valmistavat tiedot oli jo opettu ja jotka niin ikään olivat tehneet valan. Ja eikö asianlaita ollut sama vanhimmassa kristinuskossa gnostikkojen kesken

ja Kristuksenkin opetuksen suhteen? Eikö hän puhunut kansalle vertauksin, joilla oli kaksinainen merkitys, selittäen perusteet ainoastaan oppilailleen? ”Teille”, hän sanoo, ”Jumalan valtakunnan salaisuus on annettu, mutta noille ulkopuolella oleville tulee kaikki vertauksissa.” (Mark. 4:11) ”Juudean ja Karmelvuoren essealaiset tekivät, saman erotuksen, jakaen seuralaisensa neofyytteihin (kokelaisiin), veljiin ja täydellisiin eli vihittyihin” (Eclectic Phil.). Samanlaisia esimerkkejä voisi esittää kaikista maista.

Kys. – Voiko päästä ”salaiseen viisauteen” ainoastaan kirjallisten tutkimusten avulla? Tietosanakirjoista saa melkein saman määritelmän teosofiasta kuin Websterin sanakirjasta: so. ”oletettu seurustelu Jumalan ja korkeampien henkien kanssa ja siitä johtuva yli-inhimillisen tiedon saavuttaminen fyysisten ja kemiallisten keinojen avulla”. Sitäkö se on?

Teos. – En usko. Eikä kukaan sanakirjan kirjoittaja kykene selittämään itselleen eikä muille, miten *yli-inhimillinen* tieto voitaisiin saavuttaa *fyysisten* eli kemiallisten prosessien avulla. Jos Webster olisi sanonut ”*metafyysisten* ja alkemististen keinojen avulla”, olisi määritelmä ollut jotakuinkin oikea; sellaisena kuin se nyt on, se on järjetön. Muinaiset teosofit väittivät, ja samaten nykyiset väittävät, ettei ääretöntä, saata käsittää äärellinen – so. äärellisen minuuden ymmärrys, – mutta että korkeampi henkinen minuus voi astua jumalallisen olemuksen yhteyteen haltiotilassa.

Tämä tila ei ole *hypnoosin* tavoin saavutettavissa ”fyysisten ja kemiallisten keinojen, avulla”.

Kys. – Kuinka selitätte tuon tilan?

Teos. – Todellinen haltiotila on Plotinoksen määritelmän mukaan ”mielen vapautus äärellisestä tajunnastaan, jolloin se tulee yhdeksi äärettömän kanssa”. Tämä on korkein tila, sanoo professori Wilder, mutta se ei jatku ikuisesti eikä ole kuin ani harvojen saavutettavissa. Se onkin sama kuin se tila, joka Intiassa tunnetaan nimellä *samadhi*. Tätä joogit harjoittelevat, helpottaen sen saavuttamista ruumiillisessa suhteessa suuremmalla kohtuudella ruuassa ja juomassa ja henkisesti alituisella pyrkimyksellä puhdistamaan ja ylentämään, mieltä. Henkinen mietiskely (meditaatio) on hiljainen ja *sanaton* rukous eli, niin kuin Platon lausuu, se tila, jossa ”sielu palavassa hartaudessa kääntyy Jumalan puoleen; ei suinkaan pyytäkseen erityistä hyvää (niin kuin rukouksen tavallinen merkitys on), vaan itse hyvän tähden – yleisen Korkeimman Hyvän”, josta olemme osa maan päällä, ja jonka olemuksesta kaikki olemme lähteneet. Sen tähden Platon jatkaa: ”ole ääneti *jumalallisten* edessä, kunnes

he karkottavat pilvet silmistäsi ja antavat sinun nähdä siinä valossa, joka lähtee heistä itsestään, ei sitä, joka sinusta hyvältä näyttää, vaan sen, joka itsessään on hyvä.”⁵

Kys. – Teosofia siis ei ole, kuten jotkut tuumivat, äsken keksitty järjestelmä?

Teos. – Tietämättömät ihmiset vain saattavat niin sanoa. Teosofia on yhtä vanha kuin maailma oppiensä ja etiikkansa puolesta, jos kohta – ei nimeltään – niin kuin se myös on avarin ja yleisin (katolisin) kaikista järjestelmistä.

Kys. – Mistä sitten johtuu, että teosofia on jäänyt niin tuntemattomaksi läntisen pallonpuoliskon kansoille? Minkä tähden se on ollut suljettu kirja roduille, jotka kieltämättä ovat sivistyneimmät ja kehittyneimmät?

Teos. – Me uskomme, että muinoin on ollut kansoja, yhtä sivistyneitä ja varmaankin henkisessä suhteessa ”kehittyneempiä” kuin mitä me olemme. Mutta syyt ovat monet tähän vapaaehtoiseen tietämättömyyteen. Yhden niistä Paavali mainitsi sivistyneille ateenalaisille – pitkinä aikakausina jatkuva tosi henkisen tiedon ja harrastuksen häviäminen, mikä johtuu ihmisten liiallisesta kiintymyksestä aistillisiin asioihin ja heidän pitkällisestä orjuudestaan oppikappaleiden ja jumalanpalveluksen kuolleen kirjaimen alaisina. Mutta sen pääasiallisena syynä on se tosiseikka, että todellinen teosofia aina on pidetty salassa.

Kys. – Olette todistanut, että sellaista salaamista aina on noudatettu; mutta mikä on ollut todellisena syynä siihen?

Teos. – Syyt olivat: *ensiksi* tavallisen inhimillisen luonteen nurjuus ja itsekkyyks, joka alati pyrkii tyydyttämään *persoonallisia* halujaan lähimmäisten ja sukulaisten kustannuksella. Sen laatuksille ihmisille ei koskaan voisi uskoa *jumalallisia* salaisuuksia. *Toiseksi* ihmisten epäluotettavuus, kun heidän

⁵ Juuri sitä ”The Eclectic Philosophy’n” oppinut tekijä, prof. A. Wilder kuvailee ”henkisenä valokuvauksena”: ”sielu on kamera, johon on kiinnitetty samanaikaisesti tulevia, menneitä ja nykyisiä tosiseikkoja ja tapahtumia, ja mieli ne tajuaa. Meidän jokapäiväisen, rajoitetun maailmamme takana kaikki on yhtä päivää eli yhtä tilaa – mennyt ja tuleva nykyiseen yhdistetty... Kuolema on viimeinen *haltiotila* maan päällä. Silloin sielu vapautuu ruumiin siteistä, ja sen jalompi osa yhdistyy korkeampaan luontoon ja tulee osalliseksi korkeampien olentojen viisaudesta ja ennustamiskyvystä.” Todellinen teosofia on mystikoille tämä tila, jota Apollonios Tyanalainen kuvaili seuraavaan tapaan: ”Minä osaan nähdä nykyisyyden ja tulevaisuuden aivan kuin kirkkaasta peilistä. Viisaan ei tarvitse odottaa maan höyryjä tai ilman pilaantumista nähdäkseen tulevia tapahtumia... Jumalat (*theoi*) näkevät tulevaisuuden; tavalliset ihmiset nykyisyyden; viisaat sen, mikä on tapahtumaisillaan.” Tätä ”Viisaiden teosofiaa”, josta hän puhuu, on hyvin kuvattu lauseessa: ”Jumalan valtakunta on meissä.”

tulisi suojella pyhää ja jumalallista tietoa turmeltumasta. Viimeksi mainitusta seikasta on johtunut ylevimpien totuuksien ja vertausten väärentyminen ja henkisten käsitteiden asteittainen muuttuminen ihmisen kaltaisiksi, konkreettisiksi ja raaoiksi aistillisiksi mielikuvituksen tuotteiksi – toisin sanoen jumalkäsitteen kutistuminen ja epäjumalanpalvelus.

Teosofia ei ole buddhalaisuutta

Kys. – Teitä sanotaan usein ”esoteerisiksi buddhalaisiksi”. Oletteko siis kaikki Gautama Buddhan seuraajia?

Teos. – Yhtä vähän kuin kaikki soittoniekat ovat Wagnerin seuraajia. Muutamat meistä ovat uskonnoltaan buddhalaisia, mutta meistä on paljon enemmän hindulaisia ja bramiineja kuin buddhalaisia ja paljon useampia synnyltään kristittyjä eurooppalaisia ja amerikkalaisia kuin *kääntyneitä* buddhalaisia. Erehdys johtuu Sinnetin oivallisen teoksen, ”Esoteric Buddhism’in” nimen väärinkäsitetystä merkityksestä; ”Buddhism” olisi pitänyt kirjoittaa *yhdellä eikä kahdella d’llä*, jolloin *Budhism* olisi merkinnyt, mitä sillä tarkoitettiin, nimittäin ”viisauksoppia” (bodha, bodhi, ”älykkyys”, viisaus) eikä *buddhalaisuutta*, Gautaman uskonnonfilosofiaa. Teosofia on, kuten sanottu, VIISAUSSUKONTO.

Kys. – Mikä ero on buddhalaisuuden, Kapilavastun ruhtinaan perustaman uskonnon, ja budhismin, ”viisauksuskonnon” välillä, jonka sanotte olevan saman kuin teosofia?

Teos. – Aivan sama ero kuin Jeesuksen salaisten opetusten, joita sanotaan ”taivaan valtakunnan salaisuuksiksi”, ja kirkkojen ja lahkosten, myöhemmän kirkonmenollisen ja dogmaattisen jumaluusopin välillä. *Buddha* merkitsee ”*bodhan* (ymmärryksen, viisauden) valaisema, valistama”. Tämä viisauksoppi on juurineen ja haaroineen sisältynyt niihin *esoteerisiin* opetuksiin, jotka Gautama antoi vain valituille *arhateilleen*.

Kys. – Mutta jotkut orientalistit väittävät, ettei Buddha koskaan antanut mitään esoteerista opetusta?

Teos. – He voivat yhtä hyvin väittää, ettei luonnossa ole mitään tiedemiehiltä kätkettyjä salaisuuksia. Myöhemmin tahdon todistaa sen Buddhan keskusteluilla oppilaansa *Ânandan* kanssa. Hänen esoteeriset oppinsa olivat aivan yksinkertaisesti muinaisten bramiinien *gupta vidyâ* (salainen tieto),

jonka avaimen heidän uudenaikaiset jälkeläisensä poikkeuksia lukuun ottamatta kokonaan ovat kadottaneet. Ja tämä *vidyâ on* muuttunut pohjois-buddhalaisen *mahayâna*-koulun ns. *sisäisiksi* opeiksi. Jotka tämän kieltävät, eivät ole todellisia orientalisteja. Kehotan teitä lukemaan Edkinsin *Chinese Buddhism*'ia – etenkin ne luvut, joissa puhutaan eksoteerisista ja *esoteerisista*. kouluista ja opinkappaleista – ja sitten vertaamaan niihin koko vanhan maailman todisteita samasta asiasta.

Kys. – Mutta eikö teosofian etiikka ole sama kuin Buddhan opettama?

Teos. – On kyllä, koska tämä etiikka on viisauususkonnon sielu ja kerran oli kaikkien kansojen vihittyjen yhteistä omaisuutta. Mutta Buddha oli ensimmäinen, joka paljasti tämän ylevän etiikan julkisissa esitelmissään ja teki niistä julkisen oppijärjestelmänsä pohjan ja varsinaisen ytimen. Tässä on suunnaton ero eksoteerisen buddhalaisuuden ja kaiken muun uskonnon välillä. Sillä kun muissa uskonnoissa opinkappaleet ja jumalanpalvelus veivät ensimmäisen ja tärkeimmän sijan, on Buddhan opissa aina pantu enimmin painoa etiikalle. Tämä selittää sen yhdenkaltaisuuden, miltei yhtäpitävyyden, mikä vallitsee teosofian ja Buddhan uskonnon etiikan välillä.

Kys. – Onko mitään tärkeitä eroavuuksia?

Teos. – Pääero teosofian ja eksoteerisen buddhalaisuuden välillä on se, että viimeksi mainittu, eteläisen kirkon edustamana, kokonaan kieltää a) jumaluusolennon Olemassaolon ja b) kaiken tajuisen elämän kuoleman jälkeen, jopa kaiken itsetietoisien pysyvän ihmisen yksilöllisyydenkin. Niin ainakin opettaa siamilainen lahkko, jota nykyään pidetään eksoteerisen buddhanopin puhtaimpana muotona. Ja sitä se onkin, jos vain pidämme silmällä, mitä Buddha julkisesti opetti, – tahdon myöhemmin mainita syyn tähän vaitioloon hänen puoleltaan. Mutta pohjois-buddhalaisen kirkon koulut, jotka ovat perustetut niissä maissa, joihin Mestarin vihityt arhatit vetäytyivät hänen kuolemansa jälkeen, opettavat kaikki niitä oppeja, joita nyt sanotaan teosofisiksi, sen tähden että ne muodostavat osan vihittyjen tiedoista – siten todistaen, kuinka etelä-buddhalaisuuden liian kiihkoisa oikeauskoisuus on uhrannut totuuden kuolleelle kirjaimelle. Mutta kuinka paljon suuremoinen ja jalompi, filosofisempi ja tieteellisempi, kuolleessa kirjaimessaankin, tämä oppi on kuin minkään muun kirkon tai uskonnon oppi! Yhtä kaikki teosofia ei ole buddhalaisuutta.

II

Eksooteerinen ja esoteerinen teosofia

Mitä uudenaikainen Teosofinen Seura ei ole

Kys. – Teidän oppinne eivät siis ole uudestaan elpynyttä buddhalaisuutta eikä myöskään uusplatonilaisen teosofian suora jäljennös?

Teos. – Eivät. Vaan parhaan vastauksen kysymyksiinne saatte seuraavasta otteesta eräästä esitelmästä ”teosofiasta”, jonka tri J. D. Buck, T. S. J., piti viime teosofisessa kokouksessa Chicagossa, Amerikassa (huhtikuu 1889). Ei kukaan nyt elävistä teosofeista ole paremmin käsittänyt ja ilmaissut teosofian tosiolemusta kuin arvoisa ystävämme tri Buck.

”Teosofinen Seura perustettiin sitä varten, että se levittäisi teosofisia oppoja ja edistäisi teosofista elämää. Nykyinen Teosofinen Seura ei ole ensimmäinen laatuaan. Minulla on kirja nimeltä: ’Filadelfisen Seuran teosofiset julkaisut’, painettu Lontoossa v. 1697; ja toinen nimeltä: ’Johdatus Teosofiaan, eli Kristuksen Salaisuuden tiede; so. Jumaluuden, Luonnon ja Luomakunnan tiede, joka käsittää filosofisen tiedon kaikista elämän toimivista voimista, maagisista ja henkisistä, ja on käytännöllinen ohje korkeimman puhtauden, pyhyiden ja evankelisen täydellisyyden saavuttamiseksi; samoin kuin jumalallisen näyn ja pyhien enkelien taitojen, voimien ja muiden uudestisyntyneen etuoikeuksien voittamiseksi.’ Se on painettu Lontoossa vuonna 1855 ja siinä on seuraava omistus:

’Kristikunnan yliopistojen sekä korkeampien ja alempien koulujen oppilaille: Metafysiikan, mekaniikan ja kaikenkaltaisen luonnontieteen professoreille: Sivistyneille miehille ja naisille yleensä sekä oikeauskoisille: Deisteille, areiolaisille, unitaareille, swedenborgilaisille ja muiden puutteellisten ja perusteettomien uskojen tunnustajille, rationalisteille ja skeptikoille: oikeamielisille ja valistuneille muhamettilaisille, juutalaisille ja itämaalaisten patriarkka-uskontojen tunnustajille, mutta etenkin evankeelisille papeille ja lähetyssaarnaajille sekä sivistyneiden että barbaarikansojen keskuudessa vaikuttaville, omistetaan suurimmassa nöyryydessä ja rakkaudessa tämä johdatus teosofiaan eli kaikkien kappaleiden alkuperän ja salaisuuden tieteseen.’

Seuraavana vuonna (1856) ilmestyi toinen 600 sivun suuruinen nidos, iso oktaavo, timanttipainosta 'Theosophical Miscellanies'. Tätä teosta julkaistiin vain 500 kappaletta, jotka lahjoitettiin, kirjastoille ja yliopistoille. Nämä aikaisemmat liikkeet, joita oli montakin, syntyivät kaikki kirkon helmassa ja olivat syvästi vakavien ja hurskaiden henkilöiden, alkuun panemia; ja kaikki nämä kirjoitukset olivat ortodoksiseen muotoon laaditut käyttämällä kristillisiä nimityksiä, ja samoin kuin etevän kirkonmiehen William Law'n kirjoitukset, ne tavallisen lukijan silmissä erosivat muista vain syvän vakavuutensa ja hurskautensa kautta. Kaikki ne olivat vain yrityksiä etsiä ja selittää kristittyjen pyhien kirjojen syvempää sisältöä ja alkuperäistä merkitystä sekä kuvailla ja kehittää teosofista elämää. Nämä, teokset unohtuivat pian ja ovat nyt yleensä tuntemattomat. Ne koettivat puhdistaa papistoa ja elähdyttää totista hurskautta eivätkä koskaan olleet tervetulleita. Tuo ainoa sana 'kerettiläisyys' ajoi ne kaikkien samanlaatuisten utopioiden tuonelaan. Uskonpuhdistuksen aikana Johan Reuchlin teki samanlaisen kokeen samoin seurauksin, vaikka hän oli Lutherin läheinen ja luotettava ystävä. Oikeauskoisuus ei koskaan ole halunnut mitään opetusta tai tietoa. Näille uskonpuhdistajille selitettiin, niin kuin Festus oli sanonut Paavalille, että liian suuri oppi oli tehnyt heidät hulluiksi ja että oli vaarallista mennä pitemmälle. Jos tunkee sanasotkun läpi, joka osaksi johtui näiden kirjailijoiden tottumuksesta ja kasvatuksesta, osaksi maallisen vallan uskonnollisesta sorrosta, ja etenee itse asian ytimeen, niin täytyy tunnustaa, että nämä kirjoitukset ovat aivan kirjaimellisesti teosofisia ja käsittelevät yksinomaan ihmisen tietoa hänen omasta luonnostaan ja korkeammasta sielunelämästä. Nykyistä teosofista liikettä on välistä nimitetty yritykseksi kääntää kristikunta buddhalaisuuteen, mikä aivan yksinkertaisesti merkitsee, että sana 'kerettiläisyys' on kadottanut voimansa ja lakannut herättämästä kauhua. Kaikkina aikoina on ollut henkilöitä, jotka enemmän tai vähemmän selvästi ovat käsittäneet teosofisia oppeja ja soveltaneet niitä elämäänsä. Nämä opit eivät yksinomaan kuulu mihinkään uskontoon eivätkä ole rajoitetut määrättyyn yhteiskuntaan tai aikakauteen. Ne ovat jokaisen ihmissielun synnynäinen ominaisuus. Sellainen asia kuin oikeauskoisuus, täytyy jokaisen yksilön itse muodostaa itselleen oman luontonsa, tarpeensa ja erikoisen kokemuksensa mukaan. Tämä selittänee, minkä tähden ne, jotka ovat kuvitelleet teosofiaa uudeksi uskonnoksi, turhaan ovat etsimällä etsineet sen uskonoppia ja jumalanpalveluksen säädöksiä. Sen kirkonoppi on Uskollisuus Totuudelle ja sen jumalanpalvelus – 'kunnioita jokaista totuutta soveltamalla sitä elämäsi!'

’Kuinka vähän suuri yleisö käsittää yleisen veljeyden aatetta ja kuinka harvoin tämän henkinen arvo ja merkitys tunnustetaan, sen todistavat lukuisat Teosofista Seuraa koskevat, toisistaan eroavat mielipiteet ja teennäiset selitykset. Tämä seura järjestettiin juuri tuon ainoan perusaatteen, ihmiskunnan veljeyden, pohjalle, niin kuin tässä on näytetty lyhyissä, vaillinaisissa piirteisissä. Sitä on hätyytetty buddhalaisena ja antikristillisenä, ikään kuin se voisi olla molempia yhtäaikaa, kun sekä buddhalaisuus että kristinusko, sellaisina kuin niiden inspiroidut perustajat ne esittivät, asettavat juuri veljeyden sekä opin että elämän ainoaksi pääperustaksi auringon alla, tai on sitä pidetty vanhana mystisminä, jolle on annettu uusi nimi. Totta on, että monet seurat, jotka ovat perustetut lähimmäisenrakkauden eli tosi veljeyden periaatteen pohjalle ja sen edistämiseksi, ovat olleet eri nimisiä, mutta monia seuroja samoina periaatteineen ja päämäärineen kuin nykyinen Teosofinen Seura on myös nimitetty teosofiseksi. Kaikissa näissä seuroissa on pääoppi ollut sama, mutta kaikki muu, satunnaista, vaikkei tämä poista sitä tosiseikkaa, että monet ihmiset tarttuvat satunnaiseen, jättäen pääasian huomaamatta tai sikseen.”

Parempaa ja selvempää vastausta kuin tämä – jonka yksi meidän kunnioitetuimmista ja vakavammasta teosofeistamme on esittänyt – ei voisi antaa kysymyksiinne.

Kys. – Mitä järjestelmää te rakastatte tai seuraatte paitsi buddhalaista etiikkaa?

Teos. – Emme mitään. Ja kaikkia. Emme tunnusta mitään erityistä uskontoa tai filosofiaa: kokoamme hyvän, mistä sen löydämme. Mutta tässä taas on huomattava, että teosofialla kuten kaikilla vanhan ajan järjestelmillä on sekä eksoteerinen että *esoteerinen* osasto.

Kys. – Mikä on erotus?

Teos. – Teosofisen Seuran jäsenillä on vapaus tunnustaa mitä uskontoa tai filosofiaa tahansa, tai ei mitään, jos niin haluavat, jos he vain suostuvat työskentelemään seuran kolmesta tarkoituksesta yhden tai useamman toteuttamiseksi. Seura on ihmisystävällinen ja tieteellinen yhdistys, jonka päämäärä on veljeyden aatteen levittäminen *käytännöllisin* eikä *tietopuolisin* menetelmin. Olkoot jäsenet kristittyjä tai muhamettalaisia, juutalaisia tai parseja, buddhalaisia tai bramiineja, spiritualisteja tai materialisteja, se on yhdentekevää; mutta jokaisen jäsenen tulee olla joko ihmisystävä tai tiedemies tai arjalaisen tai muun vanhan ajan kirjallisuuden harrastaja tai yliaistillisen sielutieteen tutkija. Sanalla sanoen hänen täytyy, jos hän voi, antaa apua ainakin ohjelman

yhden päämäärän toteuttamiseksi. Muussa tapauksessa hänellä ei ole mitään syytä ruveta ”jäseneksi”. Tämä koskee useampia eksoteerisen seuran ”looshi”- ja ”irtojäseniä.”¹ He saattavat joko tulla tosi teosofeiksi tai olla tulematta. Jäseniä he ovat niin pian kuin he seuraan astuvat; mutta se ei voi tehdä teosofiksi sitä, joka ei havaitse olioiden *jumalallista* puolta, eikä sitä, joka käsittää teosofian – niin sanoaksemme – omalla itsekkäällä, *lahkolaisella* tavallaan. ”Kaunis on, joka kaunistaa tekee” voisi tähän soveltaen kirjoittaa näin: ”Teosofi on se, joka teosofiaa tekee.”

Teosofit ja T. S:n jäsenet

Kys. – Tämä koskee, mikäli käsität, maallikkojäseniä. Mutta ne, jotka harjoittavat esoteerisia teosofisia opintoja – ovatko he todellisia teosofeja?

Teos. – Eivät ehdottomasti, ennen kuin ovat näyttäneet olevansa. He ovat astuneet sisäiseen piiriin, ja sitoutuneet elämässään niin ankarasti kuin voivat noudattamaan salaisen yhdistyksen ohjeita. Tämä on vaikea asia, koska kaikista tärkein määräys on täydellinen oman itsensä kieltäminen so. että jäsen, joka on *lupauksen tehnyt*, täytyy tulla täydellisesti epäitsekkääksi, joka ei koskaan saa ajatella itseään, vaan jonka tulee unohtaa oma turhamaisuutensa ja ylpeytensä ajatellen kanssaihmistensä samoin kuin esoteerisessa piirissä olevien kanssaveljiensä parasta. Jotta esoteeriset määräykset häntä hyödyttäisivät, hänen täytyy elää kerrassaan kohtuullista, itsensä kieltävää ja ankaran moraalista elämää, täyttäen velvollisuutensa kaikkia ihmisiä kohtaan. T. S:n harvat todelliset teosofit ovat näiden jäsenten joukossa. Tämä ei kuitenkaan merkitse, ettei teosofeja saattaisi olla ulkopuolellakin T. S:aa ja sisäistä piiriä; sillä niitä on – useampiakin kuin mitä ylipäänsä tunnetaan; varmaankin paljon useampia kuin mitä on T. S:n maallikkojäsenten joukossa.

Kys. – Mitä sitten hyödyttää ruveta niin sanotun Teosofisen Seuran jäseneksi? Mikä siihen houkuttelee?

Teos. – Ei mikään, paitsi se etu, että saa esoteerista opetusta, tietoa ”Viisauksuskonnon” oikeista opeista, ja jos ohjelma todella toteutetaan, paljon apua molemminpuolisesta tuesta ja myötätunnosta. Yksimielisyys antaa voimaa ja sopusointua, ja hyvin johdetut samanaikaiset ponnistukset aikaansaavat

¹ ”Looshijäsen” on se, joka on liittynyt tiettyyn T. S:n haaraosastoon. ”Irtojäsen” se, joka kuuluu Seuraan sinällään ja on saanut jäsenkirjansa Päämajasta (Adyar, Madras) olematta tekemisissä minkään haaraosaston tai looshin kanssa.

ihmeellisiä vaikutuksia. Tämä on ollut kaikkien yhdistysten ja seurojen salaisuus, niin kauan kuin ihmiskunta on ollut olemassa.

Kys. – Mutta miksi ei esimerkiksi henkilö, jolla on vilpittömät aikeet ja tasapainoinen mieli, lannistumaton tarmo ja kestävyys, voisi tulla okkultistiksi vieläpä adepttiksin, vaikka hän työskentelisi yksinään?

Teos. – Hän voi kyllä; mutta epäonnistumisen mahdollisuuksia on kymmentuhatta yhtä vastaan. Tähän on syynä mm. se, että meidän päivinäme ei ole okkulttista tai teurgista kirjallisuutta, joka selvin sanoin ilmaisisi alkemian eli keskiajan teosofian salaisuudet. Kaikki on symbolista eli esitetty vertauskuvin; ja kun näiden avain jo aikakausia sitten on länsimailla joutunut kadoksiin, kuinka silloin kukaan saattaa oppia oikein käsittämään, mitä lukee ja tutkii? Siinä piilee mitä suurin vaara, ja se saattaa johtaa tiedostamattomaan *mustaan* magiaan tai mitä avuttomimpaan mediumisuuteen. Sen, jolla mestarina ei ole vihitty, on paras kokonaan jättää tämä vaarallinen tutkimus. Katsokaa avoimin silmin ympärillenne. Kaksi kolmasosaa *sivistyneestä* maailmasta pilkkaa jo sitä ajatustakin, että teosofiassa olisi jotakin perää, okkultismissa, spiritualismissa tai Kabbalassa, ja tuo kolmas kolmasosa käsittää kokonaan erilaatuisia ja vastakkaisia aineksia. Muutamat uskovat sala-peräiseen, vieläpä *yliluonnolliseen* (!), mutta jokainen omalla tavallaan. Toiset heittäytyvät ilman ohjausta tutkimaan Kabbalaa, psyykkisyyttä mesmerismiiä, spiritualismia tai jotakin muuta puolta mystiikasta. Tuloksena tästä on, ettei ole kahta samoin ajattelevaa, ei kahta, jotka olisivat yhtä mieltä jostakin okkultismin perusaatteesta. Niitä tosin on monta, jotka itse väittävät päässeensä tiedon puun *korkeimpaan huippuun* ja tahtovat alempana seisoville uskotella olevansa täysiarvoisia adepteja. Ei minkäänlaista tieteellistä tai täysin todenperäistä salaista tietoa ole länsimailla tarjolla, ei edes oikeasta astrologiasta, siitä ainoasta okkultismin osasta, jolla *eksoteerisissa* opeissaan on varmat lakinnsa ja määrätty järjestelmänsä. Mutta ei sillä hyvä, vaan kellään ei ole aavistustakaan siitä, mitä todellinen salatiede on ja tarkoittaa. Muutamat rajoittavat tämän ikivanhan viisauden *Kabbalaan* ja juutalaisten *Zohariin*, joita itse kukin tulkitsee omalla tavallaan, noudattaen rabbiinisen selitystavan kuollutta kirjainta. Toiset pitävät Swedenborgia tai Böhmeä korkeimman viisauden lopullisina ilmaisijoina; kun taas toiset näkevät mesmerismissä vanhan ajan magian suuren salaisuuden keksittynä. Jokainen, joka käytännössä toteuttaa jotakin näistä kaikista teorioista, on pian tietämättömyydessään kulkeva harhaan, mustaa magiaa kohti. Ne, jotka pelastuvat, saavat kiittää onneaan, sillä ei heillä ole mitään mittapuuta, jonka avulla voisivat erottaa oikean väärästä.

Kys. – Onko tämä ymmärrettävä siten, että T. S:n sisäinen piiri väittää saavansa opetusta todellisilta vihityiltä eli esoteerisen viisauden mestareilta?

Teos. – Ei suoranaisesti. Näiden mestarien persoonallista läsnäoloa ei tarvita. Riittää, jos he antavat neuvoja joillekin niistä, jotka vuosikautia ovat heidän johdolla opiskelleet ja jotka ovat omistaneet koko elämänsä heidän palvelukseensa. Silloin nämä taas vuorostaan voivat jakaa saamansa tiedot toisille, joilla ei ole ollut siihen tilaisuutta. Osakin oikeita tieteitä on parempi kuin suuri oppi, jota ei ole voitu sulattaa, vaan on käsitetty väärin. Muruakin kultaa on parempi kuin leiviskä multaa.

Kys. – Mutta kuinka päästä selville siitä, onko tämä murunen oikeata kultaa vai ainoastaan kissankultaa?

Teos. – Puu tunnetaan hedelmistään; järjestelmä tuloksistaan. Kun vastustajamme voivat näyttää toteen, että aikakausien vieressä joku erikseen työskentelevä okkultismin tutkija ilman mestarin ohjausta on tullut pyhäksi adeptiksi kuten Ammonios Sakkas, tai edes Plotinoksen kaltaiseksi tai Jamblikhoksen vertaiseksi teurgiksi, tai että hän on tehnyt sellaisia tekoja kuin St. Germainin väitetään tehneen, ja samalla olematta meedio tai itseään pettävä psyykkinen henkilö tai veijari – silloin me myönnämme erehtyneemme. Mutta siihen asti teosofit mieluummin seuraavat Pyhän Tieteen perinnäistä, luonnolliseksi todistettua lakia. On mystikoita, jotka ovat tehneet suuria keksintöjä kemian ja fyysisten tieteiden alalla, keksintöjä, jotka jo lähenevät alkemiaa ja okkultismia. On toisia, jotka ainoastaan neroutensa avulla ovat saaneet uudelleen selville osia ”salaisen kielen” kirjaimistosta, kenties sen kokonaan ja jotka sen perusteella pystyvät virheettömästi lukemaan heprealaisia käsikirjoituksia. On myös sellaisia, jotka tietäjän katsein ovat oivaltaneet *vilahduksia* luonnon peitetystä salaisuuksista. Mutta kaikki nämä ovat *spesialisteja*, erikoistutkijoita. Yksi on teoreettisella alalla keksijä, toinen on heprealainen, so. lahkolaiskabbalisti, kolmas uudenaikainen Swedenborg, joka kieltää kaiken, mikä on hänen erityisen tieteesä tai uskontonsa ulkopuolella. Yksikään heistä ei voi kerskata sillä tehneensä palvelusta ihmiskunnalle tai kansalleen tai edes itselleen. Lukuun ottamatta muutamia harvoja parantajia – sellaisia, joita ”Lääkärien Kuninkaallinen Seura” nimittäisi puoskareiksi – ei kukaan ole tieteellään auttanut ihmiskuntaa tai edes muutamia henkilöitä omassa yhteisössään. Missä ovat vanhat kaldealaiset, joilla oli ihmeellisiä parannuskeinoja ”ei noitumisen avulla, vaan yrteillä”? Missä on joku Apollonios Tyanalainen, joka paransi sairaita ja herätti kuolleita missä ilmanalassa ja olosuhteissa tahansa? Me tunnemme muutamia edelliseen luokkaan kuuluvia

spesialisteja Euroopassakin, mutta jälkimmäisiä ei muualla kuin Aasiassa, missä joogien salaisuus, ”kuolemassa eläminen”, vielä on säilynyt.

Kys. – Onko teosofian tarkoitus luoda tällaisia sairauksien parantamiseen pystyviä adepteja?

Teos. – Teosofialla on useampia tarkoituksia, mutta tärkeimmät ovat ne, jotka koettavat hankkia apua kaikenlaatuisille inhimillisille kärsimyksille, olkoot ne sielullisia tai ruumiillisia. Ja me uskomme, että edelliset merkitsevät paljon enemmän kuin jälkimmäiset. Teosofian tulee korostaa eettisyyttä; sen tulee puhdistaa sielua, jos se tahtoo parantaa fyysisen ruumiin, jonka kaikki kivut, paitsi tapaturman aiheuttamat, ovat perittyjä. Tutkimalla okkultismia itsekkäässä tarkoituksessa, oman kunnianhimonsa, ylpeytensä tai turhamaisuutensa tyydyttämiseksi, ei kukaan saata saavuttaa todellista päämäärää, joka on kärsivän ihmiskunnan auttaminen. Eikä myöskään voi tulla okkultistiksi tutkimalla ainoastaan yhtä esoteerisen filosofian haaraa, vaan tutkimalla niitä kaikkia, vaikkakaan kaikkia täysin hallitsematta.

Kys. – Annetaaneko siis apua tämän tärkeän päämäärän saavuttamiseksi ainoastaan niille, jotka tutkivat esoteerisia tieteitä?

Teos. – Ei suinkaan. Jokainen *maallikko*jäsen on oikeutettu, jos hän vain tahtoo, saamaan yleistä opetusta, mutta harva on halukas yhtymään ns. työskentelevien ”jäsenien” joukkoon, ja useimmat pysyvätkin mieluummin teosofian *kuhnu*reina. On ymmärrettävä, että T. S. kehottaa yksityiseen tutkimiseen, kunhan se vain ei mene yli sen rajan, mikä erottaa eksoteerisen esoteerisesta, *sokean magian tietoisesta*.

Ero teosofian ja okkultismin välillä

Kys. – Te puhutte teosofiasta ja okkultismista. Ovatko ne samoja käsitteitä?

Teos. – Ei ollenkaan. Kuka tahansa voi olla erittäin hyväkin teosofi seuran *sisä-* tai *ulkopuolella*, olematta silti mitenkään okkultisti. Mutta kukaan ei voi olla okkultisti olematta tosi teosofi; muussa tapauksessa hän aivan yksinkertaisesti on musta maagikko, joko tietten tai tietämättään.

Kys. – Mitä tarkoitatte?

Teos. – Olenhan jo sanonut, että oikean teosofin täytyy pyrkiä toteuttamaan korkeinta moraalista ihannetta ja yhteyttään koko ihmiskunnan kanssa ja hänen täytyy herkeämättä työskennellä muiden hyväksi. Jos okkultisti ei

tätä kaikkea noudata, silloinhan hän toimii itsekkäästi oman persoonallisen hyötynsä vuoksi; ja jos hän on saavuttanut enemmän käytännöllisiä voimia kuin tavallisella ihmisellä on, niin hän tulee paljon vaarallisemmaksi viholliseksi maailmalle ja häntä ympäröiville ihmisille kuin tavallinen kuolevainen. Tämähän on selvää.

Kys. – Onko siis okkultisti aivan yksinkertaisesti ihminen, jolla on hallussaan suurempia voimia kuin muilla ihmisillä?

Teos. – Paljon suurempia – jos hän on *käytännöllisesti* ja todellisesti oppinut okkultisti eikä vain nimeltään sellainen. Sillä okkulttiset tieteet eivät ole, niin kuin sivistyssanakirjoissa selitetään, ”noita keskiajan *kuviteltuja* tieteitä, jotka käsittelevät salaisten ominaisuuksien tai yliluonnollisten voimien *otaksuttua* vaikutusta, kuten alkemia, magia, nekromantia ja astrologia”, vaan okkulttiset tieteet ovat todellisia, vaikuttavia ja sangen vaarallisia tieteitä. Ne opettavat tuntemaan luonnon olioissa piilevän mahdin kehittämällä ja viljelemällä ”ihmisessä uinuvia” salaperäisiä voimia ja siten antamalla hänelle pelottavan ylivallan vähemmän tietäviin kuolevaisiin nähden. Hypnoosi, joka nykyään on tullut niin yleiseksi ja vakavan tieteellisen tutkimuksen kohteeksi, on tässä suhteessa hyvä esimerkki. *Hypnoottinen* voima keksittiin melkein sattumalta, mesmerismi kun oli sille valmistanut tietä. Ja nykyään voi taitava hypnotisoija tehdä sen avulla melkein mitä hyvänsä, voi pakottaa ihmisen, hänen sitä tietämättä, näyttelemään narrin osaa, vieläpä tekemään rikoksenkin – usein hypnotisoijan puolesta ja *hänen hyväkseen*. Eikö tämä ole kauhistuttava voima, jos se joutuu tuntemattomien ihmisten käsiin? Ja muistakaa, että tämä on vain yksi okkultismin vähimmistä haaroista.

Kys. – Mutta eivätkö kaikkein sivistyneimmät ja oppineimmat pidä kaikkia näitä okkulttisia tieteitä, magiaa ja noituutta, muinaisen tietämättömyyden ja taikauskon jäännöksenä?

Teos. – Sallikaa minun muistuttaa, että tämä huomautuksenne on kaksiteräinen. ”Kaikkein sivistyneimmät ja oppineimmat” teidän joukossanne pitävät myös kristinuskoa ja kaikkia muita uskontoja tietämättömyyden ja taikauskon jäännöksenä. Nyt aletaan jo uskoa ainakin *hypnoosiin*, ja muutamat – vieläpä *sivistyneimmistäkin* – alkavat uskoa teosofiaan ja yliaistisiin ilmiöihin. Mutta kuka heistä, lukuun ottamatta pappeja ja sokeita kiihkoilijoita, tahtoo tunnustaa uskovansa *Raamatun ihmetöihin*? Tässä kohden eroavuus alkaakin. Moni hyvä ja puhdas teosofi ehkä uskoo yliluonnollisiin, jopa jumalallisiin *ihmetöihin*, mutta kukaan okkultisti ei sitä tee. Sillä okkultisti harjoittaa *tieteellistä*

teosofiaa, joka perustuu tarkkaan luonnon salaisten voimien tuntemiseen; mutta sellainen teosofi, joka kehittää ns. ”outoja” voimia ilman okkultismin valoa, kulkee suorastaan kohti vaarallista mediumisuutta, sillä vaikka hän pitää kiinni teosofiasta ja sen korkeimmista eettisyyden vaatimuksista, hän toimii pimeässä, vilpittömän mutta sokean uskon nojalla. Jokainen, olkoon hän teosofi tai spiritualisti, joka koettaa viljellä yhtä okkultismin haaroista – esimerkiksi hypnoosia, mesmerismiä tai fyysisten ilmiöiden aikaansaamisen salaista taitoa jne. – tuntematta näiden voimien filosofista järkiperustetta, on kuin vene peräsimitä keskellä kuohuvaa ulappaa.

Ero teosofian ja spiritualismin välillä

Kys. – Mutta ettekö usko spiritualismiin?

Teos. – Jos te ”spiritualismilla” tarkoitate sitä selitystä, minkä spiritualistit antavat muutamista yliaistillisista ilmiöistä, silloin vastaamme jyrkästi *ei*. He väittävät, että kaikkia noita ilmiöitä aikaansaamassa ovat kuolleiden ihmisten, tavallisesti heidän sukulaistensa, ”henget”, jotka muka palaavat takaisin maan päälle seurustellakseen niiden kanssa, joita he ovat rakastaneet tai joihin he muuten ovat kiintyneet. Tämän me suorastaan kiellämme. Me väitämme, että kuolleiden henget eivät voi palata maan päälle – paitsi muutamissa poikkeustapauksissa, joista tulen myöhemmin puhumaan – eivätkä he seurustele ihmisten kanssa muuten kuin *puhtaasti subjektiivisten keinojen avulla*. Se, mikä objektiivisesti näyttääytyy, on ainoastaan ennen eläneen ihmisen haamu. – Mutta *psykkiseen* ja niin sanoakseni ”henkiseen” spiritualismiin me aivan varmasti uskomme.

Kys. – Kiellättekö myös spiritualistiset ilmiöt?

Teos. – Emme suinkaan – paitsi jos on kysymyksessä itsetietoinen petos.

Kys. – Miten te sitten selitätte ilmiöt?

Teos. – Monella tavalla. Tällaisten ilmiöiden syyt eivät ole lainkaan niin yksinkertaiset, kuin spiritualistit tahtoisivat uskoa. Ensinnäkin ns. materialisaatioissa on *deus ex machina* (toimeenpanevana voimana) tavallisesti meedion tai jonkun muun läsnä olevan astraali- eli ”kaksoisruumis”.² Tämä *astraaliruumis* on myös vaikuttavana ja toimeenpanevana voimana taululle kirjoittamisessa, ”Davenport”-kaltaisissa ym. ilmiöissä.

² Uudemmassa teosofisessa kirjallisuudessa ”eetteriruumis”. – Toim. huom.

Kys. – Te sanotte ”tavallisesti”. Mikä sitten muut ilmiöt aiheuttaa?

Teos. – Se riippuu ilmiöiden laadusta. Toisinaan hävinneiden *persoonallisuuksien*, astraaliset jäännökset, *kâmalokassa*³ ovat ”kuoret”; toisinaan elementaalit. Sanalla ”henki” on laaja ja monenlainen merkitys. Minä todellakaan en tiedä, mitä spiritualistit sillä sanalla tarkoittavat; mutta mikäli ymmärrämme, he väittävät, että fyysikaaliset ilmiöt aikaansaa jälleensyntyvä *Minä, henkinen* ja kuolematon ”yksilö”. Ja tämän otaksunan me kokonaan hylkäämme. Ruumiista vapautuneen tajuava *yksilöllisyys ei voi aineellistua*, eikä myöskään palata omasta mentaali(devachan)-maailmastaan maallisesti objektiiviselle tasolle.

Kys. – Mutta monet ”hengiltä” saaduista ilmoituksista osoittavat sekä suurta älyä että tietoa tosiseikoista, joita meedio ei tunne ja joista joskus ei kysyjän eikä kenenkään läsnä olevan mielessä ole tajuista tietoa.

Teos. – Tämä ei ehdottomasti todista, että se äly ja tieto, josta te puhuttu, kuuluisi *hengille* tai lähtisi *ruumiittomista* sieluista. Tunnetaan somnambuleja, jotka transsitilassaan ovat säveltäneet, runoilleet ja ratkaisseet matemaattisia tehtäviä, vaikeivät ole koskaan opiskelleet musiikkia tai matematiikka. Toiset vastaavat järkevästi heille tehtyihin kysymyksiin, vieläpä muutamissa tapauksissa puhuvat sellaisia kieliä kuin hepreaa tai latinaa, joita he valveilla ollessaan eivät vähääkään tunne – ja tämä kaikki sikeässä unessa. Tahdotteko siis väittää, että tämäkin on ”henkien” vaikutusta?

Kys. – Mutta miten te tuon selitätte?

Teos. – Me sanomme, että koska jumalallinen kipinä ihmisessä on olemukseltaan yhtä ja samaa kaikkeuden Hengen kanssa, niin meidän ”henkinen itsemme” on todellisuudessa kaikkietävä, vaikka se materian esteiltä ei saa tietoaan ilmaistuksi. Mitä enemmän nyt näitä esteitä poistetaan, toisin sanoen, mitä enemmän fyysinen ruumis herpautuu itsenäisessä toiminnassaan ja tietoisuudessaan, kuten sikeässä unessa tai transsissa tai taudissa, sitä täydellisemmin voi *sisäinen* minä ilmetä tällä tasolla. Tämä on meidän selityksemme noista todellakin ihmeellisistä, korkeammanlaatuisista ilmiöistä, joissa kieltämättä ilmenee äly ja tietoa. Mitä tulee alemmanlaatuisiin ilmiöihin kuten fyysikaalisiin ilmiöihin ja tavallisten ”henkien” typeryyksiin ja laverteluihin, niin jo tärkeämmät oppimme tästä aiheesta veisivät enemmän aikaa ja tilaa selvittää, kuin mitä tässä voidaan siihen uhrata. Me emme tahdo

³ Tuonelassa. – P. E.

sekaantua spiritualistien uskoon enemmän kuin mihinkään muuhun uskontoon. Todistamisen velvollisuus on niillä, jotka uskovat ”henkiin”. Ja nykyään jo spiritualistien johtajat ja oppineimmat ja älykkäimmät heidän joukossaan ovat valmiit tunnustamaan, että *kaikki* ilmiöt eivät ole henkien aikaansaamat, vaikka he vielä ovatkin vakuuttuneet siitä, että korkeammanlaatuiset ilmiöt johtuvat ruumiittomista sieluista. Askel askelelta he tulevat käsittämään koko totuuden, mutta sitä ennen meillä ei ole oikeutta eikä halua kääntää heitä omalle kannallemme. Ja sitä vähemmän, koska me puhtaasti *psykkisiin ja henkisiin ilmiöihin* nähden uskomme, että elävän ihmisen henki voi olla yhteydessä ruumiittomien persoonallisuuksien hengen kanssa.⁴

Kys. – Tarkoittaako tämä, että te kokonaan hylkäisitte spiritualismin filosofian?

*Teos. – Jos filosofialla tarkoitatte sen kypsymättömiä teorioita, niin hylkäämme. Mutta sillä ei todellisuudessa ole filosofiaa. Niin sanovat parhaimmat, älykkäimmät ja vakavimmat spiritualismin puolustajista. Heidän ainoaa epäämätöntä perustotuuttaan, nimittäin että ilmiöt syntyvät meedioiden välityksellä, joita näkymättömät älylliset voimat hallitsevat – kukaan ei voi kieltää paitsi Huxleyn ”isovarvas”-koulun sokea materialisti.⁵ Mutta sallikaa minun kuitenkin esittää, mitä *Light*-lehden taitava toimittaja, jota viisaampaa ja innokkaampaa puolustajaa spiritualistit tuskin voivat löytää, sanoo heistä*

⁴ Me sanomme, että sellaisissa tapauksissa eivät kuolleiden *henget astu alas* maan päälle, vaan elävien henget *nousevat ylös* puhtaasti henkisten sielujen luo. Todellisuudessa ei siinä ole *nousemista* tai *laskeutumista*, vaan meedion *tilan* tai *edellytyksen* muuttuminen. Meedion ruumis herpautuu eli vaipuu uneen, jolloin henkinen minä vapautuu sen kahleista ja tapaa itsensä samalla tietoisuuden *tasolla*, kuin ruumiittomat henget ovat. Sen tähden he, jos heidän välillään on jotakin henkistä yhteyttä, *voivat olla yhteydessä* toistensa kanssa, kuten usein tapahtuu unessa. Ero meedion ja sellaisen henkilön välillä, joka ei ole sensitiivi, on seuraava: meedion vapautunut henki saattaa helposti vaikuttaa oman horrokseen vaipuneen fyysisen ruumiinsa toimeksiin elimiin, niin että ne toimivat, puhuvat ja kirjoittavat aivan sen mielen mukaisesti. Minä voi antaa niiden, kuin kaikuna, toistaa ihmiskielellä ruumiittoman olennon ajatuksia ja käsitteitä, samaten kuin omia ajatuksiaankin. Mutta hyvin positiivisen henkilön elimistöä, joka *ei ole vastaanottavainen* eikä herkkä (sensitiivi), ei voi saattaa tällaisen vaikutuksen alaiseksi. Tästä johtuu, että vaikka tuskin on ihmisolentoa, jonka minä ei ruumiinsa nukkuessa vapaasti seurustelisi kadottamiensa rakkaiden kanssa, niin herätessä hänen mieleensä ei ole jäänyt siitä mitään tai vain hyvin hämääriä, unenhoureisia muistoja, mikä johtuu siitä, että hänen fyysinen verhonsa ja hänen aivonsa ovat positiiviset eivätkä vastaanottavaiset.

⁵ Viittaa siihen naurettavaan otaksumaan, että ”henkien koputuksia” aikaansivat meediat naksauttelemalla varpaitaan. – P. E.

ja heidän filosofiastaan. ”M. A. Oxon”, yksi perin harvoista *filosofisista* spiritualisteista, kirjoittaa seuraavasti heidän järjestäytymisen puutteestaan ja sokeasta uskostaan:

”Kannattaa kyllä tarkastaa tätä kohtaa, sillä se on elinkysymys. Meillä on sellaista kokemuseräistä tietoa, jonka rinnalla kaikki muu tieto on verraten vähärvoista. Tavallinen spiritualisti pahastuu, jos joku uskaltaa kiistää hänen varman tietonsa tulevaisuudesta, hänen ehdottoman varmuutensa tulevasta elämästä. Missä toiset ovat heikoin käsin hapuilleet pimeää tulevaisuutta, siinä hän rohkeasti kulkee, niin kuin ainakin se, jolla on kartta ja joka tuntee tien. Missä muut ihmiset ovat pysähtyneet hurskaaseen kaipaukseen tai tyytyneet perittyyn uskoon, siinä hän voi kehua tuntevansa, mitä he ainoastaan uskovat, ja voivansa rikkaista varastoistaan täydentää niitä horjuvia uskonoppeja, jotka ovat rakennetut pelkästään toivolle. Suurenmoisesti hän käsittelee ihmisen rakkaimpia toiveita. Hän tuntuu sanovan: ”Te vain toivotte, mitä minä voin todistaa. Te olette omistaneet perityn uskon siihen, minkä minä voin kokeellisesti todistaa mitä ankarimmin tieteellisin menetelmin. Vanhat uskomukset häipyvät vähitellen pois; tulkaa ja erotkaa niistä. Ne sisältävät yhtä paljon vääryyttä kuin totta. Ainoastaan laskemalla perustuksen todistettujen tosiseikkojen varaan, voi sille rakentaa jotakin pysyvää. Ympärillänne horjahtavat vanhat uskot. Tulkaa pois, ennen kuin ne sortuvat päällenne.”

”Mutta kun tullaan tämän suurenmoisen persoonallisuuden kanssa tekemisiin käytännöllisenä alalla, niin mikä on tulos? Varsin omituinen ja hyvin masentava. Hän on perustuksestaan niin varma, ettei hän vaivaudu tutkimaan sitä selitystä, minkä toiset antavat hänen tosiseikoistaan. Aikakauden viisaat ovat uhranneet voimiaan selittääkseen, mitä hän, syystä kyllä, katsoo todistetuksi, mutta hän ei edes vilkaise heidän tutkimuksiinsa. Ei hän edes spiritualistiveljensä kanssa ole aivan yhtä mieltä. Se on taas sama juttu kuin entisen eukon, joka yhdessä miehensä kanssa muodosti ’kirkon’. Heillä yksin oli hallussaan taivaan avaimet, tai oikeastaan eukolla oli ne, sillä hän ei ollut ’Jannest oikke varma’. Niin spiritualistienkin osastoihin ja alaosastoihin jakautuneet lahkot pudistelevat päätään eivätkä ole ’oikke varmat’ toinen toisistaan. Mutta ihmiskunnan yhteinen kokemus on varma ja muuttumaton siitä yhdestä seikasta, että yksimielisyys on voimaa ja erimielisyys heikkouden ja turmion lähde. Rinnatusten, järjestäytyneen ja harjaantuneena kulkien muuttuu rosakajoukkokin armeijaksi, missä joka mies on sadan harjaantumattoman vastustajan veroinen. Joka ihmistoiminnan alalla merkitsee järjestäytyminen menestymistä, ajan ja työn säästymistä, edistymistä

ja kehittymistä. Vaillinainen suunnitelma ja työtapana, hutiloimalla tehty työ, satunnaiset ponnistukset ja järjestymätön voima – se kaikki merkitsee hukkatyötä. Ihmiskunnan ääni vahvistaa tämän todeksi. Myöntääkö spiritualisti tuomion oikeaksi, ja menetteleekö hän sen mukaan? Kaikkea muuta. Hän ei tahdo järjestäytyä. Hän on itselleen laki ja naapureilleen kiusankappale.” (*Light*, 22 p:nä kesäkuuta 1889).

Kys. – Minulle on sanottu, että Teosofinen Seura alkuaan perustettiin musertamaan spiritualismi ja usko ihmisyksilöllisyyden elämiseen kuoleman jälkeen.

Teos. – Teidät on johdettu harhaan. Meidän kaikki oppimme perustuvat juuri tuohon kuolemattomaan, yksilöllisyyteen. Mutta tässä te niin kuin monet muut sekoitate *persoonallisuuden* ja yksilöllisyyden. Länsimaiset sielutieteen tutkijat eivät näy määritelleen tarkkaa erotusta näiden kahden käsitteen välillä. Kuitenkin juuri tämä erotus tarjoaa avaimen itämaisen filosofian ymmärtämiseen, ja on teosofisten ja spiritualististen oppien erilaisuuden pohjana. Ja vaikka se saattaisi osaksemme vielä suuremman vihamielisyyden, muutamien spiritualistien taholta, täytyy minun tässä selittää, että teosofia juuri on *todellista* ja väärentämätöntä spiritualismia, kun taas sen niminen uudenaikainen järjestelmä, sellaisena kuin sitä joukolla harrastetaan, on suorastaan yliaistillista materialismia.

Kys. – Selittäkää, olkaa hyvä, mielipidettänne tarkemmin?

Teos. – Tarkoitan, että vaikka meidän oppimme puolustavat hengen ja aineen samaisuutta ja vaikka sanomme, että henki on ainetta *mahdollisuutena* ja aine kristalloitua henkeä (niin kuin esimerkiksi jää on jähmettynyttä höyryä), niin kuitenkin väitämme, että sanaa henki voi sovelluttaa ainoastaan *todelliseen* yksilöllisyyteen, koska *kaikkeuden* alkuperäinen ja ikuinen olotila ei ole henkeä, vaan *yli*-henkeä, niin sanoakseni (jonka aikakautisena ilmenemysmuotona vain on näkyvä, kiinteä aine).

Kys. – Mutta mikä on ero ”totisen yksilöllisyyden” ja sen ”minän” välillä, jonka me kaikki tajuaamme?

Teos. – Ennen kuin voin vastata, täytyy meidän saada selväksi, mitä ”minällä” tarkoitatte. Me teemme eron itsetietoisuuden yksinkertaisen tosiasian, tuon tunteen, että ”minä olen minä”, ja sen kokoonpannun ajatuksen välillä, että ”minä olen herra Smith tai rouva Brown”. Me kun uskomme jälleensyntymiseen, eli siihen, että sama minä syntyy moneen kertaan, niin tämä ero

on juuri se perusasia, jonka ympäri koko kysymys kiertää. ”Herra Smith” näet merkitsee pitkää sarjaa jokapäiväisiä kokemuksia, pujotettuina muistin lankaan ja muodostaen sen, minkä ”herra Smith” sanoo ”itseksensä”. Mutta eivät mitkään näistä ”kokemuksista” todellisuudessa ole tuo ”minä” eivätkä herätä ”herra Smithissa” sitä tunnetta, että hän on oma itsensä, sillä hän unohtaa suurimman osan jokapäiväisistä kokemuksistaan, ja ne herättävät hänessä *minuuden* tunteen ainoastaan sen ajan, kuin ne kestävät. Me teosofit sen vuoksi erotamme tämän ”kokemuksien” kimpun, jota me nimitämme, *vääräksi* (koska se on niin äärellinen ja katoavainen) *persoonallisuudeksi*, siitä aineksesta ihmisessä, jolle kuuluu tunne: ”minä olen minä”. Tätä ”minä olen minä” me sanomme *todelliseksi* yksilöllisyydeksi; ja me sanomme, että tämä ”minä” eli yksilöllisyys, kuten näyttelijä, esittää monia osia elämän näyttämöllä.⁶ Nimittäkäämme yhtä saman *minän* elämää maan päällä yhdeksi *näytäntöillaksi*. Yhtenä iltana näyttelijä eli ”minä” esiintyy ”Macbethina”, toisena iltana ”Shylockina”, kolmantena ”Romeona”, neljäntenä ”Hamletina” tai ”kuningas Learina” jne., kunnes hän on käynyt läpi koko syntymien sarjan. Minä alkaa elämänsä pyhiinvaelluksen haltiana, ”Arielina” tai ”Puckina”; hän näyttölee *statistin* osaa, on sotamiehenä, palvelijana, kuoron jäsenenä; kohoo sitten ”puherooleihin”, näyttölee *pääosia* ja välillä taas vähäpätöisempiä, kunnes hän lopuksi jättää näyttämön ”Prosperona”, *maagikkona*.

Kys. – Ymmärrän. Sanotte siis, että tämä todellinen minä ei voi palata maan päälle kuoleman jälkeen. Mutta varmaankin on näyttelijällä vapaus, jos hän on säilyttänyt yksilöllisyytensä tunteen, palata entiselle näyttämölleen, jos niin tahtoo?

Teos. – Me vastaamme ei⁷; sillä sellainen palaaminen maan päälle ei soveltuisi mihinkään *täydellisen* autuuden tilaan kuoleman jälkeen, kuten olen valmis osoittamaan. Me sanomme, että ihminen kärsii elämänsä aikana niin paljon ansaitsematonta kurjuutta niiden vuoksi, joiden kanssa hän on tekemisissä, tai ympäristönsä tähden, että hänelle todellakin kuuluu saada nauttia täydellistä lepoa ja rauhaa, jollei autuuttakin, ennen kuin hän uudelleen ottaa päälleen elämän taakan. Mutta tästä tahdomme puhua tarkemmin jäljempänä.

⁶ Ks. edempänä VIII lukua ”Yksilöllisyydestä ja persoonallisuudesta”.

⁷ Tässä on tietenkin puhetta spiritualistisena ”henkenä” esiintymisestä eikä uudesta ruumiillistumasta; ja tekijän mielessä on se tosiseikka, että vainajalla päästyään korkealle astraalitasoille, saatikka taivaaseen, ei ole tilaisuutta esiintyä ”istunnoissa”. – P. E.

Miksi teosofia on otettu niin hyvin vastaan?

Kys. – Jossain määrin minä käsitän teitä; mutta mielestäni oppinne ovat paljon monimutkaisempia ja metafyyysisempiä kuin spiritualismi ja tavallinen uskonnollinen ajattelu. Voitteko näin ollen sanoa minulle, mikä on syynä siihen, että tämä teidän kannattamanne teosofinen järjestelmä on herättänyt niin paljon kiinnostusta ja samalla niin paljon vihamielisyyttä?

Teos. – Siihen on luullakseni useampia syitä; muiden muassa seuraavat. *Ensiksi:* yleinen palaaminen niiden materialististen teorioiden luota, jotka vielä nytkin vallitsevat tiedemiesten piirissä. *Toiseksi:* yleinen tyytymättömyys eri kristillisten kirkkojen keinoitekoiseen jumaluusoppiin sekä kiistelevien lahkojen päivä päivältä kasvava luku. *Kolmanneksi:* aletaan yhä paremmin käsittää todeksi, että uskonopit, jotka niin selvästi ovat ristiriidassa itsensä ja toisten kanssa, *eivät voi olla tosia*, ja että väitteet, jotka eivät ole saaneet vahvistusta, *eivät voi olla todellisia*. Tämä luonnollinen epäluottamus tavallisia uskontoja kohtaan kasvaa vielä siitä, että ne ovat kokonaan kykenemättömiä ylläpitämään moraalisuutta ja jalostuttamaan yhteiskuntaa ja kansan syviä rivejä. *Neljänneksi:* monessa syntyy vakaumus ja muutamissa *tietokin* siitä, että jossakin täytyy olla olemassa filosofinen ja uskonnollinen järjestelmä, joka on tieteellinen eikä ainoastaan miettimättä kokoon kyhätty. *Lopuksi* ehkä vielä usko siihen, että sellainen järjestelmä on etsittävä opeista, jotka ovat paljon vanhempia kuin mikään nykyaikainen uskonoppi.

Kys. – Mutta minkä vuoksi tämä järjestelmä tuotiin julkisuuteen juuri nykyhetkellä?

Teos. – Juuri sen vuoksi, että ajan nyt huomattiin olevan kypsynyt, sen näyttävät todeksi ne lujat ponnistukset, millä niin monet hartaat tutkijat koettivat saavuttaa *totuutta*, millä hinnalla hyvänsä ja miltä taholta tahansa. Tämän nähdessään totuuden vartijat sallivat edes muutamia murusia siitä tuoda julkisuuteen. Jos Teosofisen Seuran perustaminen olisi lykätty muutama vuosi kauemmaksi, olisi toinen puoli sivistyneistä kansoista ehtinyt tulla piintyneiksi materialisteiksi, ja toinen puoli olisi palvonut ihmisjumalaa tai yliaistillisia ilmiöitä.

Kys. – Onko meidän pidettävä teosofiaa jonkinlaisena ilmestyksenä?

Teos. – Ei mitenkään – ei edes niin, että se olisi joidenkuiden korkeampien, yliluonnollisten tai ainakin *yli-inhimillisten olentojen* antama uusi ja välitön ilmoitus vaan ainoastaan siten, että se on vanhojen, hyvin vanhojen totuuksien

”paljastus” sellaisille, jotka tähän asti eivät ole niitä, tunteneet, eivät edes ole tienneet, että tuollaista vanhaa tietoa on olemassa ja säilytetään.⁸

Kys. – Puhuitte ”vihamielisyydestä”. Jos totuus on niin kuin teosofia opettaa, miksi sitä on kohdannut niin suuri vastustus eikä yleinen hyväksyminen?

Teos. – Taaskin monesta erilaisesta syystä, joista yksi on ihmisten viha ”uutuuksia” kohtaan, niin kuin he sanovat. Itsekkyys on luonnostaan vanhoillista ja kammoaa häirityksi tulemista. Se pitää mukavaa, helppoa valhetta suurinta totuuttakin parempana, jos jälkimmäinen vaatii pienimmänkin mukavuuden uhraamista. Toimettomalla mielellä on suuri voima, aina kun on kysymyksessä sellainen, mikä ei heti paikalla lupaa hyötyä ja korvausta. Aikakautemme on tavattoman hengetön ja proosallinen. Sitä paitsi teosofisilla opeilla on outo leima; ne ovat vaikeasti käsitettäviä, ja muutamat niistä sotivat kokonaan monia lahkolaisten suosimaa inhimillisiä houereita vastaan, jotka ovat syöpyneet rahvaan uskonkäsityksen ytimiin asti. Jos tähän lisäämme, että vaaditaan hyvin ankaria omia ponnistuksia ja puhdasta elämää niiltä, jotka tahtovat tulla *sisäisen* piirin oppilaisiksi, ja että on hyvin rajoitettu määrä sellaisia, joita täysin epäitsekäs etiiikka miellyttää, niin ymmärrämme helposti syyn, miksi teosofia on tuomittu sellaiseen hitaasti etenevään ja vaivalloiseen työhön. Se on etupäässä niiden filosofia, jotka kärsivät ja ovat kadottaneet kaiken toivon saada muualta apua päästäkseen ylös elämänsä mutasuosta. Sitä paitsi historia osoittaa, että jokaisen vieraaseen maaperään istutetun uskon- tai moraalijärjestelmän on täytyntä alussa taistella kaikkia esteitä vastaan, mitä valistuksen kammo ja itsekkyys suinkin ovat voineet keksiä. Tosiaankin ”uranuurtajan kruunu on orjantappurakruunu”! Lahonneita, madonsyömiä rakennuksia ei vaaratta maahan revitä.

⁸ On tullut ”muotiasiaksi” etenkin viime aikoina nauraa sille mielipiteelle, että vanhojen sivistyskansojen, kuten egyptiläisten, kreikkalaisten tai roomalaisten *mysteereissä* on ollut jotakin muuta kuin pappien petosta. Edes ”rosenkreutsiläiset” eivät muka olleet sen parempia kuin puoleksi hupsuja, puoleksi lurjuksia. Lukemattomia kirjoja on niistä kirjoitettu; ja vasta-alkajat, jotka pari vuotta sitten tuskin olivat sen niin ikään kuulleet, esiintyvät yhtäkkiä syvällisinä arvostelijoina ja tuntijoina sellaisten aiheiden suhteen kuin alkemia, tulifilosofia ja mystiikka yleensä. Ja kuitenkin tiedetään, että pitkät sarjat Egyptin, Intian, Kaldean ja Arabian hierofantteja, samoin kuin Kreikan ja länsimaiden suurimmat filosofit ja viisaat ovat viisauden ja ”jumalallisen tieteen” nimeen lukeneet kaiken tiedon, sillä he pitävät kaikkien tieteiden ja taiteiden perustusta ja syntyä *olemukseltaan* jumalallisena. Platon pitää *mysteereitä* sängen pyhinä, ja Klemens Aleksandrialainen, joka itse oli vihitty eleusiläisiin mysteereihin, on selittänyt, että ”niissä annetut opetukset käsittivät kaiken inhimillisen tiedon lopputulokset”. Olivatko Platon ja Klemens kaksi lurjusta tai kaksi hupsua, kysymme ihmetellen – vai kumpaakin?

Kys. – Kaikki tämä koskee oikeastaan T. S:n etiikkaa ja filosofiaa. Voitteko antaa minulle yleiskäsityksen itse Seurasta, sen tehtävistä ja säännöistä?

Teos. – Niitä ei ole koskaan pidetty salassa. Kysykää ja saatte tarkat vastaukset.

Kys. – Mutta minä olen kuullut, että lupaukset sitovat teitä?

Teos. – Ainoastaan *salaisessa* eli ”esoteerisessa” osastossa.

Kys. – Ja myös, että muutamat jäsenet erottuaan eivät katsoneet näiden lupauksen sitovan heitä. Ovatko he oikeassa?

Teos. – Näkyy, että heillä on hyvin vaillinainen käsitys kunniaista. Kuinka he voisivat olla oikeassa? *The Path*, teosofinen äänenkannattajamme New Yorkissa, sanoo sellaisesta tapauksesta aivan oikein: ”Otaksukaa, että sotamies havaitaan syypääksi valansa tai kurinpitosisääntöjen rikkomiseen ja erotetaan palveluksesta. Suuttuneena tuohon oikeaan rangaistukseen, josta häntä on edeltäpäin tarkasti varoitettu, sotamies kääntyy antamaan viholliselle tiedonantoja – vakoojana ja kavaltajana – kostaakseen entiselle päällikölleen, ja väittää, että rangaistus on vapauttanut hänet uskollisuudenvälästä.” Onko hän oikeassa? Eikö hän teidän mielestänne ansaitse kunniaattoman pelkurin nimeä?

Kys. – Minun mielestäni kyllä, mutta muut ajattelevat toisin.

Teos. – Sitä pahempi heille. Mutta tästä asiasta me puhumme myöhemmin, jos sallitte.

III

T. S:n¹ työtapa

Seuran tehtävät

Kys. – Mitkä ovat ”Teosofisen Seuran” tehtävät?

Teos. – Niitä on kolme, niin kuin on alusta pitäen ollut.

1) Muodostaa ihmiskunnan yleisen veljeyden ydin, katsomatta rotuun, ihonväriin tai uskontunnustukseen.

2) Edistää arjalaisten ja muiden pyhien kirjoitusten, maailman uskontojen ja tieteiden tutkimista ja osoittaa vanhan aasialaisen kirjallisuuden arvo, kuten brahmalaisen, buddhalaisen ja zoroasterilaisen filosofisen kirjallisuuden.

3) Tutkia luonnon salattuja mysteerejä kaikilta mahdollisilta puolilta ja erityisesti ihmisessä piileviä psyykkisiä ja henkisiä voimia. – Nämä ovat yleispiirtein mainittuina Teosofisen Seuran kolme päätehtävää.

Kys. – Voitteko antaa minulle yksityiskohtaisempaa esitystä näistä?

Teos. – Jokainen näistä kolmesta tehtävästä voidaan jakaa niin moneen selitettävään pykälään kuin tarpeelliseksi katsotaan.

Kys. – Alkakaamme sitten ensimmäisestä. Mitä keinoja tahdotte käyttää kehittääksenne tuota veljeyden tunnetta kansojen kesken, joilla tietävästi on aivan erilaiset uskonnot, tavat, vakaumukset ja ajatustavat?

Teos. – Saanko lisätä, mitä te ette näy mielellänne ilmaisevan. Mehän tiedämme, että lukuun ottamatta kahden rodun jäännöksiä – parsilaisia ja juutalaisia – jokainen kansakin on jakaantunut, ei ainoastaan muita kansoja vaan itseäänkin vastaan. Tämä huomataan selvimmin ns. sivistyneistä kristillisistä kansoista. Tästä johtuu, että ihmettelette ja että ensimmäinen tehtävämme teistä näyttää utopialta. Eikö niin?

Kys. – Kyllä. Mutta mitä teillä on sitä vastaan sanottavana?

Teos. – Ei mitään itse tosiasiaa vastaan; mutta paljon siitä, että on välttämätöntä poistaa ne syyt, jotka tekevät yleisen veljeyden tätä nykyä utopiaksi.

¹ ”T. S.” on lyhenne sanoista ”Teosofinen Seura”.

Kys. – Mitkä ovat teidän mielestänne nämä syyt?

Teos. – Ensiksi ja ennen kaikkea ihmisluonnon synnynnäinen itsekkyyys. Tätä itsekkyyttä ei nykyinen uskonnonopetus juurineen hävittä, vaan se päinvastoin vahvistaa ja yllyttää sitä päivä päivältä hurjaksi ja vastustamattomaksi tunteeksi, se kun pyrkii ei ainoastaan suosimaan sitä vaan suorastaan oikeutamaan ja puolustamaan. Ihmisten käsitykset oikeasta ja väärästä ovat kokonaan vääristyneet sen vuoksi, että juutalainen Raamattu hyväksytään kirjaimellisesti tulkittuna. Kaikki Jeesuksen opetukset lähimmäisenrakkaudesta ja epäitsekkyydestä ovat tulleet pelkästään tietopuolisen saarnastuolisaivartelun kohteiksi; samalla ovat Mooseksen Raamatussa opetetut käytännöllisen itsekkyyden määräykset, joita vastaan Kristus turhaan saarnasi, juurtuneet länsimaisten kansojen sisimpään elämään. ”Silmä silmästä, hammas hampaasta” on tullut teidän lakinne ensimmäiseksi periaatteeksi. Nyt väitän suoraan ja pelkäämättä, että *ainoastaan teosofia* voi juurineen hävittää tämän ja monet muut kieroutuneet opit.

Ihmisten yhteinen syntyperä

Kys. – Millä tavoin?

Teos. – Aivan yksinkertaisesti todistamalla loogisin, filosofisin, metafyyisin, vieläpä tieteellisin perustein, että a) kaikilla ihmisillä on sama henkinen ja fyysinen syntyperä, joka on teosofian perusoppi; b) koska ihmiskunta pohjaltaan on yhtä ja samaa olemusta ja tämä olemus on yksi – rajaton, luomaton ja ikuinen, sanottakoon sitä jumalaksi tai luonnoksi – ei mikään voi näin ollen vaikuttaa yhteen kansaan tai yhteen ihmiseen vaikuttamatta samalla kaikkiin muihin kansoihin ja kaikkiin muihin ihmisiin. Tämä on yhtä varmaa ja päivänselvää kuin se, että vesisäiliöön heitetty kivi on ennemmin tai myöhemmin paneva liikkeeseen jokaisen vesipisaran siinä.

Kys. – Mutta tämä ei ole Kristuksen oppia vaan pikemmin panteistinen aate.

Teos. – Siinä te juuri erehdytte. Se on puhtaasti *kristillinen* mutta *ei juutalainen*, ja sen vuoksi ehkä teidän Raamatussa riippuvat kansanne tahtovat olla siitä tietämättä.

Kys. – Tämä on umpimähkäinen ja väärä syytös. Millä te voitte sen todistaa?

Teos. – Todisteet ovat helposti saatavissa. Kristuksen kerrotaan sanoneen ”rakastakaa toisianne” ja ”rakastakaa vihollisianne, sillä jos rakastatte niitä,

jotka teitä rakastavat, mitä palkkaa teillä siitä on? Eivätkö *publikaanitkin*² tee samoin? Ja, jos osoitatte ystävällisyyttä ainoastaan veljillenne, mitä erinomaista te siinä teette? Eivätkö pakanatkin tee samoin?” (Matt. 5:46,47) Nämä ovat Kristuksen sanoja. Mutta 1. Moos. 9:25 sanoo: ”Kirottu olkoon Kanaan, tulkoon hänestä veljiensä orjienkin orja.” Ja sen tähden raamatulliset, mutta eivät kristilliset, ihmiset asettavat Mooseksen lain Kristuksen rakkauden lakia korkeammalle. Vanhaan Testamenttiin, joka vetoaa heidän kaikkiin himoihinsa, he perustavat lakinsa, jotka suosivat niiden kansakuntien valloittamista, ryöstämistä ja sortamista, joita he sanovat ”*alemmiksi*”. Pirullinen lause on tämä kohta Mooseksen kirjoissa – tulkittuna kuolleen kirjaimen mukaan – ja mitä rikoksia sen nojalla on tehty, siitä antaa meille historia jonkinlaisen käsityksen, joskin vaillinaisen.³

Kys. – Olen kuullut teidän sanovan, että tiede osoittaa ruumiillisen syntyperämme ja viisaususkonto henkisen syntyperämme olevan kaikilla sama. Mutta emme huomaa darvinistien osoittavan suurta lähimmäisenrakkautta.

² Publikaaneja pidettiin siihen aikaan voina ja taskuvarkaina. Juutalaisten keskuudessa publikaanin nimi ja virka oli kauheinta maailmassa. He eivät saaneet tulla temppeliin ja Matteus (18:17) asettaa pakanat ja publikaanit toistensa veroisiksi. Kuitenkin he olivat ainoastaan roomalaisia veronkantajia, joilla oli sama asema kuin englantilaisilla virkamiehillä Intiassa ja muissa alusmaissa.

³ ”Keskiajan lopulla oli orjuus moraalisten voimien vaikutuksesta suurimmaksi osaksi hävinnyt Euroopasta, mutta sattui kaksi onnetonta tapausta, jotka voittivat Euroopan yhteiskunnan moraalisen voiman ja päästivät maan päälle sellaisen kirouksien tulvan, jonka vertaista ihmiskunta tuskin koskaan on nähnyt. Toinen näistä tapauksista oli ensimmäinen laivamatka väkirikkaalle barbaariselle rannikolle, missä ihmisolennot olivat tavallista kauppatavaraa; toinen oli uuden maailman löytäminen, missä rikkauksia kimalteli kaivoksissa valmiina, kun vain työvoimaa voitiin hankkia niitä ottamaan. Neljä vuosisataa miehiä, vaimoja ja lapsia raastettiin pois kaikkien luota, jotka he tunsivat ja joita he rakastivat, ja myytiin Afrikan rannikolla vieraille kauppiaille; kauhean ylimenon aikana he olivat kahleissa kannen alla – kuolleet usein elävien kanssa yhdessä –, ja eräs puolueeton tutkija Bancroft kertoo, että 3¼ miljoonasta 250 000 heitettiin mereen tällä hirveällä matkalla ja loput tuomittiin sanomattomiin kärsimyksiin kaivoksissa tai sokeri- ja riisivainoilla piiskurien käsissä. Tämän suuren rikoksen syy on kristillisessä kirkossa. ”Kaikkein Pyhimmän Kolminaisuuden nimessä” teki Espanjan hallitus enemmän kuin kymmenen sopimusta, oikeuttaen myymään 500 000 ihmisolentoa. V. 1562 purjehti englantilainen Sir John Hawkins pirullisessa tarkoituksessa ostamaan Afrikasta orjia ja myymään niitä Länsi-Intiaan, ja hänen laivansa pyhä nimi oli Jeesus; Elisabet, protestanttinen kuningatar, palkitsi häntä hänen menestymisestään tässä englantilaisten ensimmäisessä epäinhimillisessä kaupparytyksessä antamalla hänelle oikeuden kantaa vaakunassaan ”puolimurjaania oikeassa värisään, köydellä sidottua, eli toisin sanoen kahlehdittua neekeriorjaa”. *Conquests of the Cross* (Ote *Agnostic Journal* -lehestä)

Teos. – Aivan niin. Tämä juuri todistaa, että heidän materialistiset järjestelmänsä ovat puutteellisia ja että me teosofit olemme oikeassa. Ruumiillisen syntyperämme yhteisyys ei vetoa korkeampiin ja syvempiin tunteisiimme. Sielua ja henkeä eli jumalallista olemustaan vailla oleva aine ei voi liikuttaa ihmissydäntä. Mutta jos kerran on näytetty toteen ja sydämiimme juurtunut se teosofian oppi, että sielu ja henki, todellinen, kuolematon ihminen on aina sama, niin se on vievä meidät pitkän taipaleen eteenpäin todellisen armahtavaisuuden ja veljellisen hyväntahtoisuuden tiellä.

Kys. – Mutta kuinka teosofia selvittää ihmisten yhteisen syntyperän?

Teos. – Opettamalla, että koko luonnolla, sekä ulko- että subjektiivisella, ja kaikella muulla, näkyvällä ja näkymättömällä, maailmankaikkeudessa *on, on ollut ja tulee aina olemaan juurenaan* yksi absoluuttinen olemus, josta kaikki lähtee ja johon kaikki jälleen palaa. Tämä on arjalaista filosofiaa, jota täydellisesti edustaa ainoastaan vedäntafilosofia ja buddhalainen järjestelmä. Tämän katsantokannan ohjaamina on kaikkien teosofien velvollisuus kaikin käytännöllisin keinoin ja kaikissa maissa levittää opetusta, joka on *vapaa lahkolaisuudesta*.

Kys. – Mitä muuta seuranne kirjoitetut säännöt neuvovat jäseniä tekemään tämän ohessa? Tarkoitin fyysisellä tasolla.

Teos. – Herättääksemme veljellisiä tunteita kansojen välillä meidän tulee olla apuna hyödyllisten taide- ja teollisuustuotteiden kansainvälisessä vaihtamisessa neuvoja ja tietoja antamalla sekä työskentelemällä yhdessä arvokkaiden yksilöiden ja yhdistysten kanssa (sillä edellytyksellä kuitenkin, lisäävät säännöt, ”ettei seura tai jäsenet sen tai heidän yhteisistä palveluksistaan ota mitään hyvitystä tai prosenttia”). Ottaaksemme käytännöllisen esimerkin. Se yhteiskuntajärjestys, jota Edvard Bellamy kuvailee suurenmoisessa kirjassaan ”Vuonna 2000”, vastaa ihmeteltävässä määrin teosofista käsitystä siitä, mikä olisi ensimmäinen suuri askel yleisen veljeyden toteuttamista kohden. Se tila, jota hän kuvaa, ei edusta täydellisyyttä, koska itsekkyyks vielä elää ja toimii ihmisten sydämissä. Mutta suureksi osaksi on yhteisyyden ja keskinäisen veljeyden tunne voittanut itsekkyyden ja individualismin; ja siinä kuvattu elämänjärjestys supistaa vähimpään määrään ne syyt, jotka pyrkivät luomaan ja ylläpitämään itsekkyyttä.

Kys. – Siis te teosofeina yritätte ottaa osaa sellaisen ihanteen toteuttamiseen?

Teos. – Varmasti, olemme sen teossa osoittaneet. Ettekö ole kuulleet kansallismielisestä puolueesta sekä klubeista, joita on syntynyt Amerikassa, sen

jälkeen kun Bellamyn kirja tuli julkisuuteen? Niillä on nyt jo huomattava asema, ja niiden vaikutus kasvaa yhä suuremmaksi aikaa myöten. No niin, teosofit ensimmäisinä panivat alulle tämän puolueen ja nämä klubit. Ensimmäisten joukossa on Bostonin, Mass., kansallismielinen klubi, jonka sekä puheenjohtajana että sihteerinä on teosofi ja jonka toimivista jäsenistä suurin osa kuuluu T.S:aan. Kaikkien noiden klubien ja koko puolueen säännöissä näkyy selvästi teosofian ja T. S:n vaikutusta; sillä ne kaikki asettavat perustaksi ja ensimmäiseksi perussäännöksi ihmiskunnan veljeyden, sellaisena kuin teosofia sitä opettaa. Ohjelman selityksessä on heillä lausuttu: ”Ihmiskunnan veljeyden aate on yksi niitä ikuisia totuuksia, jotka johtavat maailman kehitystä urille, joilla inhimillinen luonto eroaa eläimellisestä”. Mikä voi olla enemmän teosofian mukaista kuin tämä? Mutta ei siinä kyllin. Tämän lisäksi täytyy ihmiselle korostaa, että jos kerran ihmiskunnalla on *yksi* juuri, täytyy myös olla yksi totuus, joka ilmenee kaikissa eri uskonnoissa – paitsi juutalaisessa, sillä ei edes Kabbalassa voi tavata sitä *ilmaistuna*.

Kys. – Tämä koskee uskontojen yhteistä syntyperää, ja te lienette siinä oikeassa. Mutta mitä yhteyttä sillä on käytännöllisen veljeyden kanssa fyysisellä tasolla?

Teos. – Ensinnäkin sen vuoksi, että mikä on metafysisellä tasolla totta, sen täytyy olla totta fyysiselläkin tasolla. Toiseksi sen vuoksi, että ei ole suurempaa vihan ja taistelun lähdeä kuin uskonnolliset erimielisyydet. Kun jompikumpi puoli luulee yksin omaavansa ehdottoman totuuden, niin onhan aivan luonnollista, että se ajattelee lähimmäisensä olevan villityksen eli pirun pauloissa. Mutta kun saa ihmisen ymmärtämään, ettei yhdellä uskonnolla ole hallussaan *koko* totuutta, vaan että ne täydentävät toinen toistaan, että täydellinen totuus saattaa löytyä ainoastaan kaikkien mielipiteiden yhdistelmästä, kun jokaisesta on seulottu väärä pois –, niin silloin on tosi veljeys uskonnon alalla pantu alkuun. Sama koskee fyysistäkin maailmaa.

Kys. – Olkaa hyvä ja selittäkää tarkemmin.

Teos. – Ottakaamme esimerkki. Kasvin eri osia ovat juuri ja varsi sekä monet oksat ja lehdet. Niin kuin ihmiskunta kokonaisuudessaan on se varsi, joka kasvaa henkisestä juuresta, niin kasvikin eri osien yhdyssiteenä on varsi. Vahingoittakaa vartta, ja päivänsevästi jokainen vesa ja lehti tulee siitä kärsimään. Niin on ihmiskunnankin laita.

Kys. – Niin, mutta jos vioitatte jotakin vesaa tai lehteä, niin ei koko kasvi siitä kärsi.

Teos. – Ja siitä päätätte, että se paha, mikä *yhdelle* ihmiselle tapahtuu, ei vahingoita ihmiskuntaa? Mutta mistä *te* sen tiedätte? Oletteko kuullut, että jopa materialistinen tiede opettaa, että jokainen kuinka pieni vamma tahansa kasvissa vaikuttaa koko sen tulevaan kasvuun ja kehitykseen? Te siis erehdytte, ja yhtäpitävyys on täydellinen. Mutta jos ette ota huomioon, että haava sormessa usein tuottaa kärsimystä koko ruumiille ja koskee koko hermostoon, niin tahdon sitä enemmän muistuttaa teille, että on toisia, henkisiä lakeja, jotka vaikuttavat kasveihin ja eläimiin samoin kuin ihmiskuntaan, vaikka te ehkä kiellätte niiden olemassaolon, kun ette huomaa niiden vaikuttavan kasveihin ja eläimiin.

Kys. – Mitä lakeja tarkoitatte?

Teos. – Me nimitämme niitä karman laeiksi, mutta te ette voi käsittää tämän sanan täyttä merkitystä, jollette tutki okkultismia. Kuitenkaan minun todistukseni ei perustu näiden lakien olemassaolon otaksumiseen, vaan kasvin ja ihmiskunnan yhdenmukaisuuteen. Laajentakaa vertausta ja sovittakaa se yleisille aloille, niin huomaatte pian, että todellisen filosofian mukaan jokaisella ulkonaisella teolla on moraalinen ja alati jatkuva vaikutus. Tehkää jollekin ihmiselle ruumiillista väkivaltaa: kenties ajattelette, että hänen kärsimyksensä ei ollenkaan ulotu muihin ihmisiin, ei ainakaan muiden kansojen jäseniin. Mutta me väitämme, että *se ulottuu aikanaan*. Sen tähden meidän mielestämme, ellei jokaista ihmistä saada ymmärtämään ja hyväksymään *päivän selvänä totuutena* sitä, että loukatessamme yhtä ihmistä, me loukkaamme ei vain itseämme, vaan koko myös ihmiskuntaa aikojen vierieissä, niin eivät maan päällä ole mahdollisia sellaiset veljelliset tunteet, joita kaikki suuret uudistajat, etupäässä Buddha ja Jeesus, saarnasivat.

Muut tehtävämme

Kys. – Selittäkääpä tarkemmin, millä keinoin aiotte pyrkiä toteuttamaan toista tehtäväännne?

Teos. – Tahdomme Madrasin Adyarissa olevan päämajan kirjastoon ja (haaraosastojen paikalliskirjastoihin) koota kaikki ne maailmanuskontoja käsittelevät kirjat, jotka voimme. Tahdomme toimittaa kirjallisia, tarkkoja tutkimuksia muinaisajan erilaisista viisausopeista, taruista ja säilyneistä kertomuksista, sitten levittää niistä tietoa, kääntämällä ja julkaisemalla arvokkaita alkuperäisiä teoksia tai otteita niistä ja selityksiä tai suullisesti opettamalla tutkijoita eri aloilla.

Kys. – Entä kolmas tehtävä: kehittää ihmisessä hänen salaisia ja henkisiä voimiaan?

Teos. – Tätäkin täytyy toteuttaa kirjallista tietä sellaisilla seuduilla, missä luennoiminen ja henkilökohtainen opettaminen *ei* käy laatuun. Velvollisuu-temme on pitää ihmisten henkinen intuitio hereillä. Meidän on taisteltava sokeata uskoa vastaan – kun tutkimustuloksillamme olemme todistaneet sen järjettömäksi – ja vastustaa sitä, esiintyköön se missä muodossa tahansa, us-konnossa, tieteessä tai yhteiskuntaelämän alalla ja ennen kaikkea *tekopyhyyttä* vastaan, esiintyköön se uskonnollisena lahkolaisuutena tai uskona ihmetöihin tai johonkin yliluonnolliseen. Meidän on koetettava saavuttaa *tietoa* kaikista luonnonlaeista ja levittää sitä; herätettävä harrastusta niiden lakien tutkimi-seen, joita nykyajan ihmiset vähimmin tuntevat, elvytettävä ns. okkulttisia tie-teitä *todellisen luonnontiedon pohjalla*, eikä niin kuin nyt *taikauskon pohjalta, joka nojautuu sokeaan uskoon ja auktoriteettiin*. Kansantarut ja rahvaanusko voivat toisinaan olla hyvinkin eriskummallisia, mutta jos niitä seulotaan, ne voivat johtaa kauan unhossa olleiden, mutta tärkeiden luonnon salaisuuk-sien ymmärtämiseen. Seura tahtookin sen tähden harrastaa näitä tutki-muksia toivoen voivansa laajentaa tieteellisiä ja filosofisia tutkimusalueita.

Lupauksen pyhydestä

Kys. – Onko teillä Seurassanne jokin eettinen järjestelmä, jota te noudatatte?

Teos. – Valmis ja selvä etiikka on tarjolla jokaiselle, joka vain tahtoo sitä seurata. Se on maailman etiikan ydin ja kerma, joka on koottu kaikkien suur-ten maailmanuudistajien opetuksista. Sen tähden ovat siinä edustettuina Konfutse ja Zoroaster, Laotse ja Bhagavad Gitâ, Gautama Buddhan ja Jeesus Nasarealaisen opetukset, Hillelin ja hänen koulukuntansa, samoin kuin Pyt-hagoraan, Sokrateen, Platonin ja heidän koulujensa opetukset.

Kys. – Toteuttavatko teidän Seuranne jäsenet todella näitä määräyksiä? Minä olen kuullut suurista riidoista ja erimielisyyksistä heidän keskuudessaan.

Teos. – Sehän on luonnollista, sillä vaikka uudistusta (nykyisessä muo-dossaan) voidaan sanoa uudeksi, niin miehet ja naiset, joiden tulisi muut-tua, ovat samaa syntistä ihmisluontoa kuin ennenkin. Kuten jo sanoin, va-kavasti *työskenteleviä* jäseniä on vähän; mutta paljon on vilpittömiä ja hyvää tarkoittavia ihmisiä, jotka parhaansa mukaan koettavat elää Seuran ja omia

ihanteitaan noudattaen. Velvollisuutemme on rohkaista ja auttaa yksityisiä jäseniä älyllisessä, moraalisisessa ja henkisessä itsekasvatuksessa eikä moittia ja tuomita niitä, jotka huonosti onnistuvat. Tarkasti puhuen meillä ei ole oikeutta kieltää yhdeltäkään pääsyä Seuraan – varsinkaan ei pääsyä Seuran *esoteeriseen osastoon*, missä ”sisääntullut on kuin uudestisyntyneet”. Mutta jos joku jäsen, huolimatta pyhistä lupauksistaan kuolemattoman *itsensä* nimessä ja kunniasanastaan, tämän ”uudestisyntymisen” jälkeen vielä uutena ihmisenä tahtoo jatkaa vanhan elämänsä paheita ja vikoja ja antautua niihin Seurassakin ollen, niin tietenkin silloin häntä pyydetään hyvin todennäköisesti eroamaan, ja jos hän kieltäytyy, hänet erotetaan. Sellaisten tapausten varalle meillä on hyvin ankaria määräyksiä.

Kys. – Voidaanko muutamia niistä mainita?

Teos. – Voidaan. Aluksi ei kellään Seuran jäsenellä, ei eksoteerisella eikä esoteerisella, ole oikeutta pakolla tyrkyttää omia mielipiteitään toiselle jäselle. ”*Kukaan emäseuran virkailija* ei ole oikeutettu tuomaan julki sanoin tai teoin mitään vihamielisyyttä tai erityistä kiintymystä toiseen uskonnolliseen tai filosofiseen osastoon⁴ enemmän kuin toiseenkaan. Kaikilla on sama oikeus esittää uskonnollisen uskonsa oleelliset piirteet puolueettoman maailman arvosteltavaksi. Eikä yhdelläkään seuran virkailijalla ole virkailijana oikeutta saarnata omia lahkolaismielipiteitään ja uskonmuotojaan kokoon-tuneille jäsenille, paitsi jos kokoontuneet ovat hänen uskonveljiään. Asiaan kuuluvan varoituksen jälkeen on tämän säännön rikkomisesta rangaistava erottamalla jäsen joksikin aikaa tai kokonaan.” Tämä on muuan rikoksista Seurassa yleensä. Mitä tulee sisäiseen osastoon, jota nyt sanotaan *esoteeriseksi*, esitettiin ja hyväksyttiin seuraavat säännöt jo v. 1880: ”Älköön kukaan jäsen omaksi hyödykseen käyttäkö mitään tietoa, jonka hänelle on uskonut joku ensimmäisen osaston jäsen (nyttemmin ”korkeamman asteen”); rikos tätä sääntöä vastaan rangaistaan karkotuksella”. Nytpä kuitenkin, ennen kuin sellaista tietoa voidaan antaa, täytyy pyrkijän juhlallisella valalla sitoutua olemaan käyttämättä sitä itsekäisiin tarkoituksiin ja vanhoa, ettei hän luvatta ilmaise mitään kuulemaansa.

Kys. – Mutta jos joku on erotettu tai itse eronnut Seurasta, onko hänellä lupa ilmoittaa, mitä hän on oppinut, tai rikkoa jokin kohta tekemässään sitoumuksessa?

⁴ ”Haara” eli looshi, joka on muodostettu yksinomaan uskonveljistä, tai jumalattomista koostuva haara, kuten heitä nyt jossain määrin mahtipontisresti kutsutaan.

Teos. – Ei mitenkään. Hänen karkotuksensa tai eroamisensa vapauttaa hänet ainoastaan hänen velvollisuudestaan totella opettajaansa ja ottaa toimivana osaa Seuran työhön, mutta ei suinkaan pyhästä vaitiololupauksestaan.

Kys. – Mutta onko tämä järkevää ja oikein?

Teos. – On varmasti. Miehelle tai naiselle, jolla on vähänkin kunniantuntoa, on vaitiolon lupaus kuolemaan asti sitova, jos se on *kunni-asanaa* vastaan annettu, ja vielä enemmän, jos se on annettu hänen Korkeampaan Itseensä – hänessä asuvaan Jumalaan – vedoten. Ja kukaan kunniantuntoinen mies tai nainen, vaikka hän jättäisi osastonsa ja koko Seuran, ei saata ajatellakaan ahdistavansa tai loukkaavansa seuraa, jolle hän on antanut sellaisen lupauksen.

Kys. – Mutta eikö tämä mene liian pitkälle?

Teos. – Ehkäpä nykyajan moraalin alhaisen mittapuun mukaan. Mutta jos *lupaus* ei näin kauan sido, mitä hyötyä siitä on lainkaan? Kuinka voi kukaan odottaa saavansa oppia salaista tietoa, jos hänellä on vapaus milloin vain tahtoo riistäytyä irti kaikista sitoumuksistaan? Kuinka ihmisten kesken voisi olla luottamusta tai turvallisuutta, jos tämänkaltaisilla lupauksilla ei olisi lainkaan sitovaa voimaa? Uskokaa minua, korvauksen laki (karma) piankin tapaa sellaisen lupauksen rikkojan, ja ehkä yhtä pian kuin häntä kohtaa jokaisen kunniallisen ihmisen ylenkatse tällä fyysiselläkin tasolla. Oikein on lausuttu N. Y. *Path*'issa, josta jo äsken lainasimme otteen tästä samasta asiasta:

”Kerran annettu lupaus on ainoa sitova sekä moraalisisissa että salaisissa maailmoissa. Jos me rikomme sen kerran ja kärsimme rangaistuksen, ei se oikeuta meitä sitä uudestaan rikkomaan, ja niin kauan kuin sen teemme, niin (karman) Lain mahtava vipu on meihin vaikuttava takaisin.” (*The Path*, heinäkuu 1889).

IV

Teosofisen Seuran suhde teosofiaan

Itsekasvatuksesta

Kys. – Onko siis Seuran päätarkoitus moraalisuuden kohottaminen?

Teos. – Epäilemättä! Joka tahtoo olla tosi teosofi, hänen täytyy elää sellaisena.

Kys. – Mutta siinä tapauksessa sotii muutamien jäsenten käytös ihmeellisesti tätä pääsääntöä vastaan, kuten jo ennen olen huomauttanut.

Teos. – Se on totta. Mutta tätä, ei voi meidän keskuudessamme välttää, yhtä vähän kuin niiden keskuudessa, jotka sanovat itseään kristityiksi ja käyttäytyvät kuin pahat henget. Syy ei ole meidän säännöissämme vaan ihmisluonnossa. Vieläpä muutamissa julkisissa eksoteerisissa haaraosastoissa jäsenet sitoutuvat ”Korkeamman Itsensä” edessä elämään teosofian määräämää elämää. Heidän on saatettava *jumalallinen minänsä* ohjaamaan jokaista ajatustaan ja tekoaan joka päivä ja joka hetki elämässään. Tosi teosofin tulisi ”tehdä oikein ja vaeltaa nöyryydessä”.

Kys. – Mitä sillä tarkoitatte?

Teos. – Yksinkertaisesti sitä, että yhden minän on itsensä unohtaminen monien minäin tähden. Antakaa minun vastata teille samoin sanoin kuin eräs todellinen filaleetti, T. S. J., on *Theosophist'*issa niin kauniisti lausunut:

”Kaikkein ensinnä pitää jokaisen löytää oma itsensä ja sitten toimittaa rehellinen perunkirjoitus henkisistä omaisuuksistaan, ja osoittakoon se kuinka suurta köyhyyttä tai vararikkoa tahansa, on hänellä pelastuksen mahdollisuus, jos hän vakavasti käy työhön.”

Mutta kuinka monet tekevät niin? Kaikki ovat halukkaita työskentelemään oman kehityksensä ja edistyksensä puolesta – hyvin harvat toisten kehityksen puolesta. Käyttääkseni taas saman kirjoittajan sanoja:

”Ihmiset ovat jo tarpeeksi kauan kulkeneet harhaan ja tulleet petetyiksi; heidän täytyy musertaa epäjumalansa murskaksi, karkottaa harhakuvansa

kauaksi ja ryhtyä työhön itsensä puolesta – ei, siinä oli yksi pieni sana liikaa, sillä parempi on olla työttömänä, kuin työskennellä omaksi edukseen, mieluummin tekköön sellainen työtä muiden puolesta, kaikkien puolesta. Sillä jokainen rakkauden ja laupeuden kukka, jonka hän istuttaa naapurinsa kukkatarhaan, on hänen omasta tarhastaan hävittävä häijyn rikkaruohon, ja siten on tämä jumalien paratiisi – ihmiskunta – kukoistava kuin ruusu. Tämä on selvästi esitetty kaikissa raamatuissa, kaikissa uskonnoissa, – mutta juonittelijat ovat niitä ensin väärin tulkinneet ja lopuksi riistäneet niiltä voiman ja hengen ja katkoneet niiltä kärjen. Utta ilmoitusta ei tarvita. Jokainen ihminen olkoon itselleen ilmoitus. Saakoon ihmisen kuolematon henki kerrankin ottaa ruumiinsa temppelin haltuunsa, ajaa ulos rahanvaihtajat ja kaiken saastan, ja silloin on hänen oma jumalallinen ihmisyytensä lunastava hänet, sillä kun hän täten on yhtä itsensä kanssa, on hän oppiva tuntemaan ’temppelin rakentajan.’”

Kys. – Tämä on puhdasta lähimmäisenrakkautta, täytyy minun tunnustaa.

Teos. – Niin on. Ja jos yksikin kymmenestä T. S:n jäsenestä sitä toteuttaisi, niin tosiaankin seuramme tulisi olemaan valittujen seura. Mutta on sellaisia ulkopuolella olevia, jotka eivät koskaan tahdo nähdä todellista eroa teosofian ja Teosofisen Seuran, ihanteen ja sen epätäydellisen ruumiillistuman välillä. Ihmisruumiin, käyttövälineen, kaikki paheet ja puutteet he tahtovat säilyttää puhtaan hengen syyksi, joka ruumiiseen valaa jumalallista valoaan. Onko tämä oikein tehty kumpaakaan kohtaan? Kivillä he heittävät yhdistystä, joka taistelussa kauheaa ylivoimaa vastaan koettaa saavuttaa ihanteensa ja levittää sitä. Muutamat halventavat Teosofista Seuraa ainoastaan sen vuoksi, että se on uskaltanut yrittää sellaista, mitä tavoitellessaan muut järjestelmät – varsinkin kirkko ja valtionkristillisyyks – niin surkeasti ovat joutuneet tappiolle; toiset sen tähden, että he niin mielellään tahtoisivat säilyttää olevat olot entisellään: fariseukset ja saddukeukset Mooseksen istuimella ja publikaanit ja syntiset korkeilla tuoleilla rehennellen – kuten Rooman vallan rappioaikana. Oikeamielisten henkilöiden ainakin pitäisi muistaa, että se, joka tekee kaiken voitavansa, tekee yhtä paljon kuin se, joka on enimmin saanut aikaan tässä suhteellisten mahdollisuuksien maailmassa. Tämä on päivänselvä totuus, ja kaikille evankeliumeihin uskoville se on osoitettu heidän mestarinsa vertauksessa leivisköistä: palvelija, joka sai kaksi leiviskäänsä kasvamaan kaksinkerlaiseksi, sai yhtä suuren palkinnon kuin kanssapalvelija, joka oli saanut viisi leiviskää. Jokaiselle ihmiselle annetaan ”hänen oman kykynsä mukaan”.

Kys. – Mutta on jotenkin vaikea vetää rajaviivaa abstraktisen ja konkreettisen välillä tässä tapauksessa, kun me voimme arvostella ainoastaan jälkimmäistä.¹

Teos. – Miksi sitten T. S:n jäseniin nähden tehtäisiin poikkeus? Samoin kuin rakkauden pitää oikeudenkin alkaa kodista. Tahdotteko halventaa ja pillkata ”Vuorisaarnaa” sen tähden, että teidän yhteiskunnalliset, valtiolliset, vieläpä kirkolliset lakinne tähän asti eivät ole kyenneet toteuttamaan sen määräyksiä niiden hengen mukaisesti, eikä edes niiden kuolleen kirjaimen mukaisesti? Lakkauttakaa valanteko oikeuslaitoksissa, eduskunnassa, sotaväessä ja kaikkialla ja tehkää niin kuin kveekarit², jos *tahdotte* sanoa itseänne kristityiksi. Lakkauttakaa itse tuomioistuimet, sillä jos tahdotte seurata Kristuksen käskyjä, niin teidän täytyy antaa ”ihokkaanne sille, joka teiltä anoo viittaa”, ja ”kääntää vasen poskenne sille, joka teitä lyö oikealle”. ”Älkää tehkö vastarintaa sille, joka on paha, rakastakaa vihollisianne, siunatkaa niitä, jotka teitä sadattelevat, tehkää niille hyvää, jotka teitä vihaavat”, sillä ”joka purkaa yhden näistä pienimmistä käskyistä ja niin opettaa ihmisiä, häntä on sanottava pienimmäksi taivasten valtakunnassa”, ja ”joka sanoo veljellensä: ’sinä kelvoton’, on ansainnut joutua helvetin tuleen.” Ja miksi tuomitsette, jollette tahdo itse vuorostanne tulla tuomituiksi? Väittäkää, ettei ole erotusta teosofian ja Teosofisen Seuran välillä, niin siinä kohta esitätte samat syytökset kristinuskon järjestelmää ja sen koko olemusta vastaan, mutta paljon ankarammassa muodossa.

Kys. – Miksi ankarammassa?

Teos. – Koska teosofisen liikkeen johtajat täydellisesti puutteensa tuntien tekevät kaiken voitavansa parantaakseen itseään ja juuriaan myöten repiäkseen pois kaiken Seurassa vielä asuvan pahan, ja heidän sääntönsä ja määräyksensä ovat teosofian henkeen laaditut, mutta lainsäätäjät ja kirkot tekevät aivan päinvastoin niissä kansoissa ja maissa, jotka sanovat itseään kristityiksi. Meidän jäsenemme eivät, huonoimmatkaan, ole sen pahempia kuin kristityt ylimalkaan ovat. Ja sitä paitsi, jos länsimaisille teosofeille on niin vaikeata elää todellista teosofista elämää, niin syy on siinä, että he ovat sukupolvensa ja aikansa lapsia. Jokainen heistä oli kristitty, syntynyt ja kasvanut kirkonsa viisastelujen, yhteiskunnan tapojen ja sen mielettömien lakien varjossa. Tällainen hän oli, ennen kuin hän tuli teosofiksi eli oikeammin Teosofisen

¹ Abstraktinen tässä nähtävästi tarkoittaa, mitä voidaan tehdä, ja konkreettinen, mitä todella tehdään. – P. E.

² Kveekarit eivät koskaan tee valaa, eivätkä mene sotapalvelukseen ym. – P. E.

Seuran jäseneksi, sillä kyllin usein ei voi toistaa, että on hyvin huomattava ero abstraktisen ihanteen ja sen käyttövälineen välillä.

Abstraktinen ja konkreettinen

Kys. – Olkaa hyvä ja selittäkää vähän tarkemmin tätä eroa.

Teos. – Seura on suuri joukko miehiä ja naisia, se on kokoonpantu mitä erilaisimmista aineksista. Teosofia abstraktisessa merkityksessään on jumalallinen viisaus eli kaikki tieto ja viisaus yhteensä, mikä on maailmankaikkeuden pohjana – ikuisen HYVÄN yhteisyys; ja konkreettisessa merkityksessään on teosofia se määrä tätä tietoa, minkä luonto on ihmiselle suonut tämän maan päällä eikä enemmän. Muutamat jäsenet pyrkivät hartaasti toteuttamaan teosofiaa elämässään eli saattamaan sen niin sanoakseni objektiiviseksi; toiset tahtovat ainoastaan oppia sitä tuntemaan, eivätkä tahdo soveltaa sitä käytäntöön; vieläpä jotkut lienevät liittyneet Seuraan ainoastaan uteliaisuudesta tai hetkellisestä harrastuksesta tai ehkä ainoastaan sen tähden, että jotkut heidän ystäivistään kuuluvat siihen. Kuinka siis voidaan Seuraa arvostella niiden perusteella, jotka tahtovat omaksua nimen ilman oikeutta siihen? Onko runoutta tai runotarta mitattava niiden mukaan, jotka tahtoisivat olla runoilijoita, mutta vain kiusaavat korviamme? Seura voidaan katsoa teosofian ruumiillistumaksi ainoastaan sen abstraktisiin vaikuttimiin nähden; se ei koskaan ole vaativa itselleen teosofian konkreettisen välittäjän arvoa, niin kauan kuin kaikki inhimilliset puutteet ja heikkoudet vielä ovat edustettuina siinä; muussa tapauksessa Seura ainoastaan uudelleen toistaisi ns. Kristuksen kirkkojen suuren erehdyksen ja niissä rehottavan pyhyden pilkan. Jos saamme käyttää itämaisia vertauksia, niin teosofia on kaikki käsittävän totuuden, rakkauden ja viisauden ääretön valtameri, jonka loiste kuvastuu maahan, mutta Teosofinen Seura on ainoastaan tässä loisteessa näkyvä kupla. Teosofia on jumalallista luontoa, näkyvää ja näkymätöntä, ja sen Seura on inhimillistä luontoa, joka koettaa nousta jumalallisen synnyttäjänsä luokse. Teosofia on lopuksi paikallaan pysyvä, ikuinen aurinko, ja Seura on menojaan menevä pyrstötähti, joka koettaa vakaannuttaa rataansa tullakseen säännöllisesti kiertäväksi planeetaksi, jota totuuden aurinko vetovoimallaan hallitsee. Se perustettiin näyttämään ihmisille, että on olemassa jokin sellainen kuin teosofia ja auttamaan heitä nousemaan sitä kohti tutkimalla ja omaksumalla sen ikuisia totuuksia.

Kys. – Luulin teidän väittäneen, ettei teillä ole omia oppeja ja uskonsäätöjä?

Teos. – Ei meillä olekaan. Seuralla ei ole mitään omaa viisautta kannatettavana tai opetettavana. Se on aivan yksinkertaisesti kaikkien niiden totuuksien varasto, joita ovat julistaneet suuret tietäjät, vihityt ja profeetat historiallisina, jopa esihistoriallisina aikakausina; ainakin siinä määrin, kuin se niitä voi saada käsiinsä. Sen tähden se on ainoastaan kanava, jonka kautta maailmaan virtaa enemmän tai vähemmän *totuutta* ihmiskunnan suurten opettajien lausunnoista koottua.

Kys. – Mutta onko näitä totuuksia mahdotonta saavuttaa Seuran ulkopuolella? Niinhän jokainen kirkkokin väittää itsestään?

Teos. – Ei suinkaan. Kieltämättä on olemassa suuria vihittyjä – todellisia ”Jumalan poikia”, ja se osoittaa, että eristetyt yksilöt usein ovat saavuttaneet sellaista viisautta, ei kuitenkaan koskaan saamatta alussa ohjausta joltakin mestarilta. Mutta useat näiden seuraajista ovat, tultuaan itse vuorostaan mestareiksi, pusertaneet nämä yleispätevät opetukset omien lahkolaisdogmiensa ahtaisiin uomiin. Silloin valittiin *yhden* ainoan mestarin käskyt, ja omaksuttiin ja seurattiin yksin niitä – jos niitä ylipäättään seurattiin; huomattakoon, kuinka Vuorisaarnan on käynyt. Jokainen uskonto on täten murto-osa jumalallisesta viisaudesta, ja tämä osanen on ikään kuin polttopisteenä koonnut itseensä suuren joukon inhimillisiä kuvitteluja, jotka ovat edustavinaan ja korvaavinaan tuota totuutta.

Kys. – Mutta te sanotte, että teosofia ei ole uskonto?

Teos. – Aivan varmasti se ei sitä ole, sillä se on kaiken uskonnon ja ehdottoman totuuden perussisältö, mutta kussakin uskonmuodossa on tästä totuudesta vain pisara. Turvaudumme taas vertauskuvaan. Teosofia maan päällä on kuin valkoinen valonsäde, ja jokainen uskonto on ainoastaan yksi sen seitsemästä väristä, jotka prisman kautta ovat heijastuneet spektriiksi. Jokainen näistä erivärisistä säteistä hylkää nyt kaikki muut säteet ja kiroaa ne muka väärinä ja vaatii itselleen ei ainoastaan etusijan vaan itse *valkoisen säteen* arvon ja julistaa pannaan kaikki omatkin tummemmiksi käyneet värivivahduksensa muka kerettiläisinä. Kuitenkin kun totuuden aurinko nousee yhä korkeammalle ihmisen tietoisuuden taivaalle ja kun jokainen värillinen säde vaalenee, kunnes se sulautuu takaisin alkuperäiseen valkoiseen, niin ihmiskunta lopulta pääsee keinotekkoisten valontaittumisten kirouksesta ja huomaa olevansa ikuisen totuuden auringon puhtaassa, värittömässä valomeressä. Ja tämä on oleva *teosofia*.

Kys. – Te väitätte siis, että kaikkien suurten uskontojen lähde on teosofia ja että maailman on omistettava se pelastuakseen vihdoinkin suurten erehdystensä ja harhaluulojensa kirouksesta?

Teos. – Aivan niin. Ja me lisäämme, että Teosofinen Seura on se vähäpätöinen siemen, mikä lopulta, jos sitä kastellaan ja ylläpidetään, on synnyttävän hyvän ja pahan tiedon puun, joka on iankaikkisen elämän puuhun oksastettu. Sillä ihminen saattaa toivoa löytävänsä totuuden ainoastaan siten, että hän tutkii ihmiskunnan kaikkia suuria uskontoja ja viisausoppeja ja vertailee niitä toisiinsa tyyneästi ja ennakkoluuloitta. Tämän tuloksen voimme saavuttaa varsinkin etsimällä ja huomioon ottamalla niiden yhtymäkohdat. Ja joko me itse tutkimme tai saamme opetusta joltakin, joka tuntee asiat, joten samalla kuin löydämme noiden oppien sisäisen tarkoituksen, huomaamme melkein joka tapauksessa, että se ilmaisee jonkin suuren luonnon totuuden.

Kys. – Olemme kuulleet puhuttavan menneestä kulta-ajasta, ja nyt kuvaa-manne olisi samanlainen kulta-aika, jonka pitäisi joskus tulevaisuudessa toteutua. Koska se tapahtuu?

Teos. – Ei ennen kuin ihmiskunta kokonaisuudessaan tuntee sitä kaipaavansa. Persialaisessa kirjassa ”Javidan Khirad” on seuraava lauselmä: ”Totuutta on kahta laatua: toinen on päivänselvä, toinen vaatii alituisen uusia todisteita ja selityksiä.” Vasta silloin kun jälkimmäisen laatuinen totuus tulee yhtä selväksi kaikille, kuin se nyt on hämärä ja siitä syystä vaarassa tulla vääristetyksi viisasteluin ja verukkein; vasta kun nämä molemmat totuuden muodot kerran jälleen tulevat yhdeksi, – vasta silloin kaikki ihmiset kerrankin katselevat asioita samoin silmin.

Kys. – Mutta ne harvat, jotka kaipaavat sellaisia totuuksia, varmaankin ovat sisässään saaneet jonkin määrätyn vakaumuksen? Sanotte, että kun Seuralla ei ole omia oppeja, jokainen jäsen saa uskoa ja hyväksyä, mitä hänen mielensä tekee. Tämä tuntuu siltä kuin Teosofinen Seura tahtois uudistaa muinaisen Baabelin tornin kielten ja uskontojen sekoituksen. Eikö teillä ole mitään yhteisiä uskonoppeja?

Teos. – Että Seuralla ei ole omia oppeja ja uskonkappaleita, tarkoittaa, että eivät mitkään erityiset uskonopit ole sen jäsenille *pakollisia*, mutta tietenkin tämä koskee vain Seuraa kokonaisuutena katsottuna. Niin kuin olen sanonut, Seura jakautuu ulompaan ja sisempään piiriin. Niillä, jotka kuuluvat jälkimmäiseen, on tietenkin oma filosofiansa, eli, jos niin tahdotte sanoa, uskonnollinen järjestelmänsä.

Kys. – Sallitaanko meidän tutustua tähän?

Teos. – Salaisuutena emme sitä pidä. Sen ulkopiirteet esitettiin muutamia vuosia sitten ”The Theosophist” -lehdessä ja ”Esoteric Buddhism” -kirjassa, ja ”Salaisessa Opissa” on siitä vielä tarkemmin tehty selkoa. Se perustuu maailman vanhimpaan filosofiaan, jota sanottiin Viisauuskonnoksi eli ikivanhaksi opiksi. Tehkää kysymyksiä, jos tahdotte, niin saatte niihin selvitystä.

V

Teosofian perusopetukset

Jumalasta ja rukouksesta

Kys. – Uskotteko Jumalaan?

Teos. – Riippuu siitä, mitä tarkoittatte sillä sanalla?

Kys. – Tarkoitan kristittyjen Jumalaa, Jeesuksen Isää, Luojaamme: lyhyesti, Mooseksen raamatullista Jumalaa.

Teos. – Sellaiseen Jumalaan emme usko. Hylkäämme käsityksen persoonallisesta eli maailman ulkopuolella olevasta, ihmisenkaltaisesta Jumalasta, joka on vain *ihmisen* jättiläisvarjokuva, eikä edes parhaimman ihmisen. Me sanomme – ja todistammekin, että teologian Jumala on kimppu ristiriitaisuuksia ja looginen mahdottomuus. Sen tähden emme tahdo olla hänen kanssaan missään tekemisissä.

Kys. – Olkaa hyvä ja selittäkää syyt.

Teos. – Niitä on paljon eikä kaikkia tässä voi kosketella. Mutta muutamia kyllä. Tämän Jumalan tunnustajat sanovat häntä äärettömäksi ja absoluuttiseksi, eikö niin?

Kys. – Niin luulen.

Teos. – Siis, jos hän on ääretön – so. rajaton – ja varsinkin jos hän on absoluuttinen, niin kuinka hänellä voisi olla jokin muoto ja kuinka hän voisi olla jonkin luoja? Muotoon kuuluu rajoitus, ja sillä on alku sekä loppu; ja voidakseen luoda, täytyy olennon ajatella ja suunnitella. Kuinka voidaan otaksua ABSOLUUTIN ajattelevan – so. olevan jossakin suhteessa siihen, mikä on rajoitettu, katoavainen ja ehdonalainen? Tämä on filosofinen ja looginen mahdottomuus. Juutalaisten Kabbalakin hylkää sellaisen käsityksen ja tekee sen tähden ainoasta ja absoluuttisesta, jumalallisesta periaatteesta rajattoman ykseyden, jota se kutsuu nimellä Ain Soph.¹ Voidakseen luoda, täytyy

¹ Ain Soph, *Eyn-sof* (hepr.) = *to pân* (kreikk.) = *epeiros* (kreikk.), loputon, rajaton luonnossa ja luonnon ohella, olemassa olematon, joka ON, mutta ei ole mikään olento.

Luojan toimia, ja kun tämä on mahdotonta ABSOLUUTILLE, niin täytyi esittää rajattoman periaatteen olevan kehityksen (ei luomisen) syynä epäsuoralla tavalla – so. siten, että se emanoi Sefirotin (toinen mahdottomuus, tällä kertaa Kabbalan kääntäjistä riippuva).²

Kys. – Mitä te sanotte niistä, jotka ovat kabbalisteja ja kuitenkin uskovat Jehovaan eli Tetragrammatoniin?

Teos. – Heillä on vapaus uskoa mitä tahtovat, sillä tuskinpa heidän uskonsa tai uskomattomuutensa voi horjuttaa päivänselvää tosiasiaa. Jesuiitat sanovat, ettei kaksi kertaa kaksi aina varmasti ole neljä, koska Jumalan vallassa on laatia $2 \times 2 = 5$. Pitääkö meidän silti uskoa heidän viisasteluun?

Kys. – Siispä te olette ateisteja?

Teos. – Tietääksemme emme ole, jollei nimi ”ateisti” tarkoita kaikkia niitä, jotka eivät usko ihmisenkaltaiseen Jumalaan. Me uskomme universaaliin jumalalliseen perusolemukseen, joka on KAIKEN juuri, josta kaikki on lähtöisin ja johon kaikki taas sulautuu olemisen suuren kiertokauden lopulla.

Kys. – Tämähän on panteismin ainainen vanha väite. Jos olette panteisteja, ette voi olla deistejä, ja jollette ole deistejä, silloin teidän täytyy suostua nimeen ateisti.

Teos. – Eipä ehdottomasti. Sana ”panteismi” on eräs niistä nimityksistä, jotka on tuomittu, kun sokeat ennakkoluulot ja yksipuoliset ajatustavat ovat vääristäneet niiden todellisen ja alkuperäisen merkityksen. Jos hyväksytte, että tämä yhdistetty sana johtuu, niin kuin kristityt selittävät, sanoista *pan*, ”kaikki”, ja *theos*, ”jumala” ja sitten uskottelette ja opetatte tämän merkitsevän, että jokainen kivi ja joka puu luonnossa on joku Jumala tai AINOA Jumala, silloin tietysti olette oikeassa tehdessänne panteisteista fetishin palvelijoita heidän oikean nimensä lisäksi. Mutta tuskinpa onnistutte yhtä hyvin, jos johdatte tämän sanan esoteerisesti, niin kuin me teemme.

Kys. – Mikä teidän määritelmänne sitten on?

Teos. – Saanko minä vuorostani tehdä kysymyksen? Miten te käsitätte sanan *pan* eli luonnon?

² Kuinka ikuinen periaate, joka ei toimi, saattaa valaa eli lähettää jotakin ulos? Vedantistien Parabrahma ei tee mitään sellaista, ei myöskään kaldealaisten Kabbalan Ain Soph. Ikuinen, aikakautinen laki on se, joka saattaa erään toimivan ja luovan voiman (Logoksen) virtaamaan ulos aina salatusta ja käsittämättömästä periaateista jokaisen mahamanvantaran eli uuden elämäkauden alkaessa.

Kys. – Luonto on käsittääksemme ympärillämme olevien kappaleiden kokonaisuus; kaikki syyt ja seuraukset aineen maailmassa, luomakunta eli maailmankaikkeus.

Teos. – Siis kaikkien tunnettujen syiden ja seurausten personoitu summa ja järjestelmä; kaikkien rajallisten vaikutusten ja voimien kokonaisuus, täysin erotettuna älykkäästä luojasta tai luojista ja ehkä ”käsitetty yhtenä erityisenä voimana” – niin kuin teidän tietosanakirjoissanne sanotaan?

Kys. – Niin juuri, luullakseni.

Teos. – Hyvä. Me emme ota ollenkaan lukuun tätä objektiivista ja aineellista luontoa, jota sanomme katoavaksi harhakuvaksi, emmekä myöskään tarkoita sanalla *pan* luontoa – englanniksi *nature* – hyväksytyssä latinasta johduttavassa merkityksessään (*natura* ”syntyväinen”, sanasta *nasci* ”syntyä”). Kun puhumme jumaluudesta ja pidämme sen samana ja siis samanaikaisena kuin luonto, niin tarkoitamme ikuista, luomatonta luontoa emmekä teidän kokelmaanne katoavia varjoja ja rajallisia epätodellisuuksia. Virsiseppä sanokoon näkyvää taivaankantta Jumalan istuimeksi ja meidän tomumaatamme hänen astinlaudakseen. Meidän JUMALUUTEMME ei asu paratiisissa eikä missään erityisessä puussa, rakennuksessa tai vuorella: se on kaikkialla, jokaisessa näkyvän ja näkymättömän maailman atomissa, jokaisessa näkymättömässä atomissa ja jaolisissa molekyyliä, sen yllä ja ympärillä; sillä se on sekä sisäisen että ulkonaisen kehityksen salaperäinen voima, kaikkialla oleva, kaikkivoipa, vieläpä kaikkietävä potentiaali, mahdollisuus.

Kys. – Seis! Kaikkietävyyden edellytyksenä on jokin, joka ajattelee, ja tähän kiellätte teidän absoluutillanne ajatuskyvyn.

Teos. – Me kiellämme sen *absoluutilta*, koska ajattelemisen on rajoitettua ja ehdonalaista. Mutta te nähtävästi unohdatte että filosofiassa absoluuttinen tiedottomuus on myös absoluuttista tietoisuutta, sillä muuten se ei voisi olla *absoluuttinen*.

Kys. – Siis ABSOLUUTTI teidän mielestänne ajattelee?

Teos. – Ei, se ei ajattele siitä yksinkertaisesta syystä, että se on itsessään *absoluuttinen ajatus*. Ja samasta syystä se ei myöskään ole olemassa, sillä se on absoluuttinen olemassaolo, *oleminen*, ei olento. Jos tahdotte tämän ymmärtää, lukekaa Solomon Ben Yehudah Ibn Gebirolin mahtava kabbalistinen runoelma kirjassa Kether Malchuth:

”Sinä olet yksi, kaikkien lukujen juuri, mutta ei numerojärjestelmän perusalkiona, sillä ykseys ei salli kerrannaisuutta, muuttumista tai muotoa. Sinä

olet yksi, ja Sinun ykseytesi salaisuudesta eivät perille pääse ihmisistä viisaimmat, sillä he eivät tunne sitä. Sinä olet yksi, ja Sinun ykseytesi ei milloinkaan vähene, ei enene, ei muuttua saata. Sinä olet yksi, ja mikään ajatukseni ei voi Sinulle rajaa tai määritelmää asettaa. Sinä *olet*, mutta et niin kuin olevainen, sillä kuolevaisten ymmärrys tai aavistus ei voi Sinun olemassaoloasi saavuttaa eikä määritellä Sinua missä, miten ja miksi”, jne. jne.

Lyhyesti sanoen, meidän jumaluutemme on maailmankaikkeuden ikuisen rakentaja, sen taukoamaton *kehittäjä*, vaan ei *luoja*. *Kaikkeus kehittyy itse* omasta olemuksestaan, kenenkään sitä *luomatta*. Vertauskuvallisesti se on ympyrä ilman kehää, ja sillä on vain yksi aina toimiva ominaisuus, johon kaikki muut olemassa tai ajateltavissa olevat ominaisuudet sisältyvät, nimittäin: SE ITSE. Se on yksi ainoa laki, joka aikaansaa ilmenneet, ikuiset ja muuttumattomat lait siinä LAISSA, joka itse ei koskaan ilmenny, *koska* se on absoluuttinen, ja joka on ilmennyskausinaan *alati syntyvä*.

Kys. – Kuulin kerran erään teidän jäsenistänne sanovan, että tuo univerversaali jumaluus, aina läsnä oleva, on häpeän astioissa yhtä hyvä kuin kunnian astioissa ja sen tähden on läsnä sikarintuhkani jokaisessa hiukkasessakin. Eikö tämä ole suoraa herjausta?

Teos. – Ei minusta, sillä tuskinpa selkeää johdonmukaisuutta voi sanoa herjaukseksi. Jos sulkisimme kaikkialla olevan periaatteen pois yhdestä ainosta matemaattisesta pisteestä avaruudessa tai jostakin aineen osasesta, jolla on jokin tilavuus, kuinka silloin voisimme pitää sitä äärettömänä?

Onko rukoileminen välttämätöntä?

Kys. – Uskotteko rukoukseen ja rukoiletteko koskaan?

Teos. – Emme. Me toimimme, sen sijaan että *puhuisimme*.

Kys. – Te ette lähetä rukouksia edes absoluuttiselle periaatelle?

Teos. – Miksi niin tekisimme? Kun meillä muutenkin on tarpeeksi tehtävää, niin emme suostu uhraamaan aikaamme lausuaksemme sanallisia rukouksia puhtaalle abstraktiolle. Ei Tuntematon ole missään suhteissa mihinkään, sen osat vain keskenään, se itse ei ole ollenkaan olemassa rajallisiin suhteisiin katsottuna. Näkyvä kaikkeus riippuu olemisessaan ja ilmiöissään muotojensa keskinäisestä toiminnasta ja niiden laeista, ei rukouksista eikä rukoilijoista.

Kys. – Ettekö ollenkaan usko rukouksen voimaan?

Teos. – Emme rukoukseen, joka opitaan niin ja niin monisanaisena latelemaan ulkoa, jos tarkoitatte tuntemattomalle Jumalalle osoitettua ulkonaista pyyntöä, jonka juutalaiset ottivat käytäntöön ja farisealaiset tekivät yleiseksi.

Kys. – Onko muunlaisiakin rukouksia?

Teos. – Varmasti. Me sanomme sellaista TAHDON RUKOUKSEKSI, ja se on pikemmin sisäinen käsky kuin pyyntö.

Kys. – Ketä te sitten silloin rukoilette?

Teos. – ”Meidän Isäämme taivaissa” – esoteerisessa merkityksessä käsitettynä.

Kys. – Onko se merkitys toinen kuin jumaluusopin opettama?

Teos. – Kokonaan toinen. Okkultisti ja teosofi kääntyy rukouksella *Isänsä* puoleen, joka on salassa (lukekaa ja koettakaa ymmärtää Matt. 6:6), eikä maailman ulkopuolella olevan ja sen tähden rajallisen Jumalan puoleen. Ja tämä ”Isä” on ihmisessä itsessään.

Kys. – Silloin teette ihmisestä jumalan?

Teos. – Olkaa hyvä ja sanokaa ”Jumalan” eikä ”jumalan”.³ Meidän käsitksemme mukaan sisäinen ihminen on ainoa jumala, josta voimme saada jotakin tietoa. Ja kuinka voisikaan olla toisin? Myöntäkää oikeaksi edellytyksemme, että Jumala on kaikkialle ulottuva rajaton prinssiippi; kuinka silloin ihminen olisi ainoa, mikä ei olisi jumaluuteen *sulautunut* ja sen *täyttämä*? Me sanomme ”Isäksemme taivaissa” tuota jumalallista olemusta, jonka tunnemme sisässämme, sydämessämme ja henkisessä tietoisuudessamme, ja sillä ei ole mitään tekemistä sen ihmisenkaltaisen kuvan kanssa, jonka siitä voimme tehdä fyysisissä aivoissamme tai aivojen mielikuvituksessa: ”Ettekö tiedä, että te olette Jumalan temppeleli ja että (absoluuttisen) Jumalan henki asuu teissä?”⁴ Mutta kukaan älköön kuvitelko tätä sisässämme asuvaa

³ Englanniksi ”God” and not a God. – Toim. huom.

⁴ Usein tavataan teosofisissa kirjoituksissa ristiriitaisia esityksiä kristosprinssiipistä ihmisessä. Muutamat sanovat sitä kuudenneksi prinssiipiksi (*buddhi*) toiset seitsemänneksi (*âtma*). Jos kristityt teosofit tahtovat käyttää sellaisia nimityksiä, heidän täytyy noudattaa filosofista tarkkuutta ja yhdenmukaisuutta vanhan viisaisuuskonnon vertauskuvien suhteen. Me sanomme, että Kristus ei ole ainoastaan yksi kolmesta korkeimmasta prinssiipistä, vaan ne kaikki kolme kolminaisuudeksi katsottuna. Tämä kolminaisuus edustaa Pyhää Henkeä, Isää ja Poikaa, koska se vastaa abstraktia henkeä, erilaistunutta henkeä ja ruumiillistunutta henkeä. Filosofisessa merkityksessään ovat Kristus ja Krishna sama prinssiippi kolminkertaiseksi ilmestykseksi katsottuna. *Bhagavad Gîtâssa* Krishna nimittää itseään väliin nimellä *âtma*, abstrakti henki, väliin *kshetrajña*, korkeampi eli ruumiillistuva minä, ja välistä universaali ITSE, ja kaikki nämä nimet, kun ne siirretään kaikkeudesta ihmiseen, vastaavat nimeä *âtma*, *buddhi* ja *manas*. *Anugîtâ* on täynnä samaa oppia.

olemusta mitenkään ihmisen kaltaiseksi. Älköön kukaan teosofi, jos hän tahoo nojautua jumalalliseen totuuteen, ei inhimilliseen, sanoko, että tämä ”salassa oleva Jumala” kuuntelee häntä tai eroaa rajallisesta ihmisestä tai toiselta puolen rajattomasta olemuksesta – sillä kaikki on yhtä. Ja niin kuin äsken huomautin, älköön hän sanoko, että rukous on pyyntö. Se on pikemmin mysteeri, salainen menettely, minkä rajalliset ja ehdonalaiset ajatukset ja halut, joita absoluuttinen henki ei voi kuulla, koska se on ehdoton, muuttavat henkiseksi tahdoksi ja tahtomiseksi. Sellaista menettelyä on sanottu ”henkiseksi muuntamiseksi”. Meidän palavan hartautemme voimallisuus muuttaa rukouksen tuoksi ”viisasten kiveksi”, joka tekee lyijystä puhdasta kultaa. Ainoa homogeeninen substanssi, ”meidän tahdonvoimamme” tulee toimivaksi eli luovaksi voimaksi, mikä saa mielemme mukaisia vaikutuksia aikaan.

Kys. – Tarkoitatteko sillä, että rukous on salainen prosessi, joka aikaansaa fyysisiä tuloksia?

Teos. – Tarkoitan. *Tahdonvoima* tulee eläväksi voimaksi. Mutta voi niitä okkultisteja ja teosofejia, jotka eivät tukahduta alemman persoonallisen *minän* eli fyysisen ihmisen himoja, eivätkä sano *korkeammalle* henkiselle minälleen, joka lepää ätma-buddhin valossa: ”Sinun tahtosi tapahtukoon, ei minun”, jne., vaan jotka panevat tahdonvoiman aaltoja liikkeelle itsekkäitä ja epäpyhiä pyyteitä ruokkiakseen! Sillä tämä on mustaa magiaa, iljetystä ja henkistä noituutta. Valitettavasti tämä kaikki on kristillisten valtiomiestemme ja kenraalimme mielipuhua etenkin silloin kun lähetetään kaksi sotajoukkoa murhaamaan toisiaan. Ennen taistelua molemmat sotajoukot harjoittavat aika tavalla tuota noituutta, kun näet kumpikin rukoilee samaa sotajoukkojen Jumalaa, pyytäen häntä auttamaan vihollisten kauloja katkottaessa.

Kys. – Daavid rukoili sotajoukkojen Herraa avukseen lyömään filistealaiset ja tappamaan syyrialaiset ja moabilaiset ja ”Herra antoi Daavidille voiton kaikkialla minne hän meni”. (1. Aikak. 18:13). Tässä me ainoastaan seuraamme Raamatun sanoja.

Teos. – Tietenkin teette niin. Mutta koska te minun tietääkseni mielellänne sanotte itseänne kristityiksi ettekä israelilaisiksi tai juutalaisiksi, niin miksette mieluummin seuraa Kristuksen sanoja? Selvästi hän kieltää teitä seuraamasta ”vanhoja,” eli Mooseksen lakia ja käskee teitä tekemään niin kuin hän sanoo; ja niille, jotka tahtovat miekkaan tarttua, hän varoitukseksi sanoo, että hekin miekkaan hukkuvat. Kristus on antanut teille erään rukouksen, jonka te olette

tehneet huulten hyminäksi ja pöyhkeilyksi ja jota ei kukaan muu kuin *tos*i okkultisti täysin ymmärrä. Siinä rukouksessa te sanotte kuolleen kirjaimen mukaisesti: ”Anna meille velkamme anteeksi, niin kuin mekin anteeksi annamme velallisillemme” –, mutta sitä ette koskaan tee. Sitten hän käski teitä *rakastamaan vihollisianne ja tekemään hyvää niille, jotka teitä vihaavat*. Eipäs siis ”Nasaretin lempeä profeetta opettanut teitä rukoilemaan ”Isäanne” tappaamaan ja antamaan teidän voittaa vihollisenne. Tämän tähden me hylkäämme sen, mitä te sanotte rukoukseksi.

Kys. – Mutta kuinka selitätte sen yleismaailmallisen tosiasian, että kaikki rodut ja kansat ovat rukoilleet ja palvoneet Jumalaa tai jumalia? Muutamat kyllä ovat palvoneet ja lepytelleet piruja ja pahoja henkiäkin, mutta tämä vain todistaa, kuinka yleisesti levinnyt on usko rukouksen voimaan.

Teos. – Selityksenä on se toinen tosiseikka, että rukouksella on useita muita merkityksiä kuin kristittyjen sille antama. Se ei tarkoita ainoastaan anomusta eli *pyyntöä*, vaan muinaisina aikoina se oli enemmän loitsua ja manausta. *Mantra* eli hindulaisten rytmillinen rukouslaulu tarkoittaa juuri sitä, sillä bramiinit pitävät itseään tavallisia *devoja* eli jumalia korkeampina. Rukous voi olla siunaus mutta voi yhtä hyvin olla avunpyyntö eli manaus pahassa tarkoituksessa ja kirous (kuten siinä tapauksessa, että kaksi sotajoukkoa yhtä aikaa rukoilee toinen toisensa tuhoutumista). Ja koska useimmat ihmiset ovat sängen itsekkäitä ja rukoilevat ainoastaan itselleen hyvää pyytäen, että Jumala *antaisi* heille heidän ”jokapäiväisen leipänsä”, kun heidän pitäisi työllään se hankkia, ja ettei hän johdattaisi heitä ”kiusaukseen”, vaan päästäisi heidät (nimittäin vain pyytäjät) pahasta, niin seurauksena siitä on, että rukous näin käsitettynä on kahdesta syystä turmiollinen: ensiksikin se hävittää ihmisen itseluottamuksen ja toiseksi se kehittää hänessä vielä kauheampaa itsekkyyttä, kuin mitä hän jo luonnolta on saanut. Toistan vielä, että me uskomme ”kanssakäymiseen” ja sopusointuiseen yhteistyöhön ”Isämme kanssa salassa”, ja me uskomme, että haltiotuneen olon autuaallisina, mutta harvinaisina hetkinä korkeampi osa sieluamme pääsee yhteyteen kaikkeuden hengen kanssa, joka on sen oma syntyperä ja sisäisin olemus ja aina vetää sitä puoleensa. Sellaista tilaa nimitetään elämän aikana *samadhiksi* ja kuoleman jälkeen *nirvânaksi*. Me emme tahdo rukoilla *luotuja* rajallisia olentoja – so. jumalia, pyhimyksiä, enkeleitä jne., koska pidämme sitä epäjumalanpalveluksena. ABSOLUUTTIA emme voi rukoilla aikaisemmin esitetyistä syistä. Sen tähden me koetamme korvata hedelmättömän ja hyödyttömän rukoilemisen ansiokkailla ja hyvää tuottavilla teoilla.

Kys. – Kristityt sanoisivat tätä ylpeydeksi ja häväistykseksi. Ovatko he väärässä?

Teos. – Kokonaan. He itse päinvastoin osoittavat saatanallista ylpeyttä uskoessaan, että absoluutti eli ääretön alentuisi kuuntelemaan jokaista typerää ja itsekästä rukousta, vaikka otaksuttaisiinkin mahdolliseksi, että ehdoton voisi olla jossakin suhteessa ehdonalaiseen. Ja he itse myös todella lausuvat häväistyksiä opettaessaan, että kaikkietävä ja kaikkivaltias Jumala tarvitsee sanallisia rukouksia tietääkseen, mitä hänen on tehtävä! Tämän todistavat sekä Buddha että Jeesus, jos heitä ymmärretään esoteerisesti. Toinen sanoo: ”Älä etsi mitään avuttomilta jumalilta – älä rukoile; vaan ennemmin tee työtä, sillä pimeys ei ole valkeneva. Älä pyydä mitään äänettömyydeltä, sillä se ei voi puhua eikä kuulla.” Ja toinen, Jeesus, lausuu: ”Mitä tahansa te pyydätte minun (Kristoksen) nimessäni, sen te saatte.” Tämä lause tietysti kirjaimellisesti sotii väitettämme vastaan. Mutta jos käsitämme sen esoteerisesti, täysin oivaltaen, mitä sana ”Kristos” merkitsee, että se nimi vastaa *âtma-buddhi-manasta*, ”ITSEÄ”, niin se merkitsee: ainoa Jumala, jota meidän tulee tunnustaa ja rukoilla eli, paremmin sanoen, jonka kanssa meidän tulee toimia sopusoinnussa, on se Jumalan Henki, jonka temppele ja asunto ruumiimme on.

Rukous kuolettaa itseluottamuksen

Kys. – Mutta eikö Kristus itse rukoillut ja kehottanut rukoilemaan?

Teos. – Niin hänestä kerrotaan, mutta nuo rukoukset olivat juuri samanaista kanssakäymistä ”Isän kanssa salassa”, josta äsken puhuin. Muuten, jos pidämme Jeesusta samana kuin universaali jumaluus, niin tulisimme ehdottomasti siihen mielettömään johtopäätökseen, että hän ”tosi Jumala itse”, *rukoili itseään* ja teki erotiuksen Jumalan tahdon ja oman tahtonsa välillä!

Kys. – Vielä on eräs vastaväite, ja sitä muuten monet kristityt mielellään käyttävät. He sanovat: ”Minä tunnen, etten omalla voimallani kykene voittamaan himojani ja heikkouksiani. Mutta kun rukoilen Jeesus Kristusta, tunnen, että hän antaa minulle voimaa ja että hänen voimallaan pääsen voitolle.”

Teos. – Eipä ihme. Jos kerran ”Jeesus Kristus” on Jumala ja itsenäinen, rukoilevasta erotettu, silloin tietenkin kaikki on ja täytyy olla mahdollista ”kaikkivoivalle Jumalalle”. Mutta mitä ansiota tai edes oikeutusta on sellaisella voitolla? Miksi pitäisi valevoittajan saada palkkaa jostakin, joka ei ole häneltä kysynyt muuta kuin rukouksia? Tahtoisitteko te, tavallinen kuolevainen,

maksaa työmiehellenne täyden päiväpalkan, jos teidän pitäisi tehdä suurin osa hänen työstään ja hän sen ajan istuisi omenapuun varjossa rukoillen teitä niin tekemään? Viettää koko elämänsä moraalisisessa laiskuudessa ja antaa toisen – Jumalan tai ihmisen – suorittaa kovimman työmme ja raskaimman velvollisuutemme – tämä ajatus on meistä inhottava, ja se on ihmisarvoa alentava.

Kys. – Kukaties, mutta kuitenkin uudemman kristinuskon perusajatus on luottamus persoonalliseen Vapahtajaan, joka auttaa ja antaa voimaa elämän taisteluissa. Eikä ole epäilystäkään siitä, etteikö henkilökohtaisesti tällainen usko olisi tehokas, so. ne, jotka uskovat siihen, tuntevat todellakin saavansa apua ja voimaa.

Teos. – Eikä siinä ole ihmettelemistä enemmän kuin siinä, että joskus muutamats sellaiset parantuvat, jotka turvautuvat ”kristillisiin” ja ”mentaalisiin tietäjiin” – suuriin ”kieltäjiin”⁵; tai siinä, että hypnoosi, suggestio, psykologia ja vieläpä mediumisuus aikaansaavat samoja tuloksia yhtä usein, jollei useamminkin. Te otatte lukuun ainoastaan onnistuneet tapaukset ja pujotatte ne todisteiden lankaan. Mutta entä kymmenen kertaa lukuisimmat epäonnistumiset? Ettehän suinkaan voine väittää, että edes kiihkouskoisten kristittyjen keskuudessa rukous aina olisi onnistunut, vaikka sokeaa uskoa on ollut aivan tarpeeksi?

Kys. – Mutta miten selitätte ne tapaukset, jolloin rukous on täydellisesti tullut kuulluksi? Mistä teosofi etsii voimaa himojensa ja itsekkyytensä voittamiseksi?

Teos. – Korkeammalta Itseltä, hänessä asuvalta jumalalliselta hengeltä eli jumalalta ja *karmaltaan*. Kuinka kauan meidän pitää yhä uudelleen toistaa, että puu tunnetaan hedelmistään, syyn laatu sen seurauksista? Te puhutte himojen tukahduttamisesta ja hyväksi tulemisesta Kristuksen tai Jumalan avulla ja voimalla. Me kysymme, missä tapaatte hyveellisempiä, viattomampia ihmisiä, jotka karttavat syntiä ja rikoksia, kristikunnassa vai buddhalaisessa maailmassa – kristillisissä vai pakanamaissa? Tilastotiede antaa siihen vastauksen ja tukee väitteitämme. Viimeisessä Intian ja Ceylonin henkikirjoituksessa on tehty vertailevia taulukoita rikoksista, joita kristityt, muhamettilaiset, hindut ja buddhalaiset ym. ovat tehneet, ja nämä taulukot käsittävät kahden miljoonan suuruisen väestön monen vuoden kuluessa tekemät rikokset. Näistä taulukoista näkyy, että kristittyjen tekemät rikokset suhtautuvat

⁵ ”Mental scientistit”, uusi parantajien lahkko, joka kieltää kaiken muun olemassaolon paitsi hengen (ja tämä henki ei voi kärsiä eikä sairastaa) ja joka väittää voivansa parantaa joka ikisen sairauden, kunhan vain potilas uskoo, että se, minkä hän kieltää, ei voi olla olemassa. Uusi tapa hypnotisoida itseään.

buddhalaisten tekemiin niin kuin viisitoista neljään.⁶ Ei kukaan orientalisti, ei kukaan huomattavampi historioitsija tai buddhalaisissa maissa matkustanut, piispa Bigandetista ja apotti Hucista lukien Sir William Hunteriin ja jokaiseen puolueettomaan virkamieheen, voi antaa hyveen palkintoseppelettä kristityille ennen buddhalaisia. Ja kuitenkin eivät jälkimmäiset – ei ainakaan tosi buddhalainen lahko Siamissa – usko Jumalaan eikä tulevaan palkintoon tai rangaistukseen muualla kuin tämän maan päällä. He eivät rukoile, eivät papit eivätkä maallikot. ”Rukoilla!”, he ihmeissään huudahtaisivat, ”keneltä rukoilla ja mitä?”

Kys. – He ovat sitten oikeita ateisteja?

Teos. – Ovat kieltämättä, mutta he ovat myös niitä ihmisiä, jotka eniten rakastavat ja eniten harjoittavat hyvettä koko maailmassa. Buddhalaisuus sanoo: Kunnioita muiden uskontoja ja pysy uskollisena omallesi. Mutta kirkkokristillisuus julistaa kaikki muiden kansojen jumalat perkeleiksi ja tahtoi tuomita ikuiseen kadotukseen jokaisen, joka *ei* ole kristitty.

Kys. – Eikö buddhalainen papisto tee samaa?

Teos. – Ei koskaan. He pysyvät siksi lujasti DHAMMAPADAN viisaassa määräyksessä ja tietävät, että ”jos joku ihminen, oppinut tai oppimaton, ajattelee itsensä niin suureksi, että hän halveksii toisia, on hän kuin sokea mies kynttilä kädessään – itse näkemättömänä hän muita valistaa”.

Ihmissielun syntyperästä

Kys. – Mistä sitten selitätte johtuvan, että ihmisellä on henki ja sielu? Mistä ne ovat kotoisin?

Teos. – Universaalista sielusta. *Persoonallisen* Jumalan lahjoja ne eivät suinkaan ole. Mistä tulee meduusan hyytelömäinen kosteus? Ympäröivästä valtamerestä, jossa se elää ja hengittää, josta se on lähtöisin ja johon se jälleen hajoaa ja haihtuu.

Kys. – Te siis hylkääte sen opin, että Jumala on antanut eli puhaltanut ihmiseen sielun.

Teos. – Niin meidän täytyy tehdä. Se ”sielu”, josta puhutaan 1. Moos. 2:7, on niin kuin siinä sanotaan ”elävä henki” eli *nepshesh* (elollinen, eläimellinen

⁶ Ks. *Lucifer*, huhtikuu 1888, siv. 147: ”Christian lectures on Buddhism”.

sielu), jonka Jumala (me sanomme ”luonto” ja *muuttumaton laki*) antaa ihmiselle samoin kuin jokaiselle eläimelle. Se ei suinkaan ole ajatteleva sielu tai järki ja kaikkein vähimmän *kuolematon henki*.

Kys. – No sanokaamme vähän toisin: Jumalako antaa ihmiselle järjellisen ihmissielun ja kuolematon hengen?

Teos. – Tähänkin kysymykseen, niin kuin te sen esitätte, täytyy meidän vastata kieltävästi. Kun emme usko *persoonalliseen* Jumalaan, kuinka voisimme uskoa, että hän antaa ihmiselle jotakin? Mutta otaksukaamme todistetta varten, että on Jumala, joka ottaa vastuulleen luoda uuden sielun jokaiselle vastasyntyneelle lapselle. Silloin ei voi muuta sanoa, kuin että tuskin voidaan ajatella sellaisella Jumalalla olevan kovinkaan paljon viisautta ja ennustuskyyä. On mahdotonta sovittaa tätä siihen laupeuteen, oikeuteen, vanhurskauteen ja kaikkietävyyyteen, mitä vaaditaan tältä Jumalalta. Nämä ja monet muut vaikeudet ovat hengenvaarallisia salakareja, joihin tämä jumaluusopillinen uskonkappale joka hetki ajautuu murskaksi.

Kys. – Mitä tarkoittatte? Mitkä vaikeudet?

Teos. – Ajattelen erästä kumoamatonta todistetta, jonka minun läsnäollessani kerran esitti singalilainen buddhalainen pappi, kuuluisa saarnamies, kristitylle lähetyssaarnaajalle, joka ei ollut mikään taitamaton mies eikä valmistumaton siihen julkiseen keskusteluun, missä se esitettiin. Se oli Colombon lähistöllä, ja lähetyssaarnaaja oli vaatinut pappi Megattivattia esittämään syyt, mikseivät ”pakanat” voineet hyväksyä kristittyjen Jumalaa. No niin, lähetyssaarnaaja joutui alakyntein tässä muistettavassa keskustelussa, kuten tavallisesti.

Kys. – Olisi hauska kuulla, millä tavoin.

Teos. – Yksinkertaisesti näin: buddhalainen pappi otti kysyäkseen ”isältä”, oliko Jumala antanut käskynsä Moosekselle ainoastaan ihmisten noudatettavaksi, niin että Jumala itse saattoi niitä rikkoa. Lähetyssaarnaaja kielsi tämän otaksuman närkästyneenä. ”Hyvä”, sanoi vastaväittäjä, ”te sanotte, että Jumala ei tee poikkeuksia tästä säännöstä ja ettei mikään sielu voi syntyä hänen tahdottaan. Nyt Jumala kieltää mm. huorinteon ja samassa hengenvedossa sanotte, että hän luo jokaisen syntyvän lapsen ja antaa sille sielun. Pitääkö tämä ymmärtää niin, että ne miljoonat lapset, jotka syntyvät aviorikoksista, ovat teidän Jumalanne tekoja? Jumalanne kieltää ja rankaisee lakiansa rikkomisen ja kuitenkin hän *joka päivä ja joka hetki luo sieluja juuri tuollaisia lapsia varten?* Yksinkertaisimman logiikan mukaan on Jumalanne osallinen

tuohon rikokseen, sillä ilman hänen apuaan ja välitystään ei sellaisia himon lapsia syntyisi. Onko oikeudenmukaista rangaista ei ainoastaan rikollisia vanhempia vaan vielä viatonta lastakin siitä, minkä juuri sama Jumala on tehnyt, jonka te kuitenkin vakuutatte syyttömäksi?” Lähetysaarnaaja katsoi kelloaan ja huomasi äkkiä, että alkoi olla liian myöhäistä jatkaa keskustelua.

Kys. – Te unohdatte, että kaikki tuollaiset selittämättömät tapaukset ovat mysteereitä ja että meidän uskontomme kieltää meitä utelemasta Jumalan salaisuuksia.

Teos. – Emme unohda, vaan hylkäämme yksinkertaisesti sellaiset mahdollisuudet. Emme tahdo teidän uskovan samoin kuin me. Me vain vastaamme tehtyihin kysymyksiin. Kuitenkin nimitämme teidän ”mysteereitänne” toisella nimellä.

Buddhalaiset opit yllä olevasta asiasta

Kys. – Mitä buddhalaisuus opettaa sielusta?

Teos. – Riippuu siitä, tarkoitetaanko julkista kansanuskontoa vai esoteerista buddhalaisuutta. Edellisen taholta sanotaan *Buddhalaisessa Katekismuksessa* seuraavasti: ”Sielu’ on sen mielestä sana, jota oppimattomat käyttävät väärän käsitteen ilmaisijaksi. Jos kaikki on muutoksen alaista, silloin on ihmisenkin, ja jokainen aineellinen osa hänessä välttämättä muuttuu. Se, mikä on muutoksen alainen, ei ole ikuinen: sen tähden muuntuvaisesta olennosta ei voi jäädä mitään kuolematonta jäljelle.” Tämä tuntuu selvältä ja tarkalta. Mutta kun tulemme siihen, että uusi persoonallisuus jokaisessa jälleensyntymässä on kokouma *vanhan* persoonallisuuden ”*skandhoja*” eli ominaisuuksia ja kysymme, onko tämä uusi *skandhojen* yhdistelmä samalla *uusi* olento, jossa ei ole mitään entisestä jäljellä, niin luemme:

”Yhdeltä kannalta katsottuna se on uusi olento, toiselta ei. Tämän elämän kuluessa skandhat alituisesti muuttuvat, ja vaikka nelikymmenvuotias mies A. B. persoonallisuutensa nähden on sama kuin kahdeksantoistavuotias nuorukainen A. B., hän on kuitenkin toinen ihminen muuttuneen mielensä ja luonteensa puolesta ja ruumiinsa yhtämittaisen häviämisen ja uudistumisen nojalla. Yhtä kaikki ihminen niittää vanhoina päivinään oikeudenmukaisesti sen palkinnon tai kärsimyksen, joka seuraa hänen ajatuksistaan ja teoistaan kussakin varhemmassa elämän vaiheessa. Samalla tavoin jälleensyntynyt uusi ihminen, joka on *sama yksilö* (mutta ei sama persoonallisuus) *kuin ennenkin*,

vaikka hänen muotonsa on muuttunut eli *skandhojen* yhdistymä uusi, oikeudenmukaisesti niittää seuraukset edellisen elämänsä teoista ja ajatuksista.”

Tämä on vaikeasti käsitettävää metafysiikkaa, mutta se selvästikään ei suinkaan sisällä sielun olemassaolon *kieltämistä*.

Kys. – Eikö jotakin sen tapaista sanota kirjassa Esoteric Buddhism?

Teos. – Sanotaan, sillä tämä oppi kuuluu sekä esoteeriseen *buddhalaisuuteen* eli salaiseen viisauteen että julkiseen buddhanoppiin eli Gautama Buddhan uskontofilosofiaan.

Kys. – Mutta meille on selvästi sanottu, että useimmat buddhalaiset eivät usko sielun kuolemattomuuteen.

Teos. – Emme mekään usko, jos sielulla tarkoitatte *persoonallista minää* tai elonsielua – *nepshesh'*ä. Mutta jokainen sivistynyt buddhalainen uskoo yksilölliseen eli *jumalalliseen minään*. Ne, jotka eivät sitä tee, erehtyvät arvostelussaan. He erehtyvät tässä samoin kuin ne kristityt, jotka pitävät myöhempiin evankeliumilaitoksiin väärennettyjä jumaluusopillisia välilisäyksiä kadotuksesta ja helvetin tulesta Jeesuksen *sananmukaisina* lauselmina. Buddha ja ”Kristus” eivät koskaan kirjoittaneet mitään itse, vaan molemmat puhuivat vertauksin ja käyttivät ”hämärrä puhetta”, kuten kaikki todelliset vihityt tekivät ja tulevat tekemään vielä vastaisuudessakin monet ajat. Sekä buddhalaiset että kristilliset pyhät kirjoitukset käsittelevät hyvin varovaisesti kaikkia sellaisia metafysisiä kysymyksiä, ja molempien synty on siinä, että ne tässä suhteessa ovat liian eksoteerisia ja että niiden kuollut kirjainmerkitys ei vastaa tarkoitustaan.

Kys. – Tahdotteko sillä, väittää, ettei Buddhan eikä Kristuksenkaan opetuksia ole tähän asti oikein ymmärretty?

Teos. – Sitä juuri tarkoitan. Molempia evankeliumeja, buddhalaista ja kristillistä, saarnattiin samassa tarkoituksessa. Molemmat uudistajat olivat hartaita ja käytännöllisiä *altruisteja* ja *saarnasivat epäilemättä* jalointa ja korkeinta *sosialismia*, itsensä uhraamista katkeraan kuolemaan asti. ”Koko maailman synnit langetkoon päälleni, että minä vapahtaisin ihmiset heidän kurjuudestaan ja kärsimyksistään”, huudahtaa Buddha....”En tahtoisi antaa itkeä yhdenkään, jonka voin pelastaa”, julistaa ruhtinas-kerjäläinen hautapainkoilta kootuissa ryysyissään. ”Tulkaa minun luokseni kaikki te, jotka työtä teette ja olette raskautetut, ja minä tahdon teitä virvoittaa” – näin kutsuu köyhiä ja perinnöttömiä ”surujen mies”, jolla ei ollut, mihin päätänsä kallistaisi.

Kummankin opit uhkuvat ääretöntä rakkautta ihmiskuntaa kohtaan, laupeutta, vääryyksien anteeksiantamista, itsensä unohtamista ja petettyjen rahvaanjoukkojen säälimistä. Molemmat osoittavat samaa rikkauksien halveksimista eivätkä tee eroa *oman* ja *vieraan* tavaran välillä. He tahtoivat paljastamatta *kaikille* vihkimyksen pyhiä salaisuuksia antaa tietämättömille ja harhaanjohdetuille, joiden elämäntaakka oli liian raskas kantaa, niin paljon toivoa ja niin paljon vihiä totuudesta, että se saattoi tukea heitä heidän raskaimpina hetkinään. Mutta molempien uudistajien yritys raukesi tyhjiin heidän myöhempien seuraajiensa liiallisen innon vuoksi. Mestarien sanoja on käsitetty ja tulkittu väärin, ja nyt näemme seuraukset!

Kys. – Mutta varmaankin on Buddha kieltänyt sielun kuolemattomuuden, jos kaikki orientalistit ja hänen omat pappinsa niin sanovat?

Teos. – Arhatit alkoivat seurata mestarinsa menettelyä, mutta suurin osa myöhempiä pappeja ei ollut vihittyjä, aivan niin kuin ei kristikunnassakaan; ja siten vähitellen suuret esoteeriset totuudet joutuivat miltei kadoksiin. Todisteena siitä on esimerkiksi se, että niistä kahdesta lahkosta, jotka nykyään ovat Ceylonissa olemassa, siamilainen uskoo kuoleman olevan yksilöllisyyden ja persoonallisuuden täydellistä tyhjäksi tulemistä, ja toinen selittää nirvānaa niin kuin me teosofit.

Kys. – Mutta miksi siinä tapauksessa buddhalaisuus ja kristinusko ovat siihen uskoon nähden äärimmäisiä vastakohtia?

Teos. – Sen tähden, että niitä seurattiin aivan erilaisissa olosuhteissa. Intiassa olivat bramiinit mustasukkaisina korkeista tiedoistaan erottaneet niiden osallisuudesta kaikki muut säätyluokat kuin omansa ja saattaneet miljoonat ihmiset palvomaan epäjumalia jopa kuviakin. Buddhan oli annettava kuolinnisku ylenmääräiselle sairaalloiselle mielikuvitukselle ja tietämättömyyden synnyttämälle hurjalle taikauskolle, jollaista tuskin ennen tai jälkeenpäin on tavattu. Parempi silloin filosofinen ateismi kuin sellainen tietämätön jumalan palveleminen niille, ”jotka huutavat jumaliaan, eikä heitä kuulla, eikä vastausta tule”, ja jotka elävät ja kuolevat henkisessä epätoivossa. Buddhan oli ennen kaikkea saatava salpa taikauskon mutaisen virran eteen ja hävitettävä *erehdykset*, ennen kuin hän voi julistaa totuuden. Ja hän ei voinut ilmaista *kaikkea* samasta oikeasta syystä kuin Jeesuskaan ei voinut. Tämä muistuttaa *omille* oppilailleen, että taivasten valtakunnan salaisuudet eivät ole ajattele mattomia joukkoja, vaan ainoastaan valittuja varten, ja että sen tähden ”hän puhui kansalle vertauksin” (Matt. 13:10,11), – ja tämä sama varovaisuus

saattoi Buddhan *salaamaan liian paljon*. Hän kieltäytyi munkki Vacchagottalle sanomasta, onko ihmisessä minä vai ei. Kun häntä vaadittiin vastaamaan, ”tuo ylevä yhä pysyi vaiti”⁷

Kys. – Tämä koskee Gautamaa, mutta mitä se kuuluu evankeliumeihin?

Teos. – Lukekaa historiaa ja ajatelkaa sitä. Siihen aikaan, jolloin evankeliumeissa kerrottujen tapausten väitetään sattuneen, oli koko sivistyneessä maailmassa samanlaista henkistä kuohuntaa, vaikka siitä oli erilaiset seuraukset itä- ja länsimailla. Vanhat jumalat olivat kuolemaisillaan. Sivistyneet luokat ajautuivat uskottomien saddukealaisten jäljissä materialistiseen kielteisyyteen ja Palestiinassa Mooseksen lain kuolleeseen kaavamaisuuteen, Roomassa moraaliseen rappeutumiseen, ja alempia ja köyhempiä kerroksia viehätti noituus ja vieraat jumalat, tai heistä tuli ulkokullattuja teeskentelijöitä. Taas oli tullut henkisen uudistuksen aika. Juutalaisten ihmisen kaltainen, julma ja kateellinen Jumala, jonka veriset lait sanovat ”silmä silmästä, hammas hampaasta” ja puhuivat verenvuodatuksista ja eläinten uhraamisesta, sai astua syrjään ja sijaan tuli laupias ”Isä, joka on salassa”. Tätä jälkimmäistä piti esittää – ei maailman ulkopuolella olevana Jumalana – vaan lihallisen ihmisen jumalallisena Vapahtajana, joka asui jokaisen, sekä köyhän että rikkaan sydämessä ja sielussa. Mutta ei täällä, enemmän kuin Intiassakaan, vihkimyksen salaisuuksia voitu rahvaalle ilmaista, jotta pyhää ei annettaisi koirille eikä helmiä heitetäisi sioille ja tallattaisi sekä *ilmoittajaa* että ilmaistuja asioita jalkoihin. Siten Buddhan vaitiolo sai aikaan eteläisen buddhalaisuuden täydellisen negaation,

⁷ *Vihitylle* oppilaalleen Anandalle, joka kysyy tämän vaitiolon syytä, antaa Buddha selvän ”vastauksen eräässä keskustelussa, jonka Oldenburg on kääntänyt *Samyuttaka Nikayasta*: Jos minä, oi Ananda, kun vaeltava munkki Vacchagotta kysyi minulta: ”Onko olemassa minä (Ego)?”, olisin vastannut: ”Minä on olemassa”, silloin se olisi tukenut shamaanien ja bramiinien oppia, kun he uskovat persoonalliseen kuolemattomuuteen. Jos minä, oi Ananda, silloin kun vaeltava munkki Vacchagotta kysyi minulta: ”Eikö ole olemassa minää” olisin vastannut: ”Minää ei ole”, silloin se olisi tukenut niiden oppia, jotka uskovat tyhjäksi tulemiseen. Jos minä, oi Ananda, kun vaeltava munkki Vacchagotta kysyi minulta: ”Onko olemassa minä?” olisin vastannut: ”Minä on olemassa”, olisiko se edistänyt minun tarkoituseräni ja herättänyt hänessä tiedon, että kaikki olennot (dhamma) ovat eiminuuksia? Mutta jos olisin, oi Ananda, vastannut: ”Minää ei ole”, silloin tämä olisi vain johtanut vaeltavan munkin Vacchagottan yhdestä pulasta tähän toiseen: ”Eikö minun minäni ollut ennen olemassa? Mutta nyt se ei enää ole.” Paremminkin mikään tämä osoittaa, että Gautama Buddha salasi sellaiset, vaikeat metafysiset opit suurilta joukoilta, jotteivät nämä yhä enemmän hämmentyisi. Hänen tarkoituksensa oli saada selväksi erotus persoonallisen, katoavaisen minän ja Korkeamman Itsen välillä, joka valaa loistoaan ihmisen katoamattomaan henkiseen ”minään”.

ja taas Jeesuksen vaitiolo – hän kun niin ikään kieltäytyi selvästi ilmoittamasta elämän ja kuoleman salaisuuksia, eli hän sitten hänelle omaksutun historiallisen periodin loppuun tai ei – johti siihen, että kristillinen kirkko on jaettu kolmeen riitaiseen kirkkokuntaan ja yksin protestanttinen Englanti 300 lahkoon.

VI

Teosofisia oppeja luonnosta ja ihmisestä

Kaikki on kaikessa yhtä

Kys. – Kun olette sanonut minulle, mitä Jumala, sielu ja ihminen eivät ole teidän käsityksenne mukaan niin voitteko nyt sanoa, mitä ne ovat, teidän oppinne mukaan?

Teos. – Synnyltään ja ikuisuuden kannalta nuo kolme, samoin kuin kaikkeus ja kaikki mitä siinä on, ovat yhtä kuin absoluuttinen ykseys, tuntematon jumalallinen olemus, josta hetki sitten puhuin. Me emme usko *luomiseen*, vaan uskomme, että maailmankaikkeus aikakausittain ilmestyy subjektiiviselta olemassaolon tasolta objektiiviselle tasolle säännöllisten väliaikojen jälkeen, jotka kestävät suunnattomia ajanjaksoja.

Kys. – Voitteko selittää tarkemmin?

Teos. – Ottakaa ensimmäiseksi vertailukohtaksi selvemmän käsityksen saamiseksi aurinkovuosi ja toiseksi tämän vuoden molemmat puoliskot, jotta pohjoisnavalla vastaa kuuden kuukauden pituinen päivä ja yhtä pitkä yö. Kuvitelkaa nyt mielessänne, jos voitte, 365 päivän pituisen aurinkovuoden sijasta IANKAIKKISUUTTA. Aurinko edustakoon maailmankaikkeutta, ja pohjoisnavan päivä ja yö, jotka kumpikin kestävät kuusi kuukautta, edustakoot sellaista *päivää* ja sellaista *yötä*, jotka kumpikin kestävät 182 triljoonaa vuotta 182 päivän sijasta. Niin kuin aurinko nousee joka aamu meidän *objektiivisella*, tavallisella taivaanrannallamme maan päinvastaiselta puolelta, joka meille on *subjektiivinen*, samoin kaikkeuskin ilmestyy aikakausittain objektiivisuuden tasolle subjektiivisuuden tasolta, joka on päinvastainen edelliselle. Tämä on ”elämän kausi”. Ja niin kuin aurinko katoaa meidän näköpiiristämme, niin maailmankaikkeuskin katoaa säännöllisinä ajanjaksoina, jolloin ”universaali yö” alkaa. Hindulaiset antavat näille vaiheille nimeksi ”Brahman päivä ja yö” eli *manvantara* ja *pralaya* (hajoaminen, erilleen meno). Länsimaalaiset nimitäkööt niitä ”universaaleiksi päiviksi ja öiksi”, jos niin tahtovat. Jälkimmäisten, nimittäin öiden kestäessä *kaikki on kaikessa*, kaikki atomit ovat hajaantuneet samanluontoisiksi.

Kehitys ja harhakuvat

Kys. – Mutta kuka maailmankaikkeuden joka kerta luo?

Teos. – Ei kukaan sitä luo. Tiede sanoo sen syntymistä evoluutioksi, kehitykseksi, esi-kristilliset filosofit ja orientalistit sanovat sitä emanaatioksi, ulosvirtaamiseksi; me okkultistit ja teosofit näemme siinä ainoan, universaalien ja ikuisen *todellisuuden* lähettävän aikakautisen heijastuksen *itsestään* äärettömiin avaruuksiin. Tätä heijastusta, jota te pidätte objektiivisena, *aineellisenä* maailmankaikkeutena, pidämme me ohimenevänä *illuusiona, harhakuvana* eikä muuna. Ainoastaan se, mikä on ikuista, on myös *todellista*.

Kys. – Siinä tapauksessa tekin ja minä olemme ”harhakuvia”.

Teos. – Niin olemmekin epävakaisiin persoonallisuuksiimme nähden, jotka tänään ovat yhtä, huomenna toista. Sanoisitteko te revontulen äkkiä leimahtelevia liekkejä ”todellisuudeksi”, vaikkapa ne teidän katsellessanne ovat kuinka todellisia hyvänsä? Ette, sillä syy, joka ne aikaansaa, on ainoa todellisuus, jos se on pysyvä ja ikuinen, mutta itse vaikutus ja ilmiö on vain ohimenevä harhakuva.

Kys. – Tämä kaikki ei selitä minulle, kuinka tämä ”harhakuva”, jota sanotaan maailmankaikkeudeksi, on syntynyt, kuinka tajuinen, vasta tuleva ole-massaolo kehittyy ja ilmestyy siitä tajuttomuudesta, joka on olemassa.

Teos. – Se on *tajuttomuutta* ainoastaan meidän rajallisen tietoisuutemme kannalta. Me voimme todellakin varustaa *Joh. 1:5* selityksin ja sanoa: ”Ja (absoluuttinen) valo (joka meille on pimeyttä) loistaa pimeydessä (joka on aineellinen harhavallo) ja pimeys ei sitä käsitä”. Tämä absoluuttinen valo on myös absoluuttinen ja muuttumaton laki. Joko säteilemällä tai ulosvirtaamalla – sanoista ei kannata kiistellä – maailmankaikkeus homogeenisestä subjektiivisuudestaan tulee ilmestyksen ensimmäiselle tasolle, joita on opetettu olevan seitsemän. Joka tasolla se yhä enemmän tiivistyy ja aineellistuu, kunnes se saapuu tälle meidän tasollemme, missä ainoa maailma, jonka tiede edes likimäärin tuntee ja ymmärtää sen fyysiseen rakenteeseen nähden, on tämä meidän aurinkokuntamme – *omaa laatuaan* oleva maailma, niin kuin meille on kerrottu.

Kys. – Mitä te tarkoittatte sanoilla ”omaa laatuaan”?

Teos. – Tarkoitan, että vaikka luonnonlakien perustukset ja vaikutukset kaikkialla ovat samanlaiset, niin kuitenkin meidän aurinkokuntamme –

samoin kuin jokainen muukin maailmankaikkeuden miljoonista aurinkokunnista – vieläpä oma maapallommeikin ilmestyy oman ohjelmansa mukaisesti eroten kaikkien muiden ohjelmista. Me puhumme muiden kiertotähtien asukkaista ja kuvittelemme, että jos he ovat *ihmisiä* so. ajattelevia olentoja, heidän täytyy olla meidän kaltaisiamme. Runoilijoiden, taidemaalarien ja kuvanveistäjien mielikuvituksessa enkelitkin ovat aina ihana jäljennös ihmisestä – siivet vain *lisänä*. Me sanomme, että tämä kaikki on erehdystä ja harhaa, sillä jos yksistään tällä pienellä maapallolla on niin suurta erilaisuutta kasvi-, eläin- ja ihmiskunnassa – meriruohosta alkaen Libanonin setriin, meduusasta elefanttiin, bushmannista ja mustaihoisesta Belvederen Apolloon – niin täytyy kiertotähtien ja laajemman maailmankaikkeuden muuttuneissa olosuhteissa myös luonnollisesti olla olemassa aivan erilainen kasvisto, eläin- ja ihmiskunta. Samat lait voivat luoda niin monia erilaisia joukkoja olioita ja olentoja jo tällä tasollamme kaikki kiertotähtemme huomioon ottaen. Kuinka paljon erilaisempi silloin täytyykään olla muiden aurinkokuntien *ulkonainen* luonto, ja kuinka typerää on arvostella muita *tähtiä*, ja maailmoja ja ihmisolentoja oman maapallomme kannalta, kuten luonnontiede tekee.

Kys. – Mutta mitä tosiseikkoja teillä on tämän väitteenne tukena?

Teos. – Sellaisia, joille tiede ei ylipäänsä koskaan tunnusta todisteiden arvoa – niiden lukemattomien tietäjien yhteinen todiste, jotka ovat tämän todeksi vakuuttaneet. Heidän henkiset näkynsä ovat todellisia tutkimuksia, jotka on tehty sokean lihan pauloista vapaiden psyykkisten ja henkisten aistien avulla ja kautta, ja niitä on tarkasti ja järjestelmällisesti vertailtu keskenään, ja epävarmat on seulottu pois. Hylättiin kaikki, mitä ei yhteinen kokemus yksimielisesti vahvistanut, ja ainoastaan se hyväksyttiin pätevänä totuutena, mikä eri aikoina, eri ilmastoissa ja lakkaamattomien tutkimusten pitkässä sarjassa huomattiin yhtäpitäväksi ja mikä alituisesti sai lisävahvistusta. Ne menettelytavat, joita sielullishenkisten tieteiden tutkijat ja harrastajat käyttävät, eivät eroa luonnontieteiden ja fysiikan tutkijoiden tavoista, niin kuin voitte huomata. Mutta meidän tutkimusalamme ovat kahdella eri tasolla ja meidän työvälineemme eivät ole ihmiskäsin tehtyjä, mistä syystä ne kenties ovat vain luotettavampia. Kemistin ja luonnontutkijain haihduttimet, tiivistimet ja mikroskoopit voivat joutua epäkuuntoon; teleskooppi ja tähtientutkijan ajanmittauskojeet voivat turmeltua; meidän havaintovälineemme eivät ole sään tai elementtien vaikutuksen alaisia.

Kys. – Ja sen tähden teillä on niihin järkähtämätön usko?

Teos. – Usko on sana, jota ei ole teosofisissa sanakirjoissa; me sanomme: *havaintoihin ja kokemukseen perustuva tieto*. Mutta siinä on kuitenkin se ero, että kun tiedemiesten havainnot ja kokemukset fyysisen maailman tieteen alalla saattavat heidät yhtä moneen eri ”työhypoteesiin” eli otaksumaan kuin on päitä niitä keksimässä, niin meidän *tietomme* suostuu lisäämään entiseen tietovarastoonsa ainoastaan sellaiset tosiasiat, joita ei enää käy kieltäminen ja jotka ovat täydellisesti ja ehdottomasti todistettuja. Meillä ei ole kahta uskoa tai otaksumaa samasta asiasta.

Kys. – Sellaistenko tosiseikkojen nojalla te olette omaksuneet ne omituiset teorit, jotka löytyvät kirjasta Esoteric Buddhism.

Teos. – Aivan niin. Nämä teorit voivat olla pienehköissä yksityiskohdisaan hieman virheelliset, ja maallikko-tutkijat ovat voineet niitä esittää väärin, mutta siitä huolimatta ne ovat luonnon *tosiseikkoja* ja lähempänä totuutta kuin mitkään tieteen olettamukset.

Kiertotähtemme seitsenäisestä rakenteesta

Kys. – Te selitätte minun käsittääkseni, että maapallomme on yksi jäsen maapallojen ketjussa?

Teos. – Niin teemme. Mutta muut kuusi ”maapalloa” eivät ole samalla objektiivisuuden tasolla kuin meidän maamme. Sen tähden emme voi niitä nähdä.

Kys. – Onko siihen syynä pitkä välimatka?

Teos. – Ei ollenkaan, sillä me näemme pelkällä silmällä, paitsi kiertotähdet niin myös äärettömän pitkän matkan päässä olevia muita tähtiä. Ja se riippuu siitä, että nuo kuusi palloa ovat meidän fyysisten havaintokykymme eli olemisen tasomme ulkopuolella. Niiden aineellinen tiheys, paino ja kokoonpano ovat aivan erilaiset kuin meidän maapallomme ja tunnettujen planeettojen, mutta lisäksi ne ovat kokonaan erilaisessa avaruuden *kerroksessa*, jota meidän fyysiset aistimme eivät voi tuntea eivätkä havaita. Ja kun sanon ”kerros”, niin älkää mielikuvituksessanne ajatelko kerroksia kuin lavoja toistensa yläpuolella, sillä se veisi toiseen järjettömään väärinkäsitykseen. ”Kerroksella” tarkoitan sitä tasoa rajattomassa avaruudessa, joka luontonsa vuoksi ei voi olla tavallisten valveilla tehtyjen havaintojen kohteena, ei älyllisten eikä fyysisten, vaan joka on luonnossa olemassa tavallisen käsityspiirimme eli tietoisuutemme

ulkopuolella, meidän kolmiulotteisen avaruutemme ja ajanlaskumme ulkopuolella. Jokainen seitsemästä perustasosta eli kerroksesta avaruudessa – tietysti käsitetty kokonaisuutena, pelkkänä avaruutena, niin kuin Locke määritteli, eikä meidän rajoitettuna avaruutenamme – on omalla tavallaan objektiivinen ja subjektiivinen, ja sillä on oma paikkansa ja aikansa, oma tietoisuutensa ja omat aistinsa. Mutta tätä kaikkea voi tuskin käsittää se, joka on kasvatettu nykyaikaisiin ajatustapoihin.

Kys. – Mitä tarkoittatte eri aisteilla? Onko meidän inhimillisellä ”tasollamme” jotakin, mikä voisi meille antaa kuvan ja selvemmän käsityksen siitä, mitä tarkoittatte, kun puhutte erilaisista aisteista, tiloista ja niihin kuuluvista eri aistimuksista?

Teos. – Ei ole, paitsi ehkä jotakin, josta tiede saisi mukavan naulan riipustaakseen siihen vastaväitteitensä. Meillähän on unielämässä toisenlainen joukko aisteja, eikö niin? Me tunnemme, puhumme, kuulemme, näemme, maistamme ja ylimalkaan toimimme eri tasolla. Se, että tietoisuustilamme on muuttunut, näkyy selvästi siitä, että pitkät sarjat tekoja ja tapahtumia, jotka niin kuin luulemme käsittävät vuosikausia, kulkevat silmän räpäyksessä mielemme ja ajatuksiemme kautta. No niin, tämä äärimmäinen nopeus, millä sielumme toimii unessa, ja kaikkien muiden silloisten toimintojen täydellinen luonnollisuus osoittaa, että olemme toisella tasolla. Filosofiamme opettaa, että luonnossa on seitsemän perusvoimaa ja seitsemän olemisen tasoa ja samaten seitsemän tietoisuuden tilaa, joissa ihminen saattaa elää, ajatella, muistaa ja oleskella. Mahdotonta on niitä tässä luetella, ja sen, joka tahtoo niihin perehtyä, on ryhdyttävä itämaista metafysiikkaa tutkimaan. Mutta nämä kaksi tilaa – valveilla olo ja uneksiminen – ovat kaikille tavallisille kuolevaisille, oppineesta filosofista aina tietämättömään raakalaisraukkaan asti, hyvä todiste siitä, että sellaiset tilat todella ovat erilaisia.

Kys. – Te ette siis hyväksy biologian ja fysiologian tunnettuja selityksiä unetilasta?

Teos. – Emme. Hylkäämme vielä teidän psykologiennekin otaksumat, ja annamme enemmän arvoa itämaalaisen viisauden opetuksille. Vaikka uskomme kaikkeuden seitsemään olemistasoon ja tietoisuustilaan, niin maailman-kaikkeuteen eli makrokosmokseen nähden pysähdymme neljännelle tasolle, koska käsitämme mahdottomaksi astua sen yli edes pienimmällä varmuudella. Mutta mikrokosmokseen eli ihmiseen nähden me vapaasti tutkiskelemme hänen seitsemää olotilaansa ja periaatteita.

Kys. – Minkä selvityksen te niistä annatte?

Teos. – Me ensinnäkin havaitsimme ihmisessä kaksi eri olentoa, henkisen ja fyysisen, ajattelevan ihmisen ja sen ihmisen, joka näistä ajatuksista omistaa itselleen niin paljon kuin hän kykenee sulattamaan. Sen tähden me erotamme hänessä kaksi luontoa, korkeamman eli henkisen olennon, jossa on kolme ”prinsiippiä” eli *olemuspuolta*, ja alemman eli fyysisen nelinäisyyden, jossa on *neljä* – yhteensä *seitsemän* ”prinsiippiä”.

Ihmisen seitsenäinen luonto

Kys. – Onko tämä sama jako kuin se, jota me nimitämme: henki, sielu ja lihallinen ihminen?

Teos. – Ei ole. Tuo on vanha, Platonin tekemä jaotus. Platon oli vihitty eikä sen vuoksi voinut käsitellä kiellettyjä yksityiskohtia, mutta se, joka tuntee ikivanhan opin, voi Platonin sielun ja hengen eri yhdistelmistä tavata nuo seitsemän prinsiippiä. Hän piti ihmistä kokoonpantuna kahdesta osasta – toinen ikuinen, samaa olemusta kuin absoluutti, toinen kuolevainen ja häviävä, jonka ainekset johtuivat *alemmista*, ”luoduista” jumalista. Hän osoittaa, että ihmisen osat ovat: 1) kuolevainen ruumis, 2) kuolematon prinsiippi ja 3) ”erityinen, kuolevaisenlaatuinen sielu”. Näitä samoja me nimitämme sanoilla fyysinen ihminen, henkinen sielu eli henki, ja eläimellinen sielu (*nous* ja *psykhee*). Tämän jaotuksen otti Paavali, toinen vihitty, omakseen ja väitti, että on olemassa psyykkinen ruumis, joka kylvetään katoavaiseen (astraaliseen sieluun eli ruumiiseen) ja *henkinen* ruumis, joka nousee katoamattomassa aineessa. Myös Jaakob (3:15) vakuuttaa samaa, sanoessaan, että (alemmien sielumme) ”viisautta” ei ole tullut ylhäältä, vaan on maallinen (”psyykkinen”, ”demoninen”, ks. kreikkalaista tekstiä), jota vastoin toinen on taivainen viisautta. Että Platon samoin kuin Pythagoras puhuessaan kolmesta prinsiipistä lukevat niille eri toimintaa yhdistämällä niitä eri tavoin, käy aivan selväksi jos vertaamme niihin omia oppejamme. Luokaamme lyhyt yleiskatsaus näihin seitsemään prinsiippiin piirtämällä niistä taulukon.

TEOSOFINEN JAOTUS

	Sanskritinkieliset nimitykset	Eksoteerinen merkitys	Selitys
Alemmat neljä	a) rūpa eli sthūla sharīra	a) fyysinen ruumis	a) elinaikana kaikkien periaatteiden käyttöväline
	b) prāna	b) elämä eli elonperiaate	b) välttämätön ainoastaan periaatteille <i>a, c, d</i> ja alemman manaksen toimintoille, jotka käsittävät kaikki (fyysisiin) aivoihin rajoitetut toiminnot
	c) linga sharīra	c) astraaliruumis	c) kaksois- eli harharuumis
	d) kāma rūpa	d) eläimellisten halujen ja intohimojen asunto	d) tämä on eläinhimisen keskus ja tästä käy raja kuolevaisen ihmisen ja kuolemattoman olennon välillä
Ylemmät kolme, kuolemattomat	e) manas – toiminnassaan kaksinaainen periaate	e) järki, äly, korkeampi ihmis mieli, jonka valo eli säteily yhdistää MONADIN elinajaksi kuolevaisen ihmiseen	e) ihmisen tuleva tila ja karmallinen kohtalo riippuu siitä, vetäkö manasta enemmän alaspäin kāma rūpa, eläinhimien asunto, vai buddhi, henkinen minä ylöspäin. Jälkimmäisessä tapauksessa mielen (manaksen) yksilöllisten, henkisten taipumusten korkeampi tietoisuus yhtyy kokonaan buddhiin ja muodostaa sen minän, joka astuu devachaniseen autuuteen ¹
	f) buddhi	f) henkinen sielu	f) puhtaan universaalien hengen käyttöväline
	g) ātma	g) henki	g) yhtä absoluuttin kanssa, sen säteilynä

Mitä sitten Platon opettaa? Hän puhuu *sisäisestä* ihmisestä, johon kuuluu kaksi osaa – toinen muuttumaton ja aina sama, yhtä *olemusta* jumaluuden kanssa, ja toinen kuolevainen, häviön alainen. Nämä kaksi osaa ovat samat

¹ Sinnettin ”Esoteric Buddhism” -kirjassa *d, e, ja f* nimitetään eläimelliseksi, inhimilliseksi ja henkiseksi sieluksi, mikä sopii yhtä hyvin. Vaikka *Esoteric Buddhismissa* numerot periaatteet, on tämä oikeastaan turha. Kaksinaista *monadia* yksin (*ātma-buddhi*) voidaan ajatella kahtena korkeimpana numerona (6 ja 7). Toisiin nähden numeroiminen ei yleensä ole mahdollinen, koska vain *siitä* ”periaatetta”, joka ihmisessä on etualalla, on pidettävä ensimmäisenä ja etummaisena. Muutamissa ihmisissä korkeampi äly (manas eli 5.) hallitsee toisia; toisissa eläinsielu (kāma rūpa) on ylivaltaana, tuoden esille niitä petomaisimpia vaistoja jne.

kuin taulukossamme ylempi *kolminaisuus* ja alempi *nelinäisyys*. Hän selittää: ”kun sielu (*psykhee*) yhdistyy *nous*’iin (jumalalliseen henkeen eli ainekseen²), tekee se kaikki oikein ja onnellisesti”, mutta toisin on laita, jos se yhdistyy *anoiaan* (hulluuteen eli järjettömään eläinsieluun). Tässä meillä on *manas* (eli yleensä sielu) katsottuna kahdelta puolelta: kun se yhdistyy *anoiaan* (meidän *kâma rûpaan* eli ”Esoteric Buddhism”-kirjan ”eläinsieluun”), se kulkee täydellistä tyhjäksi tulemista kohti mitä persoonalliseen minään tulee, mutta kun se yhdistyy *nous*’iin (âtma-buddhiin), se sulautuu kuolemattomaan, häviämättömään minään, ja silloin *entisen* persoonallisen minän henkinen tietoisuus tulee kuolemattomaksi.

Ero sielun ja hengen välillä

Kys. – Opetatteko todella, niin kuin muutamat spiritualistit syyttävät, jokaisen persoonallisuuden tuhoutuvan?

Teos. – Emme. Vastustajamme ovat tehneet tämän järjettömän syytöksen sen vuoksi, että tämä kysymys kaksinaisuudesta – jumalallisen minän *yksilöllisyydestä* ja ihmiselämän *persoonallisuudesta* – sisältää sen kysymyksen, onko todelliselle kuolemattomalle minälle mahdollista esiintyä *spiritualistisessa istunnossa* ”aineellistuneena henkenä”, ja tämän mahdollisuuden me, kuten jo on sanottu, kiellämme.

Kys. – Aivan äsken lausuite, että psykke käy kohti täydellistä tuhoa, jos se yhdistyy anoiaan. Mitä Platon tarkoitti, ja mitä te tarkoitate tällä?

Teos. – Persoonallisen tietoisuuden täydellistä tuhoutumista, joka luullakseni on harvinainen poikkeustapaus. Tavallisesti ja melkein ilman poikkeusta on sääntönä, että persoonallinen tietoisuus sulautuu minän yksilölliseen eli kuolemattomaan tietoisuuteen; tapahtuu muutos eli jumalallinen kirkastuminen, ja ainoastaan neljä alempaa prinssiippiä häviää kokonaan. Odottaisitteko te, että lihallinen ihminen eli *ohimenevä persoonallisuus*, hänen varjonsa,

² Paavali sanoo Platonin *nous*’ia ”hengeksi”, mutta koska tämä henki on ”ainesta”, tarkoittaa se tietenkin *buddhia* eikä *âtma*, sillä jälkimmäistä ei voi filosofisesti millään ehdolla sanoa ”ainekseksi”. Me luemme âtman Ihmisen ”prinssiippien” joukkoon välttääksemme hämmennyksen lisääntymistä. Mutta todellisuudessa âtma ei ole mikään ”inhimillinen” prinssiippi, vaan universaali, *absoluuttinen* prinssiippi, jonka kannattaja on buddhi, sieluhenki.

hänen ”astraalinsa”, hänen eläimelliset viettinsä vieläpä fyysinen elämänsä jäisivät elämään ”henkisen MINÄN” kanssa ja muuttuisivat ikuisiksi? Luonnollisesti näiden kaikkien täytyy lakata olemasta ruumiillisessa kuolemassa tai sen jälkeen. Aikaa myöten ne kokonaan hajoavat ja katoavat näkyvistä, kadottaen olemassaolonsa kokonaisuutena.

Kys. – Siis te hylkääte myös lihan ylösnousemuksen?

Teos. – Sangen jyrkästi! Miksi me, jotka uskomme muinaisten kansojen ikivanhaan salattuun filosofiaan, hyväksyisimme myöhemmän kristillisen jumaluusopin typerät saivartelut, jotka on lainattu gnostikkojen egyptiläisistä ja kreikkalaisista julkisista järjestelmistä?

Kys. – Egyptiläiset kunnioittivat luonnonhenkiä ja jumaloivat sipuliakin; teidän hindulaisenne palvovat epäjumalia vielä tänä päivänä; Zoroasterin ihailijat palvoivat ja palvovat vieläkin aurinkoa, ja parhaat kreikkalaiset filosofit olivat joko uneksijoita tai materialisteja – esimerkiksi Platon ja Demokritos. Kuinka saatatte verrata näitä toisiinsa?

Teos. – Niin lienee laita teidän uudenaikaisten teologisten ja tieteellistenkin katekismusten mukaan: puolueettoman silmissä ei niin ole. Egyptiläiset kunnioittivat Yhtä – ainoastaan – yhtä *Nout*’ina, ja tästä sanasta on Anaksagoras saanut nimityksensä *nous* eli niin kuin hän sanoo *nous autokrates*, ”itseään hallitseva sielu eli henki”, *archetes kinedeos*, ”johtava liikkeelle panija” eli ensimmäinen *primum mobile* (alkuliikkua); hänen mielestään *nous* oli Jumala, ja *logos* oli ihminen, Jumalan emanaatio. *Nous* on henki (sekä kaikkeudessa että ihmisessä) ja *logos* (joko maailmana tai astraaliruumiina) edellisestä emanoinut, kun taas fyysinen ruumis on pelkästään eläimellinen. Ulkonaiset havaintokykymme käsittävät ulkonaisia *ilmiöitä*; meidän *nous*’imme ainoastaan kykenee käsittämään olioiden sisäisen puolen. Ainoastaan *logos* eli noumenon pysyy elossa, sillä se on itse luonnoltaan ja olemukseltaan kuolematon, ja *logos* ihmisessä on hänen ikuinen minänsä, joka ruumiillistuu ja pysyy ainiaan. Mutta kuinka tämän alkulähteeseensä taas palaavan jumalallisen säteilyn ulkonainen katoava varjo, sen hetkellinen vaatetus, voisi olla se, *mikä katoamattomuudessa herätetään?* (1 Kor. 15:42).

Kys. – Mutta tuskinpa kuitenkaan voitte päästä siitä, että olette keksineet uuden jaotuksen ihmisen henkisille ja sielullisille aineksille, sillä ei kukaan filosofi puhu niistä siten, vaikka luulette Platonin niin tekevän.

Teos. – Ja minä pysyn tässä näkemyksessä. Ei ainoastaan Platon vaan Pythagoraskin noudatti samaa jaotusta³. Hän selitti sielun olevan itseliikkuvan ykseyden (monas), jossa on kolme ainesta, *nous* (henki), *freen* (mieli) ja *thymos* (elämä, hengitys eli kabbalistien *nefesh*), ja näitä kolmea vastaavat meillä âtma-buddhi (korkeampi henkisielu), *manas* (MINÄ) ja *kâma rūpa* ynnä manaksen *alempi* heijastus. Mitä vanhat kreikkalaiset filosofit nimittivät *sieluksi* ylimalkaan, sitä me nimitämme hengeksi eli henkiseksi *sieluksi*, *buddhiksi*, joka oli *âtmaan*, (Platonin korkeimman jumaluuden, *Agathonin*) käyttöväline. Kun Pythagoras ja muut sanovat, että eläimillä on samoin kuin meillä *freen* ja *thymos*, osoittaa se, että tässä tarkoitetaan manaksen *alempaa* heijastusta (vaistoa) ja *kâma rupaa* (eläimellisiä, eloisia himoja). Ja jos me niin kuin Sokrates ja Platon seuraamme tätä johtolankaa ja näihin viiteen – nimittäin *Agathon* (jumaluus eli âtma), *psykhee* (sielu kokonaisuutena), *nous* (henki eli järki), *freen* (fyysinen sielu) ja *thymos* (kâma rūpa eli himot) –, lisäämme niihin mysteereiden *eidolonin*, varjomuodon eli ihmisen kaksois- haamun ja *fyysisen ruumiin* niin on helppo todistaa, että sekä Pythagoraan että Platonin käsitykset olivat samat kuin meidän. Vieläpä egyptiläisetkin pitivät kiinni seitsemästä jaotuksesta. He opettivat, että sielun (MINÄN) ruumiista lähtiessään on kuljettava seitsemän huoneensa eli prinsiippinsa kautta, sekä niiden, jotka se jättää jälkeensä, että niiden, jotka se ottaa mukaansa. Ainoa ero on, että he aina muistaen rangaistusta, mikä seurasi mysteereiden oppien paljastamista ja joka oli *kuolema*, esittivät opin vain ulkopiirteittäin, kun me sen sijaan selvittelemme sitä tarkemmin yksityiskohtaisesti. Mutta vaikka me maailmalle julkaisemme niin paljon kuin laki myöntää, niin meidän opistamme on salattuna moni tärkeä kohta, minkä *saavat tietää ainoastaan* ne, jotka tutkivat sisäistä esoteerista filosofiaa ja ovat tehneet vaitiololupauksen.

Kreikkalaisten opit

Kys. – Meillä on erinomaisia kreikan ja latinan, sanskritin ja heprean kielen oppineita. Miksi emme löydä heidän kääntämistään teoksista mitään, mikä johtaisi meidät siihen, mistä te puhutte?

³ Platon ja Pythagoras”, sanoo Plutarkhos, “lukevat sieluun kaksi osaa, järjellisen (*nous*) ja järjettömän sielun (*anoia*); se osa sielua, joka on järjellinen, on kuolematon sillä vaikkei se olisikaan Jumala, se on ikuisen jumaluuden aikaansaama, mutta se osa sielua kuolee, jolta puuttuu järki”. Uudenaikainen sana *agnostikko* on sukua sanalle *anoia*, *agnoia*. Ihmettelemme, miksi Mr. Huxley, sanan alkuunpanija, tahtoi yhdistää suuren älynsä siihen sieluun, jolta puuttuu järki” ja joka kuolee. Lieneekö tuo uudenaikaisen materialistin ylenpalttista nöyryyttä?

Teos. — Sen tähden että teidän kääntäjänne huolimatta suuresta oppineisuudestaan, ovat leimanneet filosofit, etenkin kreikkalaiset, *hämäriksi* kirjailijoiksi sen sijaan että he ovat mystisiä. Ottakaa esim. Plutarkhos ja lukekaa, niitä hän sanoo ihmisen ”prinsiipeistä”. Mitä hän kuvailee, on käsitetty kirjaimellisesti ja luettu metafyyksiseksi taikauskoksi ja tietämättömyydeksi. Sallikaa minun esittää valaiseva kuvaus tämän kirjailijan teoksesta:

”Ihminen on moniosainen olento, ja ne *erehtyvät, jotka luulevat hänessä olevan ainoastaan kaksi osaa*. Sillä he luulevat, että ymmärrys (aivojen älytoiminta) on osa sielusta (ylemmästä kolminaisuudesta), mutta he erehtyvät tässä yhtä paljon kuin ne, jotka pitävät sielua osana ruumista, so. jotka pitävät *kolminaisuutta* häviävän, kuolevaisen *nelinäisyyden* osana, sillä ymmärrys (nous) on yhtä korkealla sielusta kuin sielu on parempi ja jumalallisempi ruumiista. Sielu (*psykhee*) yhdessä ymmärryksen (*nousin*) kanssa saa aikaan järjen, ja ruumiin (eli thymoksen, eläimellisen sielun) kanssa se saa aikaan himot; toinen näistä on nautinnon ja tuskan alku eli prinssiippi, toinen hyveen ja paheen. Näistä kolmesta toisiinsa yhtyneistä ja liittyneistä osista maa on antanut ruumiin, kuu sielun ja aurinko ymmärryksen ihmiskunnalle.”

Tämä viimeinen lause on puhtaasti vertauskuvallinen ja sen ymmärtävät vain ne, jotka tuntevat sisäisen, esoteerisen vastaavaisuuksien tieteen ja tietävät, mikä planeetta *millekin prinssiipille kuuluu*. Plutarkhos jakaa prinssiipit kolmeen ryhmään ja esittää ruumiin kokoonpannun fyysisestä muodosta, astraalisesta varjosta ja hengityksestä eli alemmasta kolminkertaisesta osasta, joka ”maasta on tullut ja maaksi pitää jälleen tuleman”; toisena osana hän pitää keskimmäistä prinssiippiä ja vaistomaista sielua, joka on saanut alkunsa kuusta ja kuun *kautta* ja on aina kuun vaikutuksen alainen⁴; ja ainoastaan korkeintan osaa eli *henkistä sielua* ätmallisine ja manasisine elementteineen hän pitää suorastaan ulosvaluneena auringosta, joka tässä edustaa *Agathonia*, korkeinta jumaluutta. Tästä on todistuksena se, minkä hän myöhemmin lausuu:

”Nyt toinen niistä kuolemista, jonka me kuolemme, tekee kolminaisesta ihmisestä kaksinaisen ja toinen kuolema kaksinaisesta yhtenäisen. Edellinen kuolema tapahtuu Demeterin piirissä ja tuomioalueella, jonka tähden sana *telein*, niin kuin mysteereitä nimitettiin, muistuttaa kuoleman nimeä, *teleutan*. Ateenalaiset sanoivatkin muinoin vainajia Demeterille pyhitetyiksi. Toinen kuolema sen sijaan tapahtuu kuussa eli Persefonen piirissä.”

⁴ Kabbalistit, jotka tuntevat Jehovan, elämän- ja lasten-antajan suhteen kuuhun, voivat taas käsitellä tämän kohdan ja samaten muutamit astrologit.

Tässä on meidän oppimme, joka osoittaa ihmisen olevan *seitsenäinen* elämän aikana, *viisinäinen* aivan kuoleman jälkeen kâmalokassa ja kolminainen minä henkisielu ja tietoisuus *devachanissa*. Tätä eroamista, ensiksi ”Haadeksen kentillä”, niin kuin Plutarkhos nimittää *kâmalokaa*, ja sitten devachanissa tapahtuvaa, vastasivat täydellisesti esitykset pyhissä mysteereissä, missä vihkimykseen pyrkivät esittivät koko kuolonnäytelmän ja ylösnousemuksen kirkastettuna henkenä, millä nimellä me tarkoitamme *tietoisuutta*. Tätä Plutarkhos tarkoittaa sanoessaan:

”Ja kuten toisella kertaa maallinen Hermes on mukana, niin toisella kertaa on taivaallinen Hermes. Edellinen tempaisee äkkinäisesti ja väkivaltaisesti sielun irti ruumiista, mutta Proserpina irrottaa hellästi ja verkalleen ymmärryksen sielusta⁵. Tästä syystä Proserpinasta käytetään nimitystä *monogenes ainosyntyinen* eli oikeammin *yhden ainoan synnyttävä, sillä parempi osa ihmisestä on yksi, kun Proserpina on sen erilleen ottanut*. Nyt siis kumpikin, niin toinen kuin toinen, tapahtuu luonnonmukaisesti. Sillä kohtalo (fatum eli karma) on määrännyt, että jokaisen sielun, olkoon sillä ymmärrystä (järkeä) tai ei, pitää ruumiista erottuaan vaeltaa jonkin ajan, vaikkei aina yhtä pitkän ajan, maan ja kuun välisessä seudussa (*kâmalokassa*⁶). Sillä ne, jotka ovat olleet väärintekijöitä ja himokkaita, kärsivät silloin pahoista töistään koituvan rangaistuksen. Mutta hyvien ja oikeamielisten täytyy pysyä siellä, kunnes ovat puhdistuneet ja pyhityksellä vapautuneet kaikesta siitä pahasta, mikä heihin on ruumiin yhteydessä tarttunut, kuten turmeltuneesta terveydestä, samalla kun he elävät mitä leppoisimmassa ilmanalassa, niin sanotuilla Haadeksen kentillä, missä heidän täytyy pysyä tietty, ennen määrätty aika. Ja sen jälkeen he, ikään kuin palaanneena kaukaiselta harhamatkalta tai pitkästä maanpaosta, saavat tuntea niin ylenpalttista iloa, kuin pyhiin mysteereihin vihityt ylipäänsä tuntevat, vaikka siihen sekoittuu levottomuutta, ihailua ja itse kunkin omia erityisiä toiveita.

Tämä on nirvânista autuutta, eikä kukaan teosofi voi sen selvemmin ja samalla salaisella kielellä kuvailla devachanin mentaalisia iloja, missä jokaisella ihmisellä on oman tajuntansa luoma paratiisi ympärillään. Mutta teidän täytyy varoa sitä yleistä erehdystä, jonka hyvin monet meistä teosofeistakin

⁵ Proserpina eli Persefone edustaa tässä kuolemanjälkeistä karmaa, jonka sanotaan säännöstelevän alempien ”prinsiippien” eroamista ylemmistä – *sielu nefesh*⁶inä, eläimellisenä elonhenkenä, joka jonkin aikaa jää kâmalokaan, eroaa korkeammasta, kokoonpannusta *minästä*, joka menee devachanin autuuden tilaan.

⁶ Kunnnes korkeampi, henkinen ”prinsiippi” on eronnut alemmista prinssiipeistä, jotka jäävät kâmalokaan, kunnes ne ovat hävinneet.

tekevät. Älkää luulko, että koska ihmistä sanotaan seitsenäiseksi ja sitten viisinäiseksi ja kolminäiseksi, hän silti olisi kokoonpanttu seitsemästä, viidestä tai kolmesta *olennosta*, tai niin kuin muuan teosofinen kirjailija sattuvasti sanoo, kuorista, jotka voitaisiin erottaa niin kuin sipulin kuoret. Paitsi ruumista, elonhenkeä ja astraalista *eidolonia*, jotka kaikki kuolemassa hajaantuvat, ovat ”prinsiipit”, niin kuin jo on sanottu, yksinkertaisesti *tietoisuuden puolia* ja *tiloja*. On ainoastaan yksi *todellinen* ihminen, joka kestää koko elämänsä läpi ja on olemukseltaan kuolematon, ja tämä on *manas*, järki-ihminen eli ruumiillistunut tietoisuus. Materialistit väittävät, ettei järki ja tietoisuus voi toimia ilman ainetta, mutta tämä vastaväite on tehoton meihin nähden. Me emme kiellä heidän todistelunsa pätevyyttä, vaan ainoastaan kysymme vastustajiltamme: ”Tunnetteko *kaikki aineen olotilat*, te, jotka tiedätte vain kolmesta? Ja mistä tiedätte, että se, jota me sanomme ABSOLUUTTISEKSI TIE-TOISUUDEKSI eli jumaluudeksi, aina näkymättömäksi ja tuntemattomaksi, että se ei ole juuri universaali henkiaine eli aine-henki, *ehdottomassa rajattomuudessaan*, vaikka se aina pysyy meidän *rajalliselta* käsitykseltämme sallattuna?” Itse asiassa tietoinen *minä*, joka luo oman paratiisinsa – olkoonpa vain houkkien paratiisin, mutta silti autuaallisen tilan –, on eräs tämän henkiaineen alimpia ja sen manvantarisina ilmennyskausina *osittain* ilmenneitä olemuspuolia.

Kys. – Mutta mitä on devachan?

Teos. – Sanasta sanaan ”jumalien maa”, mentaalisen autuuden olotila. Filosofisesti puhuen sieluntila, samankaltainen mutta paljon eloisampi ja todellisempi kuin ihanin uni. Se on useimpien ihmisten kuoleman jälkeinen tila.

VII

Erilaisista kuolemanjälkeisistä tiloista

Fyysinen ja henkinen ihminen

Kys. – Minua ilahduttaa, että te uskotte sielun kuolemattomuuteen.

Teos. – Ei ”sielun”, vaan jumalallisen hengen eli oikeammin uudestaan ruumiillistuvan minän kuolemattomuuteen.

Kys. – Mikä ero siinä on?

Teos. – Ero on sangen suuri meidän filosofiamme kannalta, mutta tämä on liian monimutkainen ja vaikea kysymys, että sitä voisi vain sivumennen kosketella. Meidän tulee tarkastaa näitä käsitteitä erikseen ja sitten yhdessä. Alkakaamme hengestä.

Me sanomme, että henki (Jeesuksen ”salassa oleva Isä”) eli *âtma* ei ole kenenkään ihmisen yksityistä omaisuutta, vaan että se on jumalallinen olemus, jolla ei ole ruumista eikä muotoa, joka on painoton, näkymätön ja jakamaton, joka ei ole *olemassa* ja kuitenkin *on*, niin kuin buddhalaiset sanovat nirvânas-ta. Se vain peittää varjollaan kuolevaisen, ja hänen sisäänsä, koko hänen ruumiinsa läpi tunkeutuvat ainoastaan sen kaikkialla olevat säteet eli valo, joka säteilee *buddhista*, sen käyttövälineestä, siitä suorastaan ulosvaluneesta. Tämä on melkein kaikkien muinaisten filosofien väitteiden salainen merkitys, kun he sanovat, että ”ihmisen sielun *järkeen perustuva*¹ osa” ei koskaan tunkeudu kokonaan ihmiseen vaan ainoastaan varjostaa sitä enemmän tai vähemmän, *järjettömän* henkisen sielun eli *buddhin*² kautta.

¹ Ilmaus ’järkeen perustuva’ tarkoittaa tässä jotakin, joka on ikuisesta viisaudesta valunut ulos.

² *Järjetön* siinä merkityksessä, että kun se on *puhdas* ulosvaluminen universaalista järjestä, sillä ei voi olla omaa yksilöllistä ymmärrystä tällä aineen tasolla, vaan kuten kuu lainaa valonsa auringosta ja elämänsä maasta, niin *buddhi* saa viisauden valonsa ätmalta, mutta järkiominaisuutensa *manakselta*. Itsessään sillä ei ole ominaisuuksia; se on olemukseltaan yhdenlaatuinen, homogeeninen.

Kys. – Minä olen saanut sen käsityksen, että ainoastaan ”eläimellinen sielu” on järjetön eikä jumalallinen sielu.

Teos. – Teidän on opittava erottamaan se, mikä on negatiivisesti eli *passiivisesti* ”järjetön”, koska se ei vielä ole jakautunut ominaisuuksiin, siitä, mikä on järjetön, koska se on liian positiivinen ja *aktiivinen*. Ihminen on kokoonpantu henkisistä voimista, jotka ovat eri suhteissa toisiinsa, ja samaten kemiallisista ja fyysisistä voimista, ja ne astuvat toimintaan kuten me sanomme ”prinsiippien” kautta.

Kys. – Minä olen lukenut paljon tästä aiheesta, ja minusta näyttää, että vanhojen filosofien käsitykset eroavat suuresti keskiajan kabbalistien käsityksistä, vaikka ne muutamissa kohdin pitävät yhtä.

Teos. – Tärkein ja olennaisin ero kabbalistien ja meidän välillämme on seuraava. Me uskomme niin kuin uusplatonikot ja itämaiset opit, että henki (ätma) ei astu persoonallisesti elävään ihmiseen, vaan ainoastaan luo enemmän tai vähemmän sädeloistoaan *sisäiseen* ihmiseen, (*astraalisten* prinsiippien sielulliseen ja henkiseen koostumaan), mutta kabbalistit puolestaan väittävät, että ihmishenki erottautuu valomerestä ja kaikkeuden hengestä ja tulee ihmisen sieluun sisälle, missä se pysyy elämän ajan astraaliseen koteloon suljettuna. Kaikki kristityt kabbalistit ovat vielä tässä käsityksessä, koska he eivät kykene kokonaan irtautumaan ihmisen kaltaisista Raamatun opeistaan.

Kys. – Entä mitä te sanotte?

Teos. – Me myönnämme astraalisessa kotelossa olevan ainoastaan hengen eli ätmaan säteilyn ja vain niin paljon kuin tuota henkistä säteilyä siinä on. Me sanomme, että ihmisen ja sielun on voitettava itselleen oma kuolematomuutensa kohoamalla siihen ykseyteen, johon he lopulta, jos onnistuvat, tulevat yhdistymään ja niin sanoakseni sulautumaan. Ihmisen yksilöityminen kuoleman jälkeen riippuu hengestä, ei hänen sielustaan eikä ruumiistaan. Vaikka on mietöntä sovittaa sanaa ”persoonallisuus” kirjaimellisesti, siinä merkityksessä kuin se tavallisesti käsitetään, meidän kuolemattomaan olemukseemme, on tämä kuitenkin meidän yksilöllisenä minänämme selvästi erillinen olento, *itsessään* kuolematon ja ikuinen. *Ainoastaan silloin, kun on kysymyksessä mustat maagikot tai vapautumaan kykenemättömät rikoksenteikijät, jotka ovat olleet samanlaisia kautta monen elämän, – silloin se loistava lanka joka lapsen syntymähetkestä asti yhdistää hengen persoonalliseen sieluun, katkaistaan rajusti kuolemassa, ja ruumiista vapautunut olento reväistään irti persoonallisesta sielusta, joka viimeksi mainittu häviää olemattomiin*

jättämättä edelliseen pienintäkään jälkeä itsestään. Jos tämä alemman eli persoonallisen manaksen yhdistymistä yksilölliseen, ruumiillistuvaan minään ei ole saatu aikaan elämän aikana, niin edellinen saa saman kohtalon kuin alemmat eläimet, häviää vähitellen eetteriin ja sen *persoonallisuus* tyystin häviää.

Mutta silloinkin pysyy henkinen minä eri olentona. Tuon erikoisen ja tässä tapauksessa todellakin hyödyttömän elämän jälkeen tuo henkinen minä ainoastaan menettää yhden devachan-kauden, jonka se muuten olisi voinut viettää ihannoituna *persoonallisuutena*, ja se ruumiillistuu melkein heti sen jälkeen, nautittuaan lyhyen ajan vapautta planetaarisena henkenä.

Kys. – ”Hunnuton Isis” -kirjassa sanotaan, että sellaiset planeettahenget eli -enkelit, ”pakanoiden jumalat eli kristittyjen pääenkelit”, eivät koskaan tule ihmisiksi meidän maapallollamme.

*Teos. – Aivan oikein. Eivät ”sellaiset”, mutta jotkut korkeampiluokkaisten planetaaristen henkien joukot. He eivät koskaan tule ihmisiksi tällä planeetalla, koska he ovat entisen, varhemman maailman vapautuneita henkiä eivätkä sellaisina uudestaan voi tulla ihmisiksi tällä tähdellä. Mutta kaikki nämä tulevat uudestaan elämään ensin tulevassa, paljon korkeammassa mahamanvantarassa, sen perästä kun nykyinen ”suuri aikakausi” ja ”brahmâ-pralaya” (pieni, noin 16-numeroinen periodi) on ohi. Sillä olettehan varmaan kuullut itämaisen filosofian opettavan meille, että ihmiskunnan muodostavat tuollaiset ihmisruumiisiin vangitut ”henget”? Ero eläinten ja ihmisen välillä on tämä: edellisiä elähdyttävät ”prinsipiit” *mahdollisuuksina*, jälkimmäisiä *todellisesti*.³ Ymmärrätekö nyt eron?*

Kys. – Ymmärrän. Mutta tämä yksityiskohtainen määrittely on kaikkina aikoina ollut metafysiikan tutkijoiden kompastuskivenä.

Teos. – Niin on. Buddhalaisen filosofian koko esoteerinen sisältö perustuu tähän salaperäiseen oppiin, jonka niin harvat ymmärtävät ja jonka monet oppineimmat uudenaikaiset tutkijat ovat kokonaan esittäneet väärin. Metafysikotkin ovat sangen alttiita sekoittamaan seurauksen ja syyn. Se minä, joka on voittanut kuolemattoman elämän henkenä, on pysyvä samana sisäisenä minänä kautta kaikkien ruumiillistumien maan päällä. Mutta tähän ei ehdottomasti sisälly, että hänen täytyisi joko pysyä sinä herra Smithinä tai herra Brownina, mikä hän oli maan päällä, tai sitten kadottaa yksilöllisyytensä. Sen takia voivat ihmisen astraalinen sielu ja maallinen ruumis kuolemanjälkeisessä pimeydessä haihtua kaikkeuden hienontuneiden ainesten mereen, ja hän

³ Ks. *Salaista oppia*. II osan runoja.

voi lakata tuntemasta viimeistä *persoonallista* minäänsä (jos tämä ei ansainnut kohota korkeammalle), ja kuitenkin hänen *jumalallinen* minänsä voi yhä pysyä samana muuttumattomana olentona, vaikka tämän hänen vuodatuksensa maalliset kokemukset kokonaan haihtuisivatkin, kun hän eroaa arvottomasta käyttövälineestään.

Kys. – Jos ”henki” eli sielun jumalallinen osa on ennen ollut olemassa ikuisuudesta asti erillisenä olentona, kuten Origenes, Synesius ja muut puoleksi kristilliset, puoleksi platoniset filosofit opettivat, ja jos se on sama eikä mitään muuta kuin metafyyysisesti objektiivinen sielu, niin kuinka se voi olla muuta kuin ikuinen? Ja mitä siinä tapauksessa on väliä, elääkö ihminen puhdasta vai eläimellistä elämää, jos hän, teki mitä tahansa, ei voi koskaan kadottaa yksilöllisyyttään?

Teos. – Tämä oppi, sellaisena kuin te sen esititte, on seurauksiltaan aivan yhtä turmiollinen kuin sijaissovituksen oppi. Jos tämä jälkimmäinen dogmi yhdessä sen väärän käsityksen kanssa, että me kaikki olemme kuolematomia, olisi esitetty maailmalle oikeassa valossaan; niin olisi ihmiskunta tullut paremmaksi sen tiedon leviämisen kautta.

Antakaa minun vielä toistaa. Pythagoras, Platon, lokrislainen Timaios ja vanha aleksandrialainen koulu katsoivat ihmisielun eli ihmisen korkeampien ”prinsiippien” ja ominaisuuksien johtuvan universaalista maailmansielusta, mikä heidän oppinsa mukaan oli *eetteri* (Pater-Zeus). Sen tähden ei kumpikaan näistä ”prinsiipeistä” voi olla pythagoralaisen *monaksen* eli meidän *âtma-buddhin puhdasta* olemusta, koska *Anima Mundi* (maailmansielu) on vain edellisen aikaansaama vaikutus, subjektiivinen vuodatus eli pikemmin säteily. Sekä *ihmishenki* (eli yksilöllisyys), ruumiillistuva henkinen minä, että buddhi, henkinen sielu, ovat ennen olleet olemassa. Mutta edellinen on ollut erillisenä, yksilöityneenä yksilönä olemassa, kun sitä vastoin henkinen sielu on ollut olemassa elonhenkäyksenä, älyllisen kokonaisuuden tiedottomana osana. Molemmat ovat alkuaan muodostuneet ikuisesta valomerestä. Mutta niin kuin tulifilosofit, keskiajan teosofit, esittivät, on tuleessa näkyvä, samoin kuin näkymätön henki. He tekivät eron *anima brutan* (”järjettömän sielun”) ja *anima divinan* (”jumalallisen sielun”) välillä. Empedokles uskoi lujasti, että kaikilla ihmisillä ja eläimillä on kaksi sielua, ja me huomaamme Aristoteleen antavan toiselle, järkevälle sielulle nimityksen *nous*, ja toiselle, eläimelliselle sielulle (*psykhee*). Näiden filosofien mielestä tulee järkevä sielu kaikkeuden sielun *sisältä*, toinen sen *ulkopuolelta*.

Kys. – Tahtoisitteko sanoa sielua, so. ajattelevaa ihmissielua eli minää, niin kuin te sanotte – aineeksi?

Teos. – Ei aineeksi, mutta kyllä ainekseksi, *substanssiksi*, eikä tarvitse karttaa ”aineen” nimeäkään, jos siihen liitetään laatusana *alkuperäinen*. Tämän aineen sanomme olevan yhtä ikuinen kuin henki, eikä se ole meidän näkyvä, käsin kosketeltava ja jaettavissa oleva aineemme, vaan sen äärimmäisen hienostunut olemus. Puhtaasta hengestä on vain yksi askel *ei*-henkeen eli absoluuttiseen *kaikkeen*. Jollette myönnä, että ihminen on kehittynyt tästä alkuperäisestä henkiaineesta ja edustaa säännöllisesti jatkuvaa ”prinsiippien” sarjaa *ylhengestä* aina karkeimpaan aineeseen, niin kuinka voisimme koskaan pitää *sisäistä* ihmistä kuolemattomana ja samalla henkisenä olentona ja kuolevaisena ihmisenä?

Kys. – Miksette silloin voi uskoa, että Jumalakin on sellainen olento?

Teos. – Koska sillä, mikä on rajaton ja ehdoton, ei voi olla muotoa, eikä se voi olla olento, ei ainakaan minkään itämaisen filosofian mukaan, joka ansaitsee sen nimen. ”Olento” voi olla kuolematon, mutta ainoastaan äärimmäisessä olemuksessaan, ei yksilöllisenä muotona. Elämäkierroksensa loppukohdassa se sulautuu jälleen alkuperäiseen luontoonsa ja tulee hengeksi menettäen nimen ”olento”.

Sen kuolemattomuus muotona on rajoitettu ainoastaan sen elinkiertokauden eli *mahamanvantaraan*. Sen jälkeen se on yksi ja sama kuin kaikkeuden henki, eikä se ole enää erillinen olento. Mitä tulee *persoonalliseen* sieluun – tällä tarkoitamme sitä tietoisuuden kipinää, joka henkisessä minässä säilyttää käsityksen viime ruumiillistuman persoonallisesta ”minästä” – säilyy tämä erityisenä muistona ainoastaan devachanissa olon ajan. Tämän jälkeen se liitetään ihmisen muiden lukemattomien ruumiillistumien sarjaan, samoin kuin me vuoden lopussa liitämme muistimme pitkään sarjaan muiston jostakin päivästä. Tahdotteko sitoa rajallisiin ehtoihin sen rajattomuuden, jota Jumalaltanne vaaditte? Se ainoastaan, mikä on erottamattomasti liitetty *âtmaan* (nimittäin buddhi-manas), on kuolematon. Ihmisen (so. persoonallisuuden) sielu ei *sinänsä* ole kuolematon, ikuinen eikä jumalallinen. *Zohar* (III, 616) sanoo:

”Kun sielu lähetetään tähän maahan, se pukeutuu maalliseen vaatetukseen suojellakseen itseään täällä, ja samaten se tuolla ylhäällä saa loistavan puvun voidakseen vaaratta katsella peiliä, jonka valo lähtee valon Herrasta.” Sitä paitsi opettaa *Zohar*, että sielu ei voi saapua autuuden asunnoille, jollei se ole saanut ”pyhää suudelmaa”, jolloin sielu jälleen yhtyy *siihen olemukseen, josta*

se on emanoitunut – henkeen. Kaikki sielut ovat kaksinaisia, ja kun sielu on feminiininen (naisellinen), on henki maskuliininen (miehinen). Ollessaan ruumiiseen kahlehdittuna on ihminen kolminaisuus, jollei hän ole niin saastutettu, että Henki on hänestä eronnut. ”Voi sitä sielua, joka ennemmin valitsee avioliiton maallisen ruumiinsa kuin jumalallisen aviomiensä (Hengen) kanssa”, lausutaan hermeettisessä teoksessa *Avainten kirja*. Niin, voi sitä! Sillä persoonallisuudesta ei ole jäävä mitään minän häviämättömille muistitauluille merkittävää.

Kys. – Kuinka se, minkä te itse tunnustatte olevan jumalallista olemusta – joskaan ei Jumalan ihmiseen hengittämää –, kuinka se voisi olla kuolevainen?

Teos. – Jokainen sekä aineen että jumalallisen aineksen atomi ja hiukkanen on *häviämätön* olemukseltaan, mutta ei *yksilölliseen tietoisuuteensa* nähden. Kuolemattomuus on juuri jatkuvaa itsetajuntaa, ja tuskinpa *persoonallinen* tietoisuus voi kestää kauemmin kuin itse persoonallisuus. Ja tuollainen tietoisuus pysyy, kuten olen näyttänyt, vain devachanisen ajan, jonka jälkeen se sulautuu ensiksi *yksilölliseen* tietoisuuteen ja sitten *universaaliin* tajuntaan. On parasta kysyä teidän jumaluusoppineiltanne, miksi he ovat tehneet juutalaisten pyhistä kirjoituksista niin surkean sotkun. Lukekaa Raamattua, jos tahdotte saada hyvän todisteen siitä, että *Mooseksen kirjojen*, varsinkin *ensimmäisen*, kirjoittajat eivät koskaan pitäneet *kuolemattomana* sieluna *nefeshiä*, jonka Jumala puhalsi Aatamiin (1. Moos. 2:7). Tässä muutama esimerkki: ”Ja Jumala... loi kaikkinaiset liikkuvaiset eläimet.⁴ (*nefesh*)” (1. Moos. 1:21). ”Näin ihmisestä ihminen *nefesh* (”elävä olento”) (1. Moos. 2:7), mikä osoittaa, että sanaa *nefesh* käytetään milloin *kuolemattomasta* ihmisestä, milloin *kuolevaisesta* eläimestä puhuttaessa. ”Ja jokaisen, joka vuodattaa teidän (*nefeshin*) verenne, teidän elämänvoimanne, minä vaadin tilille. Minä vaadin tilille jokaisen eläimenkin.” (1. Moos. 9:5). ”Pakene *henkesi* (*nefesh*) edestä.” (1. Moos. 19:17). ”Ei sentään lyödä häntä hengiltä (*nefesh*)” (1. Moos. 37:21). *Nefesh nefeshistä*, sanoo 3. Moos. kirja. ”Jos joku surmaa ihmisen, hänet on surmattava”, sananmukaisesti ”joka tappaa ihmisen *nefeshin*” (3. Moos. 24:17). Ja jae 21: ”Joka tappaa eläimen, korvatkoon sen...”, alkutekstissä ”*nefesh nefeshistä*”. Kuinka voisi ihminen *tappaa* sen, mikä on kuolematon? Tämä selittää myös, miksi saddukealaiset kielsivät sielun kuolemattomuuden, ja on uutena todistena siitä, että hyvin luultavasti mooseksenuskoiset juutalaiset eivät lainkaan uskoneet sielun eloon jäämiseen – eivät ainakaan vihkimättömät.

⁴ Sananmukaisesti: ”jokaisen liikkuvaisen eläväisen”. – Suom. huom.

Ikuisesta palkasta ja rangaistuksesta ja nirvånasta

Kys. – Luullakseni teiltä tuskin tarvitsee kysyäkään, uskotteko kristillisiin uskonoppeihin paratiisista ja helvetistä eli tulevaan palkintoon tai rangaistukseen siten, kuin oikeaoppiset kirkot sitä opettavat?

Teos. – Siinä muodossa kuin teidän katekismuksenne niitä esittävät, me ehdottomasti hylkäämme ne; kaikkein vähimmin voisimme hyväksyä niiden olevan ikuisia. Mutta me uskomme vakavasti *palkan ja rangaistuksen lakiin* eli karmaan ja siihen ehdottomaan oikeuteen ja viisauteen, joka johtaa tätä lakia. Sen tähden emme millään ehdolla voi hyväksyä julmaa ja epäfilosofista uskoa ikuisen palkkaan tai ikuisiin rangaistuksiin. Me sanomme kuten Horatius:

*”Olkoon olemassa säännöksiä,
jotka antavat rikoksille oikeudenmukaiset rangaistukset
ja hillitsevät vihaamme;
Älköön sitä, joka ansaitsee vain yhden ruoskan sivalluksen,
piestäkö henkihieveriin.*

Tämä on oikea sääntö, ja se sopii laiksi kaikille ihmisille. Sopiiko meidän uskoa, että Jumalalla, jota te pidätte täydellisenä viisautena, rakkautena ja laupeutena, on vähemmän oikeutta näihin ominaisuuksiin kuin kuolevaisella ihmisellä?

Kys. – Onko teillä muita syitä tämän uskonopin hylkäämiseen?

Teos. – Pääsyymme on jälleensyntymisen tosiasia. Kuten jo on sanottu, hylkäämme sen käsityksen, että jokaista vastasyntyntä lasta varten luodaan uusi sielu. Me uskomme, että jokainen ihmisolento on jonkun minän kantaja eli *käyttöväline*, joka *minä* on samanikäinen kuin jokainen muukin minä, sillä kaikki *minät* ovat *samaa olemusta* ja ovat alkuaan emanoituneet samasta universaalista rajattomasta *minuudesta*. Platon sanoo viimeksi mainittua *logokseksi* (eli toiseksi ilmenneeksi Jumalaksi) ja me ilmenneeksi jumalalliseksi periaateksi, joka on yhtä universaalien mielen eli sielun kanssa, mutta emme pidä sitä ihmisen kaltaisena, maailman ulkopuolella olevana ja *persoonallisena* Jumalana, jollaiseen niin monet teistit uskovat. Älkää sekoittako näitä käsitteitä.

Kys. – Mutta jos kerran uskotte ilmenneeseen periaatteeseen, niin mikä vaikeus on uskoa, että se periaate luo jokaiselle vastasyntyneelle sielun, kuten kaikki edellisetkin sielut on luotu?

Teos. – Vaikeus on siinä, että se, mikä on *persoonatonta*, ei voi luoda, suunnitella ja ajatella oman mielensä ja tahtonsa mukaan. Kun se on universaali *laki*, muuttumaton aikakautisissa ilmennyksissään, jolloin se säteilee ja ilmentää olemuksensa jokaisen uuden elämänkauden alkaessa, niin ei voi otaksua *sen* luovan ihmisiä ja muutaman vuoden päästä katuvaan tätä tekoaan. Jos me kerran lainkaan uskomme jumalalliseen periaatteeseen, niin sen täytyy olla täydellinen sopusointu, johdonmukaisuus ja oikeus ja samaten täydellinen rakkaus, viisaus ja puolueettomuus. Mutta sellainen Jumala, joka *luo* jokaisen sielun elämään *yhden ainoan lyhyen elämänajan*, välittämättä siitä, onko tämä sielu elävä rikkaan, onnellisen ihmisen ruumiissa, vai kärsivän, vaivaisen raukan, joka kehdestä hautaan on onneton, vaikkei hän millään ole ansainnut julmaa kohtaloaan – sellainen Jumala olisi pikemmin tunnoton *paholainen* kuin Jumala. (Ks. edempänä ”Minän palkasta ja rangaistuksesta”.) Eivätpä edes juutalaiset filosofit, jotka uskoivat Mooseksen Raamattuun (tietenkin sisäiseen merkitykseen), koskaan ole sellaista hyväksyneet. He muuten uskoivat jälleensyntymiseen kuten me.

Kys. – Voitteko tämän todisteeksi esittää mitään esimerkkejä?

Teos. – Voin hyvinkin. Philo Judaeus sanoo (kirjassa ”*De Somniis*”, s. 455): ”Ilma on täynnä niitä (sieluja). Ne, jotka ovat lähimpänä maata, astuvat alas tullakseen sidotuiksi kuolevaisiin ruumiisiin, *palaavat takaisin ruumiisiin, haluten elää niissä.*” *Zohar* kuvaa sielua rukoilemassa vapauttaan Jumalalta: ”Maailmankaikkeuden Herra! Olen onnellinen tässä maailmassa enkä tahdo mennä toiseen, missä minun täytyy olla palkollinen ja joutua kaikenmoiseen häväistykseen” (*Zohar* 11, 96). Siinä vastauksessa, jonka jumaluus antaa, vahvistetaan oppi sallimuksen säätämästä välttämättömyydestä, ikuisesta muuttumattomasta laista: ”Vastoin tahtoasi täytyy sinun tulla alkioiksi ja vastoin tahtoasi täytyy sinun syntyä.” (*Mishna*, Aboth IV, 29). Valoa ei voitaisi tajuta, jollei sen vastakohta, pimeys, sitä ilmaisisi; hyvä ei olisi mitään hyvää, jollei paha osoittaisi, kuinka verraton lahja se on; ja samaten persoonallinen hyve ei voi vedota mihinkään ansioon, ennen kuin se on käynyt kiusausten tulikokeen läpi. Ei mikään ole ikuista ja muuttumatonta paitsi salattu jumaluus. Ei mikään rajallinen ole ikuisesti pysyvästä, joko sen vuoksi, että sillä on ollut alku tai että sillä täytyy olla loppu. Sen täytyy joko edetä tai palata taaksepäin. Ja jos sielu ikävöi saada yhtyä henkeensä, joka yksin voi antaa sille kuolemattomuuden, sen täytyy puhdistautua syklisten sielunvaellusten kautta kulkemalla ainoaa autuuden ja ikuisen levon maata kohden, jota *Zoharissa* kutsutaan nimellä ”rakkauden palatsi”, hindu-uskonossa ”moksha”, gnostikkojen keskuudessa

”ikuisen valkeuden plerooma (täydellisyys)” ja buddhalaisten keskuudessa ”nirvâna”. Ja kaikki nämä tilat ovat jonkin aikaa kestäviä, eivät ikuisia.

Kys. – Mutta kaikessa tässä ei puhuta jälleensyntymisestä mitään.

Teos. – Sielun, joka rukoilee saada pysyä siellä, missä se on, *täytyy olla olemassa ennen syntymää*, eikä voi olla luotu tilaisuutta varten. Kuitenkin on *Zoharissa* (III, 61) vielä parempi todiste. Kun on puhe ruumiillistuvista *minuuksista (järjellisistä sieluista)*, joiden viimeisen persoonallisuuden täytyy *kokonaan* haihtua, sanotaan: ”Kaikki sielut, jotka ovat taivaassa erottautuneet Pyhästä, – siunattu olkoon Hän, – ovat heittäytyneet syvyyteen koko olemassaolonsa uhalla ja ovat aavistaneet ajan, jolloin heidän on astuttava uudelleen maan päälle.” – ”Pyhä” tarkoittaa tässä, esoteerisessa merkityksessään, *âtma eli âtma-buddhia*.

Kys. – Mutta onpa hyvin kummallista kuulla puhuttavan nirvânasta ikään kuin se olisi jotenkin sama kuin ”taivaan valtakunta” tai paratiisi, sillä kuten jokainen vähänkin huomattava orientalisti väittää, on nirvâna samaa kuin tyhjäksi tuleminen.

Teos. – Niin se onkin kirjaimellisesti, mitä tulee persoonallisuuteen ja erilaistuneeseen aineeseen. Jälleensyntymisen ja ihmisen kolminaisuuden käsityksiä kannattivat monet varhaisemmista kirkkoisista. Kun Uuden Testamentin ja vanhojen filosofisten kirjoitusten kääntäjät sekoittivat toisiinsa sielun ja hengen, se sai aikaan nämä monet väärinkäsitykset. Se on myös eräänä syynä siihen, miksi Buddhaa, Plotinosta ja monia muita vihittyjä nyt moititaan siitä, että he muka ovat ikävöineet sielujensa täydellistä häviämistä – ”sulautuminen jumaluuteen” tai ”yhtyminen universaaliin sieluun” tarkoittaa näet nykyajan käsityksen mukaan tyhjäksi tulemistä. Tietenkin täytyy persoonallisen sielun hajaantua aineosiinsa, ennen kuin se voi ainiaaksi yhdistää puhtaamman olemuksensa kuolemattomaan henkeen. Mutta ne, jotka ovat kääntäneet *apostolien teot* ja *epistolat*, jotka julistavat *taivaan valtakunnan* perustamista, ja ne jotka ovat laatineet selityksiä buddhalaiseen *sutraan*, missä puhutaan *vanhurskauden valtakunnan perustamisesta*, he ovat samentaneet kristikunnan suuren apostolin ja Intian suuren uudistajan tarkoituksen. Edelliset ovat hämmentäneet sanan *psychikos* niin, ettei lukija voi ymmärtää sillä olevan tekemistä *sielun* kanssa, ja kun näin *sielun* ja *hengen* käsitteet on sotkettu toisiinsa, niin *Raamatun* lukijat saavat näistä asioista aivan väärän käsityksen. Toisaalta taas Buddhan tulkitsijat eivät ole ymmärtäneet buddhalaisten dhyânan neljän asteen tarkoitusta ja päämäärää.

Pythagoralaiset kysyvät: ”Voiko saattaa menemään mitättömiin sen hengen, joka antaa elämää ja liikuntaa ja on samaa luontoa kuin valo?” Okkultistit huomauttavat: ”Voiko edes eläinten vastaanottavainen henki, joka toimii muistina, järjellisenä omaisuutena, kuolla ja mennä mitättömiin?” Buddhalaisessa filosofiassa tarkoittaa *tyhjäksi tuleminen* ainoastaan aineen hajautumista, olkoon sillä sitten mikä muoto eli *hahmo* tahansa, sillä kaikki, millä on muoto, on katoava ja sen tähden itse asiassa harhakuva. Ikuisuudessa näet pisimmät ajanjaksot ovat kuin silmänräpäys. Niin on muodonkin laita. Ennen kuin olemme ehtineet edes käsittää, mitä näimme, se on ohi kuin salaman äkkinäinen leimahdus ja mennyt ainiaaksi. Kun henkinen *olento* riistäytyy irti jokaisesta aineen osasta eli muodosta ja uudelleen tulee henkiseksi elonhenkäykseksi, silloin vasta se astuu ikuiseen, muuttumattomaan *nirvânaan*, joka kestää yhtä kauan kuin elämänkausi on kestänyt – ikuisuuden. Ja silloin tuo henkäys, joka on *hengessä*, ei ole *mitään*, koska se on *kaikki*; muotona, hahmona se on kokonaan haihtunut; absoluuttisena henkenä se vielä on olemassa, sillä se on tullut itse *olemiseksi*. Juuri sanat ”absoluuttiseen olemukseen haihtunut” mainittuina ”sielusta” henkenä merkitsevät ”*yhdistymistä*”. Se ei voi koskaan merkitä tyhjäksi tulemistä, sillä se tarkoittaisi ikuista eroa.

Kys. – Eikö teitä voi syyttää siitä, että saarnaatte tyhjäksi tulemistä, kun puhutte tuollaista kieltä? Sanoitte juuri, että ihmissielu purkautuu alkuperäisiin aineksiinsa.

*Teos. – Mutta unohdatte, että minä olen selittänyt eron sielu-sanan eri merkitysten välillä ja osoittanut, kuinka huolimattomasti sana ”henki” on tähän asti käännetty. Me puhumme *ihmis-*, *eläin-* ja *henkiselusta* ja erotamme ne toisistaan. Esimerkiksi Platon sanoo ”rationaaliseksi sieluksi” sitä, mitä me nimitämme *buddhiksi*, mutta hän liittää siihen laatusanan ”henkinen”. Hän sanoo *hengeksi*, *nous*, sitä, mitä me nimitämme ruumiillistuvaksi minäksi, *manakseksi*; me taas, kun puhumme *hengestä* yksin ilman ominaisuuksia, tarkoitamme vain *âtmaa*. Pythagoras toistaa meidän ikivanhaa oppiamme sanoessaan, että *minä* (*nous*) on ikuisesti Jumalan luona; että sielu ainoastaan vaelsi eri tilojen kautta päästäkseen jumalalliseen korkeuteen; *thymos* (eläin-sielu) taas palaa maahan, ja vieläpä *fren*, alempi *manas*, oli poistettu. Platon antaa *sielusta* (buddhi) määritelmän: ”liikunto joka kykenee liikuttamaan itseään”. Ja hän lisää (Lait X): ”sielu on kaikista kappaleista vanhin ja liikunnon alku”, ja sanoo siis ”sieluksi” *âtma-buddhia* ja ”hengeksi” *manasta*, mutta me emme niin tee.*

”Sielu syntyi ennen ruumista, ja ruumis on myöhempi ja toisarvoinen, sitä kun luonnon mukaisesti johtaa hallitseva sielu... Sielu, joka johtaa kaikkea jollain tavoin liikkuvaa, hallitsee samaten taivaitakin...”

”Sielu siis johtaa kaikkea taivaassa ja maan päällä ja meressä liikunnoillaan – joiden nimet ovat tahtominen, miettiminen, huolehtiminen, neuvottelemisen, oikeiden ja väärin käsitysten luominen, ilo, suru, luottamus, pelko, viha, rakkaus, – sekä kaikilla näihin yhdistyneillä alkuperäisillä liikunnoilla... Ollen itse jumalatar se aina ottaa avukseen erään jumalan, *nous*, ja ohjaa kaikki asiat oikein ja onnellisesti; mutta jos se yhdistyy *anoiaan* (*nous*’in vastakohtaan), se tekee kaikki asiat päinvastoin.”

Tässä samoin kuin buddhalaisissa teksteissä puhutaan todellisesta olemassaolosta kielteisesti. *Tyhjäksi tuleminen* on samalla tavoin selitettävä. Todellinen oleminen on positiivinen tila, mutta ei mitään ilmennettyä sinänsä. Henki astuessaan *nirvânaan*, niin kuin buddhalainen sanoo, kadottaa objektiivisen olemassaolonsa, mutta säilyttää subjektiivisen olemisensä. Objektii-visesti ajattelevien mielestä tämä on abosluttista ”tyhjäksi tulemistä”, mutta subjektiivisesti ajattelevat ymmärtävät, että tämä on palaamista muotoja vailla olevaan tilaan. Siten heidän nirvânansa merkitsee varmaa yksilöllistä kuolemattomuutta *hengessä*, mutta ei sielussa, joka vaikka onkin ”vanhin olioista”, on kuitenkin rajallinen emanaatio – samoin kuin kaikki muutkin *jumalat – muotoihin* ja yksilöllisyyteen, joskaan ei perusolemukseen nähden.

Kys. – Minä en oikein käsitä tätä ajatusta, ja olisin kiittollinen, jos selittäisitte tämän valaisevia esimerkein.

Teos. – Epäilemättä se on hyvin vaikeasti käsitettävää, varsinkin sille, joka on kasvatettu kristikirkon säännönmukaisin, puhdasoppisin käsityksin. Sitä paitsi tahdon sanoa, että jollette ole perinpohjaisesti tutkinut ihmisen ”prinsiipeille” kuuluvia eri toimintoja ja niiden *kuolemanjälkeisiä* vaihteita, niin teidän on hyvin vaikea käsittää meidän itämaista filosofiaamme.

Ihmisen eri ”prinsiipit”

Kys. – Olen kuullut verraten paljon tästä ”sisäisen ihmisen” kokoonpanosta, mutta en ole koskaan nähnyt siinä ”en päättä enkä häntää”, kuten Gabalis sanoo.

Teos. – Tietenkin on hyvin vaikeata ja niin kuin sanotte ”hämmentävää” ymmärtää oikein ja erottaa toisistaan todellisen MINÄN eri *puolia*, joita me nimitämme ”prinsiipeiksi”. Ja vaikeus on sitä suurempi, kun eri itämaiset koulut

luettelevat näitä periaatteita huomattavasti eri tavoin, vaikkapa niiden opetuksen pohja ja perustus on sama.

Kys. – Tarkoitatteko esimerkiksi vedântalaisia? Eivätkö he jaottele teidän seitsemän ”periaatteenne” vain viideksi?

Teos. – Niin he tekevät. Mutta vaikken tahtoisin oppineen vedântalaisen kanssa väitellä tästä asiasta, sanon kuitenkin yksityisenä mielipiteenäni, että heillä on silmällä nähtävästi syytä siihen. He sanovat *ihmiseksi* ainoastaan kaikkien henkisten ja sielullisten kykyjen ja puolien yhdistelmää, ja fyysinen ruumis on heidän mielestään vain jotakin halveksittavaa ja vain *illuusio, harhakuva*. Eikä vedântafilosofia ole ainoa tällaisen käsityksen kannattaja. Lao-tse kirjassaan *Tao-te-King* mainitsee ainoastaan viisi periaatetta, koska hän, samoin kuin vedântalaiset, jättää mainitsematta kaksi periaatetta, nimittäin hengen (*âtma*) ja fyysisen ruumiin, jota hän muuten sanoo ”raadoksi”. Sitten on *târaka râja* -joogakoulu, joka todellisuudessa ei tunnusta useampia kuin kolme ”periaatetta”; mutta itse asiassa heidän *sthûlopâdhinsa* eli fyysinen ruumis tajuissaan ja hereillä ollessaan, heidän *sukshmopâdhinsa*, sama ruumis nukkuessaan ja *kâranopâdhinsa* eli ”syyruumis”, se mikä käy ruumiillistumasta toiseen, nämä kaikki ovat kaksinaisia, niillä on kaksi puolta, ja niitä siis on kuusi. Kun tähän lisätään *âtma*, ihmisen persoonaton, jumalallinen periaate ja kuolematon aine, joka on kaikkeuden hengestä erottamaton, niin meillä on taas samat seitsemän.⁵ Pitäköt he oman jaotuksensa, meillä on omamme.

Kys. – Teidän jaotuksenne onkin melkein sama kuin kristillisten mystikkojen jaotus: ruumis, sielu ja henki?

Teos. – Aivan sama. Me voisimme helposti pitää ruumista ”elollisen kaksoisruumiin” käyttövälineenä ja tätä elinvoiman eli *prânan* kannattajana; *kâma rūpaa* eli (eläin-) sielua *korkeamman* ja *alemmän* ajatusperiaatteen käyttövälineenä – siis kuusi periaatetta – ja panna kaiken huipuksi ainoan kuolematon hengen. Mutta okkultismin kannalta pidetään jokaista muutosta ihmisen tajunnantilan laadussa uutena puolena, ja jos se kasvaa ja tulee elävän ja toimivan minän yhdeksi osaksi, sillä täytyy olla (ja onkin) oma nimensä, jotta voidaan erottaa ihminen siinä erityisessä tilassa ihmisestä, kun hän asettautuu toiseen tilaan.

Kys. – Juuri tuota on niin vaikea ymmärtää.

Teos. – Minusta se päinvastoin tuntuu sängen helpolta, kun on kerran pääsyt selville itse pääajatuksesta, nimittäin että ihminen toimii tällä tai toisella

⁵ Ks. ”Salaista Oppia” paremman selityksen saamiseksi, I osa, s. 179.

tajunnantasolla tarkalleen sen mukaisesti kuin hänen älyllinen ja henkinen tilansa on. Mutta niin suuri on tämän ajan materialismi, että mitä enemmän me selitämme, sitä vähemmän osataan ymmärtää, mitä sanomme. Jakakaa, jos tahdotte tuo maan asukas, jota sanotaan ihmiseksi, kolmeen pääosaan, mutta vähempään ette voi jakaa, jollette tahdo tehdä hänestä pelkkää eläintä. Hänessä on objektiivinen, näkyvä *ruumis*; alempi ajatusvoima – joka on vain vähän korkeampi kuin eläinten *vaisto* – eli elollinen tajuava sielu; ja lopuksi se, mikä asettaa hänet niin mittaamattoman paljon kauemmaksi ja korkeammalle eläintä, so. *järkeilevä* sielu eli ”henki”. Jos nyt otamme nämä kolme ryhmää eli edustavaa olentoa ja vielä jaamme ne salaisen opetuksen mukaisesti, niin mitä saamme?

Ensinnäkin on henki eli *âtma* – joka tarkoittaa absoluuttista ja sen tähden jakamatonta *KAIKKEA*. Koska tätä ei filosofian kannalta käy paikallistaminen tai rajoittaminen, niin sitä ei todellisuudessa ollenkaan pitäisi sanoa ”inhimilliseksi” prinssiiksi, se kun yksinkertaisesti on se, mikä *on* ikuisesti ja mikä ei voi olla poissa pienimmästäkään geometrisestä tai matemaattisesta pisteestä aineellisessa tai aineksellisessä avaruudessa. Pikemminkin se on metafysiikan mukaan avaruudessa se piste, missä ihmismonadi ja sen välittäjä ihminen on kunkin elämänsä aikana. No, se piste on aivan yhtä kuviteltu kuin ihminen itse ja itse asiassa illuusio, harhakuva, *mâyâ*. Mutta meihin itseemme ja muihin persoonallisiin minuuksiin nähden me kuitenkin olemme todellisuus sen harhakohtauksen kestäessä, jota sanotaan elämäksi, ja meidän täytyy ottaa itsemme lukuun, ainakin omassa mielikuvituksessamme, jollei kukaan muu sitä tee.

Tehdäkseen tämän vähänkin ymmärrettäväksi ihmisälylle okkulttisen tutkimuksen ensi alussa ja selvittääkseen ihmisen mysteerin ensimmäiset aakkoset, okkultismi sanoo tätä *seitsemättä* prinssiä kuudennen synteesiksi ja antaa sille kannattajaksi eli käyttövälineeksi *henkisen* sielun, *buddhin*. Viimeksi mainittuun kätkeytyy salaisuus, jota ei ilmoiteta kellekään paitsi *chelalle*, joka on antanut peruuttamattoman lupauksen, tai korkeintaan sellaisille, joihin aivan varmasti voidaan luottaa. Tietenkin olisi paljon vähemmän hämmennystä, jos tämä salaisuus voitaisiin ilmaista, mutta sen kanssa on suoranaudessa yhteydessä kyky mielensä mukaan projektoida (heijastaa ulos) kaksoisruumistaan. Ja koska tämä lahja, kuten ”Gygeksen sormus”⁶, tulisi olemaan hyvin turmiollinen ihmiskunnalle yleensä ja erityisesti tämän kyvyn haltijalle, niin tämä salataan huolellisesti.

⁶ Vanhan kreikkalaisen tarun mukaan eräs paimen Gyges löysi sormuksen, joka teki hänet näkymättömäksi. Sen avulla saattoi hän tehdä mitä rikoksia tahansa ja pääsi siten Lyydian kuninkaaksi, niin kuin kerrotaan. – V. H. Valvanne

Mutta jatkakaamme ”prinsiippien” selvittelyä. Tämä jumalallinen sielu eli buddhi on siis hengen käyttöväline. Yhdistyneinä nämä kaksi ovat yhtä, persoonattomat ja vailla mitään ominaisuuksia (tällä tasolla tietenkin), mutta muodostavat kaksi henkistä ”prinsiippiä”. Jos siirrymme *ihmisen* sieluun, *manakseen* eli *mensiin*, niin on jokaisen myöntäminen, että ihmisen äly on ainakin kaksinainen. Esimerkiksi ylevämielinen ihminen voi tuskin tulla halpamieliseksi; suuri juopa on henkisesti ja älyllisesti etevän ihmisen ja tylsän, typerän, aineellisen, melkeinpä eläimellisen ihmisen välillä.

Kys. – Mutta miksei ihmisessä voisi sanoa olevan mieluummin kaksi ”prinsiippiä” eli puolta?

Teos. – Jokaisessa ihmisessä on nämä kaksi prinsiippiä, toinen voimakkaampana kuin toinen, ja harvinaisissa tapauksissa toisen vahvuus ja ylivoima kokonaan pysähdyttää *toisen* kasvamasta, niin sanoakseni, eli sulattaa sen täydellisesti itseensä. Näitä me siis sanomme *manaksen* kahdeksi prinsiipiksi eli puoleksi, ylemmäksi ja alemmaksi; korkeampi manas on ajatteleva, tajui-nen MINÄ, jota henkisielu (buddhi) vetää puoleensa, alempi on sen vaisto-mainen puoli, jota *kāma*, ihmisen eläimellisten himojen ja halujen asunto, vetää puoleensa. Siis olemme tehneet *neljästä* ”prinsiipistä” selkoa; viimeiset kolme ovat 1) kaksoisruumis, jota nimitämme proteusmaiseksi eli plastiseksi (muovautuvaksi) sieluksi ja joka kannattaa 2) elon*prinsiippiä*; ja 3) fyysinen ruumis. Tietenkään ei mikään fysiologian tai biologian tutkija hyväksy näitä prinsiippejä eikä voi löytää niistä päätä eikä häntää.

Ja siksiäpä luultavasti he eivät tähän asti ole voineet ymmärtää pernan, proteusmaisen kaksoisruumiin fyysisen käyttövälineen, toimintaa, eikä mitä merkitystä on eräällä tietyllä elimellä ihmisruumiin oikealla puolella, eläimellisten himojen asunnolla, eivätkä he vielä tiedä mitään aivojen *glandula pinealiksesta* [käpyrauhanen], jonka selitetään olevan hiekkaa sisältävä kyhmyinen rauhanen, mutta joka todellisuudessa on ihmisen korkeimman ja jumalallisimman tietoisuuden, hänen kaikkitietävän, henkisen ja kaikkikä-sittävän sielunsa elimenä. Ja tämä osoittaa vielä selvemmin, ettemme me ole keksineet näitä seitsemää prinsiippiä ja etteivät ne ole mitään uutta filosofias-sa, niin kuin helposti voimme todistaa.

Kys. – Mutta mikä osa ihmisestä teidän käsityksenne mukaan ruumiillistuu?

Teos. – Henkinen, ajatteleva minä, ihmisen alati pysyvä prinsiippi eli *manaksen* asunto. Ei ätma eikä edes ätma-buddhi katsottuna kaksinaiseksi *monadiksi*, vaan manas on *yksilöllinen* eli *jumalallinen* ihminen. Sillä ätma on kaikkeuden KAIKKEUS ja tulee ihmisen KORKEIMMAKSI ITSEKSI ainoastaan

buddhin, käyttövälineensä kautta, joka sitoo sen yksilöllisyyteen (eli jumalalliseen ihmiseen). Sillä *syyyruumiiksi* sanotaan buddhi-manasta (viidennen ja kuudennen periaatteen yhdistelmää), joka on *tietoisuus* ja joka yhdistää sen jokaiseen maalliseen persoonallisuuteensa. Sen tähden, koska sielusanalla on laaja merkitys, on ihmisen sielussa kolme *puolta*: maallinen eli eläimellinen, inhimillinen ja henkinen sielu; nämä ovat tarkasti puhuen saman sielun kolme puolta. Ensimmäisestä puolesta ei jää mitään kuoleman jälkeen, toisesta (*nous*'ista eli manaksesta) ainoastaan sen jumalallinen olemus, *jos se jää tahrattomaksi*, ja kolmas ei ainoastaan ole kuolematon, vaan tulee *tietoisesti* jumalalliseksi, kun siihen yhtyy korkeampi manas. Mutta meidän on asian selventämiseksi ensin puhuttava muutamia sanoja jälleensyntymisestä.

Kys. – Siinä teette oikein, sillä juuri tätä oppia vastaan vihollisenne kiivaimmin hyökkäävät.

Teos. – Tarkoitatte spiritualisteja? Tiedän sen kyllä, ja paljon mielettömiä ja pahansuopia vastaväitteitä he ovat sepittäneet Light-lehteen. Niin tylsiä ja pahansuopia ovat muutamat heistä, etteivät tahdo pysähtyä mihinkään.

Eräs heistä käsittelee kirjeessä *Light*-lehdelle vakavasti muuatta Sinnetin luennoista poimittua ristiriitaisuutta. Muka ristiriitaiset lauseet olivat: ”Ennenaikaiset palaamiset maalliseen elämään voivat johtua monimutkaisesta karmasta...” ja ”kehitystä johtavan jumalallisen oikeuden toiminnassa ei ole mitään *sattumaa*”. Niin syvällinen ajattelija varmaan löytäisi ristiriidan painolaissa, jos joku mies ojentaisi kätensä estääkseen putoavaa kiveä musertamasta lapsen päätä!

VIII

Jälleensyntymisestä

Mitä on muisti teosofisen opin mukaan?

Kys. – Vaikeinta tulee teille olemaan sellaisen uskon selvittäminen ja järjestellinen perusteleminen. Ei kenenkään teosofin ole vielä onnistunut esittää ainoatakaan pätevää todistetta epäuskoni järkyttämiseksi. Ensinnäkin tätä jälleensyntymisteoriaa vastustaa se tosiseikka, ettei vielä ole tavattu ainoatakaan ihmistä, joka olisi muistanut ennen eläneensä, saati sitten, kuka hän oli viime elämässään.

Teos. – Teidän todistelunne kallistuu näemmä samaan vanhaan vastaväitteeseen: jokainen meistä on menettänyt muistinsa edellisestä ruumiillistumastaan. Te luulette, että tämä seikka tekee oppimme tehottomaksi? Vastaukseni on, ettei se sitä tee ja että sellainen vastaväite ei ainakaan ole lopullinen.

Kys. – Kuulisin mielelläni teidän todistelujanne.

Teos. – Ne ovat lyhyitä ja niitä on harvassa. Mutta kun otatte lukuun a) parhaiden uudenaikaisten psykologien täydellisen kykenemättömyyden selettää maailmalle *ihmismielen* (järjen, *mind*) luontoa ja b) heidän täydellisen tietämättömyytensä sen mahdollisuuksista ja korkeammista tiloista, teidän on myönnettävä, että tuo vastaväite perustuu ennakkopäätelmään, joka on tehty etupäässä näennäisten ja tilapäisten tosiseikkojen nojalla. Sanokaapa minulle, mikä teidän käsityksenne mukaan ”muisti” on?

Kys. – Muisti on ymmärtääkseni juuri sitä, miksi se yleisesti käsitetään: kyky säilyttää mielessämme tieto menneistä ajatuksista, teoista ja tapahtumista sekä muistella niitä uudestaan.

Teos. – Olkaa hyvä ja lisätäkää tähän, että on olemassa suuri ero muistamisen kolmen hyväksytyin muodon välillä. Paitsi muistia yleensä on olemassa muisteleminen (*remembrance*), muistiin palauttaminen (*recollection*) ja muistojen elvyttäminen (*reminiscence*), eikö totta? Oletteko koskaan ajatellut eroa? Muisti (*memory*), muistakaa, on yleinen nimitys.

Kys. – Mutta ovathan nuo kaikki kuitenkin vain synonyymejä, samaa merkitseviä sanoja.

Teos. – Sitäpä ne juuri eivät ole – eivät ainakaan filosofiassa. Muisti on vain ajattelevien olentojen, vieläpä eläintenkin synnynnäinen kyky toistaa menneitä vaikutelmia ns. ajatus-assosiaation eli miellelyhtymän avulla, jonka alkuaan ovat herättäneet objektiiviset asiat, tai sitten jokin vaikutus ulkonaisiin aisteihimme. Muisti on kyky, joka kokonaan riippuu *fyysisten* aivojemme enemmän tai vähemmän terveestä ja normaalista toiminnasta; ja *muistelemisen* ja *mieleen palauttaminen* ovat tämän muistikyvyn ominaisuuksia ja palvelijoita. Mutta *reminisenssi* eli muiston elvyttäminen on vallan toinen asia. Uudenaikainen sielutieteilijä sanoo ”*reminisenssistä*”, että se on *muistelemisen* ja *mieleen palauttamisen* keskivälillä eli ”tietoinen prosessi, jossa palautetaan mieleen menneitä tapahtumia – mutta *ilman sitä täydellistä ja monipuolista vetoamista* yksityiskohtiin, joka on ominaista muistiin palauttamisella (*recollection*)”. Locke puhuessaan muistiin palauttamisesta ja muistamisesta sanoo: ”*Kun ajatus uudelleen palautuu, vaikkei samanlainen kohde vaikutakaan ulkonaiseen aistiseen elimistöön, on tämä muistamista; jos ajatus sitä etsii ja tuskalla ja ponnistuksella sen löytää ja tuo takaisin näköpiiriin, on tämä muistiin palauttamista.*” Mutta Lockekin jättää *reminisenssin* vaille selvää määritelmää, koska se ei ole fyysisen muistimme kyky tai ominaisuus, vaan intuitiivinen havainto fyysisten aivojemme ulkopuolella ja niistä riippumatta, käsittäen kaikki ne inhimilliset näkemykset, joita (henkisen minämme alati läsnä olevan tiedon eloon herättäminä) pidetään *epänormaaleina*, sairaalloisina, neron luomista kuvista lähtien aina kuumeen ja vieläpä mielenhäiriönkin synnyttämiin houreihin saakka – ja jotka tiede luokittelee *olemattomiksi* muualla kuin mielikuvituksessamme. Okkultismi ja teosofia sitä vastoin katselevat *reminisenssiä* vallan toisin silmin. Meille *muisti* on fyysinen ja haihtuva, riippuen aivojen fysiologisista tiloista – muistitaidon opettajien, joilla on uuden aikaisten tieteellisten psykologien tutkimukset tukenaan, perustavaa laatua oleva esitys, – mutta *reminisenssiä* nimitämme *sielun muistiksi*. Ja *tämä* muisti se suo miltei jokaiselle inhimilliselle olenolle sen varmuuden, ymmärtäköön hän sen tai olkoon ymmärtämättä, että hän on ennen elänyt ja tulee jälleen elämään. Todella niin kuin Wordsworth sanoo:

*Syntymämme on vain unta ja unohdusta,
sielu, joka meissä nousee,
elomme tähti, on muualla laskenut,
ja kaukaa se tulee.*

Kys. – Jos te perustatte oppinne tämänlaatuiseen muistiin – runouteen ja sairaalloisiin kuvitteluihin, kuten itse tunnustatte, – silloin pelkään, että sängen harvat tulevat siitä vakuuttuneiksi.

Teos. – En ”tunnustanut”, että se olisi kuvittelua. Sanoin vain, että fysiologit ja tiedemiehet yleensä pitävät sellaisia muistoja (reminisenssejä) harhanäkyinä ja kuvitteluina, johon *oppineeseen* johtopäätökseen he minun puolestani tulkoot. Emme kiellä, että sellaiset menneisyyden näkemykset ja vilahdukset kauas taaksepäin ajan sokkeloihin ovat epänormaaleja verrattuina normaalin elämämme jokapäiväisiin kokemuksiin ja fyysiseen muistiin. Mutta me väitämme yhdessä professori W. Knight’in kanssa, että ”varhemmassa tilassa suoritun teon muistamattomuus ei ole lopullinen todiste siitä, ettemme sen tilan läpi olisi eläneet”. Ja jokaisen oikeudenmukaisen vastustajan täytyy myöntää oikeaksi, mitä Butler sanoo kirjassaan *Lectures on Platonic Philosophy*, – ”että sillä mielettömyyden tunteella, jonka tuo (oppi pre-eksistenssistä eli olemisesta ennen syntymää) herättää meissä, on salaiset juurensa materialistisissa tai puolimaterialistisissa ennakkoluuloissa”. Tämän lisäksi väitämme, että muisti, niin kuin Olympiodoros sitä nimitti, on yksinkertaisesti *mielikuvitusta* ja kaikista vähimmin luotettavaa, mitä meissä on.¹ Ammonios Sakkas vakuutti, että ainoa inhimillinen kyky, joka suorastaan vastustaa ennustamista eli tulevaisuuteen katsomista, on *muisti*. Lisäksi on muistettava, että muisti on toinen asia kuin järki eli *ajatus*; toinen on kronikoiva kone, rekisteri, joka hyvin helposti joutuu epäkuuntoon; toiset (ajatukset) ovat ikuisia ja häviämättömiä. Kieltäytyisittekö uskomasta tiettyjen asioiden tai ihmisten olemassaoloon vain sen nojalla, että fyysiset silmänne eivät ole heitä nähneet? Eikö menneiden sukupolvien yhteinen todiste – niiden, jotka ovat hänet nähneet – riitä takaamaan, että Julius Caesar eli aikoinaan? Miksi ei otettaisi varteen samaa todistetta, kun se koskee ihmisjoukkojen psyykkisiä aisteja?

Kys. – Mutta ettekö ajattele, että nämä erittelyt ovat liian hienoja kuolevaisien enemmistön hyväksyttäviksi?

Teos. – Sanokaa pikemminkin materialistien enemmistön. Ja heille me sanomme: katsokaa, tavallisenkin olemassaolon lyhyenä aikana muisti on

¹ ”Mielikuvitus”, sanoo Olympiodorus (Platonin ”Phaidonissa”) ”on esteenä älylliselle ymmärtämiselle; ja sen tähden kun jumaluuden inspiroiva vaikutus ravistelee meitä, lakkaa innoitusvoimamme, jos mielikuvitus pääsee väliin, sillä entusiasmi (jumalien synnyttämä hurmiotila) ja ekstaasi, haltioituminen (oikeammin ’poistempaisu’), ovat toistensa vastakohtia. Jos kysyttäisiin, kykeneekö sielu toimimaan tehokkaasti ilman mielikuvitusta, vastaamme, että se kykenee siihen, koska se käsittää yleismieliteitä. Sillä on siis käsitteitä, jotka ovat mielikuvituksesta riippumattomia; samalla kuitenkin mielikuvitus palvelee sen toimintoja, aivan niin kuin myrsky ajaa takaa merellä purjehtijaa.”

liian heikko rekisteröidäkseen kaikkia elämän tapahtumia. Kuinka usein tärkeimmätkin tapahtumat uinuvat muistissamme, kunnes jokin mielleyhtymä ne herättää tai kunnes jokin muu yhdistävä side saa ne toimimaan. Näin on etenkin laita iäkkäiden ihmisten, jotka aina potevat muistin heikkenemistä. Kun näin ollen otamme huomioon, mitä tiedämme ihmisen fyysisistä ja henkisistä prinssiipeistä, ei sen seikan pitäisi meitä ihmetyttää, että olemme unohtaneet edellisen tai edelliset elämäme, vaan päinvastoin niiden muistaminen, jos sellaista sattuisi.

Miksi emme muista menneitä elämiämme?

Kys. – Te olette luoneet ylimalkaisen katsauksen seitsemään prinssiippiin. Mutta miten te prinssiippien valossa voitte selittää, ettei meillä ole jäljellä minkäänlaista muistoa siitä, että olemme ennen eläneet?

Teos. – Hyvin helposti. Ne ”prinssiipit”, joita sanomme fyysisiksi ja joista tiede ei kiellä yhtäkään, vaikka se antaa niille toiset nimet², hajaantuvat kuoleman jälkeen kaikkine aineosineen, ja fyysisten aivojen mukana häviää *muisti*. Tämä hävinneen persoonallisuuden hävinnyt muisti ei luonnollisesti voi muistaa mitään MINÄN seuraavassa ruumiillistumassa. Ruumiillistuminen merkitsee, että minälle annetaan *uusi* ruumis, *uudet* aivot ja *uusi* muisti. Sen tähden olisi yhtä järjetöntä odottaa, että tämä uusi *muisti* muistaisi, mitä se ei koskaan ole kokenut, kuin jos mikroskoopilla tutkittaisiin paitaa, jota murhaaja ei ole pitänyt, ja etsittäisiin siitä veripilkkuja. Ei tule tutkia puhdasta paitaa vaan ainoastaan rikosta tehtäessä käytettyjä vaatteita. Ja jos ne on poltettu ja hävitetty, niin mistä te ne saatte käsiinne?

Kys. – No, mutta kuinka voitte olla varma siitä, että rikos lainkaan on tehty tai että tuo ”puhtaassa paidassa oleva mies” on joskus ennen elänyt?

Teos. – Ei suinkaan fyysisin keinoin eikä sen todistukseen luottamalla, mikä ei enää ole olemassa. Mutta on olemassa ns. aihetodiste; viisaat lakimiekin sen hyväksyvät ehkäpä liiankin suuressa määrin. Sen, joka tahtoo tulla vakuuttuneeksi jälleensyntymisen ja edellisten elämien todellisuudesta, täytyy päästä *yhteyteen* todellisen, pysyvän minänsä eikä katoavaisen muistinsa kanssa.

² Nimittäin ruumis, elämä, eläimelliset vaistot ja himot sekä jokaisen ihmisen astraalinen *eidolon*, joko ajatuksella eli sielumme silmällä havaittuna tai ulkokohtaisesti fyysisestä ruumiista erotettuna. Näille prinssiipeille me annamme nimet *sthūla sharīra*, *prajña*, *kāma rūpa* ja *linga sharīra*. (Ks. edellä.)

Kys. – Mutta kuinka ihmiset voivat uskoa siihen, mitä eivät tunne eivätkä ole nähneet ja minkä yhteyteen he vielä vähemmän ovat päässeet?

Teos. – Jos ihmiset, oppineimmatkin, voivat uskoa ”painovoimaan”, ”eetteriin” ja ”voimaan” ja vaikka millaisiin tieteellisiin teorioihin ja ”työhypoteeseihin”, joita eivät ole koskaan nähneet, kosketelleet, kuulleet, haistanee tai maistaneet, niin mikseivät toiset voisi samoin perustein uskoa pysyvään minään, joka on paljon loogisempi ja tärkeämpi ”työhypoteesi”?

Kys. – Mikä tämä ihmeellinen ikuinen prinsippi lopultakin sitten on? Voitko selittää sen luonnollisesti ja saattaa sen kaikkien ymmärrettäväksi?

Teos. – Jälleensyntyvä minä on yksilöllinen – ei persoonallinen – kuolematon ”minä”, lyhyesti sanoen ätmis-buddhisen MONADIN käyttöväline, se mikä devachanissa saa palkkansa ja maan päällä rangaistuksensa, se mihin yhdistyy vain heijastus jokaisen ruumiillistuman ominaisuuksista eli skandhoista.³

Kys. – Mitä tarkoittatte skandhoilla?

Teos. – Juuri mitä sanoin, ”ominaisuuksia”, *muisti* niihin luettuna. Nämä kaikki katoavat kuin kukka, joka jättää jälkeensä vain hennon tuoksun. Eversti H. S. Olcottin ”Buddhalaisessa Katekismuksessa”⁴ on pykälä, joka suoranaisesti koskee tätä asiaa. Siinä sanotaan tästä kysymyksestä:

”Vanhus muistaa nuoruutensa tapahtumat, vaikka hän on fyysisesti ja älyllisesti muuttunut. Miksi emme siis tuo mukaanamme menneiden elämiemme muistoa viime syntymästämme nykyiseen ruumiillistumaamme? – Sen tähden, että muistikin kuuluu skandhoihin; ja kun uudessa ruumiillistumassa skandhat ovat uusia, kehittyä uusi muisti, joka käsittää sen tietyn elämän kokemukset. Yhtä kaikki menneiden maallisten elämien muiston eli kuvan on täytynyt jäädä eloon; sillä kun ruhtinas Siddhartha tuli Buddhaksi, näki hän edellisten syntymiensä koko sarjan... Ja jokainen, joka saavuttaa *jhanan* tilan, kykenee silloin näkemään taaksepäin elämänsä juoksua.”

Tämä osoittaa, että vaikka persoonallisuuden kuolemattomat ominaisuudet – kuten rakkaus, hyvyys, laupeus jne. – yhtyvät kuolemattomaan minään

³ Buddhalaiset opit erottavat viisi skandhaa eli ominaisuutta: rupa (muoto eli ruumis), aineelliset ominaisuudet; *vedāna*, aistimus, *sanna*, abstraktiset mietteet; *samskāra*, mielen taipumukset, *vinjāna* (vidjāna), älylliset kyvyt. Näistä olemme muodostuneet; näiden välityksellä olemme tietoiset olemassaolosta; ja niiden välityksellä olemme kosketuksessa meitä ympäröivän maailman kanssa.

⁴ Kirj. H. S. Olcott, Teosofisen Seuran presidentti ja perustaja. Pastori H. Sumangala, Sripadan ja Gallen ylipappi ja *Widyodaya Parivena* (Opiston) johtaja Colombossa on hyväksynyt esityksen yhtä pitäväksi etelä-buddhalaisen kirkon kaanonin kanssa. [Sama ilmestynyt suomeksi uutena painoksena ”Näin puhui Buddha”. – Suom. huom.]

ja ikään kuin painavat siihen pysyvän valokuvan kuolleen ihmisen jumalallisesta puolesta, niin hänen aineelliset skandhansa, (ne, jotka aikaansaavat huomattavimmat karmalliset seuraukset) ovat yhtä katoavaiset kuin salaman leimahdus, eivätkä voi vaikuttaa uuden persoonallisuuden uusiin aivoihin. Mutta tämä seikka ei mitenkään kumoa jälleensyntyvän minän samaisuutta.

Kys. – Tahdotteko tällä väittää, että ainoastaan sielun muisti, niin kuin sanotte, jää eloon, kun näet sielu eli minä on aina sama, mutta persoonallisuus häviää kokonaan?

Teos. – Ei kokonaan. Jokaisesta persoonallisuudesta, jollei se ollut *ehdoton* materialisti, jonka luonteeseen ei voinut pienimmänkään raon kautta langeta henkistä valonsädettä, säilyy jotakin, mikä jättää ikuisen leimansa jälleensyntyvään, alati pysyvään Itseen eli henkiseen minään.⁵ (Ks. lukua ”Tietoisuus kuoleman jälkeen ja ennen syntymistä”.) Persoonallisuus skandhoineen muuttuu jokaisessa uudessa ruumiillistumassa. Se on, kuten sanottu, ainoastaan osa, jota näyttelijä (todellinen minä) yhtenä iltana esittää. Tämän takia ei meillä fyysisellä tasolla ole jäljellä muistoa entisistä elämistämme, vaikka *todellinen* minä on ne elänyt ja kyllä tuntee.

Kys. – Mistä sitten johtuu, että todellinen eli henkinen ihminen ei paina uuden persoonallisen ”minänsä” mieleen tätä tietoaan?

Teos. – Mistä johtui, että palvelustytöt köyhässä talonpoikaistalossa osasivat puhua hepreaa tai soittaa viulua transsissa tai unissakävelyn tilassa eivätkä osanneet kumpakaakaan normaalitilassa? Sen tähden, että henkinen minä voi toimia ainoastaan silloin, kun persoonallinen minä on herpaantunut, kuten jokainen oikea muinainen – ei uudenaikainen – psykologi osaisi sanoa. Ihmisen henkinen ”minä” on kaikkietävä, ja sillä on synnynnäisesti sisällään kaikki tieto, mutta persoonallinen minä on ympäristönsä luoma ja fyysisen muistin orja. Jos edellinen voisi ilmetä keskeytyttä ja esteettä, niin maan päällä ei enää olisi ihmisiä, vaan me olisimme kaikki jumalia.

Kys. – Kuitenkin pitäisi olla olemassa poikkeuksia, ja joidenkuiden pitäisi muistaa.

Teos. – Niin jotkut muistavatkin. Mutta kuka heitä uskoo? Sellaisia herkkätuntoisia yksilöitä pitävät nykyajan materialistit tavallisesti hysteerisinä harhanäkyjen näkijöinä, hulluina intoiljoina tai petkuttajina. Mutta lukekoot

⁵ Eli henkiseen vastakohtana persoonalliseen *itseeseen*. Tutkija ei saa sekoittaa tätä henkistä minää ”KORKEAMPAAN ITSEEN”, joka on *ätmaa*, jumala meissä, ja erottamaton universaalista hengestä.

he tätä aihetta käsitteleviä teoksia, ennen muita E. D. Walkerin, T. S. J., kirjoittaman kirjan ”Reincarnation, a Study of Forgotten Truth”, niin he saavat nähdä joukon todisteita, jotka oppinut tekijä esittää tämän käsityksen tueksi. Kun puhutaan sielusta, niin muutamat kysyvät: ”Mikä on sielu?” ”Oletteko todistanut sen olemassaolon?” Tietenkään ei kannata materialistien kanssa kiistellä. Mutta heillekin tahtoisin tehdä kysymyksen: ”Voitteko muistaa, mitä pienenä lapsena teitte? Onko teillä pienintäkään muistoa elämästänne, ajatuksistanne tai teoistanne tai siitä, että ollenkaan elitte, puolenatoista tai kahtena ensimmäisenä elinvuotenuanne? Miksi ette samoista syistä kiellä, että ollenkaan olette eläneet kapalolapsena?” Kun tähän kaikkeen lisäämme, että ruumiillistuva minä eli *yksilöllisyys* devachanikauden aikana muistaa vain pääasiallisimmat kokemuksensa persoonallisen eli maallisen elämänsä ajalta, kun nimittäin koko fyysinen kokemusvarasto ikään kuin kääriytyy *uinuvaan tilaan*, tulee niin sanoakseni henkisiin kaavoihin muovailluksi; kun vielä muistamme, että kahden ruumiillistuman välisen ajan sanotaan kestävän kymmenen – viisitoista vuosisataa, jona aikana fyysinen tietoisuus on kokonaan ja ehdottomasti toimeton, koska sillä ei ole elimiä apunaan ja sen vuoksi *ei* myöskään *olemassaoloa* – niin on selvillä syy, miksi puhtaasti fyysisessä muistissa ei ole laisinkaan muistoa entisistä elämästä.

Kys. – Sanoitte äsken, että HENKINEN MINÄ on kaikkیتietävä. Missä tämä kehumannen kaikkیتietävyys on devachan-elämän aikana?

Teos. – Sinä aikana se on latenttina ja vain potentiaalisena, sillä ensiksikin henkinen minä (yhdistetty buddhi-manas) *ei ole KORKEAMPI ITSE*, joka on yhtä universaalien sielun eli järjen kanssa ja yksinään kaikkیتietävä; toiseksi devachan on vasta päättäneen maallisen elämän ihannoitu jatkuminen, jona aikana suodaan tasoittava hyvitys ja korvaus tuossa tietyssä elämässä kestetyistä ansaitsemattomista kärsimyksistä ja vääryyksistä. Henkinen minä on vain *mahdollisuudeltaan* kaikkیتietävä devachanissa; sillä on todellinen kaikkیتietävyys ainoastaan nirvânassa, jolloin minä on vaipunut universaaliin järkisieluun. Kuitenkin se tulee taas maan päällä *tavallaan* kaikkیتietäväksi niinä hetkinä, jolloin tietyt poikkeukselliset ruumiilliset tilat ja fysiologiset muutokset saattavat *minän* vapaaksi aineen verkoista. Tähän kysymykseen on valaisevana esimerkkinä ylempänä mainitut somnambulismien (unissakävelyn) tapaukset – köyhä palvelijatar, joka puhui hepreaa, ja toinen, joka soitti viulua. En silti tarkoita, etteikö lääketieteen näistä tapauksista antamissa selityksissä olisi mitään totta, sillä toinen tyttö oli vuosia ennen kuullut isäntänsä,

erään pappismiehen lukevan heprealaisia teoksia ääneen ja toinen oli kuullut taiteilijan soittavan viulua heidän maatalossaan. Mutta kumpikaan ei olisi voinut tehdä tekemäänsä niin täydellisesti, jollei heitä olisi elähdyttänyt SE, mikä on kaikkietävä, johtuen siitä että se on luonnoltaan yhtä universaalien mielen kanssa. Edellisessä tapauksessa vaikutti korkeampi prinssiippi skandhoihin ja pani ne liikkeelle. Jälkimmäisessä tapauksessa oli persoonallisuus herpaistu ja yksilöllisyys ilmensi itseään. Älkää sekoittako näitä kahta.

Yksilöllisyys ja persoonallisuus⁶

Kys. – Mutta mikä on siis niiden välinen ero? Tunnustan, etten vielä ole siitä selvillä. Juuri tätä eroa ette koskaan voi kylliksi korostaa mieliimme.

⁶ *Buddhalaisessa katekismuksessaan* eversti Olcott, esoteerisen filosofian johdonmukaisuuden pakottamana tunsii velvollisuudekseen oikaista siihenastisten orientalistien erehdykset, he kun eivät tehneet sellaista eroa, ja hän lausuu lukijoilleen syyn. Näin hän sanoo: “Elävän olennon *tanhallisesti* toisiinsa liittyneiden osien (skandhojen) perättäiset esiintymiset maapallolla eli ‘siittämiseen astunnat’ muodostavat jakson **PERSONALLISUUKSIA**. Jokaisessa syntymässä eroaa persoonallisuus edellisen ja lähinnä seuraavan ruumistuman persoonallisuudesta. Karma, tuo **DEUS EX MACHINA** eli asioihin sekaantuva jumaluus, peittyy (vai sanoisimmeko heijastuu?) milloin oppineen, milloin työläisen persoonallisuuteen, aina vaihtaen osiaan ruumillistumien jatkuessa. Mutta vaikka persoonallisuudet alati vaihtuvat, pysyy särkymättömänä se elämän lanka, johon ne punoutuvat helminä; se pysyy aina samana *tietytynä lankana* eikä muutu toiseksi. Siksi se onkin yksilöllinen, yksilöllinen elämän aaltoilu, joka alkoi nirvanassa eli itsekohtaisessa luonnossa, samoin kuin valon eli lämmön aaltoilu eetterin lävitse sai alkunsa omasta voimalähteestään; kulkee tietään ulkokohtaisen luonnon halki, karman sysäämänä ja *tanhan* (sammumattoman elämisenhalun) luovan voiman ohjaamana; sekä johtaa monen aikakautisen muunnoksen kautta takaisin nirvanaan. Ms. Rhys-Davids sanoo ”luonteeksi” eli ”toiminnaksi” sitä, joka siirtyy persoonallisuudesta toiseen pitkin yksilöllistä ketjua. Koska ”luonne” ei ole pelkkä metafyyminen ajatelma, vaan ihmisen älyllisten ominaisuuksien ja moraalisten taipumusten summa, niin eiköhän pitäisi hylätä tuo ”salaisuuden sopiva vältteleminen”, joksi Mr. Rhys-Davids sitä sanoo (*Buddhism*, s. 101), jos me pitäisimme elämän aaltoilua yksilöllisyytenä ja jokaista sen syntymään ilmestymistä erillisenä persoonallisuutena? Täydellinen ihminen on buddhalaisesti sanottuna buddha; sillä buddha on vain ihmiskunnan harvinainen kukka ilman vähintäkään yliluonnollista lisäsekoitusta. Ja koska ihminen tarvitsee lukemattomia sukupolvia (‘neljä *asankheyya* ja satatuhatta kierrosta’, Fausboll ja Rhys-Davids’in **BUDDHIST BIRTH STORIES**, s. 13) kehittyäkseen buddhaksi, ja koska *rautainen tahto tulla siksi* elää kautta kaikkien perättäisten syntymien, millä nimellä on kutsuttava sitä, joka tällä tavoin jatkuvasti tahtoo? Onko sitä sanottava luonteeksi? Vaiko yksilöllisyydeksi? Yksilöllisyydeksi, joka vain osittain ilmenee kussakin ruumiillistumassa mutta jonka muodostavat kokonaisuudeksi kaikkien syntymien katkelmat?” (*Bud. Cat.*, Liite A. 137. Vrt. suomalaista käännöstä ”Buddhalainen Katekismus”, kys. 233, muist.)

Teos. – Koetan kyllä, mutta voi! – muutamien suhteen se on vaikeampaa kuin saada heidät kunnioittamaan lapsellisia mahdollimuksia vain sen nojalla, että ne ovat *oikeaoppisia*, sillä oikeaoppisuus on kunnianarvoista. Oikein ymmärtääkseen ajatuksen on ensin tutkittava ”prinsiippien” kahta ryhmää: *henkisiä*, jotka kuuluvat katoamattomaan minään, ja *aineellisia*, jotka muodostavat tuon minän alati vaihtuvat ruumiit eli persoonallisuuksien sarjan. Antakaamme näille varmat nimet ja sanokaamme että:

1. *âtma*, ”*Korkeampi Itsemme*” ei ole teidän henkenne eikä minun, vaan paistaa kaikille kuin auringon valo. Se on kaikkeuteen levinnyt ”*jumalallinen prinsiippi*” ja on erottamaton sen yhdestä ja absoluuttisesta *yli-hengestä*, niin kuin auringonsäde on auringonvalosta erottamaton.

2. *buddhi* (henkinen sielu) on ainoastaan sen käyttöväline. Ei *âtma* eikä *buddhi* erikseen, eivätkä molemmat yhdessä ole ihmisen ruumiille suuremaksi hyödyksi kuin auringonvalo ja -säteet ovat maan alle haudatulle graniittilohkareelle, *jollei tämä jumalallinen kaksikko ole yhdistynyt ja heijastunut johonkin tietoisuuteen*. Ei *âtmaa* eikä *buddhia* koskaan saavuta karma, sillä edellinen on karman korkein puoli, eräältä kannalta katsottuna *ITSENSÄ toimeenpanija*, ja jälkimmäinen on *tällä tasolla* tiedoton. Se tietoisuus eli järki, jota kaivataan, on

3. *manas*,⁷ *ahamkâran*, ”minä-käsityksen” eli MINUUDEN johdannainen eli heijastuksen tulos. Kun se on erottamattomasti yhdistynyt kahteen edelliseen, sitä sanotaan *HENKISEKSI MINÄKSI* ja *taijasaksi, loistavaksi*. Tämä on todellinen yksilöllisyys eli jumalallinen ihminen. Tämä minä ruumiillistui alussa tunteettomaan ja *järjettömään* ihmismuotoon, jota elähdytti kaksinaimainen monadi, vaikkei se tämän läsnäoloa itsessään tajunnut, ja *manas* teki tästä ihmisen kaltaisesta muodosta *todellisen ihmisen*. Tämä minä, tämä ”syyruumis” varjostaa jokaista persoonallisuutta, johon karma pakottaa sen ruumiillistumaan. Tätä minää on pidettävä vastuunalaisena kaikista synneistä, jotka tehdään jokaisessa uudessa ruumiissa eli persoonallisuudessa, jokaisen katoavan naamion kautta, joka kätkee tosi yksilöllisyyden jälleensyntymien pitkän sarjan kestäessä.

⁷ MAHAT eli ”universaali järki” on manaksen lähde. Tämä jälkimmäinen on mahat, so. järki, ihmisessä. Manasta sanotaan myös *khsetrajñaksi*, ”ruumistuneeksi hengeksi”, koska meidän filosofiamme mukaan *manasa-putrat* eli ”maailmanjärjen pojat” loivat eli paremmin aikaansaivat *ajattelevan* ihmisen, ”manun”, ruumistumalla *kolmannen rodun* ihmiskuntaan meidän kierroksessamme. Sen tähden *manas* on todellinen jälleensyntyvä ja pysyvä *henkinen minä*, YKSILÖLLISYYS, jota vastoin vaihtelevat ja lukemattomat persoonallisuutemme ovat vain sen ulkonaisia naamioita.

Kys. – Mutta onko tämä oikein? Miksi tämän minän pitää kärsiä rangaistus teoista, jotka se on unohtanut?

Teos. – Se ei ole niitä unohtanut. Se tuntee ja muistaa pahat tekonsa yhtä hyvin kuin te muistatte eilispäivän tekonne. Vaikka tuo kimppu fyysisiä aineksia, jota sanotaan ”ruumiiksi”, ei muista, mitä sen edeltäjä, *entinen* persoonallisuus on tehnyt, niin luuletteko, että todellinen minä on ne silti unohtanut? Sanokaa sitten samalla tavoin epäoikeudenmukaiseksi menettelyksi, että kun poika on varastanut omenia ja saa selkäänsä, hänen uuden takkinsa pitää kärsiä rangaistusta siitä, mistä se ei mitään tiedä.

Kys. – Mutta eikö ole mitään keinoja, joilla henkinen tietoisuus voisi ilmoittaa muistonsa ihmisen tietoisuudelle eli muistille?

Teos. – On tietenkin, mutta nykyiset psykologit eivät ole sellaisia tunnustaneet. Mihin te luette intuition, ”omantunnon äänen”, varoitukset, hämärät, epämääräiset muistot ym., jolleivät ne ole sellaisia tiedonantoja? Jospa suurimmalla osalla edes sivistyneitä olisi Coleridgen hieno henkinen käsityskyky. Hän näet osoittaa monessa lausunnossaan intuitiivisen kykynsä. Kuulkaa, mitä hän sanoo siitä todennäköisyydestä, että ”kaikki ajatukset ovat itsessään häviämättömiä”:

”Jos ajatuskyky (äkkiä ’elpyneet’ muistot) tulisi paljon monipuolisemmaksi, vaadittaisiin ainoastaan erilainen ja siihen soveltuva elimistö, *taivainen ruumis maisen ruumiin* sijasta, jotta jokaisen ihmissielun silmien eteen avautuisivat *kaikki kokemukset koko sen entisen elämän* (oikeammin *elämien*) ajalta.”

Ja tämä *taivainen ruumis* on manas-MINÄMME.

Minän palkasta ja rangaistuksesta

Kys. – Olen kuullut teidän sanovan, että minä ei kuoleman jälkeen kärsi rangaistusta, vaikka sen henkilön elämä, johon se on maan päällä ruumiillistunut, olisi ollut millainen tahansa.

Teos. – Niin onkin laita, paitsi hyvin harvoissa tapauksissa, joista emme nyt tahdo puhua, sillä ”rangaistuksen” luonne ei millään tavoin vastaa teidän teologisia käsityksiänne kadotuksesta.

Kys. – Mutta jos minä tässä elämässä saa rangaistuksen edellisissä elämistään tekemistään pahoista teoista, silloin sen pitäisi saada myös palkkansa eli korvauksensa joko täällä tai ruumiista erottuaan.

Teos. – Niin se saakin. Me emme myönnä rangaistusta kärsittäväen muualla kuin täällä maan päällä, sen tähden että henkinen itsemme kuoleman jälkeen tuntee ainoastaan pelkkää autuutta.

Kys. – Mitä tarkoittatte?

Teos. – Yksinkertaisesti: *objektiivisella tasolla ja aineen maailmassa tehdyistä rikoksista ja synneistä ei voida rangaista puhtaasti subjektiivisessa maailmassa.* Me emme usko, että helvetti tai paratiisi olisivat ulkonaisia paikkoja, emme usko olevan olemassa objektiivista helvetintulta tai matoja, jotka eivät koskaan kuole, eikä Jerusalemiä, jonka katuja peittävät safiirit ja timantit. Me uskomme *kuolemaan jälkeiseen tilaan* eli mentaaliseen tilaan, joka on samanlaatuinen kuin eloisin uni. Me uskomme absoluuttisen rakkauden, oikeuden ja armahtavaisuuden muuttumattomaan lakiin. Ja siihen uskoessamme sanomme: olkoon nyt ruumiillistuneiden minuuksien⁸ alkuperäinen rikos karmaa vastaan kuinka suuri synti tahansa ja olkoot sen seuraukset kuinka katkerat tahansa, niin ei ainoatakaan ihmistä (eli henkisen olennon ulkonaista, aineellista ja aikakautista muotoa) voi minkäänlaisella oikeudella pitää vastuunalaisena syntymisensä seurauksista. Hän ei pyydä saada syntyä, eikä hän voi valita vanhempiansa. Joka suhteessa hän on ympäristönsä uhri, olosuhteiden alainen, eikä hänellä ole niihin mitään valtaa. Jos jokaista hänen rikostaan tutkittaisiin puolueettomasti, niin yhdeksässä tapauksessa kymmenestä hän olisi pikemminkin synnin uhri kuin sen tekijä. Elämä on parhaimmillaankin sydämetön leikki, myrskyinen ulappa, jonka yli on mentävä, ja taakka, joka usein on liiankin raskas kantaa. Suurimmat filosofit ovat turhaan koettaneet käsittää ja oivaltaa olemassaolon tarkoitusta, ja kaikkien yritykset ovat rauenneet tyhjiin – lukuun ottamatta niiden, joilla oli avain siihen, nimittäin itämaiden viisaiden. Elämä on, kuten Shakespeare kuvailee:

⁸ Tälle rikokselle on rakennettu tuo julma ja järjetön dogmi "langenneista enkeleistä", mikä selvitetään *Salaisen Opin* toisessa osassa. Kaikki meidän "minämme" ovat ajattelevia ja järjestellisiä olentoja (*manasa-putras*), jotka ovat eläneet, joko ihmismuodossa tai muunlaisina, edellisenä *elämänkautena* (manvantarana), ja joiden karma vaatii heitä ruumistumaan tämän manvantaran *ihmiseen*. MYSTEERIOISSA opetettiin, että kun he eivät tahtoneet täyttää lakia (eli olivat "kieltäytyneet luomasta", kuten hinduismi sanoo *kumaroista* ja kristillinen taru päähenki Mikaelista) so. kun he eivät tahtoneet aikanansa ruumistua, niin heille määrätty ruumiit saastuivat (ks. VIII ja IX runon "Dzyanin runoissa", Salainen Oppi, II osa, ss. 29-31). Tästä johtui järjettömien muotojen tekemä alkuperäinen synti, josta *minät* kärsivät rangaistuksen. Että kapinoivat enkelit syöstiin alas helvettiin, tarkoittaa yksinkertaisesti selvitettyinä, että nämä puhtaat henget eli minät kahlehdittiin epäpuhtaaseen aineeseen, lihan ruumiisiin.

*– but a walking shadow – a poor player,
That struts and frets his hour upon the stage,
And then is heard no more. It is a tale
Told by an idiot, full of sound and fury,
Signifying nothing.*⁹

Yksityinen osa ei merkitse mitään, mutta kokonaisuudella eli elämien sarjalla on mitä suurin merkitys. Ja kuitenkin melkein jokainen yksilöllinen elämä on täydessä kehityksessään surua. Pitäisikö meidän uskoa, että kun elämän ankarat aallot ovat heitelleet avutonta ihmisraukkaa ympäri kuin lahonna pölkkyä ja hän on sitten ollut liian heikko niitä vastustamaan, että hänen osakseen tulee *ikuinen* kadotus tai edes lyhyempiaikainen rangaistus? Pois se! Olkoon hän suuri tai tavallinen syntinen, hyvä tai paha, viaton tai syyllinen, niin päästyään kerran fyysisen elämän taakasta tämä väsynyt, loppen uupunut *manu* (”ajatteleva minä”) on saanut oikeuden täydellisen rauhan ja autuuden kauteen. Sama erehtymättömän viisas ja oikea, pikemmin kuin laupias, laki, joka ruumiillistuneelle minälle antaa karmallisen rangaistuksen jokaisesta edellisen maallisen elämän rikoksesta, on ruumiista vapautuneelle olennolle suonut pitkän henkisen rauhan, loma-ajan ja antanut hänen kokonaan unohtaa kaikki surulliset tapaukset – niin, pienimmän tuskan ajatuksenkin, joka hänellä viime persoonallisessa elämässään oli – ja on sielun muistiin jättänyt ainoastaan autuutta ja onnea antavien ajatusten muistot. Plotinos sanoo, että ruumiimme on todellinen Lethe-virta,¹⁰ sillä ”sielut siihen vaipuessaan unohtavat kaiken”, ja hän tarkoitti enemmän kuin hän sanoi. Silä kuten mainen ruumiimme maan päällä on Lethe, niin samaa on *taivainen ruumiimme* devachanissa ja paljon enemmän.

Kys. – Pitääkö minun siis käsittää, että esimerkiksi murhaaja, kaikkien jumalallisten ja inhimillisten lakien rikkoja, pääsee rangaistuksetta?

Teos. – Kuka sellaista on sanonut? Meidän filosofiassamme on rangaistuksen oppina yhtä ankara kuin jäyhimmän kalvinistin, mutta paljon filosofisempi ja johdonmukaisempi ja ehdottomasti oikeudenmukainen. Ei yksikään synnillinen teko, ei ajatuskaan ole jäävä rankaisematta. Itse asiassa jälkimäistä rangaistaan ankarammin kuin edellistä, sillä ajatus saattaa luoda paljon

⁹ Käännettynä: ”– vain vaeltava varjo – näyttelijärukka, joka näyttämöllä hoippuu ja pöyhistelee hetken ja sitten katoaa kuulumattomiin. Se on mielettömän kertoma tarina täynnä hällinä ja hurjuutta, eikä merkitse mitään”. – Suom. huom.

¹⁰ Kreikkalaisten ”Tuonelan joki”, josta vainajat joiivat ”unhoitusta”, niin kuin nimi merkitseekin. – Suom. huom.

enemmän paha kuin teot.¹¹ Me uskomme korvauksen horjumattomaan lakiin, ns. KARMAAN, joka ilmenee syiden ja niiden välttämättömien seurausten luonnollisena liittymisenä toisiinsa.

Kys. – Ja kuinka tai missä se toimii?

Teos. – ”Jokainen työntekijä on palkkansa ansainnut”, sanoo evankeliumien viisaus, ”Jokainen teko, hyvä tai paha, on hedelmällinen isä”, sanoo aikojen viisaus. Yhdistäkää nämä kaksi, niin näette ”miksi”. Suotuaan sielulle, joka on päässyt persoonallisen elämän vaivoista, riittävän, jopa satakertaisen korvauksen, karma odottaa skandha-joukkoineen devachanin kynnyksellä, mistä *minä* taas lähtee uuteen ruumiillistumaan. Tässä silmänräpäyksessä vavahtelee vastikään levänneen minän tuleva kohtalo oikean tuomion vaakakupissa, kun *se* taas joutuu karman toimivan lain valtaan. Tässä jälleensyntymässä, joka odottaa *minää* ja jonka on valinnut ja valmistanut tämä salaperäinen ja taipumaton – mutta tuomioittensa tasapuolisuudessa ja viisaudessa erehtymättömän LAKI, – rangaistaan minän edellisessä elämässä tekemät synnit. Mutta minää ei heitetä mihinkään kuviteltuun helvettiin, missä olisi teatraalisia liekkejä ja naurettavia hännällisiä ja sarvellisia paholaisia, vaan juuri tähän maahan, sille tasolle ja alueelle, missä hän on syntinsä tehnyt ja missä hän saa sovittaa jokaisen pahan ajatuksen ja teon. Kuten hän on kylvänyt, siten hän saa niittää. Jälleensyntyminen kerää hänen ympärilleen kaikki ne muut minät, jotka joko suoranaisesti tai epäsuorasti ovat kärsineet menneen *persoonallisuuden* käsissä tai vain sen itsetiedottomasta vaikutuksesta. Nemesis työntää ne *uuden* ihmisen tielle, koska hän kätkee *vanhan*, ikuisen MINÄN, ja...

Kys. – Mutta missä on se oikeus, josta puhutte, koska nämä uudet ”persoonallisuudet” eivät tiedä itse tehneensä syntiä tai että heitä vastaan olisi rikottu?

Teos. – Jos joltakin on varastettu takki ja hän näkee sen varkaan selässä ja raastaa sen riekaleiksi, niin onko takille tehty oikein? Uusi ”persoonallisuus” ei ole enemmän kuin vaatekerta, jolla on tietyt ominaisuudet, väri ja muoto, mutta *todellinen* ihminen, joka sitä käyttää, on sama pahantekijä kuin ennenkin. *Yksilöllisyys* kärsii ”persoonallisuutensa” välityksellä. Ja tämä, ainoastaan tämä voi selittää sen hirveältä *näyttävän* vääryyden, mikä ilmenee ihmisten erilaisissa elämäntilanteissa. Kun teidän uudenaikaiset filosofinne ovat onnistuneet osoittamaan pätevänsä syyn, miksi niin monta nähtävästi viatonta ja hyvää ihmistä syntyy elinaikaisiin kärsimyksiin; miksi niin moni syntyy

¹¹ ”Mutta minä sanon teille: jokainen, joka katsoo naista himoiten häntä, on jo tehnyt aviorikoksen hänen kanssaan sydämessään.” (Matt. 5:28)

köyhänä nääntymään nälkään suurien kaupunkien köyhälistön kortteleissa, kohtalon ja ihmisten hylkäämänä; ja miksi toiset saavat avata silmänsä palatseissa, toiset katuojissa; miksi jalosukuisuus ja rikkaus usein näyttävät tulevan ihmisistä pahimpien, harvoin ansiokkaiden osaksi; miksi on kerjäläisiä, jotka *sisimmässä* itsessään ovat korkeimpien ja jaloimpien ihmisten vertaisia; – kun teidän filosofinne tai jumaluusoppineenne ovat tyydyttävästi selittäneet tämän ja paljon muuta, ainoastaan silloin, mutta ei sitä ennen, on teillä oikeus hylätä jälleensyntymisteoria. Korkeimmat ja suurimmat runoilijat ovat hämärästi tajunneet tämän totuuksien totuuden. Shelley¹² uskoi siihen. Shakespeare on varmaan ajatellut sitä kirjoittaessaan syntyperän arvottomuudesta. Muistakaa hänen sanansa:

*Why should my birth keep down my mounting spirit?
Are not all creatures subject unto time?
There's legions now of beggars on the earth,
That their original did spring from kings,
And many monarchs now, whose fathers were
The riffraff of their age.*¹³

Sanokaa ”isäin” asemasta ”minät” – niin keksitte totuuden.

¹² Eräs Englannin suurimpia lyyrisiä runoilijoita. – Suom. huom.

¹³ Käännettynä: ”Miksi pitäisi syntyperäni henkeni nousemista estää? Eikö kaikkia olen-toja hallitse aika? Maan päällä on nyt tuhansia kerjäläisiä, jotka kuninkaista polveutuvat, ja monta hallitsijaa, joiden isät kuuluivat aikansa roskaväkeen.” – Suom. huom.

IX

Kâmalokasta ja devachanista

Alempien ”prinsiippien” kohtalosta

Kys. – Puhuitte kâmalokasta, mikä se on?

Teos. – Ihmisen kuollessa jättävät kolme alempaa prinsiippiä hänet ainaaksi; so. ruumis, elinvoima ja jälkimmäisen käyttöväline, astraaliruumis eli *elävän* ihmisen kaksoisruumis. Ja sitten hänen muut neljä prinsiippiään ovat kâmalokassa – keskusprinsiippi (eläimellinen sielu eli *kâma rūpa*) ja mitä siihen on liittynyt alemmasta manaksesta, sekä ylempi kolminaisuus. *Kâmaloka* on astraalinen paikka, skolastisen jumaluusopin *limbus*, *kiirastuli*, vanhojen kansojen *haades*, ja oikeastaan *paikka* ainoastaan suhteellisessa mielessä. Sillä ei ole määrättyä alaa tai rajoja, vaan se on olemassa subjektiivisessa avaruudessa, so. ei ole aisteillamme havaittavissa. Kuitenkin se on olemassa, ja siellä kaikkien eläneiden olentojen, eläintenkin *eidolonit* odottavat *toista kuolemaansa*. Eläimille tämä merkitsee tuhoutumista ja viimeistenkin *astraalisten* osasten täydellistä haihtumista. Ihmisen eidolonille tämä kuolema alkaa silloin, kun kolminaisuus âtma-buddhi-manas alkaa ”irtautua” alemmista prinsiipeistään eli *entisen persoonallisuuden* heijastuksesta ja astuu devachan-tilaan.

Kys. – Ja mitä tämän jälkeen tapahtuu?

Teos. – Silloin *kâma rūpa* -haamu, josta on poistunut sitä elähdyttävä, ajatteleva prinsiippi, korkeampi *manas*, luhistuu kokoon ja sen yhteydessä manaksen alempi puoli, eläimellinen äly, joka ei enää saa valoa korkeammalta mieleltä eikä luonnollisesti voi toimia fyysisten aivojen välityksellä.

Kys. – Millä tavoin luhistuu?

Teos. – Niin, se vaipuu samaan tilaan kuin sammakko, jolta vivisektori on ottanut pois muutamia aivo-osia. Se ei voi enää ajatella edes alimmalla eläimellisellä tasolla. Tämän jälkeen se ei enää ole edes alempi *manas*, koska tämä ”alempi” ei ole mitään ilman ”korkeampaa”.

Kys. – Onko se tämä epäolento, jonka näemme meedioiden istunnoissaan aineellistavan?

Teos. – On. Oikea epäolento se on kuitenkin ainoastaan järjellisiin, ajattelemissa nähdessä, mutta sittenkin *olento*, vaikkapa astraalinen ja fluidinen, juokseva. Tämä näkyy muutamissa tapauksissa, jolloin medio vetää magneetin lailla sen tiedottomana luokseen, ja se hetkeksi herää henkiin ja elää hänessä niin sanoakseni edusmiehen välityksellä. Tätä ”aavetta” eli kâma rûpaa voidaan verrata *meduusaan*, joka on eetterinen, hyytelömäinen omassa elementissään nimittäin vedessä (*meedion erikoisessa AURASSA*), mutta joka heti kun se otetaan vedestä, haihtuu kädessä tai rantahiekalla, varsinkin auringonvalossa. Meedion aurassa elää haamu jonkinlaista sijaiselämää ja keskustelelee ja puhuu meedion tai muiden läsnä olevien aivojen kautta. Mutta tämä on johtamaisillaan meidät liian kauaksi ja ikään kuin toisten ihmisten alueelle, jonne en tahdo omine lupineni mennä. Pysykäämme aiheessamme, jälleensyntymisessä.

Kys. – Kuinka käy siis muiden prinssiipien? Kauanko ruumiillistuva minä pysyy devachan-tilassa?

Teos. – Tämä riippuu siitä – niin on meille opetettu – missä määrin viimeisessä ruumiillistumisessa oli henkisyyttä ja ansiota tai vikaa. Keskimääräinen aika on kymmenestä viiteentoista vuosisataan, niin kuin olen jo sanonut.

Kys. – Mutta miksei tämä minä voi ilmestyä eläville ihmisille ja seurustella heidän kanssaan, niin kuin spiritualistit uskovat? Mikä estää äitiä seurustelemasta jälkeensä jättämien lasten kanssa, miehen vaimonsa kanssa jne.? Tunustan, että se on hyvin lohdullinen usko, enkä ihmettele, että sen kannattajat eivät tahdo siitä luopua.

Teos. – Eikä heidän ole pakkokaan, jolleivät välitä enemmän totuudesta kuin kuvitelmaasta, olkoon tämä kuinka ”lohdullinen” tahansa. Oppimme voivat olla vastenmieliset spiritualisteille, mutta mikään, mihin me uskomme ja mitä opetamme, ei ole puoleksikaan niin itsekästä ja julmaa kuin se, mitä spiritualistit saarnaavat.

Kys. – En käsitä teitä. Mikä siinä on itsekästä?

Teos. – Heidän oppinsa, että henget, todelliset ”persoonallisuudet”, niin kuin he sanovat, palaavat takaisin; ja minä kysyn, miksi? Jos *devachan* – sanokaa sitä ”paratiisiksi”, jos tahdotte, ”autuuden ja täydellisen onnen paikaksi” – on kerran sellainen paikka (eli sanokaamme *tila*), niin sanoo järki, ettei siellä

voi kokea mitään surua eikä edes kärsimyksen varjoa. ”Jumala on pyyhkivä pois kaikki kyneleet” niiden silmistä, jotka ovat paratiisissa, sanotaan lupauksen kirjassa. Mutta jos ”kuolleiden henget” kykenisivät palaamaan ja näkemään, mitä kaikkea tapahtuu maan päällä ja varsinkin *heidän kodeissaan*, niin voisiko heillä olla minkäänlaista autuutta?

Mikseivät teosofit usko puhtaiden ”henkien” palaamiseen

Kys. – Mitä tarkoittatte? Miksi tämä häiritsisi heidän autuuttaan?

Teos. – Se on helppo käsittää. Ottakaamme esimerkki. Äiti kuolee jättäen jälkeensä pieniä avuttomia lapsia, – orpoja, joita hän jumaloi – ehkäpä rakkaan miehensäkin. Me sanomme siis, että äidin ”henki” eli *minä* – se yksilöllisyys, joka nyt koko devachanisen ajan tulee olemaan aivan täynnä viimeisen *persoonallisuuden* ylevimpiä tunteita, rakkautta lapsia, myötätuntoa kärsiviä kohtaan jne. – on kokonaan eristetty ”kyynelten alhosta”, että sen tuleva autuus on onnellista tietämättömyyttä kaikista jälkeen jääneistä kärsimyksistä. Spiritualistit sitä vastoin väittävät, että se tuntee ne yhtä elävästi ja *elävämmin kuin ennen*, sillä ”henget näkevät enemmän kuin lihalliset ihmiset”. Me sanomme, että *devachanissa* olevan autuus on juuri täydellistä vakaumusta siitä, ettei hän ole ollenkaan eronnut maailmasta, ettei mitään kuolemaa lainkaan ole olemassa: sanomme, että äidin kuolemanjälkeinen henkinen *tietoisuus* saattaa hänet ajattelemaan, että hän elää lastensa ja kaikkien rakkaidensa ympäröimänä, eikä ole mitään vajavaisuutta tai puutosta, vaan kaikki on omiaan tekemään hänen ruumiista vapautuneen olonsa täydelliseksi ja ehdottomaksi onneksi.

Spiritualistit suorastaan kieltävät tämän kohdan. Heidän oppinsa mukaan onneton ihminen ei kuoltuansakaan vapaudu tämän elämänsä murheista. Jokainen pisara tuskan ja kärsimysten elämänmaljasta on kostuttava hänen huuliansa, ja tahtoen tai tahtomattaan hänen on tyhjennettävä se pohjasakkaan asti, sillä kaiken hän on siellä näkevä. Rakastava vaimo, joka elinaikanaan oli valmis pelastamaan miehensä surulta oman verensä hinnallakin, on nyt pakotettu täydessä avuttomuudessaan näkemään hänen epätoivonsa ja lukemaan kaikki kuumat kyneleet, jotka mies häntä ikävöiden vuodattaa. Ja vielä pahempaa. Hän ehkä näkee kyynelten piankin kuivuvan ja uuden rakastetun hymyilevän omien lastensa isälle; toinen nainen astuu hänen paikalleen miehen sydämeen, ja hänet on tuomittu näkemään lastensa pyhällä ”äidin” nimellä kutsuvan heille yhdentekevää ihmistä ja näkemään noita pieniä

orpoja laiminlyötävän, ehkä pideltävän pahoin. Tämän opin mukaan *lempä lehahdus* kuolemattomaan elämään tulee välittömästi johtamaan uudelle sielullisen kärsimyksen polulle! Ja kuitenkin ”Banner of Light”in, vanhan amerikkalaisen spiritualisti-lehden palstat ovat täynnä sanomia kuolleilta ”rakkailta vainajilta”, jotka kaikki kertovat, kuinka kovin *onnellisia* he ovat. Soveltuuko tuollainen tietoisuus autuuteen? Siinä tapauksessa autuus on mitä suurin kirous ja oikeaoppisten kadotus on tämän rinnalla helpotus!

Kys. – Mutta miten voi teidän teorianne tämän välttää? Kuinka saatte sielun kaikkietävyyyden sopimaan siihen sokeuteen, joka koskee kaikkea maan päällä tapahtuvaa?

Teos. – Koska rakkauden ja laupeuden laki niin vaatii. Jokaisena devachan-kautena minä, joka *itsessään* on kaikkietävä, verhoutuu niin sanoakseni entisen ”persoonallisuuden” *heijastukseen*. Olen juuri sanonut teille, että kaikista abstraktisista ja sen tähden kuolemattomista ominaisuuksista, mitkä koskaan ovat asuneet elävän ”persoonallisuuden” sydämessä – niin kuin hyvydestä ja laupeudesta, totuuden rakkaudesta ja kauneuden kaipuusta, – niistä *ihanin* kukoistus tarttuu kuoleman jälkeen minään ja seuraa häntä sen vuoksi devachaniin. Sinä aikana siis minä tulee olemaan sen ihmisolennon ihanteellinen heijastus, jona se oli viimeksi maan päällä, ja *se* ihminen ei ole kaikkietävä. Jos se olisi, ei se ollenkaan voisi olla siinä tilassa, jota sanomme devachaniksi.

Kys. – Mitä perusteita teillä on väittää näin?

Teos. – Jos tahdotte filosofialtamme täysin johdonmukaisen vastauksen, niin sanon syyksi sen, että kaikki on *harhaa, illuusiota (mâyâ)*, paitsi ikuinen totuus, jolla ei ole muotoa, väriä eikä rajoitusta. Sillä, joka on päässyt *mâyân* hunnun taakse – sellaisia ovat korkeimmat adeptit ja vihityt – ei voi olla devachania. Mutta tavallisen kuolevaisen autuus on devachanissa täydellinen. Siellä hän *ehdottomasti* unohtaa kaiken sen, mikä tuotti hänelle tuskaa tai surua viimeisessä ruumiillistumassaan, vieläpä unohtaa, että ollenkaan on olemassa sellaista kuin tuska tai suru. *Devachanin* asukas elää kahden ruumiillistuman välisen ajan nauttien kaikkea, mitä hän turhaan oli ikävöinyt, niiden seurassa, joita hän oli maan päällä rakastanut. Kaikki hänen sielunsa kaipaukset ovat täyttyneet. Ja näin hänen olemassaolonsa pitkien vuosisatojen aikana on *pelkkää* onnea, joka on korvauksena maallisen elämän kärsimyksistä. Lyhyesti sanoen hän on kuin keskeytymättömän autuuden meressä, jota voi mitata ainoastaan vielä suuremman autuuden asteilla.

Kys. – Mutta tämä on enemmän kuin vain harhaluuloa, tähän on mieltöttömien harhakuvien täyttämää elämää?

Teos. – Voi olla teidän kannaltanne, mutta ei filosofian kannalta. Muuten, eikä koko maallinen elämämme ole täynnä sellaisia harhoja? Ettekö ole koskaan tavannut miehiä ja naisia, jotka vuosikausia elävät onnellisessa tietämättömyydessä? Ja jos näette, että joku vaimo jumaloi miestään ja luulee tämän rakastavan myös itseään, ja sattuisitte tietämään, että mies on hänelle uskonon, niin tahtoisitte mennä murtamaan hänen sydämensä ja herättämään hänet ihanasta unestaan kylmään todellisuuteen? En usko. Sanon vielä kerran, että tuollainen unohdus ja *harhaluulo*, jos niin tahdotte sitä nimittää, on vain luonnon armelias laki ja täyttä oikeutta. Ainakin se on paljon viehättävämpi toive kuin oikeaoppisten siivet ja kultainen harppu. Muutamista voi ehkä näyttää hieman hurskaammalta se vakuuttelu, että ”se sielu, joka elää, nousee useasti ja käy vaeltamaan taivaallisen Jerusalemin tutunomaisia katuja, tapaa patriarkat ja profeetat, tervehtii apostoleja ja ihmettelee marttyyrien sotalaumaa”. Yhtä kaikki tämä on vielä paljon petollisempi harhaluulo, sillä me tiedämme kaikki, että äidit rakastavat lapsiaan kuolemattomalla rakkaudella, mutta ne henkilöt, jotka mainitaan ”Taivaallisessa Jerusalemissa”, ovat vielä jotenkin epäilyttäviä. Mutta kuitenkin minä mieluummin hyväksyisin tämän ”Uuden Jerusalemin”, jonka kadut loistavat kuin jalokivikaupan näyteikkunat, ennen kuin saisin lohdutusta spiritualistien sydämättömästä opista. Jo se ajatuskin, että isän, äidin, tyttären tai veljen *älyllisesti tietoiset sielut* tuntevat autuutta ”kesämaassa” – jota kuvataan vähän luonnollisemmaksi, mutta yhtä naurettavaksi kuin ”Uusi Jerusalem” – riittää karkottamaan meistä kaiken kunnioituksen ”vainajiamme” kohtaan. Hulluuteen vievää olisi ajatella ja uskoa, että puhdas henki voisi tuntea onnea, vaikka hänen täytyisi nähdä niiden ihmisten synnit, erehdykset, petollisuudet ja ennen kaikkea kärsimykset, ihmisten, joiden luota kuolema on hänet temmannut ja joita hän enimmin rakastaa, kykenemättä heitä auttamaan.

Kys. – Tuo todisteenne jo vähän tepsii. Tunnustan, etten ole nähnyt asiaa siinä valossa.

Teos. – Aivan niin. Ja sen, joka sellaista koskaan kuvittelee, täytyy olla perin itsekäs, eikä hänellä ole käsitystäkään hyvittävästä oikeuden laista. Me olemme niiden luona, jotka olemme aineellisesti menettäneet, ja paljon lähempänä heitä nyt kuin heidän eläessään. Eikä tämä ole vain *devachanista* mielikuvitusta, kuten joku voisi luulla, vaan täyttä todellisuutta. Sillä puhdas, jumalallinen rakkaus ei ole ainoastaan ihmissydämen kukka, vaan sillä

on juurensa ikuisuudessa. Henkinen, pyhä rakkaus on kuolematon, ja enemmän tai myöhemmin karma saattaa ne, jotka ovat toisiaan niin henkisesti rakastaneet, taas syntymään uudelleen samaan perhepiiriin. Vieläkin me väitämme, että haudantakaisella rakkaudella, jota te ehkä voitte sanoa harhakuvitelmaksi, on maaginen ja jumalallinen voima, joka vaikuttaa eläviin. Kun äidin *minä* on täynnä rakkautta kuviteltuja lapsiaan kohtaan, jotka hän näkee ympärillään onnellisina elävän ja jotka *hänelle* ovat yhtä todellisia kuin ne olivat maan päällä, silloin hänen lapsensa täällä alhaalla aina tuntevat hänen rakkautensa. Se ilmenee heille unessa ja usein erilaisissa tapauksissa – jossakin *kaitselmuksen* suojeluksessa tai pelastuksessa –, sillä rakkaus on väkevä kilpi ja on ajan ja paikankin herra. Ja niin kuin tämän devachanisen ”äidin”, samoin on laita muidenkin inhimillisten kiintymys- ja sukulaisuussuhteiden, paitsi pelkästään itsekkäiden ja aineellisten. Te voitte tämän mukaan tehdä päätelmiä niidenkin suhteen.

Kys. – Te ette siis missään tapauksessa myönnä mahdolliseksi, että elävät voivat seurustella ruumiista vapautuneen hengen kanssa?

Teos. – Kyllä. Säännöstä on kaksikin poikkeusta. Ensiksikin se on mahdollista muutamia päiviä heti henkilön kuoleman jälkeen ja ennen kuin *minä* siirtyy devachan-tilaan. Mutta on toinen kysymys, onko kukaan elossa oleva ihminen saanut paljonkaan hyötyä hengen palaamisesta *objektiiviselle* tasolle. Ehkä niin on tapahtunut muutamissa harvoissa tapauksissa, jolloin kuolevalla ihmisellä on ollut voimakas halu saada palata jossakin tietyssä tarkoituksessa, ja tämä halu on pakottanut korkeamman tietoisuuden *pysymään hereillä*; sen tähden silloin todellakin *yksilöllisyys*, ”henki” tuli ihmisten kanssa tekemisiin. Mutta tavallisesti henki kuoleman jälkeen on kuin horroksissa ja vaipuu pian niin kuin sanomme ”*devachanin edellä* käyvään tiedottomuuteen”. Toinen poikkeustapaus koskee *nirmānakāyoja*.

Kys. – Kuinka heidän käy? Minkä merkityksen te annatte sille nimelle?

Teos. – Tämä nimi on annettu niille, jotka ovat voittaneet oikeuden nirvānaan ja aikakautiseen lepoon – (*ei* devachaniin, sillä se on oman tietoisuutemme harhatila, onnellinen uni, ja nirvānaan kypsyneiden on täytynyt kokonaan jättää kaikkien maallisten harhojen halu, jopa halun mahdollisuuskin) –, mutta kuitenkin myötätunnosta ihmiskuntaa ja maan päälle jättämäänsä veljiä kohtaan kieltäytyvät tästä nirvānatilasta. Sellainen adepti eli pyhimys tai miksi häntä sanottaneenkin, pitää autuaallista lepoa itsekkäänä, silloin kun ihmiskunta huokailee tietämättömyyden aikaansaaman kurjuuden

taakan alla; hän luopuu nirvânasta ja päättää jäädä maan päälle näkymättömänä *hengessä*. Nirmânakâyalla ei ole aineellista ruumista, sillä sen hän on jättänyt, mutta muuten hän kaikkine prinssiipeineen pysyy meidän piirissämme, jopa *astralielämässäänkin*. Sellaiset voivat seurustella ja seurustelevatkin harvojen valittujen kanssa, vaan eivät *tavallisten* meedioiden kanssa.

Kys. – Olen kysynyt teiltä nirmânakâyoista sen tähden, että muutamista saksalaisista ja muistakin teoksista olen lukenut, että pohjoisen buddhalaisuuden opetukset kutsuvat sillä nimellä niitä maallisia muotoja eli ruumiita, jotka buddhat ottavat käyttöönsä.

Teos. – Se on oikein, mutta orientalistit ovat hämmentäneet tämän maallisen ruumiin käsittämällä sen objektiiviseksi ja fyysiseksi eikä puhtaasti astraaliseksi ja subjektiiviseksi.

Kys. – Ja mitä hyvää nämä nirmânakâyat voivat tehdä maan päällä?

Teos. – Ei paljon tiettyjä yksilöitä kohtaan, koska heillä ei ole oikeutta sekaantua karmaan, ja he voivat ainoastaan neuvoa ja innostaa kuolevaisia yhteistä hyvää etsimään. Kuitenkin tekevät he paljon enemmän siunausta tuottavia tekoja kuin aavistattekaan.

Kys. – Sitä ei tiede milloinkaan myönnä eikä edes uudenaikainen sielutiede. Tämän tieteen mukaan, ei vähäistäkään määrää älyä voi jäädä jäljelle fyysisten aivojen kuoltua. Mitä te tähän vastaatte?

*Teos. – Minä en edes vaivaannu vastaamaan, vaan sanon lyhyesti ”M. A. Oxonin” sanoilla: ”Äly jää eloon ruumiin kuoltua. Vaikkei tässä ole vain aivoista kysymys... on järjellistä, sen nojalla mitä tiedämme, väittää ihmishenkeä häviämättömäksi.” (*Spirit Identity*, s. 69.)*

Kys. – Mutta eikö ”M. A. Oxon” ole spiritualisti?

Teos. – Onpa niinkin, ja ainoa tosi spiritualisti, jonka tunnen, vaikka vielä voimme olla eri mieltä kuin hän monesta vähäpätöisemmästä kysymyksestä. Mutta siitä huolimatta ei kukaan spiritualisti ole lähempänä okkulttisia totuuksia kuin hän. Aivan kuin kuka hyvänsä meikäläisistä hän puhuu alin-omaa, että ”vaarat ahdistavat sitä, joka huonosti varustettuna ja kevytmielisesti sekaantuu okkulttisiin asioihin ja käy yli kynnyksen tuntematta vastuuta”.¹ Meidän ainoa erimielisyytemme koskee kysymystä ”henkien samaisuudesta”. Muuten minä puolestani olen melkein kokonaan samalla kannalla kuin hän ja

¹ ”Muutamia asioita, joita spiritismistä tiedän, ja muutamia joita en tiedä.”

hyväksyn ne kolme väitettä, jotka hän esitti esitelmässään heinäkuussa 1884. Tämä etevä spiritualisti pikemminkin eroaa meistä kuin me hänestä.

Kys. – Mitkä nämä väitteet olivat?

Teos. – Ne olivat:

1. On olemassa elämä, samanaikainen kuin ruumiin fyysinen elämä ja siitä riippumaton.

2. Välttämätön seuraus on, että tämä elämä jatkuu ruumiin elämän jälkeen. (Me sanomme, että se jatkuu devachanisen ajan.)

3. Tämän olemistilan asukkaat ovat yhteydessä niiden kanssa, jotka elävät meidän nykyisessä maailmassamme.

Kaikki riippuu, niin kuin näette, pääväitteiden vähäpätöisemmistä ja toisarvoisista puolista. Kaikki riippuu siitä, miltä kannalta katsomme henkeä ja sielua eli *yksilöllisyyttä ja persoonallisuutta*. Spiritualistit sekoittavat nämä kaksi ”yhdeksi”, me erotamme ne ja väitämme, että paitsi yllämainittuja poikkeuksia ei mikään *henki* palaa takaisin maan päälle, vaikka eläimellinen sielu voi palata. Mutta kääntykäämme takaisin oikeaan aiheeseemme, skandhoihin.

Kys. – Alan nyt parempiin ymmärtää tätä. Eloon jää niin sanoakseni kaikkien ylevimpien skandhojen henki, mikä yhdistyy ruumiillistuvaan minään ja lisää sen taivaallisten kokemusten varastoa. Ja aineellisiin skandhoihin, itsekäisiin ja persoonallisiin vaikuttimiin liittyneet ominaisuudet häviävät kahden ruumiillistuman välillä näyttämöltä ja astuvat taas elämään seuraavassa ruumiillistumassa karmallisina seurauksina, jotka on sovitettava. Sen tähden henki ei lähde devachanista. Eikö niin?

Teos. – Jotenkin niin. Jos tähän lisäätte, että hyvityksen eli karman laki, palkittuaan devachanissa korkeimpia ja henkisimpiä ominaisuuksia, palkitsee aina niitä vielä maankin päällä antamalla niiden kehittyä edelleen ja suomalla minälle siihen soveliaan ruumiin – silloin olette aivan oikeassa.

Muutamia sanoja skandhoista

Kys. – Mitä tulee sitten muista, persoonallisuuden alemmista skandhoista ruumiin kuoltua? Häviävätkö ne tyystin?

Teos. – Häviävät, eivätkä kuitenkaan häviä – uusi metafyyminen ja okkultinen salaisuus teille. Ne lakkaavat olemasta persoonallisuuden työaineiksina, mutta säilyvät *karmallisina vaikutuksina*, siemeninä, jotka pysyvät maallisen

tason ilmapiirissä valmiina heräämään eloon kostaviksi ilkiöiksi, jotka tarttuvat minän uuteen persoonallisuuteen sen ruumiillistuesssa.

Kys. – Tämä käy tosiaankin yli ymmärryksen ja onkin hyvin vaikeasti käsitettävää.

Teos. – Ei silloin enää, kun kaikki yksityiskohdat on oivallettu. Silloin näet huomaatte, että järjellisyteen ja johdonmukaisuuteen, syvään filosofiaan ja jumalalliseen laupeuteen ja oikeuteen katsoen tällä jälleensyntymisopilla ei ole vertaistaan maan päällä. Tämä usko merkitsee jokaisen ruumiillistuvan minän eli jumalallisen sielun lakkaamatonta kehittymistä ulkopuolisesta sisäiseen, aineellisesta henkiseen, jolloin jokaisen eri ajanjakson lopussa tullaan jumalallisen prinssiin ehdottomaan yhteyteen. Voimasta voimaan, yhden tason kauneudesta ja täydellisyydestä toisen tason suurempaan kauneuteen ja täydellisyyteen, ja aina uutta ihanuutta, uutta tietoa ja voimaa kunakin kiertokautena – se on jokaisen minän kohtalo, ja jokaisessa maailmassa ja ruumiillistumassa se täten tulee omaksi vapahtajakseen.

Kys. – Mutta kristinuskokin opettaa samaa. Sekin saarnaa kehitystä.

Teos. – Saarnaa, mutta se lisää siihen jotakin. Se kertoo meille, että on *mahdotonta* saavuttaa pelastus ilman erään salaperäisen vapahtajan apua, ja sen vuoksi se tuomitsee kadotukseen kaikki, jotka eivät usko tähän dogmiin. Tämä juuri on ero kristillisen jumaluusopin ja teosofian välillä. Edellinen pakottaa uskomaan henkisen minän astumiseen alas *alempaan minään*, jälkimmäinen korostaa, että jokaisen on välttämätöntä pyrkiä kohoutumaan kristos- eli buddhi-tilaan.

Kys. – Mutta kun opetatte, että tietoisuus häviää, jollei tämä onnistu, niin ettekö luule, että tämä kuulostaa Itsen häviämiseltä siltä, joka ei ole metafyyssikko?

Teos. – Tietenkin – niiden kannalta, jotka *kirjaimellisesti* uskovat ruumiin ylönousemuksen ja väittävät, että jokainen luu, suoni ja lihan osanen on ruumiillisesti nouseva ylös tuomiopäivänä. Jos vielä väitätte, että juuri katoava muoto ja rajalliset ominaisuudet muodostavat *kuolemattoman* ihmisen, silloin meidän on vaikea ymmärtää toisiamme. Ja jollotte käsität, että rajoittamalla jokaisen minän olemassaolon yhteen maalliseen elämään teette jumaluudesta Purânan kuolleen kirjaimen alati juopuneen Indran, julman Moolokin, jumalan, joka saa maan päällä aikaan kuvaamattoman sekasorron ja vielä vaatii siitä kiitosta, silloin on meidän paras mitä pikimmin lopettaa tämä keskustelu.

Kys. – Mutta palatkaamme nyt, kun kysymys skandhoista on ratkaistu, siihen tietoisuuteen, joka jää eloon kuoleman jälkeen. Tämä kohta eniten kiinnittää ihmisten huomiota. Onko meillä enemmän tietoa devachanissa kuin maallisessa elämässä?

Teos. – Eräässä merkityksessä voimme saada enemmän tietoa, so. me voimme edelleen kehittää jotakin kykyä, jota rakastimme ja tavoittelimme eläessämme edellyttäen, että se koski abstraktisia ja aatteellisia asioita, kuten musiikkia, maalaustaidetta, runoutta jne., koska devachan on pelkkää ihan-teellista ja omakohtaista maallisen elämän jatkumista.

Kys. – Mutta jos henki devachanissa on aineesta vapaa, miksei sillä voi olla kaikki tieto?

Teos. – Sen tähden, että niin kuin jo sanoin, minä on niin sanoakseni sidottu viimeisen ruumiillistumansa muistiin. Jos siis ajattelette mitä olen sanonut ja yhdistätte kaikki kohdat, ymmärrätte, että devachan-tila ei ole kaikkitietävyyttä, vaan vastikään päättyneen persoonallisen elämän ylimaallista jatkumista. Se on sielun lepäämistä elämän aherruksesta.

Kys. – Mutta tieteelliset materialistit väittävät, että ihmisestä hänen kuoltuaan ei jää mitään jäljelle; että ruumis yksinkertaisesti hajoaa ainesosiinsa, ja että se, mitä me sanomme sieluksi, on ainoastaan väliaikainen itsetietoisuus, elimellisen toiminnan luoma sivutuote, joka on haihtuva kuin höyry. Eikö tämä heidän käsityskantansa ole kummallinen?

Teos. – Ei ollenkaan kummallinen minun nähdäkseni. Jos he sanovat, että itsetietoisuus lakkaa samalla kuin ruumis, niin he vain tietämättään lausuvat itsestään ennustuksen, sillä jos he ovat varmasti vakuuttuneita siitä, mitä väittävät, ei tajuinen jälkielämä ole heille mahdollinen. Sillä jokaisesta säännöstä on poikkeuksia.

Tietoisuus kuoleman jälkeen ja ennen syntymistä²

Kys. – Mutta jos ihmisen itsetietoisuus säännönmukaisesti jatkuu kuoleman jälkeen, miksi siitä olisi poikkeuksia?

² Muutamia osia tästä ja edellisestä luvusta julkaistiin aikakauskirjassa *Lucifer*, tammi-kuun numerossa 1889, ”Kuolemanjälkeisen elämän mysteerejä” koskevan vuoropuhelun muodossa. Artikkelista puuttui allekirjoitus, kuten toimittajan kirjoituksesta yleensäkin, mutta se oli lähtenyt tämän kirjan tekijän kynästä.

Teos. – Henkimaailman pääperusteista ei voi olla poikkeuksia. Mutta on sääntöjä näkeville ja sääntöjä niille, jotka tahtovat pysyä sokeina.

Kys. – *Aivan niin, ymmärrän. On vain erehdys, kun sokea kieltää auringon olevan olemassa, koska hän ei sitä näe. Mutta kuoleman jälkeen hänen henkiset silmänsä varmaan pakottavat hänet näkemään. Niinkö tarkoittatte?*

Teos. – Häntä ei pakoteta, eikä hän näe mitään. Kun hän eläessään on itsepintaisesti kieltänyt kuoleman jälkeen jatkuvan elämän, hän ei osaa sitä nähdäkään, sillä kun hänen henkinen kykynsä on eläessä estynyt kasvamasta, se ei voi kuolemankaan jälkeen kehittyä, vaan hän pysyy sokeana. Kun väitätte, että hänen täytyy nähdä, niin nähtävästi tarkoittatte muuta kuin minä. Te puhutte hengen hengestä, liekin liekistä – lyhyesti ätmasta ja sekoittatte keskenään sen ja ihmissielun – manaksen. Ette ymmärrä minua – antakaapa minun selvittää! Kysymyksenne ydin on saada tietää, voiko piintynyt materialisti kuoleman jälkeen täydelleen kadottaa itsetietoisuutensa ja itsetajuntansa? Eikö niin? Minä vastaan: se voi olla mahdollista. Uskoen vahvasti salaiseen oppiimme – joka käsittää *kuoleman jälkeisen* ajan, eli kuoleman ja seuraavan syntymän välisen ajan ylimenotilana – väitän, että kestäköön se aika, joka on elämän harhanäytelmän kahden näytöksen välillä, yhden vuoden tai miljoona vuotta, niin se voi, peruslain vähääkään rikkoutumatta, osoittautua samanlaiseksi kuin täydellinen tainnoksissaolo on ihmiselle.

Kys. – *Mutta kuinka tämä soveltuu siihen, mitä äsken sanoitte, että kuolemanjälkeisen tilan peruslaeista ei ole poikkeuksia?*

Teos. – En nytkään sano, että on olemassa poikkeuksia. Mutta katkeamatoman jatkumisen henkinen laki koskee ainoastaan asioita, jotka ovat todella aitoja. Joka on lukenut ja ymmärtänyt Mundaka Upanishadin ja Vedânta Saran, hänelle tämä tulee aivan selväksi. Sanonpa vielä: ei tarvitse muuta kuin ymmärtää, mitä me tarkoitamme buddhilla ja manaksen kaksinaisuudella, jos tahtoo saada selvän käsityksen, miksi materialisti voi jäädä vaille tietoista elämää kuoleman jälkeen. Koska manaksen alempi puoli on maallisen mielen asunto, se voi antaa ainoastaan sen käsityksen maailmankaikkeudesta, mikä perustuu tuon ymmärryksen todisteeseen, se ei voi suoda henkistä näkemystä. Itämaisessä koulussa sanotaan, että buddhin ja manaksen (*minän*) tai Īshvaran ja prajñan³ välillä ei todellisuudessa ole enemmän eroa kuin *metsän ja sen puiden, järven ja sen vesien välillä*, kuten Mundaka opettaa. Yksi tai sata

³ Īshvara on ilmestyneen jumaluuden, Brahman yhteistietoisuus, so. dhyāni-chohanien joukon yhteistietoisuus (ks. SALAINEN OPPI) ja pradshnaa on niiden yksilöllinen viisaus.

puuta, jotka ovat kuolleet elinvoiman puutteessa tai ovat kiskotut juurineen maasta, eivät kuitenkaan voi estää metsää olemasta yhä metsä.

Kys. – Mutta minun käsittääkseni vastaa buddhi tässä vertauksessa metsää ja manas-taijasa puita. Ja jos buddhi on kuolematon, kuinka voi samanlainen so. manas-taijasa⁴ kokonaan kadottaa tietoisuutensa aina uuden ruumiillistuman päivään asti? Sitä en voi käsittää.

Teos. – Ette voikaan, koska sekoitatte keskenään abstraktin kuvauksen, joka edustaa kokonaisuutta, ja sen satunnaiset vaihtelevat muodot. Muistakaa, että jos buddhi-manasta voidaan sanoa ehdottomasti kuolemattomaksi, niin samaa ei voida sanoa alemmasta manaksesta ja vielä vähemmin taijasa, joka on vain ominaisuus. Ei kumpikaan näistä, ei manas eikä taijasa, voi olla olemassa erillään buddhista, jumalallisesta sielusta, koska *manas* alemmalta puoleltaan on ainoastaan maallisen persoonallisuuden ominaisuuksien laatumääritelmä ja *taijasa* taas on sama kuin edellinen, johon buddhin valo on heijastunut.

Buddhi vuorostaan pysyisi vain persoonattomana henkenä, jollei se lainaisi ihmissielulta sitä ainesta, joka tässä harhojen maailmassa asettaa sille ehtoja ja tekee siitä *ikään kuin jotakin erillistä*, koko ruumiillistuman kierto-kauden ajaksi kaikkeuden sielusta erotettua. Sanokaa pikemmin, että *buddhi-manas* ei voi kuolla ikuisuudessa eikä menettää kokoonpantua tietoisuuttaan eikä myöskään muistoa edellisistä ruumiillistumisistaan, joissa ne kaksi – so. henkinen ja inhimillinen sielu – ovat olleet liittyneet läheisesti toisiinsa. Mutta niin ei ole materialistin laita, jonka inhimillinen sielu ei ota mitään vastaan jumalalliselta sielulta, eipä edes tahdo tunnustaa sen olemassaoloa. Tuskin voitte sovittaa tätä väitettä ihmissielun ominaisuuksiin, sillä se olisi jotenkin sama kuin jos sanoisitte, että koska jumalallinen sielunne on kuolematon, sen tähden täytyy poskienne kukoistuksen olla kuolematon, vaikka tämä kukoistus kuten taijasa, on ainoastaan ohimenevä ilmiö.

Kys. – Käsitänkö tarkoituksenne oikein, ettemme saa mielessämme sekoittaa nomenclonia ja fenomenonia, syytä ja sen seurausta?

Teos. – Niin tarkoitan ja toistan, että jos taijasa rajoittuu manakseen ja ihmissieluun yksinään, on itse sen säteily ainoastaan ajan kysymys. Sekä kuolematomuus että kuolemanjälkeinen tietoisuus tulevat näet ihmisen

⁴ *Taijasa* merkitsee ”säteilevää”, koska se on yhdistynyt buddhiin, so. manasta, ihmissielua, jumalallisen sielun säteilyn valaisemana. Sen tähden *manas-taijasa* voidaan kuvata säteileväksi järjeksi, hengen valaisemaksi *ihmisjärjeksi*, ja buddhi-*manas*; on jumalallisen sekä inhimillisen älyn ja itsetietoisuuden ilmestys.

maalliselle persoonallisuudelle olemaan ainoastaan ehdonalaisia ominaisuuksia, koska ne kokonaan riippuvat niistä edellytyksistä ja uskomuksista, jotka ihmissielu on itselleen luonut ruumiillisen elämän aikana. Karma toimii taukoamatta: *myöhemmässä elämässämme* niitämme ainoastaan hedelmät siitä kylvöstä, jonka tässä elämässämme itse olemme kylväneet.

Kys. – Mutta jos minun minäni voi ruumiini hävittyä vaipua täydelliseen tainnostilaan, kuinka silloin rangaistus voi kohdata menneen elämäni syntejä?

Teos. – Meidän filosofiamme opettaa, että karman rangaistus kohtaa minää vasta seuraavassa ruumiillistumassa. Kuoleman jälkeen hän saa ainoastaan hyvityksen niistä ansaitsemattomista kärsimyksistä, jotka hän viimeisessä ruumiillistumisessaan on kokenut.⁵ Kuoleman jälkeen ei materialistillekaan siis tule muuta rangaistusta kuin että hän ei saa minkäänlaista hyvitystä ja että häneltä kokonaan puuttuu tietoisuus autuudestaan ja levostaan. Karma on maallisen minän lapsi, objektiivisen, kaikille näkyvän persoonallisuuden puun toiminnan hedelmä ja samalla henkisen ”minän” kaikkien ajatusten jopa vaikuttimienkin hedelmä. Mutta karma on myös hellä äiti, joka parantaa edellisessä elämässä tuottamansa haavat, ennen kuin se alkaa vaivata minää uusia haavoja iskemällä. Jos sanotaankin, ettei kuolevaisen elämässä ole sielullista tai ruumiillista kärsimystä, joka ei olisi suoranaista hedelmänä johtunut jostakin entisessä olemassaolossa tehdystä synnistä, niin toiselta puolen huomattakoon, ettei ihmisellä ole jäljellä pienintäkään muistoa siitä nykyisessä elämässään ja ettei hän tunne ansainneensa sellaista rangaistusta, vaan luulee kärsivänsä viattomasti: sen tähden hän on kyllin oikeutettu nauttimaan täydellistä virkistystä, lepoa ja autuutta kuolemanjälkeisessä tilassa. Meidän henkiselle itsellemme tulee kuolema aina vapauttajana ja ystävänä. Sellaiselle materialistille, joka materialismistaan huolimatta ei ole ollut huono ihminen, on kahden elämän välinen aika oleva samanlaista kuin lapsen häiriintymätön, levollinen uni, joko tyystin unennäköjä vailla tai täynnä näkyjä, joita hän ei selvästi tajua. Mutta tavalliselle kuolevaiselle se on oleva yhtä elävä uni kuin elämä ja täynnä todellista autuutta ja todellisia näkyjä.

⁵ Muutamat teosofit eivät ole hyväksyneet tätä lausetapaa, mutta ne ovat Mestarin sanoja, ja ylempänä on mainittu, mikä merkitys tässä on sanalla ”ansaitsematon”. Theosophical Publishing Societyn lentolehtisessä n:o 6 käytettiin – sittemmin LUCIFERISSA kritisoitua – lausetta, joka oli tarkoitettu esittämään samaa ajatusta. Sen muoto oli kuitenkin epäonnistunut ja altis sitä vastaan tähdätylle kritiikille; mutta pääajatus oli, että ihmiset usein kärsivät toisten tekojen seurauksista, jotka siis eivät varsinaisesti kuulu heidän omaan karmaansa – ja näistä kärsimyksistä he tietenkin ansaitsevat hyvityksen.

Kys. – Siis persoonallisen ihmisen täytyy aina vain sokeasti kärsiä minän hankkimat karmalliset rangaistukset?

Teos. – Ei aivan niin. Juhlallisena kuolinhetkenään, vaikka se sattuisi äkillisestäikin, jokainen ihminen näkee koko menneen elämänsä kulkevan ohitseen pienimpine yksityiskohtineen. Lyhyen hetken on *persoonallinen* minä tullut yhdeksi *yksilöllisen* ja kaikkietävän MINÄN kanssa. Mutta tämä hetki jo riittää osoittamaan hänelle koko sen syyketjun, joka on ollut toiminnassa elämän aikana. Hän näkee ja käsittää nyt itsensä sellaisena kuin hän on, imartelun ja itsensä pettämisen koristeita vailla. Hän lukee elämänsä kirjan ja pysähtyy katsojana silmäilemään kilpatannerta, jonka hän on jättämäisillään. Hän tietää ja tuntee oikeiksi kaikki häntä kohdanneet kärsimykset.

Kys. – Tapahtuuko tämä kaikille?

Teos. – Kaikille poikkeuksetta. Erittäin hyvät ja pyhät ihmiset näkevät, niin on meille opetettu, ei ainoastaan sen elämän, josta ovat lähtemäisillään, vaan monta edellistäkin elämää, joissa he ovat avanneet alulle ne syyt, jotka tekivät heidät sellaisiksi, kuin he olivat äsken päätyneessä elämässä. He tuntevat karman lain kaikessa majasteettiudessaan ja oikeudenmukaisuudessaan.

Kys. – Onko ennen uutta ruumiillistumaa jotakin tätä vastaavaa?

Teos. – On. Niin kuin ihminen kuolinhetkellään katsoo taakseen ja näkee koko menneen elämänsä, siten hetkellä, jolloin MINÄ taas syntyy maan päälle ja herää devachan-tilastaan, se katsoo eteenpäin, näkee sen elämän, joka sitä odottaa, ja ymmärtää syyt, jotka ovat johtaneet siihen. Hän ymmärtää ja näkee tulevaisuuden, sillä devachanin ja jälleensyntymisen rajakohdassa minä saa takaisin täyden *manastietoisuutensa* ja tulee lyhyeksi hetkeksi siksi jumalaksi, joka hän oli, ennen kuin hän karman lakia totellen ensi kerran astui alas aineeseen ja ruumiillistui ensimmäiseen lihalliseen ihmiseen. ”Kultainen lanka” näkee kaikki ”helmensä”, yhtäkään pois jättämättä.

Mitä tuhoutumisella todella tarkoitetaan

Kys. – Olen kuullut muutamien teosofien puhuvan kultaisesta langasta, johon heidän elämänsä ovat pujotetut. Mitä he tällä tarkoittavat?

Teos. – Hindulaisissa pyhissä kirjoissa sanotaan, että se mikä aikakausittain ruumiillistuu, on *suträtma*, joka sananmukaisesti merkitsee ”lanka-sielu”. Se on aivan sama kuin ruumiillistuva minä – manas yhtyneenä *buddhiin* –,

joka liittää itseensä manaksen muistot kaikista edellisistä elämistämme. Sitä nimitetään siten, koska tuo yksi lanka yhdistää ihmisen elämien pitkän sarjan, niin kuin helmet ovat lankaan pujotetut. Eräässä Upanishadissa verrataan näitä aina uudistuvia jälleensyntymisiä kuolevaisen elämään, jossa uni ja valvominen säännöllisesti vaihtelevat.

Kys. – Tunnustan, että tämä ei tunnu oikein selvältä, ja sanonpa miksi. Heräävälle ihmiselle alkaa uusi päivä, mutta hän on sielultaan ja ruumiiltaan sama kuin edellisenä päivänä. Sitä vastoin jokaisessa ruumiillistumassa muuttuvat täydellisesti ei ainoastaan ulkonainen kuori, sukupuoli ja persoonallisuus vaan henkiset ja psyykkiset kyvytkin. Vertaus ei siis minusta ole oikein paikallaan. Unesta heräävä ihminen muistaa aivan selvästi, mitä hän eilispäivänä teki, mitä sitä edellisenä päivänä ja vielä kuukausia ja vuosia sitten. Mutta kukaan meistä ei vähääkään muista entistä elämänsä tai edes yhtä tosiseikkaa tai tapausta siitä... Saatan aamulla unohtaa, mitä yöllä olen uneksunut, mutta tiedänpä kuitenkin nukkuneeni ja nukkuessa eläneeni. Mutta mitä muistoa minulla voi olla viimeisestä ruumiillistumastani kuoleman hetkeen asti? Kuinka saatte tämän sopimaan yhteen?

Teos. – Muutamat ihmiset todella eläessäänkin muistavat entiset ruumiillistumansa, mutta he ovat buddhoja ja vihittyjä. Joogit sanovat tätä samma-sambuddhaksi eli koko entisten ruumiillistumien sarjan tietämiseksi.

Kys. – Mutta kuinka me tavalliset kuolevaiset, jotka emme ole saavuttaneet samma-sambuddhaa, tämän vertauksen käsittäisimme?

Teos. – Tutkimalla sitä ja koettamalla tarkemmin ymmärtää unen kolmea lajia ja luonnetta. Uni on ihmiselle ja eläimelle yleinen muuttumaton laki, mutta on erilaatuista unta ja vielä moninlaisempia unennäkemisiä.

Kys. – Tämä vie meidät toiseen aiheeseen. Palatkaamme materialistiin, joka tosin ei kiellä unia – se kävisikin vaikeaksi –, mutta kieltää ylimalkaan kuole-mattomuuden ja varsinkin oman yksilöllisyytensä eloon jäämisen.

Teos. – Ja materialisti on tietämättään oikeassa. Joka ei sisässään tunne sielunsa kuolemattomuutta eikä usko siihen, hänen sielunsa ei koskaan tule buddhi-taijasaksi, vaan pysyy pelkästään manaksena, ja manakselle pelkästään ei kuolemattomuus ole mahdollinen. Voidakseen elää tietoista elämää tulevassa maailmassa, ihmisen täytyy ensinnäkin uskoa siihen elämään maallisen olemassaolonsa aikana. Näihin kahteen Salaisen Tieteen mietelmään perustuu kaikki filosofia, joka koskee kuolemanjälkeistä tietoisuutta ja

sielun kuolemattomuutta. Minälle annetaan aina sen ansion mukaan. Ruumiin hajottua alkaa minälle joko aivan hereillä olevan tietoisuuden aika tai sekasotkuisten unien tila tai nukkuminen, joka on täysin unia vailla eikä eroa tuhoutumisesta; nämä ovat kolme unitilaa. Jos fysiologimme unien ja näkyjen syyksi löytävät sen, että olemme tietämättämme valmistaneet ne hereillä ollessamme, niin miksei voida myöntää samaa kuolemanjälkeisistä unista? Toistan vielä: *kuolema on unta*. Kuoleman jälkeen alkaa sielun henkisten silmien edessä näytelmä sen ohjelman mukaan, jonka olemme oppineet ja usein itse tietämättämme sepittäneet: alkaa *oikeiden* uskomustemme tai itsemme luomien harhakuvien käytännössä toteuttaminen. Metodisti on pysyvä metodistina, muhamettilainen muhamettilaisena, ainakin jonkin aikaa – jokaisen itsensä luomassa ja tekemässä maailmassa, täydellisessä houkan paratiisissa. Tällaiset ovat elämän puun hedelmät kuoleman jälkeen. Se, että uskotaan tai ollaan uskomatta tietoiseen kuolemattomuuteen, ei luonnollisesti voi vaikuttaa itse asian ehdottomaan todenperäisyyteen, kun se kerran on olemassa; mutta jos itsenäiset eli erilliset olennot uskovat tai ovat uskomatta tuohon kuolemattomuuteen, ei se voi olla antamatta asialle eri väritystä sitä sovellettaessa kuhunkin näistä olennoista. Alatteko nyt ymmärtää?

Kys. – Luulenpa niin. Materialistit eivät usko mihinkään, mitä ei voida heille todistaa viiden aistimme havaitsemin tosiseikoin ja yksinomaan niihin perustuvien tieteellisten johtopäätöksiin, huolimatta aistiemme puutteellisuudesta, ja hyläten kaikki henkiset ilmiöt he pitävät elämää ainoana tietoisena olemassaolona. Näin ollen heille tulee tapahtumaan uskonsa mukaan. He kadottavat persoonallisen minänsä ja vaipuvat unettomaan uneen uuteen heräämiseensä asti. Onko niin?

Teos. – Jotakuinkin. Muistakaa itse asiassa aivan yleinen oppi kahdenlaisesta tietoisesta olotilasta – maallisesta ja henkisestä. Jälkimmäistä on pidettävä todellisena juuri siitä syystä, että siinä asustaa ikuinen, vaihtumaton ja kuolematon monadi. Ruumiillistuva minä sitä vastoin pukeutuu aina uusiin vaatteisiin, jotka ovat aivan erilaiset kuin edellisessä ruumiillistumassa ja joissa kaikki muu paitsi sen henkinen perikuva on pakotettu niin perin pohjin muuttumaan, ettei jää jälkeäkään.

Kys. – Kuinka niin? Voiko tietoinen, maallinen ”minäni” hävitä ei ainoastaan ajaksi, kuten materialistin tietoisuus, vaan niin täydellisesti, ettei siitä jää jälkeäkään?

Teos. – Meidän oppimme mukaan sen täytyy hävitä, jopa aivan tyystin paitsi sitä periaatetta, joka yhdyttyään monadiin samalla tulee puhtaasti henkiseksi ja häviämättömäksi aineksi, ikuisesti yhdeksi monadin kanssa. Mutta mitä tulee piintyneeseen materialistiin, jonka persoonalliseen ”minään” buddhi ei ole koskaan heijastunut, niin kuinka tämä buddhi voisi viedä mukanaan ikuisuuteen osastakaan maallisesta persoonallisuudesta? Teidän henkinen ”minä” on kuolematon, mutta nykyisestä itsestänne se voi ikuisuuteen kuljettaa ainoastaan sen, mikä on tullut kuolemattomuuden arvoiseksi, nimittäin ainoastaan tuoksun kuoleman niittämästä kukasta.

Kys. – Hyvä, entä kukka, maallinen ”minä”?

Teos. – Niin kuin kaikki menneet ja tulevat kukat, jotka ovat kukoistaneet ja tulevat kukoistamaan emäoksassa, *suatrâtmassa*, yhden juuren eli buddhin lapsia kaikki – tämäkin kukka on mullaksi muuttuva. Nykyinen minä, niin kuin itsekin tiedätte, ei ole edessäni istuva ruumis eikä vielä sekään, mitä sanoisin *manas-suatrâtmaksi*, vaan se on *suatrâtmabuddhi*.

Kys. – Mutta tämä ei tee minulle lainkaan selväksi, miksi sanotte kuoleman-jälkeistä elämää kuolemattomaksi, rajattomaksi ja todelliseksi ja maallista elämää ainoastaan harhakuvaksi, illuusioksi, sillä onhan haudan takaisella elämälläkin rajansa, olkootpa ne sitten kuinka paljon avarammat tahansa kuin maallisen elämämme rajat.

Teos. – Epäilemättä. Ihmisen henkinen minä liikkuu ikuisuudessa kuin heiluri syntymän ja kuoleman hetkien välillä. Mutta vaikka nämä hetket, jotka ovat maallisen elämänkauden ja henkisen rajalla, kestävätkin vain jonkin aikaa ja vaikka ikuisuudessa onkin vain rajoitettu luku tällaisia väliaikoja unen ja heräämisen, illuusion ja todellisuuden välillä, niin toiselta puolen henkinen toivioletkeilijä on ikuinen. Ja siis ainoa todellisuus sen pyhiinvaelluksen kestäessä, jota me nimitämme ”jälleensyntymien kiertokulki”, ovat meidän käsityksemme mukaan ne hetket ihmisen kuolemanjälkeisessä elämässä, jolloin hän ruumiista vapautuneena katsoo silmästä silmään totuutta eikä ohimenevien maallisten elämänsä kangastuksia. Nuo väliajat, huolimatta rajoituksestaan, eivät estä minää sen alituisessa täydellisyyteen pyrkimisessään kulkemasta poikkeamatta, vaikka asteittain ja hitaasti, tietään viimeistä kirkastustaan kohti, jolloin se päämääräänsä päästyään tulee jumalalliseksi olennoksi. Nämä väliasteet ja portaat auttavat sitä lopullista päämaalia kohden eivätkä ole esteenä; eikä ilman sellaisia rajoitettuja aikoja jumalallinen minä koskaan voisi päästä matkansa lopulliseen päähän. Olen jo kerran

tutunomaista kuvaa käyttäen verrannut *minää* eli *yksilöllisyyttä* näyttelijään ja sen monia eri ruumiillistumia ”rooleihin”, osiin. Sanoisitteko te näitä osia tai niiden pukuja itse näyttelijän yksilöllisyydeksi? Välttämättömyyden kiertokautena, joka kestää aina *parinirvânan* kynnykselle asti, minä on pakotettu, kuten näyttelijä, näyttämään monia osia, jotka voivat olla sille epämieluisiakin. Mutta niin kuin mehiläinen kokoaa hunajan joka kukasta, jättäen kaiken muun maan matojen saaliiksi, niin tekee henkinen yksilöllisyytemme, *suatrâma* eli minä. Kooten jokaisesta persoonallisuudesta, johon karma pakottaa sen ruumiillistumaan, ainoastaan henkisten kykyjensä ja itsetietoisuutensa jumaljuomaa, se yhdistää ne kaikki yhdeksi kokonaisuudeksi ja astuu kotelostaan kirkastettuna *dhyani-chohanina*. Mutta vahinko on niiden maallisten persoonallisuuksien, joista se ei voinut mitään koota. Ne persoonallisuudet eivät tosiaankaan voi tietoisesti elää kauemmin kuin maallisen elinaikansa.

Kys. – Näyttää siis siltä, että maalliselle persoonallisuudelle kuolematomuus kuitenkin on ehdonalainen. Kuolematomuus ei siis ole itsessään ehdoton?

Teos. – Ei lainkaan. Mutta kuolematomuus ei koske *olematonta*: mikä on SAT eli lähtee SATista, sillä on ehdoton kuolematomuus ja ikuisuus. Aine on hengen vastapuoli, ja kuitenkin ne kaksi ovat yhtä. Tämän kaiken sisin olemus, so. henki, voima ja aine, eli kolme yhdessä, on yhtä aluton kuin loputon. Mutta tämän kolminaisen yhteyden ruumiillistumisissaan hankkima muoto, sen ulkopuolisuus on varmasti ainoastaan persoonallisten käsitystemme harhakuva. Sen tähden me sanomme *nirvânaa* ja *universaalia* elämää todellisuudeksi ja luemme maallisen elämän ynnä maallisen persoonallisuuden, vieläpä sen *devachanisen* olotilankin, harhojen valtakuntaan.

Kys. – Mutta miksi siinä tapauksessa sanotte unta todellisuudeksi ja hereillä oloa harhaksi?

Teos. – Se on vain vertaus asian käsittämisen helpottamiseksi, ja maalliselta käsityskannaltamme katsoen se on aivan paikallaan.

Kys. – En sittenkään ymmärrä, jos tuleva elämä perustuu oikeuteen ja maallisten kärsimystemme hyvin ansaittuun hyvitykseen, miksi materialistien persoonallisuudesta ei jäisi muuta jäljelle kuin kuihtunut kukka, vaikka monetkin heistä ovat todella hyväsydämiisiä, kunnan miehiä.

Teos. – Sellaista ei ole väitettykään. Ei kukaan materialisti, kuinka uskoa vailla hän lieneekin, voi ainiaaksi kuolla koko henkiseen yksilöllisyyteensä

nähdessä. Sanottiin ainoastaan, että materialistin tietoisuus voi kadota joko kokonaan tai osaksi, niin ettei hänen persoonallisuudestaan jää tietoista jäännöstä.

Kys. – Mutta totta kai tämä on tyhjäksi tulemista?

Teos. – Ei suinkaan. Joku voi pitkällä rautatiematkalla sikeästi nukkua monen asemanvälin ohi ilman pienintäkään muistoa tai tietoisuutta, herätä taas jollakin asemalla ja jatkaa matkaansa monen muun pysäkin ohi, kunnes hän on päässyt matkansa päähän. Mainitsin kolme unitilaa: mikä on unennäköjä vailla, mikä sekasotkuinen ja mikä niin todellista, että unet nukkujusta tuntuivat täydeltä todelta. Jos uskotte jälkimmäiseen, miksette voi uskoa edelliseen? Millaiseen jälkielämään ihminen on uskonut ja millaista toivonut, sellaisen hän saakin. Joka ei ole odottanut mitään elämää tulevaksi, hänellä on väliaika ennen uutta syntymää oleva aivan tyhjä ja olemattomuuden kaltaista. Tämä on niin kuin jo sanoin, sen ohjelman toteuttamista, jonka materialistit itse ovat luoneet. Mutta on kyllä, niin kuin sanoitte, monenlaisia materialisteja. Itsekäs ja pahanluontoinen egoisti, joka ei koskaan ole vuodattanut kyynelitä muun kuin itsensä tähden, joka epäuskonsa lisäksi on täydellisen välinpitämätön koko maailmaa kohtaan, on kuoleman kynnyksellä pakotettu ainiaaksi luopumaan persoonallisuudestaan. Tätä persoonallisuutta ei myötätunnon siteet kiinnitä ympäröivään maailmaan eikä hän siksi voi mitenkään pitäytyä kiinni sutrâtmassa, ja siitä seuraa, että viimeisellä hengenvedolla jokainen side näiden kahden välillä on katkaistu. Kun ei sellaisella materialistilla ole devachania, tulee sutrâtmä ruumiillistumaan melkein välittömästi. Mutta ne materialistit, jotka eivät ole rikkoneet muussa kuin epäuskossaan, nukkuvat vain yhden asemanvälin. Ja on tuleva aika, jolloin nämä entiset materialistit huomaavat olevansa ikuisuudessa ja ehkä katuvat, että ovat kadottaneet yhdenkin päivän, yhdenkin asemapaikan ikuisesta elämästään.

Kys. – Mutta eikö olisi oikeampaa sanoa, että kuolema on syntymistä uuteen elämään tai uudestaan palaamista ikuisuuteen?

Teos. – Jos niin haluatte. Mutta muistakaa, että on erilaisia syntymisiä ja että on ”kuolleena syntyneitä”, jotka ovat luonnon *epäonnistumia*. Sitä paitsi ottaen huomioon tietyt länsimaiset käsitykset aineellisesta elämästä, ovat sanat ”elävä” ja ”olento” aivan sopimattomat kuolemanjälkeisestä, aivan subjektiivisesta tilasta puhuttaessa. Muutamia filosofejä lukuun ottamatta, joita ei paljon lueta ja jotka itsekkin ovat niin sekavia, etteivät osaa antaa selvää kuvaa siitä, ovat länsimaalaisten käsitykset elämästä ja kuolemasta tulleet niin

ahtaiksi, että ne toiselta puolen ovat johtaneet karkeaan materialismiin ja toiselta puolen vielä aineellisempiin käsityksiin toisesta elämästä, jota spirituaalistit ovat kesämaallaan kuvanneet. Siellä ihmisten sielut syövät, juovat, menevät naimisiin ja elävät aivan yhtä aistillisessa paratiisissa kuin Muhammedin sielu ja vielä vähemmän filosofisessa. Eivätkä sivistymättömien kristittyjen käsitykset tavallisesti ole sen parempia; ne ovat melkein vielä aineellisempia. Typistettyine enkeleineen, pasuunoineen, kultaharppuineen ja aineellisine helvetintulineen näyttää kristittyjen taivas joltakin joulunäytelmän satukuvaelmalta.

Näiden ahtaiden käsitysten vuoksi on teidän niin vaikea ymmärtää tätä. Koska ruumiista lähteneen sielun elämä sisältäessään todellisuuden koko elävyyden, kuten muutamat unet, kuitenkin on vailla maallisen elämän kaikkia objektiivisia muotoja, juuri sen tähden ovat itämaiset filosofit verranneet sitä uninäkyihin.

Selvät nimitykset selville asioille

Kys. – Ettekö usko, että käsityksemme näiden ”prinsiippien” tehtävistä ja toiminnoista ovat niin sekavat sen tähden, ettei ole mitään lopullista ja vahvistettua nimitystä kullekin ihmisen ”prinsiipille”?

Teos. – Sitä olen itsekin ajatellut. Koko hämmennys on syntynyt seuraavasti: me aloitimme esityksemme ja keskustelumme ”prinsiipeistä” käyttämällä niiden sanskritinkielisiä nimiä sen sijaan, että meidän heti olisi pitänyt keksiä vastaavat englanninkieliset sanat teosofeja varten. Meidän täytyy nyt yrittää korjata tämä epäkohta.

Kys. – Teette oikein, koska siten voitaneen välttää yhä lisääntyvä sekaannus; minusta näet näyttää, ettei ole kahtakaan teosofista kirjailijaa, jotka tähän mennessä olisivat käyttäneet samaa nimeä samasta ”prinsiipistä”.

Teos. – Sekaannus on kuitenkin enemmän näennäinen kuin todellinen. Olen kuullut joidenkin teosofien lausuvan julki hämmästyksensä ja arvostelunsa muutamien kirjoitelmien johdosta, jotka käsittelevät näitä ”prinsiippejä”; mutta kun kirjoitelmia tutkittiin, oli pahin erehdys niissä se, että oli käytetty sanaa ”sielu” kaikista kolmesta prinsiipistä tekemättä mitään eroa niiden välillä. Ensimmäinen ja samalla varmasti selkein teosofisista kirjailijoistamme, A. P. Sinnett, on laatinut muutamia tyhjentyviä ja erinomaisesti kirjoitettuja lauseita ”Korkeammasta Itsestä”.⁶ Jotkut ovat käsittäneet väärin

⁶ Ks. Transactions of the ”LONDON LODGE of the Theos. Soc.”, N:o 7, lokakuu 1885.

myös hänen todellisen tarkoituksensa, koska hän on käyttänyt sanaa ”sielu” yleisessä merkityksessä. Tässä mainitsen vielä muutamia lauseita, joista näet, kuinka selvää ja tyhjentävää on kaikki, mitä hän asiasta kirjoittaa:

”...Kun ihmissielu kerran on heitetty kehityksen virtaan inhimillisenä yksilönä,⁷ se kulkee vuorotellen fyysisten ja verraten henkisten olemisen kausien lävitse. Karmallisten taipumustensa ohjaamana se kulkee luonnossa tasolta tasolle, tilasta tilaan, eläen ruumiillistuneena karman edeltä määräämän elämän ja sovitellen edistystään olosuhteiden rajoitusten mukaan. Luoden uutta karmaa käyttämällä tilaisuuksia oikein tai väärin se palaa kunkin fyysisen elämän jälkeen henkiseen olomuotoon (devachaniin) kâmalokan väli-tilan kautta – nauttiakseen lepoa ja virkistystä ja sulattaakseen olemukseensa ’maan päällä’ eli fyysisen olomuodon kestäessä saavuttamansa elämäkokemuksen, mikä silloin merkitsee yhtä paljon kosmista edistystä. Tämä näkökanta herättää lisäksi monia rinnakkaispäätelmiä kenessä tahansa, joka asiaa ajattelee; esimerkiksi että tajunnan siirtyminen kâmalokasta devachaniseen tilaan välttämättä tapahtuu asteittain,⁸ että itse asiassa mikään jyrkkä raja ei erota eri henkiloja toisistaan; että henkiset ja fyysiset tasotkaan, kuten elävien ihmisten psyykkiset kyvyt osoittavat, eivät ole niin toivottomasti toisiltaan suljetut, kuin materialistiset teorit olettavat; että luonnon kaikki olomuodot ovat yhtäkaa ympärillämme ja avoinna erilaisille havaintokyvyille; jne...

”On selvää, että fyysisen elämän aikana henkilöt, joilla on psyykkisiä kykyjä, pysyvät kosketuksessa ylifyysisen tajunnantasojen kanssa; ja vaikka useimmilla ihmisillä ei niitä kykyjä olekaan; niin me kaikki kykenemme – kuten uni-ilmiöt ja etenkin... somnambulismien ja mesmerismien ilmiöt osoittavat – astumaan sellaisiin tajunnantiloihin, joissa viidellä fyysisellä aistilla ei ole mitään tekemistä. Emme – nimittäin sielut meissä – ole täysin tuulijolla aineen valtamerellä. Meillä on selvästi jäljellä jatkuva harrastus tai oikeudet siihen rantaan, josta olemme hetkeksi ajautuneet pois. Emme näin ollen tyhjentyvästi kuvaa ruumiillistumisprosessia, kun puhuessamme *vuorottaisesta* elämästä fyysisillä ja henkisillä tasoilla esitämme sielun ehjänä ja kokonaisena olentona pujahtamassa kokonaan toisesta olemisen tilasta toiseen. Oikeampi tapahtumasarjan määrittely osoittaisi varmaan, että ruumiillistuminen tälle luonnon fyysiselle tasolle on tuloksena sielusta tapahtuvasta emanaatiosta. Hengen valtakunta pysyy koko ajan sielun varsinaisena kotina, jota sielu ei

⁷ ”Jälleensyntyvä minä” eli ”inhimillinen sielu”, kuten hän sitä nimitti, hindulaisten *syyruumis*.

⁸ Tämän ”siirron” pituus riippuu kuitenkin ruumiista vapautuneen minän entisen persoonallisuuden henkevyysasteesta. Niille, joiden elämä oli erityisen henkevä, tämä asteittainen siirto on sangen nopea. Aika pitenee niille, joilla on materialistisia taipumuksia.

koskaan jätä kokonaan; ja sitä sielun ruumiillistumatonta osaa, joka asustaa pysyvästi henkisellä tasolla, voidaan ehkä sopivasti nimittää KORKEAMMAKSI ITSEKSI”.

Tämä ”Korkeampi Itse” on ÂTMA, ja tietenkin se on ”aineellistumaton”, niin kuin Sinnett sanoo. Eikä se koskaan minkäänlaisissa olosuhteissa voi tulla ”objektiiviseksi”, ei edes korkeimmallekaan henkiselle havainnolle. Sillä *âtma* eli ”Korkeampi Itse” on todellisuudessa Brahma, ABSOLUUTTI ja siitä erottamaton. *Samadhin* hetkinä vihityn korkeampi henkinen tajunta on kokonaan sulautunut AINOAAAN olemukseen, joka on *âtma*, eikä sen tähden mikään voi olla sille objektiivista, kun se kerran on yhtä kokonaisuuden kanssa. Nyt muutamat teosofit ovat tottuneet käyttämään sanoja ”Itse” ja ”minä” samanmerkityksisinä, kuvaten sanalla ”Itse” ainoastaan ihmisten korkeampaa yksilöllistä jopa persoonallistakin ”itseä” eli *minää*, kun itse asiassa tätä sanaa ei koskaan pitäisi käyttää muusta kuin *ainoasta universaalisesta Itsestä*. Siitä sekaannus. Puhuessamme manaksesta, ”syyruumiista”, voimme nimittää sitä – kun sisällytämme siihen buddhisen säteilyn – ”KORKEAMMAKSI MINÄKSI”, mutta emme koskaan ”Korkeammaksi Itseksi”. Sillä ei buddhikaan, ”henkinen sielu”, ole ITSE, vaan ainoastaan ITSEN käyttöväline. Kaikki muut ”itset” – kuten ”yksilöllinen” itse ja ”persoonallinen” itse – mainittakoot puheessa ja kirjoituksessa aina asiaan kuuluvine ja niille ominaisine laatusanoineen.

Niinpä tässä erinomaisessa tutkielmassa ”korkeammasta Itsestä” tämä termi on omistettu *kuudennelle periaatille* eli *buddhille* (tietenkin yhdessä manaksen kanssa, koska ilman sitä yhteyttä ei henkisessä sielussa olisi mitään *ajattelevaa* periaatista eli osaa); ja seurauksena siitä on ollut juuri tuollaisia väärinkäsityksiä. Mitä siinä tarkoitetaan KORKEAMMALLA ITSELLÄ, selviää väitteestä: ”Vasta seitsemän vuoden vanhana lapsi saavuttaa *kuudennen* periaatinsa eli tulee moraalisesti vastuunalaiseksi olennoksi, joka kykenee luomaan karmaa.” Sen tähden pätevä kirjoittaja on oikeutettu selittämään, että kun ”Korkeampi Itse” on astunut inhimilliseen olentoon ja kyllästyttänyt persoonallisuuden – muutamissa hienoimmista puolissa vain – omalla tietoisuudellaan, ”saattavat psyykkisiä kykyjä omaavat henkilöt silloin tällöin hienompien aistiensa avulla havaita tämän Korkeamman Itsen”. Mutta siten ovat ne, jotka omistavat termin ”Korkeampi Itse” ainoastaan universaalille jumalalliselle periaatille, ”oikeutetut” käsittämään hänet väärin. Sillä kun luemme, tuntematta edeltäkäsinkin tätä metafyyssisten termien kirjavuutta⁹, että

⁹ ”*Metafyyssisten termien kirjavuus*” koskee tässä ainoastaan niitä vaihtelevia sanoja, joilla itämaalaisia nimityksiä on käännetty. Sillä tähän päivään mennessä ei ole koskaan ollut sellaisia termejä englanninkielessä, ja sen tähden jokaisen teosofin täytyy nyt itse keksiä omat terminsä ilmaistakseen ajatuksiaan. On näin ollen tullut aika, että vahvistetaan täsmällinen nimitysten käyttö.

”Korkeampi Itse samalla kun se täydellisesti ilmenee fyysisellä tasolla... kuitenkin pysyy tajuisena henkisenä minänä sitä vastaavalla luonnon tasolla”, olemme alttiita näkemään ”ätman” tämän lauseen ”Korkeammassa Itsessä” ja ”manaksen” tai pikemmin *buddhi-manaksen* lauseen ”henkisessä minässä”, ja siten empimättä arvostelemaan koko asian vääräksi.

Jotta vastedes voitaisiin välttää harhaanjohtavia tulkintoja, tahdon tässä kääntää sanatarkasti englanninkielelle okkulttiset itämaalaiset nimitykset ja tarjoan käännökseni vastaiseen käyttöön.

KORKEAMPI ITSE on ätma, universaali ja AINOAN ITSEN erottamaton säde. Se on jumala meidän *yllämme* pikemmin kuin jumala meissä. Onnellinen se ihminen, joka onnistuu sillä kyllästäämään *sisäisen minänsä!*

HENKINEN, *jumalallinen* MINÄ on henkinen sielu eli *buddhi* läheisessä yhteydessä *manakseen*, järkiprinsiippiin, jota ilman se ei olekaan mikään MINÄ, vaan ainoastaan ätman *käyttöväline*.

SISÄINEN eli KORKEAMPI ”MINÄ” on *manas*, ns. ”viides” prinssiippi riippumatta buddhista. Järkiprinsiippi on henkinen minä ainoastaan sulautuneena *yhdeksi* buddhin kanssa; kellään materialistilla ei otaksuta olevan *sellaista* minää, olkoot hänen älylliset kykynsä kuinka suuret tahansa. Se on alati pysyvä *yksilöllisyys* eli ”jälleensyntyvä minä”.

ALEMPI eli PERSOONALLINEN ”MINÄ” on fyysinen ihminen yhdessä *aleman* itsen kanssa, eläimellisine vaistoineen, intohimoineen, haluineen jne. Sitä sanotaan ”vääräksi persoonallisuudeksi”, jonka muodostaa *alempi manas* yhtyneenä *kāma* rüpaan ja joka toimii fyysisen ruumiin ja sen haamun eli ”kaksoisruumiin” välityksellä.

Jäljellä oleva ”prinssiippi”, *praana*” eli ”elämä”, on tarkasti puhuen oikeastaan ätman – so. universaalien elämän ja AINOAN ITSEN – säteilevää voimaa eli energiaa, *Sen* alempi eli paremmin sanoen (vaikutuksiltaan) fyysisempi, ilmenevä olemuspuoli. *Prāna* eli elämä läpitukee objektiivisen maailman-kaikkeuden koko olemisen, ja sitä nimitetään ”prinssiipiksi” ainoastaan sen takia, että se on elävän ihmisen välttämätön tekijä ja pelastuksen tuoja.

Kys. – Tämä jako, huomattavasti yksinkertaisempi eri yhdistelmissään, vastaa mielestäni paremmin tarkoitustaan. Toinen on liian metafyyminen.

Teos. – Jos ulkopuoliset samoin kuin teosofit voisivat siihen tyytyä, tekisi se epäilemättä asiat helpommin käsitettäviksi.

X

Ajattelevan prinssiippimme luonto

Minän mysteeri

Kys. – Siinä kohdassa, jonka vastikään lainasitte ”Buddhalaisesta Katekismuksesta”, huomasin ristiriitaisuuden, jonka tahtoisin selitettäväksi. Siinä sanottiin, että skandhat – muisti niihin luettuna – muuttuvat jokaisessa uudessa ruumiillistumassa. Ja kuitenkin väitetään, että edellisten elämien heijastuksen, jonka sanotaan kokonaan muodostuvan skandhoista, ”täytyy jäädä olemaan”. Tällä hetkellä en ole mielessäni aivan selvillä siitä, mikä oikeastaan jää eloon, ja tahtoisin kuulla siitä selvityksen. Mikä se on? Onko se ainoastaan tuo ”heijastus” vai skandhat vai aina sama MINÄ, manas?

Teos. – Olen juuri selittänyt, että ruumiillistuva prinssiippi eli se, mitä me sanomme *jumalalliseksi* ihmiseksi, on häviämätön elämän kiertokautena: häviämätön ajattelevana *olentona* ja myös eetterisenä muotona. ”Heijastus” on ainoastaan devachanisen ajan henkiseksi tullut *muisto entisestä persoonallisuudesta* – herra A:sta tai rouva B:stä –, jonka kanssa minä samaistuu tuona aikana. Koska devachan-aika on vain maaelämän jatkoa, niin sanoakseni – vasta päättyneen elämän harvojen onnellisten hetkien paras ydin yhteen jaksoon koottuna –, niin täytyy minän samaistaa itsensä tuon maaelämän persoonallisen tietoisuuden kanssa, jotta siitä jäisi jotakin jäljelle.

Kys. – Tämä merkitsee että minä, huolimatta jumalallisesti luonnostaan, viettää tuon kahden ruumiillistuman välisen ajan jonkinlaisessa henkisessä hämäryydessä eli hetkellisessä mielipuolisuuden tilassa?

Teos. – Pitäkää sitä millaisena mielitte. Uskoessamme, että paitsi AINOAA Todellisuutta ei ole olemassa muuta kuin haihtuvia harhoja – koko maailman-kaikkeus siihen luettuna, – emme katso sitä mielipuolisuudeksi vaan maallisen elämän aivan luonnolliseksi seuraukseksi eli kehitykseksi. Mitä on elämä? Se on kimppu mitä erilaisimpia kokemuksia, päivittäin vaihtelevia ajatuksia, tunteita ja käsityksiä. Nuoruudessaamme olemme usein suuresti hurmaantuneina

kiintyneet ihanteeseen, johonkin sankariin tai sankarittareen, jota koetamme seurata ja jonka koetamme herättää itsestämme eloon; muutamia vuosia myöhemmin, kun nuoruuden tunteittemme raikkaus on häipynyt ja me olemme talttuneet, olemme jo valmiit nauramaan haaveillemme. Ja kuitenkin oli keran aika, jolloin niin yhdistimme oman persoonallisuutemme mielessämme ihannoimaamme persoonallisuuteen – varsinkin jos se oli elävä olento –, että aivan sulauduimme ja hukuimme ihanteeseemme. Voidaanko viisikymmenvuotiasta sanoa samaksi olennoiksi kuin hän oli kahdenkymmenen iässä? *Sisäinen* ihminen on sama; ulkonaisesti elävä persoonallisuus on täydellisesti muuttunut ja vaihtunut. Sanoisitteko näitäkin ihmisen henkisen tilan vaiheita mielipuoლისuudeksi?

Kys. – Miksi te sitten niitä nimittäisitte, ja ennen kaikkea, kuinka selittäisitte toisen pysymisen ja toisen häviämisen?

Teos. – Meillä on oppimme valmiina, ja meille ei siitä ole vaikeuksia. Asian ymmärtämisen avain on mielemme kaksinainen tietoisuus ja myös älyprinsiipin kaksiluontoisuus. On olemassa henkinen tietoisuus – manas-järki buddhin valaisemana, joka subjektiivisesti, omakohtaisesti käsittää abstraktioita, ajatusperäisiä asioita; ja on aistitietoisuus (alempi *manas*-valo), joka on fyysisistä aivoistamme ja aisteistamme erottamaton. Koska jälkimmäinen tietoisuus on aivojen ja fyysisten aistiemme alainen ja samalla niistä aivan riippuva, täytyy sen tietoenkin kuihtua ja lopulta kuolla aivojen ja ruumiillisten aistien hävittyä. Ainoastaan henkinen tietoisuus, jonka juuret ovat ikuisuudessa, jää eloon ja elää ainiaan, ja sitä voidaan sen vuoksi pitää kuolemattomana. Kaikki muu kuuluu ohimenevien illuusoiden, harhakuvien joukkoon.

Kys. – Mitä oikeastaan tarkoitatte illuusiolla eli harhakuvalla tässä tapauksessa?

Teos. – Sitä kuvaillaan ihmeellisen hyvin äsken mainituissa A. P. Sinnettin tutkielmassa ”Korkeammasta Itsestämme”, jossa sanotaan:

”Käsiteltävänä oleva teoria (ajatuksenvaihto *korkeamman minän* ja alemman itsen välillä) sopii aivan hyvin siihen käsitykseen, että se maailma, missä elämme, on harhaan vievä aistimaailma, ja että toisaalta luonnon henkinen taso on järkimaailma eli todellisuuden taso. Se luonnon alue, mihin niin sanoakseni pysyvä sielu on juurtunut, on todellisempi kuin se alue, missä sen katoavaiset kukat tulevat esiin lyhyeksi hetkeksi, lakastuakseen ja hajotakseen taas, samalla kuin kasvi hankkii voimaa kasvattaakseen esiin uuden kukan. Otaksukaamme, että ainoastaan kukat olisivat tavallisin aistein tajuttavia ja

että niiden juuret olisivat meille tavoittamattomassa ja näkymättömässä osassa luontoa, niin sellaisen maailman filosofit, jotka aavistaisivat, että on olemassa sellaista kuin juuret toisella olemassaolon tasolla, varmaan sanoisivat kukista: 'Nämä eivät ole todellisia kasveja; ne ovat verraten vähäarvoisia, ai-noastaan hetkellisiä, harhauttavia ilmiöitä.'

Tätä juuri tarkoitan. Todellisesti pysyvä maailma ei ole se, missä persoonallisten elämien hetkelliset, katoavaiset kukat kukkivat, vaan se, missä tietoisuuden juuri on harhojen takana ja ikuisuudessa kasvavana.

Kys. – Mitä tarkoittatte ikuisuudessa kasvavalla juurella?

Teos. – Tällä juurella tarkoitan ajattelevaa olentoa, ruumiillistuvaa minää, pidettäköön sitä ”enkelinä”, ”henkenä” tai voimana. Aistein tajuttavasta muulla ei ole osaa kuolemattomasta elämästä kuin sillä, mikä suoraan kasvaa tästä ylhäisestä näkymättömästä juuresta tai on siihen kiinnittynyt. Tästä seuraa, että kaikki tämän juuren synnyttämät ja kasvattaneet ylevät ajatukset, ihanteet ja tunteet, jotka elähdyttävät persoonallisuutta, tulevat välttämättä pysymään ikuisesti. Mutta mitä tulee fyysiseen tietoisuuteen, joka on tuntevan ”aleman” periaateen (kāma rūpan eli eläimellisen vaiston, jota manaksen alempi heijastus valaisee) eli inhimillisen sielun ominaisuus, – niin sen täytyy hävitä. Korkeampi tietoisuus on silloin toiminnassa, kun ruumis nukkuu tai on horroksessa; mutta muistimme huomioi vain heikosti ja epätarkasti – nimittäin automaattisesti – sellaiset kokemukset, ja usein se ei saa niistä pienintäkään vaikutelmaa.

Kys. – Mutta kuinka MANAS, vaikka sanotte sitä nousiksi, ”jumalaksi”, on niin heikko ruumiillistuuksaan, että todellisuudessa ruumis voittaa ja kahlehtii sen?

Teos. – Voin vastata samanlaisella kysymyksellä: ”miksi hän, jota pidätte ’jumalien Jumalana’ ja ’ainoana elävänä Jumalana’ on niin heikko, että hän sallii pahan (eli perkeleen) päästä hänestä ja kaikista hänen luoduistaan voitolle, sekä silloin, kun hän oli taivaassa, että silloin, kun hän oli tämän maan päällä ruumiillistuneena?” Te varmaankin taas vastaatte: ”Tämä on salaisuus, ja meitä on kielletty tutkistelemasta Jumalan salaisuuksia.” Mutta koska me emme ole siinä asemassa oman uskonnollisen filosofiamme mukaan, niin vastaan, että jollei Jumala astu maan päälle *avatârana*, ei mikään jumalallinen periaate voi olla vioittumatta ja herpautumatta myllertävän eläimellisen aineen vaikutuksesta. Tällä harhojen tasolla heterogeenisuus vie aina voiton homogeenisuudesta, ja mitä lähempänä jokin olemus on alkuperiaateensa,

alkuperäistä homogeenisuutta, sitä vaikeampi on tämän jälkimmäisen päästä voimaan maan päällä. Henkisiä ja jumalallisia voimia on uinuvina jokaisessa ihmisolennossa, ja mitä laajemmalle hänen henkinen näkönsä ulottuu, sitä voimakkaampi on hänessä asuva Jumala. Mutta koska harvat ihmiset voivat tuntea sitä Jumalaa, yleensä sääntönä on, että Jumala ajatuksissamme aina on maallisten ja lapsuudesta asti meille tyrkytettyjen käsitysten sitoma ja rajoittama, ja sen tähden on teidänkin niin vaikeata käsittää meidän filosofiaamme.

Kys. – Ja tämä oma minämmekö on meidän Jumalamme?

Teos. – Ei suinkaan. ”Yksi Jumala” ei ole universaali jumaluus, vaan ainoastaan kipinä ainoasta äärettömästä jumaluuden tulimerestä. Meidän *sisäsämme* oleva Jumala eli ”salassa oleva Isä” on se, mitä me sanomme ”KORKEAMMAKSI ITSEKSEMME”, *âtmaksi*. Ruumiillistuva minämme oli alussa Jumala, niin kuin kaikki ainoan tuntemattoman periaatteen alkuperäiset emanaatiot. Mutta sen ”langettua aineeseen”, kun sen täytyy ruumiillistua koko kiertokauden aikana sen alusta loppuun asti, se ei enää ole vapaa ja onnellinen jumala, vaan pyhiinvaltajarautta, joka kulkee voittaakseen takaisin kadottamansa. Voin täydellisemmin vastata teille, jos toistan, mitä SISÄISESTÄ IHMISESTÄ on sanottu HUNNUTON ISIS -kirjassa (Teologia osa 2, 204–205):

”Kaukaisimmasta muinaisuudesta asti *on ihmiskunta* kokonaisuutena aina ollut varma siitä, että *persoonallisen fyysisen ihmisen sisällä on persoonallinen henkinen olento*. Tämä sisäinen olento oli enemmän tai vähemmän jumalallinen, riippuen siitä, kuinka lähellä se oli *kruunua*. Mitä lähempi yhteys, sitä valoisampi ihmisen kohtalo ja sitä vähemmän vaaroja ulkonaisista olosuhteista. Tämä usko ei ole kiihkoilua eikä taikauskoa, vaan ainainen vaimomainen tunne toisen henkisen, näkymättömän, maailman läheisyydestä, joka maailma ulkonaisen ihmisen aistien kannalta on subjektiivinen, mutta aivan objektiivinen sisäiselle minälle. Sen lisäksi he uskoivat, että *on olemassa ulkonaisia ja sisäisiä ehtoja, jotka vaikuttavat siihen, miten tahtomme määrää toimiamme*. He hylkäsivät fatalismin, sillä fatalismi merkitsee sokean voiman sokeaa vaikutusta. Mutta he uskoivat *kohtaloon* (eli *karmaan*), jota kukin ihminen kehdestä hautaan asti lanka langalta kutoo ympärilleen kuin hämähäkki verkkoansa. Ja tätä kohtaloa hallitsee joko se olento, jota välittä sanotaan suojelusenkeliksi, tai meitä lähempänä oleva astraalinen sisäinen ihminen, joka liiankin usein on lihallisen ihmisen eli *persoonallisuuden* paha haltia. Kumpikin näistä tahtoo ohjata IHMISTÄ, mutta jommankumman täytyy voittaa; ja aina näkymättömän taistelun ensi alusta asti tuo ankara ja järkähtämätön *hyvityksen ja koston laki* lähtee liikkeelle ja astuu toimintaan

seuraten uskollisesti taistelun vaiheita. Kun viimeinen lanka on kudottu ja ihmisen näyttää kietoutuneen omien tekojensa verkkoon, silloin hän huomaa olevansa kokonaan *itse tuomansa* kohtalon vallassa. Silloin se joko kiinnittää hänet kuin simpukan liikkumattomana kallioon, tai vie hänet pois kuin höyhenen hänen omien tekojensa nostattamassa vihurissa.”

Sellainen on ihmisen kohtalo – todellisen minän, ei sen automaatin, itses-
tään käyvän koneen, *kuoren*, jolla on sen nimi. Tämän ihmisen on päästävä
voitolle aineesta.

Manaksen monimutkainen luonto

Kys. – Mutta te olitte sanomaisillanne minulle jotakin manaksen varsinaisesta luonnosta ja siitä, missä suhteessa, fyysisen ihmisen skandhat ovat siihen.

Teos. – Juuri tämä luonto, salaperäinen, monimuotoinen, johon ei voi käydä käsiksi ja joka suhteessaan muihin periaatteisiin on melkein varjomainen, juuri se on niin vaikeasti käsitettävissä ja vielä vaikeammin selitettävissä. Manas on ”periaate”; ja kuitenkin se on ”olento” ja yksilöllisyys eli minä. Hän on ”jumala” ja on kuitenkin tuomittu käymään läpi ruumiillistumien loppumattoman sarjan, ja niistä jokaisesta hän on vastuunalainen ja jokaisen puolesta hänen on kärsittävä. Kaikki tämä näyttää yhtä ristiriitaiselta kuin hämmästyttävältä; ja kuitenkin on – Euroopassakin – satoja henkilöitä, jotka täysin ymmärtävät tämän kaiken, sillä he käsittävät minän ei ainoastaan kokonaisuudessaan vaan monissa puolissaankin. Mutta jos tahdon saada ajatukseni ymmärrettäviksi, minun täytyy alkaa alusta ja esittää minän syntyhistoria muutamin piirtein.

Kys. – Tehkää niin.

Teos. – Koettakaa kuvitella ”henkeä”, taivaallista olentoa, millä nimellä sitä mainittaneenkin, joka on oikealta luonnoltaan jumalallinen, mutta ei kyllin puhdas ollakseen *yhtä KAIKEN kanssa*, ja jonka näin ollen on puhdistettava luontoaan niin, että se lopulta pääsisi tuohon päämäärään. ”Ei voi tapahtua ainoastaan siten, että se *yksilöllisesti ja persoonallisesti*, so. henkisesti ja fyysisesti, käy lävitse jokaisen kokemuksen ja jokaisen tunteen, joka on olemassa erilaistuneen maailmankaikkeuden moninaisuudessa. Sen on sen tähden koottava kokemuksia alemmista luontokunnista, ja noustuaan olemassaolon portaita yhä korkeammalle askel askeleelta sen on lopulta käytävä inhimillisten tasojen kaikkien kokemusten kautta. Oikeassa olemuksessaan se on

AJATUSTA, ja sen tähden nimitetäänkin sen monikkoa nimellä *mānasaputrat* eli ”(universaalien) mielen pojat”. Tämä *yksilöitynyt* ”ajatus” on se, mitä me teosofit sanomme *todelliseksi* MINÄKSI, lihan ja luun kuoreen vangituksi ajattelevaksi olennoksi. Se on varmasti henkinen olento, ei *ainetta*, ja sellaisia olentoja ovat ruumiillistuvat minät,¹ jotka elähdyttävät eläimellisen aineen joukkoa, ihmiskunnaksi sanottua, ja joita nimitetään *mānasoiksi* eli ”järjiksi”. Mutta niin pian kuin he ovat vangitut eli ruumiillistuneet, tulee heidän olemuksensa kaksinaiseksi; se merkitsee, että ikuisen jumalallisen mielen *sāteet*, yksilöllisinä olentoina ajateltuina, saavat kaksinkertaisen luonteen, joista toinen on niiden sisäinen, *oleellinen* kuvastin, taivasta tavoitteleva järki (ylempi *manas*) ja toinen on inhimillinen ajatuskyky eli eläimellinen ajattelu, joka aivojen etevämmyyden vuoksi on järjellinen, *kāmaan* päin pyrkivä eli alempi *manas*. Toista vetää buddhi puoleensa, toinen pyrkii alaspäin intohimojen ja eläimellisten halujen asuntoihin. Jälkimmäisillä ei ole sijaa devachanissa, eivätkä ne voi yhtyä jumalalliseen kolminaisuuteen, joka nousee YHTENÄISENÄ henkiseen autuuteen. Kuitenkin minä, *manas*-olento, on vastuunalainen kaikista alempien olemuspuoliensa synneistä, aivan niin kuin isä on vastuunalainen lastensa rikoksista, niin kauan kuin nämä ovat alaikäiset.

Kys. – Onko tämä ”lapsi” persoonallisuus?

Teos. – On. Mutta kun sanotaan ”persoonallisuuden” kuolevan ruumiin kanssa, ei siinä ole koko totuus. Ruumis, joka oli ainoastaan herra A:n tai rouva B:n objektiivinen vertauskuva, hajoaa kaikkine skandhoineen, sen näkyvine ilmennyksineen. Mutta kaikki, mitä herra A:lla tai rva B:llä elämän aikana oli *henkisiä* kokemuksia, nimittäin ylevimmät pyrkimykset, kuolemattomat kiintymykset ja *epäitsekäs* luonto, se jää devachan-ajaksi MINÄN, joka yhtyy maallisen olennon näkyvistä poistuneeseen henkiseen osaan. NÄYTTELIJÄ on niin kiintynyt äsken esittämäänsä *rooliinsa*, että hän näkee siitä unta koko devachanin yön, ja tämä *näky* jatkuu, kunnes hänelle tulee hetki palata elämän näyttämölle uutta osaa näyttelemään.

Kys. – Mutta miksi tämä oppi, jonka väitätte olevan yhtä vanha kuin ajattelevat ihmiset, ei ole saanut sijaa, sanokaamme kristillisessä teologiassa?

Teos. – Erehdytte, se on saanut, mutta teologia on vääristänyt sen aivan tuntemattomaksi, kuten niin monta muutakin oppia. Teologia sanoo MINÄÄ enkeliksi, jonka Jumala syntymähetkellämme antaa meille *pitämään huolta sielustamme*. Teologinen järkeily ei pidä tuota ”enkeliä” vastuunalaisena avuttoman ”sielu”-raukan rikoksista, vaan pitää sielua rangaistavana kaikkien

niin lihan kuin hengen synneistä. Sielu, Jumalan aineeton *henkäys*, jota väitetään hänen luomakseen, tuomitaan mitä hämmästyttävimmän silmänsäntötempun avulla palamaan aineellisessa helvetissä, sen kulumatta koskaan loppuun,¹ mutta enkeli pääsee rangaistuksesta, kääriytyään kokoon valkeat siipensä ja kostutettuaan niitä muutamilla kyynelillä. Niin, ne ovat ”palvelevia henkiämme”, ”armon sanansaattajia”, ja piispa Mantin sanojen mukaan ne ovat lähetetyt

----- to fulfil
Good for salvation's heirs, for us they still
Grieve when we sin, rejoice when we repent.²

Mutta on päivänselvää, että vaikka kaikkia piispoja maan päällä pyydetäisiin määrittelemään kerta kaikkiaan, mitä he tarkoittavat *sielulla* ja sen toiminnoilla, he kykenisivät siihen yhtä vähän, kuin osoittamaan meille edes loogisuuden häivää oikeaoppisessa uskossa!

Oppi on Johanneksen evankeliumissa

Kys. – Kirkollisen uskon kannattajat voisivat vastata tähän, että joskin puhdasoppinen dogmi uhkaa katumatonta syntistä ja materialistia vaikealla ajalla hyvinkin realistisessa piinan paikassa, niin se antaa heille viimeiseen hetkeen asti tilaisuuden katua. Sitä paitsi he eivät opeta tuhoutumista eli persoonallisuuden menettämistä, mikä merkitsee samaa.

Teos. – Jollei kirkko opeta mitään meidän oppimme kaltaista, niin Jeesus kuitenkin opettaa; ja tämä on tärkeää ainakin niille, jotka pitävät Kristusta suuremmassa arvossa kuin kristinuskoa.

Kys. – Opettaako Kristus jotakin sellaista?

*Teos. – Opettaa, ja jokainen asiaan perehtynyt okkultisti-kabbalistikin voi sen sanoa. Kristus ainakin neljännessä evankeliumissa opettaa jälleensyntymistä ja persoonallisuuden tyhjäksi tulemistä, jos vain unohdatte kuolleen kirjaimen ja pitäydytte sisäisessä hengessä. Muistakaa Joh. 15. luvun ensimmäistä ja toista jaetta. Mistä puhuu vertaus muusta kuin ihmisen ylemmästä kolminaisuudesta? Ätma on viinitarihuri; henkinen minä eli *buddhi* (Kristos)*

¹ Koska se on ”palamattoman *asbestin* luonteinen”, niin kuin eräs uudenaikainen englantilainen Tertullianus tulisesti ja kaunopuheisesti selitti.

² Käännettynä: ”...tekemään hyvää pelastuksen perillisille; meidän vuoksemme he surevat syntiä tehdessämme ja iloitsevat katuessamme.”

on ”viinipuu”; ja eläimellinen eli elollinen sielu, *persoonallisuus* on ”oksa”. ”Minä olen tosi viinipuu, ja Isäni on viinitarihuri. Hän leikkaa minusta jokaisen oksan, joka ei tuota hedelmää... Eihän oksa pysty tuottamaan hedelmää, ellei se pysy puussa, ja samoin ette pysty tekään, etlette pysy minussa. Minä olen viinipuu, te olette oksat... Joka ei pysy minussa, on kuin irronnut oksa: se heitetään pois, ja se kuivuu. Kuivat oksat *kerätään* ja viskataan tuleen, ja ne palavat poroksi.”

Tämän me nyt selitämme näin. Kun emme usko helvetin tuleen, jonka teologia on keksinyt *oksille* lausutun uhkauksen tarkoittavan, sanomme me, että ”viinitarihuri” tarkoittaa ätmaa, rajattoman, persoonattoman prinssiipin vertauskuvana, kun sen sijaan ”viinipuu” merkitsee henkistä sielua, *Kristosta*, ja jokainen ”oksa” edustaa uutta ruumiillistumaa.³

Kys. – Mutta mitä todisteita teillä on sellaisen mielivaltaisen tulkinnan tukena?

Teos. – Universaali symboliikka on takeena siitä, että selitys on oikea eikä mielivaltainen. Hermas sanoo ”Jumalasta”, että hän ”istutti viinitarhan”, so. loi ihmiskunnan. Kabbalassa osoitetaan, että iänikuinen eli ”Pitkäkasvoinen” istuttaa ”viinitarhan” nimittäin ihmiskunnan ja ”viinipuun”, nimittäin elämän. ”*Kuningas Messiaan*” henki esitetään siten pesemässä vaatteitaan ylhäältä, maailman luomisesta tulleessa *viinissä*.⁴ Ja *Kuningas Messias* on MINÄ, joka puhdistuu *pesemällä vaatteitaan* (ruumiillistuneita persoonallisuuksiaan) ylhäältä tulleessa *viinissä* eli BUDDHISSA. Aadam eli A-dam on ”veri”. Lihan elämä – nefesh, sielu – on veressä (3. Moos. 17:11). Ja Aadam Kadmon on Ainosyntyinen. Myös Nooa istutti viinitarhan – tulevan ihmiskunnan vertauskuvallisen taimitarhan. Seurauksena siitä, että sama vertauskuva omaksuttiin, löydämme sen toistettuna *Codex Nazaraeuksessa*. Seitsemän viinipuuta luodaan – meidän seitsemän rotuamme seitsemine vapahtajineen eli *buddhoineen*. Nämä seitsemän viinipuuta saavat alkunsa *Jukabar Zivosta*, ja Ferho (eli Parcha) Raba kastelee niitä.⁵ Kun autuaat nousevat Valon luotujen joukkoon, he saavat nähdä Javar Zivon, ELÄMÄN *Herran*, ja ensimmäisen VIINIPUUN.⁶ Näitä kabbalistisia vertauksia luonnollisesti toistetaan evankeliumissa *Johanneksen mukaan* (15:1).

³ *Mysteereissä* hierofanti, ”Isä” oli ”viinipuun” istuttaja. Jokaisella vertauskuvalla on seitsemän avainta. *Pleroman* paljastavaa sanottiin aina ”Isäksi”.

⁴ *Zohar*, XL, 10.

⁵ *Codex Nazaraeus*, III, 60, 61.

⁶ *Op. cit.*, II, 28r.

Älkäämme unohtako, että – niidenkin filosofisten järjestelmien mukaan, joissa ei ole meidän seitsenjakoamme – ihmisessä olevaa MINÄÄ eli *ajattelevaa ihmistä* sanotaan *logokseksi* eli sielun kuninkaanpojaksi ja hengen kuningattareksi. ”Manas on kuningas –n ja kuningatar –n ottopoika” (âtman ja buddhin esoteeriset vastaavat nimet), sanoo eräs salainen teos. Hän on Platonin ”ihmisjumala”, joka ristiinnaulitsee itsensä *avaruuteen* (eli elämän kierto-kauden ajaksi) AINEEN lunastamiseksi. Näin hän tekee ruumiillistumalla ker- ran toisensa jälkeen, johtaen siten ihmiskuntaa kohti täydellisyyttä ja antaen alempien muotojen kehittyä korkeammiksi. Hän ei yhdenkään elämän ajaksi lakkaa kehittämästä itseään ja auttamasta fyysistä luontoa kehittymään. Jopa tuo satunnainen, hyvin harvinainen tapaus, että hän menettää yhden persoonallisuuksistaan – jos näet tämä on kokonaan vailla henkisyyden kipinäkin –, edistää sekin hänen yksilöllistä kehittymistään.

Kys. – Mutta jos minä on vastuunalainen persoonallisuksiensa rikkomuksista, niin kaiketi sen on vastattava myös yhden sellaisen menetyksestä eli oi-keammin täydellisestä tuhoumisesta.

Teos. – Ei suinkaan, jos se vain on tehnyt jotakin tämän kovan kohta- lon torjumiseksi. Mutta jos kaikista ponnistuksistaan huolimatta sen ääni, *omantunnon ääni*, ei ole voinut tunkeutua aineen muurin lävitse, silloin ai- neen hitaus, joka johtuu aineiden puutteellisesta luonnosta, luetaan luonnon muiden epäonnistumisten joukkoon. Minä saa riittävän rangaistuksen, kun se menettää devachanin ja varsinkin kun sen täytyy melkein välittömästi ruu- miillistua uudelleen.

Kys. – Tämä oppi, että on mahdollista menettää sielunsa – eli persoonalli- suudeksi te kaiketi sitä sanotte –, sotii sekä kristittyjen että spiritualistien ihan- teellisia teorioita vastaan, vaikka Swedenborgilla oli johonkin määrin, saman- lainen oppi, jota hän sanoo henkiseksi kuolemaksi. Kristityt ja spiritualistit eivät sitä koskaan tule hyväksymään.

Teos. – Se ei voi mitenkään muuttaa luonnon tosiasiaa, jos se kerran on tosiasia, eikä estää sellaista satunnaisesti tapahtumasta. Maailmankaikkeus ja kaikki mitä siinä on moraalista, mentaalista, fyysistä, psyykkistä tai henkistä, on rakennettu tasapainon ja sopusoinnun täydellisen lain varaan. Niin kuin ennen on sanottu (*Hunnuton Isis* -kirjassa), ei keskihakuinen voima voinut ilmetä ilman keskipakoista voimaa maailmanpiirien sopusointuisessa kier- tokulussa, ja kaikki muodot ja näiden muotojen kehitys on tämän luonnon kaksinaisen voiman tuote. Nyt on henki (eli *buddhi*) keskipakoinen ja sielu

(*manas*) keskihakuinen henkinen voima, ja saavuttaakseen jonkin tuloksen niiden tulee olla täydellisesti yhteydessä ja sopusoinnussa. Jos koetat estää tai häiritä maallisen sielun keskihakuista liikuntaa sitä puoleensa vetävää keskustaa kohti, jos ehkäiset sen edistystä kuormittamalla sitä raskaammalla ainetaakalla kuin se voi kantaa tai kuin sopii devachan-tilaan – niin on kaiken sopusointu rikottu. Persoonallinen elämä, tai ehkä oikeammin sen ihan-teellinen heijastus voi jatkua ainoastaan, jos sitä ylläpitää tämä kaksinainen voima; toisin sanoen *buddhi* ja *manas* ovat läheisessä yhteydessä kussakin ruumiillistumassa eli persoonallisessa elämässä. Pieninkin poikkeus sopusoinnusta häiritsee sitä, ja jos se sovitamattomasti rikkoutuu, niin nuo kaksi voimaa eriävät kuoleman hetkellä. *Persoonallisen* muodon (jota sanotaan milloin *kâma rūpaksi* milloin *mâyâvirūpaksi*) – henkinen kukinta tarttuu minään, seuraa sitä devachaniin ja antaa (niin sanoakseni joksikin ajaksi) pysyvälle yksilölle sen *persoonallisen* värityksen, mutta itse *persoonallinen* muoto viedään *kâmalokaan*, jonne se jää haihtuakseen vähitellen. Sillä juuri kuoleman jälkeen tulee viimeinen ratkaiseva hetki kokonaan turmeltuneille, hengettömille ja sovitamattomasti rikoksellisille. Jos SISÄISEN ITSEN (*manaksen*) äärimmäiset ja epätoivoiset ponnistukset elämän aikana ovat rauenneet tyhjiin sen koettaessa yhdistää jotakin osaa persoonallisuudesta itseensä ja jumalallisen buddhin loistavaan säteeseen, jos fyysisten aivojen aina kovettuva kuori sulkee tämän säteen yhä enemmän pois – niin henkinen MINÄ eli *manas* päästessään viimeinkin vapaaksi ruumiista pysyy kokonaan persoonallisuuden eetterisestä jäännöksestä erillään; ja tämä *kâma rūpa* noudattaa puolestaan maallista taipumustaan, vetäytyy ja jää *haadekseen*, jota me sanomme *kâmalokaksi*. Nämä ovat ne ”kuivettuneet oksat”, jotka Jeesus sanoo leikat-tavan irti *viinipuusta*. Tuhoutuminen ei kuitenkaan ole hetken asia, vaan voi joskus vaatia vuosisatoja, ennen kuin se on lopullisesti tapahtunut. Sinne siis persoonallisuus jää muiden onnellisempien persoonallisten minäin *jäännös-ten* kanssa ja tulee niin kuin nekin *kuoreksi* ja *elementaariksi*. Kuten *Hunnuton Isis* -kirjassa sanotaan, ovat juuri nämä kaksi ”henki”-luokkaa loistotähtinä ”materialisaatioiden” suurella spiritualistisella näyttämöllä. Ja voitte olla varmat siitä, että ne eivät ruumiillistu; sen tähden niin harvat noista ”rakkaista vainajista” tietävät jälleensyntymisestä, ja sen tähden ne vievät spiritualistit harhaan.

Kys. – Mutta eikö Hunnuttoman Isiksen tekijää ole syytetty siitä, että hän saarnaa jälleensyntymistä vastaan?

Teos. – Ovat syyttäneet sellaiset, jotka ovat käsittäneet väärin sen mitä on sanottu. Sitä teosta kirjoitettaessa eivät englantilaiset eivätkä amerikkalaiset

spiritualistit uskoneet jälleensyntymiseen, ja mitä kirjassa sanotaan *jälleensyntymisestä*, tähtää Ranskan spiritualisteja vastaan, joiden teoria on yhtä epäfilosofinen ja järjetön kuin itämainen oppi on johdonmukainen ja päivän selvästi totuudenmukainen. Allan Kardecin koulun jälleensyntymisen kannattajat uskovat mielivaltaiseen ja heti tapahtuvaan jälleensyntymiseen. Heidän kannaltaan voi kuollut isä ruumiillistua omaan, vielä syntymättömään tyttärensä jne. Heillä ei ole devachania, karmaa eikä mitään filosofista oppia, joka voisi taata tai todistaa peräkkäisten jälleensyntymisten välttämättömyyden. Mutta kuinka voisi ”Isiksen” tekijä väittää *karmallista* jälleensyntymistä vastaan, joka tapahtuu pitkien, 1000–1500 vuotta kestävien väliaikojen jälkeen, kun se on sekä buddhalaisten että hindulaisten perusoppi?

Kys. – Siis te kokonaan hylkääte sekä spiritistien että spiritualistien teorit?

Teos. – Ei kokonaan, vaan ainoastaan heidän pääoppeihinsa nähden. Kummatkin luottavat siihen, mitä heidän ”henkensä” heille kertovat, ja molemmat ovat keskenään eri mieltä yhtä paljon, kuin me teosofit molempien kanssa. Totuus on yksi, ja kun kuulemme ranskalaisten aaveiden opettavan jälleensyntymistä ja englantilaisten aaveiden kieltävän ja tuomitsevan sen opin, niin sanomme, että joko ranskalaiset tai sitten englantilaiset ”henget” eivät tiedä, mistä puhuvat. Me uskomme niin kuin spiritualistit ”henkien” eli näkymättömien olentojen olemassaoloon, joilla on enemmän tai vähemmän älyä. Mutta kun meidän opetustemme mukaan niiden lajeja ja *sukuja* on leegio, niin vastustajamme eivät myönnä muita olevan olemassa kuin ihmisten ruumiista lähteneitä ”henkiä”, jotka meidän tietomme mukaan enimmäkseen ovat kâmalokan KUORIA.

Kys. – Te näytätte katkerasti vastustavan ”henkiä”. Kun olette esittäneet näkökantanne ja syyt, miksi ette usko, että ruumiista eronneet henget – eli ”kuolneiden henget” – voisivat aineellistua ja olla välittömässä yhteydenpidossa istunnoissa, niin tahtoisitteko valaista erästä toista asiaa? Miksi muutamit teosofit väsymättömästi puhuvat siitä, kuinka vaarallista on seurustelu henkien kanssa ja mediumisuus? Onko heillä siihen mitään erityistä syytä?

Teos. – Meidän on otaksuttava niin. *Minun* ainakin on. Koska yli puolen vuosisataa olen ollut tekemisissä näiden näkymättömien, mutta liiankin kouriintuntuvien ja epäamättömien ”vaikutusten” kanssa, jotka tulevat tietoisilta elementaaleilta, haltioilta ja puolitetoisilta *kuorilta*, jopa kaikenlaisilta aivan tajuttomilta ja epämääräisiltä aaveilta, niin vaadin jonkinlaista oikeutusta käsityskannoilleni.

Kys. – Voisitteko esittää jonkin tai joitakin esimerkkejä siitä, miksi tätä menettelyä voidaan pitää vaarallisena?

Teos. – Se veisi liian paljon aikaa. Jokaista syytä on arvosteltava sen aikaansaamien seurausten mukaan. Katsokaa spiritualismin historiaa viimeisinä 50 vuotena aina sen uudelleen esiintymisestä alkaen Amerikassa tällä vuosisajalla – ja arvostelkaa itse, onko se tehnyt tunnustajilleen enemmän hyvää vai pahaa. Koettakaa ymmärtää minua. Minä en puhu todellista spiritualismia vastaan, vaan uuden aikaista, sillä nimellä käyvää liikettä ja sitä ns. filosofiaa vastaan, joka on keksitty ilmiöiden selittämiseksi.

Kys. – Ettekö ollenkaan usko heidän ilmiöihinsä?

Teos. – Juuri sen tähden, että hyvällä syyllä uskon niihin ja (paitsi joskus, kun on tahallinen petos kysymyksessä) tiedän niiden olevan yhtä tosia, kuin että te ja minä elämme, sen tähden koko olemukseni nousee niitä vastustamaan. Sanon vielä kerran, että puhun ainoastaan fyysisistä enkä henkisistä tai edes psyykkisistä ilmiöistä. ”Vakka kantensa valitsee.” Tunnen persoonallisesti monta jaloluontoista, puhdasta, hyvää miestä ja naista, jotka ovat vuosikausia eläneet korkeiden ”henkien”, joko ruumiista vapautuneiden tai planeettahenkien, suoranaudessa johdatuksessa vieläpä suojeluksessa. Mutta nämä älylliset olennot eivät ole saman laatuista kuin John Kingit ja Ernestit, jotka kummittelevat *istuntohuoneissa*. Nämä älylliset olennot johtavat ja pitävät silmällä vain harvoissa poikkeustapauksissa kuolevaisia, joihin heitä magneetin tavoin vetää ja yhdistää yksilön karmallinen entisyys. Ei siinä kyllin, että ”istuu kehittyäkseen”⁷, jotta voisi vetää näitä puoleensa. Se ainoastaan avaa oven ”aaveiden” hyvien, pahojen ja epämääräisten, joukoille, joiden elinkautiseksi orjaksi medio tulee. Sellaista mediumisuutta ja sekalaisten peikkojen kanssa seurustelemista vastaan minä korotan ääneni enkä spiritualistista mystiikkaa vastaan. Viimeksi mainittu on jalostavaa ja pyhää, edellinen on luonteeltaan aivan samaa kuin kaksi vuosisataa sitten esiintyneet ilmiöt, joista niin moni noitaukko ja -akka on saanut kärsiä. Lukekaa Glanvilia ja muita noituutta käsitteleviä kirjailijoita, niin löydätte mainittuina tapauksia, jotka vastaavat useimpia, jollei kaikkia, yhdeksänentoista vuosisadan ”spiritualismin” aikaansaamia fyysisiä ilmiöitä.

Kys. – Tahdotteko sillä väittää, että kaikki on noituutta eikä mitään muuta?

⁷ Tarkoittaa spiritistien kärsivällisyyttä koettelevaa tapaa säännöllisesti kokoontua yhteiseen istuntoon henki-ilmestyksiä odottamaan, jolloin useinkin joku piirin jäsenistä lopulta kehittyi meedioksi. — Suom. huom.

Teos. – Tarkoitan, että kuolleiden kanssa tekemisissä oleminen on joko tietoisesti tai tietämättä *nekromantiaa*, kuolleiden manausta, ja hyvin vaarallista puuhaa. Aikoja ennen Moosesta pitivät kaikki sivistyneet kansat sellaista kuolleiden manaamista syntisenä ja julmana, sikäli kuin se häiritsee sielujen lepoa ja estää niiden tasaista kehittymistä korkeampiin tiloihin. Kaikkien menneiden vuosisatojen yhteinen viisaus on aina äänekkäästi tuominnut sellaiset puuhut. Lopuksi sanon, mitä en koskaan ole lakannut suullisesti ja kirjallisesti toistamasta viidentoista vuoden aikana: Samalla kun muutamat ns. ”hengistä” eivät tiedä mistä puhuvat, vaan niin kuin papukaijat toistavat, mitä huomaavat meedion ja muiden ihmisten aivoissa, niin toiset ovat vaarallisempia ja voivat johtaa ainoastaan pahaan. Siinä kaksi silmiinpistävää tosiseikkaa. Menkää Allan Kardecin koulukunnan spiritualistisiin piireihin, niin kuulette ”henkien” opettavan jälleensyntymistä ja puhuvan roomalaiskatolilaisten tapaan. Kääntykää ”rakkaiden vainajien” puoleen Englannissa ja Amerikassa, ja kuulette heidän jyrkästi kieltävän jälleensyntymisen, tuomitsevan sitä opettavia ja olevan protestanttien kannalla. Parhaimmat, voimakkaimmat meediat ovat kaikki kärsineet ruumiin ja sielun sairautta. Ajatelkaa Charles Fosterin surkeata loppua, hän kuoli turvakodissa raivoavana mielisairaana; Sladen kohtaloa – epileptikko; Eglintonin, Englannin nykyään parhaimman meedion, – sama sairaus. Muistelkaa D. D. Homen elämää, jonka mieli oli sappea ja katkeruutta tulvillaan, jolla ei koskaan ollut hyvää sanaa sanottavana kenestäkään, jonka hän epäili omaavan psyykkisiä kykyjä, ja joka parjasi kaikkia muita meedioita katkeraan kuolemaansa asti. Tämä spiritualismin Calvin kärsi vuosikausia hirveää selkäydintautia, jonka hän oli saanut seurustelemalla ”henkien” kanssa, ja hän kuoli täydellisenä rauniona. Ajatelkaa vielä Washington Irving Bishop -raukan kurjaa kohtaloa. Minä tunsin hänet New Yorkissa, kun hän oli neljäntoista vuoden ikäinen, ja hän oli kieltämättä meedio. On totta, että miesparka sai voiton ”hengistään” ja risti ne ”tiedottomaksi lihasliikunnaksi” suureksi *riemuksi* korkeaooppisten ja tieteellisten hullujen seuroille ja eduksi omalle kukkarolleen. Mutta *de mortuis nihil nisi bonum*, kuolleista vain hyvää; hänen loppunsa oli surkea. Hän oli huolellisesti salannut epilepsiansa kohtaukset – oikean mediumisuuden ensimmäiset ja voimakkaimmat oireet – ja kuka tietää, oliko hän kuollut vai tainnoksissa, kun kuolintarkastus toimitettiin? Hänen omaisensa väittävät, että hän oli elossa, jos on uskottava Reuterin toimiston sähkösanomiin. Katsokaa lopuksi vanhimpia meedioita, uudenaikaisen spiritualismin perustajia ja alkuunpanijoita, Fox-sisaruksia. Enemmän kuin neljäkymmenen vuoden seurustelun jälkeen ovat enkelit saattaneet heidät parantumattoman tylsiksi, jotka nyt julkisissa

luennoissa kieltävät oman elämäntyönsä ja filosofiansa petoksena. Minkälaisia olivat ne henget, jotka heitä yllyttivät, minä kysyn?

Kys. – Mutta onko teidän johtopäätöksenne oikea?

Teos. – Minkä johtopäätöksen te tekisitte, jos jonkin laulukoulun parhaat oppilaat sortuisivat liiaksi rasittuneiden ja kipeiden kurkkujensa vuoksi? Että noudatettu opetustapa oli huono. Niinpä luulen, että johtopäätökseni oli yhtä oikea spiritualisminkin suhteen, kun näemme heidän parhaiden meedioittensa joutuvan tuollaisen kohtalon uhriksi. Voimme vain sanoa: antakaa kysymyksestä innostuneiden arvostella spiritualismin puuta sen hedelmien mukaan ja ajatella sen antamaa opetusta. Me teosofit olemme aina pitäneet spiritualisteja veljinämme, joilla on sama mystinen pyrkimys kuin meilläkin, mutta he ovat aina pitäneet meitä vihollisinaan. Meillä kun on ollut vanhempi filosofia käytettävänä, olemme koettaneet auttaa ja varoittaa heitä; mutta he ovat korvaukseksi halventaneet ja parjanneet meitä ja meidän vaikuttamiamme kaikin mahdollisin tavoin. Siitä huolimatta parhaat englantilaiset spiritualistit sanovat aivan samaa kuin me, milloin he vain vakavasti käsittelevät uskoaan. Kuunnelkaa, kuinka ”M. A. Oxon” tunnustaa tämän totuuden: ”Spiritualistit ovat liian taipuvaiset kiinnittämään huomionsa yksinomaan ulkonaisten henkien esiintymiseen tässä meidän maailmassamme ja *unohtamaan ruumiillistuneen hengen voimat.*” (*Second Sight*, Introduction). Miksi sitten halventaa ja herjata meitä siitä, että me sanomme aivan samaa? Tästä lähtien jätämme spiritualismin rauhaan. – Ja nyt palatkaamme jälleensyntymiseen.

XI

Jälleensyntymismysteereitä

Määräajoin tapahtuvat jälleensyntymiset

Kys. – Te tarkoittatte siis, että me kaikki olemme ennen eläneet maan päällä monessa entisessä ruumiillistumassa ja että tulemme niin edelleenkin elämään?

Teos. – Sitä tarkoitan. Elämän, eli oikeammin tietoisien elämän, kiertokausi alkaa kuolevaisen eläinhimisen jakautuessa eri sukupuoliin, ja se on päättyvä viimeisen ihmiskukunnan, seitsemännen kierroksen seitsemännen rodun loppuessa. Kun otamme huomioon, että olemme vasta neljännessä kierroksessa ja viidennessä rodussa, niin on elämän kiertokauden pituus paremmin aavisteltavissa kuin ilmaistavissa.

Kys. – Ja koko ajanko me jatkamme ruumiillistumista uusiin persoonallisuuksiin?

Teos. – Aivan varmasti, sillä elämän kiertokautta eli jälleensyntymisen ajanjaksoa voidaan parhaiten verrata ihmiselämään. Kuten jokaisessa ihmiselämässä on toiminnan päiviä, joita erottavat unen eli toimettomuuden yöt, siten ruumiillistumiskaudessakin seuraa aina toimeliasta elämää devachanin lepo.

Kys. – Ja tätäkö syntymisten sarjaa tavallisesti sanotaan jälleensyntymiseksi?

Teos. – Aivan niin. Ainoastaan näiden syntymien kautta kulkemalla voi tapahtua lukemattomien miljoonien minäin taukoamaton kehittyminen kohti lopullista täydellisyyttä ja lopullista lepoa, joka on oleva yhtä pitkä kuin toiminnan kausi.

Kys. – Ja mikä määrää näiden ruumiillistumien kestoajan ja kunkin eri ominaisuuden?

Teos. – Karma, palkitsevan ja rankaisevan oikeuden universaali laki.

Kys. – Onko se älykäs laki?

Teos. – Materialistille, joka nimittää ruumiiden syntymistä ohjaavaa aikakautisten vaiheiden lakia ja kaikkia muitakin luonnonlakeja sokeiksi voimiksi ja koneellisiksi laeiksi, hänelle epäilemättä karma on sattuman laki eikä mitään muuta. Meille ei mikään laatusana tai ominaisuus voi kuvata sitä, mikä ei ole persoona tai olento, vaan kaikkeutta ohjaava laki. Jos kysytte minulta, millainen on siinä vaikuttava äly, niin minun täytyy vastata, etten tiedä. Mutta jos pyydätte minua määrittelemään, millaiset sen vaikutukset ovat meidän käsityksemme mukaan, niin voin sanoa, että vuosituhansien kokemus on osoittanut niiden olevan ehdotonta ja erehtymätöntä *tasapuolisuutta, viisautta ja älyä*. Sillä karma on vaikutuksiltaan inhimillisen vääryyden ja kaikkien luonnon erehdysten erehtymätön parantaja; pahojen tekojen ankara sovitte-
lija; kostava laki, joka palkitsee ja rankaisee yhtäläisellä puolueettomuudella. Se ankarimmassa merkityksessä otettuna ”ei katso ihmiseen”, ja toisaalta sitä ei voi lepyttää tai taivuttaa rukouksin. Tämä käsitys karmasta on yhteinen hindulaisille ja buddhalaisille.

Kys. – Tässä suhteessa kristilliset opinkappaleet ovat toista mieltä, ja epäilen, tokko kukaan kristitty hyväksy oppianne.

Teos. – Ei hyväksy, ja Inman on vuosia sitten lausunut syyt. Hän sanoo: ”Kristityt hyväksyvät minkä typeryyden tahansa, jos kirkko sen julistaa uskonasiaksi... mutta buddhalaiset arvelevat, ettei mikään tervettä järkeä vastaan sotiva voi olla Buddhan oikeaa oppia.” Buddhalaiset eivät usko syntiensä anteeksi saamiseen, ennen kuin oikea ja täysin vastaava rangaistus jokaisesta pahasta teosta tai ajatuksesta on saatu tulevassa ruumillistumassa ja loukatut asianosaiset ovat saaneet vastaavan hyvityksen.

Kys. – Missä se on kirjoitettuna?

Teos. – Useimmissa heidän pyhissä kirjoissaan. ”Lain Pyörästä” (s. 57) voitte löytää seuraavan teosofisen lauselman: ”Buddhalaiset uskovat, että jokaisella teolla, sanalla tai ajatuksella on seurauksensa, joka on ilmenevä ennemmin tai myöhemmin nykyisessä tai tulevassa tilassa. Pahat työt aiheuttavat pahoja seurauksia, hyvät työt hyviä seurauksia: onnea tässä maailmassa tai syntymisen taivaaseen (devachaniin)... tulevassa tilassa.”

Kys. – Kristityhän uskovat samaa, eikö niin?

Teos. – Ei ollenkaan. He uskovat kaikkien syntien anteeksi saamiseen ja pois pyyhkimiseen. Heille on luvattu, että jos he vain uskovat Kristuksen (*viattoman* uhrin!) vereen, jonka Hän on uhrannut koko ihmiskunnan

syntien poistamiseksi, on se sovittava jokaisen kuoleman synnin. Mutta me emme usko sijaissovitukseen emmekä siihen, että pienimmäkään synnin pois pyyhkiminen olisi mahdollista jollekin jumalalle tai edes ”*persoonalliselle absoluutille*” tai ”*äärettömälle*”, jos sellainen voisi olla olemassa. Me uskomme vain ankaraan ja tasapuoliseen oikeuteen. Meillä on se käsitys tuntemattomasta universaalista jumaluudesta, jota karma edustaa, että se on voima, joka ei voi erehtyä ja sen tähden se ei myöskään voi vihastua eikä armahtaa, vaan on ainoastaan täydellinen oikeus ja antaa jokaisen synn, pienen tai suuren, valmistaa välttämättömät seurauksensa. Jeesusken sanat ”*millä mitalla te mittaatte, sillä teillekin mitataan*” (Matt. 7:2) eivät ilmaise tai viittaa tulevan armon tai sijaissovituksen toivoon. Me kun filosofiassamme tunnustamme tämän lausunnon oikeaksi, emme sen vuoksi voi kyllin voimakkaasti kehottaa laupeuteen, rakkauteen ja keskinäiseen anteeksiantoon. *Älkää vastustako sitä, joka on paha, ja kohdelkaa pahaa hyvällä*, ovat buddhalaisia määräyksiä, ja niitä saarnattiin ensiksi huomioon ottaen karman lain leppymättömyyden. Jos ihminen ottaa lain omiin käsiinsä, on se joka tapauksessa pyhyttä solvaavaa röyhkeyttä. Inhimillinen laki käyttäköön ehkäiseviä eikä rankaisuvia keinoja; mutta sellainen ihminen, joka uskoo karmaan ja kuitenkin kostaa puolestaan ja kieltäytyy antamasta kaikkia vääryyksiä anteeksi, jolloin hän voisi palkita pahan hyvällä – hän on rikollinen ja vahingoittaa vain itseään. Sillä karma tulee varmasti rankaisemaan sitä, joka on loukannut toista ihmistä; ja jollemme jätä vihamiehemme rangaistuksen toimeenpanoa suurelle Laille, vaan lisäämme siihen oman ropomme, saatamme sillä tulevaisuudessa matkaan vihollisellemme hyvityksen ja itsellemme rangaistuksen. Erehtymätön tasauttaja, määrää jokaisessa ruumiillistumassa seuraavan ruumiillistuman luonteen, ja edellisten ruumiillistumin ansion tai vian summa määrää seuraavan jälleensyntymisen.

Kys. – Voimmeko siis tehdä päätelmiä ihmiset menneisyydestä hänen nykyisyytensä mukaan?

Teos. – Ainoastaan siinä määrin, että voimme uskoa hänen nykyisen elämänsä olevan, mitä sen oikeudenmukaisesti tuleekin olla: hänen entisen elämänsä syntien sovitusta. Tietenkään me emme – paitsi tietäjät ja suuret adeptit – voi tavallisina kuolevaisina tietää, mitä nuo synnit olivat. Onhan meille tosiasioiden vähyiden vuoksi mahdotonta määritellä, millainen esimerkiksi vanhuksen nuoruus on ollut; ja samoista syistä emme ainoastaan sen nojalla, mitä jonkun ihmisen elämässä näemme, voi vetää lopullisia johtopäätöksiä, millainen hänen entinen elämänsä on ollut.

Mitä on karma?

Kys. – Mutta mitä on karma?

Teos. – Niin kuin olen sanonut, pidämme sitä maailmankaikkeuden *äärimmäisenä lakina*, kaikkien muiden koko luonnossa olevien lakien lähteenä ja alkuperänä. Karma on se erehtymätön laki, joka sovittaa syyille sen seurauksen fyysisellä, älyllisellä ja henkisellä olemassaolon tasolla. Koska ei mikään syy jää oikeaa seuraustaan vaille – suurimmasta pienimpään asti, kosmisesta häiriöstä aina kädenliikkeeseen asti, ja koska samasta syystä on samanlainen seuraus, niin *karma* on juuri tuo näkymätön ja tuntematon laki, *joka viisaasti, älykkäästi ja tasapuolisesti sovittaa* jokaisen seurauksen sen syytä myöten ja kohdistaa sen syyn aikaansaajaan itseensä. Vaikka se itse *ei ole tunnettavissa*, sen toiminta on havaittavissa.

Kys. – Se on siis taaskin tuo ”absoluuttinen”, ei tunnettavissa oleva, josta ei ole paljon apua elämän kysymysten selvittämisessä.

Teos. – Päinvastoin. Sillä vaikkemme tiedä, mitä karma on itsessään ja olemukseltaan, niin *tiedämme, kuinka* se toimii ja voimme tarkasti määritellä ja kuvata sen toimintatapaa. Me *emme* vain tiedä sen äärimmäistä *syytä*, aivan niin kuin uudenaikainen filosofia yleensä myöntää, että jokaisen asian *äärimäinen* syy on ”tiedon ulottumattomissa oleva”.

Kys. – Ja mitä on teosofialla sanottavana ihmiskunnan käytännöllisempien tarpeiden tyydyttämisen suhteen? Miten se selittää sen kauhean kärsimyksen ja julman hädän, mikä vallitsee ns. ”alemmissa yhteiskuntaluokissa”?

Teos. – Lyhyesti sanoen meidän oppimme mukaan kaikki tämä suuri yhteiskunnallinen kurjuus – luokkaerot yhteiskunnassa ja sukupuolten väliset erot eri elämän aloilla, pääoman ja työn epätasainen jakaantuminen –, kaikki riippuu siitä, mitä me täsmällisesti mutta oikein nimitämme **KARMAKSI**.

Kys. – Mutta kaikki tänä paha, joka melkeinpä erotuksetta näyttää kohtaavan joukkoja, ei varmaankaan ole todellisesti ansaittua ja YKSILÖLLISTÄ karmaa?

Teos. – Ei, sitä ei voi vaikutustensa nojalla niin jyrkästi määritellä. Emme voi väittää, että se henkilökohtainen ympäristö ja ne tietyt elämänsuhteet, joissa kukin henkilö elää, eivät olisi mitään muuta kuin karman määräämä tulos, jonka yksilö on edellisessä elämässä aikaan saanut. Emme saa jättää näkyvistämme sitä tosiasiaa, että jokainen ruumiiseen kuuluva atomi on sen

yleisen lain alainen, joka hallitsee koko ruumista, ja tässä tulemme karman lain laajemmille urille. Ettekö ymmärrä, että yksilöiden karman kokonaissumma tulee koko sen kansakunnan karmaksi, johon nuo yksilöt kuuluvat, ja vielä että kansakuntien karman kokonaissumma tulee maailman karmaksi? Ne kurjuudet, joista puhuitte, eivät erityisesti kuulu yksilölle tai edes kansakunnalle, vaan ne ovat enemmän tai vähemmän yleismaailmallisia; ja tälle ihmisten keskinäisen riippuvuuden laajalle perustalle nojautuu karman oikeuden ja tasapuolisuuden mukainen toiminta.

Kys. – Onko minun siis ymmärrettävä, että karman laki ei välttämättä ole yksilöllinen laki?

Teos. – Sitä juuri tarkoitan. Karman olisi mahdotonta pitää yllä voimien tasapainoa maailman elämässä ja kehityksessä, jollei sillä olisi näin laajaa ja yleistä toiminta-alaa. Teosofien kesken pidetään totuutena, että ihmiskunnan keskinäinen riippuvuus on perustana siihen, mitä sanotaan osittelevaksi karmaksi, ja tämä laki tarjoaa ratkaisun tuohon suureen kysymykseen joukkokärsimyksestä ja sen auttamisesta. On sitä paitsi okkulttinen laki, ettei kukaan voi päästä yksilöllisten puutteidensa herraksi, kohottamatta, vaikka kuinkakin vähän, koko sitä yhteisöä, jonka erottamattomana osana hän on. Samalla tavoin ei kukaan voi tehdä syntiä eikä kärsiä syntinsä seurauksia – yksinään. Tosiasiassa ei ole olemassa mitään ”erillään olemista”, ja ainoastaan aikomuksessaan ja vaikuttimessaan voi ihminen päästä tätä itsekästä tilaa lähemmäksi.

Kys. – Mutta eikö ole mitään keinoa, millä ositteleva eli kansallinen karma voitaisiin niin sanoakseni koota eli keskittää ja saattaa luonnolliseen ja lainmukaiseen täytäntöön ilman kaikkea tätä pidennettyä kärsimystä?

Teos. – Yleisenä sääntönä on, että tietyin rajoituksin, jotka määräävät meidän aikakauttamme, karman lain täytäntöön käymistä ei voi jouduttaa eikä hidastuttaa. Mutta siitä olen varma, ettei kumpaankaan päin näistä suunnista ole vielä mahdollisuuden loppupistettä saavutettu. Kuunnelkaapa seuraavaa kuvausta eräästä puolesta kansallista kärsimystä ja kysykää sitten itseltänne, eikö ole mahdollista tätä kurjuutta suuressa määrin muuttaa ja yleensä auttaa, samalla kun tunnustamme sekä yksilöllisen ja suhteellisen että osittelevan karman toiminnan. Mitä aion teille kertoa, on lähtenyt erään kansallisen pelastajan kynästä, erään, joka voitettuaan itsensä omasta vapaasta tahdostaan päätti palvella ihmiskuntaa kantamalla ainakin niin paljon kuin naisen hartiat voivat kantaa kansansa karmaa. Näin hän sanoo:

”Niin; luonto puhuu aina, ettekö usko? – mutta välistä me pidämme niin kovaa ääntä, ettei sen ääni kuulu. Senpä tähden oli niin rauhoittavaa päästä ulos kaupungista hetkeksi lepäilemään luontoäidin syliin. Ajattelen iltaa Hampsteadin kankaalla, kun me katselimme auringonlaskua; mutta voi, mikä kärsimyksen ja kurjuuden yli se laskee! Eräs nainen toi minulle eilen suuren korin metsäkukkia. Ajattelin, että monella East End¹ -perheistäni oli niihin parempi oikeus kuin minulla, ja otin ne mukaani tänä aamuna Whitechapeliiin, erääseen hyvin köyhään kouluun. Olisittepa nähneet pienten kalpeiden kasvojen kirkastumisen! Sieltä menin pieneen ruokalaan maksamaan päivällisen muutamille lapsille. Se oli ahtaalla syrjäkadulla, joka kuhisi täynnä väkeä; sanomaton löyhkä lähti kalasta, lihasta ja muista ruoka-aineista, jotka päivänpaisteessa höyrysivät, sillä aurinko ei Whitechapelissa puhdistaa ilmaa, vaan saastuttaa. Ruokala sisälsi kaikkien hajujen ydinainekset. Selittämättömiä pennyn lihapiiraita, iljettäviä ruoanjätteitä ja karpäsiä laumoittain, oikea Belsebubin alttari! Yltympäri lapsia jätteitä nuuskimassa ja eräs, jolla oli enkelin kasvot, kokoili kirsikansydämiä helppona ja ravitsevana ruokana. Tulin kaupungin länsiosiin, ja kaikki hermoni värisivät tuskasta, ja kysyin itseltäni, voisiko mikään muu auttaa muutamia Lontoon osia, kuin että maanjärjestys ne nielisi ja että niiden asukkaat saisivat taas nousta ylös sukellettuaan kerran puhdistavaan Lethe-virtaan, josta ei ainoakaan muisto pääsisi nousemaan! Ja sitten ajattelin taas Hampsteadin kangasta ja vaivuin ajatuksiin. Jospa voisi millä hyvänsä uhrilla saada voiman pelastaa nämä ihmiset, niin ei mikään uhraus olisi liian suuri. Mutta, katsokaapas, HEIDÄN itsensä täytyy muuttua; ja kuinka se voi käydä päinsä? Siinä tilassa, missä he nyt ovat, ei hyödyttäisi, vaikka heidät asetettaisiin mihin ympäristöön hyvänsä; ja kuitenkin nykyisissä oloissaan heidän täytyy yhä vain enemmän turmeltua. Sydäntäni särkee tämä loppumaton, toivoton kurjuus ja se eläimellinen alennus, joka samalla on sen hedelmä ja juuri. Tuo on aivan kuin banianpuu, jokainen oksa juurtuu ja kasvattaa uusia vesoja. Mikä ero näiden tunteiden ja Hampsteadin rauhallisen maiseman välillä! Ja kuitenkin meillä, näiden eläinraukkojen veljillä ja sisarilla on oikeus nauttia Hampsteadin kankaasta ainoastaan voittaaksemme voimaa Whitechapelin asukkaat pelastaaksemme.” (*Alle on kirjoitettu nimi, joka on liian arvossapidetty ja tunnettu pilkkaajille uhrattavaksi.*)

Kys. – Tuo oli surullinen mutta kaunis kirje, ja luulen, että se tuskallisen selvästi osoittaa, kuinka kauheat ovat sen vaikutukset, jota sanotte ”suhteelliseksi ja osittelevaksi karmaksi”. Mutta voi! Ei näytä olevan mitään muuta pikaisen avun toivoa, kuin että jokin maanjärjestys tuhoaisi heidät kaikki.

¹ Kurjuudestaan tunnettu kaupunginosa Lontoossa. – Suom. huom.

Teos. – Mitä oikeutta meillä on ajatella niin, kun toisella puolella ihmiskuntaa on tilaisuus viipymättä auttaa näitä puutetta kärsiviä veljiään? Kun jokainen yksilö on yhteiseksi hyväksi antanut, mitä voi, rahaa, työtä ja jalostavia ajatuksia, silloin ja vasta silloin on kansallisen karman tasapaino saavutettu, ja siihen asti ei meillä ole oikeutta tai syytä sanoa, että maan päällä on useampia elämässä, kuin luonto voi ylläpitää. Sankarisielujen, rotumme ja kansakuntiemme pelastajien, on löydettävä syy tämän rankaisevan karman epätasaiseen painostukseen, ja heidän on äärimmäisin ponnistuksin saatava voimat jälleen tasapainoon ja pelastettava kansa moraalaisesta rappiosta, tuhat kertaa kauemmasta ja pitkälisemmästä pahasta kuin se fyysinen katastrofi, jota näytte pitävän ainoana mahdollisena ulospääsynä tästä kurjuudesta.

Kys. – Hyvä, sanokaa sitten minulle ylimalkaisesti, miten kuvaillette tätä karman lakia.

Teos. – Me esitämme karman sinä oikaisevana lakina, joka aina koettaa palauttaa häirityn tasapainon fyysisessä ja särjetyn sopusoinnun moraalisisessa maailmassa. Sanomme, ettei karma aina toimi tällä tai tuolla erityisellä tavalla, vaan että se aina *toimii* sen sopusoinnun ja tasapainon säilyttämiseksi, jonka voimasta maailmankaikkeus on olemassa.

Kys. – Mainitkaahan esimerkki.

Teos. – Myöhemmin annan teille täysin valaisevan esimerkin.

Nyt ajatelkaa lampea. Kivi putoaa veteen ja saa veden aaltoilemaan. Nämä aallot väreilevät edestakaisin kunnes lopulta, niin kuin fyysikot sanovat, voiman häviämisen lain kautta, aallot asettuvat ja vesi saa takaisin entisen peilityneytensä. Samaten *kaikki* toiminta joka tasolla saa aikaan häiriötä maailmankaikkeuden tasapainoiseen sopusointuun ja niin syntyneet väreilyt jatkavat edestakaisin kulkemistaan, jos niillä on rajoitettu liikkuma-ala, kunnes tasapaino on palautunut. Mutta koska jokainen tuollainen häiriö lähtee jostakin tietystä kohdasta, on selvää, että tasapaino ja sopusointu voi tulla palautetuksi ainoastaan silloin, kun kaikki siitä liikkeelle pannut voimat ovat käännetty takaisin *tuohon samaan kohtaan*. Ja tässä teillä on todiste siitä, että ihmisen kaikki tekojen, ajatusten ym. seuraukset tulevat välttämättä vaikuttamaan *häneen itseensä* samalla voimalla, jolla ne pantiin liikkeelle.

Kys. – Mutta en näe tässä laissa mitään moraalista. Se näyttää minusta sen yksinkertaisen fyysisen lain kaltaiselta, että vaikutus ja vastavaikutus ovat yhtä suuret ja että jokaisella syyllä on tietty seurauksensa.

Teos. – En hämmästy kuullessani teidän näin sanovan. Eurooppalaisilla on sängen syvälle juurtunut tapa ajatella oikeaa ja väärää, hyvää ja pahaa mielivaltaisen lakikirjan määräyksinä, jonka joko ihmiset tai persoonallinen Jumala on heille säätänyt. Me teosofit puolestamme sanomme, että ”hyvä” ja ”sopusointu” ovat samanarvoisia käsitteitä ja samoin ”paha” ja ”epäsointu”. Edelleen me väitämme, että kaikki tuska ja kärsimys ovat tuloksia harmonian puutteesta ja että sopusoinnun häiriön ainoana ja kauheana syynä on itsekkyyks muodosssa tai toisessa. Sen tähden karma antaa ihmiselle takaisin hänen omien tekojensa *todelliset seuraukset*, katsomatta lainkaan niiden moraaliseen luonteeseen, mutta koska hän saa palkkansa *kaikesta*, on selvää, että samoin kuin hänen on sovitettava kaikki tuottamansa kärsimykset, samoin on hän ilossa ja riemussa korjaava hedelmät kaikesta onnesta ja sopusoinnusta, jonka luomista hän on edistänyt. En voi olla teille lukematta muutamia kohtia kirjoista ja artikkeleista, joiden laatijoilla, meillä teosofeilla, on oikea käsitys karmasta.

Kys. – Toivoisin teidän niin tekevän, koska teillä on hyvin niukka tätä aihetta käsittelevät kirjallisuus.

Teos. – Syynä on, että se on *vaikein* kaikista opeistamme. Vähän aikaa sitten lähti erään kristityn kynästä seuraava vastaväite:

”Jos otaksomme, että meille on oikein opetettu teosofiaa ja että ’ihmisen täytyy olla oma vapahtajansa, täytyy voittaa itsensä ja se paha, joka on hänen kaksinaisessa luonnossaan, saavuttaakseen sielunsa vapautuksen’ – niin mitä on ihmisen tehtävä herättyään ja kääntyyttyään jossain määrin pois pahuudesta ja synnistä? Kuinka hän on löytävä pelastuksen tai anteeksiannon tai saava pois pyyhityksi sen synnin eli pahan, jonka hän on jo tehnyt?”

Tähän J. H. Connelly vastaa hyvin sattuvasti, ettei kukaan voi toivoa ”saavansa teosofista veturia kääntymään teologiselle raiteelle”. Hän sanoo:

”Mitään mahdollisuutta ei yksilöllä ole päästä vastuunalaisuudestaan teosofian oppien mukaan. Tässä uskossamme ei ole mitään anteeksiantamusta tai ’jo tehdyn synnin ja pahan pois pyyhkimistä’ muuten kuin siten, että väärintekijä saa oikeudenmukaisen rangaistuksen ja että palautetaan kaikkeuden sopusointu, jota hänen väärä tekonsa on häirinnyt. Paha on ollut hänen omansa, ja koska toisten täytyy kärsiä sen seurauksista, ei kukaan muu kuin hän itse voi sitä sovittaa.

”Otaksuttu ehto – nimittäin että ihminen on ’herännyt ja jossain määrin kääntynyt pois pahuudesta ja synnistä’ – on tila, jolloin ihminen on kärsittänyt, että hänen tekonsa ovat pahat ja ansaitsevat rangaistuksen. Siinä

käsittämisessä on persoonallinen vastuunalaisuuden tunne, ja yhtä voimakas kuin hänen heräämisensä eli kääntymyksensä on ollut, aivan yhtä voimakas täytyy ankaran vastuunalaisuuden tunteen olla hänessä. Juuri silloin kun se tunne on hänessä voimakkaimmillaan, vaaditaan häntä omaksumaan sijais-
sovituksen oppi.

”Hänelle sanotaan, että hänen täytyy myös katua, mutta mikä on helpompaa kuin se? Ihmisluonnossa on sellainen rakastettava heikkous, että me olemme hyvinkin valmiit katumaan tekemäämme pahaa, kun huomiomme on kääntynyt siihen ja me olemme itse joko kärsineet sitä tai nauttineet sen hedelmät. Mahdollisesti tämän tunteen tarkempi erittely osoittaisi, että oikeastaan emme kadu itse pahaa niin paljon kuin sitä välttämättömyyttä, joka näytti vaativan pahaa tekoa saavuttaaksemme itsekkäät tarkoituksemme.

”Kuinka houkuttelevalta tämä toive saada heittää syntikuormansa ristin juurelle tavallisesta ihmisestä tuntuukin, ei se teosofian tutkijaa miellytä. Hän ei ymmärrä, miksi syntinen, opittuaan tuntemaan pahat tekonsa, sen johdosta voisi ansaita, että hänen entinen pahuutensa annettaisiin anteeksi ja pyyhittäisiin pois; tai miksi katumus ja sitä seuraava oikea elämä oikeuttaisi, että syyn ja seurauksen universaali laki hänen hyödykseen kumottaisiin. Hänen pahojen tekojensa tulokset ovat edelleen olemassa; ne kärsimykset, jotka hänen pahuutensa on muille tuottanut, eivät ole pois pyyhityt. Teosofian tutkija ottaa tutkittavakseen myös pahuuden vaikutuksen viattomiin. Hän ei katso ainoastaan syyllistä vaan hänen uhrejansakin.

”Paha teko on maailmankaikkeutta hallitsevien harmonian lakien rikkomista, ja rangaistuksen siitä täytyy kohdata itse lain rikkojaa. Kristus lausui varoituksen: ’Älä tästedes enää tee syntiä, ettei sinulle pahempaa tapahtuisi’, ja Paavali sanoi: ’Valmistakaa työllä oma pelastuksenne.’² Mitä ihminen kylvää, sitä hän myös niittää.’ Tämä muuten on hieno vertauskuva, joka vastaa Purânoiden paljon aikaisempaa lausuntoa, että ’jokainen ihminen niittää omien tekojensa seuraukset’.

”Tämä on karman lain perusoppi, jota teosofia opettaa. Sinnett, kirjassaan *Esoteric Buddhism*, esittää karman ’eettisen syysuhteen lakina.’ ’Rangaistuksen (retribution) laki’, kuten Madame Blavatsky tulkitsee, on parempi. Se on voima, joka ’vaikkakin salaperäisenä johtaa meitä erehtymättä viitoittamattomia teitä rikoksesta rangaistukseen’.

”Mutta se on enemmänkin. Se palkitsee ansioita yhtä erehtymättä ja runsaasti kuin se rankaisee vikoja. Se on jokaisen toiminnan, ajatuksen, sanan ja

² Fil. 2:12. Sanantarkasti alkutekstin mukaan, joka kuuluu: ”katergazesthe ten heauton soterian”. – Suom. huom.

työn tulos, ja sen avulla muovailevat ihmiset itseään, elämäänsä ja kohtalo-ansa. Itämainen filosofia hylkää sen ajatuksen, että jokaiselle vastasyntyneelle lapselle luotaisiin uusi sielu. Se uskoo, että on olemassa rajoitettu lukumäärä monadeja, jotka kehittyvät ja kasvavat yhä täydellisemmiksi yhdistämällä itseensä monta peräkkäistä persoonallisuutta. Nämä persoonallisuudet ovat karman tuotteita, ja karman ja jälleensyntymisen kautta ihmismonadi aikaan palaa alkulähteeseensä – absoluuttiseen jumaluuteen.”

E. D. Walker Reincarnation-kirjassaan esittää seuraavan selityksen:

”Lyhyesti sanoen karman oppi on se, että me olemme entisillä toimillamme tehneet itsemme sellaisiksi kuin nyt olemme ja että rakennamme tulevaa ikuisuuttamme nykyisillä teoilla. Ei ole muuta sallimusta, kuin minkä itse määräämme. Ei ole muuta pelastusta tai kadotusta, kuin minkä itse aikaan saamme... Koska tämä ei tarjoa rikoksille suojaa, vaan vaatii ankaraa miehekkyyttä, se on heikoille luonteille vähemmän tervetullut kuin mukavat uskonnolliset opit sijaissovituksesta, esirukouksista, anteeksiannosta ja kuolinvuoteella tehdystä kääntymyksestä... Ikuisen oikeuden valtapiirissä ovat loukkaus ja rangaistus erottamattomasti yhteen liitetyt ikään kuin ne olisivat sama tapahtuma, koska ei ole todellista eroa teon ja sen tuloksen välillä... Karma, eli entiset tekomme, vetää meidät takaisin maalliseen elämään. Hengen asunto muuttuu sen karman mukaan, ja tämä karma ei salli saman tilan jatkua pitkään; koska se aina muuttuu. Niin kauan kuin toimintaa ohjaavat aineelliset ja itsekkäät vaikuttimet, niin kauan täytyy tuon toiminnan seuraustenkin ilmetä fyysisissä jälleensyntymissä. Ainoastaan täydellisesti epäitsekkäs ihminen voi päästä aineellisen elämän vetovoimasta vapaaksi. Harvat ovat sen saavuttaneet, mutta se on ihmiskunnan päämaali.”

Ja sitten tekijä lainaa otteen *Salaisesta Opista*:

”Niiden, jotka uskovat karmaan, on uskominen kohtaloon, jota syntymästä kuolemaan asti jokainen ihminen lanka langalta kutoo ympärilleen, kuten hämähäkki verkkoaan; ja tätä kohtaloa ohjaa joko ulkopuolellamme olevan näkymättömän prototyypin taivaallinen ääni tai meille likeisempi astraalinen eli sisäinen ihminen, joka useinkin on ihmiseksi sanotun olennon paha haltia. Kumpikin tahtoo viekoitella ulkonaista ihmistä, mutta toisen niistä täytyy päästä voitolle; ja aina näkymättömän taistelun alusta alkaen ankara ja järkähtämätön *korvauksen* laki astuu toimintaan ja kulkee kulkuaan uskollisesti seuraten taistelun vaiheita. Kun viimeinen lanka on punottu ja ihminen näyttää kietoutuneen omien tekojensa verkkoon, silloin hän huomaa olevansa kokonaan tämän itse luomansa kohtalon vallassa... Okkultisti tai filosofi ei puhu Kaitsemuksen hyvydestä tai julmuudesta, vaan pitäen sitä samana

kuin Karma-Nemesis, hän opettaa, että se suojaa hyviä ja vaalii heitä tässä niin kuin tulevissakin elämässä; ja että se rankaisee pahantekijää – jopa aina seitsemänteen jälleensyntymään – lyhyesti sanoen, kunnes lopullisesti on oikaistu sen häiriön vaikutus, jonka hän on tehnyt pienimmällekkin atomille sopusoinnun rajattomassa maailmassa. Sillä karman ainoa käsky – ikuinen ja muuttumaton käsky – on ehdoton harmonia niin aineen kuin hengenkin maailmassa. Sen tähden ei oikeastaan karma palkitse tai rankaise, vaan me palkitsemme ja rankaisemme itseämme aina sen mukaan, teemmekö työtä luonnon kanssa, avulla ja mukaan, totellen niitä lakeja, joihin harmonia perustuu, vai – rikommeko niitä. Eivätkä karman tiet olisi tutkimattomat, jos ihmiset toimisivat keskinäisessä sopusoinnussa eikä eripuraisina ja riidellen. Sillä meidän tietämättömyytemme näistä teistä – joita osa ihmiskuntaa sanoo Kaitsemuksen hämäriksi ja sotkuisiksi teiksi, kun sen sijaan toinen osa näkee niissä sokean fatalismin toimintaa ja kolmas osa näkee vain sattuman, jota eivät johda jumalat eivätkä pahat henget – se tietämättömyys varmaan-kin pian katoaisi, jos kohdistaisimme ne kaikki niiden oikeaan syyhyn... Me seisomme hämmästyneinä itse luomamme mysteerin ja elämän arvoitusten edessä, joita emme tahdo ratkaista, ja siten syytämme, että suuri sfinks ki-
too meidät niellä. Mutta todellisuudessa ei ole tapahtumaa elämässämme, ei vastoinkäymisten päivää tai onnettomuutta, jonka jälkiä ei voitaisi seurata omiin tekoihimme tässä tai toisessa elämässä... Karman laki on irrottamattomasti kietoutunut jälleensyntymisen lakiin... Ainoastaan tämä karman oppi voi meille selvittää hyvän ja pahan salaperäisen probleemin ja saada ihmisen tyytymään elämän hirveään ja näennäiseen epäoikeudenmukaisuuteen. Ei mikään muu kuin tuollainen vakaumus voi rauhoittaa järkytettyä oikeudentuntoamme. Sillä kun joku, joka ei tunne tätä jaloa oppia, katselee ympärilleen ja huomaa syntyperän ja onnen lahjojen, älyn ja kykyjen epätasaisen jakaantumisen; kun hän näkee kunniaa koituvan tyhmille ja paheellisille, joille onnetar tuhlaa suosiotaan pelkän etuoikeutetun syntyperän vuoksi, ja näkee heidän lähimmän naapurinsa, älyllisesti kehittyneenä ja jaloine hyveineen – kaikin puolin ansiokkaamman ihmisen sortuvan hätään ja osanoton puutteeseen; kun hän näkee kaiken tämän ja on pakotettu kääntymään pois kykenemättä auttamaan syyttömästi kärsivää, vaikka korvissa soi sydäntä särkevästi tuskanhuutoja kaikkialta –, silloin vain tämä siunattu tieto karmasta estää häntä kiroamasta elämää ja ihmisiä samaten kuin niiden otaksuttua luoja... Tämä laki, joko tietoisesti tai tiedottomasti, ei ennalta määrää mitään kenellekään. Se on totisesti olemassa ikuisuudesta asti ja ikuisuudessa, sillä se on ikuisuus itse; ja ollen sellainen, koska ei mikään toiminta voi olla ikuisuuden

kanssa saman ikäinen, ei voida sanoa sen toimivan, sillä se on itse toiminta. Sillä ei aalto ihmistä hukuta, vaan miesraukan *persoonallinen* teko, hänen, joka ehdoin tahdoin menee ja antautuu meren liikuntaa ohjaavien ja *persoonattomasti* toimivien lakien alaiseksi. Karma ei mitään luo eikä suunnittele. Ihminen itse istuttaa ja synnyttää syyt, ja karman laki ohjaa vaikutuksia, mutta tämä oikeaan ohjaaminen ei ole teko, vaan universaalia harmoniaa, joka aina pyrkii takaisin alkuperäiseen asemaansa, niin kuin liian voimakkaasti alas taivutettu oksa vastaavalla voimalla ponnahtaa takaisin. Jos se silloin sattuu nyrjäyttämään sijoiltaan käden, joka koetti taivuttaa sitä luonnollisesta asemastaan, pitääkö meidän silloin sanoa, että oksa taittoi kätemme, vai että oma tyhmyytemme tuotti meille sen tuskan? Karma ei ole koskaan yrittänyt hävittää älyllistä ja yksilöllistä vapautta niin kuin monoteistien keksimä jumala. Se ei ole kätkenyt käskyjään pimeyteen ehdoin tahdoin ihmisten hämmentämiseksi, eikä se ole rankaiseva sitä, joka tohtii tutkistella sen salaisuuksia. Päinvastoin se, joka tutkimalla ja mietiskelemällä paljastaa sen monimutkaiset polut ja valaisee noita pimeitä teitä, joiden sokkeloihin niin moni hukkuu elämän labyrinttia tuntematta –, hän työskentelee kanssaihmistensä hyväksi. Karma on ilmenneen maailman absoluuttinen ja ikuinen laki; ja kun ei voi olla muuta kuin yksi absoluutti, samoin kuin yksi ikuinen, aina läsnä oleva syy, niin karmaan uskovia ei voi pitää ateisteina tai materialisteina, vielä vähemmän fatalisteina, sillä karma on sama kuin Tuntematon eli eräs puoli siitä vaikuttaessaan ilmiömaailmassa.”

Toinen kyvykäs teosofinen kirjailija, Patience Sinnett (kirjoituksessaan *Purpose of Theosophy*) sanoo:

”Jokainen yksilö saa aikaan karmaa, joko hyvää tai pahaa, jokaisella päivälämänsä teolla ja ajatuksella, ja samanaikaisesti hän tässä elämässään tyhjentää sitä karmaa, jonka entisyyden teot ja halut ovat saaneet aikaan. Kun näemme ihmisten kärsivän synnynnäisistä sairauksista, niin voimme varmuudella väittää, että nämä sairaudet ovat välttämättömiä seurauksia syistä, jotka he edellisissä ruumiillistumisissaan itse ovat matkaan saattaneet. Voidaan väittää, että kun nämä kärsimykset ovat perinnöllisiä, ei niillä voi olla mitään tekemistä menneen ruumiillistuman kanssa. Mutta on muistettava, että minän, todellisen ihmisen, yksilön henkinen alkuperä ei ole niissä vanhemmissa, joilta se on saanut tämän ruumiinsa, vaan että ne taipumukset, jotka sen edellinen elämäntapa kokosi sen ympärille, vetävät sitä, kun taas tulee syntymisen hetki, virran voimalla siihen kotiin, joka parhaiten soveltuu noiden taipumusten kehittämiseen... Tämä karman oppi oikein ymmärrettynä on omiaan ohjaamaan ja auttamaan tämän totuuden ymmärtäjiä korkeampaan

ja parempaan elämänlaatuun, sillä ei saa unohtaa, että ajatuksiammekin, eikä vain tekojamme, mitä varmimmin seuraa joukko asianhaaroja, jotka saavat aikaan joko hyvää tai pahaa ja – mikä tärkeämpää – monien kanssaihmistemme tulevaisuudessa. Jos rikkomisen tai laiminlyömisestä syntii josakin tapauksessa voisivat koskea ainoastaan itseämme, olisi synnintekijän karma vähäpätöisempi kysymys. Mutta koska jokainen ajatus ja teko kautta elämän tuo mukanaan vastaavassa määrin hyvää tai pahaa vaikutusta ihmiskunnan perheen muihin jäseniin, näyttää tämä seikka, kuinka välttämätöntä tulevalle onnelle ja edistykselle on ankara oikeuden, moraalisuuden ja epäitsekkyyden tunto. Kerran tehtyä rikosta, ilmi laskettua pahaa ajatusta, ei voi peruuttaa, ei mikään katumus voi tulevaisuudesta pyyhkäistä pois niiden tuloksia. Katumus, jos se on vilpittömästä, estää meistä uudistamasta erehdystämme; se ei voi vapauttaa meitä tai muita jo tapahtuneiden erehdyksien seurauksista, jotka täysin pettämättömästi kohtaavat tekijää joko tässä tai seuraavassa ruumiillistumisessa”.

J. H. Connelly jatkaa:

”Tällaiseen oppiin perustuvan uskonnon kannattajat sallivat mielellään uskontoaan verrattavan siihen, jonka mukaan yhden ainoan lyhyen maallisen olemassaolon tapahtumat määräävät ihmisen kohtalon ikuisiksi ajoiksi, ja tuossa elämässä häntä ilahduttaa lupaus, että niin kuin puu kaatuu, niin se jää makaamaan; ja hänen valoisin toiveensa, kun hän herää tuntemaan pahutensa, on sijaissovituksen oppi, ja siinäkin ovat mahdollisuudet rajoitetut presbyterisen uskontunnustuksen mukaan.³

”Jumalan päätöksestä, hänen kunniansa ilmitulemiseksi, ovat jotkut ihmiset ja enkelit ennalta määrättyt saamaan ikuisen elämän, ja toiset ovat määrättyt ikuisen kuolemaan.

”Nämä täten ennakoita määrättyt enkelit ja ihmiset ovat kukin kohdallaan peruuttamattomasti merkityt; ja niiden luku on niin varma ja tarkka, ettei sitä voi lisätä eikä vähentää... Niin kuin Jumala on määrännyt valitut kunniaan... Eikä muita Kristuksen lunastamia todella kutsuta, vanhurskauteta, omaksi oteta, pyhitetä ja pelasteta, kuin ainoastaan valittuja.

”Tahtonsa tulkitsemattomasta neuvosta, jonka kautta hän mielensä mukaan antaa ja pidättää armoansa, jotta hänen hallitusvaltansa luotujensa ylitulisi kunnioitetuksi, on Jumala nähnyt hyväksi jättää tai määrätä muun osan ihmiskuntaa häpeään ja vihaan heidän syntiensä tähden erinomaisen oikeutensa ylistykseksi.”

³ Yleensä reformoidun kirkon predestinaatio-opin mukaan. – Suom. huom.

Näin sanoo taitava puolustaja, emmekä voi paremmin päättää tutkisteluamme kuin lukemalla otteen eräästä suurenmoisesta runoelmasta. Tekijä sanoo:

”Edwin Arnold on niin erinomaisen kauniisti esittänyt karmaa runoelmassaan *The Light of Asia*, että mieleemme tekisi tässä toistaa hänen kuvauksensa kokonaisuudessaan, jollei se olisi liian pitkä. Tässä on siitä ote:

*Karma – syyn ja seurauksen laki lahjomaton,
töiden ynnä ajatusten tuote –
ajan loimiin näkymättömiin
sen ”Minä” kutoi töiden kutehella.*

* * * * *

*Ennen alkua ja vailla päätä
kuin avaruus ikuinen ja varmaa varmempi
on voima jumalallinen hyvään viepä,
sen lait yksin pysyy.*

*Ei pilkata se anna itseään,
sen voittaa puoltaja,
vaan sortuu vastustaja.
Salaisen hyvän palkka rauha on,
salaisen pahan – tuska.*

*Se näkee kaikkialle, kaikki huomaa:
tee oikein, väärin tee – se tiedä –
vanhurskas tuomio sun saavuttaa,
se vaikka viipyykin.*

* * * * *

*Ei vihaan syty se, ei anteeks anna,
se hiuskarvallensa punnitseepi;
huomenna sen tuomio lankee taikka
tuhanten päivän päästä.*

*Vanhurskauden laki pyhä tää,
ei kenkään sitä välttä eikä estä –
sen juuri rakkaus on ja määränä
täydellistymys ja rauha.⁴*

⁴ Suomentanut Immi Hellén.

Ja nyt kehotan teitä vertaamaan meidän teosofista käsitystämme karmasta, rangaistuksen laista, ja sanomaan, eikö se ole sekä filosofisempi että oikeampi kuin se julma ja mieletön dogmi, joka tekee ”Jumalasta” tunnottoman paholaisen, nimittäin se oppi, että ”ainoastaan valitut” pelastetaan ja muut tuomitaan ikuiseseen kadotukseen!

Kys. – Niin, huomaan mitä yleensä tarkoitatte, mutta tahtoisin, että antaisitte minulle kouriintuntuvia esimerkkejä karman toiminnasta.

Teos. – Sitä en voi tehdä. Voimme ainoastaan, niin kuin jo sanoin, olla varmoja siitä, että nykyiset elämänolomme ovat suoranaisia seurauksia omista teoistamme ja ajatuksistamme menneissä elämissä. Mutta me kun emme ole tietäjiä tai vihittyjä, emme voi tietää mitään karman lain toiminnan yksityiskohdista.

Kys. – Voiko kukaan, edes adepti tai tietäjä, seurata tätä kaiken tasaavaa karmallista prosessia yksityiskohdittain?

Teos. – Voi varmasti. ”Ne jotka tietävät” voivat niin tehdä käyttämällä voimia, jotka piilevät jokaisessa ihmisessä.

Keitä ovat ne, jotka tietävät?

Kys. – Koskeeko tämä yhtä paljon meitä kuin muitakin?

Teos. – Yhtä paljon. Niin kuin juuri sanoin, on kaikilla sama rajoitettu näköpiiri paitsi niillä, jotka ovat nykyisessä ruumiillistumassaan saavuttaneet henkisen näön ja selvänäön huipun. Me voimme ainoastaan käsittää, että jos asioiden olisi pitänyt olla toisin meihin nähden, niin ne olisivat olleet toisin; että me olemme sitä, miksi olemme itsemme tehneet, ja että meillä on, mitä olemme itsellemme ansainneet.

Kys. – Pelkäänpä, että sellainen ajatus olisi vain omiaan katkeroittamaan meitä.

Teos. – Minä uskon, että asia on aivan päinvastoin. Juuri se, ettei ihminen usko oikeudenmukaiseen palkan ja rangaistuksen lakiin, on paremminkin omiaan herättämään hänessä kaikenlaisia napisevia tunteita. Lapsi, yhtä hyvin kuin täysi-ikäinen, pahastuu rangaistuksesta, jopa moitteestakin, jota hän ei usko ansainneensa, paljon enemmän kuin ankarammastakin rangaistuksesta, jos hän tuntee sen ansainneensa. Usko karmaan voi korkeimmassa määrässä saada meidät tyytymään osaamme elämässä, ja se voimakkaasti kannustaa

pyrkimystämme parantaa seuraavaa ruumiillistumaamme. Kumpikin näistä vaikutuksista jäisi pois, jos otaksuisimme kohtalomme olevan jotakin muuta kuin ankaran *lain* tulosta tai sen olevan muissa kuin omissa käsissämme.

Kys. – Olette juuri väittänyt, että tämä karman lain alainen jälleensyntymisjärjestelmä vetoaa järkeen, oikeuteen ja moraaliseen tietoisuuteen. Mutta eikö se silloin tapahdu hienompien ominaisuuksien, sympatian ja myötätunnon kustannuksella ja eikö se siten paaduta ihmisluonnon hienompia vaistoja?

Teos. – Ainoastaan näennäisesti, ei todellisuudessa. Ei kukaan voi saada enemmän eikä vähemmän kuin hän ansaitsee ilman että muille tapahtuu vastaava epäoikeudenmukaisuus tai puolueellisuus; ja laki, jota voitaisiin myötätunosta muuttaa, saisi aikaan enemmän kurjuutta kuin huojennusta, enemmän katkeruutta ja kirousta kuin kiitosta. Muistakaa myös, ettemme me hallitse lakia luodessamme sen vaikutusten syyt; se hallitsee itse itseänsä; ja vielä, että mitä runsaimmassa määrin on annettu tilaisuus *oikean* myötätunnon ja laupeuden ilmenemiseen devachan-tilassa.

Kys. – Sanotte, että adeptit ovat poikkeuksia yleisen tietämättömyytemme vakiosta. Tietävätkö he todella enemmän kuin me jälleensyntymisestä ja tulevasta tiloista?

Teos. – Tietävät kyllä. Kehittämällä kykyjä, jotka meillä kaikilla on, mutta jotka ainoastaan he ovat täydellisesti kehittäneet, he ovat hengessään astuneet noille eri tasoille ja eri tiloihin, joista olemme puhuneet. Pitkinä ajanjaksoina on polvi adepteja toisensa jälkeen tutkinut olemisen, elämän, kuoleman ja jälleensyntymisen mysteereitä, ja kaikki he ovat vuorostaan joillekuille opettaneet näin oppimansa asiat.

Kys. – Ja onko adeptien synnyttäminen teosofian tarkoitus?

Teos. – Teosofia pitää ihmiskuntaa jumaluudesta emanoituneena, ja se on nyt paluumatkalla sinne. Kuljettuaan huomattavan matkan tätä tietä saavuttavat adeptiuden sellaiset, jotka ovat uhranneet useampia ruumiillisia elämiä siihen tarkoitukseen. Sillä muistakaa, ettei kukaan ole koskaan saavuttanut salaisten tieteiden adeptiutta yhdessä elämässä, vaan siihen tarvitaan monta ruumiillistumaa senkin jälkeen, kun on syntynyt itsetietoinen aikomus, ja välttämätön harjoittelu on alkanut. Monta lienee miestä ja naista aivan Seuramme keskuudessa, jotka ovat alkaneet ponnistella tätä ylämäkeä ylöspäin kirkastusta kohden jo monta ruumiillistumaa sitten ja jotka kuitenkin nykyisen elämän persoonallisten harhojen vuoksi joko eivät tunne koko asiaa tai ovat aivan kadottamaisillaan jokaisen mahdollisuuden tässä elämässä kulkea

kauemmaksi. He tuntevat vastustamatonta vetovoimaa okkultismiin ja *korkeampaan elämään*, mutta ovat liian persoonallisia ja omia mielipiteitään täynnä, rakastavat liiaksi maallisen elämän pettäviä viettelyksiä ja maailman hetkellisiä huveja voidakseen luopua niistä; ja niin heiltä menee nykyisessä syntymässään tilaisuus hukkaan. Mutta tavallisille ihmisille, jokapäiväisen elämän käytännöllisten velvollisuuksien ihmisille sellainen etäinen tulos on liian kaukainen päämääräksi ja aivan tehoton vaikuttimeksi.

Kys. – Mikä siis on heidän päämääränsä ja erityinen tarkoituksensa liittyessään Teosofiseen Seuraan?

Teos. – Monet ovat kiinnostuneet meidän opeistamme ja tuntevat vaistomaisesti, että ne ovat todempia kuin minkään dogmaattisen uskonnon opit. Toiset ovat tehneet lujan päätöksen saavuttaa ihmisen korkeimman velvollisuusihanteen.

Ero uskon ja tiedon välillä eli sokea ja järjellinen usko

Kys. – Sanotte, että he omaksuvat teosofiset opit ja uskovat niihin. Mutta koska he eivät kuulu äsken mainittuihin adepteihin, niin heidän täytyy omaksua oppinne ”sokeasti uskoen”. Mikä ero on heidän ja tavallisten uskontojen yksinkertaisen uskon välillä?

Teos. – Niin, tässä niin kuin melkein kaikissa muissakin kohdissa on eroa. Mitä te sanotte ”uskoksi” ja mikä todella on *sokeaa uskoa* kristinuskon dogmeihin, se tulee meillä olemaan *tietona*, loogisena seurauksena siitä, mitä *tiedämme* luonnon *tosiasioista*. Teidän oppinne perustuvat tulkitsemiseen ja siis vasta *toisarvoisesti* tietäjien todisteisiin; meidän oppimme tietäjien yksimielisiin ja muuttumattomiin todisteisiin. Tavallinen kristillinen teologia esimerkiksi väittää, että ihminen on Jumalan luoma olento, johon kuuluu kolme osaa – ruumis, sielu ja henki –, kaikki välttämättömät hänen ollakseen eheä, ja kaikki ikuisesti hänen osiansa, joko sitten fyysisen, maallisen olemassaolon karkeassa muodossa tai eetterimäiseksi muuttuneessa muodossa ylösousemuksen jälkeen. Jokaisella on siten pysyvä, muista ihmisistä ja jumaluudesta erillinen olemassaolonsa. Teosofia sen sijaan väittää, että koska ihminen on emanoitunut tuntemattomasta, mutta aina läsnä olevasta ja rajattomasta jumalallisesta olemuksesta, niin hänen ruumiinsa ja kaikki muukin on katoavaista ja siis harhaa. Henki hänessä on ainoa pysyvä olemus, ja sekin kadottaa erillisen yksilöllisyytensä sillä hetkellä, kun se jälleen täydellisesti yhtyy *universaaliin henkeen*.

Kys. – Jos kadotamme myös yksilöllisyytemme, silloinhan se aivan yksinkertaisesti on tuhoutumista?

Teos. – Minä vastaan: *ei!* Sillä puhun *erillisestä* enkä universaalista yksilöllisyydestä. Viimeksi mainittu tulee osana muuttumaan kokonaisuudeksi; *kastepisara* ei haihdu ilmaan, vaan yhtyy mereen. *Tuhoutuuko* fyysinen ihminen, kun hän sikiöstä kasvaa vanhaksi mieheksi? Mikä saatanallinen ylpeys meissä olisikaan, jos asettaisimme oman äärettömän pienen persoonallisuutemme ja yksilöllisyytemme maailmankaikkeuden rajatonta tietoisuutta korkeammalle!

Kys. – Siitä seuraa, että silloin tosiasiallisesti ei ole ihmistä, vaan että kaikki on henkeä?

Teos. – Erehdytte. Siitä seuraa, että aineen ja hengen yhteys on vain ohimenevä; tai selvemmin puhuaksemme: koska henki ja aine ovat yhtä, nimittäin *universaalien* ilmenneen olemuksen kaksi vastakkaista puolta – niin hengellä ei ole oikeutta siihen nimeen, niin kauan kuin pieninkin osanen ja atomi sen ilmenneestä olemuksesta vielä on kiinni jossain muodossa, joka on eristäytymisen tulosta. Toisin uskominen on *sokeaa uskoa*.

Kys. – Siis te väitätte tiedon eikä uskon nojalla, että pysyvä perinsiippi, henki, itse asiassa vain kulkee aineen kautta?

Teos. – Minä esittäisin sen toisin ja sanoisin: me väitämme, että pysyvän ja *ainoan* perinsiipin – hengen – ilmeneminen *aineena* on ohimenevää eikä siis ole paljon muuta kuin harhaa.

Kys. – Ja tämä on tiedon eikä uskon nojalla väitetty?

Teos. – Aivan niin. Mutta koska hyvin näen, mitä ajatte takaa, niin voin yhtä hyvin sanoa teille, että me pidämme sellaista *uskoa*, jota te puolustatte, älyn sairautena, ja todellista uskoa, so. kreikkalaisten *pististä*, ”*tietoon perustuvana uskona*”, joko se perustuu fyysisten tai *henkisten* aistien todisteisiin.

Kys. – Mitä tarkoittatte?

Teos. – Jos tahdotte tietää näiden kahden uskon eron, niin tarkoitan, että *auktoriteettiin perustuvan* ja *omaan henkiseen intuitioon perustuvan uskon* välillä on sangen suuri ero.

Kys. – Mikä sitten?

Teos. – Toinen on inhimillistä herkkäuskoisuutta ja *taikauskoa*, toinen inhimillistä uskoa ja *intuitiota*. Kuten professori Alexander Wilder sanoo

esipuheessaan kirjaan *Eleusinian Mysteries*: ”Tietämättömyys johtaa pyhän häpäisemiseen. Ihmiset pilkkaavat sitä, mitä eivät oikein ymmärrä... Tämän maailman pohjavirta kulkee yhtä päämäärää kohti, ja ihmisten herkäuskoisuuden takana... on melkein rajaton voima, pyhä usko, joka kykenee käsittämään kaiken olemassaolon korkeimmat totuudet.” Ne, joiden ”herkäuskoisuus” rajoittuu ainoastaan ihmisten laatimiin arvovaltaisiin dogmeihin, eivät koskaan täysin oivalla sen voimaa eivätkä edes huomaa sitä omassa luonnossaan. Se on sidottu ulkonaiseen tasoon eikä kykene saamaan liikkeelle hallitsevaa sisäistä olemustaan, sillä silloin heidän pitäisi käyttää omaa arvostelu oikeuttaan, ja sitä he eivät koskaan *uskalla* tehdä.

Kys. – Ja tämä ”intuitioko” teidät pakottaa hylkäämään Jumalan persoonallisena isänä, maailmankaikkeuden ohjaajana ja hallitsijana?

Teos. – Aivan niin. Me uskomme aina tuntemattomana pysyvään periaatteeseen, sillä ainoastaan sokea erehdys voi väittää, että maailmankaikkeus, ajatteleva ihminen tai edes kaikki ainemaailman ihmeet olisivat voineet kehittyä ilman että *älykkäät voimat* olisivat saaneet aikaan kaikkien osien ihmeellisen viisaan järjestyksen. Luonto voi erehtyä ja erehtyykin usein yksityiskohdissaan ja ainestensa ulkonaisissa ilmennyksissä, mutta ei milloinkaan sisäisiin syihinsä ja seurauksiinsa nähden. Vanhoilla pakanoilla oli tästä kysymyksestä paljon järkevämpiä käsityksiä kuin uudenaikaisilla filosofeilla, olkoot he agnostikkoja, materialisteja tai kristittyjä. Eikä kukaan pakanakirjailija ole koskaan esittänyt vastaväitettä siihen, että julmuus ja armo ovat rajallisia tunteita ja siis peräti mahdottomia *rajattoman* jumalan ominaisuuksiksi. Sen tähden kaikki heidän jumalansa olivat rajallisia. Kirjan *The Wheel of the Law* (Lain Pyörä) siamilainen tekijä lausuu saman ajatuksen teidän persoonallisesta Jumalastanne kuin me. Hän sanoo (s. 25)

”Buddhalainen saattaisi uskoa sellaisen jumalan olemassaoloon, joka olisi äärettömän paljon ylempänä kaikkia inhimillisiä ominaisuuksia ja joka olisi täydellinen jumala, rakkauden, vihan ja kateuden yläpuolella, leväten täydellisessä rauhassa, jota ei mikään voisi häiritä. Sellaisesta jumalasta hän ei puhuisi mitään halventavaa, ei miellyttämisen halusta tai loukkaamisen pelosta, vaan luonnollisesta kunnioituksesta. Mutta hän ei voi ymmärtää jumalaa, jolla on ihmisten ominaisuudet, joka rakastaa ja vihaa ja suuttuu; jumaluutta, joka on jopa alempana tavallisen hyvän ihmisen mittapuuta, kuvaillkoot häntä sitten kristityt lähetyssaarnaajat, islamilaiset, bramiinit⁵ tai juutalaiset.

⁵ Tarkoitetaan lahkolaisbramiineja. Veedaantistien Parabrahma on se Jumaluus, jonka mekin hyväksymme ja uskomme.

Kys. – Usko kuin usko. Kun kristitty inhimillisessä avuttomuudessaan ja nöyryydessään uskoo, että taivaassa on armollinen Isä, joka varjelee häntä kiusaukselta, auttaa häntä elämässä ja antaa hänen syntinsä anteeksi, niin eikö hänen uskonsa ole parempi kuin buddhalaisten, vedäntalaisten ja teosofien kylmä ja ylpeä, melkein fatalistinen usko?

Teos. – Aina te vain puhutte meidän vakaumuksestamme kuin sokeasta ”uskosta”. Mutta kun taaskin olemme tässä ainaisessa kysymyksessä, niin minäkin vuorostani kysyn: usko kuin usko; eikö se, joka perustuu järkeen ja ehdottomaan johdonmukaisuuteen, ole parempi kuin se, joka nojautuu yksistään ihmisauktoriteettiin tai – sankaripalvontaan? *Meidän* ”uskollamme” on kaikki se looginen pätevyys, mikä on matemaattisella itsestäänselvyydellä, että kaksi kertaa kaksi on neljä. Teidän uskonne on samanlaista logiikkaa kuin joidenkin tunteellisten naisten, joista Turgenjev sanoo, että heille kaksi kertaa kaksi tavallisesti on viisi ja talikynttilä kaupantekijäisiksi. Teidän uskonne sitä paitsi loukkaa kaikkia oikeuden ja loogisuuden vaatimuksia, ja vieläpä se, jos tarkasti erittelemme, johtaa ihmiset moraaliseen turmioon, estää ihmiskunnan kehitystä ja suorastaan tekee vallan oikeudeksi – muuttaa joka toisen ihmisen Kainiksi veljeään Aabelia kohtaan.

Kys. – Mihin te tähtäätte?

Onko Jumalalla oikeutta antaa anteeksi?

Teos. – Sovitusoppiin. Tähtään siihen vaaralliseen oppiin, johon te uskotte ja joka lausuu, että vaikka meidän rikoksemme Jumalan ja ihmisten lakeja vastaan olisivat kuinka hirvittävät, meidän ei tarvitse muuta kuin uskoa Jeesuksen uhrautumiseen ihmiskunnan pelastukseksi, niin hänen verensä on pesevä pois jokaisen tahrat. Olen nyt kaksikymmentä vuotta saarnannut sitä vastaan, ja tahdon kiinnittää huomionne erääseen kohtaan *Hunnuton Isis*-kirjassa (Teologia osa 2, s. 150), joka kirjoitettiin v. 1875. Tätä kristinoppi opettaa ja tätä me vastustamme:

Papit sanovat: ”Jumalan laupeus on rajaton ja käsittämätön. On mahdotonta ymmärtää, että ihmisen tekemä synti voisis olla niin tuomittava, ettei etukäteen syntisen pelastamiseksi maksettu hinta pyyhkisi sitä pois ja vielä tuhatkertaisesti pahempaakin syntiä. Sitä paitsi ei ole koskaan liian myöhäistä katua. Vaikka synnintekijä odottaa maallisen elämänsä viimeisen päivän viimeisen tunnin viimeiseen minuuttiin ennen kuin lausuu kalvenneilla huulillaan uskontunnustuksen, hän saa astua paratiisiin. Näin teki kuoleva ryöväri,

ja näin voivat tehdä muutkin, jotka ovat yhtä paheellisia. Tällaisia ovat kirkon ja papiston käsitykset, joita Englannin lempisaarnaajat takovat kansalaisten ne päihin ”19. vuosisadan valossa”, tällä kaikkein ristiriitaisimmalla aikakaudella. Entä, mihin tämä johtaa?

Kys. – Eikö se tee kristittyä onnellisemmaksi kuin buddhalainen tai brahmalainen on?

Teos. – Ei, ei ainakaan sivistyneitä, sillä suurin osa heistä on kauan sitten itse asiassa kadottanut kaiken uskonsa tähän julmaan dogmiin. Mutta se johtaa ne, jotka vielä uskovat, *kaikkien mahdollisten rikosten kynnykselle helpommin* kuin mikään muu oppi, jonka tunnen. Luen vielä otteen *Isiksestä* (Teologia osa 2, s. 151):

”Jos astumme ulos pienestä uskonpiiristämme ja ajatlemme maailman-kaikkeutta kokonaisuutena, jota sen osien ihmeellinen sopusointu pitää tasapainossa, niin eikö koko terve järki, eikö pieninkin oikeudentunnon kipinä nouse tätä *sijaissovitusta* vastustamaan! Jos pahantekijä olisi rikkonut ainoastaan itseään eikä ketään muuta vastaan; jos hän vilpittömästi katumalla voisi saada pois pyyhityksi menneet tapaukset ei ainoastaan ihmismuistista vaan siitä häviämättömästi muistikirjastakin, jota ei mikään jumaluus – ei edes Korkeimmista Korkein – voi saada häviämään, silloin tämä oppi ei olisi käsitteämätön. Mutta mennä väittämään, että joku ihminen voi loukata toista ja tappaakin ja häiritä yhteiskunnan tasapainoa ja luonnon järjestystä ja sitten saada anteeksi, kun hän uskoo – samantekevää pelostako vai toivosta tai pakosta –, että yksi verenvuodatus pesee pois toisen verenvuodatuksen – se on ennenkuulumatonta. Voiko rikoksen *seuraukset* saada olemattomiksi, vaikka itse rikos annettaisiinkin anteeksi? Jonkin syyn seuraukset eivät rajoitu tuon syyn piiriin eikä pahanteon seuraukset koske ainoastaan syyllistä ja hänen uhriaan. Jokaisella hyvällä ja pahalla teolla on omat vaikutuksensa, yhtä silmiinpistävät kuin kivenheiton vaikutus tyyneen veteen. Vertaus on kulunut, mutta kun se on parhaiten käsitettävissä, siksi käytän sitä. Kehässä kulkevat aallot ovat sitä suurempia ja nopeampia, mitä suurempi on ne liikkeelle paneva kappale, mutta pieninkin kivi, hienoin hiekkajyvänenkin saa väreilyjä aikaan. Ja häiriö ei ole ainoastaan pinnalla näkyvä. Vedenkalvon alla, näkymättömissä, joka suunnalle – ulospäin ja alaspäin – sysää pisara toistaan, kunnes voima on koskenut pohjaan ja sivuihin asti. Ja vielä ilma veden yläpuolella on joutunut liikkeeseen ja tämä häiriö etenee, kuten tiedemiehet kertovat, kerroksesta kerrokseen ulos avaruuteen ikuisesti; aineelle on annettu sysäys, ja se ei koskaan katoa, sitä ei voi saada takaisin!...

”Niin on rikoksen ja sen vastakohtainkin laita. Teko voi olla hetkellinen, mutta vaikutukset ovat ikuiset. Kun kivi kerran on heitetty lampeen, jos me silloin voimme ottaa sen takaisin käteemme, vierittää veden väreilyt takaisin ja tehdä toimineen voiman tyhjäksi, palauttaa eetteriaallot, niin kuin ne ennen olivat, so. olemattomiksi ja pyyhkiä pois kaikki jäljet kiven heittämisestä, niin että Ajan muistissakaan ei ole tietoa tapahtuneesta, silloin, *silloin* me kärsivällisesti kuuntelemme kristittyjen puolustavan tämän *sovituksen* mah-tia,” ja – lakkaamme uskomasta karman lakiin. Asiain näin ollen kutsumme koko maailmaa ratkaisemaan, kumpi näistä kahdesta opista soveltuu paremmin jumalalliseen oikeuteen ja kumpi on järjellisempi yksinkertaisenkin inhimillisen älyn ja ajattelun kannalta.

Kys. – Kuitenkin miljoonat uskovat tuohon kristilliseen dogmiin ja ovat onnellisia.

Teos. – Pelkkä tunteilu on voittanut heidän ajatuskykynsä, ja kukaan todellinen ihmisystävä ei sitä dogmia hyväksyisi. Se ei ole ainoastaan itsekkyyden unelma, vaan oikea ihmisälyn painajainen. Katsokaa, mihin se johtaa, ja nimetkää se pakanamaa, missä tehdään rikoksia enemmän kuin kristityissä maissa. Katsokaa pitkiä ja kamalia luetteloita rikoksista, jotka vuosittain on tehty Euroopan maissa, ja katsokaa protestanttista ja raamatullista Amerikkaa. Siellä *kääntymyksiä* tapahtuu paljon enemmän vankiloissa kuin julkisissa saarna- ja *herätys*kokouksissa. ”Katsokaa, millä kannalla on kristillisen oikeuden (!) tilinpäätös. Verisiä murhaajia, joita riivaa himo, kosto, ahneus, kiihkoisuus tai suorastaan eläimellinen verenhimo ja jotka useimmiten tappavat uhrinsa antamatta heille aikaa katua tai rukoilla Jeesusta. Uhrin ehkä kuolivat syntisinä ja tietenkään – teologisen johdonmukaisuuden kannalta – saivat rangaistuksen pienemmistä tai suuremmista synneistään. Mutta murhaaja joutuu inhimillisen oikeuden käsiin ja vangitaan. Tunteelliset ihmiset itkevät hänen tähtensä, rukoilevat hänen kanssaan ja puolestaan, ja sitten murhaaja lausuu kääntymyksen taikasanat ja menee mestauslavalle Jeesuksen lunastettuna lapsena! Ilman tekemäänsä murhaa hän ei olisi saanut kanssarukousta, lunastusta, anteeksiantoa. Selvästi tämä mies teki oikein murhatessaan, sillä siten hän saavutti ikuisen autuuden! Ja mitä tulee murhattuun ja hänen perheeseensä, sukulaisiinsa ja kaikkiin, joiden kanssa hän oli suhteissa, – eikö oikeus anna heille korvausta? Täytyykö heidän kärsiä tässä ja tulevassa maailmassa, samalla kun heidän loukkaajansa istuu Golgatan ’pyhän ryöväriin’ vieressä ja nauttii ikuista iloa? Tähän kysymykseen on papisto, viisaasti kyllä, vastaamatta.” (*Hunnuton Isis* Teologia osa 2, s. 151) Ja nyt tiedätte, miksi teosofit – joiden

perususko ja – toivo on oikeutta kaikille, taivaassa niin kuin maankin päällä, eli karma – hylkäävät tämän opin.

Kys. – Ihmisen lopullinen määränpää ei siis ole Jumalan hallitsema taivas, vaan aineen asteittainen muuttuminen alkuperäiseksi olemukseksi, hengeksi?

Teos. – Siihen päämäärään pyrkii kaikki luonnossa.

Kys. – Eivätkö muutamat teistä pidä tuota yhtymistä eli ”hengen lankeamista aineeseen” pahana ja jälleensyntymistä murheellisena asiana?

Teos. – Muutamat pitävät ja koettavat sen vuoksi lyhentää tätä maallista koetusaikaansa. Se ei kuitenkaan ole pelkkää pahaa, koska se takaa kokemusta, jonka avulla jne. voimme päästä tiedon ja viisauden vuorelle. Tarkoitoin sitä kokemusta, joka *opettaa*, että meidän henkisen luontomme tarpeita ei voi milloinkaan tyydyttää mikään muu kuin henkinen autuus. Niin kauan kuin olemme ruumiissa, olemme tuskan ja kärsimyksien ja kaikkien elämässä tapahtuvien ikävien sattumien alaisia. Sen tähden tämän lievennykseksi me lopulta saavutamme tiedon, joka yksin voi meille tuottaa lohdutuksen ja toivon paremmasta tulevaisuudesta.

XII

Mitä teosofia on käytännössä?

Velvollisuus

Kys. – Miksi sitten jälleensyntyminen on tarpeen, jos kukaan ei kuitenkaan voi taata itselleen pysyvää rauhaa?

Teos. – Koska lopullista päämaalia ei voi saavuttaa muuten kuin elämän kokemusten kautta ja koska näiden pääsisältö on tuskaa ja kärsimystä. Ainoastaan kärsimyksestä voimme oppia. Ilot ja nautinnot eivät mitään opeta; ne ovat katoavia ja tuottavat ajan mittaan vain kyllästymistä. Sitä paitsi kun me aina petymme koettaessamme löytää elämässä pysyvää tyydytystä korkeamman luontomme kaipaukselle, se osoittaa selvästi, että tuo kaipaus voi löytää tyydytyksen ainoastaan omalla tasollaan so. henkisellä.

Kys. – Onko tämän luonnollisena seurauksena halu päästä elämästä eroon tavalla tai toisella?

Teos. – Jos sillä halulla tarkoitatte ”itsemurhaa”, silloin vastaan jyrkän kieltävästi. Sellainen seuraus ei koskaan ole ”luonnollinen”, vaan sen syynä on aina kaamea aivosairaus tai mitä varmimmat ja lujimmat materialistiset käsitykset. Se on rikoksista pahin ja seurauksiltaan hirveä. Mutta jos sillä halulla tarkoitatte ainoastaan kaipausta henkisen olemassaolon saavuttamiseen eikä toivoa maan päältä pääsemiseen, silloin todella sanoisin sitä hyvin luonnolliseksi haluksi. Muuten vapaaehtoinen kuolema olisi nykyisen vartiopaikkamme ja meille kuuluvien velvollisuuksien hylkäämistä ja samalla yritys pujahtaa pois karmallisesta vastuunalaisuudesta, ja siten saisimme aikaan uutta karmaa.

Kys. – Mutta jos teot fyysisellä tasolla eivät suo tyydytystä, miksi velvollisuudet, jotka juuri ovat tekoja, olisivat pakollisia?

Teos. – Ensinnäkin, koska meidän filosofiamme opettaa, että velvollisuuksiemme täyttäminen ensiksi muita ja viimeiseksi itseämme kohtaan ei tarkoita

oman vaan muiden onnen saavuttamista, oikean tekemistä oikean itsensä tähden, eikä sen tähden, mitä hyötyä se ehkä meille tuottaa. Onni tai oikeammin tyydytys voi tosin seurata velvollisuuden täyttämistä, mutta se ei ole eikä saa olla sen vaikuttimena.

Kys. – Mitä teosofiassa oikeastaan tarkoitetaan ”velvollisuudella”? Se ei voi tarkoittaa Jeesuksen ja hänen apostoliensa opettamia kristillisiä velvollisuuksia, koska ette heitä kumpaisiakaan tunnusta.

Teos. – Taas te erehdytte. Mitä sanotte ”kristillisiksi velvollisuuksiksi”, niitä ovat korostaneet kaikki suuret moraaliset tai uskonnolliset uudistajat aikoja ennen kristillistä aikaa. Kaikesta siitä, mikä on suurta, jaloa ja sankarillista, ei muinaisina aikoina ainoastaan puhuttu ja saarnattu niin kuin meidän päivinämme, vaan sen mukaan *toimivat* toisinaan kokonaiset kansakunnat. Buddhalaisen uskonuudistuksen historia on täynnä mitä jaloimpia sankarillisia ja epäitsekkeitä tekoja. ”Olkaa kaikki yksimieliset, tuntien myötätuntoa toinen toistanne kohtaan; rakastakaa toisianne kuin veljet, olkaa armeliaat, ystävälliset; ei paha pahalla kostaen eikä kirousta kirouksella: vaan päin vastoin siunatkaa” – tämän toteuttivat käytännössä Buddhan seuraajat monta vuosisataa ennen Pietaria. Kristillinen etiikka on epäilemättä suurenmoista, mutta yhtä epäilemättä ne eivät ole uusia ja ovat saaneet alkunsa ”pakanallisista” velvollisuuksista.

Kys. – Ja kuinka te määrittelisitte nämä velvollisuudet eli yleensä ”velvollisuuden”, niin kuin te käsitätte sanan merkityksen?

Teos. – Velvollisuus on se, mitä me olemme velvolliset tekemään ihmiskuntaa, lähimmäisiämme, naapureitamme ja perhettämme kohtaan ja varsinkin niitä kohtaan, jotka ovat meitä köyhemmät ja avuttomammat. Jos me tämän velan jätämme elämässämme maksamatta, se aiheuttaa meille henkisen ja moraalisen vararikon seuraavassa ruumiillistumassamme. Teosofia on *velvollisuuden* sisin olemus.

Kys. – Niin on kristinuskokin oikein käsitettynä ja toteutettuna.

Teos. – Epäilemättä. Ja jollei se käytännössä olisi vain *huulien uskontoa*, olisi teosofialla vähän tekemistä kristittyjen keskuudessa. Valitettavasti se on vain sellaista huulten etiikkaa. Vähän on niitä, jotka toteuttavat velvollisuutensa kaikkia kohtaan ja itse velvollisuuden vuoksi; ja vielä vähemmän on niitä, jotka täyttävät velvollisuutensa tyytyen oman salaisen tietoisuutensa antamaan tyydytykseen. Se on

*Kansan ylistysääni,
joka kunnioittaa ja palkitsee hyvettä,*

runoilijan sanoilla sanottuna, on aina etualalla ”maailmankuulujen” ihmisystävien mielessä. Uudenaikainen etiikka on kaunista sitä lukiessa ja kun kuulee siitä keskusteltavan: mutta mitä ovat sanat, jollei niistä tule tekoja? Ja lopuksi: jos kysytte, kuinka minä käsitän teosofisen velvollisuuden käytännössä ja karman valossa, niin vastaan, että meidän velvollisuutemme on napisematta juoda viimeiseen pisaraan, mitä elämän maljassa on meille tarjolla, noukkia elämän ruusuja ainoastaan sen tuoksun vuoksi, minkä ne voivat *muille* antaa, ja itse tyytyä vain okasiin, jollemme voi nauttia sitä tuoksua riistämättä sitä keneltäkään.

Kys. – Tämä on kaikki hyvin epämääräistä. Mitä te teette enemmän kuin kristityt?

Teos. – Ei ole kysymys siitä, mitä me Teosofisen Seuran jäsenet teemme – vaikka muutamat meistä kyllä koettavat parastaan –, vaan siitä, kuinka paljon kauemmaksi hyvää kohti teosofia johtaa kuin nykyaikainen kristinusko. Minä sanon – *teossa*, vakaassa *teossa*, eikä vain aikomuksessa ja puheessa. Olkoon ihminen millainen tahansa, niin maallinen, itsekäs ja kovasydäminen kuin suinkin, tai jopa täysverinen konna, niin se ei estä häntä sanomasta itseään kristityksi ja toisia pitämästä häntä sellaisena. Mutta kellään teosofilla ei ole oikeutta teosofin nimeen, jollei hän ole kokonaan sen totuuden täyttämä, jonka Carlyle lausuu: ”Ihmisen päämäärä on *teko*, eikä *ajatus*, ei ylevinkään”, – ja jollei hän muodosta ja järjestä jokapäiväistä elämänsä tämän totuuden mukaan. Totuuden tunnustaminen ei vielä ole sen toteuttamista; ja mitä kauniimmalta ja ylevämmältä se kuuluu, mitä äänekkäämmin hyveestä tai velvollisuudesta puhutaan, ilman että sen mukaan toimitaan, sitä elävämmin se muistuttaa Kuolleenmeren hedelmiä. *Tekopyhyys* on kaikista paheista inhohtavin, ja *tekopyhyys* on huomattavin piirre tämän vuosisadan suurimmassa protestanttisessa maassa – Englannissa.

Kys. – Mitä te arvelette velvollisuudeksemme koko ihmiskuntaa kohtaan?

Teos. – Että kaikille täysin tunnustetaan samanlaiset oikeudet ja edut katsoimatta rotuun, väriin, yhteiskunnalliseen asemaan ja syntyperään.

Kys. – Milloin teidän mielestänne sitä velvoitusta ei täytetä?

Teos. – Silloin kun vähimmässäkin määrin loukataan toisen oikeutta – joko toisen ihmisen tai kansakunnan; kun hän jossakin määrin jää saamatta

samaa oikeutta, hyväntahtoisuutta, arvonantoa ja lempeyttä osakseen, kuin me itsellemme haluamme. Koko nykyinen poliittinen järjestelmä perustuu näiden oikeuksien unohtamiseen ja mitä räikeimpään kansallisen itsekkyyden korostamiseen. Ranskalainen sanoo: ”Niin on renki kuin on herra”; heidän pitäisi lisätä: ”Niin on kansalainen kuin on kansallinen politiikka.”

Kys. – Otatteko ollenkaan osaa politiikkaan?

Teos. – Seurana me huolellisesti vältämme sitä, ja syyt tahdon esittää. Jos koetamme saada toimeen yhteiskunnallisia uudistuksia, ennen kuin olemme saaneet *ihmisluonnon* uudistumaan, *se on uuden viinin laskemista vanhoihin leileihin*. Saattakaa ihmiset sisimmässä sydämessään tuntemaan ja tunnustamaan, mikä on heidän oikea ja todellinen velvollisuutensa kaikkia kohtaan, niin kaikki vanha vallan väärinkäyttö ja kaikki kansallispolitiikan luomat väärät lait, jotka perustuvat yksilölliseen, yhteiskunnalliseen tai valtiolliseen itsekkyyteen, tulevat itsestään katoamaan. Hullu on se puutarhuri, joka kukkapenkeistään koettaa poistaa myrkylliset rikkaruohot leikkaamalla ne maata myöten poikki kitkemättä niitä juurineen ylös maasta. Ei voi koskaan saada aikaan pysyvää yhteiskunnallista uudistusta, jos samat itsekkäät ihmiset kuin ennenkin ovat asioiden johdossa.

T. S:n suhde poliittisiin uudistuksiin

Kys. – Teosofinen Seura ei siis ole poliittinen järjestö?

Teos. – Ei mitenkään. Se on kansainvälinen sanan korkeimmassa merkityksessä siten, että sen jäsenenä on kaikkiin kansallisuuksiin, uskontunnustuksiin ja ajatussuuntiin kuuluvia miehiä ja naisia, jotka yhdessä työskentelevät saman päämäärän, ihmiskunnan edistyksen puolesta. Mutta seurana se on ehdottomasti ottamatta osaa kaikkeen kansalliseen tai puoluepolitiikkaan.

Kys. – Miksi niin?

Teos. – Juuri niistä syistä, jotka mainitsin. Sitä paitsi täytyy valtiollisen toiminnan välttämättä vaihdella ajan olojen ja yksilöiden erikoislaatuisten taipumusten ja mielialujen mukaan. Mutta vaikka T. S:n jäsenet luonnollisesti ovat teosofeina yhtä mieltä teosofian perusteista – muutenhan he eivät Seuraan kuuluisikaan –, niin siitä ei seuraa, että he olisivat kaikista muista asioista yhtä mieltä. Seurana he voivat toimia yhdessä ainoastaan kaikille yhteisissä asioissa – so. itse teosofiassa; yksilönä on jokaisella täysi vapaus

seurata omaa erityistä valtiollista ajatus- ja toimintasuuntaansa, sikäli kuin se ei ole ristiriidassa teosofian perusteiden kanssa tai ei loukkaa Teosofista Seuraa.

Kys. – Mutta varmaankaan T. S. ei kokonaan pysyttele erossa niistä yhteiskunnallisista kysymyksistä, jotka ovat nykyään niin vahvasti esillä?

Teos. – Itse T. S:n perusteet ovat todisteena siitä, että se ei tai oikeammin että sen useimmat jäsenet eivät – ole niistä erillään. Jos ihmiskunta kerran voi älyllisesti ja henkisesti kehittyä ainoastaan siten, että ennen kaikkea tarkasti noudatetaan terveellisimpiä ja tieteellisimpiä fysiologisia lakeja, niiden kaikkien, jotka tätä kehitystä harrastavat, ehdoton velvollisuus on tehdä mitä suinkin voivat, jotta näitä lakeja yleisesti toteutettaisiin. Liiankin katkerasti tuntevat kaikki teosofit, että varsinkin länsimailla kansan syvien rivien yhteiskunnallinen asema estää heitä kunnollisesti harjoittamasta sekä ruumistaan että henkeään ja että kummankin kehitys sen kautta häiriintyy. Koska tämä harjoitus ja kehitys on eräänä teosofian erikoistehtävänä, niin T. S. on täysin myötätuntoinen kaikkia todellisia tämänsuuntaisia pyrkimyksiä kohtaan.

Kys. – Mutta mitä tarkoitatte ”todellisilla pyrkimyksillä”? Jokaisella yhteiskunnallisella uudistajalla on oma yleislääkkeensä, panaceansa, ja jokainen uskoo, että hänen keinonsa on ainoa, mikä voi parantaa ja pelastaa ihmiskunnan.

Teos. – Aivan oikein, ja tässä juuri on syy, miksi niin vähän todella tyydyttävää yhteiskunnallista työtä saadaan valmiiksi. Useimmissa näistä yleislääkkeistä ei ole oikeaa johtavaa aatetta eikä ainakaan ole mitään periaatetta, joka yhdistäisi ne kaikki. Täten tuhlataan kallista aikaa ja voimaa, sillä ihmiset eivät tee yhteistyötä, vaan taistelevat toisiaan vastaan, useinkin enemmän kunnian ja edun vuoksi kuin sen suuren asian puolesta, jota he vakuuttavat sydämeistään kannattavansa ja jonka pitäisi olla ylinnä heidän elämässään.

Kys. – Kuinka siis teosofisia aatteita voitaisiin toteuttaa niin, että edistetäisiin sosiaalista yhteistyötä ja kaikkia todellisia harrastuksia yhteiskunnan parantamiseksi?

Teos. – Sallikaa minun lyhyesti muistuttaa, mitkä nämä aatteet ovat: universaali ykseys ja syy-yhteys, ihmiskunnan solidaarisuus, karman laki, jälleensyntyminen. Nämä ovat neljä rengasta siinä kultaisessa ketjussa, jonka olisi sidottava ihmiset yhdeksi perheeksi, yhdeksi veljeydeksi.

Kys. – Miten sitten?

Teos. – Nykyisten yhteiskuntaolojen vallitessa varsinkin ns. sivistyneissä maissa näemme alinomaa silmästä silmään sen tosiasian, että suuret ihmisjoukot kärsivät kurjuutta, köyhyyttä ja sairautta. Heidän fyysinen tilansa on surkea ja heidän älylliset ja henkiset kykynsä ovat usein melkein uinuvia. Toiselta puolen monet yhteiskunta-asteikon vastakkaisessa päässä viettävät elämänsä huolettomassa piittaamattomuudessa, aineellisessa yllisyydessä ja itsekkäissä nautinnoissa. Ei kumpikaan näistä elämäntiloista ole pelkästään sattumaa. Molemmat ovat suoranaisia seurauksia ympäröivistä olosuhteista, ja yhteiskunnallisen velvollisuuden laiminlyönti toisaalla on mitä läheisimmässä yhteydessä toisaalla tyrehtyneen ja estyneen kehityksen kanssa. Yhteiskuntatieteessä niin kuin kaikissa todellisen tieteen haaroissa pitää yleinen syy-yhteyden laki paikkansa. Mutta tämä syy-yhteys sisältää johdonmukaisena seurauksena sen ihmisten solidaarisuuden, jota teosofia niin pontevasti korostaa. Jos yhden ihmisen teko vaikuttaa kaikkien elämään ja jos tämä on todella tieteellinen aate, silloin todellinen ihmisten solidaarisuus, joka on ihmissuvun nostamisen pohjana, voidaan saavuttaa ainoastaan siten, että kaikki ihmiset tulevat veljiksi ja sisariksi ja että kaikki jokapäiväisessä elämässään toteuttavat tosi veljeyden ja tosi sisaruuden. Tämä vaikutus ja vuorovaikutus, tämä tosi veljeys ja sisaruus, jossa kukin elää kaikkien ja kaikki jokaisen puolesta, on yksi niistä teosofisista perusatteista, joita jokaisen teosofin pitäisi sitoutua ei ainoastaan opettamaan vaan toteuttamaankin yksityisessä elämässään.

Kys. – Kaikki tämä on sangen hyvää yleisenä periaatteena, mutta kuinka sen sovitatte käytäntöön?

Teos. – Katselkaamme hetkinen niitä ilmiöitä, joita te sanoitte inhimillisen yhteiskunnan konkreettisiksi tosiasioiksi. Verratkaa sitä elämää, jota sekä rahvaan suuret joukot että monet ns. keski- ja ylemmistä luokistakin elävät, siihen millainen elämä voisi olla terveellisemmissä ja ylevämmissä oloissa, missä vallitsisi oikeus, hyvyys ja rakkaus eikä itsekkyyys, välinpitämättömyys ja raakuus, jotka nykyään näyttävät liian usein nousevan kaiken muun yläpuolella. Kaikella ihmiskunnan hyvällä ja pahalla on juurensa ihmisluonteessa, ja tämä luonne riippuu ja on riippunut syyn ja seurauksen loppumattomasta ketjusta. Mutta tämä riippuvuus koskee tulevaisuutta yhtä hyvin kuin nykyisyyttä ja menneisyyttä. Itsekkyyys, välinpitämättömyys ja raakuus eivät suinkaan voi olla ihmissuvun luonnollinen tila – sellainen usko olisi toivottomuutta ihmiskunnan suhteen, ja sitä ei teosofi voi olla. Edistystä voidaan saavuttaa ylevämpiä ominaisuuksia kehittämällä, ja saavutetaan ainoastaan sillä

tavoin. Nyt opettaa todellinen kehitys meille, että muuttamalla jonkin elimistön ympäristöä voimme muuttaa ja parantaa itse elimistöä; ja tämä on mitä sananmukaisimmin totta ihmiseen nähden. Jokainen teosofi on sen tähden velvollinen tekemään parhaansa kaikin hänelle mahdollisin keinoin auttaakseen jokaista viisasta ja hyvin punnittua yhteiskunnallista pyrkimystä, jonka tarkoituksena on köyhien aseman parantaminen. Sellaisen pyrkimyksen tulisi pitää päämääränä köyhälistön lopullista yhteiskunnallista vapautumista ja velvollisuudentunnon kehittämistä niissä, jotka nyt niin usein laiminlyövät sen melkein kaikissa elämän suhteissa.

Kys. – Myönnän tämän. Mutta kenen on ratkaistava, onko jokin yhteiskunnallinen pyrkimys viisas vai ei?

Teos. – Ei kukaan ihminen tai mikään yhteiskunta voi asettaa varmaa ja jyrkkää sääntöä tässä suhteessa. Paljon täytyy tietoenkin jättää yksityisen arvostelun varaan. Erään yleisen mittapuun voimme kuitenkin antaa, nimittäin sen, tuleeko ehdotettu toimenpide edistämään sitä tosi veljeyttä, joka on teosofian päämäärä? Todellisella teosofilla ei pitäisi olla vaikeutta tämän kokeen tekemisessä; ja kun hän kerran on siitä tullut vakuuttuneeksi, on hänen velvollisuutensa muokata yleistä mielipidettä sen puolelle. Ja tämä voi tapahtua ainoastaan siten, että korostetaan noita korkeita ja jaloja käsityksiä yleisistä ja yksityisistä velvollisuuksista, jotka ovat kaikkien henkisten ja aineellisten parannusten pohjana. Kaikissa mahdollisissa tapauksissa täytyy hänen itsensä olla henkisen toiminnan keskus, ja hänestä ja hänen jokapäiväisestä yksityiselämästään täytyy säteillä noita yleviä henkisiä voimia, jotka yksin voivat uudistaa hänen ihmisveljensä.

Kys. – Mutta miksi hänen pitäisi niin tehdä? Eikö hän niin kuin kaikki muut ole karmastaan riippuvainen ja eikö karman välttämättä pidä mennä täytännöön määrättyllä tavalla?

Teos. – Juuri tämä karman laki antaa voimaa kaikelle sille, mistä olen puhunut. Yksilö ei voi eristäytyä rodusta eikä rotu yksilöstä. Karman laki koskee kaikkia samalla tavoin, vaikka kaikki eivät ole yhtä kehittyneitä. Auttaessaan muiden kehitystä teosofi uskoo, että hän ei ainoastaan auta heitä täyttämään omaa karmaansa, vaan itsekin, ahtaimmassa mielessä, täyttää omaa karmaansa. Hänellä on aina päämääränään ihmiskunnan kehitys, jonka olennaisena osana hän on niin kuin hekin, ja hän tietää, että jos hän puolestaan laiminlyö totella korkeinta sisäistä ääntään, niin hän hidastuttaa kehityksen tiellä sekä itseään että kaikkia muita. Teoillaan hän voi tehdä ihmiskunnalle joko vaikeammaksi tai helpommaksi päästä lähinnä korkeammalle olemisen tasolle.

Kys. – Mitä yhteyttä tällä on äsken mainitsemanne neljännen aatteen, nimittäin jälleensyntymisen kanssa?

Teos. – Yhteys on hyvin läheinen. Jos nykyinen elämämme riippuu siitä, kuinka olemme kehittäneet muutamia periaatteita, jotka ovat kasvaneet entisessä elämässämme kylvetyistä siemenistä, niin se laki pitää paikkansa myös tulevaisuuteen nähden. Jos kerran on selvillä se aate, että universaali syy-yhteys ei koske ainoastaan nykyisyyttä vaan sekä mennyttä, nykyistä että tulevaa aikaa, niin jokainen teko nykyisellä tasolla saa luonnollisesti ja helposti oikean paikkansa ja näkyy oikeassa suhteessaan meihin itseemme ja muihin. Jokainen alhainen ja itseks teko vie meitä taaksepäin eikä eteenpäin, ja jokainen jalo ajatus ja epäitseks teko puolestaan on askel korkeampia ja ihanampia olemisen tasoja kohti. Jos tämä elämä olisi ainoa, silloin se monessa suhteessa todella olisi köyhä ja kurja; mutta kun sitä pidetään valmistuksena seuraavaa olemassaolon piiriä varten, voidaan sitä käyttää kultaisena porttina, jonka kautta saamme kulkea, ei itsekkäästi yksinämme, vaan ystäviemme seurassa, sen toisella puolella hämmöttäviin palatseihin.

Uhrautuminen

Kys. – Onko samanlainen oikeus kaikille ja rakkaus kaikkia luotuja kohtaan teosofian korkein ihanne?

Teos. – Ei; on olemassa vielä paljon korkeampi.

Kys. – Mikä se voisi olla?

Teos. – Se, että annamme muille *enemmän* kuin itsellemme – *uhrautuminen*. Tämä oli se erittäin korkea ja ihana ohje, jota ihmiskunnan suurimmat opettajat ja mestarit niin loistavasti noudattivat – sellaiset kuin historian Gautama Buddha ja evankeliumien Jeesus Nasarealainen. Tämä piirre yksinään riitti hankkimaan heille jälkeen tulevien sukupolvien ainaisen kunnioituksen ja kiittolisuuden. Me sanomme kuitenkin, että uhrautuminen ei saa tapahtua umpimähkään ja ilman oikeutta, tai sokeasti, seurauksiin katsomatta; sellainen itsensä uhraaminen voi usein jälkeensä osoittautua turhaksi ja vahingolliseksi. Eräs teosofian perussääntöjä on, että teemme oikeutta itseämme kohtaan – kollektiivisen ihmiskunnan yksilöinä eikä persoonallisina minuuksina – oikeutta, ei enemmän, mutta ei vähemmänkään kuin muita kohtaan; jollemme tosiaan uhraamalla *yhden* minän voi hyödyttää monia.

Kys. – Voisitteko selventää tätä jollakin esimerkillä?

Teos. – Historiassa on monta tätä valaisevaa esimerkkiä. Itsensä uhraamista monien tai muutamien ihmisten käytännölliseksi hyödyksi pitää teosofia paljon korkeampana kuin itsensä kieltämistä jonkin lahkolaisaatteen hyväksi, kuten esimerkiksi ”pakanain pelastamiseksi *kadotuksesta*”. Meidän mielestämme isä Damien, tuo kolmenkymmenen ikäinen nuori mies, joka pani koko elämänsä uhriksi auttaakseen ja lievittääkseen Molokain spitaalisten kärsimyksiä ja joka elettyään 18 vuotta yksinään heidän kanssaan lopulta sai tuon inhottavan taudin ja kuoli – *hän ei ole kuollut turhaan*. Hän on antanut tuhansille onnettomille ja hyljätyille huojennusta ja edes jonkinlaista onnea. Hän on hankkinut heille lohdutusta, henkistä ja ruumiillista. Hän päästi päivän pilkahduksen siihen pimeään ja synkkään yöhön, jonka asukkaiden toivottomuudella ei ole vertaistaan ihmiskärsimysten historiassa. Hän oli *tosi teosofi*, ja hänen muistonsa on ainaisesti elävä meidän tiedossamme. Meidän silmissämme tämä vähäpätöinen belgialainen pappi on suunnattoman paljon korkeammalla kuin esimerkiksi kaikki ne vilpittömät, mutta suuriluuloiset, typerät lähetyssaarnaajat, jotka ovat uhranneet elämänsä etelämeren saarilla tai Kiinassa. Mitä hyvää he ovat tehneet? Toisessa tapauksessa he tulivat sellaisten luo, jotka eivät vielä olleet kypsyneet mitään totuutta vastaanottamaan. Toisessa tapauksessa sellaisen kansakunnan keskuuteen, jonka uskonnollis-filosofiset järjestelmät ovat yhtä suurenmoiset kuin mitkä muut tahansa, jos vain ihmiset, joilla se on, tahtovat elää Konfutsen ja muiden tietäjiensä ohjeiden mukaan. Lähetyssaarnaajat kuolivat edesvastuuttomien villien ja ihmisyöjien tai kansallisen fanatismiin ja vihan uhreina. Sitä vastoin jos he olisivat menneet Whitechapelin köyhäinkortteleihin tai johonkin muuhun samantyyppiseen paikkaan, jonka asukkaat ovat pysähtyneet kehityksessään keskellä sivistyksemme loistavaa päivänvaloa, joka on täynnä kristittyjä raakalaisia ja henkistä spitaalitauteja, silloin he olisivat tehneet todellista hyvää ja säilyttäneet elämänsä paremman ja suuremman arvoisen asian hyväksi.

Kys. – Mutta kristityt eivät niin ajattele?

Teos. – Eivät tietenkään, sillä he toimivat harhauskon pohjalla. He uskovat, että kastamalla edesvastuuttoman villin ruumiin he pelastavat hänen sielunsa kadotuksesta. Toinen kirkko unohtaa marttyyrinsä, toinen julistaa pyhimyksiä ja kunnioittaa muistopatsain sellaisia kuin esimerkiksi Labro, joka neljänkymmenen vuoden aikana uhrasi ruumiinsa yksinomaan syöpäläisten hyväksi ja ravinnoksi. Jos meillä olisi varoja, pystyttäisimme muistopatsaan isä Damienille, todelliselle, käytännölliselle pyhimykselle, ja ikuistaisimme

hänen muistonsa elävänä esimerkkinä teosofisesta sankaruudesta ja Buddhan ja Kristuksen kaltaisesta myötätunnosta ja uhrautumisesta.

Kys. – Siis te pidätte uhrautumista velvollisuutena?

Teos. – Pidämme; ja selitykseksi osoitamme, että epäitsekkyys on erottamaton osa itsensä kehittämistä. Mutta meidän on käytettävä arvostelukykymme. Ihmisellä ei ole oikeutta *kuolla* nälkään, jotta toisella olisi ruokaa, jollei tuon toisen elämä silmännähtävästi ole suuremmaksi hyödyksi monille kuin hänen oma elämänsä. Mutta hänen velvollisuutensa on uhrata oma mukavuutensa ja työskennellä muiden hyväksi, jos nämä eivät kykene itseään auttamaan. Hänen velvollisuutensa on antaa alttiiksi kaikki, mikä on kokonaan hänen omaansa eikä voi hyödyttää muita kuin häntä itseään, jos hän pidättää sen itselleen. Teosofia opettaa itsekieltäymystä, mutta ei opeta äkkinäistä ja hyödyttömiä uhrautumista eikä tunnusta kiihkomielisyyttä oikeutetuksi.

Kys. – Mutta kuinka voimme saavuttaa niin ylevän kannan?

Teos. – Valistuneesti soveltamalla ohjeitamme käytäntöön. Käyttämällä korkeampaa järkeämme, henkistä intuitiota ja moraalituntoa ja seuraamalla sen käskyjä, jota me sanomme omantuntomme ”vielä heikoksi ääneksi”, mutta joka on oman MINÄMME ääni ja puhuu sisässämme kovemmin kuin Jehovan maanjäritykset ja ukkosenjyrinät, joissa ”Herra ei ollut”.

Kys. – Jos nämä ovat velvollisuutemme ihmiskuntaa kohtaan yleensä, niin mitä katsotte velvollisuuksiksemme lähimpää ympäristöämme kohtaan?

Teos. – Ne ovat aivan samat sekä lisäksi ne, joita erityiset perhesiteet vaativat.

Kys. – Silloin ei ole totta se puhe, että heti kun ihminen astuu Teosofiseen Seuraan, hän alkaa askel askeleelta erottautua vaimostaan, lapsistaan ja perhevelvollisuuksistaan?

Teos. – Se on perusteeton solvaus niin kuin niin moni muukin. Ensimmäinen teosofinen velvollisuus on, että jokainen täyttää velvollisuutensa *kaikkia* ihmisiä ja varsinkin niitä kohtaan, joista hän on *erityisesti* vastuunalainen, joko hän on ne velvollisuudet vapaaehtoisesti ottanut päälleen – kuten solmimalla avioliiton – tai on saanut ne kohtalon kädestä – kuten velvollisuudet vanhempia ja lähimpiä sukulaisia kohtaan.

Kys. – Ja mikä on teosofin velvollisuus itseään kohtaan?

Teos. – Hallita ja kukistaa *Korkeamman Itsensä avulla alempi itsensä*. Puhdistaa itseänsä sisäisesti ja moraalisesti; olla pelkäämättä ketään ja mitään paitsi omantuntonsa tuomiota. Olla koskaan tekemättä mitään puolella sydämellä, so. jos hän pitää asian oikeana, tehkoon sen sitten avoimesti ja rohkeasti, jos taas vääränä, älköön siihen lainkaan ryhtykö. Teosofin tulee keventää kuormaansa ajattelemalla tätä Epiktetoksen viisasta lauselmaa:

”Älä väisty velvollisuudestasi, vaikka *tyhmä maailma lausuisi sinusta minä turhan arvostelun tahansa*, sillä heidän moitteensa eivät ole sinun määrätävissäsi ja niin muodoin ne eivät kuulu sinulle.”

Kys. – Mutta otaksukaamme, että joku Seuranne jäsen puolustaisi kykenevämmyyttään käytännössä toteuttaa ihmiserakkautta sillä perusteella, että ”oma osa ensimmäinen, toisen tarve takimmainen”; valittaisi itsellään olevan liian paljon työtä tai olevansa liian köyhä voidakseen hyödyttää ihmiskuntaa tai edes muutamia sen jäsenistä – mitä sääntöjä teillä on sellaisen tapauksen varalle?

Teos. – Ei kellään ole oikeutta minkäänlaisen tekosyyän nojalla sanoa, ettei hän voi tehdä mitään muiden puolesta. ”Täyttämällä oikean velvollisuutensa oikeassa paikassa voi ihminen tehdä koko maailman velalliseksi”, sanoo eräs englantilainen kirjailija. Kylmä vesimalja annettuna oikeaan aikaan janoiselle matkamiehelle on jalompi velvollisuus ja arvokkaampi kuin tusina päivällisiä sopimattomaan aikaan ihmisille, jotka pystyisivät niistä maksamaan. Ei kukaan voi tulla *teosofiksi*, jos ei jo ole sitä sisässään; mutta hän voi yhtä kaikki pysyä Seuramme jäsenenä. Meillä ei ole sääntöjä, joilla voisimme pakolla saada ihmisen käytännölliseksi teosofiksi, jollei hän itse halua sitä olla.

Kys. – Miksi hän sitten ollenkaan liittyy Seuraan?

Teos. – Hän tietänee sen itse parhaiten. Sillä tässä meillä taaskaan ei ole oikeutta ennakolta tuomita ketään, vaikka koko yhteiskunnan ääni puhuisi häntä vastaan ja sanonpa miksi. Meidän päivinämme *vox populi* – ainakin mitä tulee sivistyneiden ääneen – ei ole enää *vox dei*¹, vaan aina ennakkoloulojen tai itsekkäiden vaikuttimien ja usein ainoastaan kansan epäsuosion ääni. Meidän tehtävämme on sirotella yltympäri siemeniä tulevaisuutta varten ja katsoa, että ne ovat hyviä, ei pysähtyä kyselemään, *minkä tähden* me olemme velvolliset uhraamaan aikaamme, koska me itse emme tulevana päivinä saa niittää satoa tästä kylvöstämme.

¹ *Vox populi, vox dei*, ”kansan ääni on Jumalan ääni”, vanha sananparsi. – Suom. huom.

Hyväntekeväisyys

Kys. – Mitä te teosofit arvelette kristillisestä velvoituksesta harjoittaa hyväntekeväisyyttä?

Teos. – Mitä hyväntekeväisyyttä tarkoittatte? Mielen hyvyttäkö vai käytännöllistä avunantoa fyysisellä tasolla?

Kys. – Tarkoitatan käytännöllistä hyväntekeväisyyttä, koska teidän opettamaanne yleiseen veljeyteen luonnollisesti sisältyy mielen hyvyyskin.

Teos. – Siis tarkoittatte niiden käskyjen käytännöllistä toteuttamista, jotka Jeesus antoi Vuorisaarnassaan?

Kys. – Aivan niin.

Teos. – Miksi silloin sanotte niitä ”kristillisiksi?” Sillä vaikka teidän Vapah-tajanne saarnasi ja noudatti niitä, niin viimeiseksi johtuisi meidän päiviemme kristittyjen mieleen ajatella niiden toteuttamista elämässään.

Kys. – Ja kuitenkin on paljon niitä, jotka uhraavat elämänsä harjoittamalla hyväntekeväisyyttä.

Teos. – Niin kyllä, suurten rikkauksiensa yltäkylläisyydestä. Mutta näyttäkää minulle sellainen kristitty, suurimpien ihmisystävien joukostakin, joka värisevälle ja nälkiintyneelle hänen takkinsa varastajalle antaisi vielä vaip-pansa; tai tarjoaisi oikean poskensa sille, joka lyö häntä vasemmalle, eikä ajattelisikaan suuttumista?

Kys. – No, mutta teidän on muistettava, että näitä käskyjä ei saa ottaa kirjaimellisesti. Ajat ja olosuhteet ovat muuttuneet Kristuksen päivien jälkeen. Sitä paitsi hän puhui vertauksin.

Teos. – Miksi sitten kirkkonne eivät opeta, että kadotus- ja helvetioppikin on käsitettävä *vertauskuvallisesti*? Miksi monet teidän kunnioitettuimmista saarnaajistanne, vaikka he todella sallivat muita ”vertauksia” käsitettävän niin kuin te ne käsitätte, miksi he pitävät kiinni helvetintulen kirjaimellisesta merkityksestä ja ”asbestimaisen” sielun *fyysisestä* piinasta? Jos toinen on ”vertaus”, niin on toinenkin. Jos helvetintuli on kirjaimellinen totuus, silloin Kristuksen Vuorisaarnan käskyjäkin täytyy noudattaa kirjaimellisesti. Ja sanonpa, että monet, jotka eivät usko Kristuksen jumaluuteen – kuten kreivi Leo Tolstoi ja monet teosofit –, toteuttavat näitä jaloja ja yleismaailmallisia käskyjä kirjaimellisesti; ja paljon useammat kunnan miehet ja naiset tekisivät niin, jolleivät

olisi tuiki varmoja siitä, että sellainen elämäntapa hyvin luultavasti veisi heidät mielisairaalaan – niin *kristilliset ovat teidän lakinne!*

Kys. – Mutta tietäähän jokainen, että useita miljoonia puntia käytetään vuosittain yksityiseen ja yleiseen hyväntekeväisyyteen.

Teos. – Totta niinkin; ja puolet niistä jää niiden käsiin, joiden kautta ne kulkevat, ennen kuin ehtivät tarvitseville; ja jäljellä olevasta menee suuri osa ammattikerjäläisten taskuun, jotka ovat liian laiskoja työtä tehdäkseni, ja niistä ei ole paljonkaan hyötyä sellaisille, jotka todella ovat hädässä ja kurjuudessa. Ettekö ole kuullut, että tuosta suuresta hyväntekeväisyysyrityksestä Lontoon East Endissä oli ensimmäisenä seurauksena, että *Whitechapelin* vuokrat nousivat noin 20 prosentilla.

Kys. – Mitä te sitten tekisitte?

Teos. – Toimisimme henkilökohtaisesti eikä joukossa; seuraisimme pohjois-buddhalaisia ohjeita: ”Älä koskaan pane ruokaa nälkäisen suuhun jonkun toisen kädellä.” – ”Älä koskaan anna naapurisi (*kolmannen henkilön*) varjon tulla sinun ja sen väliin, jolle hyvää teet.” – ”Älä koskaan anna auringolle aikaa kuivattaa kyyneltä, ennen kuin olet pyyhkinyt sen pois.” – Ja vielä: ”Älä anna rahaa tarvitsevalle tai ruokaa oven edessä pyytelevälle papille *palvelijasi käsien kautta*, etteivät rahasi vähentäisi kiitollisuutta ja ruokasi muuttuisi sapeksi.”

Kys. – Mutta miten tätä voidaan soveltaa käytäntöön?

Teos. – Teosofiset käsitykset hyväntekeväisyydestä merkitsevät *persoonallista* ponnistamista muiden hyväksi; *persoonallista* laupeutta ja hyvyttä; *persoonallista* osanottoa kärsivien kohtaloon; *persoonallista* myötätuntoa, huolenpitoa ja apua heidän vaikeuksissaan ja hädässään. Me teosofit emme usko rahojen antamiseen (nimittäin jos meillä niitä olisi) toisten henkilöiden käsien tai yhdistysten kautta. Me uskomme, että rahat saavat tuhatkertaisen voiman ja vaikutuksen, jos olemme persoonallisessa myötätuntoisessa yhteydessä puutteenalaisten kanssa. Me uskomme, että sielun nälän lieventäminen on yhtä tärkeää jollei tärkeämpääkin kuin vatsan täyttäminen; sillä kiitollisuus tekee enemmän hyvää sitä tuntevalle kuin sille, jota kohtaan sitä tunnetaan. Missä on se kiitollisuus ja ne jalot tunteet, joita teidän ”miljoonien puntienne” olisi pitänyt herättää? Näkyykö se East Endin raukkojen vihassa rikkaita kohtaan, anarkistisen ja epäjärjestyttä lietsovan puolueen kasvamisessa, tai noissa tuhansissa työläistyöissä, jotka ”nylkemisjärjestelmän” uhreina ovat pakotetut kiertelemään katuja saadakseen elatuksensa? Kiittelevätkö avuttomat

ukot ja eukot teitä vaivaistaloistanne, tai köyhät saastutetuista, epäterveellisistä asunnoistaan, joissa heidän sallitaan kasvattaa uusia sukupolvia kituvia risa- ja riisitautisia lapsia ainoastaan talonomistaja-Shylockien pohjattomien kukkaroiden täyttämiseksi? Sen tähden joka ainoa kultapunta näistä ”miljoonista”, joita näennäisesti hyvät ja laupiaat ihmiset antavat, kohtaa kuin polttava kirous eikä siunaus ne köyhät, joita sen piti auttaa. Me sanomme tätä *kansallisen karman luomiseksi*, ja sen seuraukset tulevat olemaan kauheat tilinteon päivänä.

Teosofiaa joukoille

Kys. – Ja te luulette, että teosofia, jos se leviäisi, voisi auttaa tämän pahan poistamisessa, vaikka nykyaikaiset käytännölliset olosuhteet ovat niin kurjat.

Teos. – Sen uskon varmasti, jos meillä vain olisi enemmän rahaa ja jollei useimpien teosofien tarvitsisi työskennellä jokapäiväisen leipänsä edestä.

Kys. – Kuinka? Luuletteko, että teidän oppinne koskaan voivat saada jalansijaa sivistymättömissä joukoissa, sillä neidän ovat niin vaikeat ja monimutkaiset, että sivistyneetkään tuskin niitä käsittävät?

Teos. – Unohdatte erään asian, nimittäin että juuri teidän paljon kehuttu uudenaikainen sivistyksenne tekee teosofian ymmärtämisen teille niin vaikeaksi. Teidän mielenne on niin täynnä älyllisiä saivarteluja ja ennakkoluuloja, että luonnollinen intuitio ja totuuden tajuaminen ei pääse toimimaan. Ei tarvita metafysiikkaa ja sivistystä, jotta ihmiset ymmärtäisivät karman ja jälleensyntymisen yleispiirteet. Katsokaa miljoonia köyhiä ja oppimattomia buddhalaisia ja hindulaisia, joille karma ja jälleensyntyminen ovat vankkoja todellisuuksia vain sen vuoksi, ettei heidän järkeään ole nujerrettu ja ohjattu väärin luonnottomiin uriin. Heidän sisäistä, inhimillistä oikeudentuntoaan ei ole koskaan vääristetty sellaisella uskottelulla, että heidän syntinsä annettaisiin anteeksi sen tähden, että joku toinen on niiden tähden tapettu. Ja buddhalaiset, huomatkaa, elävät uskonsa mukaan nurisematta karmaa eli sitä vastaan, minkä he katsovat oikeaksi rangaistukseksi, jota vastoin suurin osa kristityistä ei elä moraalisen ihanteensa mukaisesti eikä ole kohtaloonsa tyytyväinen. Tästä johtuu länsimaiden rauhattomuus ja napina ja kiihkeä taistelu olemassaolosta.

Kys. – Mutta tämä tyytyväisyys, jota te niin ylistätte, lamauttaisi kaiken toiminnanhalun ja saisi kehityksen pysähtymään.

Teos. – Ja me teosofit sanomme, että teidän ylistetty edistyksenne ja sivistyksenne ei ole muuta kuin joukko liehuvia virvatulia suomaan yllä, josta nousee myrkyllistä ja kuolettavaa löyhkää. Ja tämä sen tähden, että me näemme itsekkyyden, rikoksen, epäsiiveellisuuden ja kaikenmoisten paheiden iskevän ihmiskunnan kimppuun tästä Pandoran lippaasta², jota te sanotte edistyksen aikakaudeksi, ja lisääntyvän rinnan aineellisen sivistyksenne kanssa. Siihen hintaan nähden on parempi buddhalaisten maiden velttous ja toimettomuus, joka on syntynyt yksinomaan vuosisatoja kestäneen poliittisen orjuuden seurauksena.

Kys. – Siis kaikki se metafysiikka ja mystiikka, jota te niin paljon harrastatte, ei ole minkään arvoinen.

Teos. – Joukoille, jotka tarvitsevat ainoastaan käytännöllistä johtoa ja apua, sillä ei ole paljon merkitystä; mutta sivistyneille, joukkojen luonnollisille johtajille, joiden ajatus- ja toimintatavat ennemmin tai myöhemmin siirtyvät joukkojen osaksi, on se mitä tärkeintä. Ainoastaan filosofian avulla voi älykäs ja sivistynyt henkilö välttää henkistä itsemurhaa – sokeaa uskoa; ja ainoastaan perusteellisesti tajuamalla itämaisten – jollemme sano esoteeristen – oppien ankaran yhtenäisyyden ja loogisen johdonmukaisuuden hän voi ymmärtää niiden totuuden. Vakaumus synnyttää entusiasmia, innostusta, ja ”innostus”, sanoo Bulwer Lytton, ”on vilpittömyyden hyvä henki, eikä totuus ilman sitä saavuta mitään voittoja”. Ja Emerson huomauttaa aivan oikein, että ”jokainen suuri ja johtava liike maailmanhistoriassa on innostuksen riemuvoitto”. Ja mikä on paremmin omiaan synnyttämään sellaisen tunteen kuin tuo niin suurenmoinen, niin yhtenäinen, niin looginen ja niin kaikki käsittävä filosofia kuin meidän itämaiset oppimme?

Kys. – Ja kuitenkin teosofian vihollisia on runsaasti, ja joka päivä nousee sille uusia vastustajia.

Teos. – Ja juuri tämä osoittaa sen sisäisen oivallisuuden ja arvon. Vain sitä vihataan, mitä pelätään, eikä kukaan pane rikkaa ristiin hätyyttääkseen sitä, mikä ei kohoja keskinkertaisuuden yläpuolelle, eikä ole uhkana.

Kys. – Toivotteko tämän innostuksen joskus leviävän joukkoihin?

Teos. – Miksei? Kertoohan historia, että joukot innolla omaksuivat buddhalaisuuden ja, kuten ennen on mainittu, tämän etiikan filosofian käytännöllinen vaikutus heihin näkyy vieläkin siinä pienessä prosenttimäärässä

² Tarujen Pandora-neito talletti lippaassaan kaikki ihmiskunnan onnettomuudet. Nimitkin ”kaikkilahjainen” sanoo sen ivallisesti. – Suom. huom.

rikoksia, mikä tehdään buddhalaisten kansojen keskuudessa, jokaisen muun uskontokunnan rikoksiin verrattuna. Pääasia on saada kiskotuksi pois kaiken rikollisuuden ja epäsiiveillisyyden hedelmällinen juuri – se usko, että on mahdollista välttää tekojensa seuraukset. Opettakaa heille ensin nuo kaikista laeista suurimmat, *karma* ja *jälleensyntyminen*, ja he tulevat paitsi itseään tuntemaan myös ihmislunnon todellisen arvon, ja kääntymään pois pahasta ja välttämään sitä kuin fyysistä vaaraa.

Kuinka jäsenet voivat auttaa yhteiskuntaa

Kys. – Kuinka te toivotte Seuranne jäsenten osallistuvan tähän työhön?

Teos. – Ensiksi tutkimalla teosofisia oppeja, niin että he käsittävät ne ja voivat opettaa muita, varsinkin nuorisoa. Toiseksi käyttämällä jokaista tilannetta, jolloin he voivat puhua muille ja selittää, mitä teosofia on ja mitä se ei ole; poistamalla väärinkäsityksiä ja levittämällä harrastusta näihin asioihin. Kolmanneksi tukemalla kirjallisuutemme levittämistä, ostamalla kirjoja, jos he siihen kykenevät, ja lainaamalla ja lahjoittamalla niitä ja kehottamalla ystäviäänkin tekemään samoin. Neljänneksi puolustamalla Seuraa sitä vastaan kohdistettuja vääriä syytöksiä vastaan kaikilla heidän vallassaan olevilla oikeilla keinoilla. Viidenneksi kaikkein tärkeimmällä tavalla – oman elämänsä esimerkillä.

Kys. – Mutta kaikesta tästä kirjallisuudesta, jota te pidätte niin tärkeänä, ei minusta näytä olevan paljonkaan käytännöllistä hyötyä ihmiskunnan auttamisessa. Se ei ole käytännöllistä hyväntekeväisyyttä.

Teos. – Me ajattelemme toisin. Meidän mielestämme hyvä kirja, joka antaa ihmisten ajatuksille ravintoa, joka vahvistaa ja valistaa heidän mieltään ja saattaa heidät ymmärtämään totuuksia, jotka he vain hämärästi ovat tunteneet, mutta eivät ole voineet saada niitä itselleen täysin selviksi – sellainen kirja tekee todellista, olennaista hyötyä. Mitä sitten siihen tulee, mitä sanotte käytännölliseksi hyväntekeväisyystyöksi, nimittäin lähimmäistemme auttamiseksi aineellisesti, niin teemme sen vähän, mitä voimme. Mutta niin kuin jo olen sanonut, useimmat meistä ovat köyhiä, ja Seuralla itsellään ei ole edes varoja etevimpien työntekijöidensä palkkaamiseen. Kaikki me, jotka sen puolesta työskentelemme, annamme työmme ilmaiseksi ja vielä usein rahaa lisäksi. Ne harvat, joilla on varaa tehdä mitä tavallisesti sanotaan hyväntekeväisyydeksi, seuraavat buddhalaisia sääntöjä ja tekevät sen itse, ei välikäden kautta eikä julkisesti merkitsemällä lahjoituksia hyväntekeväisyysrahastoihin. Teosofin tehtävä on ennen kaikkea unohtaa persoonallisuutensa.

Mitä teosofin ei pitäisi tehdä

Kys. – Eikö teillä Seurassanne ole mitään kieltäviä lakeja tai sääntöjä teosofeja varten?

Teos. – On paljon, mutta ei suinkaan mitään pakollisia. Ne hahmottelevat Seuramme ihanteen – mutta niiden käytännöllinen sovellutus on meidän pakko jättää jäsentemme oman harkinnan varaan. Valitettavasti ihmisten mielentila nykyisellä vuosisadalla on sellainen, että jollemme anna näiden sääntöjen olla niin sanoakseni vapaaehtoisia, ei kukaan uskaltaisi liittyä T. S:aan. Juuri tämän tähden minun täytyy niin korostaa eroa todellisen teosofian ja sen ankarasti ponnisteleavan hyväaikeisen mutta vielä arvottoman välittäjän, Teosofisen Seuran välillä.

Kys. – Voitteko sanoa, mitkä ovat nämä vaaralliset salakarit teosofian aavalla ulapalla?

Teos. – Voitte todellakin nimittää niitä salakareiksi, koska useampi kuin yksi muuten vilpittön ja hyvää tarkoittava T. S:n jäsen on ajanut teosofisen ruuhensa pirstaleiksi niitä vastaan! Ja kuitenkin luulisi olevan maailman helpoin asia välttää muutamia asioita. Tässä on esimerkiksi joukko sellaisia kielteisiä teosofisia velvollisuuksia, jotka varjostavat positiivisia, käytännössä toteutettavia velvollisuuksia:

Ei kenenkään teosofin pidä vaieten kuunnella pahoja huhuja tai panette-luja levitettävän Seurasta tai viattomista henkilöistä, joko kanssajäsenistä tai ulkopuolisista.

Kys. – Mutta otaksukaamme, että puhuttu on totta tai voi olla totta, vaikei sitä tiedetä.

Teos. – Silloin täytyy vaatia hyvät todisteet väitteen tueksi ja kuulla puolueettomasti kumpaakin puolta, ennen kuin sallii syytöksen jäädä vastalauseetta. Kellään ei ole oikeutta uskoa pahaa, ennen kuin on saanut epämättömän todisteen väitöksen todenperäisyydestä.

Kys. – Ja mitä siinä tapauksessa tekisitte?

Teos. – Aina pitää olla sydämessä sääliä ja anteeksiantoa, lempeyttä ja pitkämielisyyttä, jotta voisimme puolustaa väärin tekeviä veljiämme ja langettaa niin lievän tuomion kuin mahdollista erehtyvistä. Teosofi ei koskaan saa unohtaa, että hänen on otettava huomioon ihmisluonnon heikkoudet ja puutteet.

Kys. – Pitääkö hänen kokonaan antaa anteeksi sellaisissa tapauksissa?

Teos. – Jokaisessa tapauksessa, varsinkin jos häntä itseään vastaan on rikottu.

Kys. – Mutta jos hän niin tekemällä voi syyllistyä loukkaukseen tai joutuu sallimaan toisia loukattavan? Mitä hänen silloin pitää tehdä?

Teos. – Velvollisuutensa; mitä hänen omatuntonsa ja korkeampi luontonsa neuvoo; mutta ainoastaan vakaan harkinnan perusteella. Oikeus vaatii, ettei tehdä vääryyttä millekään elävälle olennolle; mutta oikeus myös kieltää sallimasta vääryyttä tehtävän monelle tai edes yhdelle viattomalle sen vuoksi, että annetaan syyllisen jäädä nuhteitta.

Kys. – Mitä muita kielteisiä sääntöjä on?

Teos. – Ei kenenkään teosofin pidä tyytyä toimettomaan ja kevytmieliseen elämään, josta ei ole todellista hyvää hänelle itselleen, vielä vähemmän muille. Hänen pitää työskennellä niiden muutamien hyväksi, jotka tarvitsevat hänen apuaan, jollei hän kykene ahertamaan koko ihmiskunnan hyväksi ja siten edistämään teosofian menestymistä.

Kys. – Tähän vaaditaan poikkeusluonne, ja se voisi käydä monellekin hyvin raskaaksi.

Teos. – Silloin olisi heidän parasta jäädä T. S:n ulkopuolelle eikä kulkea väärän lipun alla. Ketään ei vaadita antamaan enemmän kuin voi joko harastuksen, ajan, työn tai rahan muodossa.

Kys. – Mitä sitten seuraa?

Teos. – Ei kukaan työhön osallistuva jäsen saa panna liian paljon arvoa persoonalliseen edistykseensä ja pätevyyteensä teosofisissa tutkimuksissaan, vaan hänen täytyy pikemmin olla valmis tekemään epäitsekkästä työtä niin paljon kuin hän suinkin kykenee. Hänen ei pitäisi jättää teosofisen liikkeen koko raskasta kuormaa ja vastuuta harvojen innokkaimpien työntekijöiden niskoille, vaan hänen pitäisi tuntea velvollisuudekseen ottaa kykyjensä mukaan osaa yhteiseen työhön ja auttaa siinä kaikin voimin.

Kys. – Sehän on oikein. Mitä sitten tulee?

Teos. – Ei kukaan teosofi saa asettaa omaa turhamaisuuttaan tai tunteitaan koko Seuran edun edelle. Joka uhraa Seuran tai muiden henkilöiden hyvän maineen persoonallisen turhamaisuutensa, maallisen menestyksensä tai ylpeytensä alttarille, hänen ei pitäisi saada olla jäsenenä. Yksi syövän saastuttama jäsen tartuttaa sairauden koko ruumiiseen.

Kys. – Onko jokaisen jäsenen velvollisuus opettaa ja saarnata muille teosofiaa?

Teos. – On todellakin. Ei kenelläkään jäsenellä ole oikeutta pysyä toimetomana sen tekosyyn varjolla, että hän muka tietää liian vähän voidakseen opettaa. Sillä aina hän voi varmasti toivoa löytävänsä toisia, jotka tietävät vielä vähemmän kuin hän itse. Ja ennen kuin ihminen koettaa muita opettaa, hän ei huomaa omaa tietämättömyyttään eikä koeta sitä poistaa. Mutta tämä on vähäpätöisempi sääntö.

Kys. – Minkä te sitten arvellette tärkeimmäksi näistä negatiivisista teosofisista tehtävistä?

Teos. – Että hän aina on valmis huomaamaan ja tunnustamaan omat virheensä. Että hän ennemmin tekee väärin liiaksi ylistämällä kuin liian vähäksi arvioimalla lähimmäisensä ponnistuksia. Ettei hän koskaan panettele tai parjaa toista. Että hän aina avoimesti ja vasten kasvoja sanoo, mitä hänellä on toista vastaan. Ettei hän koskaan toista muille, mitä pahaa hän on jostakin saattanut kuulla, eikä haudo kosta niitä vastaan, jotka ovat sattuneet häntä loukkaamaan.

Kys. – Mutta usein on vaarallista sanoa ihmisille totuus vasten kasvoja. Ettekö usko sitä? Tunnen erään teidän jäsenistänne, joka katkerasti loukkaantui, jätti Seuran ja tuli sen pahimmiksi vihamieheksi vain sen vuoksi, että hänelle sanottiin vasten kasvoja muutamia karvaita totuuksia ja moitteita niiden johdosta.

Teos. – Sellaisia on ollut monia. Ei kukaan jäsen, huomattava tai merkityksetön, ole meitä jättänyt tulematta katkeraksi viholliseksemme.

Kys. – Mitenkä sen selitätte?

Teos. – Se on hyvin yksinkertaista. Kun hän useimmiten ensin on ollut mitä syvimmin kiintynyt Seuraan ja tuhlannut sille ylen määrin ylistystä, niin sellainen luopio voi puolustaa myöhempää käytöstään ja aikaisempaa lyhytnäköisyyttään vain *tekeytymällä viattomaksi ja petetyksi uhriksi*, siten heittämällä syyn omilta niskoiltaan ja syyttämällä Seuraa yleensä ja varsinkin sen johtajia. Sellaiset henkilöt johdattavat mieleen vanhan sadun miehestä, jolla oli rumat kasvot ja joka rikkoi peilinsä, koska se muka antoi vääristyneen kuvan hänen piirteistään.

Kys. – Mutta mikä saa nämä henkilöt vastustamaan Seuraa?

Teos. – Melkein aina loukattu turhamaisuus muodossa tai toisessa. Tavallisesti se, ettei heidän *lausuntojaan* ja neuvojaan ole pidetty ratkaisevina tai määräävinä; tai muuten se, että he ovat niitä, jotka mieluummin hallitsisivat helvetissä kuin palvelisivat taivaassa. Lyhyesti sanoen, koska he eivät voi alistua kenenkään alaisuuteen missään asiassa. Niinpä esimerkiksi muuan jäsen – oikea ”Hra Tietäväinen” – arvosteli ja suorastaan panetteli kaikkia T. S:n jäseniä niin ulkopuolisille kuin teosofeille itselleen sillä tekosyyllä, että he kaikki olivat *epä-teosofisia*, ja moitti heitä juuri siitä, mitä hän itse kaiken aikaa teki. Lopulta hän jätti Seuran ja selitti syyksi olevansa syvästi vakuutunut siitä, että me kaikki (varsinkin perustajat) olimme – PETTUREITA! Eräs toinen, joka kaikin tavoin oli vehkeillyt päästäkseen Seuran erään suuren osaston johtoon ja huomattuaan, että jäsenet eivät häntä huolineet, kääntyi T. S:n perustajia vastaan ja tuli heidän katkeraksi vihollisekseen. Etenkin erästä hän panetteli, milloin vain voi, ainoastaan sen vuoksi, että tämä ei voinut eikä tahtonut *pakottaa* jäseniä häntä suosimaan. Tässä oli yksinkertaisesti kysymys määrättömästä, loukatusta turhamaisuudesta. Vielä muuan henkilö yritti ja todella *harjoittikin mustaa magiaa* – so. sopimatonta persoonallista sielullista vaikutusta muutamiiin jäseniin hartauden ja kaikkien teosofisten hyveiden varjolla. Kun tästä tehtiin loppu, hän rikkoi välinsä Seuran kanssa ja levittää nyt mitä myrkyllisimpiä parjauksia ja valheita samoista johtajaraukoista koettaen hajottaa Seuran mustaamalla niiden mainetta, joita tuo arvoisa ”jäsen” ei kyennyt pettämään.

Kys. – Mitä sellaisille luonteille pitäisi tehdä?

Teos. – Jättää heidät karmansa haltuun. Jos joku tekee pahaa, ei toisella ole syytä tehdä samaa.

Kys. – Mutta palataksemme panetteluun, miten on rajaviiva vedettävä parjauksen ja oikean arvostelun välille? Eikö jokaisen velvollisuus ole varoittaa ystäviään ja lähimmäisiään niistä, jotka hän tietää vaarallisiksi kumppaneiksi?

Teos. – Jos jotkut muut ihmiset voisivat joutua kärsimään sen vuoksi, että jätämme heidät rauhaan, niin on epäilemättä velvollisuutemme torjua vaara siten, että varoitamme ystäviämme yksityisesti. Mutta olkoon syytös toista henkilöä vastaan tosi tai väärä, ei sitä koskaan saa levittää laveammalle. Jos se on tosi eikä vika loukkaa ketään muuta kuin syyllistä, jätettäköön hänet silloin karmansa haltuun. Jos se on väärä, niin ette ainakaan ole lisänneet maailman vääryyttä. Siis olkaa niistä puhumatta kenellekään, jota ne eivät suoranaisesti koske. Mutta jos hienotunteinen vaitiolo näyttää olevan vahingoksi tai vaaraksi muille, niin lisäksi: *Puhukaa totta, maksoi, mitä maksoi*, ja sanokaa niin

kuin Annesly: ”Kysy neuvoa velvollisuudelta äläkä olosuhteilta.” On olemassa tilanteita, jolloin on pakko huudahtaa: ”Pois ennemmin hienotunteisuus kuin että velvollisuudesta tingittäisiin!”

Kys. – Minusta, jos seuraatte näitä lausemia, nähtävästi tulette korjaamaan runsaan sadon ikävyyksiä.

Teos. – Niin korjaammekin. Meidän on tunnustaminen, että nyt olemme samalle pilkalle alttiita kuin varhaiskristityt olivat. ”Katsokaa, kuinka nämä teosofit rakastavat toinen toisiaan!” voidaan nyt sanoa meistä ilman vähintään vääryyttä.

Kys. – Mutta jos itsekin myönnätte, että on ainakin yhtä paljon jollei enemmänkin parhausta, panettelua ja riitaa T. S:ssa kuin kristillisissä kirkoissa puhumattakaan tieteellisistä seuroista, niin kysyisin, minkälainen veljeskunta tämä on?

Teos. – Hyvin kehnonlainen todella tätä nykyä, ja aina siihen asti, kunnes se on huolellisesti seulottu ja uudelleen järjestetty, se ei ole parempi kaikkia muitakaan. Mutta muistakaa, että ihmisluonto on sama T. S:ssa kuin sen *ulkopuolella*. Sen jäsenet eivät ole pyhimyksiä; enintään he ovat syntisiä, jotka koettavat parantua, mutta ovat taipuvaisia taas lankeamaan persoonallisen heikkoutensa vuoksi. Muistakaa vielä, että ”veljeskuntamme” ei ole säännönmukaisesti tunnustettu ja ”rekisteröity” seura, vaan on niin sanoakseni oikeuden rajojen ulkopuolella.³ Se on lisäksi sekasortoisessa tilassa ja aivan syyttä *vähemmässä suosiossa kuin mikään muu seura*. Onko siis ihme, että ne jäsenet, jotka eivät voi toteuttaa sen ihannetta, Seurasta lähdettyään hakevat myötätuntoista suojaa vihollisiltamme ja tyhjentävät kaiken sappensa näiden hartaisiin korviin! Kun he tietävät saavansa tukea, osanottoa ja herkkää uskoa jokaiseen vaikka kuinka mielettömään syytökseen, jonka he vain tahtovat singota Teosofista Seuraa vastaan, kiiruhtavat he niin tekemään ja purkavat vihaansa viatonta peiliä vastaan, joka on antanut liian tarkan kuvan heidän kasvoistaan. *Ihmiset eivät koskaan anna anteeksi niille, joille he ovat tehneet paha*. Kun he tuntevat saaneensa osakseen hyvyyttä ja maksaneensa sen kiittämättömyydellä, ajaa se tunne heidät mielettömiin yrityksiin puhdistaa itsensä maailman ja omantuntonsa edessä. Edellinen on hyvinkin valmis uskomaan, mitä paha vain sanotaan sen vihaamasta seurasta. Jälkimmäinen – no, en tahdo sanoa enempää, ja pelkään jo nyt sanoneeni liikaa.

³ Nytemmin on asianlaita toisin, sillä v. 1905 Teosofinen Seura lainmukaisesti rekisteröitiin. – Suom. huom.

Kys. – Teidän asemanne ei minusta tunnu juuri kadehdittavalta.

Teos. – Eikä se olekaan. Mutta ettekö luule, että täytyy olla jotakin hyvin jaloa, hyvin ylevää ja hyvin totta Seuran ja sen filosofian takana, kun liikkeen johtajat ja perustajat vielä jatkavat työtään sen puolesta kaikin voimin? He uhraavat sen puolesta kaiken mukavuutensa, maallisen onnensa ja menestyksensä, jopa hyvän nimensä ja maineensa – niin, kunniansakin – vaikka saavat palkaksi lakkaamatonta moitetta, väsymätöntä vainoa, panettelua ja kiittämättömyyttä ja parhaiden pyrkimystensä väärinymmärrystä ja lyönnejä ja iskuja joka taholta – vaikka he yksinkertaisesti työstään luopumalla pääsivät vapaiksi kaikesta vastuunalaisuudesta ja enemmistä hyökkäyksistä.

Kys. – Tunnustan, että sellainen kestävyys tuntuu minusta hyvin hämmästyttävältä, ja kummastelen, miksi kaiken tämän teette?

Teos. – Emme omaksi nautinnoksemme, uskokaa se; ainoastaan siksi, että toivomme saavamme kasvattaa muutamia yksilöitä toteuttamaan työtämme ihmiskunnan puolesta alkuperäisen ohjelman mukaan, kun Seuran perustajat ovat menneet manan majoille. He ovat jo löytäneet muutamia sellaisia jaloja ja innokkaita sieluja tilalleen. Tulevat sukupolvet – kiitos näiden harvojen – tulevat rauhan polulla kohtaamaan hieman vähemmän ohdakkeita ja tien vähän levitetypänä, ja siten kaikesta tästä kärsimyksestä on koitunut hyviä seurauksia, eikä heidän uhrautumisensa ole ollut turha. Tällä hetkellä on Seuran pää- ja perustehtävä tehdä ihmisten sydämiin kylvö, joka aikanaan itänee ja suotuisammissa olosuhteissa johtanee terveellisiin uudistuksiin tuottaen joukoille enemmän onnea kuin mitä ne tähän mennessä ovat saaneet nauttia.

XIII

Väärinkäsityksiä Teosofisesta Seurasta

Teosofia ja asketismi

Kys. – Olen kuullut sanottavan, että sääntönne vaativat kaikkia jäseniänne olemaan kasvissyöjiä, naimattomia ja ankaria askeetteja; mutta te ette ole vielä mitään sellaista puhunut. Voitteko kerta kaikkiaan sanoa minulle, mikä on tässä suhteessa totta?

Teos. – Totuus on, että sääntömme eivät vaadi mitään tuollaista. Teosofinen Seura ei edes odota, vielä vähemmän vaadi *keneltäkään* jäseneltään, että hän millään muotoa olisi askeetti, paitsi sitä – jos sanotte *sitä* asketismiksi –, että hän koettaisi olla muille ihmisille hyödyksi ja omassa elämässään epäitsekkäs.

Kys. – Mutta monet jäsenistänne ovat vannoutuneita kasvissyöjiä ja tunnustavat suoraan aikovansa pysyä naimattomina. Ja näin on useinkin niiden laita, jotka huomattavimmin ottavat osaa Seuran työhön.

Teos. – Sehän on luonnollista, sillä useimmat vakavimmista työntekijöistämme ovat Seuran sisäisen osaston jäseniä, mistä olen aikaisemmin puhunut.

Kys. – Ymmärrän! Te siis vaaditte askeettista elämäntapaa tuossa sisäisessä osastossa?

Teos. – Ei, emme sielläkään *vaadi* tai *käske*; mutta huomaan, että minun pitää teille selittää, millä kannalla me olemme asketismiin nähden yleensä, ja silloin te ymmärrätte suhteemme kasvissyönttiin jne.

Kys. – Jatkaka!

Teos. – Kuten jo olen sanonut, useimmat, jotka todellisella innolla alkavat tutkia teosofiaa ja ottavat aktiivisesti osaa Seuramme työhön, tahtovat tehdä muutakin kuin teoreettisesti tutkia opettamiamme totuuksia. He tahtovat *tietää* totuuden oman suoranaisen persoonallisen kokemuksensa kautta ja tutkia okkultismia pitäen päämääränään viisauden ja voiman saavuttamista, jota he

tuntevat tarvitsevansa voidakseen auttaa muita vaikuttavasti ja viisaasti eikä sokeasti ja umpimähkään. Sen tähden he ennemmin tai myöhemmin liittyvät sisäiseen osastoon.

Kys. – Mutta sanoitte, että ”askeettinen elämäntapa” ei ole pakollinen sisäisessä osastossakaan.

Teos. – Ei olekaan, mutta kaikkein ensimmäiseksi on jäsenten siellä opittava käsittämään oikein ruumiin eli fyysisen verhon suhde sisäiseen, todelliseen ihmiseen. Heille selitetään ja todistetaan, mikä suhde ja vuorovaikutus on näiden ihmisluonnon kahden puolen välillä, niin että he tulevat pian täysin huomaamaan sisäisen ihmisen ylivertaisen merkityksen ulkonaiseen verhoon eli ruumiiseen nähden. Heille opetetaan, että sokea, älytön asketismi on suoraa hulluutta; että sellainen menettely kuin Pyhän Labron, josta ennen jo puhuin, tai intialaisten fakiirien ja viidakkoaskeettien, jotka leikkelevät, polttavat ja kiduttavat ruumistaan mitä julmimmalla ja kauheimmalla tavalla, on ainoastaan itsekidutusta itsekkäässä tarkoituksessa, so. tahdonvoiman kehittämiseksi, mutta aivan hyödytöntä todella henkisen eli teosofisen kehityksen auttamiseksi.

Kys. – Näen, että pidätte ainoastaan moraalista asketismia tarpeellisena. Se on siis keino päämäärän saavuttamiseksi, ja sen tarkoituksena on ihmisen sisäisen luonnon täydellinen tasapaino ja täydellisen ruumiin ja sen kaikkien himojen ja halujen hallinnan saavuttaminen.

Teos. – Aivan niin. Mutta näitä keinoja täytyy käyttää älykkäästi ja viisaasti eikä sokeasti; niin kuin urheilija, joka harjoittelee ja valmistautuu suurta kilpailua varten, eikä niin kuin saituri, joka kullanhimoaan tyydyttääkseen näkee nälkää, niin että tulee sairaaksi.

Kys. – Nyt ymmärrän yleisen aatteenne, mutta katsokaamme, kuinka sovellutatte sitä käytäntöön, esimerkiksi kasvissyönnin suhteen.

Teos. – Eräs Saksan suurista tiedemiehistä on osoittanut, että kaikenlainen eläimellinen ruumiinkudos, kuinka sitä keitetäneekin, aina säilyttää tiettyjä ominaisuuksia siitä eläimestä, josta se on peräisin, ja nämä ominaisuudet voidaan havaita. Muuten, tietäähän jokainen jo mausta, mitä lihaa hän syö. Me menemme askelen eteenpäin ja osoitamme, että kun eläinten liha ruokana yhdistyy ihmiseen, niin se antaa hänelle fysiologisesti muutamia ko. eläimen ominaisuuksia. Sitä paitsi salatiede opettaa ja todistaa tämän harrastajilleen omin silmin nähtävästi ja osoittaa myös, että tämä ”raaistuttava” eli ”eläimellistytävä” vaikutus ihmiseen on suurin isompien eläinten lihassa, pienempi

lintujen, vielä pienempi kalojen ja muiden kylmäveristen eläinten lihassa ja kaikkein pienin, kun ihminen syö ainoastaan kasviksia.

Kys. – Eikö silloin olisi parempi olla syömättä mitään?

Teos. – Tietenkin, jos voisi elää syömättä. Mutta asian näin ollen ihmisen täytyy syödä elääkseen, ja niin me kehotamme todella hartaita tutkijoita syömään sellaista ruokaa, joka vähimmän ehkäisee ja raskauttaa heidän aivojaan ja ruumistaan ja joka vähimmin estää heidän intuiionsa, sisäisten kykyjensä ja voimiensa kehitystä.

Kys. – Te ette siis omaksu kaikkia todisteluja, joita kasvissyöjien on tapana käyttää?

Teos. – Emme. Muutamat heidän todisteluistaan ovat hyvin heikkoja ja perustuvat usein aivan vääriin edellytyksiin. Mutta toisaalta ovat monet asiat, joista he puhuvat, tosia. Esimerkiksi mekin uskomme, että suuri osa sairauksista ja varsinkin suuri alttius tauteihin, mikä meidän päivinämme on tulemassa niin yleiseksi piirteeksi, johtuu hyvin paljolti lihan ja varsinkin säilykelihan syömisestä. Mutta veisi liiaksi aikaa, jos kävisimme tämän kysymyksen kasvissyönnistä ja sen ansioista yksityiskohtaisesta lävitse; olkaa siis hyvä ja siirtäkää johonkin muuhun kysymykseen.

Kys. – Niinpä siis eräs kysymys. Mitä on sisäisen osaston jäsenten tehtävä ruokansa suhteen, kun he ovat sairaina?

Teos. – Tietenkin seurattava parasta käytännöllistä neuvoa, minkä voivat saada. Ettekö vielä käsitä, ettemme aseta mitään ehdottoman jyrkkiä vaatimuksia tässä suhteessa? Muistakaa kerta kaikkiaan, että meillä sellaisissa kysymyksissä aina on järkevä eikä kiihkoileva käsityskanta. Jos ihminen sairauden tai pitkän tottumuksen vuoksi ei voi olla lihaa syömättä, niin miksei, syököön hän sitä kaikin mokomin. Se ei ole rikos; se ainoastaan hieman hidastuttaa hänen kehitystään; sillä on huomattava, että pelkästään ruumiilliset toiminnat ja teot ovat paljon vähemmän tärkeitä kuin se, mitä ihminen *ajattelee* ja *tuntee*, mitä haluja hän mielessään hautoo ja sallii juurtua ja kasvaa.

Kys. – Mitä sitten tulee viiniin ja muihin alkoholijuomiin, niin otaksun, ettette kehota niitä nauttimaan?

Teos. – Ne ovat ihmisen moraalille ja henkiselle kasvulle pahemmat kuin liha, sillä alkoholilla kaikissa muodoissaan on suoranainen, selvä ja hyvin turmiollinen vaikutus ihmisen psyykkiseen tilaan. Viinin ja alkoholijuomien

nauttiminen on sisäisten voimien kehitykselle niin tuhoava, että ainoastaan hasiksen, ooppiumin ja muiden samanlaisten rohdoksien säännöllinen käyttö on pahempaa.

Teosofia ja avioliitto

Kys. – Nyt toiseen kysymykseen. Pitääkö ihmisen mennä naimisiin vai pysyä naimattomana?

Teos. – Se riippuu siitä, minkälaista ihmistä tarkoitatte. Jos tarkoitatte henkilöä, joka aikoo elää maailmassa, joka kyllä on hyvä, harras teosofi ja innokas työskentelemään asiamme puolesta, mutta jolla kuitenkin on siteitä ja pyrkimyksiä yhdistämässä häntä maailmaan, joka lyhyesti sanottuna ei tunne ainiaaksi eronneensa siitä, mitä ihmiset sanovat elämäksi, ja haluavansa yhtä asiaa ja ainoastaan yhtä – totuuden tietoa ja kykyä auttaa muita, – niin minä sanon, että sellaisella ihmisellä ei ole mitään syytä olla menemättä naimisiin, jos hän nimittäin tahtoo koettaa onneaan arpajaisissa, missä tyhjiä lippuja on paljon enemmän kuin voittoja. Ettehän suinkaan luule meitä niin mielettömiksi ja kiihkomielisiksi, että suorastaan saarnaisimme avioliittoa vastaan? Päinvastoin, ottamatta lukuun muutamia käytännöllisen okkultismin poikkeustapauksia, avioliitto on ainoa lääke epäsiiveellisyyttä vastaan.

Kys. – Mutta miksi tuota tietoa ja voimaa ei voi saavuttaa avioliitossa eläessään?

Teos. – Hyvä herra, en voi teidän kanssanne syventyä fysiologisiin kysymyksiin, mutta voin antaa teille selvän ja luullakseni riittävän vastauksen, joka selittää moraaliset syyt. Voiko ihminen palvella kahta herraa? Ei! Silloin on hänen myös mahdotonta kiinnittää yhtä paljon huomiota okkultismin harrastukseen kuin vaimoonsa. Jos hän yrittää, niin hän epäilemättä ei kummassakaan oikein onnistu ja, sallikaa minun muistuttaa, käytöllinen okkultismi on aivan liian vakavaa ja vaarallista tutkimusta, että ihminen voisi siihen ryhtyä, jollei hän ole niin tosissaan kuin kuoleman edessä ja valmis uhraamaan *kaikki ja kaikkein ensimmäiseksi itsensä*, päämääränsä saavuttamiseksi. Mutta tämä ei koske sisäisen osastomme jäseniä. Tarkoitan ainoastaan niitä, jotka ovat päättäneet astua oppilaan tielle, mikä johtaa korkeimpaan päämäärään. Useimmat, jolleivät kaikki niistä, jotka liittyvät sisäiseen osastoomme, ovat ainoastaan vasta-alkajia ja valmistavat itseään tässä elämässä astuakseen tulevaisuudessa todellisuudessa tuolle tielle.

Teosofia ja kasvatust

Kys. – Kun todistatte puutteellisiksi länsimailla nykyään löytyvät uskontomuodot ja myös jossain määrin materialistisen filosofian, joka nyt on niin suosittu ja levinnyt, mutta jota te näytätte pitävän turmiollisena kauhistuksena, niin teidän, vahvimpana perustelunanne on se suunnaton köyhyys ja kurjuus, joka kieltämättä vallitsee varsinkin suurkaupungeissamme. Mutta varmaankin teidän on tunnustettava, kuinka paljon on tehty ja tehdään näiden olosuhteiden parantamiseksi sivistystä ja tietoa levittämällä.

Teos. – Tuskinpa tulevat sukupolvet teitä kiittävät tuosta ”tiedon levittämisestä”, eikä nykyisestä kansansivistyksestänne ole paljon hyvää nälkää näkeville joukoille.

Kys. – Niin, mutta antakaa meille aikaa. Vasta muutamia vuosia sitten alettiin kansaa sivistää.

Teos. – Ja mitä, kysyn minä, on kristinuskonne sitten puuhaillut aina viidennestätoista vuosisadasta alkaen, koska tunnustatte, että joukkojen sivistämistä ei ole vielä tähän mennessä yritetty – nimittäin juuri sitä työtä, jota, jos mitään, *kristillisen*, so. Kristusta seuraavan kirkon ja kansan pitäisi tehdä?

Kys. – Voitte olla oikeassa. Mutta nyt –

Teos. – Niin, katsokaamme tätä kasvatuskysymystä laajemmasta näkökulmasta, ja minä osoitan, että te teette pahaa ettekä hyvää monilla kehuista parannuksistanne. Köyhempiä lapsia varten olevat koulut, vaikkeivät ole niin hyödyllisiä kuin niiden pitäisi, ovat hyviä niiden kurjien ympäristöjen rinnalla, joihin uudenaikainen yhteiskuntamme on tuominnut lapset. Vähäinenkin määrä käytännöllistä teosofista *opetusta* auttaisi elämässä sata kertaa enemmän kurjia kärsiviä kansanjoukkoja kuin kaikki teidän (hyödyttömän) sivistyksenne istuttaminen.

Kys. – Mutta todella –

Teos. – Sallikaa minun jatkaa. Te olette astunut alalle, joka syvästi koskee meidän teosofien sydäntä, ja minun täytyy sanoa sanottavani. Myönnän kernaasti, että pienelle lapselle, joka on laitakaupungilla kasvanut katukäytävä leikkikenttänään, ja joka on elänyt alinomaisten raakojen sanojen ja eleiden keskellä, on suuri etu päästä päivisin avaraan ja siistiin koulusaliin, missä on tauluja seinillä ja ikkunalla usein värikkäitä kukkia. Siellä sitä opetetaan olemaan puhdas, kohtelias ja säädyllinen; siellä se oppii laulamaan ja

leikkimään; saa leikkikaluja älynsä herättämiseksi; oppii näppärästi käyttämään käsiään; sitä puhutellaan hymyhuulin eikä pilkatun; sitä nuhdellaan lempeästi tai mairitellaan eikä kiroilla. Kaikki tämä inhimillistää lapsia, herättää heidät ajattelemaan ja tekee heidät älyllisille ja moraalisisille vaikutuksille alttiimmiksi. Koulut eivät ole kaikkea, mitä ne voisivat tai niiden pitäisi olla, mutta koteihin verrattuina ne ovat paratiiseja, ja vähitellen niistä lähtee vaikutusta koteihinkin. Mutta vaikka kaikki on totta moniin kansakouluihin nähden, niin teidän kasvatusjärjestelmänne yleensä ansaitsee pahimmatkin moitteet, joita siihen kohdistetaan.

Kys. – Ehkä ansaitsee. Jatkakaa!

Teos. – Mikä on nykyaikaisen kasvatuksen *todellinen* tarkoitus? Onko se sielun jalostamista ja kehittämistä oikeaan suuntaan; opetetaanko osatonta ja onnetonta kansaa rohkein mielin kantamaan (karman heille antamaa) elämän taakkaa; karkaiseeko kasvatus heidän tahtoansa; korostaako se heille lähimmäisen rakkautta ja keskinäisen riippuvuuden ja veljeyden tunnetta; kasvatataako ja muovaileeko se täten heidän luonnettaan käytöllistä elämää varten? Ei hiukkaakaan. Ja kuitenkin nämä ovat kieltämättä kaiken todellisen kasvatuksen tehtäviä. Kukaan ei sitä kiellä, kaikki kasvatustieteilijänne myöntävät sen ja puhuvat kyllä laveasti siitä asiasta. Mutta mitä käytännöllistä tulosta on heidän toiminnastaan? Jokainen nuorukainen, koulupoika ja jokainen nuorempaan opettajapolveen kuuluva voi vastata: ”nykyaikaisen kasvatuksen tarkoitus on saada oppilaat läpäisemään tutkinnoissa”, – ja tämä järjestelmä ei kehitä oikeaa kilpailuhenkeä, vaan synnyttää ja levittää nuorissa kateutta, melkein pä vihaa, toisiaan kohtaan ja harjoittaa heitä siten sellaista elämää varten, joka tulee olemaan täynnä julmaa itsekkyyttä ja taistelua kunniapaikoista ja palkoista eikä kauniita tunteita.

Kys. – Minun täytyy myöntää, että olette oikeassa.

Teos. – Ja mitä ovat nämä tutkinnot – nykyisen koulunuorison kauhistus? Ne ovat suorastaan luokittelutapa, jolla kouluopetuksenne tulokset merkitään taulukoihin. Toisin sanoen ne ovat nykyaikaisten tieteellisten menetelytapojen soveltamista käytännössä siihen ”järjellä varustettuun eläinlajiin”, jota sanotaan ihmiseksi. Nyt tiede opettaa, että järki on tulosta aivoainesten mekaanisesta vuorovaikutuksesta; sen tähden on täysin johdonmukaista, että nykyaikainen kasvatus on melkein täysin mekaanista – jonkinlainen itsestään käyvä kone, jolla järkeä tuotetaan tonneittain. Pienikin kokemus tutkinnoista riittää osoittamaan, että niiden aikaansaama sivistys on ainoastaan fyysisen

muistin harjoittamista, ja ennemmin tai myöhemmin kaikki koulunne tulevat vaipumaan tälle tasolle. Mitä tulee ajattelu- ja järkivoiman todelliseen ja terveeseen harjoittamiseen, on se aivan mahdotonta, kun kaikkea on arvosteltava vain sen mukaan, mitä tuloksia kilpailuperiaatteeseen pohjautuvat tutkimukset osoittavat. Toisaalta koulukasvatus on erinomaisen tärkeä luonnetta muovailtaessa, varsinkin sen moraalista puolta. Mutta alusta loppuun asti nykyaikainen järjestelmänne perustuu ns. tieteellisiin ”ilmestyksiin”: ”taisteluun olemassaolosta” ja ”kelvollisimpien eloon jäämiseen”. Joka ihmiseen sullotaan koko hänen varhaisemman elämänsä aikana tätä oppia käytännöllisten esimerkkien ja kokemusten samoin kuin suoranaisten opetuksen avulla, kunnes on mahdotonta nyhtää hänen mielestään pois sitä aatetta, että ”minä”, alempi, persoonallinen, eläimellinen minä, on kaikki kaikessa elämässä. Tämä on pääsyy kaiken myöhemmän elämän kurjuuteen, rikokseen ja sydämettömään itsekkyyteen, minkä te tunnustatte yhtä hyvin kuin minä. Itsekkyyden, niin kuin kerran toisensa jälkeen olen sanonut, on ihmiskunnan kirous ja tämän elämän kaikkien onnettomuuksien hedelmällinen siemen; ja teidän koulunne ovat juuri itsekkyyden taimilavoja.

Kys. – Tämä on kaikki hyvin selvää yleisesti puhuen, mutta tahtoisinpa kuulla muutamia tosiseikkoja ja myös, miten tämä olisi korjattava.

Teos. – Hyvä! – koetan vastata teille. Toiminnassa on kolmenlaisia kouluja: alempia eli kansakouluja, keskikouluja ja ylempiä oppilaitoksia kautta koko asteikon puhtaasti kaupallisista kouluista ihanteellisiin klassillisiin oppilaitoksiin monine muunnoksineen ja yhdistelmineen. Uudenaikainen puoli on käytännöllis-taloudellinen, ja vanhanaikainen puhdasoppinen klassillisuus painaa raskaan arvokkuutensa leiman vielä niin kauas kuin kansakoulunopettajien seminaareihin. Tässä me selvästi näemme tieteellis-aineellisen ja taloudellisen opetuksen tukahduttavan liiaksi elähtäneen oikeaoppisen ja klassillisen opetuksen. Eikä syytä tarvitse kaukaa etsiä. Tämän kasvatustavan päämäärä on punta, shillinki ja penny¹, yhdeksännentoista vuosisadan korkein hyvä. Sen tähden tämän aatteen kannattajien aivomolekyylien synnyttämät voimat kohdistetaan kaikki yhteen pisteeseen, ja heistä tulee sitten jossain määrin järjestynyt *koulutetuista* ja ajatuskykyisistä älyistä kokoonpantu vähemmistöarmeija, joka on harjoittautunut taistelemaan tietämättömiä, yksinkertaisia joukkoja vastaan, jotka ovat tuomitut älyllisesti vahvempien veljiensä nyljettäväksi ja sorrettaviksi ja heidän elättäjikseen. Sellainen koulutus ei ole ainoastaan *epäteosofinen* vaan suorastaan EPÄKRISTILLINEN. Tämän

¹ Englannin rahayksiköt – Suom. huom.

kasvatustavan suoranainen tulos on, että markkinat tulevat tulvilleen rahaa hankkivia koneita, sydämettä, itsekkäitä ihmisiä, – eläimiä, jotka mitä huolellisimmin ovat koulutetut ryöstämään lähimmäisiltään ja käyttämään hyväkseen heikompien veljiensä tietämättömyyttä.

Kys. – Olkoon, mutta tätä ette voine väittää ainakaan korkeakouluistamme.

Teos. – En suorastaan, se on totta. Mutta vaikka *muoto* on toinen, niin elähdyttävä henki on sama: *teosofian ja kristinuskon vastainen*, saman tekevää, lähtekö Etonista ja Harrowista sitten tiedemiehiä tai pappeja ja teologeja.

Kys. – Ettehän suinkaan tahdo sanoa Etonin ja Harrowin kouluja ”kaupallisiksi?”

Teos. – En. Tietenkin klassillinen järjestelmä on ennen kaikkea *arvokas* ja meidän päivinämme jotakin hyvääkin tuottava. Se pysyy vielä suosittuna suurissa korkeakouluissamme, missä voidaan saavuttaa sekä älyllistä että yhteiskunnallista sivistystä. Sen tähden on sängen tärkeää, että ylimyksellisten ja rikkaiden vanhempien tylsät lapset menevät sellaisiin kouluihin, missä he tapaavat muitakin nuorukaisia hyvistä perheistä ja varakkaista luokista. Mutta valitettavasti on jo sisäänpääsystä kova kilpailu, sillä varakkaat luokat ovat kasvamassa, ja paljon köyhiä hyväpäisiä poikia pyrkii korkeampiin kouluihin suurien sekä koulu- että yliopistostipendien avulla.

Kys. – Tämän näkökannan mukaan rikkaampien ”huonopäisten” tulee tehdä kovempaa työtä kuin heidän köyhempien tovereidensa.

Teos. – Niin juuri. Mutta kummallista kyllä ne, jotka uskollisesti tunnustavat oppia ”kelvollisimpien eloonjäämisestä”, eivät sovi uskoaan käytäntöön; sillä kaikki heidän ponnistuksensa tähtäävät, että luonnostaan kelvottomat syrjäyttäisivät kelvolliset. Siten he suurin rahasummin houkuttelevat parhaat opettajat näiden luonnollisten oppilaiden luota koneellisesti valmistamaan heidän luonnostaan kelvottomia lapsiaan ammatteihin, joissa jo on liian paljon työskentelijöitä.

Kys. – Ja niitä te pidätte kaiken tämän syynä?

Teos. – Kaikki tämä johtuu turmiollisesta järjestelmästä, joka tilauksen mukaan hankkii tavaroita, katsomatta lasten luonnollisiin taipumuksiin ja kykyihin. Tämän asteittaisen opillisen paratiisin pienet kokelasrukat tulevat melkein suoraan lastenkamarista koulumyllyyn, missä herrojen lapsia muokataan. Täällä häneen heti tarttuvat aineellis-älyllisen tehtaan työmiehet

ja sullovat hänen päänsä täyteen latinalaisia, kreikkalaisia ja ranskalaisia sääntöjä, vuosilukuja ja kaavoja, niin että jos hänessä on mitään luonnollista lahjakkuutta, se piankin puristetaan hänestä ulos puristimissa, joita Carlyle sattuvasti nimitti ”kuolleiksi kaavoiksi”.

Kys. – Mutta kai hänelle sentään opetetaan jotakin muutakin kuin ”kuolleita kaavoja” ja varmaan paljon sellaistaikin, mikä voi johdattaa häntä suoraan teosofiaan, jollei peräti Teosofiseen Seuraan?

Teos. – Ei paljonkaan. Sillä historiasta hän saa vain niin paljon tietoa omasta kansastaan, että se pukee hänet ennakkoluulojen teräspanssariin kaikkia muita kansoja vastaan ja että hän vajoaa aikakirjojen kansallisvihan ja verenhimon haiseviin lokaviemäreihin; ja ettehän tätä nimittäne – *teosofiaksi?*

Kys. – Mitä muuta muistuttamista teillä on?

Teos. – Tähän tulee lisäksi valittujen ns. raamatullisten asioiden pintapuolinen opetus, josta kaikki järki on eliminoitu. Se on ainoastaan muistilukua, ja opettajan ”miksi” koskee ainoastaan asianhaaroja eikä syitä.

Kys. – Niin, mutta olen kuullut teidän ihastelevan sitä, että agnostikkojen ja ateistien lukumäärä on meidän päivinäme yhä kasvamassa, niin että näyttää siltä kuin ihmiset tämänkin järjestelmän kasvattamina, jota te niin innokkaasti moititte, oppisivat itse ajattelemaan ja tekemään johtopäätöksiä.

Teos. – Kyllä, mutta siihen on pikemminkin syynä tuon järjestelmän terveellinen vastustaminen kuin itse järjestelmä. Meidän Seurassamme pidetään agnostikkoja jopa täydellisiä ateisteja paremmassa arvossa kuin kiihkouskovaista mistä uskonnosta hyvänsä. Agnostikon mieli on aina totuudelle avoin, jota vastoin kiihkouskovaista totuus sokaisee kuin aurinko pöllöä. Parhaat – so. eniten totuutta rakastavat, ihmisystävälliset ja kunnialliset meidän jäsenistämme ovat agnostikkoja ja ateisteja (siinä merkityksessä, että he eivät usko *persoonalliseen* Jumalaan). Mutta pojat ja tytöt eivät ole *vapaa*-ajattelijoina, ja tavallisesti varhainen opetus jättää jälkiä siten, että mieli vääntyy ja vääristyy. Sopiva ja terve opetusjärjestelmä saisi aikaan mitä voimakkaimman ja vapaimman mielen, joka olisi harjaantunut ankaraan johdonmukaisuuteen ja täsmälliseen ajatteluun eikä sokeaan uskoon. Kuinka voitte toivoakaan hyviä tuloksia, kun turmelette lastenne ajatuskyvyn käskemällä heitä sunnuntaina uskomaan Raamatun ihmetöihin ja kaikkina arkipäivinä opettatte heille, että sellaiset asiat ovat tieteen kannalta mahdottomia?

Kys. – Millaiseksi te sitten opetuksen tahtoisitte?

Teos. – Jos meillä olisi rahaa, perustaisimme kouluja, joista lähtisi muitakin kuin lukevia ja kirjoittavia nälkäkokeilaita. Lapsille opetettaisiin ennen kaikkea itseluottamusta, rakkautta kaikkia kohtaan, epäitsekkyyttä, keskinäistä suvaitsevuutta, ja kaikkein eniten opetettaisiin heitä itse ajattelemaan ja arvostelemaan asioita. Me supistaisimme pelkän mekaanisen muistityön niin vähäiseksi kuin suinkin ja uhraisimme aikaa sisäisten aistien, kykyjen ja uinuvien lahjojen kehittämiseen ja harjoittamiseen. Me pyrkisimme kohtelemaan jokaista lasta yksilönä ja kasvattamaan sitä niin, että sen voimat pääsisivät mitä sopusuhtaisimmin ja tasapuolisimmin kehittymään, ja niin että sen erikoistaipumukset saisivat luonnollista harjoitusta. Päämääränämme olisi luoda *vapaita* miehiä ja naisia, vapaita älyllisesti, vapaita moraalisesti, ennakkoluulottomia kaikissa suhteissa ja ennen kaikkea muuta *epäitsekkeitä*. Ja uskomme, että paljon tästä, jollei kaikkea, voitaisiin saavuttaa *sopivan ja todellisen teosofisen* kasvatuksen avulla.

Miksi sitten on niin paljon ennakkoluuloja T. S:aa vastaan?

Kys. – Jos teosofia on puoleksikaan sitä mitä sanotte, miksi sitten on olemassa niin kauheaa vihamielisyyttä sitä vastaan? Tämä on vielä arvoituksellisempaa kuin mikään muu.

Teos. – Niin on; mutta muistakaa, kuinka paljon mahtavia vastustajia me olemme herättäneet aina Seuran perustamisesta alkaen. Kuten äskettäin sanoin, jos teosofinen liike olisi yksi noita lukuisia nykyaikaisia hullutuksia, jotka ovat yhtä viattomia kuin hetkellisiä, niin sille vain naurettaisiin – niin kuin nytkin sellaiset tekevät, jotka eivät vielä ymmärrä sen todellista tarkoitusta – ja se jätettäisiin ilman muuta rauhaan. Mutta se ei ole mitään sellaista. Sisimmältään teosofia on tämän ajan vakavin liike ja on sitä paitsi hengenvaarallisena uhkana useimmille tämän ajan suosituille huijausyrityksille, ennakkoluuloille ja yhteiskunnallisille vääryyksille – jotka vääryydet lihottavat ja onnellistuttavat yläluokkaa ja sen varakkaita jäljittelijöitä ja imartelijoita keskiluokassa, mutta suorastaan nylkevät ja näännyttävät nälkään miljoonia köyhiä. Ajatelkaa tätä, niin ymmärrätte helposti syyn, miksi he niin leppymättömästi vainoavat Seuraa, nuo, jotka ovat valppaampia ja älykkäämpiä ja näkevät teosofian oikean luonnon ja sen tähden pelkäävät sitä.

Kys. – Tahdotteko tällä väittää, että koska nämä harvat ovat ymmärtäneet, mihin teosofia johtaa, he sen vuoksi koettavat kukistaa liikkeen? Mutta jos

teosofia johtaa ainoastaan hyvään, niin ette kai voi olla valmis syyttämään edes noita harvoja niin kavalasta sydämettömyydestä ja petoksesta?

Teos. – Olenpa yhtä kaikki valmis. Niitä vihollisia, joita vastaan meidän oli taisteltava Seuran olemassaolon ensimmäisten yhdeksän tai kymmenen vuoden aikana, niitä en sano mahtaviksi tai ”vaarallisiksi”, vaan ainoastaan niitä, jotka ovat nousseet meitä vastaan viimeisinä kolmena tai neljänä vuotena. Ja nämä eivät puhu, kirjoita tai saarnaa teosofiaa vastaan, vaan työskentelevät kaikessa hiljaisuudessa tyhmien nukkejensa selän takana, jotka toimivat heidän näkyvinä *sätkynukkeinaan*. Kuitenkin, vaikka he ovat *näkymättömiä* useimmille jäsenillemme, tuntevat heidät kyllä Seuramme todelliset ”perustajat” ja suojelijat. Mutta erityisistä syistä ei heitä tällä hetkellä voi nimeltä mainita.

Kys. – Tuntevatko heidät monetkin teistä, vai vain te yksin?

Teos. – En ole koskaan sanonut, että *minä* heidät tunnen. Tunnen tai lienen tuntematta, mutta minä tiedän *heistä*, siinä kylliksi, *enkä minä heitä pelkää, vaikka he tekisivät pahintansa*. He voivat saada riveissä aikaan paljon harmia ja hämmennystä, varsinkin arkojen joukossa ja niissä, jotka tuomitsevat ainoastaan sen perusteella mikä näkyy, *mutta Seuraamme he eivät kukista*, tehkööt mitä tahansa. Paitsi näitä todella vaarallisia vihollisia – ”vaarallisia” kuitenkin ainoastaan niille teosofeille, jotka eivät ansaitse teosofi-nimeä ja joiden paikka on pikemmin T. S:n *ulko-* kuin *sisäpuolella* – on vastustajiemme luku varsin huomattava.

Kys. – Voitteko mainita edes nämä, koska ette tahdo puhua toisista?

Teos. – Tietenkin voin. Meidän on torjuttava 1) Amerikan, Englannin ja Ranskan spiritualistien vihaa; 2) kaikenuskoisten papistojen alituista vastustusta; 3) erikoisesti Intiassa toimivien lähetyssaarnaajien leppymätöntä vihaa ja vainoa, joka 4) johti Psykkisen Tutkimusseuran tunnettuun ja häpeälliseen hyökkäykseen Teosofista Seuraa vastaan, sillä tämän hyökkäyksen sai aikaan lähetyssaarnaajien järjestämä todellinen salaliitto. Lopuksi meidän täytyy ottaa huomioon useiden etevien (?) jäsenten luopuminen jo selittämistäni syistä, jotka jäsenet kaikki ovat tehneet voitavansa lisätäkseen ennakkoluuloja meitä vastaan.

Kys. – Ettekö voi antaa minulle yksityiskohtaisempia tietoja näistä, niin että tiedän vastata, kun minulta kysytään, – sanalla sanoen kertoa lyhyesti Seuran historian; ja miksi maailma tätä kaikkea uskoo?

Teos. – Syy on selvä. Useimmat ulkopuoliset eivät tienneet kerrassaan mitään itse Seurasta, sen vaikuttimista, tehtävistä ja vakaumuksista. Alusta lähtien maailma ei ole nähnyt teosofiassa muuta kuin eräitä ihmeellisiä ilmiöitä, jotka ilman muuta ovat mahdottomia ei-spiritualistien enemmistön silmissä. Sängen pian Seuraa alettiin pitää joukkona, joka väitti omaavansa ”yliluonnollisia” voimia. Maailma ei koskaan ymmärtänyt, että Seura ehdottomasti kielsi kaiken uskon *ihmeisiin* vieläpä niiden mahdollisuudenkin; ja että Seurassa vain muutamilla henkilöillä oli sellaisia psyykkisiä kykyjä ja että vain ani harvat niistä välittivät. Ei maailma liioin ymmärtänyt, että noita ilmiöitä ei koskaan suoritettu julkisesti, vaan ainoastaan yksityisesti, ystäviä varten, ja että niiden tarkoituksena oli vain välittömällä tavalla todistaa, että sellaisia ilmiöitä voitiin aikaansaada ilman pimeitä huoneita, henkiä, medioita ym. tavallisia seikkoja. Ikävä kyllä tämä väärinkäsitys sai paljon vahvistusta ja lisävauhtia ensimmäisestä kirjasta, joka käsitteli ja herätti suurta huomiota Euroopassa, nimittäin Sinnetin teoksesta *Occult World* (”Salainen maailma”). Niin tunnetuksi kuin tämä teos tekikin Seuran, veti se kirjan onnettomien sankarien ja sankarittaren ylle sitä enemmän panettelua, pilkkaa ja väärinkäsitystä. Tästä tekijää oli kyllä varoitettu *Occult World*:ssä, mutta hän ei kiinnittänyt huomiota *ennustukseen* – sillä ennustus se oli, joskin puoleksi peitetty.

Kys. – Minkä tähden ja mistä lähtien spiritualistit vihaavat teitä?

Teos. – Seuran ensimmäisestä päivästä lähtien. Heti kun levisi tieto siitä, ettei T. S. seurana uskonut seurusteluun kuolleiden henkien kanssa, vaan piti ns. ”henkiä” enimmäkseen ruumiista vapautuneiden persoonallisuuksien astraalisina heijastuksina, kuorina jne., heräsi spiritualisteissa ankara viha meitä ja etenkin perustajia kohtaan. Tämä viha tuli ilmi kaikenlaatuisessa panettelussa, armottomissa henkilökohtaisissa huomautuksissa ja teosofisten oppien järjettömissä vääristelyissä kaikissa Amerikan spiritualistisissa lehdissä. Vuosia on kestänyt tämä vaino, häpäisy ja panettelu. Se alkoi vuonna 1875 ja on jatkunut tähän päivään saakka. Vuonna 1879 T. S:n päämaja muutettiin New Yorkista Bombayhin, Intiaan, ja sittemmin pysyväisesti Madraasiin. Kun Seuramme ensimmäinen haaraosasto, brittiläinen T. S. perustettiin Lontoossa, nousivat Englannin spiritualistit aseisiin meitä vastaan, niin kuin amerikkalaiset olivat tehneet; ja Ranskan spiritualistit noudattivat esimerkkiä.

Kys. – Mutta minkä tähden papisto on teille vihamielinen? Ovathan teosofiset opit pääasiassa suunnatut materialismia vastaan, ja materialismihan on meidän päivinäimme kaikkien uskonnonmuotojen suuri vihollinen?

Teos. – Papisto on vastustanut meitä sen yleisen periaatteen nojalla, että ”se joka ei ole meidän puolellamme, on meitä vastaan”. Koska teosofia ei ole yhtä mieltä ainoankaan lahkon tai uskontunnustuksen kanssa, sitä pidetään kaikkien vihollisena, se kun opettaa, että kaikki ovat enemmän tai vähemmän väärässä. Lähetysaarnajat Intiassa vihasivat meitä ja koettivat tuhota meidät nähdessään Intian sivistyneen nuorison etevimpien ja samoin bramiinien, joita lähetysaarnajien on melkein mahdoton lähestyä, liittyvän Seuraamme sankoin joukoin. Mutta huolimatta tästä yleisestä luokkavihasta on T. S:n riveissä monta pappismiestä, vieläpä pari piispaakin.

Kys. – Entä miksi S. P. R.² asettui sotajalalle teitä vastaan? Te molemmat muutamilta osin seurasitte samaa tutkimussuuntaa, ja useat psyykkiset tutkijat kuuluivat samalla teidän seuraanne.

Teos. – Alussa olimmekin hyvät ystävät S. P. R:n johtajien kanssa; mutta kun *Christian College Magazine*-lehdessä ilmestyi ilmiöitä vastaan hyökkäys, jota muka tuki erään palvelijan ns. paljastukset, silloin S. P. R. huomasi sekaantuneensa huonoon asiaan kertomalla ”Julkaisuissaan” liian monesta T. S:n yhteydessä sattuneesta ilmiöstä. Heidän kunnianhimonsa näet on esiintyä *arvovaltaisena* ja *ankarasti tieteellisenä* seurana; niin että heidän oli valittava: joko säilyttää asemansa työntämällä mereen T. S., vieläpä koettamalla sitä tuhotakin, tai sitten joutua *suuren maailman* saddukealaisten silmissä luetuksi samaan joukkoon ”herkkäuskoisten” teosofien ja spiritualistien kanssa. Heillä ei ollut muuta valinnan varaa, ja sen tähden he mieluummin heittivät meidät yli laidan. Se oli heille välttämätöntä. Mutta niin ahtaalla he olivat etsiessään edes näennäisesti järjellistä vaikutinta, joka selittäisi, miksi molemmat perustajat elivät niin harrasta ja väsymätöntä, työteliästä elämää ilman vähintäkään rahallista voittoa tai muuta etua itselleen, että meidän vihemiehemme olivat pakotetut turvautumaan tuohon kolmesti järjettömään, silmin nähtävän naurettavaan ja nyttemmin tunnettuun ”venäläisvakoilija-teoriaan” selittääkseen tätä harrasta antaumusta. Mutta vanha sanonta ”marttyyriin veri on kirkon siemen” osoittautui taas oikeaksi. Kun tämän hyökkäyksen aikaansaama ensimmäinen hämmennys oli ohi, T. S:n jäsenluku nousi kaksi- ja kolminkertaiseksi; mutta sen synnyttämä paha vaikutelma on yhä jäljellä. Muuan ranskalainen kirjailija sanoi vallan oikein: ”*calomniez, calomniez toujours et encore, il en restera toujours quelque chose*”.³ Sen tähden on vääriä käsityksiä liikkeellä, ja sen tähden kaikkia asioita T. S:n ja etenkin sen perustajien yhteydessä väärin väärin nähdään niin tavattomasti, kun ilkeämieliset huhut ovat ainoana lähteenä.

² Society for Psychical Research, Psykykinen Tutkimusseura. – Suom. huom.

³ ”Panetelkaa, panetelkaa lakkaamatta, kyllä siitä aina jotakin jää.” – Suom. huom.

Kys. – Mutta niinä neljänätoista vuotena, joina Seura on ollut olemassa, teillä on tietenkin täytyneet olla paljon aikaa ja tilaisuuksia esittää itsenne ja työenne oikeassa valossa?

Teos. – Kuinka tai koska on meille suotu sellainen tilaisuus? Etevimmillä jäsenillemme on aina ollut vastenmielistä kaikki, mikä vivahtaa julkiseen itsepuolustukseen. Heidän politiikkansa on aina ollut: ”meidän täytyy elämällemme todistaa se vääräksi” ja ”vähät siitä, mitä sanomalehdet sanovat tai ihmiset ajattelevat?” Seura oli liian köyhä lähettääkseen maailmalle julkisia puhujia, ja sen tähden näkökantojemme ja oppiemme esittäminen rajoittui muutamiiin teosofisiin teoksiin, jotka kyllä saavuttivat menestystä, mutta joita yleisö usein käsitti väärin tai tunsii vain kuulopuheelta. Lehtemme ovat olleet ja ovat yhä boikotin alaisia; kirjallisista töistämme vaietaan; ja tähän päivään mennessä kukaan ei tunnu olevan täysin selvillä siitä, ovatko teosofit jonkinlaisia käärmee- ja pahanhengen palvojia vai yksinkertaisesti ”esoteerisia buddhalaisia” – mitä sekin sitten merkinnee. Turha meidän oli päivä päivältä ja vuosi vuodelta väittää perättömiksi kaikenlaatuisia käsittämättömän tyhmiä juttuja itsestämme; sillä tuskin oli yhdestä päästy, kun jo toinen vielä järjettömämpi ja vielä ilkeämpi syntyi edellisen tuhkaasta. Ikävä kyllä ihmisen luonne on rakenteeltaan sellainen, että mitä tahansa hyvää toisesta sanotaan, se heti unohtuu, eikä sitä koskaan toisteta. Mutta kun vain lausutaan paha sana tai pannaan liikkeelle juttu – oli se kuinka järjetön, valheellinen tai uskomaton tahansa, jos se vain koskee henkilöä, joka ei ole yleisön suosiossa –, niin heti se menestyy ja otetaan vastaan historiallisena tosiseikkana. *Don Basilion* ”CALUMNIAN”⁴ tapaan huhu ensin syntyy pehmeän vienona tuulenhenkäyksenä, joka tuskin saa ruohon taipumaan jalkojemme alla, eikä kukaan tiedä, mistä se tulee; sitten se mitä lyhimmässä ajassa muuttuu tuuleksi, joka puhaltaa navakasti, kunnes siitä äkkiä nousee pauhaava myrsky! Parjaus on uutisten joukossa, mitä mustekala on kalojen: se imeytyy mieleemme, takertuu muistiimme, joka siitä saa ravintoa, ja kuoliaaksi iskettynäkin se vielä jättää jälkeensä häviämättömät merkit. Valheellinen parjaus on ainoa tiirikka, joka avaa kenen tahansa aivot. Se otetaan varmasti tervetulleena vieraana vastaan jokaiseen ihmismieleen, korkeimpaan ja matalimpaan, jos tämä vain on hiukankin ennakkoluuloinen, riippumatta siitä, onko sen alkuperä ja vaikutin kuinka alhainen tahansa.

Kys. – Mutta eikö tuo väitteenne sentään ole liioiteltu? Englantilainen ei ikinä ole ollut kovin herkkä uskomaan toisen sanoihin, ja meidän kansamme

⁴ Rossinin oopperassa *Sevillan parturi*. – Toim. huom

taipumus menetellä rehellisesti on tullut sananparreksi. Valheella on lyhyet jalat, ja...

Teos. – Englantilainen on yhtä altis uskomaan pahaa kuin minkä muun maan kansalainen tahansa; sillä tämä on ihmisen luonnossa eikä ole mikään kansallinen piirre. Mitä valheisiin tulee, – jos niillä sananlaskun mukaan on lyhyet jalat, on niillä sen sijaan tavattoman nopeat siivet; ja ne sekä osaavat lentää että lentävätkin kauemmas ja laajemmalle kuin mitkään muunlaiset uutiset, niin hyvin Englannissa kuin muualla. Muistakaa, että valhe ja panettelu ovat ainoa laji kirjallisuudesta, jota aina voimme saada ilmaiseksi ja mitään tilaushintaa maksamatta. Voimme tehdä kokeen, jos teitä huvittaa. Te, joka harrastatte teosofisia asioita ja olette kuullut meistä niin paljon, olkaa hyvä ja tehkää minulle kysymyksiä niin monesta huhusta ja kuulopuheesta kuin vain muistatte, ja minä tahdon vastata teille totuudenmukaisesti, enkä mitään muuta kuin totuuden, joka on mitä tarkimmin toteen näytettävissä.

Kys. – Ennen kuin siirrymme toisiin asioihin, sanokaa minulle koko totuus seuraavasta. Muutamat kirjailijat ovat sanoneet oppejanne ”epäsiveellisiksi ja turmiollisiksi”; toiset syyttävät teitä suorastaan fallospalvonnan opettamisesta, koska monet ns. auktoriteetit ja orientalistit löytävät Intian uskonnoissa pelkkää sukupuolipalvontaa sen lukuisissa muodoissa. He sanovat, että uudenaikainen teosofia ei voi olla vapaa tästä tahrasta, koska se on niin läheisesti liittynyt itämaiseen ja eritoten intialaiseen ajatteluun. Joskus he menevät niinkin pitkälle, että syyttävät eurooppalaisia teosofejia tähän palvonnanmuotoon kuuluvien menojen elvyttämisestä. Miten on asian laita?

Teos. – Olen kuullut ja lukenut tästä ennen ja vastaan, että sen perättö-
mämpää ja valheellisempää parjausta ei koskaan ole keksitty eikä levitetty.
”Tyhmät ihmiset voivat nähdä vain tyhmiä unia”, sanoo venäläinen sananlas-
ku. Tuollaisten tuiki perättömien ja pelkkien päätelmien nojalla tehtyjen hal-
pamaisten syytösten kuuleminen saa veren kiehumaan. Kysykää niiltä sadoilta
kunnioitetuilta englantilaisilta miehiltä ja naisilta, jotka vuosikausia ovat ol-
leet meidän jäseniämme, onko heille koskaan opetettu mitään *epäsiveellistä*
sääntöä tai *turmiollista* oppia. Avatkaa *Salainen Oppi* ja te näette, kuinka sivu
sivulta ankarasti moititaan juutalaisia ym. kansoja juuri siitä, että ne ovat
harrastaneet sukupuolisia jumalanpalvelusmenoja, joka harrastus on johtunut
luonnon vertauskuvaston kirjaimellisesta tulkinnasta ja sen kaksinaisuuden
karkean materialistisesta käsittämisestä kaikissa *eksoteerisissa* uskonmuodois-
sa. Sellainen oppiemme ja uskomustemme loputon ja ilkeämielinen vääristely
on todella armoton.

Kys. – Mutta ette voi kieltää, etteikö Idän uskonnoissa olisi sukupuolista ainesta?

Teos. – En tietenkään kiellä; väitän vain, ettei tämä todista sen enemmän kuin sekään seikka, että samainen aines on olemassa kristinuskossakin, lännen uskonnossa. Lukekaa Hargrave Jennings'in *Rosicrucians*, jos tahdotte tulla siitä vakuuttuneeksi. Idässä sukupuolinen symboliikka on ehkä karkeampi, koska se on luonnolle uskollisempi, tai ehkä sanoisin *naiivimpi* ja vilpittömämpi kuin lännessä. Mutta se ei ole irstaampi eikä se herätä itämaisen mielessä samoja karkeita ja törkeitä mietteitä kuin länsimaaisessa, lukuun ottamatta paria poikkeusta, sellaista kuin tuo häpeällinen lahko, joka tunnetaan ”mahârâjan” eli *vallabhâchâryojen* lahkon nimellä.

Kys. – Muuan kirjoittaja on äskettäin Agnostic-lehdessä, joka kuuluu syyttäjiinne – viittäillut siihen, että tämän häpeällisen lahkon seuraajat ovat teosofeja ja ”väittävät omaavansa todellista teosofista tietoa”.

Teos. – Hän kirjoitti valheen, siinä kaikki. Ei ole koskaan ollut eikä nytkään ole ainoatakaan vallabhâchâryaa meidän seurassamme. Se, että heillä olisi tai että he väittäisivät omaavansa teosofista tietoa, on toinen hätävalhe, joka perustuu tietämättömyyteen intialaisista lahkoista. Heidän ”mahârâjansa” väittää vain, että hänellä on oikeus typerien seuraajiensa rahoihin, vaimoihin ja tyttäriin. Kaikki muut hindut halveksivat tätä lahkoa.

Mutta tämä kysymys on kokonaisuudessaan käsiteltyä *Salaisessa Opissa*, johon minun on jälleen viitattava saadaksenne yksityiskohtaiset selvitykset. Sanon vain lopuksi, että teosofian koko sielu on jyrkästi sukupuolipalvontaa vastaan; ja sen okkulttinen eli esoteerinen osasto vielä suuremmassa määrin kuin eksoteeriset opit. Ei ole koskaan tehty valheellisempää väitöstä kuin yllä oleva on. Tehkää minulle nyt muita kysymyksiä.

Onko Teosofinen Seura rahaa ansaitseva liikeyritys?

Kys. – Hyvä. Onko jompikumpi perustajista, eversti H. S. Olcott tai H. P. Blavatsky, koskaan saanut mitään rahaa, voittoa tai muuta maallista etua T. S:lta, niin kuin jotkut lehdet väittävät?

Teos. – Ei penniäkään. Lehdet valehtelevat. Päinvastoin molemmat ovat antaneet kaikki, mitä heillä oli, ja sananmukaisesti tehneet itsensä köyhiksi kuin kerjäläiset. Mitä ”maallisiin etuihin” tulee, ajatelkaa sitä panettelua ja parjausta, jonka alaiseksi he ovat joutuneet, ja tehkää sitten kysymyksenne!

Kys. – Kuitenkin olen lukenut monesta lehdestänne, että sisäänkirjoitus- ja vuosimaksut enemmän kuin peittivät kaikki menot, ja eräs sanoi, että perustajilla oli kahdenkymmenen tuhannen punnan vuositulot!

Teos. – Se on valhetta, kuten monet muut. Tammikuussa 1889 julkaistuissa tileissä näette tarkan selonteon *kaikista* rahoista, mitä milloinkin ja mistäkin on saatu vuodesta 1879 lähtien. Kaikkien tulojen (sisäänkirjoitusmaksujen, lahjoitusten jne.) yhteismäärä näiden kymmenen vuoden aikana on alle kuusituhatta punttaa, ja suuri osa tästä summasta on perustajien itsensä lahjoittamaa yksityisistä varoistaan ja kirjallisen työnsä tuloista. Kaiken tämän ovat julkisesti ja virallisesti myöntäneet vihollisemmekin, esimerkiksi Psykkinen Seura. Ja nyt molemmat perustajat ovat rutiköyhiä; toinen (H. P. B.) liian vanha ja saira tekemään työtä niin kuin ennen; kykenemättä säästämään aikaa muuta kirjallista työtä varten, josta saamallaan tuloilla hän rahallisesti voisi auttaa Seuraa, hän nyt enää kirjoittaa ainoastaan teosofian asian puolesta; toinen (H. S. O.) jatkaa työskentelyään Seuran hyväksi kuten ennen, saaden siitä yhtä vähän kiitosta osakseen.

Kys. – Mutta kai he tarvitsevat rahaa elääkseen?

Teos. – Ei ollenkaan. Niin kauan kuin heillä on ruokaa ja asunto – vaikka saavatkin siitä kiittää muutamia harvoja hartaita ystäviä –, he eivät paljon enemmän tarvitse.

Kys. – Mutta eikö eritoten Madame Blavatsky voisi ansaita kirjoituksillaan enemmän kuin kylliksi elääkseen?

Teos. – Intiassa ollessaan hän ansaitsi keskimäärin muutamia tuhansia rupioita vuodessa artikkeleistaan, joita hän kirjoitteli venäläisiin ym. lehtiin, mutta hän lahjoitti kaikki Seuralle.

Kys. – Poliittisista artikkeleista?

Teos. – Ei koskaan. Kaikki, mitä hän kirjoitti seitsenvuotisen Intiassa olonsa aikana, on julkaistu. Se käsittelee vain Intian uskontoja, etnologiaa ja tapoja sekä teosofiaa – ei milloinkaan politiikkaa, josta hän ei tiedä mitään ja välittää sitäkin vähemmän. Ja kaksi vuotta sitten hän kieltäytyi allekirjoittamasta useita sopimuksia, joiden nojalla hän olisi ansainnut 1200 kultaruplaa kuukaudessa, sillä hän ei olisi voinut niitä täyttää luopumatta työstään Seuran hyväksi, joka tarvitsi kaiken hänen aikansa ja voimansa. Hänellä on hallussaan asiakirjat, jotka tämän todistavat.

Kys. – Mutta miksi eivät sekä hän että eversti Olcott voineet tehdä niin kuin muutkin – esimerkiksi monet teosofit – tekevät: jatkaa omia ammattitehtäviään ja omistaa Seuran työlle ylijäämän ajastaan?

Teos. – Sen tähden että kahta herraa palvellessa joko ammatillinen tai ihmisystävällinen työ joutuisi kärsimään. Jokainen tosi teosofi on moraalisesti velvollinen uhraamaan persoonalliset asiat persoonattomille, omat *nykyiset etunsa* toisten ihmisten *vastaiseksi* hyväksi. Jolleivät perustajat näytä esimerkkiä, ketkä sitten näyttävät?

Kys. – Onko monta, jotka seuraavat esimerkkiä?

Teos. – Minun täytyy sanoa teille totuus. Euroopassa yhteensä noin puoli tusinaa, vaikka haaraosastojakin on enemmän.

Kys. – Ei siis ole totta, että Teosofisella Seuralla on itsellään suuri omaisuus tai lahjapääoma?

Teos. – Ei ole totta, sillä Seuralla ei ole mitään pääomaa.⁵ Nyt kun on poistettu yhden punnan sisäänkirjoitus- ja pieni vuosimaksu, voi käydä niin, että virkailijat Intian päämajassa pian kuolevat nälkään.

Kys. – Miksi ei sitten toimeenpanna keräyksiä?

Teos. – Emme ole pelastusarmeija; emme *osaa* emmekä *koskaan* ole kerjänneet; emme liioin koskaan ole seuranneet kirkkojen ja lahkojen esimerkkiä ”kantamalla kolehtia”. Mitä silloin tällöin lähetetään Seuran ylläpitämiseksi, mitä pieniä summia jotkut hartaat jäsenet lahjoittavat, se on kaikki vapaaehtoista avustusta.

Kys. – Millä tavoin sitten aiotte jatkaa työtä?

Teos. – Niin kauan kuin T. S:llä on muutamia hartaita jäseniä, jotka ovat valmiit tekemään työtä sen puolesta palkatta ja kiitoksetta, niin kauan kuin jotkut hyvät teosofit muistavat sitä tilapäisillä avustuksilla, niin kauan se pysyy elossa eikä mikään voi sitä tuhota.

⁵ Madame Blavatsky kirjoitti tämän 1889. Mitä Teosofiseen Seuraan tulee, on sen taloudellinen asema nykyään toinen, vaikkei se silti ole rikas seura. Muuten on huomattava, että H. P. Blavatskyn eläessä ei ollut muuta teosofista seuraa kuin hänen ja Olcottin perustama. Ajat ovat sen perästä muuttuneet. Nyt on monenkaltaisia ja monennimisiä teosofisia seuroja, ja ”alkuperäinen” T. S. on vain yksi niistä. Käyttämällä H. P. Blavatskyn omaa sanontaa voimme nykyään paremmin puhua *teosofisesta liikkeestä*, tarkoittaen sillä kaikkia eri seuroja, jotka ovat saaneet alkunsa Madame Blavatskyn teosofisesta työstä jolleivät suoraan, niin ainakin välillisesti – ja joihin silloin voidaan lukea useimmat uudelleen elpyneet ruusuristiläisetkin seurut. – Suom. huom.

Kys. – Olen kuullut monen teosofin puhuvan ”Seuran takana olevasta voimasta” ja tietyistä ”mahätmoista”, jotka myös mainitaan Sinnetin teoksissa ja joiden sanotaan perustaneen Seuran ja vaalivan ja suojelevan sitä.

Teos. – Saatatte nauraa, mutta niin on asianlaita.

T. S:n työtä tekevät virkailijat

Kys. – Olen kuullut, että nämä miehet ovat suuria adepteja, alkemisteja ja mitä kaikkea lienevätkään. Jos he siis osaavat muuttaa lyijyn kullaksi ja tehdä niin paljon rahaa kuin haluavat kaikenlaisten muiden ihmeiden lisäksi, kuten kerrotaan Sinnetin ”Occult World” -kirjassa, niin miksi he eivät järjestä teille rahaa ja auta perustajia ja Seuraa?

Teos. – Sen tähden, että he eivät perustaneet ”ihmeklubia”. Sen tähden, että Seuran tarkoitus on auttaa ihmisiä kehittämään uinuvia kykyjään omin ponnistuksin ja ansioin. Sen tähden, että mitä he – adeptit – saanevatkaan tai ovat saamatta aikaan ilmiöiden alalla, *väärän rahan tekijöitä* he eivät ole; eivätkä he tahtois heittää jäsenten ja pyrkijöiden tielle ankaraa lisäkiusausta: *teosofia ei ole rahalla ostettavissa*. Tähän mennessä, kuluneen 14 vuoden aikana, ei yksikään toimiva jäsen ole saanut maksua tai palkkaa mestareilta tai Seuralta.

Kys. – Eikö siis yksikään työntekijöistänne saa mitään korvausta?

Teos. – Tähän saakka ei kukaan ole saanut. Mutta koska jokaisen täytyy syödä, juoda ja pukeutua, annetaan elämisen välttämättömät tarvikkeet päämajassa Madrasissa Intiassa kaikille niille, jotka ovat vailla omia varoja ja jotka omistavat koko aikansa seuran työlle, – mutta kyllä nämä ”välttämättömyydet” tosiaankin ovat vaatimattomia! (Ks. sääntöjä kirjan lopussa.) Mutta nyt kun Seuran työ on suuresti lisääntynyt ja yhä lisääntyy (huom. *panettelujen takia*) Euroopassa, tarvitsemme enemmän työtä tekeviä käsiä. Toivomme tästä lähtien voivamme pitää muutamia palkkattuja jäseniä – jos sellaista sanaa *voidaan* käyttää kyseessä olevissa tapauksissa. Sillä jokainen näistä jäsenistä, jotka ovat valmiita antamaan *kaiken* aikansa Seuralle, luopuvat hyvistä toimistaan ja viroistaan sekä oivallisista tulevaisuuden mahdollisuuksistaan, työskennelläkseen meidän puolestamme *vähemmästä kuin puolesta entisestä palkastaan*.

Kys. – Ja kuka sitten hankkii varat tähän?

Teos. – Muutamat jäsenemme, jotka juuri ovat vähän rikkaampia kuin toiset. Se, joka keinottelisi tai tekisi rahaa teosofialla, olisi arvoton jäämään riveihimme.

Kys. – Mutta täytyyhän teidän ansaita kirjoillanne, lehdillänne ym. julkaisuillanne?

Teos. – *Theosophist*, joka ilmestyy Madrasissa, on ainoa aikakauslehdistämme, joka tuottaa voittoa, ja ylijäämä on säännöllisesti vuosi vuodelta maksettu Seuralle, niin kuin julkaistut tilit osoittavat, *Lucifer* nielee rahaa hitaasti mutta säännöllisesti, eikä ole vielä koskaan maksanut omia kulujaan, – ja siihen on syynä hurskaiden kirjakauppojen ja rautatiekioskien boikotti. Ranskassa *Lotus*, jonka perusti omilla pienillä varoillaan eräs teosofi, joka uhrasi sille kaiken aikansa ja tarmonsa, on valitettavasti lakannut olemasta samoista syistä! New Yorkissa ilmestyvä *Path* ei myöskään kannata, kun taas Pariisissa ilmestyvä *Revue Theosophique* on vastikään perustettu erään naispuolisen jäsenen yksityisvaroilla. Sitä paitsi niin pian kuin joku Lontoon Teosofisen Kustannusyhdistyksen julkaisemista teoksista *tuottaa* voittoa, käytetään tämä Seuran hyväksi.

Kys. – Ja nyt pyydän, kertokaa minulle kaikki mitä voitte mahâtmoista. Heistä kerrotaan niin paljon järjettömiä ja ristiriitaisia asioita, ettei tiedä mitä uskoa, ja kaikenlaiset naurettavat jutut pääsevät valloilleen.

Teos. – Tosiaankin voitte sanoa niitä ”naurettaviksi”!

XIV

”Teosofiset mahâtmat”

Ovatko he ”valon henkiä” vai ”kirottuja peikkoja”?

Kys. – Keitä sitten ovat ne, joita te sanotte ”mestareiksenne”? Muutamat sanovat heidän olevan ”henkiä” tai muunlaisia yliluonnollisia olentoja, toiset taas nimittävät heitä ”taruolentoiksi”.

Teos. – He eivät ole kumpaakaan. Kuulin kerran erään ulkopuolisen sanovan toiselle, että he olivat jonkinlaisia *miespuolisia merenneitoja*, mitä sellaiset elävät sitten lienevätkin. Mutta jos kuuntelette ihmisten puheita, ette koskaan saa heistä oikeaa käsitystä. Ensinnäkin he ovat *eläviä ihmisiä*, syntyneitä samoin kuin mekin ja tuomitut kuolemaan kuten kaikki muutkin kuolevaiset.

Kys. – Niin, mutta huhuillaan, että jotkut heistä ovat tuhannen vuoden vanhoja. Onko se totta?

Teos. – Yhtä totta kuin mikä lastensatu tahansa. Mitä enemmän me kumoamme noita huhuja ja koetamme valaista ihmisiä, sitä mielettömämmiksi tulevat sepustukset. Olen kuullut, että Metusalem eli 969 vuoden vanhaksi, mutta kun ei minun ole pakko uskoa sitä, olen nauranut väitteelle, ja sen vuoksi monet heti pitivät minua Jumalaa pilkkaavana kerettiläisenä.

Kys. – Vakavasti puhuen: elävätkö he yli tavallisen ihmisiän?

Teos. – Mitä te sanotte tavalliseksi iäksi? Muistan lukeneeni *Lancet*-lehdessä meksikolaisesta, joka oli lähes 190 vuotta vanha; mutta en koskaan ole kuullut kuolevaisesta ihmisestä, maallikosta tai adeptista, joka olisi elänyt edes puoltakaan Metusalem in luullusta iästä. Muutamat adeptit elävät ison joukon yli sen, mitä te sanotte tavalliseksi iäksi; mutta siinä ei ole mitään ihmeellistä, ja hyvin harvat heistä välittävät elää erityisen kauan.

Kys. – Mutta mitä sana ”mahâtma” oikein merkitsee?

Teos. – ”Suuri sielu” – suuri moraalisisessa ylevyydessä ja älyn täydellisyydessä. Jos nimitys ”suuri” annetaan juopolle sotilaille kuten Aleksanterille,

miksemme sanoisi ”suuriksi” niitä, jotka ovat saavuttaneet suurempia voittoja luonnon salaisuuksista kuin Aleksanteri koskaan sai taistelutantereella? Muuten, sana on intialainen ja hyvin vanha.

Kys. – Ja miksi nimitätte heitä ”mestareiksi”?

Teos. – ”Mestareiksi” sanomme heitä sen tähden, että he ovat opettajiamme ja koska me heiltä olemme saaneet kaikki teosofiset totuudet, kuinka epätavallisesti muutamit meistä lienevätkin niitä ilmaisseet ja toiset ymmärtäneet. He ovat suuria miehiä tiedossa ja vielä suurempia elämän pyhydessä, ja me sanomme heitä vihityiksi. He eivät ole askeetteja sanan tavallisessa merkityksessä, vaikka he kyllä pysyvät poissa länsimaisen maailmanne temmellyksestä ja taistelusta.

Kys. – Mutta eikö ole itsekästä noin eristäytyä?

Teos. – Miksi itsekästä? Eikö Teosofisen Seuran kohtalo riittävästi osoita, että maailma ei ole valmis tunnustamaan heitä eikä hyötymään heidän opetuksestaan? Mitä hyötyä olisi ollut siitä, että professori Clerk Maxwell olisi opettanut pikkupojille kertotaulua? Sitä paitsi he eristäytyvät ainoastaan länsimaista. Omassa maassaan he liikkuvat yhtä julkisesti kuin muutkin ihmiset.

Kys. – Ettekö usko heillä olevan yliluonnollisia voimia?

Teos. – Emme usko mihinkään yliluonnolliseen, kuten olen jo sanonut. Jos Edison olisi elänyt ja keksinyt gramofonin kaksisataa vuotta sitten, hänet olisi todennäköisesti poltettu gramofoneineen päivineen, ja keksintöä olisi pidetty paholaisen aikaansaannoksena. Mestarien käyttämät voimat ovat ainoastaan samat kyvyt kehittyneinä, jotka jokaisessa ihmisessä ovat uinuvina ja joiden olemassaolon itse virallinen tiedekin alkaa tunnustaa.

Kys. – Onko totta, että nämä miehet inspiroivat muutamia teidän kirjailijoistanne ja että monet, jolleivät kaikki, teosofisista teoksistanne on kirjoitettu heidän sanelunsa mukaan?

Teos. – Muutamit teokset ovatkin. On kohtia, jotka he ovat sanelleet *sanaanasta sanaan*, mutta useimmiten he ainoastaan inspiroivat aatteet ja jättävät kirjallisen muodon antamisen kirjoittajille.

Kys. – Mutta tähän on itsessään ihmeellistä; sehän on itse asiassa ihme. Kuinka he voivat sen tehdä?

Teos. – Herraseni, te olette suuren erehdyksen vallassa, eikä kestäne kauan, ennen kuin itse tiedekin osoittaa väitteenne vääräksi. Miksi se olisi ”ihme”,

niin kuin te sanotte? Ihmeen oletetaan tarkoittavan jotakin yliluonnollista tekoa, mutta todellakaan ei ole mitään LUONTOA ja luonnon lakeja ylempänä eli niiden takana. Niiden monenlaisten ”ihmeiden” joukossa, jotka ovat saaneet nykyaikaisen tieteen tunnustuksen, on hypnoosi, ja eräs puoli tätä voimaa tunnetaan ”suggestiona”, eräänlaisena ajatuksen siirtona, jota on menestyksellä käytetty muutamien fyysisten tautien parantamisessa ym. Se aika ei ole enää kaukana, jolloin tieteen maailman on pakko tunnustaa, että on olemassa yhtä paljon vuorovaikutusta kahden sielun välillä, olkoot ne kuinka kaukana tahansa toisistaan, kuin kahden ruumiin välillä, kun ne ovat mitä läheisimmässä kosketuksessa keskenään. Kun kaksi sielua on sopusointuisessa suhteessa toisiinsa ja niiden käyttövälineet ovat viritetyt sähköisesti ja magneettisesti vastaamaan toisiaan, ei mikään estä toista mieltänsä mukaan siirtämästä ajatuksiaan toiselle; sillä kun sielu ei ole mitään käsin kosketeltavaa, jonka välimatka voisi erottaa sen mietiskelemisen kohteesta, siitä seuraa, että ainoa mikä voi erottaa kaksi sielua toisistaan, on erilainen OLOTILA. Jos siis tätä viimeksi mainittua estettä ei ole olemassa, mikä ”ihme” silloin on *ajatuksen siirtäminen* minkä matkan päähän tahansa?

Kys. – Mutta myöntänette, että hypnoosi ei tee mitään niin salaperäisen ihmeellistä kuin tämä on?

Teos. – Päinvastoin on täysin todistettu seikka, että hypnotisoija voi vaikuttaa koehenkilön aivoihin niin, että hän saa omat ajatuksensa, jopa sanansakin ilmaistuiksi toisen elimistön kautta. Ja vaikka ne ilmiöt, jotka kuuluvat tähän, suoranaisten ajatuksensiirron alaan, ovat vielä harvat lukumäärältään, niin ei kukaan, luulisin, uskaltane sanoa, kuinka pitkälle niiden vaikutus voi ulottua vastaisuudessa, kun nämä lait ovat saaneet tieteellisemmän perustelun. Jos siis tällaisia tuloksia voi saavuttaa tutustumalla pelkästään hypnoosin alkeisiin, niin mikä voi estää psyykkisten ja henkisten voimien tietäjää eli adeptia saamasta aikaan tuloksia, joita te, kun tietonne näistä laeista on niin rajoitettu, olette valmis sanomaan ”ihmetöiksi”?

Kys. – Miksi eivät siis lääkäriinne tee kokeita ja yritä, voisivatko he saada yhtä paljon aikaan?¹

¹ Sellaiset miehet kuin esimerkiksi professori Bernheim ja tohtori C. Lloyd Tuckey (Englanti), professorit Beaunis ja Liégeois (Nancy), Delboeuf (Liège), Burot ja Bourru (Roche-fort), Fontain ja Sigard (Bordeaux), Forell (Zürich); ja tohtorit Despina (Marseille), Van Renterghem ja Van Eeden (Amsterdam), Wetterstrand (Tukholma), Schrenck-Notzing (Leipzig) ja monet muut etevät lääkärit ja kirjailijat.

Teos. – Sen tähden, että he ensinnäkään eivät ole adepteja, jotka täydellisesti käsittäisivät psyykkisten ja henkisten maailmojen salaisuudet ja lait, vaan materialisteja, jotka pelkäävät astua ulos aineen ahtaista urista. Ja toiseksi, sen tähden, että heidän *täytyy epäonnistua* nykyhetkellä ja aina siihen asti, kunnes tulevat tietämään, että sellaiset voimat ovat saavutettavissa.

Kys. – Ja voisivatko he saada sitä oppia?

Teos. – Eivät, ennen kuin he ovat siihen valmistuneet, siten että heidän aivoihinsa koottu materialistinen kuona on lakaistu pois viimeistä atomia myöten.

Kys. – Tämä on hyvin kiintoisaa. Sanokaa, ovatko adeptit tällä tavoin inspiroineet moniakin teistä teosofeista tai sanelleet heille?

Teos. – Ei, päinvastoin sellaiset tapaukset ovat hyvin harvinaisia. Sellaiset vaikutukset vaativat erikoisia edellytyksiä. Tunnottomalla mutta taitavalla ”mustan veljeskunnan” adeptilla – me sanomme heitä ”varjon veljiksi” ja dugpoiksi – on paljon vähemmän vaikeuksia tiellään. Sillä kun mitään henkisiä lakeja ei ole hänen toimintaansa estämässä, sellainen dugpa-noita voi muitta mutkitta saada täysin valtaansa ihmisen mielen ja alistaa sen pahoille voimilleen. Mutta meidän mestarimme eivät koskaan sitä tee. Heillä ei ole oikeutta – jos tahtovat olla lankeamatta ”mustaan magiaan” – ottaa kokonaan valtaansa kenenkään kuolematonta minää; he voivat sen tähden vaikuttaa ainoastaan asianomaisen fyysiseen ja psyykkiseen luontoon, antaen siten hänen vapaan tahtonsa olla häiritsemättä. Jollei siis ihminen ole tullut psyykkisiin suhteisiin mestarien kanssa ja ole täynnä uskoa ja harrasta kiintymystä opettajiinsa, niin nämä koettaessaan siirtää ajatuksiaan häneen, jossa näitä edellytyksiä ei ole olemassa, kohtaavat suuria vaikeuksia tunkeutuessaan sellaista henkilöä ympäröivien sekavien usvien läpi. Mutta tässä ei sovi tämänlaista aihetta käsitellä. Riittää kun sanon, että jos se voima on olemassa, niin on myös olemassa älyolentoja (ruumiillistuneita tai ruumiista vapautuneita), jotka ohjaavat tätä voimaa, ja on olemassa eläviä tietoisia välittäjiä, joiden kautta siirto ja vastaanottaminen tapahtuvat. Meidän on vain varottava *mustaa* magiaa.

Kys. – Mutta mitä oikein tarkoittatte ”mustalla magialla”?

Teos. – Yksinkertaisesti *psyykkisten voimien* tai *jonkin luonnon salaisuuden väärinkäyttämistä*; okkultismin voimien käyttämistä itsekkäisiin ja synnillisiin tarkoituksiin. Hypnotisoijaa, joka käyttämällä ”suggestion” voimia pakottaa jonkun toisen varastamaan tai murhaamaan, voidaan sanoa *mustaksi*

maagikoksi. Tuo kuulu ”nuorennuskeino”, jonka tohtori Brown-Sequard Pariisissa keksi, tuo iljettävä eläimellisen aineen ruiskuttaminen ihmisen vereen – jota keksintöä kaikki Euroopan lääkärilehdet nykyään pohtivat – on, jos se on totta, itsetiedotonta mustaa magiaa.

Kys. – Mutta tämänhän on keskiaikaista uskoa noituuteen ja taikomiseen! Jopa laki on lakannut uskomasta sellaisiin asioihin.

Teos. – Sen pahempi lakitieteelle, koska se on tuollaisen arvostelukyvyn puutteen vuoksi tehnyt monta oikeudellista erehdystä ja rikosta. Teitä pelottaa ainoastaan tuo nimitys ”taikauskoinen” sävyineen. Eikö oikeus rankaisisi sitä hypnoottisten voimien väärinkäyttöä, josta äsken puhuin? Totta kai, siitä on jo rangaistukin Ranskassa ja Saksassa. Kuitenkin oikeus kieltäisi närkästyneenä, jos sen sanottaisiin määränneen rangaistuksen ilmeisen *noituuden* rikoksesta. Ette voi samalla uskoa, että lääkärin ja mesmerisoiijien (eli hypnotisoiijien) *suggestiovoima* on todellinen ja tehokas, ja kuitenkin kieltäytyä uskomasta, että samoja voimia voidaan käyttää itsekkäistä vaikuttimista. Mutta jos te uskotte, silloin te uskotte *noituuteen!* Ette voi uskoa hyvään puoleen ja olla uskomatta pahaan, ette voi tunnustaa oikean rahan olemassaoloa ja samalla kieltäytyä uskomasta, että voi olla olemassa väärää rahaa. Ei mikään voi olla olemassa ilman vastakohtaansa; ei päivä, ei valo, eikä hyvä voisi olla edustetuna tietoisuudessanne, jollei olisi yötä, pimeyttä, pahaan, niiden vertaus- ja vastakohtina.

Kys. – Olen todella tuntenut ihmisiä, jotka ovat olleet täydellisesti vakuutuneita siitä, mitä sanotte suuriksi psyykkisiksi tai maagisiksi voimiksi, mutta nauraneet noituutta tai taikomista mainittaessakin.

Teos. – Mitä se todistaa? Ainoastaan, että he ovat epäjohdonmukaisia. Sen pahempi heille taaskin. Ja me kun tiedämme hyvien ja pyhien adeptien olemassaolon, uskomme yhtä varmasti pahojen ja epäpyhien adeptien – eli *dugpojen* – olemassaoloon.

Kys. – Mutta jos on olemassa mestareita, miksi he eivät astu kaikkien ihmisten näkyviin ja näytä kerta kaikkiaan vääriksi niitä monia syytöksiä, joita on esitetty Madame Blavatskya ja Seuraa vastaan?

Teos. – Mitä syytöksiä?

Kys. – Ettei heitä (mestareita) ole olemassa ja että Mme Blavatsky on keksinyt heidät. Että he ovat vain oljista tehtyjä ihmisiä, ”kankaasta ja rakoista valmistettu ja mahâtmoja”. Eikö se kaikki vahingoita hänen mainettaan?

Teos. – Miten itse asiassa sellainen syytös voisi Mme Blavatskya loukata? Onko hän koskaan ansainnut rahaa tai saanut etua ja kunniaa heidän otaksutun olemassaolonsa perusteella?

Minä vastaan, että hän on saanut ainoastaan soimauksia, herjauksia ja haukkumisia, jotka olisivat olleet hyvin tuskallisia, jollei hän aikoja sitten olisi oppinut pysymään kerrassaan välinpitämättömänä sellaisten väärien syytösten suhteen. Sillä mitä se kaikki lopulta on? Mitä muuta kuin *välillinen kohteliaisuus*; ja syyttäjähoukat varmaankin, jollei viha olisi heitä sokaissut, olisivat ajatelleet sitä kahdesti, ennen kuin sen lausuivat. Kun sanotaan, että hän on keksinyt mestarit, se merkitsee, että hänen on täytynyt itse keksiä jokainen kohta siinä filosofiassa, joka on esitetty teosofisessa kirjallisuudessa. Hänen on täytynyt sepittää ne kirjeet, joiden perusteella *Esoteric Buddhism* on kirjoitettu, olla jokaisen *Salaisessa Opissa* löytyvän opinkappaleen ainoa keksijä, – vaikka maailman täytyisi tunnustaa, jos se olisi oikeudenmukainen, että *Salainen Oppi* selvittää monta tieteen puuttuvaa rengasta, kuten sadan vuoden perästä tullaan huomaamaan. Näin sanomalla he saavat hänet näyttämään paljon älykkäämmältä kuin ne sadat ihmiset (joista monet ovat *hyvin* älykkäitä ja useat tiedemiehiä), jotka uskovat hänen sanoihinsa – hänen olisi näet täytynyt petkuttaa heitä kaikkia! Jos he puhuvat totta, täytyy hänessä olla monta mahätmaa sisäkkäin niin kuin venäläisessä pääsiäismunassa, sillä ns. ”mahätmakirjeiden” joukossa on monia, jotka on kirjoitettu eri käsialoilla ja selvästi erilaisia sanontatapoja käyttäen, jotka kaikki hän itse – syyttäjiensä mukaan – on kirjoittanut.

Kys. – Niin he juuri väittävät. Mutta eikö hänelle ole sangen tuskallista tulla julkisesti leimatuksi ”aikansa taitavimmaksi petkuttajaksi, jonka nimi ansaitsee tulla jälkimaailman tietoon”, kuten sanotaan Psykkisen Tutkimusseuran raportissa?

Teos. – Tämä voisi olla tuskallista, jos se olisi totta tai olisi peräisin vähemmän kiihkomaterialistisista ja ennakkoluuloisista ihmisistä. Asian näin ollen hän persoonallisesti katselee koko asiaa halveksien, ja mestarit vain nauravat sille. Itse asiassa ei hänelle olisi voitu osoittaa sen suurempaa kohteliaisuutta. Sanon sen uudelleen.

Kys. – Mutta hänen vihamiehensä väittävät todistaneensa syyöksensä.

Teos. – Niin, sellainen syytös on helppo esittää, kun itse asettuu samalla tuomariksi, lautakunnaksi ja yleiseksi syyttäjäksi, niin kuin he tekivät. Mutta ketkä muut siihen uskovat kuin heidän välittömät seuraajansa ja meidän vihamiehemme?

Kys. – Mutta eivätkö he lähettäneet edustajansakin Intiaan asiaa tutkimaan?

Teos. – Lähettivät, ja heidän lopullinen johtopäätöksensä perustuu kokonaan tämän nuoren miehen tarkistamattomiin ilmoituksiin ja todistamattomiin väitteisiin. Muuan lakimies, joka luki lävitse tämän raportin, lausui eräälle ystävälleni, ettei hän kokemuksensa aikana milloinkaan ollut nähnyt ”niin *naurettavaa* ja itsensä tuomitsevaa asiakirjaa”. Sen havaittiin olevan täynnä olettamuksia ja työhypoteeseja, jotka kumoavat toisensa. Onko sellainen syytöskirja vakava?

Kys. – Se on kuitenkin aiheuttanut Seuralle paljon haittaa. Minkä tähden siis Madame Blavatsky ei puhdistanut edes omaa mainettaan oikeuden edessä?

Teos. – Ensinnäkin, koska hänen velvollisuutensa teosofina on jättää sikseen kaikki persoonalliset häväistykset. Toiseksi, koska ei Seuralle eikä Madame Blavatskylle ollut rahaa tuhlattavaksi sellaiseen oikeudenkäyntiin. Ja lopuksi, koska molemmista olisi ollut *naurettavaa* toimia vastoin periaatteitaan, sen tähden että heitä vastaan oli hyökännyt lauma tyhmiä vanhoja brittiläisiä päsejä, jotka ylen leikkisä australialainen vuona oli saanut puskutuulelle.

Kys. – Tämäpä on imartelevaa. Mutta ettekö usko, että olisi ollut todella hyödyksi teosofialle, jos Madame Blavatsky kerta kaikkiaan oikeuden edessä olisi todistanut syytökset vääriksi?

Teos. – Ehkä kylläkin. Mutta uskotteko te, että mikään englantilainen valamiehistö tai tuomari koskaan olisi myöntänyt psyykkisiä ilmiöitä todelliseksi, vaikka he olisivat edeltäkäsinkin olleet kuinka vapaita ennakkoluuloista? Ja kun ajattelette, että he olisivat olleet meitä vastaan yksistään tuon ”venäläisen vakoilijajutun” johdosta ja *jumalattomuus-* ja *pakanallisuus-*syytösten ym. meistä kiertelevien juorujen takia, niin teidän täytyy ymmärtää, että sellainen yritys saavuttaa oikeutta tuomioistuimen edessä olisi ollut muuta kuin tulokseton! Tämän S. P. R:n miehet hyvin tiesivät ja käyttivät alhaisella ja ilkeämielisellä tavalla asemaansa edukseen kohotakseen meidän yläpuolellemme ja pelastaakseen itsensä meidän kustannuksellamme.

Kys. – S. P. R. kieltää nyt kokonaan mahätmojen olemassaolon. He sanovat, että ”mestarit” alusta loppuun asti ovat satua, jonka Madame Blavatsky on omasta päästään sepittänyt.

Teos. – No, hän lienee tehnyt monta tyhmempääkin tekoa kuin sen. Ainaakaan meillä ei ole tätä teoriaa vastaan pienintäkään vastaan sanomista. Kuten

hän nyttemmin aina sanoo, hän pitäisi melkein parempana, etteivät ihmiset uskoisi mestareihin. Hän selittää avoimesti maailmalle, että hän haluaisi ihmisten mieluimmoin vakavasti ajattelevan, että ainoa mahátma-maa on hänen oma harmaa aivoaineensa ja että lyhyesti sanoen hän on kehittänyt ne esiin oman sisäisen tietoisuutensa syvyydestä, kuin että heidän nimiään ja korkeaa ihannettaan niin ilkeästi häväistäisiin, kuten nykyisin tehdään. Alussa hänen tapanaan oli närkästyneenä vastustaa kaikkia epäilyksiä, jotka koskivat heidän olemassaoloaan. Nyt hän ei koskaan ota askeltakaan todistaakseen heistä sitä tai tätä. Ajatelkoot ihmiset mitä mielivät.

Kys. – Mutta tietenkin nämä mestarit ovat olemassa?

Teos. – Me vakuutamme, että *he ovat*. Tämä ei kuitenkaan auta paljokaan. Monet ihmiset, vieläpä teosofit ja entiset teosofit, sanovat, ettei heillä koskaan ole ollut mitään todistetta mestarien olemassa olost. Olkoon menneeksi; mutta silloin Madame Blavatsky esittää seuraavan vaihtoehdon: Jos hän on keksinyt heidät, silloin hän myös on keksinyt heidän filosofiansa ja sen käytännöllisen tiedon, minkä jotkut harvat ovat saavuttaneet; ja mitä niin ollen merkitsee, onko heitä olemassa vai ei, kun hän itse (nimittäin H. P. B.) on täällä, ja *hänen olemassaoloaan* tuskin sentään voidaan kieltää? Jos tieto, minkä heidän otaksutaan jakaneen, on itsessään hyvä – ja sellaisena sen ovat vastaanottaneet monet henkilöt, joiden äly kohoaa keskitason yläpuolelle, – minkä tähden sitten pidetään niin *meteliä* siitä kysymyksestä? Se seikka, että hän, Madame Blavatsky, olisi petkuttaja, *ei koskaan ole tullut todistetuksi* ja on aina jäävä *sub judice* (ratkaisemattomaksi); jota vastoin varma ja kieltämätön tosiasia on, että ”mestarien” julistama filosofia, kenen keksimä se sitten lieneekin, on suurenmoisimpia ja siunauksellisimpia maailmankatsomuksia, kunhan se vain oikein ymmärretään. Siten panettelijat, mitä alhaisimpien ja ilkeämielisimpien tunteiden – vihan, koston, ilkeyden, loukatun turhamaisuuden tai pettyneen kunnianhimon – kannustamina, tuntuvat olevan perin tietämättömiä siitä, että he osoittavat mitä suurinta kunnioitusta Madame Blavatskyn älyllisille kyvyille. Olkoon niin, jos nuo houkkioraukat niin tahovat. Todellakaan Madame Blavatskylle ei ole mitään sitä vastaan, että hänen vihamiehensä kuvaavat hänet *kolminkertaiseksi* adeptiksi, ja ”mahátmaksiksi” kaupan päällisiksi. Vain hänen haluttomuutensa esiintyä omissa silmissään riikinkukon höyhenin komeilevana variksena on pakottanut hänet tähän päivään saakka pysymään totuudessa.

Kys. – Mutta jos teillä on Seuraanne johtamassa niin viisaita ja hyviä ihmisiä, kuinka silloin on voitu tehdä niin monta erehdystä?

Teos. – Mestarit *eivät* johda Seuraa, eivätkä edes sen perustajia; eikä kukaan ole sitä koskaan väittänyt. He ainoastaan tarkkailevat ja suojelevat sitä. Tämän osoittaa kyllin se tosiasia, että mitkään erehdykset eivät ole kyenneet sitä lamauttamaan, eivätkä mitkään sisäiset häväistysjutut eivätkä hurjimatkaan ulkopuoliset hyökkäykset sitä kukistamaan. Mestarit katsovat tulevaisuuteen eivätkä nykyisyyteen, ja jokainen tehty erehdys merkitsee saman verran koottua viisautta tulevien päivien varalle. Eräs toinen ”mestari”, joka antoi miehelle viisi talenttia, ei sanonut, kuinka ne olisi tehtävä kaksinkertaisiksi, eikä hän varottanut tomppelimaista palvelijaa kaivamasta yhtä talenttiaan maahan. Jokaisen täytyy hankkia viisautta omin kokemuksiin ja ansioihin. Kristilliset kirkot, jotka vetoavat paljon korkeampaan ”mestariin”, itse Pyhään Henkeen, ovat aina olleet ja ovat vieläkin syyppäät ei ainoastaan ”erehdyksiin” vaan kautta aikojen jatkuvaan sarjaan verisiä rikoksia. Mutta kaikesta huolimatta ei kukaan kristitty kieltäne uskovansa *siihen* ”mestariin”, luulisin, vaikka hänen olemassaolonsa on paljon enemmän *otaksumien varassa* kuin mahätmojen; sillä kukaan ei ole koskaan nähnyt Pyhiä Henkeä, ja sitä paitsi kirkon oma historia on selvästi ristiriidassa *hänen* ohjauksensa kanssa. *Errare humanum est.* (Erehtymisen on inhimillistä.) Palatkaamme aiheeseemme.

Pyhien nimien ja nimitysten väärinkäyttö

Kys. – Eikö siis ole totta, mitä olen kuullut, nimittäin että monet teosofisista kirjailijoistanne väittävät olevansa näiden mestarien inspiroimia tai nähneensä heidät ja puhuneensa heidän kanssaan?

Teos. – Se voi olla totta, ja se voi olla valhetta. Mistä minä sen tiedän? Heille kuuluu sen todistaminen. Muutamat heistä, harvat – hyvin harvat todellakin – ovat joko suorastaan *valehdelleet* tai sitten olleet harha-aistimusten vallassa ylpeillessään sellaisesta inspiiraatiosta. Toisia todellakin ovat suuret adeptit inspiroineet. Puu tunnetaan hedelmistään; ja kuten kaikkia teosofeja on arvosteltava heidän sanojensa tai kirjoitustensa nojalla, niin *kaikki* teosofiset kirjat on hyväksyttävä niiden ansioiden mukaan eikä sen mukaan, mihin auktoriteettiin ne sanovat vetoavansa.

Kys. – Mutta sovittaako Madame Blavatsky tämän omiin kirjoihinsa – esimerkiksi Salaiseen oppiin?

Teos. – Luonnollisesti. Hän sanoo selvästi ESIPUHEESSAAN esittävänsä oppeja, jotka hän on mestareiltaan oppinut, muttei väitä saaneensa mitään inspiiraatiota siihen, mitä hän viime aikoina on kirjoittanut. Meidän parhaat teosofimme olisivat tässäkin tapauksessa mieluummin nähneet, että mestarien

nimiä ei olisi missään muodossa kirjoihimme sekoitettu. Harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta ovat useimmat sellaiset teokset sekä epätäydellisiä että suorastaan virheellisiä ja harhaanjohtavia. Suurien häväistysten alaisiksi ovat kahden mestarin nimet tulleet. Tuskin on meediota, joka ei väittäisi nähneensä heitä. Kaikki Seurat, jotka petollisuudella ja keinottelulla koettavat ansaita rahaa, väittävät tätä nykyä, että niitä johtavat ja hallitsevat ”mestarit”, joiden usein väitetään olevan paljon korkeampia kuin meidän. Paljon raskaita syntejä on niillä, jotka tällaisia väitteitä ovat tuoneet esille joko voitonhimosta, turhamaisuudesta tai vastuuttomasta mediumisuudesta johtuen. Tuollaiset seurat ovat ryöstäneet monen ihmisen rahat. Ne tarjoutuvat myymään voiman, tiedon ja henkisen totuuden salaisuuksia arvottomasta kullasta. Ja pahinta kaikesta, okkultismin ja sen pyhien vartijoiden nimet on vedetty tähän lokaan ja saastutettu yhdistämällä ne likaisiin tarkoituksiin ja moraalittomiin vehkeilyihin, ja tuhansia ihmisiä on estänyt totuuden ja valon polulta se, että tuollaiset petokset ja huijaukset ovat saattaneet koko asian huonoon huutoon ja häpeään. Sanon vielä, että jokainen harras teosofi nykyään katuu sydämensä pohjasta, että näitä pyhiä nimiä ja asioita koskaan on mainittukaan julkisesti, ja toivoo hartaasti, että ne olisi pidetty luotettavan ja innostuneen pienen ystäväpiirin salaisuutena.

Kys. – On totta, että nuo nimet tulevat esille usein meidän päivinämmä, enkä minä koskaan aikaisemmin muista kuulleen sellaisista henkilöistä kuin ”mestareista”.

Teos. – Niin se on; ja jos olisimme toiminnassamme noudattaneet vaikeamisen viisasta periaatetta syöksymättä julkisuuteen ja kertomatta julki, mitä tiesimme ja kuulimme, ei sellaista pyhyden pilkkaa koskaan olisi tapahtunut. Ottakaa huomioon, että vielä neljätoista vuotta sitten, ennen kuin Teosofinen Seura perustettiin, puhuttiin kaikkialla vain ”hengistä”. Ne olivat jokaisen suussa; eikä kukaan sattumaltakaan edes uneksintu puhuvansa elävistä ”adepteista”, ”mahätmoista” tai ”mestareista”. Tuskin kuuli mainittavan edes ruusuristolaisen nimeä, ja ani harvat aavistivat olevan olemassakaan sellaista asiaa kuin ”okkultismi”. Nyt kaikki on muuttunut. Me teosofit olimme pahaksi onneksi ensimmäiset, jotka puhuimme näistä asioista ja teimme tunnetuksi sen seikan, että Idässä oli olemassa ”adepteja” ja ”mestareita” ja okkultista tietoa; ja nyt nimi on tullut yleiseksi omaisuudeksi. Meidän kannettavaksemme on nyt langennut karma – seuraukset avomielisyydestämme johtuneesta pyhien nimien ja asioiden häpäisemisestä. Kaikki, mitä tapaatte sellaisista asioista nykyisessä kirjallisuudessa – ja se ei ole vähäistä –, on johdettavissa takaisin siihen impulssiin, minkä Teosofinen Seura ja sen perustajat antoivat

tähän suuntaan. Vihamiehemme hyötyvät erehdyksestämme yhä vielä tänä päivänä. Viimeisen oppejamme vastaan suunnatun kirjan tekijästä väitetään, että hän on ollut *adeptina kaksikymmentä vuotta!* Tämä on *kouraaantuntuva valhe*. Me tunnemme kirjurin ja hänen *inspiroijansa* (hän itse on liian tietämätön kyetäkseen kirjoittamaan mitään sellaista). Nämä ”inspiroijat” ovat eläviä henkilöitä, kostonhaluisia ja tunnottomia samassa määrin kuin älyllisesti kyvykkäitä; ja näitä *vääriä* adepteja on monta, ei yksi. Kaksitoista vuotta sitten alkoi noiden ”adeptien” aika, joita käytetään moukareina murskaamaan teosofisia päitä; silloin esiintyi ”Louis” Emma Hardinge Brittenin kirjoissa *Art Magic* ja *Ghost Land*, ja nyt on sitten lopuksi *The Light of Egypt* -kirjan ”adepti” ja ”tekijä”, teoksen jonka spiritualistit ovat kirjoittaneet teosofiaa ja sen oppeja vastaan. Mutta turha on murehtia sitä, mikä on tehty, ja meidän on vain kärsittävä siinä toivossa, että meidän puheliaisuutemme on tehnyt toisille vähän helpommaksi löytää tie niiden mestarien luo, joiden nimiä nyt kaikkialla lausutaan turhaan ja joiden suojassa niin monta vääryyttä jo on tehty.

Kys. – Kiellättekö, että ”Louis” on adepti?

Teos. – Me emme ketään tuomitse, vaan jätämme tämän jalon tehtävän vihamicillämme. *Art Magic* ym. -kirjojen spiritualistinen tekijä on ehkä tuntenut sellaisen adeptin – tai ehkei –, se on hänen oma asiansa; ja sanoessani tämän sanon paljon vähemmän, kuin mitä mainittu rouva on sanonut ja kirjoittanut meistä ja teosofiasta näinä viimeksi kuluneina vuosina. Mutta kun juhlallisessa mystisen näkemyksen kohtauksessa tuo ns. adepti näkee Englannissa Greenwichissä olevia ”henkiä”, arvatenkin lordi Rossen teleskoopin avulla, joka on sijoitettu Parsonstowniin Irlantiin ja jota ei koskaan ole sieltä siirretty pois², suotakoon minun ihmetellä sellaisen ”adeptin” tietämättömyyttä tieteellisistä asioista. Tämä vie voiton kaikista niistä erehdyksistä ja virheistä, mitä meidän opettajamme *chelat* (oppilaat) ovat silloin tällöin tehneet! Ja tätä samaista ”adeptia” käytetään nyt kumoamaan meidän mestariemme opetuksia!

Kys. – Käsitän täydellisesti tunteenne tässä asiassa ja pidän sitä aivan luonnollisena. Ja nyt – ottaen huomioon kaiken sen, mitä olette sanonut ja selittänyt minulle – olisi vielä eräs seikka, josta tahtoisin tehdä teille muutamia kysymyksiä.

Teos. – Jos osaan, tahdon vastata niihin. Mitä asia koskee?

² Ks. ”Ghost Land”, I osa, s. 133 ja seur.

Loppusanat

Teosofisen Seuran tulevaisuus

Kys. – Sanokaa, miten te odotatte teosofian vastaisuudessa menestyvän?

Teos. – Jos puhutte TEOSOFIASTA, niin vastaan, että niin kuin se on ikuisesti ollut olemassa kautta menneisyyden rajattomien aikakausien, niin on se myös oleva olemassa tulevaisuuden rajattomina aikakausina, sillä teosofia on samaa kuin IANKAIKKINEN TOTUUS.

Kys. – Anteeksi; aioin oikeastaan kysyä Teosofisen Seuran tulevaisuuden toiveista.

Teos. – Sen tulevaisuus riippuu melkein kokonaan siitä, kuinka paljon on epätsekkyyttä, vakavuutta, harrasta intoa, ja lopuksi mutta ei vähiten siitä, kuinka paljon on tietoa ja viisautta niillä jäsenillä, joille kuuluu työn jatkaminen ja Seuran johtaminen perustajien kuoleman jälkeen.

Kys. – Näen kyllä, kuinka tärkeätä on, että he ovat epätsekkäitä ja innokkaita, mutta en oikein oivalla, kuinka heidän tietonsa voi olla yhtä tärkeä tekijä tässä yhteydessä kuin nuo muut ominaisuudet. Kaiketi sen kirjallisuuden pitäisi riittää, mikä jo on olemassa ja mihin yhä tulee lisää?

Teos. – Minä en tarkoita esoteerisen opin muodollista tietoa, vaikka sekin on perin tärkeä; puhuin oikeammin siitä, kuinka suuresti meidän seuraajamme Seuran johdossa tulevat tarvitsemaan järkähtämätöntä, tasapuolista ja selvää arvostelukykä. Kaikki sellaiset yritykset kuin Teosofinen Seura ovat tähän asti *päättäneet raukeammalla* tyhjiin, sen tähden että ennemmin tai myöhemmin ne ovat alentuneet lahkoiksi, laatineet omia ehdottomia dogmejaan ja siten vähitellen huomaamattaan kadottaneet sen elinvoiman, jonka elävä totuus yksin voi suoda. Teidän on muistettava, että kaikki jäsenemme ovat syntyneet ja kasvaneet jonkin uskonnon tai kirkkokunnan piirissä, että kaikki enemmän tai vähemmän ovat sukupolvensa lapsia niin ruumiin kuin sielun puolesta ja että siis luonnollisestikin jotkut tai kaikki näistä vaikutuksista heidän tietämättään kietovat ja johtavat harhaan heidän arvostelukykänsä.

Jolleivät he siis voi vapautua tästä synnynnäisestä luonteen taipumuksesta tai ainakin opi heti huomaamaan sitä ja siten välttämään sen eksytystä, niin seurauksena on, että Seura ajautuu toisen tai toisen ajatussuunnan hiekkasärkälle ja jää sinne rantautuneena hylkynä mätänemään ja hajoamaan.

Kys. – Mutta jos tämä vaara vältetään?

Teos. – Silloin Seura on jatkava elämänsä kautta kahdennenkymmenennen vuosisadan. Se on vähitellen läpäisevä ja hapattava ajattelevien ja älykkäiden ihmisten suuren joukon suurenmoisine ja ylevine uskonnon, velvollisuuden ja ihmisrakkauden aatteineen. Hitaasti mutta varmasti se on murtava kappaleiksi uskomusten ja dogmien, yhteiskunta- ja luokkaennakkoluulojen rautaiset kahleet, se on sortava maahan rotujen ja kansojen väliset vihamielisyyden aitaukset ja on avaava tien kaikkien ihmisten veljeyden käytännölliselle toteuttamiselle. Sen opetuksen, sen filosofian avulla, minkä se on tehnyt nykyaikaiselle ajattelulle mahdolliseksi saavuttaa ja käsittää, oppivat länsimaat ymmärtämään itämaita ja antamaan niille oikean arvonsa. Lisäksi on psyykkisten voimien ja kykyjen kehittyminen, jonka ensimmäisiä oireita jo näkyy Amerikassa, käyvä terveellistä ja luonnollista tietä. Ihmiskunta on pelastuva niistä hirveistä sekä sielun että ruumiin vaaroista, joita ei käy välttäminen, jos tuo kehittyminen tapahtuu, niin kuin se uhkaa tapahtua, itsekkyyden ja pahojen intohimojen taimilavassa. Ihmisen älyllinen ja psyykkinen kasvu on edistynyt sopusoinnussa hänen moraalisen parantumisensa kanssa, ja aineelliseen ympäristöön on heijastuva hänen sisässään vallitseva rauha ja veljellinen hyvä tahto eikä eripuraisuus ja riita, mikä tätä nykyä on nähtävissä kaikkialla ympärillämme.

Kys. – Todellakin ihana näköala! Mitta sanokaapa, odotatteko todella, että kaikki tämä saadaan aikaan yhdessä lyhyessä vuosisadassa?

Teos. – Tuskinpa. Mutta tahdon sanoa, että jokaisen vuosisadan viimeisellä neljänneksellä nuo ”mestarit”, joista puhuin, tekevät selvän ja määrätietoisen yrityksen auttaa ihmiskunnan henkistä kehitystä. Jokaisen vuosisadan loppupuolella voitte poikkeuksetta aina huomata, että on tapahtunut henkisyiden – eli mystisyyden, jos niin haluatte sanoa – vuodatus eli nousu. Yksi tai useampia henkilöitä on esiintynyt maailmassa heidän lähettiläänään, ja suurempi tai pienempi määrä okkultista opetusta ja tietoa on annettu julki. Jos tutkitte, voitte huomata näiden liikkeiden jälkiä vuosisadasta vuosisataan niin kauas kuin meidän yksityiskohtaiset historiantietomme ulottuvat.

Kys. – Mutta mitä tällä on tekemistä Teosofisen Seuran tulevaisuuden kanssa?

Teos. – Jos nykyinen yritys, nimittäin tämä Seuramme, onnistuu paremmin kuin sen edeltäjät, niin se on oleva olemassa järjestäytyneenä, virkeänä ja elinvoimaisena seurana, kun 20. vuosisadan yrityksen aika tulee. Ihmisten mielen- ja sydänten tila on sen opetusten leviämisen vuoksi kohentunut ja puhdistunut ja, kuten olen sanonut, heidän ennakkoluulonsa ja dogmaattiset harhauskomuksensa ovat ainakin jossakin määrin haihtuneet. Lisäksi tuo seuraava sysäys tulee saamaan laajan käyttökelpoisen kirjallisuuden annettavaksi ihmisille, ja sitä paitsi runsaslukuisen seuran *yhteen liittyneet* ihmiset ovat valmiina ottamaan vastaan totuuden uuden soihdunkantajan. Hän on tapaava ihmisten mielet hänen sanomalleen kypsyeinä ja valmiin kielen, johon pukea uusia totuuksiaan, ja on tapaava tuloaan odottamassa järjestäytyneen seuran, joka on poistava hänen tieltään puhtaasti käytännölliset, aineelliset esteet ja vastukset. Ajatelkaa, kuinka paljon voi saada aikaan se, jolle on suotu sellainen mahdollisuus. Verratkaa tätä siihen, mitä Teosofinen Seura todellakin on saanut aikaan viimeisten neljäntoista vuoden aikana, ilman *ainoatakaan* näistä eduista ja keskellä lukemattomia esteitä, jotka eivät tule olemaan uuden johtajan vastuksena. Ajatelkaa tätä kaikkea ja sanokaa sitten, olenko minä liian toiveikas, kun sanon, että jos Teosofinen Seura pysyy pystyssä ja elää uskollisena tehtävälleen, alkuperäisille päätöksilleen vuosisadan ajan eteenpäin – sanokaa siis, menenkö liian pitkälle väittäessäni, että maa on oleva 21. vuosisadalla kuin taivas verrattuna siihen, millainen se nyt on!

H. P. BLAVATSKY

Sanojen selityksiä

Ânanda (sanskrit.) Autuus, ilo, onnellisuus, onni. – Herra Buddha Gautaman suosikkioppilaan nimi.

âtman, tai **âtma** (sanskrit.) Universaali Henki, jumalallinen monadi, ns. ”seitsemäs periaate” ihmisen eksoteerisessa ”seitsemän”-jaottelussa. Ylisielu.

absoluutti. Käytettynä UNIVERSAALISTA PRINSIIPISTÄ (olemuksesta) se ilmaisee abstraktiota, mikä on oikeampaa ja loogisempaa kuin käyttää adjektiivia ’absoluuttinen’ siitä, jolla ei voi olla ominaisuuksia eikä rajoituksia.

Adam Kadmon (hepr.) ”ihmisen perustyyppi, ihmiskunta. ”Taivaallinen ihminen, joka ei ole langennut syntiin. Kabbalistit liittävät sen inhimillisen tajunnan tason kymmeneen sefiroihin.” *Kabbalassa* Adam Kadmon on ilmenyt Logos ja vastaa meidän *kolmatta* logostamme, ilmenemättömän ollessa ensimmäinen paradigmminen (kreikk. *paradeigma*, malli, esikuva) *ihanneihminen*, ja kuvatessa maailmankaikkeutta *in abscondito* eli ”salaisuudessa” Aristoteleen mielessä.

Ensimmäinen logos on ”Maailman valo”, toinen ja kolmas sen asteittain syveneviä varjoja.

adepti (lat. *adeptus*). Sillä tarkoitetaan okkultismissa sellaista ihmistä, joka on saavuttanut vihkimyksen asteen ja tullut esoteerisen filosofian tieteen mestariksi.

agnostikko. Tätä sanaa käytti ensimmäisenä prof. Huxley tarkoittaen sillä ihmistä, joka ei usko mitään, jota ei voida aistein todistaa.

agathon (kreikk.) Platonin Korkein Jumaluus, sanallisesti ”hyvä”. Meidän AALAJA'mme tai Maailmansielumme.

ahankâra (eli ahamkâra) (sanskrit.) ”Minän”, itsetietoisuuden eli itsen samaisuuden aate; ”minä” - eli itseks ja *mâyâvinen* (harhanomainen) periaate ihmisessä, mikä johtuu tietämättömyydestämme, joka erottaa meidän ”minämme” universaalista AINOASTA *Itsestä*. – Myös persoonallisuus, itsekkyyys.

Ain-Sof (hepr.) ”Ääretön” eli ”rajaton” jumaluus ilmenevänä ja laajenevana. Ain-Sof kirjoitetaan myös En-Sof ja Ain-Sulf, sillä ei kukaan, eivät edes rabbiinit, ole täysin varmat vokaaleista. Vanhojen heprealaisten filosofien uskonnollisessa metafysiikassa AINOA periaate oli abstraktio niin kuin Parabrahma, vaikka uudenaikaiset kabbalistit ovat onnistuneet käyttämällä apunaan viisastelua ja paradokseja tekemään siitä ”Korkeimman Jumalan”, eikä mitään muuta sen korkeampaa. Mutta varhaisten kaldealaisten kabbalistien mukaan Ain-Sof oli ”vailla muotoa ja olemassaoloa” eikä se ”ollut minkään muun kaltainen”. (Franck: *Die Kabbala*, s. 126.) Ettei Ain-Sofia koskaan ole pidetty ”Luoja”, todistaa ratkaisevasti se tosiasia, että sellainenkin oikeoppinen juutalainen kuin Philo nimittää ”luojaksi” *logosta*, joka on lähinnä ”rajatonta”, ja on ”TOINEN Jumala”. – ”Toinen Jumala on sen (Ain-Sofin) viisaudessa”, sanoo Philo ”*Quaest et Solut*”issa. Jumaluus on EI MITÄÄN; se on nimetön, ja sitä sanotaan sen vuoksi Ain-Sofiksi – sillä sana *ain* merkitsee *ei mitään*. (Ks. myös Franckin *Kabbalaa*, s. 153.)

aleksandrialaiset filosofit (eli aleksandrialainen koulukunta). Tämä kuuluisa koulukunta syntyi Egyptin Aleksandriassa, joka oli pitkiä aikoja oppineisuuden ja filosofian keskus. Se oli kuuluisa kirjastostaan, jonka Ptolemaios Soter perusti aivan hallituskautensa alussa (Ptolemaios kuoli v. 233 eKr.) – kirjastossa oli aikanaan 700 000 kirjoituskääröä eli nidettä (Aulus Gellius) –, museostaan, ensimmäisestä todellisesta tiede- ja taideakatemiastaan, maailmankuuluista oppineistaan, jollainen oli Euklides, tieteellisen geometrian isä; Apollonios Pergeläinen, vieläkin jäljellä olevan kartioleikkauksia käsittelevän teoksen kirjoittaja; Nikomakhos, aritmeetikko; tähtien tutkijoistaan, luonnonfilosofeistaan, anatomeistaan kuten Herofilos ja Erasistratos; fyysikoistaan, muusikoistaan, taiteilijoistaan jne. Mutta se tuli vieläkin kuuluisammaksi eklektisestä (valikoivasta) *uudesta* platonisesta koulustaan, jonka perusti Ammonios Sakkas v. 173 jKr.; hänen oppilaitaan olivat Origenes, Plotinos ja monet muut, nyt historian kuuluisat miehet. Mainneikkaimmat gnostikkojen koulukunnat saivat alkunsa Aleksandriassa. Philo Judaeus, Josefus, Jamblikhos, Porfyrios, Klemens Aleksandrialainen, tähtitieteilijä Eratosthenes, neitsytfilosofi Hypatia ja lukemattomat muut toisen suuruusluokan tähdet, kaikki eri aikoina kuuluivat näihin suuriin koulukuntiin ja auttoivat Aleksandriaa tulemaan erääksi täysin oikeutetusti maineikkaimmaksi oppineisuuden keskuspaikaksi, mitä maailma koskaan on synnyttänyt.

alkemia, arabiankielessä *Ul-Khemi* merkitsee luonnon kemiaa. Ul-Khemi eli Al-Kimia on oikeastaan arabialaistunut kreikkalainen sana *chemeia*,

joka merkitsee kasvista puristettua *chumos*-”mehua”. Alkemia on tekemisissä luonnon hienompien voimien ja aineen, jossa niiden havaitaan vaikuttavan, eri olosuhteiden ja tilojen kanssa.

Koettaessaan paljastaa vihkimättömälle niin paljon *Mysterium Magnum*’ista (suuresta salaisuudesta), kuin on turvallista itsekään maailman käsissä, alkemisti käyttää enemmän tai vähemmän keinotekoista kieltä verhona. Alkemisti edellyttää ensimmäisenä perusaatteenaan, että on olemassa tietty *yleisliuotin* tasalaatuisessa aineksessa, josta alkuaineet ovat kehittyneet; tätä ainesta hän sanoo puhtaaksi kullaksi eli *summum materiae* (aineen summa). Tällä liuottimella, jota myös nimitetään *menstruum universale*, on voima poistaa kaikki sairauden idut ihmisruumiista, nuorentaa ja pidentää elämää. Sellainen on *lapis philosophorum* (viisasten kivi).

Alkemian toi ensimmäisenä Eurooppaan Geber, suuri arabialainen tietäjä ja filosofi kahdeksannella vuosisadalla meidän ajanlaskumme mukaan; mutta se tunnettiin ja sitä harjoitettiin jo aikakausia ennen Kiinassa ja Egyptissä. Lukuisia alkemiaa käsitteleviä papyruksia ja muita todisteita siitä, että se oli kuninkaiden ja pappien suosima harrastus, on kaivettu esiin ja pantu säilöön ”hermeettisten asiakirjojen” nimisinä (ks. *Tabula Smaragdina* – smaragditaulu). Alkemiaa tutkitaan kolmelta eri kannalta, joita kutakin voidaan tulkita monilta eri puolilta, nimittäin kosmiselta, inhimilliseltä ja maalliselta kannalta.

Näitä kolmea eri tapaa kuvattiin kolmella alkemiallisella käsitteellä – rikillä, elohopealla ja suolalla. Eri kirjailijat ovat maininneet, että näitä menettelytapoja on vastaavasti kolme, seitsemän, kymmenen ja kaksitoista; mutta he kaikki ovat yhtä mieltä siitä, että alkemialla on vain yksi tarkoitus: muuttaa epäjalot metallit puhtaaksi kullaksi. Mutta sitä, mitä tuo *kulta* todella on, ymmärtävät sangen harvat ihmiset aivan täsmällisesti. Epäilemättä luonnossa on olemassa sellainen asia kuin epäjalomman metallin muuttuminen jalomaksi; mutta tämä on vain alkemian eräs puoli, maallinen eli puhtaasti aineellinen, sillä me näemme yhdenmukaisesti saman muutoksen tapahtuvan maan uumenissa.

Kuitenkin tämän tulkinnan ohella ja yläpuolella alkemialla on olemassa symbolinen, puhtaasti sielullinen ja henkinen merkitys. Kun kabbalisti-alkemisti yrittää toteuttaa ensin mainittua, okkultisti-alkemisti, suhtautuen halveksivasti maalliseen kultaan, kohdistaa koko huomiokykynsä ja ponnistuksensa ihmisen alemman *nelinäisyyden* muuntamiseen taivaalliseksi ylemmäksi *kolminaisuudeksi*, jotka – kun ne ovat lopullisesti sulautuneet toisiinsa – ovat yhtä. Inhimillisen olemassaolon henkistä, älyllistä, sielullista ja fyysistä

tasoa verrataan alkemiassa neljään alkuaineeseen – tuleen, ilmaan, veteen ja maahan, jotka kukin saattavat olla kolmenlaisessa olotilassa, nimittäin kiinteässä, epävakaassa ja haihtuvassa. Maailma tietää hyvin vähän, jos lainkaan tämän filosofian ikivanhan haaran alkuperästä; mutta on varmaa, että se on vanhempi kuin minkään tunnetun eläinratapiirroksen sommittelu, ja koska se on tekemisissä luonnon personoitujen voimien kanssa, se luultavasti on myös kaikkia maailman jumalallistaruja vanhempi. Eikä ole epäilystäkään siitä, että aineen toiseksi muuttumisen todelliset salaisuudet (fyysisellä tasolla) tunnettiin muinaisina aikoina, ja että ne hävisivät ennen ns. historiallisen ajan aamunkoittoa.

Nykyajan kemia saa kiittää parhaista peruskeksinnöistään alkemiaa, mutta ottamatta huomioon viimeksi mainitun epäämätöntä oikeaan osumista sen väitteen suhteen, että maailmankaikkeudessa on olemassa vain *yksi* perusaine, kemia sijoitti metallit alkuaineiden luokkaan ja on vasta nyt alkanut huomata karkean erehdyksensä. Myös eräät tietosanakirjojen tekijät ovat pakotetut tunnustamaan, että vaikka useimmat tiedonannot aineen toiseksi muuttumisesta ovatkin petosta ja harhauskoa, ”kuitenkin jotkut tapaukset ovat selvästi todistettuja, *mikä tekee ne todennäköisiksi*. Galvaanisen pariston avulla on voitu todeta, että alkaaleillakin (lipeäsuoloilla) on metallinen perusta. Kysymys mahdollisuudesta saada metallia muista aineksista, joissa on sen rakenneosat, *metallin muuntamisesta toiseksi* – on sen vuoksi jätettävä ratkaisemattomaksi. Eikä kaikkia alkemisteja tule pitää petkuttajina. Useat ovat ponnistaneet siinä vakaumuksessa, että he saavuttavat päämääränsä väsymättömällä kärsivällisyydellä ja sydämen puhtaudessa, mitä alkemistit ovat voimakkaasti suositelleet välttämättöminä edellytyksinä heidän työskentelynsä menestymiselle.” (*Pop. Encyclop.*)

altruismi, epäitsekkyyys, lat. sanasta *alter*, toinen. Egoismin (itsekkyyden) vastainen ominaisuus. Hyvää tarkoittavat teot toisille ihmisille itsensä unohtamalla.

Ammonios Sakkas. Suuri ja todellinen filosofi, joka oli Aleksandriassa ajanlaskumme toisen ja kolmannen vuosisadan välisenä aikana, filaleettien eli ”totuuden rakastajien” uusplatonilaisen koulukunnan perustaja. Hän oli köyhästä kodista ja syntyisin kristityistä vanhemmista, mutta hänelle oli suotu niin silmiinpistävä, melkein taivaallinen hyvyys, että häntä sanottiin *theodidaktokseksi*, ”Jumalan opettamaksi”. Hän kunnioitti kaikkea sitä, mikä kristinuskossa oli hyvää, mutta rikkoi välinsä sen ja kirkkojen kanssa jo nuorella iällä, koska ei voinut nähdä kristinuskon olevan vanhoja uskontoja oivallisempi.

Anaksagoras. (Kuuluu joonialainen filosofi, joka eli 500 vuotta eKr., tutki filosofiaa Miletoksen Anaksimeneen johdolla ja asettui asumaan Perikleen aikana Ateenaan. Sokrates, Euripides, Arkhelaos ja muut huomattavat miehet ja filosofit kuuluivat hänen opetuslapsiensa ja oppilaidensa joukkoon. Hän oli mitä oppinein tähtientutkija, ja hän oli ensimmäisiä, joka selitti julkisesti sitä, mitä Pythagoras opetti salaisesti – nimittäin planeettojen liikkeitä, auringon ja kuun pimennyksiä jne. Hän opetti teoriaa kaaoksesta nojautuen siihen periaatteeseen, että ”tyhjistä ei synny mitään”, *ex nihilo nihil fit* – ja atomeista kaikkien kappaleiden perustana ja aineksena, jotka atomit ”ovat luonteeltaan samaa kuin niiden muodostamat kappaleet”. Nämä atomit, hän opetti, pani alkuaan liikkeeseen nous (universaali järki, hindujen *mahat*), joka *nous* on aineeton, ikuinen, henkinen olemus; tämän yhdistelmän avulla maailma muodostui, aineellisten karkeiden kappaleiden vaipussa alas, ja eteristen atomien (eli tulisen eetterin) noustessa ja levitessä ylempiin taivaallisiin piireihin. Vaikka hän siis esiintyi yli 2000 vuotta ennen nykyaikaista tiedettä, hän opetti, että tähdet ovat samaa ainetta kuin meidän maapallomme, ja aurinko hehkuvaa massaa; että kuu oli pimeä, asuttavaksi kelpaamaton taivaankappale, joka saa valonsa auringolta; ja edellä mainitun tieteen lisäksi hän tunnusti olevansa täysin vakuuttunut siitä, että aistiemme havaitsemaa ”*esineiden ja asioiden todellista olemassaoloa*” ei voida kokeellisesti todistaa. Hän kuoli maanpakolaisena Lampsakuksessa 72-vuotiaana.

analogistit. Ammonios Sakkaksen oppilaita sanottiin analogisteiksi, koska heillä oli tapana tulkita kaikki pyhät legendat, jumalallistarut ja mysteerit samankaltaisuuden ja vastaavuuden periaatteen mukaisesti, mikä sääntö tavataan nyt kabbalistisessa järjestelmässä, ja etenkin se on huomattavalla sijalla Idän esoteerisen filosofian koulukunnissa. (Ks. T. Subba Row’n artikkelia ”The Twelve Signs of the Zodiac” teoksessa ”Five Years of Theosophy”).

anima mundi (lat.). ”maailman sielu”, sama kuin pohjoisbuddhalaisten *âlaya*; jumalallinen olemus, joka on kaikissa olennoissa ja esineissä, tunkeutuu niiden lävitse, elähdyttää ja opettaa niitä, pienimmästä aineen atomista ihmiseen ja jumalaan. Se on eräässä mielessä *Salaisen opin* stanzojen ”seitsen-nahkainen äiti”; aistimisen, tajuisuuden ja erilaistumisen seitsemän tason perusolemus, sekä moraalinen että fyysinen. Korkeimmassa merkityksessään se on *nirvâna*; alimmassa astraalivalo. Gnostikoilla, varhaiskristityillä ja nasarealaisilla se oli feminiininen (naispuolinen); kaksisukuinen muilla lahkoilla, jotka ottivat huomioon sen vain sen neljällä alemmalla tasolla. Se oli tulinen ja eeterinen luonteeltaan muotojen objektiivisessa maailmassa, ja jumalallinen

ja henkinen kolmella korkeammalla tasollaan. Kun sanotaan, että jokainen ihmisielu syntyi irtautumalla *anima mundista*, tarkoitetaan sillä esoteerisesti, että meidän korkeammat minämme ovat samaa olemusta kuin *se*, ja *mâhat* on säteily ikuisesti tuntemattomasta universaalista ABSOLUUTISTA.

anoia (kreikk.) on ”ymmärryksen puute”, ”hulluus”; ja se on Platonin ja muiden käyttämä nimitys alemmasta manaksesta, kun se on liian läheisesti yhtynyt *kâmaan*, jolle on luonteenomaista järjettömyys (*agnoia*). Kreikankielen sana *agnoia* on ilmeisesti johtunut sanskritin sanasta *ajñana*, mikä merkitsee tietämättömyys, järjettömyys, tiedon puute.

antropomorfismi. Kreikankielen sanasta *antropos*, ihminen. Jumalan tai jumalien esittäminen ihmisen muotoisina ja inhimillisiä ominaisuuksia ja tuntomerkkejä omaavina.

Anu Gîtâ (sanskrit.). Yksi Upanishadeista. Hyvin okkulttinen *tutkielma*. (Ks. Clarendon sanomalehden kirjoitussarjaa ”The Sacred Books of the East”).

Apollonios Tyanalainen. Ihmeellinen filosofi, joka syntyi Kappadokiassa noin ensimmäisen vuosisadan alussa; palavasieluinainen pythagoralainen, joka tutki foinikialaisia tieteitä Euthydemoksen johdolla ja pythagoralaista filosofiaa ja muita aiheita Herakleian Euksenoksen alaisena. Pythagoralaisten koulukunnan oppien mukaisesti hän pysyi kasvissyöjänä koko pitkän elämänsä ajan, söi ainoastaan hedelmiä ja kasviksia, ei juonut viiniä, käytti vain kasviskuiduista kudottuja vaatteita, kulki paljain jaloin ja antoi tukkansa kasvaa täyteen pituuteensa, niin kuin kaikki vihityt ovat tehneet ennen häntä ja jälkeekin päin. Egean Asklepioksen temppelin papit vihkivät hänet ja opettivat hänelle useita sairaiden parantamisessa käytettyjä ihmeparannuskeinoja, jotka lääketieteen jumala oli heille uskonut.

Valmistumalla korkeampaan vihkimykykseen olemalla puhumatta viisi vuotta ja matkusteltuaan – hän kävi Antiokiassa, Efesoksessa, Pamfyliassa ja muualla – hän lähti matkalle Babylonin kautta Intiaan, aivan yksinään, sillä kaikki hänen opetuslapsensa olivat jättäneet hänet, koska he pelkäsivät lähteä ”lumouksen maahan”. Eräs tilapäinen oppilas, Damis, jonka hän kohtasi matkallaan, seurasi kuitenkin häntä hänen matkoillaan. Babylonissa hänet vihkivät tietoihinsa ja taitoihinsa kaldealaiset ja maagit, niin kuin kertoo Damis, jonka kertomuksen jäljensi sata vuotta myöhemmin eräs Filostratos-niminen henkilö. Palattuaan Intiasta hän osoitti olevansa todellinen vihitty siinä suhteessa, että rutto, maanjäristykset, kuninkaiden kuolemat ja muut tapaukset tapahtuivat hänen ennen lausumiensa ennustusten mukaisesti.

Lesboksessa Orfeuksen papit tulivat hänelle kateellisiksi ja kieltäytyivät vihkimästä häntä omiin erikoismysteereihinsä; mutta he tekivät sen sittemmin, useita vuosia myöhemmin. Hän saarnasi Ateenan ja muiden valtioiden kansoille mitä puhtainta ja ylevintä etiikkaa, ja hänen aikaan saamansa ilmiöt olivat yhtä ihmeelliset kuin lukuisat, ja monien oikeiksi todistamat. ”Mistä johtuu”, kysyy Justinus Marttyyri hämmästyneenä, ”miten on ymmärrettävissä, että Apollonioksen talismaaneilla (*telesmata*) on voimaa, sillä ne estävät, kuten näemme, aaltojen raivon ja tuulien ankaruuden ja villieläinten hyökkäykset. Ja *samalla kun Herramme ihmetyöt ovat vain perimätiedon säilyttämät*, Apollonioksen ihmetyöt ovat *mitä lukuisimmat ja itse asiassa käsillä olevien tosiasioiden varmistamat?*” (Quest. XXIV.)

Mutta vastaus tähän on selvästi löydettävissä siitä tosiseikasta, että ylitettyään Hindu Kooshin, Apollonioksen ohjasi eräs kuningas *tietäjien olinpaikkaan*, joiden asuinpaikkana se saattaa olla tänäkin päivänä. He opettivat hänelle verratonta tietoaan. Hänen dialoginsa (vuoropuhelunsa) korinttolaisen Menippoksen kanssa ovat meille todella esoteerisena katekismuksena, ja ne avaavat (jos ne oikein ymmärretään) monta luonnon tärkeätä mysteeriä.

Apollonios oli kuninkaiden ja kuningattarien ystävä, oli kirjeenvaihdossa heidän kanssaan ja vieraili heidän luonaan, ja mitkään ihmeelliset tai ”maagiset” voimat eivät ole paremmin osoitettu oikeiksi kuin hänen. Pitkän ja ihmeellisen elämänsä loppupuolella hän avasi esoteerisen koulun Efesoksessa ja kuoli sadan vuoden kypsässä iässä.

areiolaiset. Areioksen seuraajat. Areios oli kirkon presbyteeri Aleksandriassa neljännellä vuosisadalla. Heidän mukaansa Kristus on luotu ja inhimillinen olento, Isää Jumalaa alempi, vaikka suurenmoinen ja jalo ihminen, tosi adepti, joka oli perehtynyt kaikkiin jumalallisiin mysteereihin.

arhat (sanskri.), kirjoitetaan ja äännetään myös arahat, arhan, rahat jne., ”kunnioitettava”; täydellistynyt ârya, se, joka on vapautunut jälleensyntyimisestä; ”jumalallisia kunnianosoituksia ansaitseva”. Tämä nimitys annettiin ensiksi niille jainalaisille ja sitten sen jälkeen buddhalaisille pyhimyksille, jotka olivat tulleet vihityiksi esoteerisiin mysteereihin. Arhat on sellainen ihminen, joka on astunut viimeiselle ja korkeimmalle polulle ja joka on siten vapautunut jälleensyntymisestä.

Aristobulos. Aleksandrialainen kirjailija ja ”hämärä” filosofi. Juutalainen, joka yritti todistaa, että Aristoteles selitti Mooseksen esoteerisia ajatuksia.

arjalaiset (sanskri. âryan), sananmukaisesti ”pyhä (olento)”; ne, jotka ovat saavuttaneet ja hallitsevat âryasatyanin ja ovat astuneet *nirvânaan* eli

mokshaan vievälle äryamargan suurelle ”nelinkertaiselle” polulle. Heidät tunnettiin alkuaan *rishien* nimellä. Mutta nyt tuo nimi on tullut merkitsemään rotua, ja meidän orientalistimme anasta hindulaisilta bramiineilta heidän syntymäperintönsä ovat tehneet kaikki eurooppalaiset arjalaiksi. Koska esoterismissa noille neljälle polulle voi astua vain, kun on saavuttanut korkean henkisen kehitysasteen ja, ”pyhyiden kasvun”, niiden nimi on äryamarga. Arhatiuden asteet, joita nimitetään alhaalta lukien *shrotâpatti*, *sakridâgâmin*, *anâgâmin* ja *arhat* eli arjojen neljä astetta, vastaavat noita neljää polkua ja totuutta.

arkkienkeli. Korkein, ylin enkeli. Johtuu kahdesta kreikankielen sanasta *arkh*, ”ensimmäinen”, ja *angelos*, ”sanansaattaja”.

aspekti. Sitä muotoa (*rûpaa*), jossa jokainen seitsenäisen ihmisen tai luonnon prinssiipi ilmenee, sanotaan teosofiassa ko. prinssiipin *aspektiksi*.

astraaliruumis. Jokaisen fyysisen ruumiin eetterinen vastapuoli eli kaksoispuoli – *Doppelgänger* (saks.) – ”haamu”.

astrologia. Tiede, joka määrittelee taivaankappaleiden vaikutusta maallisiin asioihin ja väittää voivansa ennustaa tulevia tapahtumia tähtiasentojen perusteella. Sen korkea ikä johtaa sijoittamaan sen inhimillisen tietouden kaikkein vanhimpaan historiaan. Se pysyi pitkiä aikakausia salaisena tieteenä Idässä, ja sen lopullinen olemus on pysynyt sellaisena meidän päiviimme saakka. Sen esoteerinen sovellutus on länsimailla vain jonkin verran kehittynyt sinä aikana, joka on kulunut siitä, kun Varaha Mihira kirjoitti kirjansa astrologiasta noin 1400 vuotta sitten. Claudius Ptolemaios, kuuluisa maantieteilijä ja matemaatikko, joka perusti hänen nimellään tunnetun astronomian (tähtitieteen) järjestelmän, kirjoitti kirjansa *Tetrabibios* v. 135 jKr., ja se on vieläkin uudenaikaisen astrologian perustana.

Horoskooppitiedettä tutkitaan nyt pääasiallisesti neljän otsakkeen alla, nimittäin: (1) *maallinen*, (maapalloa koskeva) sovellettuna meteorologiaan, seismologiaan ja maanviljelykseen; (2) *valtiollinen ja kansoja koskeva*, joka on tekemisissä kansojen, kuninkaiden ja hallitsijoiden tulevaisuuden kanssa; (3) *ajallinen*, viitaten erilaisten asioiden suhteen ihmismielessä syntyneiden epävarmuuksien ratkaisemiseen; (4) *geneettinen*, syntyperää koskeva, joka selvittelee yksilöiden tulevaisuutta syntymästä kuolemaan.

Egyptiläiset ja kaldealaiset kuuluivat kaikkein vanhimpiin astrologian kannattajiin, vaikkakin heidän tapansa lukea tähdistä poikkesivat huomattavasti uudenaikaisista menetelmistä. Ensin mainitut väittivät, että Belus,

kaldealaisten Bel eli Elu, jumalallisen hallitsijasuvun eli kuningasjumalien hallitsijasuvun perillinen, oli kuulunut Khemin maahan ja oli jättänyt sen perustaakseen Egyptin siirtokunnan Eufraatin rannoille, minne rakennettiin ”tähtien herrojen” palvelukseen antautuneiden pappien johtama temppele. Mitä sitten tulee tämän tieteen alkuperään, niin onhan yhtäältä tunnettua, että Theba vaati itselleen kunniaa astrologian keksimisestä; ja toisaalta kaikki ovat yksimielisiä siitä, että kaldealaiset opettivat tuon tieteen muille kansoille. Tosiasia on kuitenkin, että Theba oli huomattavasti vanhempi, ei ainoastaan ”kaldealaisten Uria” vaan myös Nipuria, jossa Belia ensin palvottiin – Siniä, hänen poikaansa (kuuta), joka oli Urin pääjumala; Urissa olivat syntyneet Terah, saabalaiset ja Astrolater sekä tämän poika Abram, raamatullinen perimätiedon suuri astrologi. Kaikki näyttää sen vuoksi tukevan egyptiläisten väitettä.

Se, että astrologian nimi myöhemmin joutui huonoon huutoon Roomassa ja muualla, johtui niiden petoksista, jotka halusivat ansaita rahaa sillä, mikä oli oleellinen osa mysteereiden pyhästä tieteestä, ja jotka tuntematta jälkimmäistä, kehittivät kokonaan matematiikkaan perustuvan järjestelmän, sen sijaan, että astrologian olisi pitänyt perustua transsendentaaliseen metafysiikkaan, jonka *upâdhina* eli aineellisena perustana ovat taivaankappaleet. Kaikista vainoista huolimatta astrologian kannattajien lukumäärä mitä älykämpien ja tieteellisesti ajattelevimpien henkilöiden keskuudessa oli erittäin suuri. Jos Cardano ja Kepler olivat sen innokkaita kannattajia, ei myöhempien harrastajien tarvitse sitä hävetä edes sen nykyisessä epätäydellisessä ja vääristyneessä muodossa.

Hunnottomassa Isiksessä sanotaan (Tiede osa 2, s. 14): ”Astrologia merkitsee tieteelliselle astronomialle samaa kuin psykologia tieteelliselle fysiologialle. Astrologian ja psykologian harrastajan on astuttava aineellisen, näkyvän maailman yläpuolelle ja astuttava transsendentaalisen hengen valtakuntaan.”

Athenagoras. Ateenasta kotoisin oleva platonikko-filosofi, joka laati Markus Aureliukselle osoitetun kristittyjä puolustavan puolustuskirjoituksen osoittaakseen, että heihin kohdistuneet syytökset, nimittäin että he elivät sukurutsaudessa ja söivät murhattuja lapsia, olivat perättömät.

aura (kreikk. ja lat.) Hieno näkymätön aines eli ”fluidumi” (juokseva aine), joka lähtee ihmis-, eläin- ym. ruumiista. Se on psyykinen ”höyry”, joka kuuuu sekä sieluun että ruumiiseen, koska on olemassa elektrovitaalinen ja samanaikaisesti elektromentaalinen aura; sitä sanotaan teosofiassa âkâshiseksi eli magneettiseksi auraksi. Ruusuristiläisessä marttyyriluettelossa pyhimys.

Avainten Kirja. Vanha kabbalistinen teos. Alkuperäinen on hävinnyt, vaikka tosin saattaa olla olemassa joitakin väärennettyjä ja turmeltuneita jäljennöksiä ja mukaelmia siitä.

avatâra (sanskrit). Jumalallinen ruumiillistuma. Jonkun jumalan tai korkean olennon, joka on vapautunut jälleensyntymisen välttämättömyydestä, astuminen alas tavallisen kuolevaisen ruumiiseen. Krishna oli Vishnun *avatâra*. Dalai-lamaa pidetään Avalokitesvaran ja Teshu-lamaa Tsonkapan tai Amitabhan *avatârana*. *Avatâroja* on kahta lajia: toiset ovat syntyneet naisesta, ja toiset ovat ”ilman vanhempia” – *anupâdaka*.

Belvederen Apollo. Kaikista muinaisista kuvapatsaista, jotka esittivät Apolloa, Jupiterin ja Latonan poikaa, jota kutsuttiin Foibokseksi, Heliokseksi, säteileväksi ja auringoksi – paras ja täydellisin on tällä nimellä tunnettu, joka on Vatikaanissa Belvedere-kokoelmassa Roomassa. Sitä sanotaan *Pytholaiseksi Apolloksi*, koska jumala siinä esitetään sinä hetkenä, jolloin hän oli voittanut Pythonkäärmeen. Patsas löydettiin Antiumin raunioista v. 1503.

beness (engl.). ”Oleminen”. Teosofien keksimä sana, jolla toivotaan voitavan täsmällisemmin tuoda esille muuten vaikeasti käännettävissä olevan sanan *sat* olennainen merkitys, sillä *sat* ei merkitse ”olentoa” (engl. being), koska tuo sana edellyttää olemassaolon aistittavaa tajuntaa. Mutta koska sana *sat* käytetään yksinomaan ehdottomasta periaateesta, tuosta universaalista, tuntemattomasta, ei koskaan tunnettavissa olevasta periaateesta, jonka olemassaolon filosofinen panteismi edellyttää, nimittäen sitä kosmoksen alkujoukoksi ja itse kosmokseksi, sitä ei voida kääntää tuolla yksinkertaisella olento-sanalla. *Sat* ei todellakaan ole edes, niin kuin jotkut orientalistit ovat kääntäneet ”käsittämätön olemus” (engl. entity); sillä se ei ole sen enempää ”olemus” kuin ”ei-olemuskaan”, vaan molempia. Se on, kuten sanottu, *BENESS*, ei ”olento”; yksi, ilman toista, jakamaton ja ei-jaettavissa oleva *KAIKKI* – sekä näkyvän että näkymättömän luonnon alkujouko, objektiivinen ja subjektiivinen, tajuttavissa oleva ja – se, jota ei voi koskaan täydellisesti tajuta.

Bhagavad Gîtâ (sanskrit). Sananmukaisesti ”Herran laulu”, osa *Mahâbhâratasta*, Intian suuresta kertovasta runoelmasta. Se sisältää kaksinpuhelun, jossa Krishna – ”Vaunujen ohjaaja” ja Arjuna, hänen *chelansa* (opetuslapsensa) keskustelevat mitä korkeimmasta henkisestä filosofiasta. Teos on mitä suurimmassa määrin okkulttinen ja esoteerinen.

Brahma (sanskrit). Tutkijoiden on tiedettävä ero Brahma-sanasta, joka on neutri (suvuton), ja Brahman³-sanasta välillä, joka tarkoittaa intialaisen

³ Lausutaan Brahmaa siis niin, että h-kirjain kuuluu. – Suom. huom.

pantheonin (jumaliston) miespuolista luoja. Edellinen Brahma eli Brahman on persoonaton, Korkein ja maailmankaikkeuden sielu, jota ei voida havaita, jonka olemuksesta kaikki valuu ulos ja johon kaikki palaa; se on ruumiiton, aineeton, syntymätön, ikuinen, aluton ja loputon. Se on kaiken läpäisevä, ja se elävöittää korkeimman jumalan samoin kuin pienimmänkin kivennäisatomien. Brahmâ sen sijaan, miespuolinen ja luoja pidetty, on olemassa ilmenyksessään vain periodisesti (aikakausittain) ja siirtyy *pralayaan*, so. katoaa ja *tuhoutuu* yhtä periodisesti. (Ks. sanoja ”Brahmân päivä” ja ”Brahmân yö”).

Brahmân päivä. Aikakausi, joka kestää 2 160 000 000 vuotta ja jonka kuussa Brahmâ tultuaan esiin ”kultaisesta munastaan” (hiranyagarbha) luo ja muovailee aineellisen maailman (sillä hän on yksinkertaisesti luonnon hedelmöittävä ja luova voima). Tämän aikakauden jälkeen ja maailmoiden tultua hävitetyiksi vuorotellen tulen ja veden voimalla, hän katoaa objektiivisen luonnon mukana; ja sitten tulee

Brahmân yö. Yhtä kauan kestävä aikakausi, jolloin Brahmân sanotaan nukkuvan. Herätessään hän aloittaa uudelleen työn, ja tämä jatkuu koko Brahmân *eliniän*, joka muodostuu toisiaan vuorottelevista ”päivistä” ja ”öistä”, joista kukin kestää 2 160 000 000 vuotta. Vaatii viisitoistanumeroisen luvun ilmaisemaan sellaisen eliniän pituuden, ja tämän loputtua saapuu *mahâpralaya* (suuri yö) eli suuri hajoaminen, joka puolestaan kestää saman, tuon viisitoistanumeroisen luvun ilmaiseman ajan.

Brahma vidyâ (sanskrit.) Tieto eli esoteerinen tiede, joka käsittelee kahden Brahman todellista luontoa.

Buddha (sanskrit.) ”Valaistunut.” Yleisesti tunnettu Gautama Buddhan, Kapilavastun ruhtinaan ja nykyisen buddhanopin perustajan arvonimenä. Tiedon ja pyhyiden korkein aste. Tullakseen buddhaksi ihmisen on murtauttava ulos aistien ja persoonallisuuden kahleista; hänen on saavutettava täydellinen käsitys *todellisesta Itsestä*, ja hänen on opittava olemaan erottamatta sitä muista *itseistä*; hänen on opittava kokemuksesta tietämään kaikkien, eritoten näkyvän kosmoksen ilmiöiden äärimmäinen epätodellisuus; hänen on täydelleen irrottauduttava kaikesta, mikä on haihtuvaa ja rajallista ja elettävä vielä maan päällä ollessaan vain kuolemattomassa ja ikuisessa.

buddhi (sanskrit.) Universaali sielu eli ymmärrys. *Mahâbuddhi* on mahatin (ks. tätä sanaa) nimi; myös ihmisen henkinen sielu (eksoteerisesti kuudes prinssiippi), *âtman*, eksoteerisen numeroinnin seitsemännen prinssiipin, käyttöväline.

buddhalaisuus, buddhanoppi, on se uskonnollinen filosofia, jota Gautama Buddha opetti. Se on nykyään jakaantuneena kahteen erilliseen oppisuuntaan: eteläiseen ja pohjoiseen. (Edellisen sanotaan olevan puhdasoppi-sempi, koska se on tunnollisemmin säilyttänyt Herra Buddhan alkuperäiset opetukset. Pohjoinen buddhalaisuus rajoittuu Tiibetiin, Kiinaan ja Nepaliin. Mutta tämä erottaminen on väärä. Joskin eteläinen oppisuunta, monien, MESTARIN kuoleman jälkeen pidettyjen neuvottelujen ansiosta ei todellakaan ole poikennut Säkyaununin julkisista ja eksoteerisista opetuksista, lukuun ottamatta kenties vähäpätöisiä opinkappaleita, pohjoinen oppisuunta on tulos Siddharta Buddhan esoteerisista opetuksista, jotka hän uskoi vain valituille *bhikkuilleen* ja *arhateilleen*. Buddhalaisuutta ei todellakaan voida meidän aikamme arvostella oikein yksinomaan sen toisen tai toisen eksoteerisesti tunnetun kansanomaisen ilmennyksen mukaan. Tosi buddhalaisuuden arvo tajutaan vain liittämällä yhteen eteläisen oppisuunnan filosofia ja pohjoisten koulukuntien metafysiikka. Jos toinen näyttää liian ankaralta ja ikonoklastiselta (ikonoklasti – kuvainraastaja) ja toinen taas liian metafysiseltä ja transsendentaaliselta, kaikki kun on täynnä Intian eksoteeristen uskontojen rikkaruohoja – monet sen jumaliston (pantheonin) jumalista kun on uudelleen istutettu uuden nimisinä tiibetiläiseen maaperään – se johtuu buddhalaisuuden kansanomaisesta julkituomisesta molemmissa oppisuunnissa. Ne ovat siten toisiinsa vastaavasti samassa suhteessa kuin protestanttisuus roomalaiskatolisuuteen. Molemmat ovat erehtyneet liiassa intoilussaan ja väärin tulkitsemalla asioita, vaikka eteläisen tai pohjoisen oppisuunnan opettajat eivät ole koskaan tietoisesti poikenneet totuudesta. Vielä vähemmän he ovat toimineet *papiston* määräysten mukaan, kunnianhimesta tai pyrkien saavuttamaan henkilökohtaista etua tai valtaa, kuten myöhemmät kirkot ovat tehneet.

buddhi-taijasa (sanskrit.). Hyvin mystinen sanonta, jota voidaan tulkita useammalla tavalla. Okkultismissa kuitenkin ja suhteessa inhimillisiin ”prinsippeihin” (eksoteerisesti) se on termi, joka ilmaisee sitä tilaa, jossa on meidän kaksinainen manaksemme, kun se, tultuaan jälleen yhdeksi ihmiselämän aikana, kylpee buddhin, henkisen sielun, sädeloisteessa. Sillä *taijasa* merkitsee säteilevä, ja manas, tullen säteileväksi seurauksena yhtymisestäään buddhiin, ja uppoutuneena siihen on tullut yhdeksi sen kanssa. Kolminaisuus on tullut yhdeksi, ja koska buddhin alkuaine on korkein, se tulee *buddhi-taijaksiksi*. Lyhyesti sanoen se on jumalallisen sielun säteilyn valaisema inhimillinen sielu, hengen eli *jumalallisen ITSETIETOISUUDEN* valon kirkastama inhimillinen järki.

Böhme (Jakob). Mystikko ja suuri filosofi, eräs keskiajan etevimpiä teosofeja. Hän syntyi noin 1575 Vanhassa Diedenbergissä, joitakin kilometrejä Görlitzistä (Schleesiassa), ja kuoli v. 1624 lähes 50-vuotiaana. Poikana hän oli tavallisena lammaspaimenena, ja opittuaan lukemaan ja kirjoittamaan kyläkoulussa hän pääsi köyhän suutarin oppipojaksi Görlitziin. Hän oli mitä ihmeellisin ja voimakkain synnynnäinen selvänäkijä. Mitään varsinaista koulukasvatusta saamatta ja tutustumatta tieteisiin hän kirjoitti teoksia, joiden on nyt osoitettu olevan täynnä tieteellisiä totuuksia; mutta nämä, niin kuin hän itse sanoo siitä, mitä hän kirjoitti, hän ”näki Ikuisen suuressa syvyydessä”. Hänellä oli ”läpikotainen näkemys maailmankaikkeudesta samoin kuin kaaoksesta”, joka avautui hänessä yhä uudelleen ”kuin nuorena planeetassa”, hän sanoo. Hän oli täysverinen mystikko, ja ilmeisesti mitä harvinaisimman laatuinen rakenteeltaan, eräs niitä hienoja luonteita, joiden aineellinen verho ei millään tavoin estä suoranaista, joskin vain tilapäistä, silloin tällöin tapahtuvaa vuorovaikutusta älyllisen ja henkisen minän kanssa. Tätä *egoa* Jaakob Böhme, kuten niin monet harjaantumattomat mystikot, erehtyi pitämään Jumalana. ”Ihmisen on tunnustettava”, hän kirjoittaa, ”että hänen tietonsa ei ole hänen omaansa, vaan Jumalan, joka ilmentää viisauden *aatteet* ihmisen sielulle *siinä määrin kuin hän suvaitsee*”. Jos tämä suuri teosofi olisi syntynyt 300 vuotta myöhemmin, hän olisi ilmaissut sen toisin. Hän olisi silloin tiennyt, että se ”Jumala”, joka puhui hänen kehnojen, sivistämättömien ja harjoittamattomien aivojensa välityksellä, oli hänen oma jumalallinen *egonsa*, hänessä oleva kaikkietävä jumaluus, ja että se, mitä tuo jumaluus ilmaisi hänelle, ei ollut ”siinä määrin, kuin hän suvaitsi”, vaan ottaen huomioon kuolevaisen ja tilapäisen asumuksen vastaanottokyvyn *Se* ilmensi itseään.

chela (sanskrit.). Opetuslapsi. Gurun tai tietäjän oppilas, jonkun adeptin tai filosofisen koulukunnan seuraaja.

christian scientisti (engl., kristillisen tieteen harjoittaja). Äskettäin keksitty nimitys, joka tarkoittaa *tahdolla* parantajia. Sana on oikeastaan harhaan johtava, koska buddhalainen, juutalainen, hindu tai materialisti voi harjoittaa tätä *länsimaisen joogan* uutta muotoa yhtä hyvällä menestyksellä, jos hän vain kykenee ohjaamaan ja hallitsemaan tahtoaan kyllin lujasti: ”Mentaali-scientistit” on toinen kilpaileva koulukunta. Nämä työskentelevät kieltämällä kerta kaikkiaan kaiken sairauden ja ajateltavissa olevan pahan, ja väittävät loppupäätelmänään, että koska lihan sairaudet eivät voi saavuttaa Universaalia Henkeä ja koska joka ainoa atomi on henkeä ja *hengessä*, ja koska loppujen lopuksi he – parantajat ja parannettavat – ovat yhtä tämän hengen eli jumaluuden

kanssa, ei ole olemassa eikä voi olla olemassa sellaista kuin sairaus. Tämä ei millään tavoin estä enemmän ”christian” kuin ”mentaali-scientistejäkään” sortumasta sairauksiin ja potemasta kroonisia pitkäaikaissairauksia vuosi-kausia omassa kehossaan aivan niin kuin muutkin tavalliset kuolevaiset.

deva (sanskri.). Joku jumala, ”loistava” jumaluus, *deva* – *deus*, juurisanasta *div*, ”loistaa”. Deva on jumalallinen olento – joko hyvä, paha tai ei kumpaistakaan –, joka asustaa ”kolmessa maailmassa” eli meidän yläpuolellamme olevalla *kolmella tasolla*. Niitä on olemassa 33 ”luokkaa” ja kaikkiaan miljoonia.

devachan (sanskri.). ”Jumalien asunto”. Kahden maaelämän välinen tila, johon ego (*âtma* – *buddhi* – *manas* eli yhdeksi tullut kolminaisuus) astuu erottuaan *kâma rūpasta* ja alempien periaatteiden hävittyä ruumiin kuoltua maan päällä.

deisti (lat. *deus*, jumala). Se, joka myöntää Jumalan tai jumalien olemassaolon mahdollisuuden, mutta ei väitä tietävänsä mitään kumpaisestakaan, ja kieltää jumalallisen ilmestyksen. Menneiden aikojen *agnostikko*.

Dhammapada (sanskri.) Buddhalaisista kirjoituksista koottuja, erilaisia aforismeja (mietelauseita) sisältävä teos.

dhyâna (sanskri.). Eräs täydellisyden kuudesta *paramitasta*. Syvän mietiskelyn tila, joka nostaa sitä harjoittavan askeetin korkealle aistien havaintopiiriin yläpuolelle ja aineen maailman ulkopuolelle. Sanallisesti, ”kontemplatio”, mietiskely, sisäinen tarkastelu. *Dhyânan* kuusi vaihetta eroavat toisistaan vain persoonallisen minän aistielämästä erottautumisen asteissa.

dhyâni-chohanit (sanskri.). Sananmukaisesti ”Valon Herrat”. Korkeimmat jumalat; ne vastaavat roomalaiskatolisen kirkon arkkiengelleitä. Jumalalliset älyolennot, joiden tehtävänä on kosmoksen ylivalvonta.

eetteri (kreikk. *aether*). Vanhat kreikkalaiset ja roomalaiset tarkoittivat sillä jumalallista loistavaa ainesta, joka läpäisee koko maailmankaikkeuden; korkeimman jumaluuden, Zeuksen tai Jupiterin ”puku” eli ”verho”. – Mitä nykyään tarkoitetaan eetterillä fysiikassa ja kemiassa, ks. Websterin tms. tietosanakirjaa. – Esoteerisessa filosofiassa eetteri on kosmisen seitsemänsäisyyden kolmas periaate, aineen (maan) ollessa alin ja *âkâshan* korkein.

ego (lat.). ”Minä”; ”minä olen minä” -tietoisuus ihmisessä, eli *minä olen* -tajuamisen tunne. Esoteerinen filosofia opettaa ihmisessä olevan kaksi egoa (minää), kuolevainen eli *persoonallinen*, ja korkeampi, jumalallinen eli *persoonaton*, ja se nimittää edellistä ”persoonallisuudeksi” ja jälkimmäistä ”yksilöllisyydeksi” (individualisuudeksi).

egoity (engl.; lat. sanasta ego, minä). Minuus. Tarkoittaa ”yksilöllisyyttä” – ei koskaan ”persoonallisuutta”; se on *egoismin* eli jälkimmäisen päätuntonmerkin ”itsekkyyden” vastakohta.

eidolon (kreikk.). Sama kuin se, mitä me sanomme ihmisen haamuksi, astraalimuodoksi (nyk. eetteriruumis).

eksoteerinen (kreikk.). Ulkopuolinen, julkinen; esoteerisen eli salaisen vastakohta.

ekstaasi (kreikk.). Sielullishenkinen tila; fyysinen transsi (haltiotila), joka saa aikaan selvänäköä, ja autuaaksi tekevä tila, joka aiheuttaa näkyjä.

ekstrakosminen, so. kosmoksen eli luonnon ulkopuolella oleva. Järjetön sana, joka on keksitty vakuuttamaan, että on olemassa *persoonallinen* jumala, riippumaton luonnosta sinänsä tai sen ulkopuolella oleva; sillä koska luonto eli kaikkeus on ääretön ja rajaton, ei voi olla olemassa mitään sen ulkopuolella. Tuo sana on keksitty vastapainoksi panteistiselle ajatukselle, että jumaluuden henki elähdyttää koko kosmosta ja ilmoittaa itsensä sille; luonnon ollessa vain todellisen näkymättömän läsnäolon pukuna ja aineen harhaan johtavia varjoja.

elementaalit eli elementtien henget. Luontokappaleet, jotka ovat kehittyneet ”neljässä luontokunnassa” eli alkuaineessa – maassa, ilmassa, tulessa ja vedessä. Kabbalistit nimittävät niitä myös gnoomeiksi (maan henget), sylfeiksi (ilman), salamantereiksi (tulen) ja undiineiksi (veden henget), ottamatta lukuun muutamia korkeammanlaatuisia henkiolentoja ja luontokappaleiden hallitsijoita. Elementaalit ovat pikemminkin luonnon voimia kuin ylimaallisia miehiä ja naisia. Nämä voimat, okkultistin palveluksessa alttiit auttajat, voivat saada aikaan erilaisia vaikutuksia, mutta jos *elementaarit* (*kâma rūpat*) käyttävät niitä – siinä tapauksessa tekevät välikappaleet orjikseen –, ne pettävät. Kaikkia maapallomme ilmakehän viidennellä, kuudennella ja seitsemännellä tasolla synnytettyjä näkymättömiä olentoja nimitetään elementaareiksi; sellaisia ovat perit, devsit, dshinnit, metsänneidot, ”tapiot”, satyyrit, faunit, keijukaiset, tontut, ahdit, nornat, koboldit, brownit, vetehiset, peikot, menninkäiset, bansheet, ”suonväki”, ”valkeat naiset”, kummitukset, haltijat-taret ym.

eleusiläiset (kreikk.) Eleusiin mysteerit olivat kuuluisimmat ja vanhimmat Kreikan mysteereistä (Samothraken mysteereitä lukuun ottamatta), ja ne suoritettiin pienen Eleusiin kylän lähetyvillä lyhyehkön matkan päässä Ateenasta. Epiphanius kertoo niiden syntyneen Jakkhoksen aikana (1800 eKr.).

Ne olivat omistetut Demeterille, suurelle Gerekselle ja egyptiläiselle Isikselle; ja näytelmän viimeinen osa viittasi sovittavaan ja ylösnousevaan uhriolentoon, kun vihitty otettiin vastaan korkeimpaan *epoptan* (näkijän) asteeseen. Mysteerijuhlallisuudet alkoivat boedromion-kuussa (syyskuussa), viininkorjuun aikaan, ja kestivät – 15. päivästä 22:nteen – seitsemän vuorokautta. Heprealaisten tabernaakkelijuhla – *sadonkorjuujuhla* – ethanim-kuussa (seitsemäs kuukausi) alkoi myös 15:nenä ja päättyi 22:nenä pñä samaa kuuta. Kuukauden nimi (ethanim) johtuu eräiden mukaan sanasta adonim, adonia, attenim, ethanim, ja merkitsi ”Adonain eli Adoniksen Thammin – Tammuzin kunniaksi”, jonka kuolemaa heprealaiset valittivat Betlehemin lehdoissa. Leivän ja viinin uhraaminen suoritettiin sekä Eleusiin mysteereissä että tabernaakkelijuhlissa.

emanaatio-oppi (virtaamisoppi) on metafyyisessä merkityksessään evoluutio-opin, kehitysopin vastakohta, ja kuitenkin yhtä sen kanssa. Tiede opettaa, että fysiologisesti evoluutio on synnyttämistapa, jossa siemen, joka kehittyy sikiöksi, on jo ennakolta olemassa vanhemmassa, ja että luonto täydentää tuon siemenen kehityksen, lopullisen muodon ja luonteenomaiset piirteet; ja että (kuten on laita sen kosmologiassa) tämä prosessi tapahtuu *sokeasti* alkuaineiden vuorovaikutuksesta ja niiden erilaisista yhdistelmistä riippuen. Okkultismi opettaa, että tämä on vain *näennäinen* tapa, todellinen prosessi on *emanaatio*, jota järjelliset voimat ohjaavat muuttumattoman LAIN alaisina. Sen vuoksi, koska okkultistit ja teosofit uskovat täydelliseen evoluutioon, niin kuin Kapila ja Manu ovat sen antaneet maailmalle, he ovat pikemminkin *emanaation-* kuin *evoluution* kannattajia.

Emanaatio-oppi oli kerran yleismaailmallinen. Sitä opettivat aleksandrialaiset samoin kuin intialaiset filosofit, Egyptin, Kaldean ja Hellaksen hierofantit ja niin ikään heprealaiset (Kabbalassaan ja myös Genesiksessä – Mooseksen kirjoissa). Sillä pelkästään ehdoin tahdoin tehdystä väärästä kääntämisestä johtuu, että hepreankielen sana *asdt* käännettiin Septuagintasta ”enkeli”, vaikka se merkitsee *emanaatioita*, *aionit*, aivan kuin gnostikoilla. Todellakin, 5. Moos. (33:2) sana *asdt* eli *ashdt* käännetään ”tulinen laki” (engl. – suomal. käänös: ”tuli loimusi hänen oikealla puolellaan”) – vaikka tuon rivin oikean käännöksen pitäisi olla: ”hänen oikealta puoleltaan lähti – ei *tulinen laki*, vaan – *tuli lain mukaisesti*”, nimittäin että yhden liekin tuli leviää ja tarttuu toiseen – niin kuin helposti syttyvästä aineesta muodostuneessa juovassa. Emanatio on täsmälleen tätä, niin kuin *Hunnuuttomassa Isiksessä* on osoitettu. ”Evoluutiossa, niin kuin nyt aletaan ymmärtää, otaksutaan kaikessa aineessa olevan virike eli halu saavuttaa korkeampi muoto – otaksuma,

jonka Manu ja muut kaikkein vanhimmat hindufilosofit ovat selvästi esittäneet. ”Filosofin puu” kuvaa sitä sinkkiliuoksen muodossa.

Ristiriidan tämän koulukunnan kannattajien ja emanaatio-opin kannattajien välillä voitaneen sanoa olevan lyhyesti seuraava: Evoluution kannattaja lopettaa kaiken tutkimisen ”tuntemattoman” rajoille; emanaatio-opin kannattaja uskoo, ettei mitään voida evolvoida (kääriä auki) – tai, niin kuin sana merkitsee, vetää ulos kohdusta, synnyttää – ellei se ensin ole involvoitu, käärittä sisään, siten ilmaisten, että elämä on kotoisin kaiken yläpuolella olevasta henkisestä voimasta (mahdollisuudesta, engl. potency).

esoteerinen, peitetty, salainen. Kreikankielisestä sanasta *esotericos* – ”sisäinen”, salattu.

esoteerinen bodhismi. Salainen viisaus eli tieto, kreikankielisestä sanasta *esotericos*, ”sisäinen”, ja sanskritinkielisestä sanasta *bodhi*, ”tieto”, erotukseksi *buddhista*, joka on ”tietämiskyky”, ja *buddhalaisuudesta*, joka on Buddhan (valistuneen) filosofia eli laki. Sana kirjoitetaan myös ”budhismi”, sanasta *budha* (tieto, viisaus), joka on Soman poika.

europaalaiset. Lyhennys sanoista ”eurooppalais-aasiaiset”. *Värilliset* sekarodut; valkoisten isien ja Intian tummien äitien lapset, ja päinvastoin.

ferho (gnostik.). Natsaretilaisten gnostikkojen (*Codex Nazaraeus*) korkein ja suurin luova voima.

fallos-kultti (kreikk. *phallos*, miehen sukuelin), sukupuoli-palvonta; sellaisille jumalille ja jumalattarille, jotka – kuten Shiva ja Durga Intiassa – symboloivat kahta eri sukupuolta, osoitettu kunnioitus ja palvonta.

filadelfialaiset. Sanallisesti ”ne, jotka rakastavat kanssaihmissiään”. Jane Leadyn perustama laho seitsemänneljän vuosisadalla. He vastustivat kaikkia kirkon rituaaleja, muotoja ja seremonioita, jopa kirkkoa itseään, mutta tunnustivat sisäisen jumaluuden, heidän oman minänsä eli heissä asuvan jumalan heitä johtavan sielussaan ja hengessään.

filaleetit. Ks. *uusplatonikot*.

freen. Pythagoralainen nimitys, joka tarkoittaa sitä, mitä me sanomme *kāma-manakseksi*, kuitenkin *buddhi-manaksen* varjostamana.

Gautama (sanskrit.). Intialainen nimi. Se on pienen, Nepaliläisen Sakyakuninkaan Sudhōdanan pojan, Kapilavastun ruhtinaan nimi; hän syntyi seitsemännellä vuosisadalla eKr., ja häntä nimitetään nyt ”maailman vapahtajaksi”. Gautama eli Gotama oli Sakyaperheen papillinen nimi.

Syntyneenä tavallisena kuolevaisena hän kohosi buddhuuteen omin ansioin ja kenenkään auttamatta; ihminen – todellakin suurempi kuin mikään jumala!

Gebiol. Salomon Ben Jehudah; kirjallisuudessa hänen nimensä on *Aviccebron*. Hän oli syntyään israelilainen, filosofi, runoilija ja kabbalisti; tuottelias kirjailija ja mystikko. Hän syntyi yhdennellätoista vuosisadalla Málagassa (v. 1021), sai kasvatuksen Saragosassa ja kuoli Valenciassa v. 1070 erään muhamettilaisen murhaamana. Hänen uskonveljensä kutsuivat häntä Salomon Sephardiksi eli Espanjalaiseksi, ja arabialaiset nimellä Abu Ayyub Suleiman ben ya'hya Ibn Dgebirol, kun sen sijaan skolastikot nimittivät häntä Aviccebroniksi (ks. Myerin 'Quabbalah'). Ibn Gebirol oli todellakin eräs aikansa suurimpia filosofejia ja oppineita. Hän kirjoitti paljon arabiaksi, ja useimmat hänen käsikirjoituksistaan ovat säilyneet. Hänen suurin teoksensa näyttää olevan *The Megoy Hayyim*, mikä merkitsee 'elämän lähde', "eräs spekulatiivisen Kabbalan salaisuuksien varhaisimpia selityksiä", niin kuin hänen elämäkertansa kirjoittaja meille ilmoittaa.

Germain, St. (kreivi). Salaperäinen henkilö, joka esiintyi viime vuosisadalla (1700-luvulla) ja varhain tämän (1800-luvun) vuosisadan alussa Ranskassa, Englannissa ja muualla.

gnosis (kreikk.). Sananmukaisesti "tieto". Se oli sekä ennen niin sanotun kristikunnan ensimmäisiä vuosisatoja että niiden aikana uskonnollisen filosofian koulukuntien käyttämä teknillinen termi, joka tarkoitti heidän tutkimustensa kohdetta. Tämä henkinen ja pyhä tieto, hindujen *gupta vidyâ*, voitiin saavuttaa ainoastaan vihkimyksen kautta henkisiin mysteereihin, joista seremonialliset "mysteerit" olivat kopio.

gnostikot (kreikk.). Filosofit, jotka muotoilivat ja opettivat "gnosista" eli tietoa. Heidän kukoistuskautensa oli kristillisen ajanlaskun kolmella ensimmäisellä vuosisadalla. Seuraavat olivat huomattavat: Valentinus, Basilides, Markion, Simon Maagikko, ym.

guhja vidyâ (sanskri.). Salainen tieto mystisistä mantraista.

gupta vidyâ (sanskri.). Sama kuin *guhja vidyâ*. Esoteerinen tiede eli salatie, salainen tieto.

Gyges. "Gygesen sormus" on tullut tutuksi vertauskuvaksi Euroopan kirjallisuudessa. Gyges oli lyydialainen, joka murhattuaan kuningas Kandauluksen, nai hänen leskensä. Platon kertoo, että Gyges kerran laskeuduttuaan maanpinnan halkeamaan löysi pronssihevosen, jonka avatussa kyljessä oli

jättiläiskokoisen ihmisen luuranko; tällä oli pronssisormus sormessa. Kun hän pani sen omaan sormeensa, se teki hänet näkymättömäksi.

haades (kreikk.), eli *aides*, näkymätön, varjojen maa; eräs sen alueista oli Tartaros, täydellisen pimeyden paikka, niin kuin myös oli (egyptil.) *amentin*, täydellisen unettoman unen seutu. Siellä kohdattavien rangaistusten vertauskuvallisesta esityksestä päätellen paikka oli puhtaasti karmallinen. Ei haades eikä amentikaan olleet se helvetti, jota jotkut taantumukselliset papit ja kirkonmiehet vieläkin saarnaavat; ja sanottakoon niitä, 'Elysiumin kentiksi' tai 'tartarokseksi', ne voidaan saavuttaa ainoastaan kulkemalla yli joen "toiselle rannalle". Niin kuin on hyvin tuotu esille "Egyptiläisen uskossa", Kharonin, Styxin lautturin tarinaa ei ole löydettävissä vain Homeroksesta, vaan monien maiden runoudesta. *Joki* on ylitettävä ennen kuin voidaan päästä "autuaiden saarille". Egyptin rituaali kuvasi Kharonia ja hänen venettään pitkiä aikoja ennen Homerosta. Hän on Khuenna, "haukanpäinen peränpitäjä". (ks. sanaa "helvetti").

hallusinaatio. Tila, jonka toisinaan saavat aikaan fysiologiset (kehon) häiriöt, toisinaan mediumismi ja joskus juoppous. Mutta näkyjä aiheuttava syy on etsittävä syvemmltä kuin fysiologiasta. Kaikkea sellaista, varsinkin mediumisuuden aiheuttamaa, edeltää hermojärjestelmän herpautuminen, joka poikkeuksetta saa aikaan epänormaalin magneettisen tilan, joka vetää kärsivän puoleen astraalivalon aaltoja. Ne ovat nämä viimeksi mainitut, jotka tarjoavat nuo erilaiset hallusinaatiot, jotka eivät kuitenkaan aina ole, niin kuin lääkärit tahtoisivat selittää, pelkästään tyhjiä ja epätodellisia unia. Kukaan ei voi nähdä sitä, mikä ei ole olemassa, so. sellaista, mikä ei ole painettu astraaliaaltoihin tai -aaltoille. Mutta näkijä voi havaita esineitä ja näkymiä (menneitä, nykyisiä ja tulevia), joilla ei ole minkäänlaista riippuvuussuhdetta häneen; vieläpä havaita samanaikaisesti useita asioita, jotka eivät ole missään suhteessa toisiinsa, niin että syntyy mitä irvokkaimpia ja järjettömimpiä yhdistelmiä. Mutta juoppo ja näkijä, meedio ja adepti näkevät omat näkynsä astraalivalossa; se ero on kuitenkin olemassa, että kun juoppo, mielisairas ja harjaantumaton selvänäkijä tai hermokuumetta poteva näkevät, koska eivät voi sitä estää ja kutsuvat tietämättään esiin sekasotkuisia näkyjä voimatta niitä hallita, adepti ja harjaantunut näkijä voi valita ja hallita tuollaiset näkynsä. He osaavat keskittää katseensa oikeaan kohtaan, vakaannuttaa ne näkymät, joita he haluavat huomioida ja osaavat katsella astraalivalon päällimmäisten, ulommaisten kerrosten toiselle puolelle. Ensimmäisillä sellaiset välähdystenomaiset katsahdukset aaltoihin ovat hallusinaatioita; jälkimmäisille ne

tulevat uskolliseksi toistoksi siitä, mitä todella on ollut, on, tai on tapahtuva. Meedion vangitsemat sattumanvaraiset välähdykset ja hänen lepattavat näkynsä pettävässä valossa muuttuvat adeptin ja tosi näkijän ohjaavan tahdon alaisina vakaviksi kuviksi, totuudenmukaiseksi esitykseksi siitä, minkä hän tahtoo tulevan havaitsemisensa polttopisteeseen.

helvetti. Tämän sanan anglosaksinen rotu on ilmeisesti johtanut skandi-naavisen jumalattaren Helä'n nimestä⁴, samoin kuin *ad* venäjänkielessä, ja muissa, slaavilaisissa kielissä, samaa käsitettä tarkoittavana, on johtunut kreikankielisestä haades-sanasta; skandinaavien kylmän helvetin ja kristittyjen kuuman helvetin ainoa ero on niiden erilaisissa lämpötiloissa. Mutta ei edes näiden ylikuumien seutujen ajatus ole alkuaan eurooppalaisten keksimä, sillä useat kansat ovat ajatelleet mielessään sen yhteydessä alamaailman ilmastoja; ja niinhän mekin saatamme, jos me paikallistamme helvettimme maapallon keskustaan. Kaikki eksoteeriset uskonnot, bramiinien, buddhalaisten, zoroasterilaisten, muhamettilaisten, juutalaisten ym. uskomukset tekivät heidän helvettinsä kuumaksi ja pimeäksi, vaikka monet olivat pikemminkin puoleensa vetäviä kuin pelottavia. Käsitys, että helvetti on kuuma, on syntynyt jälkepäin, tähtitieteellisen vertauskuvan väärin käsittämistä. Egyptiläisissä käsitys sellaisesta helvetistä, jossa rangaistaan tulella, ei syntynyt aikaisemmin kuin 17. tai 18. dynastian aikana, jolloin Tyfon muutettiin jumalasta paholaiseksi. Mutta huolimatta siitä, milloin hyvänsä he istuttivatkin tämän kauhean ja taikauskaisen käsityksen tietämättömien ihmisparkojen mieliin, palavan helvetin ja siinä kidutettavien sielujen luonnos on puhtaasti egyptiläinen. *Ra* (aurinko) tuli sulatusuunin tulipesän eli *karr*'in – faaraoiden helvetin – herraksi, ja syntistä uhattiin tuskilla ”helvetillisten tulien kuumuudessa”. ”Siellä oli leijonia”, sanoo tri Birch, ”ja sitä sanottiin karjuvaksi hirviöksi.” Eräs toinen kuvaa paikkaa ”pohjattomaksi kuiluksi ja tulijärveksi, johon uhrin heitetään” (vrt. *Ilmestyskirja*). Heprean sanalla *gai-hinnom* (gehenna) ei koskaan todellisuudessa ollut sitä merkitystä, minkä sille kristillinen oikeaoppisuus on antanut.

Hermas, vanha kreikkalainen kirjailija, jonka teoksista on enää jäljellä vain muutamia katkelmia.

hierofantti. Kreikankielisestä sanasta *hierophantes*, sanallisesti ”hän joka selittää pyhiä asioita”; tämä arvonimi kuului muinaisajan temppelien korkeimmille vihityille, jotka toimivat mysteereiden opettajina ja selostajina sekä

⁴ Entä suomalaisten helvetti; vrt. esimerkiksi *helavalkeat*, *helatorstai*. – Suom. huom.

suurten päämysteereiden vihkiöinä. Hierofantti edusti Demiurgosta ja selosti vihkimykseen pyrkijöille luomisen eri ilmiöitä, joita esitettiin kuvaelmina heidän opastukseksi. ”Hän on eksoteeristen salaisuuksien ja oppien ainoa selittäjä. Jopa hänen nimensä lausuminen vihkimättömän henkilön läsnäollessa oli kielletty. Hän istui Idässä, ja hänellä riippui kaulassa kultainen pallo arvovallan symbolina. Häntä sanottiin myös mystagogokseksi.” (Kenneth R. H. Mackenzie, IX, T. S. J., teoksessa *The Royal Masonic Cyclopaedia*.)

hierogrammatistat (kreikk.). Tämä nimi on annettu niille egyptiläisille papeille, joiden tehtäväksi oli uskottu pyhien ja salaisten asiakirjojen kirjoittaminen ja lukeminen. Kirjaimellisesti ”salaisten asiakirjojen kirjurit”. He olivat vihkimykseen valmistuvien kokeilaiden opettajia.

Hillel. Kristillistä ajanlaskuamme edeltäneellä vuosisadalla elänyt suuri babylonialainen rabbi. Hän oli *farisealaisten* lahkon perustaja, oppinut ja hurskas mies.

hinâyâna (sanskrit.). ”Pienempi käyttöväline”; sekä eräs buddhalaisten teos (’raamattu’) että koulukunta, ”suuremman käyttövälineen” mahâyânan vastakohta. Molemmat koulukunnat ovat mystisiä. (Ks. sanaa ”mahâyâna”). – Eksoteerisessa taikauskossa myös sielunvaelluksen alhaisin muoto.

homogeeninen. Kreikkal. sanoista *homos*, ”sama” ja *genos*, laji, laatu. Se, mikä on läpeensä samaa laatua, ei erilaistunutta, sekoittamatonta, niin kuin kullan *otaksutaan* olevan.

hypnoosi. Kreikankielessä sana *hypnos*, uni. Tohtori Brairdin antama nimitys sille menettelylle, jolla tahdonvoimaltaan luja henkilö syöksee heikompihaisen jonkinlaiseen tiedottomaan tilaan (transsiin); sellaisessa tilassa viimeksi mainittu tekee kaiken, mitä hypnotisoija hänelle *suggeroi* (nostattaa mieleen). Ellei sitä ole saatu aikaan hyvää tarkoittavassa mielessä, okkultisti sanoisi sitä *mustaksi magiaksi* eli noituudeksi. Se on kaikkein vaarallisin menettelytapa sekä moraalisesti että fyysisesti koska se häiritsee hermonesteiden kulkua.

illuusio. Okkultismissa kaikkea rajallista (niin kuin on koko ilmennyt maailmankaikkeus ja kaikki, mitä siinä on) sanotaan *illuusioksi* eli *mâyäksi* (harhaksi).

Îshvara (sanskrit.). ”herra” eli persoonallinen jumala, *jumalallinen henki ihmisessä*. Sananmukaisesti ”riippumaton olemassaolo”. Arvonimi, joka on omistettu Shivalle ja muille Intian jumalille. Shivaa sanotaan myös *Ishvara-devaksi*, eli (ylimmäksi) riippumattomaksi devaksi.

itse. Ihmisissä on kaksi *itseä* – korkeampi ja alempi, persoonaton ja persoonallinen itse. Toinen on jumalallinen, toinen puoleksi eläimellinen. On tehtävä selvä ero näiden kahden välillä.

Iu-Kabar Zivo. Gnostinen sanonta. Nasarealaisten järjestelmän ”Aioonien Herra”. Hän on *seitsemän pyhän elämän* (seitsemän alkukantaisen dhyâni-chohanin eli arkkienkelin, joista kukin edustaa yhtä perushyvettä) siittäjä (emanaattori, vuodattaja), ja sitä itseään nimitetään *kolmanneksi* elämäksi (kolmanneksi logokseksi). *Codexissa* häntä puhutellaan elämän ravinnon *kypäräksi* ja *viiniköynnökseksi*. Siten hän on sama kuin Kristus (Christos), joka sanoo: ”Minä olen *tos*i viinipuu, ja Isäni on viinitarhuri.” (Joh. 15:1). On hyvin tunnettua, että roomalaiskatolisessa kirkossa Kristusta pidetään ”aionien päämiehenä”, niin kuin on myös Mikael, ”joka on kuin jumala”. Se oli myös gnostikkojen vakaumus.

Jamblikhos. Kolmannen vuosisadan suuri teosofi ja vihitty. Hän kirjoitti huomattavan paljon eri demonilajeista, jotka ilmestyvät manaamalla, mutta puhui vakavasti sellaisia ilmiöitä vastaan. Hänen ankaruutensa, elämän puhtautensa ja hänen vakavuutensa olivat suuret. Hänen uskotaan kohottaneen itsensä kymmenen kyynärän (6 metrin) korkeuteen maasta (*levitaatio*), niin kuin jotkut nykyaikaiset joogit ja meediatkin ovat tehneet.

Javidan Khirad (pers.). Moraaliohjeita käsittelevä teos.

jñâna eli **jhâna** (sanskrit.) Tieto: okkulttinen (salainen) viisaus.

jooga (sanskrit.). Patanjalin perustama filosofian koulukunta, mutta joka oli olemassa tietynä elämän oppina ja järjestelmänä kauan ennen tuota viisasta. Se on Yâjnawalkyan, kuuluisan ja hyvin vanhan viisaan, uskotaan kirjoittaneen *Valkoisen Yajhur Vedan Satapatha Brahmânan* ja *Brihak Aranyakan*. Hän eli *ennen* Mahâbhâratan aikaa, ja hänen ansiokseen luetaan, että hän korosti uskonnollisen mietiskelyn välttämättömyyttä ja ehdotonta velvollisuutta sekä vetäytymistä metsiin. Sen vuoksi hänen uskotaan panneen joogaopin alulle. Professori Max Müller huomauttaa, että Yâjnawalkya valmisti maailmaa Buddhan julistukselle. Kuitenkin Patanjalin jooga on filosofiana selväpiirteisempi, täsmällisempi ja ilmentää enemmän okkulttisia tieteitä kuin mikään Yajnwalkyan kirjoittamina pidetyistä teoksista.

joogi eli *yogin* (sanskrit.). Palvoja, joogajärjestelmän noudattaja. On olemassa eri asteisia ja laatuksia joogea, ja nimitys on nykyään tullut Intiassa erittäin yleiseksi, ja se tarkoittaa kaikenlaisia askeetteja.

Josefus Flavius. Ensimmäisen vuosisadan historioitsija; kreikkalaistunut juutalainen, joka eli Aleksandriassa ja kuoli Roomassa. Eusebius väittää hänen kirjoittaneen nuo kuuluisat kuusitoista Kristusta koskevaa riviä, jotka Eusebius itse on hyvin luultavasti siihen lisännyt; hänhän oli suurin väärentäjä kirkkoisien joukossa. Tämä kohta, jossa Josefus, joka oli innokas juutalainen ja kuoli juutalaisessa uskossa, on kuitenkin laadittu osoittamaan Jeesuksen olleen *messias* ja syntyperältään jumalallinen. Sen ovat nyt osoittaneet väärennykseksi sekä useimmat kristityt piispat (muiden muassa Lardner) ja jopa Paley (ks. hänen teostaan *Evidence of Christianity*). Useiden vuosisatojen aikana se oli eräs pätevimpiä todisteita siitä, että Jeesus Kristus todella oli ollut olemassa.

Kabbalah (hepr.) eli **Kabbala** ”Keskiajan heprealaisten rabbiin salattu viisus, joka on saanut alkunsa vanhemmista, jumalallisia asioita ja kosmogoniaa (maailmansyntyoppia) käsittelevistä salaisista opeista, jotka yhdistettiin teologiaksi juutalaisten Babylonian vankeuden jälkeen”. Kaikkia niitä teoksia, jotka kuuluvat esoterismin alaan, sanotaan kabbalistisiksi.

kaksoisruumis. Sama kuin astraaliruumis⁵ eli ”Doppelgänger” (”varjo”, haamu).

kāmaloka (sanskrit.). *Puoliaineellinen taso, meille subjektiivinen ja näkömätön, johon ruumiista vapautuneet ”persoonallisuudet”, astraalimuodot, joita sanotaan kāma rūpoiksi, jäävät, kunnes ne haihtuvat siitä pois kuluettuaan täydellisesti loppuun niiden mentaalisten virikkeiden vaikutukset, jotka virikkeet loivat näiden alempien eläimellisten intohimojen ja halujen eidolonit.* (Ks. kāma rūpa -käsitettä). Se on vanhojen kreikkalaisten haades ja egyptiläisten amenti – hiljaisten varjojen maa.

kāma rūpa (sanskrit.). Metafyysisesti ja meidän esoteerisessa filosofiasamme se on subjektiivinen muoto, joka on syntynyt mentaalisten ja fyysisten halujen ja ajatusten vaikutuksesta aineellisten asioiden yhteydessä. Se on kaikilla tuntevilla olennoilla: se on muoto, joka elää sen ruumiin kuoleman jälkeen. Tuon kuoleman jälkeen kolme seitsemästä ”prinsiipistä” – tai sano-kaamme, niistä aistien ja tajunnan tasoista, joilla ihmisen vaistot ja aateskelu vuorotellen toimivat – nimittäin ruumis, astraalinen perustyyppi ja fyysinen elonvoima, joita ei enää tarvita, jäävät maahan. Kolme korkeampaa prinsiippiä, yhdeksi ryhmittyneinä, uppoutuu devachan-tilaan (ks. tätä sanaa), jossa korkeampi minä on pysyvä aina siihen asti, kunnes uuden ruumiillistuman

⁵ Nyk. eetteriruumis. – Suom. huom.

hetki lyö, ja entisen persoonallisuuden *eidolon* jätetään yksikseen uuteen asuntoonsa. Täällä tuon menneen ihmisen kalpea jäljennös elelee joutilaina jonkin aikaa, ja tuon ajan pituus vaihtelee siihen jääneen aineellisuuden määrästä riippuen, mikä puolestaan määräytyy vainajan menneen elämän mukaan. Koska siltä on riistetty sen korkeampi ymmärrys, henki ja fyysiset aistit, se on asteittain haihtuva ja häviävä alkuosiinsa, jos se jätetään yksin omiin päättömiin aateskeluihinsa. Mutta jos sen vetävät väkivalloin takaisin maan piiriin joko intohimoiset halut tai jälkeen jääneiden ystävien vetovoima tai sitten varsinainen nekromantian⁶ harjoittaminen – josta kaikkein vahingollisimpia on mediumisuus –, ”kummitus” voi säilyä huomattavasti pitemmän ajan kuin on sen ruumiin luonnollinen elämän kausi. Kun kâma rûpa on kerran oppinut tien takaisin eläviin ihmisruumiisiin, se tulee *vampyyriksi*, joka käyttää ravinnokseen niiden elinvoimaa, jotka niin kiihkeästi kaipaavat sen seuraa. Intiassa näistä *eidoloneista* käytetään nimitystä *pisachas*, – ja niitä pelätään tavattomasti.

Kapilavastu (sanskrit.). Herra Buddhan syntymäpaikka, jota sanottiin ”keltaiseksi asunnoksi”; sen hallitsijan, joka oli Gautama Buddhan isä, pääkaupunki.

Kardec, Allan. Ranskalaisten Spiritualistien perustajan itse itselleen ottama nimi; hänen todellinen nimensä oli Rivaille. Hän keräsi ja julkaisi eräiden meedioiden transsiläusuntoja ja myöhemmin, v. 1855–1870, laati niistä ”filosofian”.

karma (sanskrit.). Fyysisesti se merkitsee teko, toiminta; metafysisesti RETRIBUUTION (palkan, rangaistuksen) LAKI; syyn ja seurauksen eli eettisen syy-suhteen laki. Se on *nemesis* vain huonon, pahan karman ollessa kysymyksessä. Se on yhdestoista *nidâna* oikeaoppisen buddhalaisuuden syiden ja seurausten ketjussa; kuitenkin se on kaikkia asioita järjestelevä voima, moraalisen toiminnan tulos, metafyyminen *samskâra*, moraalinen seuraus teosta, joka on tehty jonkin persoonallista halua tyydyttävän asian saavuttamiseksi. On olemassa hyvää ja huonoa karmaa. Karma ei rankaise eikä palkitse; se on yksinkertaisesti vain se *ainoa* universaali LAKI, joka ohjaa erehtymättömästi, ja, niin sanoaksemme, sokeasti kaikkia muita lakeja, jotka saavat aikaan tiettyjä seurauksia piiriinsä kuuluvien syy-suhteiden ketjussa. Kun buddhanoppi opettaa, että ”karma on (jokaisen olennon) moraalinen ydin, joka yksin jää eloon kuoleman jälkeen ja jatkuvasti pysyy sielunvaelluksessa” eli

⁶ Kuolleiden manaaminen. – Suom. huom.

jälleensyntyemisessä, se merkitsee yksinkertaisesti vain sitä, ettei mistään persoonallisuudesta jää jäljelle mitään muuta kuin sen aikaansaamat syyt, jotka ovat kuolemattomat, so. joita ei voida poistaa maailmankaikkeudesta, ennen kuin niiden sijalle on asetettu niiden lain mukaiset seuraukset, ja ennen kuin nämä seuraukset ovat pyyhkineet ne pois. Ja sellaiset syyt, ellei niitä ole saatettu tasapainoon aivan vastaavilla seurauksilla sen henkilön elinaikana, joka ne sai aikaan, seuraavat uudelleen ruumiillistunutta *egoa* ja tavoittavat sen toisiaan seuraavissa ruumiillistumisissa, kunnes syiden ja seurausten välinen täysi sopusointu on jälleen kokonaan saatettu voimaan. Ei mikään ”persoonallisuus” – pelkkä aineellisia atomeja ja vaistomaisia ja älyllisiä ominaisuuksia, käsittävä kimppu – voi luonnollisestikaan pysyä sellaisenaan puhtaan hengen maailmassa. Vain se, mikä on kuolematon tosi luontonsa puolesta ja olemukseltaan jumalallinen, nimittäin *ego*, minuus, voi olla olemassa ikuisesti. Ja koska tuo *ego* valitsee sen persoonallisuuden, jota se on elähdyttävä jokaisen devachanin jälkeen ja joka näiden persoonallisuuksien kautta vastaanottaa aiheutettujen karmallisten syiden seuraukset, se *ego*, tuo *itse*, on sen vuoksi juuri se, joka on tuo mainittu ”moraalinen ydin”, ja itse ruumiillistunut karma, se, ”joka yksin jää eloon kuoleman jälkeen”.

kasti. Alkuaan se merkitsi järjestelmää, jossa oli neljä perinnäistä luokkaa, joihin Intian asukkaat olivat jaetut: *bramiinit*, *kshatriyat*, *vaisyat* ja *shûdrat* – (a) Brahmân jälkeläiset; (b) sotilaat; (c) kauppiaat, ja (d) alin eli maanviljelystä harjoittava – *shûdra*-luokka. Nämä neljä ovat jakautuneet satoihin ryhmiin ja alakasteihin.

kesämaa. Spiritualistien, ruumiista vapautuneiden ”henkiensä” asuin-joille, antama lempinimi; he sijoittavat sen jonnekin ”linnunrataan”. Maan päälle *takaisin palanneiden* henkien arvovaltaan nojautuen sitä kuvataan ihanaaksi maaksi, jossa on kauniita kaupunkeja ja taloja, parlamenttirakennus, museoita jne. (Ks. Andrew Jackson Davisin teoksia).

kether (hepr.). ”Kruunu, korkein kymmenestä sefirothista; ensimmäinen ylimmässä kolminaisuudessa. Se vastaa *Makroprosopos*’ta, *Suuria Kasvoja* eli Arikh Anpin’ia, joka erilaistuu *Khokmah*’iksi ja *Binah*’iksi.

kierros (kreikk. *kuklos*). Muinaiset kansat jakoivat ajan loputtomiin kierroksiin, ”pyörien sisällä oleviin ’pyöriin’”, ja kaikki sellaiset aikakaudet olivat pituudeltaan erilaisia, ja merkinä jonkin kosmisen, maapalloa koskevan fyysisen tai metafysisen tapahtuman alkamisesta tai päättymisestä. Puhuttiin vain muutamien vuosien pituisista kierroksista ja myös suunnattoman

pitkiä aikoja kestävästä kierroksista; suuri *orfilainen* kierros tarkoitti 120 000 vuotta kestävää rotujen etnologista vaihtumista, ja Cassandroksen 136 000 vuotta kestävä kierros, joka sai aikaan täydellisen muutoksen planeettojen vaikutuksissa ja niiden vaikuttamissa ihmisten ja jumalan korrelaatioissa (vuorovaikutuksissa) – se on muuten tosiasia, jonka meidän aikamme astrologit ovat täydellisesti kadottaneet näkyvistään.

Klemens Aleksandrialainen. Kirkkoisä ja tuottelias kirjailija, joka oli ollut uusplatonikko ja Ammonios Sakkaksen opetuslapsi. Hän oli eräs harvoista kristillisistä filosofeista ajanlaskumme toisen ja kolmannen vuosisadan välillä Aleksandriassa. **

krestos (kreikk.). Kristuksen varhaisgnostinen nimitys. Aiskylos, Herodotos ja muut käyttivät tätä teknillistä termiä viidennellä vuosisadalla eKr. Ensin mainittu mainitsee (Cho. 901) *Manteumata pythokresta*n eli erään pythian papittaren välityksellä saadut ”Erään pythialaisen Jumalan antamat oraakkelit”, ja *pythokrestos* on johtunut sanasta *chrao*. *Kresterion* ei ole vain ”oraakkeliuomo”, vaan myös uhri oraakkelille tai sen onnistumiseksi. *Krestes* on se, joka selittää oraakkeleita, ”profeetta ja ennustaja”, ja *kresterios* se, joka palvelee oraakkelia tai jotakin jumalaa. Vanhin kristillinen kirjailija, Justinus-marttyyri, ensimmäisessä puolustuskirjoituksessaan (apoloiaasaan) nimittää kansauskovaisiaan ”krestiaaneiksi”.

”Vain tietämättömyydestä ihmiset kutsuvat itseään kristiaaneiksi, krestiaanien asemesta”, sanoo Lactantius (IV kirja, VII luku). Sanat kristus ja kristityt, jotka alkuaan äännettiin *krest* ja *krestiaanit*, lainattiin pakanoiden temppelisanastosta. *Krestos* tarkoitti siinä sanastossa ”kokeella olevaa opetuslasta”, hierofanttikokelasta, joka sen saavutettuaan vihkimyksessä, pitkäaikaisten kokeiden ja kärsimysten kautta kuljettuaan ja tultuaan voidelluksi (so. ”öljyllä hierotuksi”, niin kuin vihityille ja jopa jumalien kuville tehtiin viimeisenä osana rituaalisissa menoissa), muuttui *kristokseksi* – ”puhdistetuksi” esoteerisella eli mysteerikielellä sanoen.

Mystisessä vertauskuvastossa todellakin kristes eli kristos merkitsi, että ”tie”, *polku* oli käyty ja päämäärä saavutettu, kun työlään ponnistuksen hedelmät, yhdistäen häviävän, maan tomusta kotoisin olevan persoonallisuuden häviämättömään YKSILÖLLISYYTEEN, muunsivat sen sen kautta kuolematomaksi EGOKSI (minäksi). ”Tien lopussa on Kristes”, puhdistaja; ja liiton tultua kerran päätetyksi, krestos, ”surujen mies” tuli itse *kristokseksi*. Vihitty Paavali tiesi tämän ja myös tarkoitti täsmälleen tätä, kun hänet on pantu sanomaan huonossa käänöksessä: ”Lapsukaiseni, jotka minun jälleen täytyy kivulla

synnyttää, kunnes Kristus saa muodon teissä” (Gal. IV 19) – minkä oikea merkitys on: ”...kunnes te muovaillette Kristuksen (annatte muodon Kristukselle) teissä itsessänne”.

Mutta maailman ihmiset, jotka tiesivät vain, että *krestos* oli jollakin tavoin yhteydessä pappiin ja profeettaan, eivätkä tienneet mitään kristos-sanan salaisesta merkityksestä, vaativat, kuten tekivät Lactantius ja Justinus-marttyyri, että heitä oli nimitettävä *krestiaaneiksi* kristiaanien asemesta. ”Joka ainoa hyvä ihminen saattaa sen vuoksi löytää Kristuksen ”sisäisestä ihmisestään”, niin kuin Paavali sanoo (EL III. 16., 17), olkoonpa hän juutalainen, muslimi, hindu tai kristitty.

Krishna (sanskri.). Kuuluisin Vishnun avatároista (ruumiillistumista), hindujen ”vapahtaja” ja hyvin suosittu jumala. Hän on kahdeksas avatára, Devakîn poika ja Kansan, intialaisen Herodeksen veljenpoika, sillä Kansa etsiessään häntä lammas- ja lehmipaimenten keskuudesta, jotka olivat kätkeet hänet, löi kuoliaaksi tuhansittain heidän vastasyntyneitä lapsiaan. Kertomus Krishnan hedelmöitymisestä, syntymästä ja lapsuudesta on Uuden Testamentin kertomuksen täsmällinen esikuva. Lähetyssaarnaajat koettavat luonnollisestikin osoittaa, että hindut varastivat syntymäkertomuksen niiltä varhaiskristityiltä, jotka saapuivat Intiaan.

Kristus – Ks. sana ”krestos”.

kshetrajaña eli *kshetragneswara* (sanskri.). Ruumiillistunut henki okkultismissa, tietoinen ego korkeimmissa ilmennyksissään; jälleensyntyvä prinssi eli ”Herra” meissä.

kultakausi. Vanhat kansat jakoivat elämän kierroksen (syklin) kulta-, hopea-, pronssi- ja rautakauten. Kultakausi oli alkuaikaisen puhtauden, luonnollisuuden ja yleisen onnellisuuden aikaa.

kumâra (sanskri.). Neitseellinen poika eli nuori naimaton henkilö. Ensimmäiset kumârat ovat Brahmân seitsemän poikaa, jotka syntyivät jumalan jäsenistä niin sanotussa *yhdeksännessä* luomisessa. On sanottu, että tuo nimi annettiin heille sen vuoksi, että he muodollisesti kieltäytyivät ”synnyttämästä” omaa lajiaan, ja siten he legendan mukaan ”jäivät joogeiksi”.

Labro, Pyhä. Eräs roomalainen pyhimys, joka muutamia vuosia sitten (1800-luvun loppupuolella) julistettiin autuaaksi. Hänen suuri pyhyytensä oli siinä, että hän istui erään Rooman portin vieressä yötä päivää neljäkymmentä vuotta eikä pessyt itseään kertaakaan koko tuona aikana. Siitä oli seurauksena, että syöpäläiset söivät hänet luuta myöten.

lankasielu. Sama kuin *suatrâtma*. Ks. sanaa *manas suatrâtma*.

Laotse (kiinank.). Suuri tietäjä, pyhimys ja filosofi, joka oli Kungfutsen edeltäjä.

linga sharîra (sanskrit.). ”Astraaliruumis”⁷, so. ruumiin ilmamainen perikuva. Tämä termi tarkoittaa ihmisen tai eläimen *Doppelgänger*iä eli ”astraaliruumista”. Se on kreikkalaisten *eidolon*, elinvoiman ja *perustyyppiruumis*, lihassa asuvan ihmisen heijastus. Se on syntynyt ennen ihmistä ja kuolee eli haihtuu pois ruumiin viimeisen atomin hävitessä.

Logos (kreikk.). *Ilmennyt* jumaluus jokaisen kansakunnan ja kansan käsitksen mukaan; aina salassa olevan Syyn ulkonainen ilmaus eli seuraus. Siten puhe on ajatuksen logos; tästä johtuen, metafyyssissä mielessä se käännetään osuvasti sanoilla ”Verbum” ja ”Sana”.

Longinus, Dionysius Cassius. Maineikas kriitikko (arvostelija) ja filosofi, joka syntyi aivan kolmannen vuosisadan alussa (n. v. 213). Hän matkusteli paljon ja kuunteli Aleksandriassa Ammonios Sakkaksen, uusplatonismin perustajan, luentoja, mutta hän oli pikemminkin kriitikko kuin tämän seuraaja. Porfyrios (juutalainen Malek eli Malchus) oli hänen oppilaansa, ennen kuin hänestä tuli Plotinoksen opetuslapsi. Sanotaan, että hän oli elävä kirjasto ja kävelevä museo. Elämänsä loppupuolella hänestä tuli Palmyran kuningattaren Zenobian kreikkalaisen kirjallisuuden opettaja. Kuningatar palkitsi Longinuksen palvelukset syyttämällä häntä keisari Aurelianukselle siitä, että hän oli kehottanut kuningatarta nousemaan kapinaan keisaria vastaan, mistä rikoksesta keisari surmautti Longinuksen sekä useita muita v. 273.

magia. ”Suuri” tiede. Deverian ja muiden orientalistien mukaan vanhimmat, sivistyneimmät ja oppineimmat kansat ”pitivät magiaa pyhänä tieteenä, joka oli erottamaton uskonnosta”. Esimerkiksi egyptiläiset olivat mitä todellisimmin uskonnollinen kansa, niin kuin hindut olivat ja ovat edelleenkin. ”Magia perustuu jumalien kunnioittamiseen, ja sillä se saavutetaan”, sanoo Platon. Voitaisiinko sen vuoksi ajatella, että kansa, jonka kirjoitusten ja papyroksien kumoamattoman todisteen mukaan on osoitettu lujasti uskoneen magiaan tuhansia vuosia, olisi elänyt petoksen pauloissa niin pitkän ajan? Ja onko luultavaa, että oppineen ja hurskaan pappisvallan sukupolvet toisensa jälkeen, joista monet elivät itsensä uhraavaa, pyhää ja askeettista elämää, olisivat jatkaneet itsensä ja kansan pettämistä (tai vaikkapa vain viimeksi mainitun) pelkämästä mielihyvästä saada pitää yllä uskoa ”ihmeisiin”? Meille

⁷ Nyk. etteriruumis. – Suom. huom.

sanotaan, että kiihkoilijat tekevät kyllä kaikkensa pakottaakseen toiset uskomaan omaan jumalaansa tai epäjumaliinsa.

Tähän me vastaamme: – Mutta sellaisissa tapauksissa bramiinit ja egyptiläiset *rekhget-amens* eli hierofantit eivät olisi tehneet julkiseksi uskoa *ihmisen voimaan käskeä jumalia maagisin menoin palvelemaan itseään*; nuo jumalat ovat todellisuudessa vain luonnon okkulttisia voimia ja mahteja, jotka nuo oppineet papit itse olivat personifioineet (henkilöistäneet) tahtoen niillä vain osoittaa kunnioitusta tuntemattoman ja nimettömän Prinsiipin ominaisuuksille. Platonikko Proklos sanoo sattuvasti: ”Kun muinaisajan papit ajattelivat, että luonnon asioissa on olemassa tietty yhteys ja vuorovaikutus toisiinsa, asioiden ilmenemistä okkulttisina voimina, ja keksivät, että kaikki asiat olivat olemassa kaikessa, *he laativat tähän keskinäiseen vuorovaikutukseen ja samankaltaisuuteen perustuvan pyhän tieteen...* Ja käyttivät okkulttisiin tarkoituksiin sekä taivaallisia että maallisia luonnonvoimia, joiden avulla, tietyn samankaltaisuuden perusteella, he johtivat jumalalliset luonnonvoimat tähän alhaisempaan asumukseen.”

Magia on tiede, joka käsittelee taivaallisten, maan piirin yläpuolella olevien mahtien kanssa yhteydessä olemista ja niiden ohjaamista, samoin kuin alempiin piireihin kuuluvien mahtien vallitsemista; se on todellista käytäntöön soveltuva tietoa luonnon salatuista mysteereistä, jotka vain harvat tietävät, koska ne ovat niin perin vaikeat saavuttaa lankeamatta syntiin lakia vastaan. Vanhan ja keskiajan mystikot jakoivat magian kolmeen luokkaan: *teurgiaan*, *goetiaan* ja *luonnonmagiaan*.

”Teurgia on jo kauan sitten omistettu teosofien ja metafysiikoiden erikoistutkimusalaksi”, sanoo Kenneth Mackenzie. ”Goetia on musta magia, ja ’luonnon’- eli valkoinen magia on kohonnut parantamista harjoittamalla eksaktin ja kehittyvän tutkimuksen asemaan.” Erään jo manalle menneen oppineen veljemme lisäämät huomautukset ovat merkille pantavat: ”Uuden ajan realistiset pyyteet ovat olleet mukana vaikuttamassa, että magia on tullut huonoon maineeseen ja naurun alaiseksi...”

Usko (ihmisen omaan itseensä) on magian olennainen perusta, ja se oli olemassa kauan ennen muita aatteita, jotka edellyttävät sen ennalta oloa. On sanottu, että täytyy olla viisas ihminen, joka voi tulla hulluksi; ja ihmisen täytyy ylevöittää ajatuselämänsä miltei hulluuteen asti, so. hänen aivojensa vastaanottokykyä ja herkkyyttä on lisättävä paljon nykyaikaisen sivistyksen surkean ja alhaisen tason yläpuolelle, ennen kuin hänestä voi tulla tosi magikko, sillä tämän tieteen tavoitteluun sisältyy tietty määrä eristäytymistä ja itsensä kieltämistä.”

Todellakin sangen suuren eristäytymisen saavutus saa aikaan merkillisen ilmiön, joka jo sinänsä on ihme. Samalla magia ei ole mitään *yliluonnollista*. Niin kuin Jamblikhos selittää, ”he ilmoittavat voivansa pappisteurgian avulla kohota *korkeampien ja yleismaailmallisten olentojen luo*, ja niiden luo, jotka ovat nousseet kohtalon yläpuolelle, nimittäin Jumalan ja demiurgin luo: käyttämättä aineellisia tai muita välikappaleita, vain ottamalla huomioon sopivan ajan.” Muutamat alkavat jo tunnustaa älyllisten voimien ja vaikutusten olemassaolon luonnossa, missä he tähän asti eivät ole tienneet sellaisia olevankaan. Mutta, niin kuin tohtori Carter Blake aivan oikein huomauttaa, ”yhdeksästoista vuosisata ei ole huomannut uusien ajatustapojen syntymistä eikä vanhojen päättymistä”. Tähän Bonwick lisää, että ”jos vanhat kansat tiesivät vain vähän meidän tavastamme tutkia luonnon salaisuuksia, me tiedämme vielä vähemmän heidän tutkimustyöstään”.

magia, musta. Noituus; nekromantia eli kuolleiden esiin manaaminen ja muut epätavallisten voimien väärinkäyttämiset itsekkäässä tarkoituksessa. Tätä väärinkäyttöä voi sattua sitä tietoisesti tahtomattakin; se on kuitenkin luettava ”*mustan*” magian piiriin kuuluvaksi, milloin tahansa saadaan aikaan ilmiöitä vain ihmisen omaksi tyydytykseksi. (Ks. sanaa *magia*.)

magia, seremoniallinen. Ruusuristiläisten ja muiden mystikoiden esityksen mukaan kabbalististen rituaalien mukainen magia perustui ihmistä henkisesti korkeampien voimien esiin kutsumiseen sekä olemisen asteikossa häntä itseään paljon alempana olevien elementaalien hallintaan.

magia, valkoinen, eli hyvää vaikuttava magia, on *jumalallista* magiaa, vailla itsekkyyttä, vallan-, kunnian- ja rikkauden himoa, ja se pyrkii tekemään vain hyvää maailmalle yleensä ja varsinkin naapurille. Pieninkin yritys käyttää epätavallisia voimiaan omaksi nautinnokseen tai edukseen muuttaa nämä voimat noituudeksi eli mustaksi magiaksi.

mahâyâna (sanskrit.) Buddhalaisen filosofian koulukunta; kirjaimellisesti ”suuri käyttöväline”. Nagarjunan perustama mystinen järjestelmä. Sen kirjat kirjoitettiin toisella vuosisadalla ennen Kristusta.

mahâmanvantara (sanskrit.) Sananmukaisesti käännettynä Manujen väliset pitkät väliajat – universaali toiminnan aikakausi. Manvantara tässä tarkoittaa yksinkertaisesti toiminnan aikakautta pralayan eli levon vastakohtana – viittaamatta kierroksen pituuteen.

mahâtma (sanskrit.). Sananmukaisesti ”suuri sielu”. Korkeimman luokan adepti. Ylhäinen olento, joka saavutettuaan alempien periaatteidensa

herruuden elää sen vuoksi ”lihallisen ihmisen” kahleista vapaana. Mahätmoilla on tietoa ja voimaa, joka on suhteessa siihen kehitysasteeseen, minkä he ovat saavuttaneet henkisessä kehityksessään. *Palinkielellä* heitä nimitetään *rahat* ja *artha*.

mahat (sanskrit.), sananmukaisesti *suuri*. Universaalien mielen ja tajunnan ensimmäinen periaate. Purânoiden filosofiassa juuriaineen eli *prâdhanan* ensimmäinen aikaansaannos (sama kuin mûlaprakriti); ajattelevan periaatteen *manaksen* ja *ahankâran* sekä alemman manaksen itsekkyyden eli ”minä olen minä” -tunteen aiheuttaja.

makrokosmos (kreikk.). Sananmukaisesti: ”suuri maailmankaikkeus” eli kosmos.

manas (sanskrit.). Sananmukaisesti ”mieli”⁸. Ajatuskyky, joka tekee ihmisestä älykkään ja moraalisen olennon ja erottaa hänet eläimestä; merkitsee samaa kuin *mahat*. Esoteerisesti se kuitenkin merkitsee – kun se on vailla ominaisuuksia (”rajoittamaton”) – ihmisen korkeampaa minää eli tietoista jälleensyntyvää periaatteen (olemuspuolta). Jos se on rajoitettu, teosofit sanovat sitä buddhi-manakseksi eli henkiseksi sieluksi vastakohtana sen inhimilliselle heijastukselle – *kâma*-manakselle.

manasaputra (sanskrit.). Sananmukaisesti ”ajatuksen pojat” eli ajatuksesta syntyneet pojat; nimi, joka on annettu korkeammille minuuksillemme, ennen kuin ne ruumiillistuivat ihmiskuntaan. *Eksoteerisissa*, vaikkakin allegorisissa ja symbolisissa Purânoissa (hindujen pyhissä ja vanhoissa kirjoituksissa) tuo arvonimi omistetaan *kumârille*, Brahmân ajatuksesta syntyneille pojille.

manas sutrâtma (sanskrit.). Nuo kaksi sanaa merkitsevät *ajatus* (manas) ja lankasielu (*sutrâtma*). Se on, kuten sanottu, samaa merkitsevää kuin meidän minämme (*ego*), eli se, mikä jälleensyntyy. Se on eräs vedântafilosofian teknillinen nimitys.

manas taijasa (sanskrit.). Sananmukaisesti ”säteilevä” manas; korkeamman minän tila, jonka ainoastaan korkealle kehittyneet metafysiikat pystyvät kuvittelemaan ja käsittämään. Sama kuin *buddhi taijasa*; ks. tätä.

mantra (sanskrit.). Veda-kirjojen säkeistöt ja jakeet, joita käytetään manauksina ja loitsuina. Mantroilla tarkoitetaan Vedojen muita osia kuin ns. Brâhmanas tai niiden tulkintaa.

⁸ mind = mieli, järki. – Toim. huom.

Manu (sanskrit.). Suuri intialainen lainlaatija. (Nimi johtuu sanskritin kielien juurisanasta *man*, ajatella. Sana MAN (erisnimenä) tarkoittaa yksinomaan *Swâyambhuvaa*, ensimmäistä Manua, joka sai alkunsa Swayambhûsta, Itseolevasta, joka tästä johtuen on logos ja ihmiskunnan kantaisä. Manu on ensimmäinen lainlaatija – melkein jumalallinen olento.

manvantara (sanskrit.). Ilmennyksen aikakausi vastakohtana *pralayalle* (hajoaminen eli lepo); nimitystä käytetään erilaisista kierroksista, varsinkin ”Brahmân päivästä” – 4 320 000 000 aurinkovuotta – ja yhden Manun hallituskaudesta – 308 448 000 vuotta. Sananmukaisesti manvantara merkitsee ”manujen välillä”. (Ks. *Salaista Oppia*, II osa, s.81–; e-kirja, s. e68–).

materialisaatio (lat. materia, aine). Aineellistuminen. Tämä sana merkitsee spiritualismissa niin sanottujen ”kuolleiden henkien” objektiivista (aistein havaittavaa) ilmestymistä, jolloin ”henget” tilapäisesti pukeutuvat jälleen aineeseen; ts. he muodostavat itselleen ilmakehässä saatavilla olevista aineksista ja läsnä olevien emanaatioista tilapäisen ruumiin, joka on sen ruumiin näköinen, joka ko. vainajalla oli eläessään. Teosofit hyväksyvät aineellistumisilmiön, mutta he hylkäävät otaksuman, että ”henget” saisivat sen aikaan, ts. ruumiista vapautuneiden henkilöiden kuolemattomat periaatteet. Teosofit väittävät, että milloin ilmiöt ovat aitoja – mikä on harvinaisempaa kuin tavallisesti luullaan –, niitä saavat aikaan *larvae*, eidolonit, eli kuolleiden persoonallisuuksien kâmaloka-”haamut”. (Ks. sanoja *kâmaloka* ja *kâmarûpa*.) Koska kâmaloka on maatasolla ja poikkeaa sen aineellisuusasteesta ainoastaan sen tajunnantason asteessa, mistä syystä se on salattu tavalliselta näöltämme, sellaisten kuorien tilapäinen ilmestyminen on yhtä luonnollinen kuin pallosalama ja muut ilmakehän ilmiöt. Sähkö ’nesteinä’ eli atomeista koostuneena aineena (sillä okkultisti on yhtä mieltä Maxwellin kanssa, että se on atomeista rakentunut) on aina joka hetki, vaikka näkymättömänä, läsnä ilmassa ja ilmenee erilaisissa muodoissa, mutta vain milloin on olemassa tietyt nesteen ”materialisaation” edellytykset, se siirtyy omalta meidän tasollemme ja tekee itsensä objektiiviseksi (näkyväksi).

Samoin on kuolleiden *eidolonien* laita. He ovat läsnä meidän ympärillämme, mutta eri tasolla ollen he eivät näe meitä enemmän kuin mekään heitä. Mutta milloin tahansa elävät ihmiset sitä voimakkaasti haluavat, kun vain samalla on saapuvilla medioita, joiden tavallisuudesta poikkeava rakenne luo sille edellytykset, nämä *eidolonit* tuntevat vetäymystä tai oikeammin sanoen ne *kiskotaan* alas omalta tasoltaan meidän tasollemme ja tulevat näkyviksi. Tämä on nekromantiaa (kuolleiden manaamista); se ei ole hyväksi vainajalle

ja on suureksi vahingoksi elävälle, sen tosiasian lisäksi, että se puuttuu luonnon lain kulkuun.

Elävien ihmisten ”astraaliruumiiden” eli *kaksoisolentojen* tilapäinen materialisaatio on vallan toinen asia. Näitä ”astraalimuotoja” (nyk. eetteri-) erehdytään usein luulemaan vainajien ilmestymisiksi, sillä meidän omat ”elementtaarimme”, jotka ovat kuin kameleontteja, yhdessä ruumiista vapautuneiden ja kosmisten elementaalien vastaavien luomusten kanssa omaksuvat usein ajatuksissamme voimakkaimpina elävien kuvien ulkonäön. Lyhyesti sanoen: ns. ”materialisaatioistunnoissa” läsnä olevat ja meedio *luovat* tuon erikoisen *haamun* (ilmestyksen). Itsenäiset ”haamut” kuuluvat erääseen toiseen psyykkisten ilmiöiden luokkaan.

materialisti. Ei välttämättä vain se, joka ei usko Jumalaan eikä sieluun eikä viimeksi mainitun kuolemattomuuteen, vaan myös jokainen henkilö, joka käsittää aineellisesti puhtaasti henkisen; sellaiset, jotka uskovat ihmisen kaltaiseen jumaluuteen, sellaiseen sieluun, joka voi palaa helvetin tulesta, sekä helvettiin ja taivaaseen paikkoina eikä tajunnan tiloina. Amerikkalaiset ”substantialistit”, joka on kristillinen lahko, ovat *materialisteja*, niin kuin myös niin sanotut spiritualistit.

mâyâ (sanskrit.). Illuusio, harha; kosminen voima, joka saa aikaan ilmenneen olemassaolon ja tekee mahdolliseksi siihen kohdistuvat havainnoimiset. Hindulaisessa filosofiassa sanotaan *todellisuudeksi* vain sitä, mikä on muuttumaton ja ikuinen: kaikkea sitä, mikä on häviämisestä ja erilaistumisesta aiheutuvan muutoksen alainen ja millä sen vuoksi on alku ja loppu, pidetään MÂYÂNA – harhana.

mediumisuus. Se on sana, joka nykyään on hyväksytty tarkoittamaan sitä tavallisuudesta poikkeavaa sielullis-ruumiillista tilaa, joka saa jonkun henkilön pitämään mielikuvituksensa haaveita, ja todellisia tai keinotekoisesti aiheutettuja hallusinaatioitaan todellisuuksina. Ei kukaan, joka on täysin terve fysiologisilla ja sielullisilla tasoilla, voi koskaan olla meedio. Se, mitä meediat näkevät, kuulevat ja aistivat, on todella olemassa, mutta se on *valheellista*; se on joko poimittu astraalitasolta, joka on kovin petollinen väriilyissään ja suggestioissaan, tai sitten pelkistä hallusinaatioista, jotka eivät ole varsinaisesti olemassa muille kuin sille, joka niitä havaitsee. ”Mediumisuus” on jonkinlaista huonontunutta *mediaattorin* (”välittäjän”) tointa, minkä kyvyn omaavan arvellaan tulevan yhdysmieheksi elävän ihmisen ja vainajan hengen välisessä seurustelussa. On olemassa aivan säännönmukaisia järjestelmiä, joilla voidaan kehittää tätä epämiellyttävää taitoa.

merkavah eli *merkabah* (hepr.). ”sotavaunut”. Kabbalistit sanovat, että Kaikkein Korkein, asetettuaan kymmenen sefrotia jotka kaikki yhdessä ovat Adam Kadmon, ihmisen perustyyppi, käytti heitä sotavaunuina eli kunnian valtaistuimena, jossa hän laskeutuu alas hallitsemaan ihmisten sieluja.

mesmerismi. Tämä nimitys johtuu Mesmeristä, joka keksi uudelleen tämän magneettisen voiman ja sen käytäntöön soveltamisen noin v. 1775 Wienissä. Se on elinvoiman virta, jonka henkilö saattaa siirtää toiseen; ja sen avulla hän saa aikaan epänormaalin tilan subjektin eli mesmerisoidun henkilön hermojärjestelmässä, mikä tekee hänelle mahdolliseksi vaikuttaa välittömästi *subjektin* ajatuksiin ja tahtoon.

mestari. Käännös sanskritinkielisestä sanasta *guru*, ”henkinen opettaja”. Teosofit ovat omaksuneet tuon sanan tarkoittamaan niitä adepteja, joilta he tunnustavat saaneensa oppinsa.

metafysiikka. (Kreikkalaisista sanoista *meta*, yläpuolella, ja *physika*, ulko-naiseen, aineellisen maailman kuuluvat asiat ja kappaleet. On hengen hylkäämistä ja kuolleesta kirjaimesta riippumista kääntää se ”luonnon yläpuolella” tai *yliluonnollinen*, koska se oikeammin tarkoittaa ”näkyvän, käsin kosketeltavan luonnon yläpuolella olevaa”. Metafysiikka ontologiassa (oppi olevaisesta) ja filosofiassa on nimitys, joka tarkoittaa sitä tiedettä, joka tutkii todellista ja pysyvää olemista, epätodellisen, harhanomaisen eli *ilmiöllisen* olemisen vastakohtana.

mikrokosmos. ”Pieni” maailmankaikkeus, mikä tarkoittaa ihmistä, joka on tehty luojansa, makrokosmoksen eli suuren maailmankaikkeuden, kuvaksi, ja sisältää kaiken, minkä jälkimmäinenkin sisältää. Näitä nimityksiä käytetään okkultismissa ja teosofiassa.

Mishnah (hepr.). Sananmukaisesti ”toistaminen, toisto”, sanasta *shanaah*, ”toistaa” jotakin suusanallista. Kokoelma juutalaisten perimätietojen muistiin kirjoitettuja selityksiä ja valikoima kirjoituksia; tältä pohjalta myöhempi Talmud laadittiin.

monadi. Se on ykseys, *yksi*; mutta okkultismissa se usein tarkoittaa yhdistynyttä *duadia* (kaksikkoa), *âtma-buddhia* – eli sitä ihmisen kuolematonta osaa, joka ruumiillistuen alempiin luontokuntiin ja asteittain kehittyen niiden lävitse kulkemalla ihmiseksi löytää siten tien lopulliseen päämäärään – nirvânaan.

monas (kreikk.). Sama kuin latinalainen monadi; ”ainoa”, yksikkö. Pythagoralaisessa järjestelmässä duadi (kaksikko) emanoituu (valuu ulos) korkeammasta ja erillisestä *monaksesta*, joka siten on ensimmäinen *syy*.

monogenes (kreikk.). Sananmukaisesti ”only-begotten” (engl.) ”ainutsyn-tyinen”, yhdestä alkulähteestä syntyminen; Proserpinasta ja muista jumalista ja jumalattarista, niin kuin Jeesuksestakin käytetty nimitys.

moksha (sanskri.). Sama kuin nirvāna; ”sielu-pyhiinvaeltajan” eräs kuolemanjälkeinen levon ja autuuden tila.

muisti. [H. P. B. puhuu kolmenlaatuisesta muistamisesta, joita hän nimit-
tää (engl.)] *Recollection, remembrance ja reminiscence*. Suomeksi ne olisivat *re-collect* – koota jälleen, palauttaa muistiin; *re-member* – muistaa jälleen (ko-
kemansa); *re-minisenssi* – muistelemine, muistin elvyttäminen.

Okkultistit tekevät eron näiden kolmen eri toiminnan välillä. Koska kui-
tenkaan tällainen sanasto ei voi sisältää jokaisen nimityksen kaikkien meta-
fyysisten ja hienojen eroavuuksien täydellistä selitystä, me voimme vain tässä
ilmoittaa, että nämä nimitykset vaihtelevat riippuen siitä, missä niitä käyte-
tään, viittaavatko ne menneeseen vai nykyiseen ruumiillistumaan ja saako
toinen tai toinen näistä muistamisen eri lajeista alkunsa henkisistä vai aineel-
lisista aivoista; tai vielä, ”yksilöllisyydestä” vai ”persoonallisuudesta”.

Mundaka Upanishad. (sanskri.). Sanallisesti ”Mundakan salainen oppi”.
Iältään hyvin vanha teos; sen on kääntänyt (englanniksi) Raja Ram Mohan
Roy.

mysteerikieli. Salainen pappismurre, jota vihityt papit käyttivät vain kes-
kustellessaan pyhistä asioista. Jokaisella kansalla oli oma mysteerikielensä,
jonka vain mysteereihin vihityt tunsivat.

mysteerit (*salaiset menot*). Niitä panivat toimeen vihityt hierofantit mui-
naisajan tempeleissä kokelaiden hyödyksi ja opetuksiksi. Juhlallisimmat ja
okkulttisimmat olivat varmaankin ne, joita Egyptissä piti yllä ”joukko salassa
pitäjiä”, niin kuin Bonwick nimittää hierofanteja. Maurice kuvaa niiden luon-
netta hyvin selvästi muutamien rivein. Kertoessaan Filaessa (Niilin saarella)
toimeenpannuista mysteereistä hän sanoo: – ”näissä synkissä luolissa paljas-
tettiin ihastuneelle pyrkijälle jumalattaren (Isiksen) suurenmoinen mystinen
arkaana (salaisuus) juhlallisen vihellyshymnin kaikuessa tämän suojatun
paikan pitkissä kivisissä holveissa. Sana ”mysteeri” johtuu kreikankielisestä
sanasta *muoo*, sulkea suunsa –, ja jokaisella niihin liittyvällä symbolilla oli
salainen merkityksensä. Kuten Platon ja monet muut vanhanajan viisaista
vahvistavat, nämä mysteerit olivat erittäin uskonnolliset, moraaliset ja hy-
vää aikaan saavat etiikan kouluna. Kreikkalaiset mysteerit, Cereksen ja Bak-
khoksen, olivat vain egyptiläisten jäljittelyjä, ja ”Egyptian Belief and Modern

Thought”⁹ -kirjan tekijä ilmoittaa meille, että englantilainen sana ”*chapel* eli *capella* (suom. kappeli) on johtunut sanasta *caph-el* eli *Elin*, aurinkojumaluu- den koulu”. Tunnetut kabiirit ovat myös yhteydessä mysteereihin.

Lyhyesti sanoen olivat mysteerit kaikissa maissa sarja draamaesityksiä, joissa papit ja kokelaat esittivät maailmankaikkeuden ja yleensä luonnon sa- laisuuksia; he esiintyivät eri jumalina ja jumalattarina ja näyttelivät otaksut- tuja kohtauksia (allegorioita) heidän elämästään. Vihkimyskokelaille selitet- tiin niiden salainen merkitys, ja niistä muodostettiin filosofisia oppeja.

mystikko, kreikankielisestä sanasta *mysticos*. Vanhalla ajalla ne, jotka oli- vat otetut vastaan muinaisiin mysteereihin; meidän aikanamme se, joka har- rastaa mystiikkaa, jolla on mystisiä, transsendenttisiä käsiyksiä, jne.

mystisismi. Kaikki opit, jotka ovat tekemisissä salaperäisten asioiden ja metafysiikan kanssa, ja käyttävät enemmän ihanteellisia sanoja kuin ottavat huomioon meidän tosiasiallisen maailmamme.

Nazarenus, Codex. Nasarealaisten ja myös nabotealaisten kirjoitukset. Useiden kirkkoisien, varsinkin Hieronymoksen ja Epifanioksen mukaan ne olivat kerettiläisiä opetuksia, mutta ne ovat todellisuudessa eräs lukuisista maailman ja jumalien syntyä käsittelevistä esityksistä, jotka synnyttivät eri- tyisen lahkon.

nefesh (hepr.) ”Elämän henkäys, *anima (henki) mens vitae*, halut, himot. Sanontaa käytetään sangen vapaasti Raamatussa. Tavallisesti se merkitsee *prânaa*, ’elämää’; Kabbalassa se tarkoittaa eläimellisiä intohimoja ja eläimel- listä sielua.” Sen vuoksi, niin kuin teosofisissa opetuksissa esitetään, *nefesh* on *prânakâmallinen* periaate eli ihmisen elolliseläimellinen sielu.

nekromantia. Kuolleiden hahmojen nostattaminen, mitä sekä vanhan ajan ihmiset että nykyajan okkultistit pitävät mustan magian harjoittami- sena. Jamblikhos, Porfyrios ja muut teurgistit paheksuivat sitä yhtä paljon kuin Mooseskin, joka tuomitsi aikansa ”noidat” kuolemaan, vaikka mainitut noidat usein olivat vain meedioita, kuten esimerkiksi Samuelin ja Endorin noidan tapauksessa.

nelinäisyys. ”Ihmisen periaateista” neljä alinta, jotka muodostavat hänen *persoonallisuutensa* (so. ruumis, astraalinen kaksoisruumis, *prâna* eli elämä, halujen ja alemman *manaksen* eli aivojärjen elin eli kannattaja), erotukseksi korkeammasta *kolmikosta* eli kolminaisuudesta, jonka muodostaa korkeampi henkinen sielu, järki ja âtma (Korkeampi Itse).

⁹ Egyptiläisten usko ja nykyaikainen ajattelu – Suom. huom.

nirmânakâya (sanskrit.). Esoteerisessa filosofiassa sillä on täysin toinen merkitys kuin siihen liitetty kansanomaisen käsitys tai orientalistien kuvitelmat. Jotkut sanovat *nirmânakâyaa* ruumiiksi ”nirvâna jäännöksineen” (Schlagintweit) luultavasti otaksuen, että se on jonkinlainen nirvâninen tila, jonka aikana tajunta ja *muoto* pysyvät. Toiset sanovat, että se on yksi *trikâya*’sta (kolmesta ruumiista), ”jolla on kyky omaksua mikä ilmenemis-muoto tahansa levittääkseen buddhanoppia” (Eitelin ajatus); edelleen, että ”se on jumaluuden ruumiillistunut avatâra” (saman). Okkultismi toiselta puolen sanoo (”Hiljaisuuden Ääni”), että nirmânakâya, vaikkakin se sanallisesti merkitsee muuntunutta ”ruumista”, on tila. Se on sellaisen adeptin eli joogin hahmo, joka haluaa astua tuohon kuolemanjälkeiseen tilaan mieluummin kuin dharmakâyaan eli *ehdottomaan* nirvâniseen tilaan. Hän tekee tämän, koska jälkimmäinen *kâya* eristää hänet ainaiseksi muotojen maailmasta ja suo hänelle *itsekkään* autuuden olotilan, josta mikään muu elävä olento ei voi olla osallinen. Siitä johtuen tuollainen adepti on estynyt auttamasta ihmiskuntaa jopa *devojakin*. Mutta nirmânakâyana adepti hylkää ainoastaan fyysisen ruumiinsa ja pysyttää itsellään kaikki muut ”prinsiippinsa” paitsi kâma-prinsiippiä, sillä hän on musertanut tämän ikuisiksi ajoiksi itsestään elämän aikana, eikä se voi enää koskaan nousta eloon hänen kuolemanjälkeisessä tilassaan. Siten, sen sijaan, että hän menisi itsekkääseen autuuteen, hän valitsee itsensä uhraamisen elämän, olemassaolon, joka päättyy vasta elämänkierroksen mukana, kyetäkseen auttamaan ihmiskuntaa näkymättömästi ja samalla kuitenkin mitä tehokkaimmin. (Ks. ”Hiljaisuuden Äänen” kolmatta lukua ’Seitsemän porttia.’) Nirmânakâya ei siten ole, niin kuin kansanomaisesti uskotaan, se ruumis, ”missä joku buddha tai joku bodhisattva esiintyy maan päällä”, vaan todellakin se, joko *chutuktu* tai *khubilkhan*, adepti tai elämän aikana joogi, joka on sittemmin tullut jäseneksi tuohon näkymättömään sotajoukkoon, joka ikuisesti suojelee ja vartioi ihmiskuntaa karman rajojen puitteissa. Nirmânakâya usein käsitetään väärin ”hengeksi”, devaksi, itse Jumalaksi jne., mutta se on aina kuitenkin sen, joka on hänen apunsa arvoinen, säälivä, todellinen suojelusenkeli. Mitä tahansa väitteitä esittäneekin tätä oppia vastaan, kuinka se kielletäänkin, koska sitä todellakaan ei tätä ennen ole julkisesti opetettu Euroopassa, koska orientalistit eivät sitä tunne, sen täytyy välttämättä muka olla ”nykyaikaisen mielikuvituksen tuote” – ei kukaan liene kyllin rohkea väittääkseen, etteikö tämä ajatus kärsivän ihmiskunnan auttamisesta melkeinpä loputtoman oman itsensä uhraamisen hinnalla ole eräs kaikkein suurenmoisimmista ja jaloimmista aatteista, mikä on ihmisaivoissa syntynyt.

nirvâna (sanskrit.). Orientalistien mukaan olemassaolon täydellinen ”samumminen” ja lakkaaminen, niin kuin kynttilän liekki sammuu. Mutta esoteerisissa selityksissä se on ehdottoman olemassaolon ja ehdottoman tietoisuuden tila, johon ruumiin kuoleman jälkeen joutuu sellaisen ihmisen *ego*, joka elämän aikana on saavuttanut korkeimman täydellisyyden ja pyhyyden asteen, ja toisinaan kuten Gautama Buddhan ja muiden ollessa kysymyksessä, elämän aikana.

nirvânî (sanskrit.). Nirvânan saavuttanut – kehittänyt sielu. Että *nirvâna* merkitsee jotakin vallan muuta kuin orientalistien lapselliset väitteet, sen tietää jokainen tiedemies, joka on käynyt Intiassa, Kiinassa tai Japanissa. Se on ”pääseminen kärsimyksestä”, mutta vain aineellisuuden aiheuttamasta, vapautuminen *kleshasta* eli *kâmasta* ja eläimellisten halujen täydellinen samumminen. Jos meille kerrotaan, että *Abhidharma* määrittelee nirvânan ”täydellisen häviämisen tilaksi”, me olemme samaa mieltä, mutta me lisäämme viimeiseen sanaan määritelmän ”mitä tulee kaikkeen aineelliseen tai fyysisen maailman kanssa yhteydessä olevaan”, ja tämä yksinkertaisesti sen vuoksi, että jälkimmäinen (niin kuin kaikki siinä) on illuusiota eli *mâyâta*. Sâkyamuni Buddha sanoi elämänsä viime hetkinä: – ”henkinen ruumis on kuolematon”. (Ks. sanskrit-kiina sanakirjaa.) Eitel, oppinut sinologi (kiinankielen ym. tutkija) selittää sitä seuraavasti: ”Tavalliset kansanomaiset eksoteeriset järjestelmät ovat yhtä mieltä määritellesään nirvânan *negatiivisesti* täydelliseksi vapautumiseksi sielunvaelluksen pyörästä; täydelliseksi vapautumiseksi kaikista olemassaolon muodoista, ja aluksi, riippumattomuudeksi kaikista intohimoista ja ponnistuksista; välinpitämättömyydeksi kaikesta herkkätunteisuudesta” – ja hän olisi voinut lisätä ”kärsimyksien maailmaan kohdistuvan *myötätunnon* häviämisen tilaksi”. Ja tämä on syynä siihen, miksi bodhisattvat, jotka pitävät *nirmânakâyan* pukua parempana *dharmakâyan* pukua, ovat kansan arvosteluasteikossa korkeammalla kuin *nirvânît*. Mutta sama oppinut lisää, että ”Positiivisesti (ja esoteerisesti) he määrittelevät nirvânan henkisen autuuden korkeimmaksi tilaksi, sielun (oikeamminkin hengen) itseensä vetäytymisestä (mutta *yksilöllisyytensä* säilyttäen) johtuneeksi ehdottomaksi kuolemattomuudeksi, niin että esimerkiksi buddhat nirvânaan astuttuaan voivat uudelleen ilmestyä maan päälle – so. tulevassa manvantarassa.”

noumenon (kreikk.). Olennon ja asian tosi olemus, vastakohtana aistien harhanomaisille kohteille. Vastakohta *fenomeeni*, ilmiö.

nous (kreikk.). Korkeamman järjen eli sielun platoninen nimitys. Se tarkoittaa henkeä erotettuna eläimellistä sielusta, *psyykettä*; ihmisen jumalallinen tajunta eli järki. Gnostikot omaksuivat nimen merkitsemään tietoista

aioniaan, joka – niin kuin okkultisteillakin – on kosmisesti katsoen kolmas *logos*, ja ihmisen (ylhäältä lukien) kolmas ”prinsiippi” eli *manas*. (Ks. myös sanaa ”nout”.)

nout (egypt.). Egyptiläisessä pantheonissa (jumalistossa) se merkitsi ”Yksi – vain – Yksi”, koska se ei kohoa kansanomaisessa eli eksoteerisessa uskonnossa korkeammalle kuin *kolmanteen* ilmennykseen, joka säteilee ulos *Ei tunnettavissa olevasta ja Tuntemattomasta* kaikkien kansojen esoteerisen filosofian mukaisesti. Anaksagoraksen *nous* oli hindujen *mahat* – Brahmä, ensimmäinen ilmennyt jumaluus – ”järki eli itsessään mahtava henki”. Tämä luova prinsiippi on kaiken maailmankaikkeudessa olevan *primum mobile* (ensimmäinen alkusyy) – sen sielu ja ideaatio (kyky muovailta aatteita ja ajatuksia). (Ks. Ihmisen seitsemää prinsiippiä!)

Occult World – Okkultinen maailma. Ensimmäinen teosofaa, sen historiaa ja sen eräitä oppeja käsittelevän kirjan nimi. Sen kirjoitti A. P. Sinnett, silloinen Intian huomattavimman Allahabadissa ilmestyneen sanomalehden *Pioneerin* toimittaja.

okkulttiset tieteet. Luonnon salaisuuksia käsittelevä tiede – fyysisiä, sielullisia, älyllisiä ja henkisiä; sitä on nimitetty hermeettiseksi ja esoteeriseksi tieteiksi. Länsimailla on mainittava Kabbala; itämailla mystiikka, magia ja joogafilosofia. Intialaiset chelat sanovat viimeksi mainittua usein *seitsemänneksi darshanaksi* (filosofian koulukunnaksi). Tavallinen kansa Intiassa tuntee vain *kuusi* darshanaa. Nämä tieteet ovat ja ovat olleet kautta aikakausien salatut rahvaalta siitä erittäin pätevästä syystä, että itsekkäät sivistyneet kansanluokat eivät koskaan olisi pitäneet arvossa niitä, jotka olisivat käyttäneet niitä väärin omaksi edukseen ja siten kääntäneet jumalallisen tieteen *mustaksi magiaksi*; eivät myöskään sivistymättömät kansanluokat olisi osanneet niitä oikein arvostaa, koska ne eivät olisi niitä ymmärtäneet.

Usein on esitetty syytöksenä Kabbalan esoteerista filosofiaa vastaan, että sitä käsittelevä kirjallisuus on täynnä tavalliselle järjelle käsittämätöntä ”barbaarista ja älytöntä siansaksaa”. Mutta eivätkö *eksaktit* tieteet – lääketiede, fysiologia, kemia ym. – ole syyppäitä samaan rikkomukseen? Eivätkö viralliset tiedemiehet kätke tosiasioitaan ja löytöjään vastakeksittyjen ja mitä barbaarisimpien kreikkalais-latinalaisten nimitysten verhon taakse? Manalle mennyt veljemme Kenneth Mackenzie sanoi osuvasti: ”nykyajan tiedemiesten taito on siinä, että he tuolla tavoin temppuilevat sanoilla, vaikka tosiasiat ovat niin yksinkertaisia, räikeänä vastakohtana seitsemännentoista vuosisadan tiedemiehille, jotka sanoivat lapiota lapioksi eikä ’maataloustyökaluksi.’”

Sitä paitsi, kun heidän ”tosiasiansa” olisivat yhtä yksinkertaisia ja tajuttavia, vaikka ne tuotaisiin julki tavallisella kielellä, okkulttisen tieteen tosiasiat ovat luonteeltaan niin vaikeatajuisia, että useimmissa tapauksissa ei eurooppalaisissa kielissä ole sanoja ilmaisemaan niitä. Lopuksi meidän ”siansaksamme” on *kaksinkertainen* välttämättömyys – (a) voidaksemme antaa tarkan selvityksen näistä *tosiasioista* sille, joka on perehtynyt okkulttisiin nimityksiin; ja (b) salataksemme ne ulkopuolisilta.

okkultisti. Okkultismia harjoittava henkilö, okkultismiin perehtynyt; hyvin usein tuota sanaa käytetään pelkästä opiskelijasta.

Olympiodorus. Viimeinen maineikas ja huomattava aleksandrialaisen koulukunnan uusplatonikko. Hän eli kuudennella vuosisadalla keisari Justinianuksen hallituskautena. On ollut olemassa useita samannimisiä kirjailijoita ja filosofeja sekä ennen ajanlaskuamme että sen jälkeen. Eräs näistä oli Prokloksen opettaja, toinen eräs kahdeksannella vuosisadalla elänyt historioitsija jne.

Origenes. Kristitty kirkonmies, joka syntyi toisen vuosisadan loppupuolella luultavasti Afrikassa; hänestä tiedetään hyvin vähän, jos mitään, sillä hänen elämänsä koskevat tiedot ovat säilyneet jälkimaailmalle Eusebiuksen välityksellä, joka oli pahin väärentäjä, mikä koskaan on elänyt. Viimeksi mainitun sanotaan keränneen lähes satakunta Origeneksen (eli Origenes Adamantiuksen) kirjettä, joiden nyt sanotaan joutuneen kadoksiin. Origeneksen kaikista teoksista teosofeille kaikkein kiintoisin on hänen kirjansa ”Oppi sie-lujen ennalta olemisesta”. Hän oli Ammonios Sakkaksen oppilas ja oli pitkän aikaa läsnä tämän suuren filosofian opettajan luennoilla.

Panaenus. Eräs filaleettien aleksandrialaisen koulukunnan platonistinen filosofi.

Pandora. Kreikkalaisessa jumalallistarustossa Vulkanuksen savesta luoma ensimmäinen nainen maan päällä, jonka hän oli tehnyt rangaistakseen Prometheusta ja kumotakseen hänen lahjansa ihmiskunnalle. Jokainen jumala oli antanut hänelle lahjaksi jonkin hyveen, ja hänen piti viedä ne eräällä lippaassa Prometheukselle, joka kuitenkin aavistuskyvyn omaavana lähetti hänet pois luotaan ja muutti lahjat pahoiksi ominaisuuksiksi. Siten, kun hänen veljensä Epimetheus näki Pandoran ja otti hänet puolisoikseen, ja avasi lippaan, kaikki nyt ihmiskuntaa vaivaavat sairaudet syöksyivät siitä ulos ja ovat aina siitä lähtien raivonneet maailmassa.

panteisti. Se, joka samaistaa Jumalan ja luonnon, ja päinvastoin. Jos meidän on pidettävä jumaluutta rajattomana ja kaikkialla läsnä olevana periaatena, tämä tuskin voonekaan olla toisin; luonto on siten yksinkertaisesti vain jumaluuden fyysinen puoli eli hänen ruumiinsa (ilmennyksensä).

Parabrahm, (sanskrit.). Vedântalainen nimitys, joka tarkoittaa ”Brahman yläpuolella”. Korkein ja ehdoton periaate, persoonaton ja nimeä vailla. Vedassa käytetään siitä nimitystä ”SE”.

paranirvâna. Vedânta-filosofiassa *nirvânan* korkein muoto – sen yläpuolella.

parsit. Zoroasterin nykyiset persialaiset seuraajat, jotka ovat asettuneet asumaan Intiaan, varsinkin Bombayhin (Mumbai) ja Guzeratiin; auringon ja tulen palvojia. Eräs maan kaikkein älykkäimpiä ja arvossa pidetyimpiä yhdyskuntia; he ovat enimmäkseen liikeelämän palveluksessa. Nykyään heitä on 50 000–60 000 jäljellä Intiassa, jonne he asettuivat noin 1000 vuotta sitten.

persoonallisuus. Okkultismin opetukset jakavat ihmisen kolmeen osaan – *jumalalliseen, ajattelevaan* eli järkevään, ja *järjettömään* eli eläimelliseen ihmiseen. Metafyysisiä seikkoja silmällä pitäen häntä myös ajatellaan seitsemäosaisena, eli, niin kuin se on sovittu ilmaistavaksi teosofiassa, hän on koostunut seitsemästä ”periaateesta”, joista kolme muodostavat korkeamman *kolminaisuuden* ja jäljellä olevat neljä alemman *nelinäisyyden*. Tässä jälkimmäisessä asuu *persoonallisuus*, joka sisältää vuorotellen jokaisen fyysisen elämän kaikki luonteenominaisuudet, mukaan lukien muistin ja tajunnan. *Yksilöllisyys* on kolminaisuuden – yhdeksi käsitettynä – korkeampi minä (*manas*). Toisin sanoen yksilöllisyys on meidän katoamaton *egomme*, joka jälleensyntyy ja pukeutuu uuteen persoonallisuuteen jokaisessa *uudessa ruumiillistumisessa*.

Philo Judaeus. Helleniläistynyt Aleksandrian juutalainen, kuuluisa ensimmäisen vuosisadan historioitsija ja filosofi; hän syntyi noin 30 eKr. Ja kuoli vuosien 45–50 välillä jKr. Philon Raamatun symboliikka on hyvin merkittävä. Kaikki eläimet, linnut, matelijat, puut ja kukat, jotka siinä mainitaan, hän sanoo, ovat ”allegorioita sielun tiloista, kyvyistä, luonteen laadusta; hyödylliset kasvit ovat hyveiden vertauskuvia, vahingolliset asiat tyhjän ihmisen tunteiden allegorioita ja niin edelleen kautta kivikunnan; kautta taivaan, maan ja tähtien; kautta lähteiden ja jokien, niittyjen ja asuntojen; kautta metallien, eri aineiden, aseiden, vaatteiden, koristeiden, huonekalujen, ruumiin ja sen osien, sukupuolten ja meidän ulkonaisten olosuhteidemme.”

(Christ. Biog. sanakirja). Kaikki tämä tukisi vahvasti sitä ajatusta, että Philo oli perehtynyt vanhaan Kabbalaan.

Pitkäkasvoinen. Kabbalistinen termi, *Areekh Anpeen* hepreankielessä; eli ”Pitkäkasvoinen”; kreikankielessä *Makroprosopos*, vastakohtana ”lyhytkasvoiselle” eli *zeir anpeen*, *mikroprosopos*. Edellinen tarkoittaa jumaluutta, jälkimmäinen ihmistä, ”suuren hahmon pientä kuvaa”.

planeettahenget. Planeettojen hallitsijat ja valtiaat. Planeettajumalat.

plastinen. Tätä sanaa käytetään okkultismissa merkitsemään astraaliruumiin¹⁰ ”proteusmaisen sielun” luontoa ja olemusta. (Ks. sanaa ”Plastinen sielu” teoksessa *Teosofinen Sanakirja*, s. 230.)

plerooma. ”Täyteys”; gnostinen sanonta, jota käytti myös Pyhä Paavali. Jumalallinen maailma eli jumalien olinpaikka. Universaali avaruus jaettuna metafysiisiin aioneihin.

Plotinos. Huomattava uusplatoninen filosofi, joka eli kolmannelle vuosisadalla, suuri käytännöllinen mystikko, joka oli tunnettu hyveellisyydestään ja oppineisuudestaan. Hän opetti oppia, joka oli yhtäpitävä vedäntälaisten opin kanssa, nimittäin, että henkisielu, valuen ulos Ainoasta jumalallisesta periaatteesta, maallisen toivioletkensä jälkeen yhdistyi siihen jälleen. (Ks. *Teos. Sanakirja*.)

Porfyrios. Hänen oikea nimensä oli *Malek*, mistä johtui, että häntä pidettiin juutalaisena. Hän tuli Tyyroksesta, ja opiskeltuaan ensin Longinuksen, etevän filosofi-tutkijan johdolla, hänestä tuli Plotinoksen opetuslapsi Roomassa. Hän oli uusplatonikko ja huomattava kirjailija ja kuuluisa varsinkin teurgian harjoittamisesta aiheutuvia pahoja vaikutuksia koskevasta väittelystään Jamblikhoksen kanssa, vaikka hän sitten lopulta omaksuikin vastustajansa mielipiteet. Syntyneenä luonnostaan mystikoksi hän noudatti kuten opettajansa Plotinoskin puhdasta intialaista rajajoogajärjestelmää, joka harjoitettuna johtaa sielun yhtymiseen maailmankaikkeuden ylisieluun, ja ihmillisen sielun yhtymiseen sen *jumalalliseen* sieluun, buddhi-manakseen. Hän valittaa kuitenkin, että kaikista ponnisteluistaan huolimatta, hän 68. ikävuoteensa mennessä oli saavuttanut ekstaasin korkeimman tilan vain yhden kerran, kun sen sijaan hänen opettajansa Plotinos oli kokenut korkeinta autuutta kuusi kertaa elämänsä kuluessa. (Ks. sanaa ”Porfyrios” teoksesta *Teos. Sanakirja*.)

¹⁰ Nyk. eetteriruumiin. – Suom. huom.

Pot Amun. Koptilainen nimitys, joka merkitsee viisauden jumalalle ”Amunille ”pyhitettyä henkilöä”. Ptolemaiosten aikaisen egyptiläisen papin ja okkultistin nimi.

prâna (sanskri.). Elämän prinssiippi, elämän henkäys, *nefesh*.

prajñâ eli *pragñâ* (sanskri.). Nimitys, jota käytetään merkitsemään ”Universaalia järkeä”. *Mahat*-sanana synonyymi.

pralaya (sanskri.). Hajaantuminen, hajoaminen, manvantaran vastakohta, edellisen merkityksessä planeetan tai koko maailmankaikkeuden levon aikakautta ja jälkimmäisen täyden toiminnan aikakautta (kuolemaa ja elämää).

proteusmainen sielu. *Mâyâvirûpan* eli ajatusruumiin, korkeamman astraaliruumiin nimitys; se omaksuu adeptin ajatuksen tahdosta kaikki muodot ja minkä muodon tahansa. (Ks. kohta ”Plastinen sielu” *Teos. Sanakirjasta*.)

psykkisyys. Sanaa käytetään nykyään merkitsemään kaikenlaatuisia sielullisia ilmiöitä, nimittäin sekä mediumisuutta että sensitiivisyyden (”herkkyyden”) korkeampia lajeja.

Purânat (sanskri.). Sananmukaisesti ”vanhat”; ne tarkoittavat hindulaisia kirjoituksia ja pyhiä kirjoja, joita on olemassa huomattava lukumäärä.

pyhä tiede. Nimitys, jota on käytetty yleensä okkulttisista tieteistä, ja jolla nimellä ruusuristolaiset nimittivät Kabbalaa ja varsinkin hermeettistä filosofiaa.

Pythagoras. Kaikkein maineikkain mystinen filosofi, joka syntyi Samosaarella noin vuonna 586 eKr. Hän opetti heliosentristä (aurinkokeskeistä) järjestelmää ja jälleensyntymistä, korkeinta matematiikkaa ja korkeinta metafysiikkaa. Hänellä oli koulu, joka oli kuuluisa kautta maailman. (Yksityiskohtaisempia tietoja ks. *Teos. Sanakirjasta*.)

rabbiinikollegio. Babylonissa toiminut collegio ja opisto; se oli hyvin kuuluisa kristikunnan varhaisimpina vuosisatoina, mutta sen maine väheni suuresti Aleksandrian hellenistiopeettajien, sellaisten kuin Philo Judaeuksen, Josefuksen, Aristobuloksen ym. ilmestyessä näyttämölle. Ensin mainitut koettivat kostaa menestyville kilpailijoilleen nimittämällä aleksandrialaisia *teurgeiksi* ja epäpuhtaiksi profetoiksi. Mutta aleksandrialaisia ihmeidentekijöihin uskovia ei pidetty synnintekijöinä ja pettureina, kun oikeaoppiset juutalaiset olivat tuollaisten ”hazim”-koulukuntien johdossa. Oli toiminnassa opistoja, joissa opetettiin profetoimista ja okkulttisia tieteitä. Samuel oli

erään sellaisen Ramahissa sijaitsevan opiston johtaja, Elisha Jerikossa. Hillelillä oli vakinainen profeetta- ja näkijäakatemia; ja juuri Hillel, babylonialaisen opiston oppilas, oli farisealaisten ja suurten oikeaoppisten rabbiinien lahkoon perustaja.

reinkarnaatio, eli jälleensyntyminen¹¹; kerran yleismaailmallinen oppi, joka opetti, että *ego* (minuus) syntyy tämän maan päälle lukemattomia kertoja. Meidän päivinämme kristityt sen kieltävät, koska he näyttävät käsittävän väärin omien evankeliumiensa opetukset. Siitä huolimatta sekä Raamattu että kaikki muutkin vanhat kirjoitukset opettavat, että korkeampi inhimillinen sielu (buddhi-manas) eli *ego* aikakausittain ja pitkien kierroksien kuluessa pukeutuu lihan ruumiiseen, ja ”ylösnousemus” (resurrektio) merkitsee vain egon *jälleensyntymistä* toiseen muotoon. (Ks. *Teos. Sanakirja*.)

Reuchlin, John. Suuri saksalainen filosofi, kielitieteilijä, kabbalisti ja oppinut. Hän syntyi v. 1455 Pfortzheimissä Saksassa, ja toimi varhaisessa nuoruudessaan diplomaattina. Elämänsä eräässä vaiheessa hän toimi Tübingenin tuomioistuimessa tuomarin korkeassa virassa yksitoista vuotta. Hän oli myös Melanehtonin opettaja, ja papisto vainosi häntä ankarasti sen vuoksi, että hän ylisti heprealaista Kabbalaa, vaikkakin häntä samanaikaisesti sanottiin ”uskonpuhdistuksen isäksi”. Hän kuoli v. 1522 suuressa köyhyudessa, mikä oli tavallisesti niiden kohtalona, jotka noihin aikoihin asettuivat vastustamaan kirkon kuollutta kirjainta.

samadhi. Henkisen ekstaasin intialainen nimitys. Se on täydellinen transsi- eli haltiotila, joka on saatu aikaan mystisen keskittymisen avulla.

samma sambuddha. Ihmisen kaikkien menneiden ruumiillistumien yhtäkkinen muistaminen, muistamisilmiö, joka on saavutettu joogan avulla. Buddhalainen mystinen nimitys.

Samyattaka Nikâya. Eräs buddhalaisista *sûtroista* (runoelmista).

Samothrake. Eräs Kreikan saariston saarista, kuuluisa menneinä aikoina sen temppeleissä vietetyistä mysteereistä. Nämä mysteerit olivat maailman kuulut.

samskâra (samkhâra). Yksi viidestä buddhalaisesta *skandhasta* eli ominaisuudesta. (Ks. ”skandhat”). ”Sielun taipumukset”.

samjñâ (sanyâ). Yksi viidestä skandhasta eli ominaisuudesta tarkoittaen ”abstraktisia aatteita”.

¹¹ Lat. *re*, jälleen, ja *incarnatio*, ”lihaksi tuleminen” – Suom. huom.

séanse. Nimitys, jota nykyään käytetään merkitsemään istumista meedi-
on kanssa erilaisten ilmiöiden aikaan saamiseksi. Sitä käyttävät pääasiallisesti
spiritualistit.

sefiroth. heprealais-kabblastinen sana, joka tarkoittaa Ain-Sofin, persoo-
nattoman, universaalin prinssiin eli JUMALUUDEN kymmentä jumalallista
emanaatiota. (Ks. *Teos. Sanakirja.*)

selväkuulo (ransk. clairaudience). Kyky – joko synnynnäinen tai okkult-
tisen harjoituksen avulla hankittu – kuulla asioita välimatkasta huolimatta.

selvänäkö (ransk. clairvoyance). Kyky nähdä sisäisellä silmällä eli hen-
kisen näkökyvyn avulla. Sellaisena kuin sitä nykyään käytetään se on vapaa
ja pintapuolinen sana, joka käsittää sekä luontaisen terävyyteen tai intuiti-
oon perustuvan onnistuneen arvaamisen että sen kyvyn, josta Jakob Böhme
ja Swedenborg antoivat niin monta merkillistä esimerkkiä. Kuitenkin juuri
nämä kaksi suurta näkijää, koska he eivät kyenneet koskaan kohoamaan juu-
talaisen Raamatun ja lahkolaisopetusten yleistä henkeä korkeammalle, ovat
surullisella tavalla sotkeneet näkemänsä ja poikenneet kauas tosi selvänäöstä.

skandhat. Jokaisen persoonallisuuden *ominaisuudet*, jotka kuoleman jäl-
keen muodostavat uuden karmallisen jälleensyntymisen, niin sanoaksemme,
perustan. Niitä on viisi buddhalaisten kansanomaisessa eli eksoteerisessa
järjestelmässä: nimittäin *rûpa*, muoto eli ruumis, joka jättää jälkeensä mag-
neettiset atominsa ja okkulttiset taipumuksensa; *vedâna*, aistimukset, jotka
tekevät samoin; *samjñâ* eli abstraktiset aatteet, ruumiillistumasta toiseen
työskentelevät luovat voimat; *samksâra*, sielun (ajattelijan) taipumukset; ja
vijñâna (vidyâna), älylliset kyvyt.

somnambulismi. ”Unessa käveleminen”. Sielullis-ruumiillinen tila, joka
on liiankin hyvin tunnettu tarvitakseen selvitystä.

spiritismi. Samaa kuin edellä mainittu (nimittäin unissa kävelemistä!),
sillä erotuksella, että spiritualistit kieltäytyvät uskomasta melkein yksimie-
lisesti jälleensyntymisoppiin, kun sen sijaan spiritistit tekevät siitä uskonsa
peruseriaatteen. Kuitenkin on olemassa suunnaton ero viimeksi mainittu-
jen näkökantojen ja itämaisten okkulttisten filosofisten opetusten välillä. Spi-
ritistit kuuluvat Allan Kardecin perustamaan ranskalaiseen koulukuntaan, ja
Amerikan ja Englannin spiritualistit ”Foxin tyttöjen” koulukuntaan; nämä
aloittivat teorioidensa julistamisen Rochesterissä, Amerikassa. Teosofit, vaik-
kakin he uskovat sekä spiritualistien että spiritistien mediumistisiin ilmiöi-
hin, hylkäävät ”henki”-teorian.

spiritualismi. Nykyaikainen uskomus, että kuolleiden henget saadaan palaamaan maan päälle keskustelemaan elävien ihmisen kanssa. (Ks. ”spiritismi”.)

sthûla sharîra. Sanskritinkielinen, okkultismissa ja vedântafilosofiassa käytetty ihmisen fyysisen ruumiin nimitys.

suksmopaadhi (târaka-rajajoogakoulun termi). Fyysinen ruumis uni(unta näkevässä) tilassaan (*svapna*), ja *kâranopâdhi*, ”kausaaliruumis” (syyruumis).

suuri aikakausi. Oli olemassa useita vanhojen kansojen mainitsemia ”suuria aikakausia”. Intiassa se käsitti koko ”mahâmanvantaran” eli ”Brahmân iän”, jonka jokainen ”päivä” vastaa ketjun elämän kierrosta, so. se vastaa seitsemän kierroksen pituista aikakautta (ks. A. F. Sinnettin ’Esoteric Buddhism’ -teosta). Siten, koska yksi ”päivä” ja yksi ”yö” yhdessä edustavat, manvantarana ja pralayana, 8 640 000 000 vuotta, ”aikakausi” kestää 311 040 000 000 000 vuotta; ja sen jälkeen *pralaya* eli maailmankaikkeuden hajaantuminen tulee kaiken käsittäväksi. Egyptiläisillä ja kreikkalaisilla ”suuri aikakausi” tarkoitti vain trooppista eli tähtivuotta, jonka kestoaika on 25 868 aurinkovuotta. Täydellisestä eli jumalien ajanlaskusta he eivät sanoneet mitään, koska se oli asia, josta voitiin keskustella ja joka voitiin paljastaa vain mysteereissä ja vihkimysseremonioiden aikana. Kaldealaisten ”suuri aikakausi” oli numeroin ilmaistuna sama kuin hindujen.

Swedenborg, Emanuel. Kuuluisa tiedemies ja selvänäkijä, suuresti oppinut mies, joka on valtavasti edistänyt tieteen kehitystä, mutta jonka mystiikka ja transsendentaalinen filosofia on sijoittanut hänet harhanäkyjen näkijöiden riveihin. Hänet tunnetaan nykyisin yleisesti swedenborgilaisen lahkon eli Uuden Jerusalemin Kirkon perustajana. Hän syntyi Tukholmassa (Ruotsissa) v. 1688 luterilaisista vanhemmista; hänen isänsä oli Länsi-Götanmaan piispa. Hänen alkuperäinen nimensä oli Svedberg, mutta hänen tultua korotetuksi aatelis- ja ritarisäätyyn v. 1719 se muutettiin Swedenborgiksi. Hänestä tuli mystikko v. 1743, ja neljä vuotta myöhemmin (v. 1747) hän luopui virastaan (kaivosakatemian ylimääräisenä asessorina) ja antautui kokonaan harrastamaan mystiikkaa. Hän kuoli v. 1772.

syyruumis, kausaaliruumis. Tämä ”ruumis”, joka todellisuudessa ei ole lainkaan mikään ruumis, ei objektiivinen eikä subjektiivinen, vaan *buddhi*, henkinen sielu, on saanut nimensä siitä, että se on suoranaisena syynä *sushupti*-tilaan, joka johtaa *turîya*-tilaan, *samadhin* korkeimpaan tilaan.

Târaka-rajajoogit sanovat sitä *kârano-pâdhiksi*, ”syyn perustaksi”, ja vedânta-järjestelmässä se vastaa sekä *vijnânamâyâ*- että *ânandamâyakoshaa* yhdessä (viimeksi mainittu ollen lähinnä âtma ja on sen vuoksi universaalinen hengen käyttöväline). Buddhia yksinään ei voi sanoa syyruumiiksi, mutta se tulee siksi vasta yhdistyneenä manakseen, ruumiillistuvaan olemukseen eli egoon.

taijas (sanskrit.). Sanasta *tedshas*, ”tuli”; merkiten ”säteilevä”, ”valaiseva”, ja tarkoittaa *manasa rūpaa*, ”manakseen ruumista”, ja myös tähtiä ja *tâhden kal-taisia* loistavia kuoria. Vedântafilosofiaan kuuluva nimitys, jolla on muitakin merkityksiä kuin äsken mainittu okkultinen merkitys.

târaka-rajajooga (sanskrit.). Eräs brahmalaisista joogajärjestelmistä, filosofisin, ja tosiasiallisesti kaikista salaisin, koska sen todellista sisältöä ei koskaan anneta julkisuuteen. Se on puhtaasti älyllinen ja henkinen itsekasvatuskoulun.

taso. Käännös latinalaisesta sanasta *planus*, taso, tasainen, avaruuden laajuus eli ala, joko fyysisessä tai sitten metafysisessä mielessä. Okkultismissa tajunnan jonkin tilan piiri tai ulottuvuus, tai aineen tila, joka vastaa tietyn aistisarjan havaintokykyä tai tietyn voiman vaikutusta.

teogonia. Kreikkankielisestä sanasta *theogonia*, sanallisesti ”jumalien synty tai syntyoppi”.

teosofia, kreikkalaisesta sanasta *theosophia*. Sananmukaisesti ”jumalallinen viisaus” eli ”jumalien viisaus”, ”jumalviisaus”. (Täydellisemmän selvityksen saamiseksi ks. *Teos. Sanakirjasta* sellaisia sanoja kuin ”Teosofia”, ”Teosofit”, ”Teosofinen Seura” jne.)

terapeutit (kreikk.). Juutalaisten mystisten parantajien eli esoteristien koulukunta, jota jotkut ovat väärin nimittäneet lahkoksi. He asustivat Aleksandriassa ja sen läheisyydessä, ja heidän menettelytapansa ja uskomuksensa ovat tähän päivään saakka jääneet salaisuudeksi kirjallisuuden tutkijoille, koska heidän filosofiansa näyttää olleen jonkinlainen yhdistelmä orfilaisista, pythagoralaisista, essealaisista ja puhtaasti kabbalistisista menoista ja menettelytavoista. (Ks. *Teos. Sanakirja*.)

tetragrammaton (kreikk.). Neljänä kirjaimena ilmaistu jumaluuden nimi, ja ne ovat englanninkielisessä (suomalaisessa) muodossa IHVH. Se on kabbalistinen termi ja vastaa aineellisemmalla tasolla pyhää pythagoralaista *tetraktys'*tä. (Ks. *Teos. Sanakirja*.)

teurgia (kreikk. *theiourgia*). Rituaalit, joita suorittamalla saadaan planeetta- ja muut henget tai jumalat vedetyiksi maan päälle. Voidakseen

käytännössä toteuttaa tämän tarkoituksen *teurgin* oli oltava ehdottoman puhdas ja epäitsekkäs vaikuttimiensa puolesta. Teurgian harjoittaminen on hyvin vähän toivottavaa ja jopa vaarallista meidän päivinämme. Maailma on tullut liian turmeltuneeksi ja pahaksi, jotta sitä voitaisiin harjoittaa, mihin yksin sellaiset pyhät ja oppineet miehet kuin Ammonios, Plotinos, Porfyrios ja Jamblikhos (kaikista oppinein teurgi) saattoivat ryhtyä rangaistuksesta. Meidän päivinämme teurgia, eli jumalallinen, hyvää aikaansaava magia, on liiankin herkkä muuttumaan goetiikaksi, toisin sanoen noituudeksi. Teurgia on ensimmäinen magian kolmesta alalajista, jotka ovat teurgia, *goetiikka* ja luonnon magia.

theodidaktos (kreikk.). ”Jumalan opettama”, arvonimi, jota käytettiin Ammonios Sakkaksesta.

thymos (kreikk.). Pythagoralainen ja platoninen nimitys, jota käytettiin eräästä ihmissielun puolesta merkitsemään sen intohimoista *kāma rūpa* -tilaa – se vastaa jokseenkin täsmälleen sanskritin sanaa *tamas*, ”pimeyden ominaisuus”, ja sana *thymos* on luultavasti johtunutkin *tamas*-sanasta.

Timaios (Lokrislainen). Eräs pythagoralainen filosofi, joka syntyi Lokri-
sessa. Hänen metempsykkoosi (jälleensyntymis, sielunvaellus) -oppinsa erosi jossain määrin hänen opettajansa opettamasta. Hän kirjoitti tutkielman Maa-ilmansielusta ja sen luonnosta ja olemuksesta doorilaisella murteella; teos on vieläkin tallella.

triadi eli kolminaisuus. Jokaisessa uskonnessa ja filosofiassa – kolme yhdessä.

tulifilosofit. Nimitys, jota käytettiin keskiajan hermeetikoista ja alkemisteista, ja myös ruusuristiläisistä. Viimeksi mainitut, teurgien seuraajina, pitivät tulta jumaluuden symbolina. Se ei ollut ainoastaan aineellisten atomien lähde, vaan myös niitä elähdyttävien henkisten ja sielullisten voimien säiliö. Suurin piirtein katsoen tuli on kolminainen periaate; esoteerisesti seitsemänäinen, niin kuin ovat muutkin alkuaineet. Niin kuin ihmisenkin muodostaa henki, sielu ja ruumis, *plus* nelinkertainen aspekti; niin on tulikin. Siten erään maineikkaan ruusuristiläisen Robert Floodin teosten (*De Fluctibus*) mukaan tuli sisältää – ensiksi, näkyvän liekin (ruumiin); toiseksi, näkymättömän, astraalisen tulen (sielun); ja kolmanneksi, hengen. Neljä aspektia ovat (a) kuumuus (elämä), (b) valo (sielu, järki, ymm), (c) sähkö- (kämälliset eli molekulaarivoimat), ja (d) synteettiset (yhdistetyt) perusainekset, *hengen yläpuolella*, eli sen olemassaolon ja ilmennyksen alkusyy. Hermetisti tai ruusuristiläinen

ymmärtää, että kun liekki sammuu objektiivisella tasolla, se on vain siirtynyt näkyvästä maailmasta näkymättömään; havaittavissa olevasta ei havaittavissa olevaan.

upaadhi (sanskri.). Jonkin perusta, pohjarakennelma, käyttöväline; siten okkultismissa – aine on hengen *upaadhi*.

Upanishad (sanskri.). Sananomukaisesti ”esoteerinen (salainen) oppi”. Vedojen kolmas osasto, ja se luetaan yhteen (jumalallisten) ilmestysten kanssa (*sruti* eli ”paljastettu sana”). Noin 150 upanishadia on vielä jäljellä, vaikka useampaa kuin noin kahtakymmentä ei voida pitää täysin puhtaana väärennyksestä. Nämä ovat kaikki peräisin varhaisemmalta ajalta kuin ajanlaskumme kuudennelta vuosisadalta. Niin kuin Kabbala, joka tulkitsee Raamatun esoteerista merkitystä, niin *Upanishadit* selvittävät Vedojen mystistä merkitystä. Professori Cowellilla on pari *Upanishadeja* koskevaa huomautusta, jotka ovat yhtä kiintoisat kuin oikeat. (Hän sanoo näin: (1) Näissä teoksissa on ”eräs merkillinen erikoisuus: niiden opeista puuttuu täydelleen brahmalainen, muita vieroksuva henki... Ne henkivät täysin erilaista henkeä, sellaista ajatuksen vapautta, mikä oli tuntematon kaikille muille teoksille, lukuun ottamatta itse Rigveda-hymnejä; ja (2) korkeamman tiedon (*gupta vidyân*) suuret opettajat ja bramiinit esitetään jatkuvasti menemässä kshatriya-kuninkaiden luokse, jotta heistä tulisi näiden oppilaita” (*cheloja*). Tämä osoittaa selvästi, että (a) *Upanishadit* kirjoitettiin ennen kuin *kastipakko* ja bramiinien valtakausi alkoi, ja ne seuraavat siten iässä välittömästi Vedoja; ja (b), että okkultiset tieteet eli ”korkeampi tieto”, niin kuin Cowell sen sanoo, on paljon vanhempi kuin bramiinit Intiassa tai vieläpä vanhempi kuin mitä he ovat olleet kastina olemassakaan. Kuitenkin *Upanishadit* ovat paljon myöhäisemmät kuin *gupta vidyâ* eli ”salatiede”, joka on yhtä vanha kuin itse inhimillinen filosofinen ajatuskyky.

uusplatonikot. Eräs filosofian koulukunta, joka syntyi ajanlaskumme toisen ja kolmannen vuosisadan välillä, sen perusti aleksandrialainen Ammonios Sakkas. Kuten filaleetteja ja analogisteja, heitäkin kutsuttiin *teurgeiksi* ja monilla muilla nimillä. He olivat ensimmäisten vuosisatojen teosofeja. Uusplatonismi on platonista filosofiaa siihen *lisättyinä ekstaasi*, jumalallinen rajajooga.

vâhana (sanskri.) lat. *vehiculum*. Käyttöväline; merkitsee samaa kuin *upâdhi*.

vallabatchâryojen lahko (sanskri.) eli ”*mahârâjojen lahko*”; irstas falloskulttia harjoittava yhdyskunta, jonka päähaara on Bombayssa. Palvonnan

kohteena on Krishna-lapsi. Englantilais-intialaisen hallituksen on täytynyt useita kertoja puuttua sen asioihin saadakseen loppumaan sen rituaalien ja inhottavien menojen harjoittamisen, ja sen hallitseva mahârâja, jonkinlainen ylipappi, on pantu useammin kuin kerran vankilaan, niin kuin aivan oikein on. Se on eräs Intian häpeätahroja.

vedânta (sanskri.). Sananomukaisesti: ”kaiken tiedon päätös”. Yhtenä kuu-desta *darshanasta* eli filosofian koulukunnasta, sitä nimitetään myös *uttaramîmânsâ* eli ”myöhempi” *mîmânsâ*. On sellaisia, jotka kykenemättöminä ymmärtämään sen esoterismia, pitävät sitä ateistisena (jumalankieltävänä); mutta niin ei ole asianlaita, sillä Sankarâtchârya, tämän koulukunnan suuri apostoli ja sen kansanomaiseksi tekijä, oli eräs Intian suurimpia mystikoita ja adepteja.

vidyâ (sanskri.). Tieto, eli paremminkin ”viisauden tieto”, viisaustieto, salatie-
tiede.

vihitty (lat. *initiatu*s). Tällä nimellä kutsuttiin jokaista, joka oli vastaan-
otettu joko vapaamuurariuden tai okkulttisiin mysteereihin ja salaisuuksiin
ja jolle ne oli selvitetty. Muinaisina aikoina he olivat niitä, jotka oli vihitty
mysteereiden hierofanttien opettamaan salaiseen tietoon; ja nykypäivinä
vihittyjä ovat ne, jotka mystisen tietouden adeptit ovat vihkineet mysteeri-
tietoon, jolla huolimatta aikakausien kulumisesta on vielä muutamia tosi pal-
vojia maan päällä.

viisasten kivi, filosofien kivi. Alkemiassa tunnettu nimitys; sitä sanotaan
myös *projektiójauheeksi* (engl. powder of Projection), mystinen ”prinsiippi”,
jolla on kyky muuntaa halvat metallit puhtaaksi kullaksi. – Teosofisessa kie-
lenkäytössä se symboloi ihmisen alemman eläimellisen luonnon muuntamis-
ta korkeimmaksi jumalalliseksi luonnoksi.

viisaususkonto. Sama kuin teosofia. Sanaa käytetään siitä salaisesta opis-
ta, joka on jokaisen eksoteerisen (pyhän) kirjoituksen ja uskonnon perustana.

vijñâna (sanskri.). Yksi viidestä skandhasta; se merkitsee sanallisesti ”älyl-
liset kyvyt”. (Ks. sanaa ”skandhat”).

yksilöllisyys. Se on eräs niistä nimityksistä, joka teosofiassa ja okkultis-
missa on annettu ihmisen korkeammalle *minälle*. Me teemme eron kuole-
mattoman ja jumalallisen sekä kuolevaisen inhimillisen minän (joka häviää)
välillä. Viimeksi mainittu eli ”persoonallisuus” (persoonallinen minä) elää
fyysisen ruumiin kuoltua vain jonkin aikaa kâmalokassa: yksilöllisyys pysyy
ikuisesti.

yleismaailmallinen veljeys (*Universal Brotherhood*, engl.) Teosofisen Seuran alaotsikko ja ensimmäinen sen tunnustamasta kolmesta ohjelma-kohtasta.

yuga (sanskrit.). Maailmankausia, joita on neljä, jotka seuraavat toisiaan sarjassa, nimittäin, *krita* (eli *satya*) *yuga*, kultakausi; *treta yuga*, *dwapara yuga*, ja viimeisenä *kali yuga*, *musta aikakausi* – jossa me nyt olemme. (Ks. *Salaista oppia* halutessasi täydellisen kuvauksen).

Zenobia. Palmyran kuningatar, jonka keisari Aurelianus kukisti. Hänen opettajanaan oli Longinus, kuuluisa kirjallisuuden tuntija ja loogikko kolmannella vuosisadalla jKr. (Ks. sanaa ”Longinus”).

Zivo, Kabar (eli Jukabar). Erään luovan jumaluuden nimi Codex Nazarenuksessa. (Ks. *Hunnuton Isis*).

Zohar (hepr.). ”Loiston kirja”, kabbalistinen teos, jonka Simon ben Jochain arvellaan kirjoittaneen ajanlaskumme ensimmäisellä vuosisadalla. (Täydellemmän selvityksen saamiseksi ks. *Teos. Sanakirja*.)

zoroasterilainen. Parsien, auringon eli tulenpalvojen uskonnon noudattaja.

Lukijat, jotka tarvitsevat täydellisempiä tietoja jostakin tietystä nimityksestä, tutkikoot *Teosofista Sanakirjaa*.

alaviite 29 (sinnett..) liitetty ’Mitä’-sanaan valkoisella fontilla,
kun alaviite ei onnistunut taulukkoon.